Jakab Ilona

ált. tanf.

Ferkpzomfoiskvk

1939-41. 147 l

~~Bártfa VI. 153, 154.~~

Jakab Ilona, V. éves hallgató M.D.K.

tájrépét említi a Cap a kolozsvári Képzőművészeti Intézet növendék-kiállításán.

Igazság - Kolozsvár, 1955, aug, 7.sz.

R.S.V.P.

MDK

Jakab Ilona

szerepelt a tárlaton.

Ipari tája

Kováts Iván: Tartományi tárlatok. Kolozsvár.
Igaz szó 1963. febr. 274-278. la.

9 1

Jakab Ilona festőművész
(1929 Marosvásárhely-)

Kolozsváron él. A Ion
Andreescu Képzőművészeti Főiskolát
végzett 1956-ban

Igaz Gó 1978 november

Jakab Ilona 2

Első nyilvános szereplése
1956 – Kolozsvár. Egyéni Vallítási
1956, 1964, 1965 Kolozsvár

Igaz Gó 1972 november

Jakab Ilona festőművésznő

Gyorkós Mányi Albert
feleségeként említve

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11
4. old.

Jakab Ilona (festő)

Diókláry c. művét ajándékozta A Hét Képtárának.

A Hét, 1974. aug. 16. 5. elf. 33 n. 4p.

Jakab Ilona

Diáklány (fotó)

A Het, 1974. márc. 22. 5. ef. 12n. 7p.

Jakab Ilona

A romániai magyar művészék közt neve ezlítve.

A Hét, 1974. máj. 14. 5. cf. 20 m. 6 p.

Jakab Ilona

Csendélet (fotó)

A Het, 1974. máj. 14. 5. erf. 20 m. 7 n.

Jakab Ilona

Ipari táj (fotó)

A Hét, 1974. máj. 17. 5. erf. 20 n. 1 p.

Jakab Ilona

Csendélet (ltd)

A Hét, 1974. máj. 17. 5. cf. 20n. 4p.

Jakab Ilona

Portré (olaj - fotó)

Korunk, 1972. szept. 31. elf. 9 r. 1386 p.

Jakab Ilona

Öregasszony (fotó)

Konink, 1974. szept. 33. évf. 9sz 984p.

Jakab Ilona

Tanulmány a „Vörös Rébék"-hez.

Korunk, 1974. jan. 33. evf. 1sz. 51p.

Jakab Ilona

Öregasszony festmény

Kornik

974 984 oldal

Jakab Ilona Festőművész

Nőr érzékenysége érdekes
módon látratja vele a szineket,
a sötét és világos ellentéte még erősebb

Hét

1975 V 17 4-6-7 oldal

Jakab Ilona

Szóbeli:

Hét

1975 III. 22 4 oldal

JAKAB GYÖRGY – fafaragó

1997. 12. 06.

Akiket az élet összerázott és szétdobott

Találkozás három erdélyi születésű, Szerencsen bemutatkozó képzőművésszel

BALÁZS ILDIKÓ

Szerencs (ÉM) – Három erdélyi születésű képzőművész munkáiból látható kiállítás Szerencsen. Soós László és Jakab György csont- és fafaragók, valamint Soó Emma akvarellfestő munkái december 10-ig tekinthetők meg a Szerencsi Városi Kulturális Központban.

– Miért éppen marhacsontból készíti alkotásait? – kérdeztük a három kiállító művész egyikét, Jakab Györgyöt, aki Farkaslakán született, Székelyudvarhelyen érettségizett, majd Csíkszeredán a Népművészeti Iskola fafaragó és szobrász szakán tanult faragni. Jelenleg Miskolcon él, és mint egészségügyi asszisztens Szerencsen dolgozik.

– Sok lehetősége rejt ez az anyag: ennél csak a tiszafa keményebb. Ez a keménység önmagában is jelkép: a mindig helytálló székelység szimbóluma. Lehetőséget nyújt apró szárnyasoltár készítéséhez, benne keresztre feszített székely figurával, hiszen a székelység a madéfalvi veszedelem óta folytonosan keresztre van feszítve. Kedvenc témám még a nő: az anya, ki mindig áldott, mindig termékeny.

– Milyen szerepe van a nőnek a Székelyföldön?

– Az asszonynak nincs akkora szava, mint itt, Magyarországon, de az asszonyt ott többre becsülik. Én nem is tudom elképzelni, hogy anyámról valaki rosszat beszéljen.

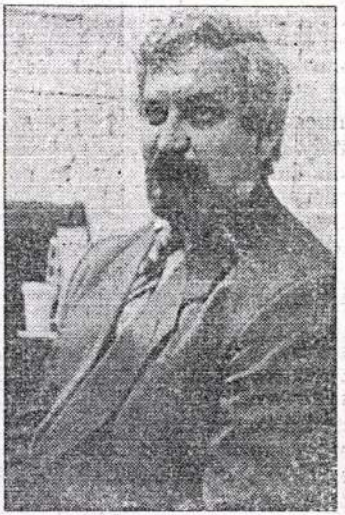

Jakab György, akit Tamási Áron a térdén lovagoltatott

Nagyanyámat is megmintáztam, a huncutkás mosolyával a szája szélén. Kilenc gyereket szült, nyolcat felnevelt. A férje mindkét világháborúban hadifogoly volt, de ő házat épített a családjának – ezt ábrázoltam a kérges, munkás kezével. Soha nem hallottam panaszkodni. Minden munkát szeretett, s mindig csinált valamit, mert ahogy a gyerekek kiröppentek, jöttek az unokák. A másik nagyanyám Tamásilány volt, Tamási Áron unokatestvére – talán tőle örököltem a művészet iránti érdeklődésem. Gyerekkoromban Tamási sokat lovagoltatott a térdén. Emlékszem rá: mindenkit megszólított, s a jegyzetfüzet mindig nála volt.

SOÓS LÁSZLÓ Marosvásárhelyen született, iskoláit, és az orvosi egyetemet is itt végezte. Számára a csontfaragás a bezártság jelképe is lehet: keret, amelyben az ember alkothat, élhet. Szűk világunk jelképe. A csontfaragás nagy kitartást igényel. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház Röntgen Intézetének főorvosaként ugyanolyan elmélyültségre és precizitásra törekszik, mint fa- és csontszobrai elkészítésében. A beszélgetés során ötlik fel benne, hogy marhalábszárcsontszobrocskáiról röntgenfelvételeket készíthetne... Tervei közt szerepel egy sorozat megmintázása nagy íróinkról. Példaképe – mint ember és mint művész – Kós Károly, akinek arcképét többször is megfaragta.

SOÓ EMMA Brassóban született, majd Székelyudvarhelyre költözött a család, ott végezte el iskolai tanulmányait a művésznő. A Népművészeti Iskolában Bordi András növendéke volt, jelenleg Marosvásárhelyen él és dolgozik. A megyénkben már többször is bemutatkozott festő a következőképpen értékeli két művésztársával való találkozását: „Minket az élet összerázott, s szétdobott, mint a dobókockákat. Most itt újra találkoztam ismeretlen testvéreimmel. Otthonról jövünk haza. A legbékésebb kommunikáció két ország között a művészet: megmutatjuk a mi világunkat az itteni rokonainknak azt, ahogy élünk, és ahogy dolgozunk."

Soós László és Soó Emma a szerencsi kiállítás-megnyitón

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1980 SEP 19

UTUNK

Jakab Ilona, festőművész

1021

Jakab Ilona

Jakab Ilona: Arckép

Világosodó festészete játék és tragikum határán egyensúlyoz. Hőseivel (beleértve önarcképét), tárgyaival, városaival együtt sötét festékmaszszák és oldhatatlan körvonalak kényszerképzeteinek a mélységéből szabadul legújabb képeiben (főtéri Kisgaléria). Nem egyedülálló eset, ami Vele történt: akkora súllyal nehezedett rá a főiskolán elsajátított festői ismeretek kötése, hogy a felelősségtudat eltakarta előle a saját művészi világa felé vezető utat. A legjobb növendékek valamennyien és törvényszerűen áthaladtak, áthaladnak ezen a tisztítótűzön. Jakab Ilonánál azonban — talán éppen férje, Györkös Mányi Albert váratlan s ellenkező esztétikai eszmények jegyében jelentkező „festői kirobbanása" miatt is — ez a folyamat érzékeny késést szenvedett. Július végi—augusztus eleji tárlata a fekete alapból és kontúrokból kivezető lilák és aranyba hajló sárgák ünnepi pompájával lepett meg; festői tudása nemcsak hogy nem hanyatlott az elmúlt években, hanem igazából most nyer értelmet.

Festői tárgyainak és témáinak immár nem rabja, hanem átlelkesítője; már önmagában véve az a sejtelmesség, amely a lilák végtelen árnyalataiból árad, felkelti a nézőérdeklődését a festő egyénisége iránt, akit, önarcképében, lényegesen szigorúbban jellemez, mint amilyennek a többi kép hangulatából mi „festhetjük" őt magunk elé. Hiszen annyi szeretettel és nosztalgiával „szólaltatja meg" a bohóc trombitáját, idézi pusztán két játékkal a gyermek álmát, s ködbe-párába vont épületekkel a felnőtt ember séta-álmait, hogy ez nem csupán női szemléletre vall, hanem az önmagától távolodó emberiség előtt kezét intésre emelő művészi szenvedély hitelességére is.

Visszatérve ez utóbbi tíz olajfestmény élére helyezett önarcképhez: a művészi szigor, rend, fegyelem szólamát mind tartásában, mind arckifejezésében egy másik, lényeges szólam — a magára talált öntudat — megszépítő-megfiatalító belső hangzása kíséri. Egy mind érdekesebbé váló festői életmű ígérete.

BANNER ZOLTÁN

LVÁLTÁS

Kovászna: „Szivemben gyakran
harang, / A fájdalomnak öb-
, / Hogy miért születik / bomba
gy hová hullt az / emberi sze-
magamba pásztázom az utat, /
p rengetegén pihen. / Ruhájuk
arka kelme. / Lelkük oly sivár,
szegény! Legnagyobb vágyuk /
ókba, / vagy lázban égnek / egy
e élni! élni! embermódra élni! /
agy szeretetért! / Hangjuk nem
nár kifulladt / a hasztalan, sem-
/ szívük nem lobog, mert már
rkölcstelen buja szerelemtől!“ —
norrhoea.

psiszentgyörgy: „Mágikus hangu-
m tudom, mit írok, csak írok.“ —
gtörik a varázs.

Marosvásárhely: Új verseihez
süket füleket találni. Pedig egy-
nképpen kellene. Küldjön egye-

rosvásárhely: „Olyan sok út ve-
re, / Végtelenek! / Vigyél haza,
gadd meg kabátom szegélyét, /
neki a messzeségnek. / Arra,
kibuggyan a ködből, / Arra, ahol
nógat a szél, / Derékig meztelen
eráncolt szemöldökű tölgyek, /
ott a dűlőn. / Olyan sok út ve-

gen együtt vagyunk, a kicsi lány, a kicsi ember és én, egy kicsi ember. [...] Néha a kertben sétáltunk, megsimogattuk a nagy taplót, a mi édes, bársonyos, hűs taplónkat, egyszer eltemettük, mert a hűs, bársonyos nézésű emberek is meghalnak, tán mi is, a kicsi lány is, nem tudtam, ez mit jelent, kiástam, visszaszegeztem a fára. Reggel újra a kertbe mentünk, szemerkélt az eső [...], a kicsi lány nyakába hullt egy pehelynyi eső, fölhúzta a vállát, állt sokáig révedező szemmel, mint aki semmit sem felejt, majd a taplóra nézett, odabújt a fához, arcát odaszorította a kéreghez, lassan babrálgatva simogatta, minden ujjal külön-külön, körkörösen, a szélén sétálva, alakok, formák mentén, mosolygott, sejtelem, ölelte a fát...“ — Kicsi szívünk, kicsi szánk bársonyos taplót kíván.

Gy. S. — Kolozsvár: „Legyen szabad szives figyelmüket felhívnom egy könyv hátsó borítólapján olvasható súlyos nyelvi hibára! Nevezetesen: a Szél lengeti a fűzfákat (Crişana kiadó, Nagyvárad) hátlapján ez áll: »KENNETH GRAHAME... angol (skót) író...« Hát ilyen nincs!!! Csak angliai skót! A skótok is vannak, tapasztalatból tudok erről, olyan önérzetesek, hogy csupán így neveztessenek! Szemlér Ferenc, az idézett gyermekkönyv ihletett tolmácsolója sem román (magyar) író és költő, *hanem romániai magyar. A ferdítést Ő is önérzetesen kikérné magának. Nemde?!*“ — Minden bizonnyal. Az viszont kérdés, lett-e volna kedve és jogcíme ugyanilyen önérzetes viselkedésre Kenneth Grahame-nek. Ő, ti. Skóciá-

Ki hitte volna ...

■ **hogy Végh Jenő szerint (A Hét, 1980. aug. 29-i sz.) Einstein „a vallásról, a transzcendentális kérdésekről“ is vélekedett. Vajon ez a zseni se tudta, milyen nagy különbség van a transzcendens (non-immanens, pl. tapasztalaton túli) és a transzcendentális (non-empirikus, tapasztalaton inneni) között?**

Ki hitte volna ...

mánul kezdene írni, nem volna többé magyar író, bármilyen jó magyar ember is különben.

L. E. — Temesvár: „A francia partok közelében egy hajóstiszt palackba zárt üzenetet dobott az Atlanti Óceánba, s több mint két év után a Hawai szigeteknél turisták fogták ki. — Ölbevettek fodros, hűs habok, / Azóta teltek hosszú hónapok, / Megcsodáltak milliónyi halak, / Ó, te bolyongó üvegpalack.“ — Te csak halacc, te csak halacc, / S otthagyod őket, mint a malact.

Jakab István

Fest.

1928-31

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45. l.

nem csak irodalommal foglalkozott, hanem dilettánskodott is. Csak még néhány adatot említünk, hogy legalább arról adjunk képet, mily sokféle életpályán merül fel egy-egy műkedvelő. Erdős színész 1839-ben a Regélő számára megrajzolta Balatonfüred látképét, ez 1839-ben jelent meg. Szathmári Király Pál, volt testőr, földbirtokos, Hangácson festegetett gyümölcsöt, vadat, de emberképeket is; Bája István, hunyadi birtokost más vonatkozásban már említettük. Sokoldalu tehetség volt Jakab István budai hivatalnok, nemcsak szindarabot irt és zenével foglalkozott, hanem egyben «különös kedvelője s mestere a rajznak, arcképfestésnek». Stettner Gábor udvari kamarális tanácsos a század legelején nagy sereg virágképet festett. Szemere Miklós már pataki diák korában tanult festeni, később is szenvedélyesen akvarellezett, csontot, fát faragott, Barabás Miklóstól is eltanult egyetmást Bécsben. Bersuder Lajos temesvári vaskereskedő a negyvenes években festegetett, nem is éppen készületlenül, mert egy ideig Bécsben tanult rajzolni, festeni. Akadt egy műkedvelő pékmester is Nagyszebenben, Böble János, aki főképp tájképek festésében lelte örömét.

Ez a természetszerüen hézagos adatsor, amelyeket bárki könnyen kiegészithet a saját emlékeiből, csak azért kapott itt helyet, hogy képet adjunk arról, hogy valóban nem csupán egy társadalmi osztály nevelt műkedvelőket, hanem találunk ilyeneket mindenféle rendben. A legtöbbet természetesen oly családok körében, amelyekben gondot forditottak a jó nevelésre, s ezekben a rajzolás és festés ösmeretét körülbelül épp oly szempontból tartották kivánatosnak, mint a fortepianón való játszást, a lovaglást, a francia szót. Gyakori jelenség, hogy mindezt a tudományt egyetlen mestertől szerzik

Láb I.

meg a növendékek s aki zongorát, franciát tanit, tanitja egyben a rajzot és akvarellt is, persze anélkül, hogy maga valami jól értene hozzá. Az eféle rajzolási és festési nevelkedés, magától értetődik, csak éppen külsőség marad. Nem is lehet egyébb; a mód ahogy tanitják sem engedi meg. Bár nem tipusos eset, mégis némiképpen jellemző, hogy a nürnbergi tölcsér fogásaival is igyekeznek a dilettánsban nevelni a művészetet, s akadt Jägermann D. urban, «az üvegfestészet priv. tanitójában» mester, aki 1839-ben Temesvárott közhirré meri tenni, hogy tanit üvegfestészetet, rajzot, gyorsfestészetet; rajzolni öreget-ifjat megtanit négy óra alatt, a tandij négy forint stb. stb. Hasonlót hirdetett magáról Pesten már 1835-ben. Jägermann bécsi művész ur bizonyára unikum, de hogy egy már akkor kiválóan művelt városi közönség körében ily reklámmal mert fellépni, abban talán mégis van egy szemernyi jellemző vonás.

Ha az ember e korszak sok dilettáns munkáját nézegeti, amire a régi albumlapok, emléksor-gyüjtemények kinálják a legbővebb anyagot, a sok eltérés mellett egy általános, közös vonást mégis lel bennük. Valamennyit nemcsak a felszinesség, a rajz mélyebb értelmének hiánya jellemzi, hanem egy bizonyos kaligrafiai csinosságra való törekvés, a legridegebb szabályszerüség, az egyéni szemlélet tökéletes hiánya és egy hátborsóztató ráncbaszedettség, amit a törlőgummi nagy pazarlásával értek el. Gyakran nem egyéb az ily rajztanulás, mint rendhez és tisztasághoz való szoktatás és a fegyelemnek egy többé-kevésbbé kellemes tréninggel való edzése. Az ily rajzok és akvarellek alig külömböznek a szépirástól: e kor szépirása ugyanoly lelketlen, hideg, szabályos, az egyéni kézirás sajátságait megölő, ám makulátlan tiszta, hiánytalanul mértani jellegü, nyil-

Jakab István

festő

1928–29.

Éimisk 1930. 84. l.

4062. Francesco Guardi.
Sz. Veneziában 1712-ben. † 179

Murano látképe.

Az előtérben jobbról
lévő város egy részét, a me
hoz közel, a kik a part men
Az utóbbiakból egyben kette
ben pedig balra fordult hal
zeledik. Az égbolt felhőzöt

Vászon, méretei 21.3
téke 1000 K. -- Havas Emil a
-- Az adományt ~~tudomásul vo~~ elfogadta
909) és az 1910 február 25-
jelentette 1912 marcius

Sz. n.
519-
Át. le

Jakab István

Thieme Becker
XVIII. 347. l
(Lyka)

A "MAGYAR NEMZET"

Tekintetes Kiadóhivatalának

BUDAPEST

V.Vilmos császár ut 65.

KÉZHEZETT
1943 FEB - 9

Jakab István

vajztanitó a kolozsvári unitarius kollégiumban

l.

Lykaeumlékkonyv

230 l.

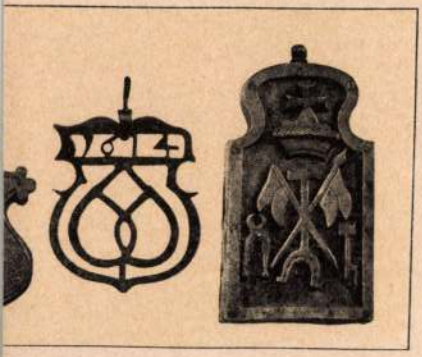

Jakab István

Gyömrőn rendezték meg a művész kiállítását.

Losonci Miklós: A gyömrői tanács és a képzőművészet
Tanácsak Lapja, 1974. jul. 26.

Jakab István képzőművésznek

az üllői Művelődési Házban megnyílt Bodóczi Béla, Ungi István és Jakab István gyönyörű képzőművészeti kiállítását.

Pestmegyei Hírlap, 1974. aug. 2.

JAKAB ILONA

Banner Zoltán:

JAKAB ILONA /festőművész kolozsvári kiállításáról./

Utunk, XXXV. évf. 38./1664./ sz. 1980. szept. 19. 7.old., képpel.

Banner Erdély

k ugyanis irva van: ha üldöznek ti-
meneküljetek a másikba!
? - kérdezte Maximus.
Isten - felelte Quirinus.
a császárok parancsai mindenütt fel
folytatta a helytartó. - Ime, akit
z, nem tudott segitségedre jönni,
letartóztattak menekülés közben,

ztelünk, mindenkor velünk van, és
günkre tud jönni. Akkor is velem
tt is velem van, megerősit engem,

MDK

Jakab Irén

Zei[illegible]gen und Gemälde der Geiste[illegible]ken e. könyve nyerte el az 19.[illegible] legszebb tudományos kiadvány [illegible] (akadémiai könyvkiadó)

Haas Károly. Az év legszebb könyve magyar grafika 1957 1-sö évf 3-4 sz 81 l.

JAKAB Ilona
Marosvásárhely, 1929. július 7.
IA Képz. Főisk.
vár, festő

Jakab István, csizmadiamester

Győrben polgárjogot nyert: 1837. dec. 20. Csornáról jött. kath. Taksa 12 Ft./Album Neo-Civium 1743-1838 győrv. lvt./a103.o

Leng el Alfréd: Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveiben. 97. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Jakab István László festőművész
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1982 JUL 25
1021

1982. július 25., vasárnap

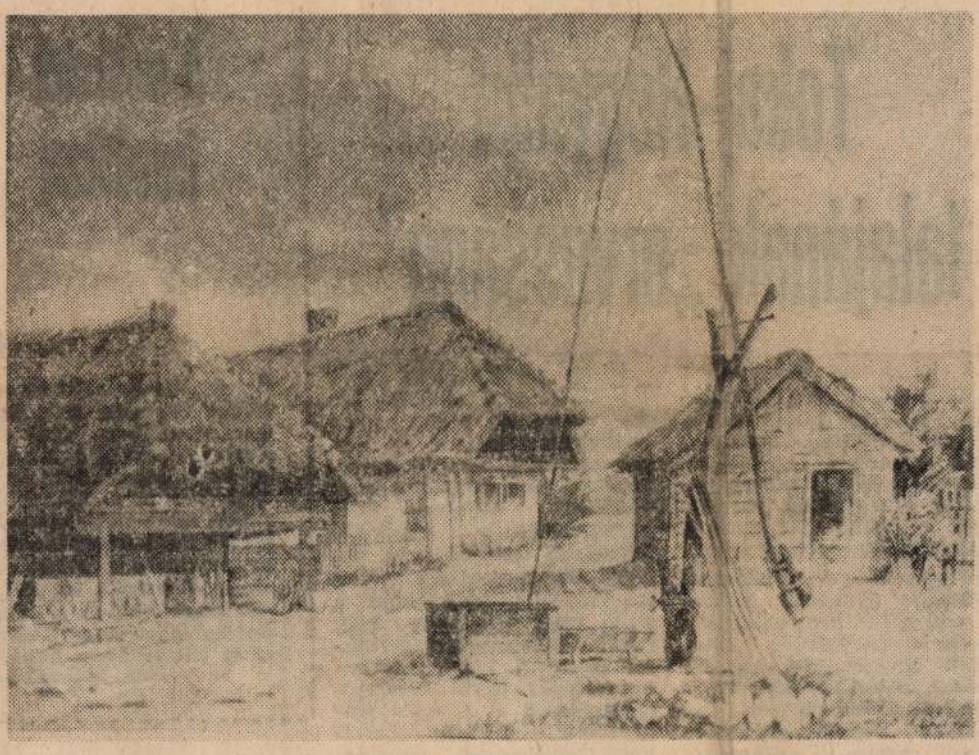

Népi építészet, festményeken

Huszonöt év után találkozhatott ismét a közönség Jakab István László képeivel. A kiállításnak a Néprajzi Múzeum adott otthont, s a színhely megválasztása ez esetben egyértelműen utal a kiállítás témájára. A festő néprajzi tárgyú képeit mutatta be.

A két világháború között a bányászok festőjeként ismert Jakab István László a hadifogságból hazatérve került közelebbi kapcsolatba a népi építészettel. Az Iparterv Vállalat mérnökeként járta az országot, s eközben fedezte fel azt a témát, ami az elmúlt három és fél évtized alatt munkáját meghatározta, s a háború előttihez képest más irányba terelte.

— Csodálatos lendülettel kezdtünk az ország újjáépítéséhez, szinte napról napra szépült város, falu — mondja a most hetvennégy éves festő. — Ezzel együtt rohamosan pusztulásnak indult népi építészetünk. A paraszthá-zakat jellegtelen torzépületekké alakították át, vagy egyszerűen lebontották, és helyére újat építettek. Ezt látva határoztam el, hogy lerajzolom, vagy megfestem a népi építészet jellegzetes darabjait, akvarell-technikával. Határozott vonalak és visszafogott színek — mind a mai napig ezzel dolgozom.

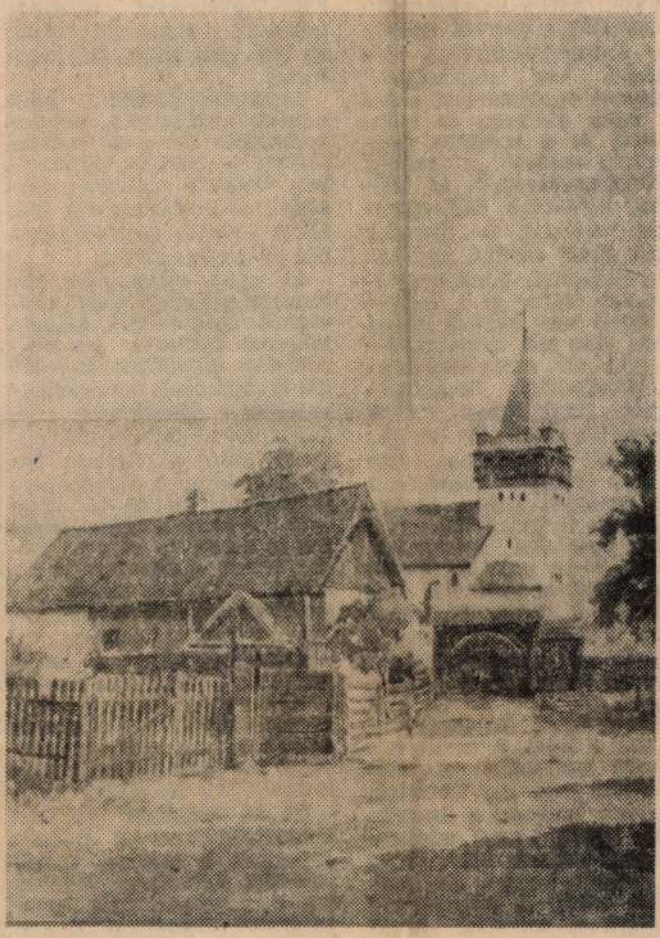

Képek a kiállításról

A három évtized alatt több mint ötszáz ironvázlatot és mintegy 150 vízfestményt készített. Eljutott a határainkon kívül levő magyarlakta területekre is, majd hazaérkezve, tájegységek szerint rendszerezte képeit.

— Miért váratott magára huszonöt évet ez a nap?

— Csendben, visszavonultan festegettem, megnyugtatott az a tudat, hogy megőrzöm a magyar népi építészet emlékeit. Még akkor is, ha csak kevesen tudnak arról, hogy festek.

Fatornyos templomok, haranglábak, malmok, érczúzók, utcarészletek — a magyar táj jellegzetességei láthatók a képeken.

K. Z.

Ami nélkülözhetetlen a borvidéken

Tokaj-Hegyalja talajának „orvossága”

A tokaj-hegyaljai talajok termékenységének fokozásában rendkívül fontos szerepe van a szerves trágyának. Nem elsősorban a szerves trágyában levő tápanyag az, amiért a figyelmet szeretnánk rá felhívni, hanem a különleges összetételű tokaj-hegyaljai talaj szerkezetének javítására gyakorolt hatása az, ami miatt nem nélkülözhetjük e borvidéken semmiféle úgynevezett gazdaságossági indokolásokkal sem.

Melyek Tokaj-Hegyalja talajainak legfontosabb jellemzői, amelyek elsősorban indokolják a szerves trágyázás szükségességét? A világhírű bor minőségének alapvető meghatározói a két fő fajta (furmint és hárslevelű) és a speciális mikroklíma mellett a talajok vulkanikus eredete és kedvező, leginkább déli kitettsége, valamint a meredek lejtő. Ezek szerint nemcsak termékenységi, hanem minőségjelző faktor is a talaj és a benne levő szerves anyag.

Ma már sok talajvizsgálati adat áll rendelkezésünkre, amelyekből megállapíthatjuk, hogy egész Tokaj-Hegyalján a szőlőültetvények talajának humusztartalma nagyon alacsony, zömében 1—2 százalék között mozog, holott az ilyen kötöttségű talajok optimális humusztartalma 5—10 százalék között van. Ezek szerint van mit tennünk e téren. Természetesen a humusztartalom növelését nem kizárólag csak szerves trágyázással érhetjük el.

Szembetűnő jellemzője e tájnak a lejtő. A szőlőültetvények minimális százaléka található csak sík területen, nagyobb hányada a meredekebb lejtőn, hiszen mindenki által ismert tény, hogy az erősebb lejtésű, déli fekvések adják a legjobb minőséget. A meredek hegyoldalakon viszont a vízerózió következtében lényegesen nagyobb mérvű a talaj pusztulása, mint sík területen. Nagy figyelmet kell tehát szentelnünk erre a problémára, és mindent el kell követnünk a talajmozgás megakadályozására, illetve minimális mértékre való csökkentésére. Ebben jelentős szerepet játszik a melioráción (tereprendezés stb.) kívül a szervesanyag-tartalom növelése. Ugyanis az

Nincs az országnak még egy olyan szőlőtermesztő tája, melynek olyan nagy problémát jelentene az úgynevezett illit típusú agyag, mint a tokaj-hegyaljai borvidéknek. Sajnos, ezen agyagféleségnek rendkívül hátrányos tulajdonsága az, hogy erősen megköti az elemi káliumot, amit aztán a szőlő vagy nem, vagy csak nagyon nehezen tud felvenni. Pedig a kálium a cukortermelés egyik legfontosabb eleme. A szerves trágyázással a humusztartalom növelésével bizonyos mértékig csökkenteni tudjuk az illit eme káros tulajdonságát.

Legszembetűnőbb, amit minden szőlősgazda, minden szakember könnyen konstatálhat: a bőséges, arányaiban kedvező tápanyag-visszapótlás következtében előállott jelentős hajtásnövekedés és terméstöbblet.

Az egyes talajszintek kötöttsége azonban eltér egymástól. A csapadék állandó kilúgozó hatására a talaj mélyebb rétegeiben (50—120 cm közötti rész) agyagfelhalmozódás következett be, amelynek kötöttsége még nagyobb, mint a feltalajé, így tömődöttsége, levegőtlensége is nagyobb mérvű. Ha az 50—80 cm-es mélységbe juttatjuk le a szerves anyagot, akkor ebben a szintben is lazábbá tesszük a talajt, nagyobbak lesznek a pórusai, így levegőgazdálkodása is kedvezőbbé válik a szőlő gyökérzete számára. Ezáltal hatékonyabb lesz a tápanyagfelvétel, ami végeredményben a szőlő intenzívebb növekedésében, termékenységében nyilvánul meg.

Ha az átlagosnál nagyobb mennyiségű szerves trágyát juttatunk a talajba, ennek hatására különösen felgyorsul a talajlakó mikroorganizmusok elszaporodása és ennek következtében élettevékenységük is intenzívebbé válik. Ezek a talajlakó élőlények pedig felaprózzák, átalakítják a szerves anyagot szervetlen anyaggá (mineralizáció), amit a szőlő gyökerei aztán könnyen fel tudnak venni. A szerves trágya a trágyázás végrehajtásakor is tartalmaz ásványi eredetű, tehát szervetlen tápanyagot, mégpedig valamennyit, amire a szőlőnek szüksége van, viszont műtrágyázáskor csak a közismert

A miskolci fonodában

Gulyás Józsefné, aki 17 esztendeje dolgozik a miskolci pamutfonodában, kicsit szomorkásan nézi az úgynevezett BD-üzem gépeit, mert az év végével a még működő két darab, orsó nélküli fonógépeket leszerelik. Annak idején világszínvonalat képviseltek, azóta modernségük, korszerűségük megkopott, és legfőképpen turbinaalkatrészek hiánya miatt felszámolásra kerülnek.

Fotó: Málnási Béla

Új gépjavító

A közelmúltban a szerencsi járási NEB megbízásából népi ellenőrök vizsgálták meg több tsz-ben, üzemben a munkavédelmi helyzetet. A tapasztaltak alapján bizonyos változtatásokat javasoltak, a gazdálkodó egységek pedig máris konkrét lépéseket tettek a munkavédelem javításáért.

A tállyai szakszövetkezetben például a munkavédelem javítása érdekében a régi gépjavítót lebontják, és új műhelyt építenek meg. Női öltözőt, mosdót építenek, kijelölték az elsősegélynyújtó helyet. Szintén ebben a szövetkezetben a nitrohígító csomagolására új üzemet létesítenek. A Tokaji Vas- és Fémipari Szövetkezetnél az eddiginél nagyobb gonddal elemzik a balesetek okait és jobban ügyelnek az egyéni védőeszközök használatára. Aki nem használja a védőfelszerelést, azt eltiltják a munkától, illetve fegyelmileg felelősségre vonják. A prügyi tsz-ben is elkészítették a munka- és egészségvédelmi tervet, a védőfelszerelések használatára nagy gondot fordítanak, ez anyagiakban is kifejezésre jut. A szerencsi, a tarcali tsz-ekben szintén intézkedtek az eredményesebb munkavédelemért.

sírcellám mély homályában is
vártalak fényes szerelem
s ezeregy fekete éj után
eljött egy drága fénysugár
egy madár-dal hangú reggelen

sírom azóta lakatlan
kapuján végzetnyi lakat van
s hogy örök legyen az életem
zengő szívem tűz-dalával
kulcsát hamuvá égetem

Kántor Zsolt:

Hullámzás

Megint elölről kezdődik valami,
ezt nem kell külön tanítani,
mert benne van mindegyikünkben.
Persze nem olvadtunk egy tűzben,
de kudarcaink hasonlítanak:
lelkünkben titkot parkosítanak.
Ott belül tágul a tér,
a külsőség elalél.
Ráncokkal behálóz a frusztráció
a sikernek az nyári vakáció.
Az emlékezés árad, apad,
a stressz-gép nincs áram alatt,
egyéb áramok sem nyílnak,
legjobb a hírzárlat. HÍR-FAGY

Jakab István László festőművész

Békés Megyei Népújság, 1982 szerdj. 15. 7. oldal.

Népi építészet — festményeken

Huszonöt év után találkozhatott ismét a közönség Jakab István László képeivel. Az április 16-án nyílt kiállításnak a Néprajzi Múzeum adott otthont, s a színhely megválasztása ez esetben egyértelműen utalt a látogató elé kerülő anyag témájára. A festő néprajzi tárgyú képeit mutatta be.

A két világháború között a bányászok festőjeként ismert Jakab István László a hadifogságból hazatérve került közelebbi kapcsolatba a népi építészettel. Az Iparterv Vállalat mérnökeként járta az országot, s eközben fedezte fel azt a témát, ami az elmúlt három és fél évtized alatt munkáját meghatározta, s a háború előttihez képest más irányba terelte.

— Csodálatos lendülettel kezdtünk az ország újjáépítéséhez, szinte napról napra szépült város, falu — mondja a most hetvennégy éves festő. — Ezzel együtt rohamosan pusztulásnak indult népi építészetünk. A parásztházakat jellegtelen torzépületekké alakították át, vagy egyszerűen lebontották, és helyére újat építettek. Ezt látva határoztam el, hogy lerajzolom vagy megfestem a népi építészet jellegzetes darabjait, akvarelltechnikával. Határozott vonalak és visszafogott színek — mind a mai napig ezzel dolgozom.

A három évtized alatt több mint ötszáz ironvázlatot és mintegy százötven vízfestményt készített. Eljutott a határainkon kívül levő magyarlakta területekre is, majd hazaérkezve, tájegységek szerint rendszerezte képeit. Ebből az anyagból nyílt a kiállítás.

— Miért váratott magára huszonöt évet ez a nap?

— Csendben, visszavonultan festegettem, megnyugtatott az a tudat, hogy megőrzöm a magyar népi építészet emlékeit. Még akkor is, ha csak kevesen tudnak arról, hogy festek.

Fatornyos templomok, haranglábak, malmok, érczúzók, utcarészletek — a magyar táj jellegzetességei láthatók a képeken.

A kiállítás hat hétig látogatható.

Kovács Zoltán
(Hauer Lajos reprodukciója — KS)

„Vigyázó szemetek Párizsra vessétek!"

Válogatás az Egyetemi Könyvtár filozófiatörténeti gyűjteményéből

Tisztelettel meghívjuk a kiállítás megnyitójára

2006. augusztus 31-én, 13 órakor

A kiállítást megnyitja: **Dr. Szögi László**, az Egyetemi Könyvtár főigazgatója

A kiállítást rendezte: Jakab Judit, Kakasy Judit és Vér Eszter Virág az Egyetemi Könyvtár és az Egyetemi Levéltár munkatársai

Helyszín: Egyetemi Könyvtár, Díszterem

„Vigyázó szemetek Párizsra vessétek!"

Válogatás az Egyetemi Könyvtár filozófiatörténeti gyűjteményéből

Tisztelettel meghívjuk a kiállítás megnyitójára

2006. augusztus 31-én, 13 órakor

A kiállítást megnyitja: **Dr. Szögi László**, az Egyetemi Könyvtár főigazgatója

A kiállítást rendezte: Jakab Judit, Kakasy Judit és Vér Eszter Virág az Egyetemi Könyvtár és az Egyetemi Levéltár munkatársai

Helyszín: Egyetemi Könyvtár, Díszterem

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

Az Egyetemi Könyvtár kiadványainak támogatói

MEGHÍVÓ

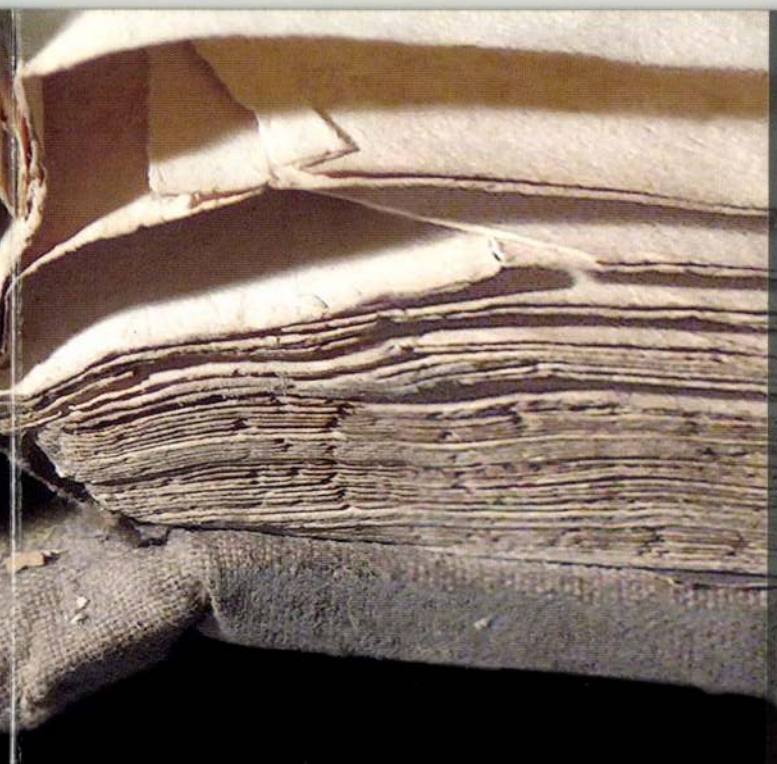

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
EGYETEMI KÖNYVTÁR

Kiállításaink megtekinthetők hétfőtől péntekig: 10-18óráig

H-1053 Budapest, Ferenciek tere 6.
Tel.: (36-1) 411 6738
Fax: (36-1) 411 6737
e-mail: ek_titkarsag@ludens.elte.hu
www.konyvtar.elte.hu

A Tatabányai Képző-és Iparművészeti Társulat Vezetőségétől.

T.

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Budapest.

Mellékelve megküldjük az 1947 évben alakult Tatabányai Képző-és Iparművészeti Társulat rövid történetét és célját szives felhasználásra

Kelt Tatabányán, 1948 [illegible]

Tisztelettel:

Koncz Lajosné
jegyző

Jakab István László
elnök.

TATABÁNYAI KÉPZŐ-ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1947

A Tatabányai Képző-és Iparművészeti Társulatot 1947.évben Jakab István László festőművész alapitotta.

A Társulat célja: a tatai szénmedence képző-és iparművészeit, valamint mübarátait egy Egyesületbe tömöritse, szépmüvészeti, esztétikai előadásokat, kiállitásokat rendez a tatabányai közönség müizlés nevelésének fejlesztésére. Gyüjteményt alkot képző-és iparmüvészeti alkotásokból. Tagjai között mütárgyakat sorsol ki és egy szabad iskola felállitásával módot ad a bányaváros tehetségeinek a tovább fejlődésre.

Eddig festő,-szobrász,-grafikus,-keramikus,-ötvös,-textil,-kézimunka és fényképész szakosztályok müködnek. Rendes tagjainak száma 473.

A Társulat elnöke: Jakab István László
alelnök: ~~Dobrossláv Lajos~~
alelnök: Szakál Pál
jegyző: Koncz Lajosné
pénztáros Vertényi Domokos
háznagy ~~Geld Kálmán~~
háznagy Sági István
ellenőr Benyák Ferenc
ellenőr ~~Görgényi István~~
könyvtáros Róth Gáborné
könyvtáros ~~Deklava Rudolf~~

müvész tagok még: Papp Emil,-Nagy Margit,-Ormössy Lászlóné,-Barabás Lajos,-Sz.Olasz Márta,-Luzsicza Lajos,-~~Bognár Józsefné~~,-~~Angyal Kálmán~~,-Dr.Troykó Imre,-Jakus Sándor,-Dr.Stranszki János,-~~Horoczy Géza~~.

Jakab Istvánlánt

K

tovabb

23/Pg

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285
Építők Lapja
1956 APR 16

Százhúsz festményt és huszonhárom szobrot állítottak ki az IPARTERV képzőművészei

Az Iparterv ötéves múltú Székely Bertalan képzőművész köre, melynek 123 tagja van, nemrég nyitotta meg ötödik kiállítását. A kiállítás magas színvonala minden kritikát megbíráló alkotásaival osztatlan tetszést és elismerést aratott nemcsak az Iparterv dolgozói körében, hanem a műalkotások bírálatára megjelent hivatásos művészek között is.

A kiállítás megnyitása előtt *Pór Bertalan* kétszeres Kossuth-díjas festőművész elnöklete vel *Kontuly Béla* Munkácsy-díjas festőművész, *Várady Sándor* szobrászművész, *Kiskovácsy Gyula* szobrászművész, *dr. Bardon Alfréd* építőművész, műegyetemi tanár és *Gerlóczy Gedeon* építőművész részvételével a bírálóbizottság megszemlélte a kiállítást és megállapította az értékelés sorrendjét. A festészeti I. díjat: *Jakab István Lászlónak*, a II. díjat *Trenovszky Jánosnak*, a III. díjat *Paksy Gyulának* ítélte oda. Dicséretet nyertek: *Németh János, Gerritsen Vilmos, Biró Tibor.* A szobrászati I. díjat *Csapó Judit*, a II. díjat *Pokorny László* kapta. Dicséretet nyert: *Molnár Jenő.*

A megnyitó igen értékes megállapításai meggyőzték a kör nagyszámban megjelent tagjait, hogy *Várdeák Ferenc* festőművész, *Petry Lajos* szobrászművész és *Takács Sándor* műegyetemi adjunktus irányító közreműködésével helyes utat választottak, de meggyőzték a vállalat vezetőségét is arról, hogy a képzőművész kör tagjai munkaidőn kívüli értékes munkásságukkal a megbecsülést és támogatást megérdemlik, mert minden kiállításuk egyben a vállalat hírnevét is emeli.

Klausz Gyula
építészmérnök

Jakab István László: Bicskei naplemente, I. díj.

A ragyogó napfény és a sötét árnyékok országában

— Olaszországi jegyzetek —

Írta: Brutyó János, az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezetének elnöke

Az Olasz Építőmunkások Szakszervezetének múlt év decemberében, Livornóban tartott IV. kongresszusáról hazatérve, rendbeszedtem a hosszú és érdekes utazás élményeiről és tapasztalatairól készített jegyzeteimet. E jegyzeteknek néhány lapját most nyújtom át szaktársaimnak.

1. Vonattal Rómából Livornóba

Bécsből Rómába repültünk. Innen vonattal utaztunk Livornóba. A gyorsvonat a Termini pályaudvarról indult, mely a város középpontjában fekszik. Jól megtervezett, modern építmény ez a pályaudvar. Falai tiszták, szinte hófehérek. A villanyvontatású mozdonyok kőszénfüsttel nem rontják a város levegőjét, nem piszkítják a falakat. Ez nem lepett meg, hiszen sokat hallottunk már az olasz vasutak elektrifikálásáról. A Pó-völgyi erőművek bőven ontják az

parasztszülők gyermeke, hogy minden munkás nyugdíjat kap stb.?

A kalauz a beszélgetés végén, tréfás hangon megjegyezte társainak: — Látjátok, hitelét vesztette Dante mondása: „Lasciate ogni speranca" (Hagyjatok fel minden reménynyel) — és bíztatólag kacsintott a körülötte álló egyszerű olasz emberekre: „Reméljük, hogy így lesz nálunk is!"

3. „Egy munkanélküli boldog ünnepeket kíván"

Rómában, akárcsak a többi olasz városban, a főutcák kirakatai fényesek. A kiváló minőségű árucikkek nagy választékát kínálják. A kongresszus befejezése utáni szabad délelőttön a Via Nationalén sétálgattunk. Ugyanaz a kép, mint a világ bármely kapitalista városában. Fényes autók, elegáns emberek számtalan csomaggal.

előtt kis kartoncédulát mutatott. Ez volt ráírva: „Egy munkanélküli boldog ünnepeket kíván". — Ilyen cédulával járnak koldulni a munkanélküliek.

4. „E jelben győzni fogsz!..."

A paloták, luxusüzletek világából kísérőnk elkalauzolt bennünket a római munkások lakónegyedébe. Három-négy emelet magas bérkaszárnyák. Legtöbbjében még vízvezeték sincsen. Ilyen bérkaszárnyákat építettek kétezer év előtt a római patriciusok is rabszolgáiknak. A lakások szűkek, egy szoba, konyhás helyiségek. De láttunk hullámlemezzel fedett deszkabódékat, földbeásott, ablaknélküli kuckókat is. Öthattagú családok is laknak ilyen, „ideiglenes" szükség munkáslakásokban. Ez az ideiglenesség azonban már évtizedek óta tart. Hogy meddig? A jelek azt mutatják, hogy az

MDK

Jakab István László

Tatabányai Képző és Iparm. Társ. levele Szentiványi Gyulához, 1948. febr.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Jakab István László

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
1962 DEC. 11.

1021

Kedves időtöltés

Gazdag az anyag, de össze kell gyűjteni!

Bicske község monográfiájának összeállításához már négy éve gyűjti az anyagot Jakab István László budapesti festőművész. Egy ember azonban nem sokat tehet, mert a Bicske-környéki muzeális, népművészeti és más helytörténeti maradványokat csak társadalmi összefogással lehet megmenteni a kallódástól, a feledéstől és romlástól. Ezért fordul a Hírlapon keresztül felhívással a község és a járás lakosaihoz; de mindenkihez, aki az értékes anyag összegyűjtésében segíthet, hogy vállaljon részt a monográfia összeállításához szükséges munkában azzal, hogy jelezze néhány sorban Jakab István Lászlónak (Budapest, XII., Zsolna utca 12. sz.), ha tudomása van bármely olyan tárgyat, fényképet, nyomtatványt, kéziratot, rajzot, kottát birtokoló személyről, akivel összeköttetésbe léphet.

Különösen hasznos lenne a monográfia összeállításához, ha az alább felsoroltakra bukkanna: őskori emlékek; történelmi, vagy birtokjogi, helyi vonatkozású eseményeket tárgyaló okiratok, leírások; rajzok, térképek, szájhagyomány; a gyűjtögető és zsákmányoló gazdálkodás emlékei; a pásztorkodás maradványai; ünnepek, népszokások, nevezetes alkalmak emlékei; a parasztmozgalmak, munkásmegmozdulások és a Tanácsköztársaság dokumentumai; népköltészet, a folklór, a népviselet és mesemondók emlékei, tárgyai; vőfélykönyvek, halottas, nótáskönyvek, régi naplók, obsitlevelek és katonakönyvek, céhiratok, újságpéldányok, hivatalos feljegyzések, biztoklevelek stb. A népzenei maradványok szóban és kottákon; népi táncok, játékok, hajviseletek, szokásokról rajzok leírások; az iparűzők eszközei, működésének leírása; a díszítőművészet emlékei, mintái és tárgyai-eszközei.

Bicske helytörténeti múzeum felállítására készül. Járuljon hozzá mindenki, aki teheti, hogy emlékekben gazdag legyen.

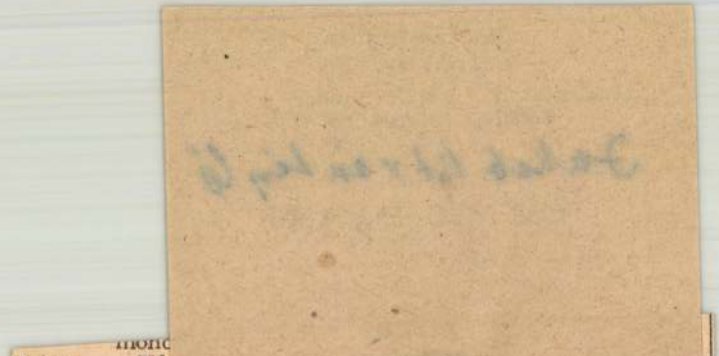

...t kér-
...ek van
...kimu-
...elyem-
...termé-
...ől? Egy
...ollégá-
...n...
...n
...feladа-
...ak, de
...ehézsé-
... azt le
...rnünk.

...mond
Vé
—
tekez
—
ért v
pi vi
—
—
társ
papri
ellen halászlé a
legjobb orvosság,
kulturális alap-
ból. — V. —

...mészhozamok növelésére kell helyezni a fő súlyt. Ezt a tanulságot meg kell szívlelni Bodajkon is. **Takács László**

Vörös Csillagban

...yességgel találkozott, és a magasba lendült munkáskezek Csepi József személyében új elnököt avattak Jenőn. Ha a felszólalásokat summáznánk, azt mondhatjuk, hogy a tagság az új elnöktől nagyobb határozottságot, jobb munkaszervezést, és a tagokkal való közvetlenebb viszonyt kért.

...már magukénak vallották a szövetkezet gondjait, és munkájukkal azok megoldásához

segítséget nyújtanak.

A megválasztott új elnök még nem ismertette terveit, de bízunk abban, hogy az új vezetés terveiben a tagság meg-

Jakab István László, Tatabánya
Angliai vár, vizf.

Magy. Képzőművészek Szabadsuervezete I. kiáll.
Ernst Mu. 1947. jul. 9 l.

Jakab István László, Tatabánya

Fenyők, vizf.

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 5 l.

JAKAB I. László fordítása

Ruffy Péter: Palackposta a Keleti-tengeren.
= Ruffy Péter: A tűnelem ösvényén. Bp.
Magvető, 1985 408-417.

Jakab István László

Tatabánya, VII. 216-4.

l-

Győrdemántúli tárb.

1944.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jakab Istvan László

Bánhidai cigányok
Donvölgyi táj
c. képei
repr. –

Györdunántúli tárl
1944.

Katalogusban

Europa.

Film - Könyv - Kaptergesztő és Könyv

Budapest, V.)

Visegrádi - u. 36.

Jakab István László

festő és iparművész

l.

Nemesvári 61. l.

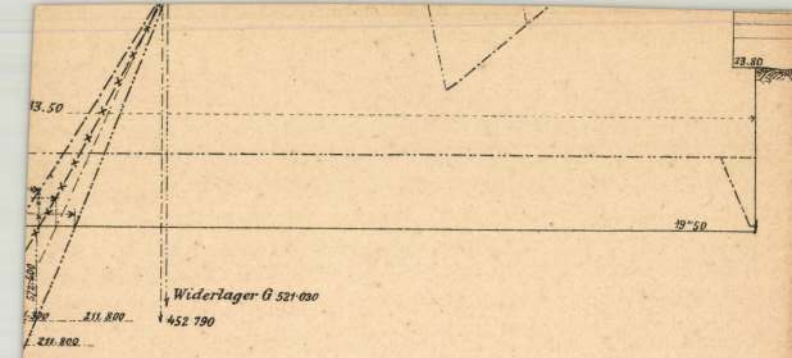

Aufriss eines Mittel-Bogens.

Fig. 7. Details

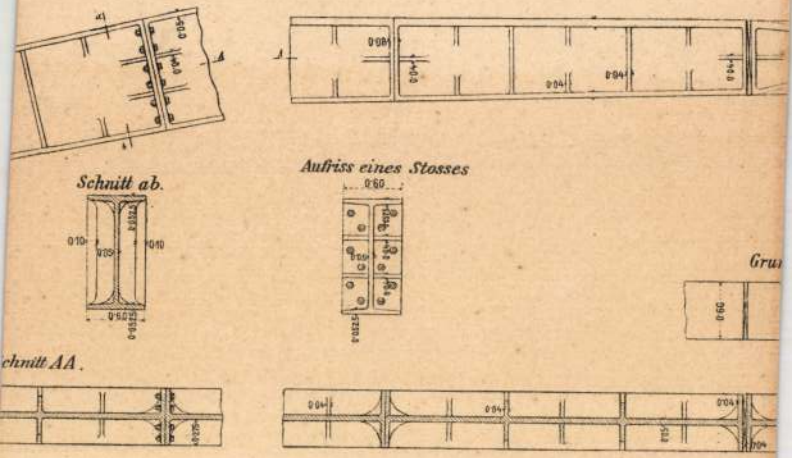

Jakab István

festő

l.

Irott Kő

1936. 157. l

VASÁRNAPI KÖNYV
KIADÓHIVATALA BUDAPEST, VIII. STÁHLY-UTCA 7.

Nagyv.

Szentiványi Gyula dr.

a Szépművészeti Muzeum tit-

kára urnak

Jakab János

Mérték

Bethlen Gábor gyulafe-
bérvári fizetési lajstromában olvashatjuk:
Jakab Jánosnak, itt
való lugaskertbeli kertésznek fizetése 60 frt.

Takáts Sándor: Szegény
magyarok. Bp. é. n.
Genius kiadás. 389. l.

u nem volt eredménye, ezen napon

ünk a nagys. műépitész urat számlánk

körülbelül már egy egész év óta várunk

kifizetésére. Hogy ezen ügy végre, elin-

k mindezen körülményekről a nagyte-

y módon értesiteni és egyszersmind fel is

a forgó 615 kor. 50 fill. összeg lehetőleg rövid

tján beküldessék. ——

ismételve, kérve

agytekintetű műemlék ország. bizottságának

alázatos hivei

PETEREK és WAGNER

épitő mesterek

Peterek Wagner

MDK

Jakab János, udv.kertész

Gyulafehérvárom, ahol 1678/?/ 60.ft. fizetést kap a fejedelemtől.

Radvánszky B.:Udvartartás és Számadáskönyvek. I. KP.1888 354,355.l.

Jakab János Ödön

Áldozat, olaj

Csendélet, olaj

Művészház zsűri

mentes kiáll

1913

Jakab János Ödön

1913. szürimentes kiáll

Művészház

Áldozat; olaj. 150.—

Csendélet, olaj. 150.—

~~Amsterdam VII. 252, 258,~~

MDK

Jakab József, író

Egri Képzőművészeti Társaság./1927 szept.19. alakult.
Az előkészitő Bizottság tagja.

Nemz. Szal.388.kiáll.
Képzőművészek vidéki Szövetségének I.kiáll.
1928. jan. Kat.

MDK

Jakab József, V.o.tan.

Áll. Liceum és Tanitóképző Int. Eger, ált.iskola.

1oo. Vasgyár.

Magy. Ifj. Képzőmüv. Kiáll. /VII./ Gyermekrajzok.
Föv.Képtár. 1949 aug.16.-szept.1o. Kat.

Jakab József,csizmadiamester

Győrben polgárjogot nyert:1803.jún.1.Csornáról jött. kath.Taksa 8 Ft./Album Neo-Civium 1743-1878.Győrv. lvt./ 102.o

Lengyel Alfréd: Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveibe. 97.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

JAKAB József

És gondolatban
magam tönkretéve,
növényhullák közt
állok az útszélre.

Rossz testem, ócska
motorom, lehagylak.
Nélküled futnék,
de hogyan szaladjak,

ha a ma egyszer
nem borul föléd?!
— Az idők egyetlen
próbakövét:
az alkotást kérdem,
mint szeretőjét
a csalódott.
Hallgat a levegőég.

És eltünnek a
fecskék és a gólyák. —
De csivitelni hallom
Brecht rigóját;

bár ki sem kelt,
de beszélget velem
a mából, mely túl van
saját testemen.

Somostető, 1984. IX. 17.

Jakab Zsigmond

„Kicsi madár jaj de fenn szállsz
mi az oka alább nem jársz
Alább járnék de nem merek
mer én senkit sem ismerek"
(Repülj madár repülj)

Tanult hivatása szerint állatorvos. Hétvégén, esőben-hóban, éjszaka, mindig kész volt talpra ugrani. Az állatok szenvedését sem tűrte. Halkszavú, tisztaságot sugárzó ember. Mozdulataiban — mint beszédében — kulturált. Otthonában *Farkaslakán* több alkalommal kérdeztem műveiről, mestereiről. Szobrot faragni, festeni, fát, linót metszeni *egyedül, a maga erejéből tanult*, a kevés időben amennyit szolgálata meghagyott. Csodálkozó kérdésemre elmondta, hogy földműves nagyszüleit a soványan termő föld mesterségre szorította. Nagyapja és testvérei mind értettek a kőfaragáshoz. Kapuzábét, sőt sódaráló kézimalmot is faragtak. Egyik elődje varrott irhabundát készített és a környékbeli vásárokba hordozta eladni. (Abban az időben járta Székelyföldön a mondás: „Bogárfalva bogározik, Szentlélekkel találkozik, Malomfalva tiszta búza, Farkaslaka cifra bunda...") Anyai nagyszülei a szomszédos Pálfalván éltek. Ők is gazdálkodtak, de szelídebb népek voltak, mint általában az egész falu. (Ezért mondták rájuk: „ha pecseti ne higgy neki, ha pálfalvi hazudj neki".) Állataikat sem úgy szerették — hasznuk után — mint a farkaslakiak, hanem szinte családtagként gondozták. Az állatok szeretetét tőlük, a kézügyességet inkább farkaslaki nagyszüleitől kapta.

Brassó és Székelyudvarhely után Budapestre került az állatorvosi egyetemre. A jó szerencse a protestáns hagyományokat megújító Győrffy István kollégiumba vetette. Ez az intézmény nyitottságával, demokratikus önkormányzatával, a nép sorsának, értékeinek tudatosításával hatott növendékeire. Tanultak a szomszédnépek nyelvén, nyugat-európai nyelveken, megismerték a népi írókat, hallgattak társadalomtudományi és néprajzi előadásokat. *Kardos* László ösztönzésére, mint egy falusi „bogyász gyermek", Jakab Zsigmond is mindenütt ott volt, ahol tanulni lehetett. A Néprajzi Intézetben döbbent áhítattal hallgatta *Viski* Károly professzor nyekergő fonográf hengereit, gyönyörűségét lelte *Balla*

A homály-fedte
sorson áthavaz:
„Visszaváltozol,
mint az ócskavas."

S ha visszaváltoztál
egypár ezerszer,
kifutó pályáiról
nem ereszt el;

visz, hol a termő
anyag elnyeli;
lenyűgöz, mi
a mában emberi:

szülve adja szűz
anyagnak magát,
ahogy világra
hozott jó anyád.

2.

A létre, melyet
a vak sors kioszt,
gyakran idézem
Herakleitoszt:

„Csak egyszer éred el
A lét-folyót."
S a tűz vallója
bennem ki is olt

kéklő páraként
fénylő köröket,
miket énem
magának szövöget.

E folyam-létem
jeges kígyóbőrét
levetem hát,
hogy legyek egyre pőrébb;

fedetlen sejtjeimre
vár a ma
illatának, ízének
árama.

Feltöltenek
érintett elemek:
már én vagyok
a ma — a testmeleg

egyik feszülő
idegdúca, hol
a sejtek néma
cellája dalol.

Árad-apad
ízeimben az ének;
nem firtatom okát
a külső létnek.

A ma sohasem
lehet kívüli,
ha okát s célját
egymaga szüli.

Testemen egyöntetűn
sejlik át,
mint sejtről sejtre
épülő világ.

3.

Ablakaimon
csillog az utónyár,
Egy csípős reggel
a kérdés elém áll,

mert csillogás ez
inkább, mint meleg;
e nagy kérdéssel
fekszem és kelek;

ott setteng, mint az
őszi árny a csenden,
és sarki éjszakává
tágul bennem:

„Hogy lesz a ma
számomra eleven,
ha túljut majd
a saját testemen?"

Péter előadásaiban. 1940 őszétől 1944 áprilisáig élt Budapesten. A Kollégium — az antifasiszta diákellenállás egyik fészke — a németek bevonulása után szétszóródott. Jakab Zsigmond életreszóló programmal tért haza. A paraszt fogalma ezután nem a durva, műveletlen embert jelentette számára. A föld népének mindenkor nehéz életét ismerte gyermekségéből, a napjainkig húzódó évtizedekben pedig közel került lelkéhez is.

Ma már a legeldugottabb falvak életét is bevilágítja a XX. század mesterséges fénye. A Hargita lábánál *Tamási* Áron sziklaemlékművét is savas eső permetezi-porlasztja. „Istenem! Mennyit énekeltek egykor nálunk! Most, ha valaki a mezőn, vagy a falu között reá szánná magát azt gondolnák meghibbant" — hallani idősebbektől. Farkaslakán készülnek új székelykapuk, jelen van a múlt, de ma már minden mást jelent mint tegnap. Jakab Zsigmond a népköltészet magasán él, meghúzódott a balladák mélységei között, de alkotásainak java nem egyszerűen illusztrálja ezt a világot. Művészete nem romantikus népiesség, nem megkésett „műballada". Vallomást rejteget, élő szenvedélyt. Hiteles. A huszonnegyedik óra feszültsége hitelesíti.

Jakab Zsigmond nem keresett soha sikert. Tudja jól, ahhoz más úton kellene kereskednie. Sem a műítésznek, sem a közönségnek nem dolgozik. Csak a közösségnek. Műveiben idilli harmónia, jászolmelegben gyermeküket szoptató anyák mosolya váltakozik a cserefa görcseinél durvább tragédiák rémségeivel. Mindezidáig akkor alkotott, amikor véletlenül ideje volt. Hatvanöt éves múlt és még nem jelent meg róla egyetlen kiállítási prospektus sem. Olyan művész, akit talán nem ismerünk meg soha. *(Néhány munkájáról készített fénykép a hátsó borítón látható.)*

Szabó Botond

Lászlóffy Csaba

FELHÍVÁS NEGYVEN FŐHÖZ

Miklós cár hirhedt kiáltványa
Bem nagyszebeni napiparancsa
milyen érveink lehetnek még a túlerővel szemben?
„csak most hárítsuk el a viszálykodást"
amnesztiarendelet — de betörés Besztercénél
vésztörvényszékek felfüggesztése — de a
háromszáz halálra szánt a Tömösi-
szorosban a magyar thermopileiek
hát a hágókon hagyott hullák s a mezei
táborokban elvérzett sebesültek?
semmi hír felőlük mikor jelentkeznek már
az egy font hús két font kenyér egy icce bor
fejadagjukért? zúdul az ellenséges tömeg
Erdély csontos ösvényein s a helybéli nép
lerongyolódva mint száskahad mint árvíz után
egyre csak hurcolkodik az Olt jobb partjára
a Maros bal partjára híjával taracknak röppentyűknek
s egyéb nyomós védelmi érvnek vajon meddig
hátrálhat még Kőhalomnál Vízaknánál Piski és
Déva között a maradék? összemosódnak már a dátumok
legalább az eredeti helységneveket függesszük ki
egy-egy sánc szélébe vert karóra a kifosztott

határban nehogy kishitűség vagy árulás szakítsa el az anyai
szótól végképp azt akit a szükség lapulni kényszerített
a sötétségben nő a félsz el ne széledjetek
kihűlt árnyékunkkal hazardíroz az éjszaka
szisszenések szikrái szárítják sótlan ajkunk
ha emlékeztek még rá Bem felhívásában
egy font sóról említés tétetik negyven fő részére
hol van hát a negyven ember a nagyidők
sóporát-havát őrzők utóvédje
ki nem fog belehalni elkapart sebeibe?

„Add vissza nekünk, Uram, a kiáltás jogát...!"

— Advent a Hargitán — Sütő András színjátéka a Nemzeti Színházban —

A „kiáltás" és a sziszegve csendet parancsoló „psszt" a kulcsszavai Sütő András új darabjának. A szín — *Bódi* Vencel boronaháza — fölé ijesztően magasodik a Nagy Romlás, amelynek hótorlaszai már a hangos szóra is megindulnak, és gyilkolva-pusztítva zúdulnak le.

Kétszer is gyilkol az események során a Nagy Romlás. Az elsőt az emberi gyarlóság provokálja ki. Zetelaki Gábor gyermekkora óta bódultan szereti Rékát, kamaszfejjel még öngyilkosságot is megkísérel miatta. A lány, anyja unszolására, de saját gyengeségéből is elgyűrűzi magát a katonaviselt, állami alkalmazott vadőrrel. Későn ébred rá, hogy mégis csak Gábort szereti igazán, szíve alatt már az „állami mordélyos ember" gyermekét hordozza. Szerelmét mégis megvalló kiáltása pedig a hó alá temeti Gábort.

A második pusztítás már végzetszerű. Réka húsz évi ernyedetlen kutatás után rátalál a jégbefagyott Gáborra, s a falubéliek mágikus kórusával életre kelti. De hiába! A legény fiatal maradt, rajta pedig nyomot hagytak az esztendők. Ezt a távolságot nem lehet már áthidalni. Gáborhoz most Réka lánya, Kisréka illene, s ők egymásra is találnak. Réka most újból felidézi a Nagy Romlás pusztító erejét, és Gáborral együtt a hó alá temetkezik.

A darabnak ezt az önmagában is helytálló, népballadai hangulatú főágát Bódi Vencel és Zetelaki Dániel örökös perlekedése festi alá. Mindketten súlyos terhek hordozói. Bódi lánya után kesereg, aki a Hargitát fölcserélte a tengerrel és egy tengerésszel. Erőnek erejével próbálta visszatartani, sőt egyetlen egyszer — meg is ütötte. A lány mégis elment, s Bódi makacsul, de hiába várja, hogy egyszer mégis visszajöjjön. Minden karácsonyra egy kicsi lámpát készít számára. Panaszaiból kiderül, hogy a nem szülői önzés késztette tettére, a közösséget félti a távozás miatti felbomlástól. „Hogy ma te mész el, holnap a másik, s a harmadik ... és hogy üres csigaház lesz, ami az életünk volt... kinek kell ezt magyarázni?"

Zetelaki Dániel keserűségének oka, hogy látja; Réka romlásba sodorja fiát. Fájdalmában Istent káromolja minduntalan. Bódi száján is kiszaladnak keserű szavak; az Isten „kormányoz egyfelé, s a világ megy másfelé" — de saját bánata ellenére is van ereje, hogy csitítgassa, sőt keményen rendre utasítsa Dánielt. Állhatatosságát megjutalmazza az Ég, jelt kap: huszonhatodik lámpája önmagától gyullad ki. És ajkáról elhangzanak a darab optimista mondatai: „Nincs üresség, ahol várnak valakire. Ne mondd, hogy elfordult tőlünk az ég! Mindenre válasz jön, ha megtanulunk várni... Várni, várni, míg a lámpáink kigyulladnak."

Derűlátó szavait azonban keményen ellenpontozza később kibuggyanó imája: „Miért éppen gyermekeinket juttatod a szélfútta bogáncsok sorsára? ... Szelídítsd meg Uram

M. Takács Lajos: A kárpát-ukrajnai magyarság irodalmi életéről 86
Sütő Kálmán: Édesapám szőlőt ültet (vers) 87
Balogh Balázs: Tette a dolgát (vers) 88
Ferenczi Tihamér: Rímtelen szonett (vers) 88
Nagy Zoltán Mihály: Kis mese magunknak (próza) 89
Fodor Géza: Verhovinai szél (vers) 89
Vári Fábián László: Napfogyatkozás (vers) 90
Demjén Miklós: Novemberi szerelem (vers) 91
Füzesi Magda: Üzenet (vers) 91
Finta Éva: Tisztázható egyszerűség (vers) 91
Balla D. Károly: Ott legbelül (vers) 91
Balla Gyula: Sugaras utakon c. antológia ismertetése 92
Gyenge Imre: Reformátusok Burgenlandban 94
Nagy János: Egy taxisofőr lelkipásztor a diaszpórában (Kulifay Imre párizsi magyar református lelkészről) 99
Pomogáts Béla: A nyugati magyar irodalomról — három tételben 100
Rácz István: Komjáthy Aladár: A kitántorgott egyház c. könyvéről 105
Újszászy Kálmán: A magyar egyházak tevékenysége a magyar nyelv és kultúra ápolásában 107
Harsányi András: A magyar reformátusok élete az Egyesült Államokban és a „gyökérkeresés" 111
Trombitás Dezső: Egyház és az újonnan jöttek 115
Petővári Ágnes: A Szerb utcától a 82. Avenue-ig (Püski Sándor egykori és mai kiadói munkássága) 116
Medyesy László: Magyar reformátusok között Dél-Amerikában 119
Juhász Gyula: A Magyarságkutató Csoportról 125
Híreink 127
E számunk szerzői 128
Angol nyelvű tartalomjegyzék 128

Altató. Jakab Zsigmond munkája. (Cikk a 74. oldalon.)

TARTALOMJEGYZÉK

Joó Rudolf: Etnikum, kisebbség, szórvány 3
Tóth Kálmán: A „maradék" az Ószövetségben 9
Papp Vilmos: Jelentés a Kerka-völgyből (Az őrségi református szórványról) 15
Gyökössy Endre: Itthon és otthon (Peremkerület, mint református gyülekezeti szórvány) 23
Schweitzer József: Emancipációtól—emancipációig (A hazai zsidóság történetéből) 28
Bagi Éva: A magyar örményekről 38
Dobos László Gábor: A szomszédos államok magyarságának református egyházi életéről (Adalékok) 44
-s -a: Borbáth Dániel: Az Erdélyi Református Egyházkerület szeretetszolgálata a XX. század első felében 49
Bolyki János: „A só kisebbsége" (Tőkés István: A bibliai hermeneutika története c. könyvéről) 50
Köteles Pál: A transzilvanizmus és az erdélyi avantgarde 52
Benda Kálmán: A moldvai csángó magyarok 59
Polgárdy Géza: Megpróbáltatások könyve (Albert Gábor: Emelt fővel c. könyvéről) 65
Imre Samu: Köszöntjük a 80 éves Szabó T. Attilát 69
Tóth István: Ma (vers) 72
Szabó Botond: Jakab Zsigmond 74
Lászlóffy Csaba: Felhívás negyven főhöz (vers) 75
Zsigmond Gyula: „Add vissza nekünk, Uram, a kiáltás jogát ...!" (Sütő András: Advent a Hargitán c. színjátékáról) 76
Kozma Szilárd: És eljönnek (vers) 77
Szőcs Géza: A. Sz. Over the Ocean (vers) 77
Hajdú D. Dénes: Magyar szórvány Nyugat-Csehországban 78
Bába Iván: Árnyalt töredékek (Grendel Lajos regényeinek szlovák változatáról) 82
Székely András Bertalan: Magyar reformátusok a jugoszláviai Muravidéken 84

Jakab Zsigmond munkái

Pásztor (tapló)

Júlia szép leány...

Kádár Kata

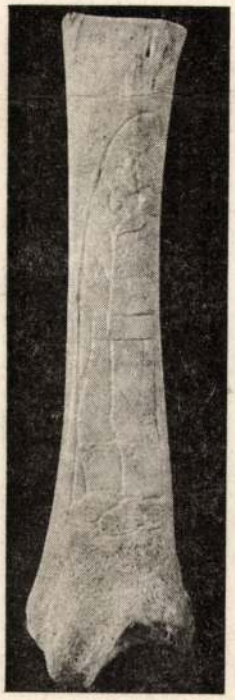

Székely bácsi (csont)

Budai Ilona a fődre borula...

„Pólyás baba, boldog anya" (csont)

A CONFESSIO KÖNYVAJÁNLATA
A REFORMÁTUS SAJTÓOSZTÁLY KIADVÁNYAI

BIBLIÁK

Károlyi Biblia	105 Ft
Zsoltárok Könyve (Berki Viola illusztrációival)	57 Ft
Újfordítású Biblia	220 Ft
Képes Újszövetség	300 Ft
Kis Családi Biblia	150 Ft

HANGLEMEZEINK

Szövegválogatás a Vizsolyi Bibliából (Bánffy György előadásában)	100 Ft
Magyar Zsoltárok (A Debreceni Kollégiumi Kántus előadásában)	100 Ft
Gárdonyi Zoltán: Bibliai zsoltárkórusok és orgonaművek	130 Ft

BIBLIAI TUDOMÁNYOK

Jubileumi kommentár a teljes Szentíráshoz	900 Ft
Budai Gergely—Herczeg Pál: Az Újszövetség története	110 Ft
Bottyán János: A magyar Biblia évszázadai	128 Ft
Ifj. Bartha—Vladár: Bibliai fogalmi szókönyv	244 Ft

AZ EVANGÉLIUMI KÁLVINIZMUS FÜZETEI

Bolyki János: Az imádkozó Kálvin	38 Ft
Fejes Sándor: Kálvin a megszentelődésről	39 Ft
Békési Andor: Kálvin a Szentlélek teológusa	42 Ft
Szabó László: Az igehirdető Kálvin	55 Ft
Szénási Sándor: Kálvin emberi arca	47 Ft
Bereczky Albert: Van- út Istenhez	61 Ft

EGYHÁZTÖRTÉNET

Studia et Acta Ecclesiastica 5. (Tanulmányok a Magyarországi Református Egyház 1867 és 1978 közötti történetéből)	365 Ft
Zoványi Jenő: Protestáns Egyháztörténeti Lexikon	274 Ft
Geschichte und Gegenwart der Reformieten Kirche in Ungarn	319 Ft

ÚJDONSÁGAINK

Tóth Károly: Gyökerek és távlatok (Előadások, igehirdetések, cikkek)	95 Ft
Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra (Válogatás a nagy Institútióból)	150 Ft
Kálvin János: Kommentár a Filippi Levélhez	95 Ft
Nagy Zsuzsa: A huszonnegyedik óra (regény)	179 Ft

A CSALÁD KÖNYVEI

„Szüntelen imádkozzatok..." — (Klasszikus imádságok a keresztyénség századaiból)	110 Ft
Dharles Dickens: Urunk élete (2. kiadás)	70 Ft
Bibliai Lexikon gyermekeknek	150 Ft
Gyökössy Endre: Együtt a szeretetben (3. kiadás)	44 Ft
Gyökössy Endre: Magunkról — magunknak (4. kiadás)	65 Ft

FOLYÓIRATOK

Református Egyház (megjelenik havonta)	32 Ft
Theologiai Szemle (megjelenik kéthavonta)	68 Ft

Kaphatók: a PROTESTÁNS KÖNYVESBOLTBAN
Budapest IX., Ráday u. 1. (A 15-ös autóbusz megállójánál) Telefon: 177-789
és a DEBRECENI REFORMÁTUS KÖNYVESBOLTBAN, Debrecen,
Vörös Hadsereg útja 4—6. sz. Nyitvatartás (mindkét üzletben): 10—18 óráig.
Hétfőn szünnap.

Megrendelhetők: minden Református Lelkészi Hivatalban
és a REFORMÁTUS SAJTÓOSZTÁLYON
Budapest XIV., Abonyi u. 21. Pf 5. 1440

Jakab József
[illegible]
Celemi 3 ip. tan. isk
2 ipar.
mintázási tanf.
Tomár Vasadi Ferenc
9 hónap. jeles

Ipavajziskola 1909

építőmesterekkel dolgoztatott.[6]) A
görög kőfaragók valószínűleg Dél-
származhattak.[7]) Említésre méltó
ben, hogy ezek a Platicidae graeci
hatással osztoznak. Hasonló he
prépostság munkálatainál is fel le
később felváltották a hirschaui
hagyományai. Az ebből az építési
nél, melyekhez az itt tárgyalt dara
nak oly magasfokú biztonságáva
valamennyi eddig ismeretes, Bu
kőmaradványét felülmúlja. Emel
nem is a lombard díszítőrendsze
inkrusztációs stílus alakjában, i
változatban. A Budához közel fek
vörösmárvány-fajtákban (ú. n. esz
hatatlan gazdagsága megengedte
burkolat helyett most egész épü
lehessen kifaragni és az épülettest
de a struktív hangsúlyokat is szo
mintaképével legalább is egyenra
visszfényét adja a Klimó eszterg
püspök megrendelésére 1700-ban
óbudai Szent Péter prépostság á
különböző kőfajtákban emelt eszte
Hasonló színhatású az 1232-ben
mészréteg alól kiszabadított bélap
a valamivel későbbi Zemplén

Jakab József

festő

1820.- Sopronban 3 évi
vándorló könyvet
kap.

Csatkról

valószínűleg
csak másoló

Jakab József
nürszabó Csurgó

l.
Grőffyszür
203. l.

TAVASZI TÁRLAT
KATALOGUSA

1929. JUNIUS HÓ.

TAVASZI TÁRLAT

KATALÓGUS

1

A NEMZETI SZALON VEZETŐSÉGE:

ELNÖK:

† Gróf ANDRÁSSY GYULA v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

Gellért Jenő — Horvai János

IGAZGATÓ:

Déry Béla

ÜGYÉSZ:

Dr. Képessy József

MŰTÁROS:

Kató Kálmán

PÉNZTÁRNOK:

Eckstein M. Miklós

TITKÁR:

Bende János

TISZTELETBELI TAGOK:

† Benczúr Gyula
† Munkácsy Mihály
† Szinyei Merse Pál
Eugen svéd királyi herceg

SOCIETAIREK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr. Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

KÜLFÖLDI SOCIETAIREK:

Epstein Jehuda (Osztrák)
Goltz A. D. „
Harta Felix „
Hofner Otto „
Karlinsky Stephan „
Krausz Wilhelm „
Liljefors Bruno (Svéd)
Lindberg Erik (Svéd)
Milles Carl „
Ranzoni Hans (Osztrák)
Schönthal Otto „
Schultzberg Anshelm (Svéd)
Skocylas Wladislaw (Lengyel)
Wilhelmson Carl (Svéd)
Wyczolkowski Leon (Lengyel)

A KIÁLLITOTT MŰTARGYAK JEGYZÉKE

BAKONYI KATÓ

1	Tavaszi virágok, olajf.	200.—
2	Nyári virágok, olajf.	220.—
3	Tanulmány, pastell	220.—

BADITS RÓZSI

3a	Hadimuzeum a várban, olajf.	180.—

BÁLINT ÁRPÁD

4	Tündérek tánca, olajf.	1500 —

BENDÉNÉ K. FRIDERIKA

5	Interieur, olajf.	500.—
6	A monacoi öböl, olajf.	300.—
7	Rivierai részlet, olajf.	300.—
8	A monte-carloi terrasz, olajf.	250 —

BERNOLA KÁROLYNÉ

9	Portrait, gipsz	500 —

BERRY EMIL

10	Akt, gipsz	100.—
11	Halász bárkák, olajf.	500.—

BIHARY ISTVÁN

12	Tanulmányfej, aquarell	100.—
13	Csepeli dunaág, aquarell	120.—

borbereki ifj. KOVÁTS ZOLTÁN

15	Csendélet, olajf.	200.—

BORCSICZKY ZOLTÁNNÉ

16	Nyári virágok	120.—

BORSOS ISTVÁN JÓZSEF

17	Portrait, olajf.	300,—
18	Erdőben, szines kréta	80.—

BÖGÖS LOLLA

19	Vöröshaju fiu	200.—

BRENNER LÁSZLÓ

20	Öreg tüskés fenyők	180.—

BÜKY ZOLTÁN

21 Kora tavaszi napsütés 220.—
23 Olvadó hó 160.—

csallóközi FARKAS LŐRINCZ

24 Kilátás műtermem ablakából, olajf. 600.—

CSÁNYI LAJOS

25 Cigányleány, olajf. 270.—
27 Kisleány képmása, olajf. 200.—
28 Női fej, tanulmány 200.—

CSERNEK ANTAL

29 Május 65.—

CSERNOVICS ERZSÉBET

30 Tanulmány, olajf. 180,—

CSILLAG JÓZSEF

31 Tabán 350.—
32 Téli Tabán 350,—

csongori SZAMOSI IMRE

33 Judith bronz 1200.—
34 Számadó juhász, bronzban 1000.—
35 Pipatömő paraszt, bronz 1000.—
36 Portrait tanulmány, gipsz 2000.—

D. RÓNA EMY

37 Leány az ablaknál, vizf. 60.—
38 Anyaság, vizf. 80.—
39 Nővérek, vizf. 80.—

DABIS RÓZSI

40 Április, olajfestmény 200.—
41 Lala, olajfestmény 200.—

DALA JÓZSEF ISTVÁN

42 Matyó interieur 100.—
43 Mezőkövesdi piac 100.—
46 Vásár Mezőkövesden 100.—
47 Puszta télen 150,—

DAVORI RELKOVIC MITA

49 Platán, olajfestmény 100.—

belibregi DIMITS SÁNDOR

50 Tavasz a Tabánban, olajf. 160.—
51 Virágzó fák, olajf. 180.—
51a Októberi hangulat, olajf. 150.—
51b Őszi eső után, olajf. 150.—

DOBAY FERENCZ

52 Városligeti rész, (Damjanich-u.) olajf. 600 —
53 Paprikák üvegben, olajfestmény 500 —

DUCSAY BÉLA

54 „Noli me Tangere" olajf. 2500.—
54a Madonna, olajf. 1500.—

EMBER JÁNOS

55 Csendélet, olajf. 600.—

F. GOSZTONYI RÓZSI

56 Nyár, olajf. 200.—

FARAGÓ ENDRE

57 Szénhordók, olajf. 500.—
58 Hólapátolók, olajf. 300.—
59 Csendélet II., linoleummetszet á 20.—
60 Önarckép, linoleummetszet á 20.—

FARKASFALVI IMRE

61 Zene, olajf. 250.—
62 Borus Balaton, pastell 150.—

FODOR FERENC

64 Esthangulat télen 200.—
65 Utca részlet 50.—

FOLKMANN GYÖRGYI

66 Fekvő akt, kroki 30.—

JUNGABELNÉ ÉBER ANNA

67	Illusztrációk, Ady	Mgtul.
68	Téli táj, olajf.	360.—
69	Ősz, olajf.	330.—
70	Akt tanulmány, szén	340.—
71	Önarckép, olajf.	Mgtul.

GUCKLER HEDVIG

72	Paraszt szoba	200.—
73	Hallstatti részlet	400.—
74	Leány könyvvel	480.—

GYŐRY GYULA

75	Flört, két drb	200.—
76	Flört, fa, két drb	200.—

I-IV.

~~HAIDEKKERNÉ BURIÁN IRÉN~~

77	Szekszárdi táj, past.	120.—
78	Tanulmány, pastell	300.—

HAJDU ANNA

79	Ősz a szigeten	200.—
80	Virágcsendélet	100.—

HARNIK BECALEL

80a	Gyermek arckép	100.—

HAVALDA ENDRE

81	Magyar zsellér, olajf.	50.—
82	Vasmunkás, olajf.	50.—
83	Rózsadombi tájkép, olajf.	80.—

H. SCHUSCHNY ERNA

84	Omnia vincit Amor	400.—
85	Tél a városligetben, pastell	200.—
86	Nem tudok én neked csak virágot adni	Eladó
87	Gyigyi nevenapja	500.—

HÉNEL GUSZTÁV

88	Lauránai részlet	600.—
89	Borus hangulat a Balatonon	500.—

HÉNEL MARGIT

90 Pünkösdi rózsák 500.—

HUBER ISTVÁN

91 Ordódy Béla arcképe, olajf. Mgtul.

JAKAB KAROLY

92 Tanulmányfej, tussrajz 60.—

JANCSEK ANTAL

93 Tabán 60.—

JOHAN HUGÓ

94 Pestkörnyék, olajf. 200.—
95 Csendélet, olajf. 600.—
96 Üröghi rét 200.—
97 Duna, vizf. 150.—
98 Duna mentén, vizf. 150.—

KAZACSAY GERŐNÉ

98a Svábhegyen, olajf. 800.—

KERESZTÉNYI PAL

99 István bácsi, pastell 150.—

KISS FARKAS IMRE

100 Elhagyott kapu, olajf, 220.—
101 Hegyoldal, olajf. 280.—

KRÉM MATYAS

102 Arcképtanulmány, olajf. 300.—
103 Márciusi napsütés 200.—

LAKITS GYÖRGY

104 Rákosi tanya, aquarell 100.—

LÁZÁR SZILÁRD

105 Napsütés, olajf. 150.—

LOVAS LAJOS

107 Budapest 1928-ban, olajf. 5000.—
108 Tabáni Kereszttér, olajf. 600.—

MARTOSNÉ R. CAMILLA

109 Parádfürdő alsó parkja 300.—
110 Városligeti részlet 300.—

Dr. MOSONYI KALMAN

111 A stájer Schöckl St. Ruprecht felől 30.—

ifj. MURAKÖZY LÁSZLÓ

112 Füst, aquarell 200.—
113 Felhőkarcolók, aquarell 200.—

MÜLLER ÁGOSTA

114 Tabajdy B. tábornok arcképe Mgtul.

MÜLLER MÉLA

115 Velencei részlet, olajf. 500.—

N. FODOR OLGA

116 Tanulmányfej olajf. 200.—
116a Akt, olajf. 600.—

NÁNDORY SIMON

120 Csendélet, olajf. 360.—
121 Régi könyvek, olajf. 120.—

NÉMETHY MIKLÓS

122 Az én képem, olajf. 400,—

balatongyöröki NÓGRADY MAGDA

123 Balaton, olajf. 250.—
124 Balatoni tükrözés, olajf. 250.—

NOVÁK ERZSI

125 Foglyok, olajf. 400.—
126 Rózsák, olajf. 300.—

NOWINSKY JENŐ

127 Templom előtt, olajf. 1000.—

PACSU BÉLA

129 Orgonás udvar. vizf. 60.—

PAP DOMOKOS

130 Önarckép tanulmány, olajf. 400.—

PAPP JÓZSEF

131 Téli nap, olajf. 300.—

V. PATAKY FERENCZ

132 néhai Tornay Gyula festőmüv. arcmása, ceruza 200.--
133 Anonymus a városligetben, ceruzarajz 200.—

PATAKY SÁRA

134 Parkrészlet a Károlyi palotából, olajf. 500.—
135 A Károlyi palota, olajf. 400.—

PÁLDY ZOLTÁN

135a Merengés, olajf. 1000.—

PENDERNÉ R.

136 Csendélet, olajf. 200.—

PETHEŐ ERTL LIVIA

137 Lidérc, pasztell 250.—
138 Tanulmányfej, pasztell 350.—
139 Önarckép, olajf. Mgtul.
140 Tavasz, pasztell 550.—

PÉCZELI ANTAL

141 Váróterem, olajf. 300.—

PILTER FERENC

142 Kilátás a trianoni határra Forróról 160.—
143 Dunántuli vidék (Tósokberénd) 150.—

POLCZER LAJOS

144 Eső után a hajógyárban, olajf. 650.—
145 Sóderbánya, olajf. 800.—
146 Régi Lóverseny-tér 300.—
147 Szigeti út, olajf. 450.—

RADNAY JÓZSEF

148 Malamoccó Venezia 230.—

RAKOVSZKY VIOLA

148a vitéz Magyarossy Sándorné, olajf. Mgtul.

REMSEY SÁNDOR

149 Meditátió, olajf. 350.—
150 A genezaretti tónál, olajf. 250.—
151 Engedjétek hozzám a kisdedeket, olajf. 400.—
152 Tájkép, olajf. 150.—

gróf RÉVAY JÓZSEF

153 Kastély, olajf. 300.—

RINGER ERZSÉBET

154 Don Antonio Sancho Magistralis kanonok arcképe (Palma de Mallorco) Mgtul.

SPINNER KLÁRA

154a A tánc vizf. 100.—
154b A zene 80.—
154c Tennisz 80.—

SCHAAR ERZSÉBET

155 Női fej 150.—
156 R. D. portréja Mgtul.

ifj. SCHILD JÓZSEF

157 Gödi strand, vizf. 150.—
158 Havas házak 150.—

SIUDA NÁNDOR

159 Téli délután, olajf. 200.—
160 Erdőrész, olajf. 250.—
161 Felhős alkony, olajf. 270.—

SOLYMÁSSY CONRÁD VIKTOR

162 Dunaparton, olajf. 250.—
163 Nyári délelőtt a ligetben 350.—

SOMLÓ JENŐ

164 Ülő akt 400.—

SOÓS GYÖRGY

165 „Városba-esett: magyar" olajf. 500.—

ifj. SÓTI IMRÉNÉ

166 Zenta látképe, olajf. Mgtul.
167 Falusi udvar, tanyai részlet, olajf. Mgtul.

STÉNCZL FERENC

168 Virágcsendélet olajf. 150.—

SZÁBAD FERENC

169 Nyári táj Szt. Endre szigetéről, olajf. 500.—

SZACSVAYNÉ PETHŐ MARGIT

170 Tavasz, olajf. 150.—

Dr. SZANDTNER ERNŐ

171 Nyitra város, olajf. 400.—

vitéz SZENTGÁLY DEZSŐ

172 Téli ut Ó-Tátránál, tussrajz 60.—
173 Udinei út 70.—
174 Tavasz a Bakonyban, tussrajz 80.—

SZENTGÁLY ZOLTÁN

175 Interieur, olajf. Eladó

SZEPESYNÉ HRABOVSZKY VIOLA

176 Édikém, pastell Mgtul.
177 Szegfük, olajf. 650.—
178 Őszirózsák, pastell 250.—

vitéz SZEREDA BÉLA

180 Dunapart, olajf. 150.—
181 Téli táj, olajf. 150.—
182 Házak, szines kréta 40.—
183 Kültelek, szines kréta 40.—

SZILÁGYI IGNÁC

184 Porcellán csendélet, olajf: 300.—
185 Gyümölcs csendélet, olajf. 300.—

SZINI ZOLTÁN

186 Május, olajf. 300.—
187 Dr. Resch Aurél, olajf. Mgtul.

SZOPORI NAGY MIKLÓS

188 Ucca 400.—

SZÖLLÖSY JANOS

189 Fürdő után, olajf. 800.—

SZULY ANGELA

190 Az egyetemi templom belseje 500.—

TAKSONYI MAGDA

190a Balogh Antalné képmása, olajf. 1000.—

TATTAY MARGIT

191 Szőllős csendélet Mgtul.
192 Görögdinnye szőllővel csendélet Mgtul.
193 Sárgadinnye és szőllő Mgtul.

TELEGDY ÁRPAD

194 Csalit, vizfestmény 100.—

TOBISCH ILONA

195 Fatörzsek, olajf. 300.—
196 Tengerpart, olajf. 350.—
197 Akt, olajf. 400.—

TURÁN HACKER MÁRIA

198 Gyár robbanás előtt 200.—

TURMAYER SÁNDOR

199 Tabáni rész 200.—
200 Piazza Paulo Giovanni 200.—
201 Piazza S. Marco 200.—

202 UJHÁZY FERENC
203 Nyári délután 150.—

VADLER JENŐ

204 Bánáti sváb falu, olajf. 125.—
205 Eső után 125.—

	VADON BENJAMIN	
206	Molo, tussrajz	100.—
207	Moschienai részlet, tussrajz	70.—
208	Szakadék, olajf.	500.—
209	Rózsadombi részlet, olajf.	500.—
209a	Tabáni udvarrészlet, olajf.	1400.—
	VESZPRÉMI RÓZSI	
210	dr. L. T. főorvos arcképe, olajf.	Mgtul.
211	K. M.-né úrnő arcképe, olajf.	Mgtul.
212	Radnainé úrnő portraitja, olajf.	Mgtul.
	VOLLERICH OLGA	
213	Őszi virágok, olajf.	80.—
214	Krizantémok, olajf.	80.—
214a	Pünkösdi rózsák, olajf.	200.—
214b	Pünkösdi rózsák, olajf.	200.—
	WEISZ KLÁRI	
214c	Gyermekfej	200.—
214d	Női portrait	Mgtul.
214e	Férfi fej	Mgtul.
214f	Leányfej	Mgtul.
	WIRKER FERENC	
215	Lekvárfőzés, olajf.	350.—
216	Téli napsütés, olajf.	600.—
	ZIERLICH REZSŐ	
217	Jézus, gipsz	300.—
218	Tamás, gipsz	250.—

Vásárlási tudnivalók.

Az árak pengőben értendők.

A műtárgyak eladását kizárólag a műtárosi hivatal, illetve **Kató Kálmán,** a Nemzeti Szalon műtárosa eszközli.

A vételár 50%-a a vásárláskor, 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállítás bezárásakor fizetendő.

MDK

Jakab Károly, festő

438. Lala. Tusrajz.

Bp. Műcs. - OMKT. Nemz. Képzőmüv. Kiáll. 1934. ápr. 29. - jun. 17
Kat. 19. l.

M.D.K.

Jakab Károly, festő

nehány portrén dolgozik és egy nagyobb kompozíció vázlatát kéniti elő.

Turi András: Egy óra a Lehel-uti müvészház lakói között

Esti Hírlap, 1957, jan. 18.

Jakab Károly

A gróf Károlyi palota termeiben jó-
tékonycélú kiállítás keretében mu-
tatkozik be alkotásával.

Pesti Napló, 1927. febr. 27.

Jakab Károly

A gyál Károlyi valóba termeiben jó-
tlemgéli kiállítás, levetében mu-
latkoznik be alkotónával.

Nyíri Vasár, 1927. febr. 27.

MDK

Jakab Károly

Érdekes portrén dolgozik a
művész.

Esti Hirlap 1957 jan. 18. 2 oldal
14. szám

MDK

Jakab Károly, festő

Leányom, olajfestmény

Mütterem. - 32. Csop. kiáll. - 1942 VII. 12. - töl - Kat.

Jakab Károly MDK

Fölvétettek a Képzőművészeti Főiskolára

Podolini Volkmann Artur tanitványainak kiáll.
1926. ápr. Váci ut 15.

Jakab Károly MDK

Lala, tusrajz

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

MDK

Jakab Károly,

Tanulmányfej, Tusrajz

Neuz. Szal. Műv. E. - Szinyei Társ. X. tav. krall. - 1935 V. 8-19.

Kat.

Jakab Károly, festő

Portrékon dolgozik, egy nagy kompozicióra vázlatát kéniti.

Tűri András: "Csak teljes öszinteséggel alkossuk a művész"
Egy óra a Sekel ülés művészhez lakói között.

Esti Hirlap II. évf. 14. n. 1917. jan. 18. pé.
2. old.

559. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Szfőv. meghivója kolyszum szemlére a freskók tb.

A beadvá

Melléklete

Egyúttal e

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Jakab Károly

festő

félszemére vak volt.

Mikor Spanyolországban volt tanulmányúton, egyik madridi templom részére oltárképet festett. 1937 nyarán Zagyvapálfalván tartózkodott s az ottani intelligenciának több tagját festette, Salgótarjánban is megfordult és több arcképet festett. Az ottani rk. papok foglalkoztatták, ajánlották és támogatták.

Csomor Ernő szentsimoni rk. plébános stíves közlése 1948. jul. 20.

Magyar ügyet támogat, ha terjeszti a magyar zenét.

Hivja fel rokonai és barátai figyelmét előnyös előfizetési feltételeinkre és hasson rájuk, hogy

LÉPJENEK BE A

„MAGYAR MUZSIKABARÁTOK TÁBORÁBA"

és fizessenek sürgősen elő a kiadásunkban megjelenő

ZONGORA vagy HARMONIKA

kottákra, melyeket a példányonkénti 2.—, 4.— pengő helyett ***féláron*** kap, mert

20 példány zongora

vagy

12 füzet harmonika

legujabb sláger és dal

(film, operett, tánczene és magyarnóta)

előfizetési ára évi 24.— pengő,

mely havi 2 — pengős részletekben is törleszthető. Az előfizetés egy évre kötelez.

ZONGORA

kiadványainkat negyedévenként (március, junius, szeptember, december)

HARMONIKA

kiadványainkat pedig havonta a befizetés arányában küldjük költségmentesen. A kiadásra kerülő művek ifj. Jáhn Antal zeneszerző, harmonikaművész könnyen játszható átiratai. A basszushangok és akkordok hangjegyvábrázolásain kivül még betűkkel is jelezve vannak, tehát a művek lejátszásához a basszuskulcs ismerete sem feltétlenül szükséges. Az átiratok kisharmonikán is előadhatók.

Ha a „MAGYAR MUZSIKABARÁTOK" táborába belépni óhajt, ugy fizessen be 4.— pengőt (Az első és utolsó havi részlet fedezésére) a 49.455 számu postacsekkszámlánkra, hivatkozzon ezen felhivásra, közölje pontos cimét és azt, hogy milyen kottákra (zongora vagy harmonika) vonatkozik előfizetése.

BUDAPEST,
IV. KOSSUTH LAJOS-U. 12.
FÉLEMELET
TELEFON: 189-554

Fe elös kiadó: Kató Kálmán

Jakab Károly

A MŰTEREM XXXII. CSOPORT-KIÁLLITÁSÁNAK KATALÓGUSA

MŰTEREM
KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSAI
KUNSTAUSSTELLUNGEN
BUDAPEST, IV.,
KOSSUTH LAJOS-U. 12.
FÉLEMELET • TELEFON: 189-554

A kiállitást rendezte:

KATÓ KÁLMÁN
festőművész

a „MŰTEREM" művészeti vezetője

A KIÁLLITÁS MEGTEKINTHETŐ: 1942 JÚLIUS HÓ 12 TŐL NAPONTA 9—6-IG, SZOMBATON 9—2-IG, VASÁR- ÉS ÜNNEPNAP 10—2 ÓRÁIG

KATALÓGUS ÁRA 50 FILL.

			Pengő
Basch Árpád			
1.	Délután a tengeren	olajfestmény	950.—
2.	Borsodmegyei tanya	„	600.—
3.	Hegyek között	„	400.—
4.	Ősz az erdőben	„	300.—
5.	Ősz a Balatonnál	„	400.—
Barsi Bronecz Ferenc			
6.	Önarckép	„	m. t.
7.	Istállóban	„	350.—
8	Külváros	„	400.—
9.	Tél	„	400.—
Bálint Árpád			
10.	Kegyhely	„	400.—
Bartha József			
11.	Balaton partján	„	380.—
viday Brenner Nándor			
12.	Toborzó	„	2000.—
13.	Krisztus a tengeren	„	500.—
14.	Őrvezető	„	350.—
15.	Röpirat	„	2500.—
16.	Önarckép	„	m. t.
apátfalvi Czene János			
17.	Virágcsendélet	„	400.—
18.	Tájkép lovakkal	„	300.—
19.	Kirándulók	„	300.—
20.	Gyümölcs csendélet	„	300.—
21.	Fürdés után	„	1000.—
22.	Hazatérők	„	1000.—
ifj. Czene Béla			
23.	Hazafelé	tempera	600.—
24.	Téli táj	„	300.—
25.	Önarckép	„	400.—
26.	Kubikusok	„	600.—
id. Czene Béla			
27.	Gyümölcs csendélet	olajfestmény	400.—
28.	Szőllős csendélet	„	380.—

			Pengő
Csalány Béla			
29.	Szentendrei utca	olajfestmény	300.—
30.	Szentendrei Duna mellett	„	350.—
31.	Cigányleány	„	550.—
deési Daday Gerő			
32.	Tanulmány	„	460.—
Fehér Ilona			
33.	Ajándék	„	1000.—
34.	Jézus az Olajfák hegyén	„	650.—
35.	Nagyapa és az unoka	„	1000.—
Heverdle Rudolf			
36.	Virágok	„	300.—
37.	Tájkép	„	350.—
Cz. Hikády Erzsébet			
38.	Napkeleti bölcsek	tempera	800.—
39.	Romhány	„	700.—
40.	Keresztelő János	„	600.—
Jakab Károly			
41.	Leányom	olajfestmény	m. t.
Edvi Illés Ödön			
42.	Visegrádi erdő	„	450.—
43.	Strandolók	akvarel	150.—
44.	Pünkösd fürdő	„	200.—
45.	Szeles este	„	250.—
46.	Régi Széna-tér	„	250.—
Keszegi Szabó Lajos			
47.	Virágcsend	olajfestmény	400.—
Klammer Mariska			
48.	Virágok	„	600.—
Kolosváry Endre			
49.	Szántás	„	580.—
Torday Székely Zsigmond			
50.	Alkonyat	„	340.—
51.	Borongós táj	„	400.—
52.	Arany János tölgye	„	350.—
53.	Budai szánkó út	„	380.—
Tóth Z. Erzsébet			
54.	Pipacsok	„	300.—

M D K

Jakab Károly

Barátom, vizf.
Kompozició, fapác
Tanulmányfej, freskohoz, tus

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 8 l.

MDK

Jakab Károly

/e.a./ : Fiatal művészek a Károlyi-palotában.
Ujság. 1927 febr. 27.

Jakab Károly

festő

Lehel u. 14.

MKSz 1947

MDK

Jakab Károly festő

e.a: Fiatal müvészek a Károlyi-palotában.
Ujság, 1927. febr. 27.

MDK

Jakab Károly

Tanulmányfej, tuss

N. Szal. tavaszi kiáll. 1929. jun.

8 l.

1943.9.7.

RAJZOKTATÁS

A MAGYAR RAJZTANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
FOLYÓIRATA

SZERKESZTÉSÉRT ÉS KIADÁSÉRT FELEL: BÁN TIBOR

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról

A hazai közép-, vagy középfokú iskoláknál működő nem magyar képesítésű rajzszakos tanárok részére a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter augusztus 9—29-ig háromhetes továbbképző tanfolyamot rendezett a Képzőművészeti Főiskolán. A tanfolyam célja az volt, hogy az idegen országokban képesített, de magyar iskolákban alkalmazott rajzszakos tanárok egyrészt megismerjék a magyar rajztanítás tantervének és módszerének szellemét, másrészt részesüljenek szakunk magyar lelkiségének a szükséges kiegészítésében. Ezért a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter felhívta a tankerületi főigazgatókat, hogy küldjék be a nem magyar képesítésű tanárok névjegyzékeit, amelyekből aztán a minisztérium jelölte ki (korlátolt számban) a tanfolyam hallgatóságát. A kijelöltek közül 22-en vettek részt a tanfolyamon (15 férfi és 7 nő). A tanfolyam hallgatói között bukaresti képesítésű volt 8, kolozsvári 3, temesvári 5, jassi-i 2, zágrábi 3 és belgrádi képesítésű 1.

A hallgatókat a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter nagy áldozatkészségével felmentette az anyagi gondoktól. Fedezte ugyanis az utazási költségüket, a budapesti szállásukat és étkezésüket. Ebédjükről a Képzőművészeti Főiskola menzája gondoskodott, ahol a társas érintkezésre is nagyon kedvező alkalmuk nyílott.

A tanfolyam programmja a következő volt:

a) *Rajztanítás módszertana.* Heti 8 óra. Előadó: *Horn* Antal főiskolai r. tanár, e. i. prorektor. A tárgy a módszertant ölelte fel, tekintettel a műalkotások szemléltetésére és a tanmenetek készítésére is.

b) *Rajztanítás története.* Heti 3 óra. Előadó: *Sebestyén* Ferenc gimn. tanár, v. főiskolai szakelőadó. A tárgy a mai magyar rajzoktatás szervezeti ismertetését is felölelte.

c) *Magyar művészettörténet napjainkig,* továbbá *esztétika* stíluselemző gyakorlatokkal kapcsolatosan. A két tárgy együtt heti 8 óra. Előadó: dr. *Molnár* Ernő főiskolai r. tanár.

d) *Magyar iparművészet.* Heti 4 óra. Előadó: *Fáy* Aladár főiskolai r. tanár. Az előadások a magyar népművészet összefoglaló ismertetését adták.

e) *Festészeti technikák.* Heti 3 óra. Előadó: dr. *Dénes* Jenő min. segédtitkár, okl. középiskolai tanár, v. főiskolai szakelőadó. E tárgy a konzerválás és hazai műemlékvédelemre vonatkozó alapvető ismereteket is felölelte.

f) *Mértani-rajzi enciklopédia.* Heti 8 óra. Előadó: *Krocsák* Emil főiskolai r. tanár.

g) *Iskola-egészségtan.* Heti 2 óra. Előadó: dr. *Brooser* Béla intézeti orvos, főiskolai előadó.

h) *Magyar történeti és alkotmányjogi ismeretek.* Heti 2 óra. Előadó: dr. *Ferenczy* József főiskolai főtitkár.

i) *Magyar földrajzi tanfolyam.* Heti 2 óra. Előadó: vitéz *Temesy* Győző dr. gyakorlógimnáziumi tanár.

A tanfolyamon tehát heti 40 órán vettek részt a hallgatók. Az órák úgy voltak az órarendben csoportosítva, hogy a hétfő és kedd délelőtt, valamint a szerda és csütörök délután egészen szabad volt, viszont négy délelőtt 8—2-ig s két délután 2—8-ig, továbbá másik két délután 3—5-ig voltak elfoglalva a hallgatók.

A tanfolyamon a rendes tanrendi órákon kívül azok az előadó tanárok, akiknek a tárgyánál ez kívánatos volt, tanulmányi séták útján is gondoskodtak a hallgatók szélesebbkörű tájékoztatásáról. Igy módjuk volt a résztvevőknek megszemlélni a Néprajzi Múzeum egy válogatott gyüjteményét, ugyanígy, vezetés mellett, megtekintették a Szépmüvészeti Múzeumot, valamint a Mester-utcai polgári fiúiskolát, ahol ennek a nagy pedagógiai figyelemmel vezetett intézetnek a működésébe betekintést nyerhettek s megismerhették az iskola praktikus felszerelését is.

Mint látjuk, a háromhetes tanfolyam természetesen nem terjeszkedhetett ki mindazokra az ismeretekre, amelyeket a rendes képzés folyamán a főiskola hallgatói nyernek el, azonban a főbb ismeretek közlése mellett minden előadó igyekezett megjelölni azokat az utakat is, amelyeken a hallgatók megtalálhatják a mi viszonyaink szerint esetleg szükséges kiegészítést is. Csak azt kell sajnálnunk, hogy az idő rövidsége miatt a Főiskola nem terjeszkedhetett ki a gyakorlati művészeti munkák területére is.

Ami bennünket a legközelebbről érdekelhet, alkalmunk volt tapasztalni, hogy a rajztanítás módszertanának előadásait rendkívüli érdeklődéssel kisérték a tanfolyam hallgatói. Az idegen országokban képesített kartársaink természetesen igen nélkülözték eddig a magyar tanmenetek rendszerét s ezért érthetően nagy buzgalommal foglalkoztak azzal, hogy tanmeneteiket a mi iskoláink szellemében kiegészítsék. Erre nagyon jó lehetőséget adott a Főiskolán rendelkezésükre bocsátott gazdag tanmenet-gyüjtemény. Remélhető, hogy a jövőben tanmenetük összeállításánál hasznosan értékesíthetik a tanfolyamon szerzett tágabb látókörü szempontokat.

Mint értesültünk, a tanfolyam igen kedvező, jó eredményt ért el. Az előadó tanárok a legnagyobb búzgalommal foglalkoztak a hallgatókkal, viszont utóbbiak mindvégig példás érdeklődést és szorgalmat tanúsítottak. Az volt különben az általános benyomás, hogy a hallgatók a tanfolyamon való részvételt nem teherként fogták fel, hanem ellenkezően, szerencsésnek érezték magukat, hogy abban részesülhettek. A búcsúzásnál jólesően nyilatkozott meg a hallgatóknak ez a véleménye s az, hogy ezentúl ők is szíves meggyőződéssel vallják magukat a magyar Alma Mater hallgatóinak. Jogosult az reményünk, hogy örhelyeikre — többnyire visszacsatolt területre — hazatérve, mindegyik a magyar rajzoktatásnak s általában a magyar lelkiségnek lesz egy-egy világító fáklyája.

A tanfolyam sikerében, úgy a szervezés előmunkálataiban, mint az irányításban *Horn* Antal főiskolai r. tanár, e. i. prorektort illeti az elismerés.

*

A tanfolyam résztvevői: Ács József (Zenta), Bene József (Marosvásárhely), István (Kolozsvár), Fuchs József (Csíkszereda), Jakob Károly (Muraszombat), Bereczky J. Zoltán (Nagyvárad), Csapó Sándor (Szatmárnémeti), Debitzky Kárpát Mária Leonard növér (Kolozsvár), Kelemen András (Gyergyószentmiklós), Kiss Zsigmond (Székelykeresztúr), Kostyán Imréné dr. Váczy Margit (Kolozsvár), dr. Medve Andrásné Makkay Piroska (Szászrégen), Melanovszky Ernő (Hidas), Muhy Sándor (Dés), Neogrády Jolán (Óbecse), Pandur Lajos (Alsólendva), Pop Aurél (Eger), Schramkó István (Szamosújvár), Szatmári Jolán, Szopós Kálmán, Ulicsák Erzsébet növér (Szatmárnémeti) és Zsombory Erzsébet (Szamosújvár) voltak.

„Az ember külső és belső világát érzelmi visszahatással szemlélni, képzeletesen átélni és ennek olyan megfelelő külső, érzéki formát adni, amelyben a képzeleti élmény tovább él, tovább rezeg és tartalmát szuggeráló erővel önti át másokba: ez minden művészet lényege".

Réti István.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-778, 340-726

KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Jakab Károly
1975 JUN 21

1021

Jakab Károly:
SZŐKE LÁNY FEKETE SZEMMEL
(tus)

dapest kulturális soráról

atás. Hiszen Puccini Pil-sasszonya és Verdi Aidá-t is szerepel műsorun-alán csak érdekesebb, ılasabb előadásokban e remekműveket a kö-A leglátványosabbnak a tisasszony ígérkezik, k dirigense a tavalyi rverseny győztese, Ko-Ken-Ichiro, és a cím-is japán vendégmű-Matsumoto Miwako

operafelújítás mellett rodalom legszebb rész-lhatja a Margitszi-sége, egy nemzetközi

ban összeállított bemutatóiról beszél:

— Eddig elsősorban az operett jellemezte ezt a színpadot, de ebben nem volt és nincs is semmiféle rosszul értelmezett lenézés. Hiszen, itt a műfaj olyan előadásait láthatta a közönség, amely Európa bármely színpadán megállhatta volna helyét. Tavaly például a Luxembourg grófjában olyan nagyszerű művészek léptek fel, mint Tolnay Klári, Márkus László. Ebben az évben nem mutatunk be operettet. Erre egyetlen és, azt hiszem, kielégítő magyarázat az, hogy nincs is rá igény. Hiszen a Fővárosi Operettszín-

pestre. Egyébként a vidéki ... házak hasonló produkcióinak a jövőben is mindenkor helye lesz a Budai Parkszínpadon. Természetesen a fiatalabb korosztályról, a beat kedvelőiről sem feledkeztünk meg. Itt rendezzük meg a Lokomotív GT és a Gemini együttes hangversenyét.

Városmajori Színpad

A Városmajori Színpad előadását kivételesen nem az igazgató és a művészeti vezető, hanem az egyik — időközben érkezett főszereplő, Voith Ági, a József Attila Színház tagja mutatja be:

— Katajev: Bolond vasárnap című zenés bohózatát már tavaly majd másfél hónapon keresztül óriási sikerrel játszottuk. Hogy idén is műsorra tűztük, az egyértelműen a tavalyi fogadtatás fokmérője. Azt szokták mondani, hogy minden színész arról a darabról mondja a legjobbat, amelyben éppen főszerepet játszik. Ennek veszélyét vállalva hívom meg az olvasókat erre a darabra, amely

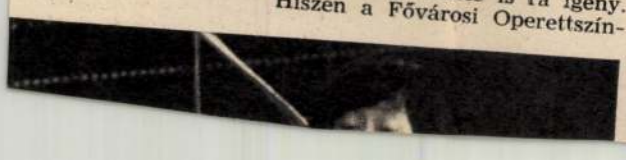

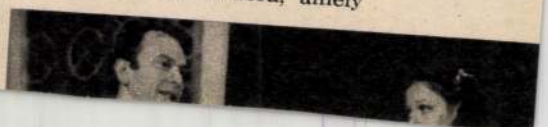

Jakab Károly, festőművész

Az elmúlt évben nagyszabású kiállítást rendeztek Kelemen Kristóf és Jakab Károly közösen „ahogy ők egy festő és ahogy egy szobrász látta" címmel. Budapest után járták Sárospatakon, Szegeden, Harcaliban és Békésben.

Csorba Mária: Műtermében Kelemen Kristófnál.
Pesti Műsor, 1979. jan. 10.

Jakab Károly

JAKAB KÁROLY ÉS KELEMEN KRISTÓF festő-, illetve szobrászművész kilencvenkét portrét mutatott be azon a közös kiállításon, amelyet tegnap nyitottak meg a békési Jantyik Mátyás Múzeumban. 10.14

Magyar Hirlap 1978-88-1o

Jakab Károly, festő

Marosi Ilona festményei Ráckevén láthatók. – Vendégkönyvének bejegyzői között e képek hívének vallja magát Kelemen Kristóf szobrász és Jakab Károly festőművész.

Losonci Miklós: Szürrealisztikus képáhnak.

Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 10.

INTIMITÁSOK AZ ANGOL KIRÁLYI PÁR PÁRIZSI NAPJAIRÓL

Látogatás a névtelen kiváltságosaknál, akik állandóan a fejedelmi vendégek körül lesznek

»Nem árt egy kicsit ellenőrizni a kíséret címzését« — gondolja Colas úr, a góthal almanachot keresve könyvespolcán

Párizs, július 2
(Az Est párizsi szerkesztőségétől)

Már megindult a roham a júliusra elhalasztott *párizsi királynapok ünnepségeinek jegyeiért.*

Kevesen lesznek *a kiváltságosak, akik meghívót kapnak* az ünnepélyekre. Még az sem lesz könnyű, hogy láthassák az elvonuló királyi párt, hiszen a rendőrség és a rendezőség *nagyon szigorúan rostálja azoknak a névsorát, akiket beengednek a sokszor őrzött »övbe«.*

Van néhány olyan francia, aki

látni fogja a királyt és a királynét, napról-napra, közvetlen közelből.

Nevüket nem említik majd meg a hivatalos kommünikék, nem beszélnek róluk az ujságok, pedig felelősségük nem kisebb, mint a hivatalos személyeké.

Ezeket a névtelen kiváltságosakat látogattam meg ma.

Nem könnyű rájuk akadni, de még nehezebb beszélni velük. A különben beszédes franciák — szigorú felsőbb utasításra — olyan hallgatagok és tartózkodók lettek, mintha Londonban a *Buckingham Palace*-ban tanulták volna a világ legdiszkrétebb etikettjét.

A sotörök

Kik ezek?

Először is *a sofőrök.*

Eredetileg arról volt szó, hogy a királyi autók vezetését *rendőri sofőrökre bízzák.* Aztán a főszertartásmester másképp intézkedett. A királyi autót tehát olyan kipróbált sofőr fogja vezetni, aki multjával elég tanuságát adta annak, hogy *rá lehet bízni a világ legfelelősségteljesebb lo mánykerekét.* Ez a dicsőség Louis *Dutholtra* hárult, aki tizenöt év óta *a francia köztársasági elnök kocsiját* vezeti. Meglátogattam Duthoit mestert az Elysées palotában és a palotaőrség parancsnokának külön engedélyével beszélgettem vele a nagy dicsőségről. *Borotvált, fiatalos és előkelő arcú úr ez a 'királyi sofőr.* A köztársasági elnök livréját hordja, gombjait az »A. L.« betük díszitik, *Lebrun elnök nevének* kezdőbetüi. Éppen egy sétáról hozta haza az elnököt, amikor meglátogattam:

— Hogy izgatott vagyok-e? Miért volnék izgatott? Tizenöt év óta

megszoktam, hogy államfő kocsiját vezessem.

Az egymást követő köztársasági elnökök kocsiján kívül én vezettem *valamennyi hivatalos vendégségben itt járt külföldi uralkodó kocsiját is.* A kormánykerék nem ujság számomra és azt a hatalmas elnöki Renault-kocsit is ismerem minden ízében, amiben majd a király őfelsége az elnök úr oldalán ül.

Eredetileg arról volt szó, hogy *az elnök páncélozott kocsiját* bocsátják a király rendelkezésére. Aztán megváltozott a program,

a kijelölt elnöki kocsi nincs páncélozva.

Olyan szigorúak a rendőri óvintézkedések, hogy erre már nincs szükség. Igaz, hogy a lakáj és a sofőr revolvert hord. Nem is szólva azokról *a motorbiciklis rendőrökről, akik a délceg fehér lovakon nyargaló spáhikkal együtt körülveszik a kocsit...*

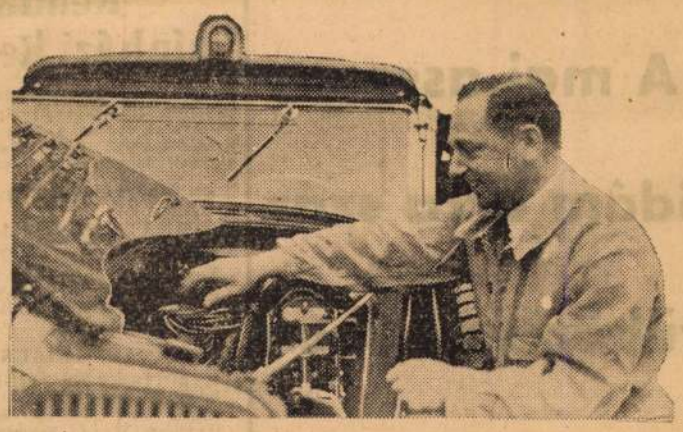

»Nézzük csak, rendben van-e minden kis csavar?« — kontrollálja Dutholt, a király sofőrje

A királyné kocsiját ugyancsak az Elysées egyik sofőrje vezeti, Paul *René,* aki rendes körülmények között *Mme Lebrunt* szolgálja.

Az alabárdos

Meglátogattam a Quai d'Orsay lakájait és ajtónállóit, akik közül főkép öreg barátomról, *Carrère*-ről beszéltek sokat a francia lapok, mert ő lesz a király alabárdosa. Carrère húsz éve teljesit szolgálatot a külügyminiszter előszobájában és az ujságírók jól ismerik, hisz ő volt valamikor *a sajtófőnök ajtónállója is...*

— Sok királyt láttam már ebben az öreg palotában, — meséli Carrère — de olyan készülődés még nem volt itt, mint most. Gyönyörűen kicsinositották a termeket; de ez rá is fért már a palotára, hisz a patinától már alig látszott a sok falifestmény. És az *az arannyal mozaikozott fürdőkád!* Valóságos csoda!

»Igy fogok koppantani az alabárdommal« — mondja Carrère, a király ajtónállója

— Az én feladatom lesz *bejelenteni a királyi párt.* Három »svájci« lakáj és három ajtónálló kisér, amikor a királyi párt, a szertartásmesterrel a menet élén, bevezetjük a kocsijából a lakosztályukba. Amikor a királyt jelentem, *hármat dobbantok* az alabárdommal, amikor a királynét: *kettőt.* Már renoválják ezt az alabárdot is az egyik párizsi nagyáruházban. És

készül a pompás libériám

is. Tegnap voltam próbálni és ellenőrizni, hogy ne felejtsenek el róla egyetlen medáliát sem. Van vagy tizenöt. Ha az ember húsz évig szolgál fejedelmi vendégeket meg minisztereket, van egy pár emléke!...

— Mi dolga lesz még a királyi pár körül?

— *Mi őrizzük az előszobát.* Mi jelentjük be a vendégeket. Mi kísérjük a kocsihoz és vissza. Noha a kiszolgáló személyzet részben Londonból, részben a városból kerül ki, mi vigyázunk arra, hogy minden rendben menjen, mert hisz mi ismerjük csak igazán *ezt a labirintusokkal teli palotát...*

A személyzet főnöke

Nem volt könnyű kikutatni,

ki szolgálja majd ki a királyi asztalt.

Mert ezt Carrère barátom nem árulhatta el.

Végre ráakadtam a Concorde téri *Hotel Crillon*-ban *Colas* igazgatóra, aki

egy harminckét tagú maitre d'Hotel inas- és szobalány-ármádiát

vezényel majd, valamennyi kipróbált és megbízható ember, aki már sokszor szolgált királyokat a Crillon-ban.

— Most jövök Londonból, — mondja *Colas* igazgató — ahol külön audiencián

»Kávé, tea, eggs and bacon, hal és gyümölcs, sok gyümölcs...« — memorizálja az első reggeli menüjét Belocil, a király szakácsa

fogadott a *Master of the Household,* a királyi udvartartás főnöke. Minden részletre pontos utasításokat kaptam. *Belocil,* a Crillon főszakácsa, aki a királyi reggelikről és uzsonnákról gondoskodik majd (mert ebédre és vacsorára *mindennap hivatalos valahová* a királyi pár), már tudja, hogy

a királyné kávét, a király teát iszik,

hogy az *»eggs and bacon«*-t milyen módon szeretik, hogy milyen gyümölcsöket esznek reggelihez. De ismeri már *a királyi kiséret tagjainak gusztusát* is, mert a kíséret konyháját is ő vezeti. Tudja a pincemester is, hogy őfelsége a *»champagne séc«*-et szereti, tehát a fanyarizü pezsgőt és borokban mi a kedvence.

— *Mlle Leray,* az első komorna már megrendelte azokat a gyönyörü

gránát-szinü rózsákat,

amelyek a királyné szobáját díszitik. Ő ügyel egyébként arra, hogy *Mária Lujza ágya úgy legyen megvetve, ahogy Erzsébet királyné szereti,* hogy ne legyen ráncos a patyolat terítőn és annyi párna legyen, amennyit őfelsége megszokott. De főképpen ő ügyel majd arra, hogy a királyi lakosztályban mindenütt ott legyen majd a kis hercegnők, *Erzsébet* és *Marie Rose* képe. Ez a figyelem *Mme Lebruntól* ered, aki úgy intézkedett, hogy az udvari fotografustól

hozzak magammal egy tucat képet a királyi gyermekekről,

hogy minden sarokból az ő mosolygós tekintetük üdvözölje a királyi felségeket, amikor hazatérnek majd a fényes ünnepségek fáradalmai után...

Aigner László

HÍREK

— **A fekete varázslók és az oroszlánok.** *Londonból* jelentik: A kenyai hatóságok most adták ki jelentésüket a mult esztendőről és ebben van egy nagyon érdekes rész, amely arról szól, hogy *a benszülöttek varázslói hogyan igyekeznek megakadályozni az emberevő oroszlánok kiirtását.* A magyarázat az, hogy a benszülött varázslók számára kitünő üzletnek bizonyult különböző csodatevő talizmánok árusitása, így *érdekükben állt, hogy az oroszlánok minél nagyobb terror alatt tartsák a falvak lakosságát.* A varázslók még attól sem riadtak vissza, hogy eltüntessék az oroszlánok nyomait azokban a falvakban, amelyekben ezek a vérengző bestiák garázdálkodtak, nehogy a kormány hivatásos vadászai üldözőbe vehessék őket. A jelentés elmondja, hogy az oroszlánok előre megállapított haditerv szerint csoportosan indultak támadásokra. *Két nőstény és egy hím oroszlán indul rendszerint emberölő útjára* és mialatt a két nőstényoroszlán odakint őrködik, a hímoroszlán talpa egyetlen csapással bedönti a benszülöttek vályogviskóinak az oldalát, azután bemászik és megragad egy benszülöttet, magával cipeli néhány lépéssel és azután a két nőstényoroszlánnal egyetemben többnyire *a falu lakosságának szemeláttára felfalják a szerencsétlen négert.* A benszülöttek még csak meg sem próbálnak társuk segélyére sietni, mert a varázslók azt hirdetik, hogy súlyos csapás éri azt, aki az oroszlánokat zavarni meri. Természetesen a hatóságok mindent elkövetnek a varázslók munkájának ellensúlyozására, azonban ma már annyira berögződött a varázslók tanitása a négerek lelkébe, hogy némigen lehet eredményt elérni.

— **A próbavillamos halálra gázolt egy ittas cipészt.** Halálos villamosgázolás történt szombatra virradó éjszaka *Pestszentlőrincen* az Aranyszarvas csárda mellett, az *Üllői* út és *Gömbös Gyula* út sarkán. Egy próbavillamos, amelyet *Ballai* István vezetett, elgázolta *Goczián* Antal 73 éves cipészmestert, aki Pestszentlőrincen a *Honvéd* ucca 48. számú házban lakott. A lőrinci tüzoltók emelték fel a villamost, de *Goczián*t már csak holtan vették ki a kerekek alól. *Ittas* volt és így saját vigyázatlansága okozta a szerencsétlenséget.

— **Magyarországon felkutatott metszet nyomán festik meg Rajasich szerb patriárka arcképét.** Érdekes kutatómunka folyt a napokban a Szépművészeti Múzeumban. *Jakab* Károly fiatal festőművész, aki az utóbbi időben sokat tartózkodott Jugoszláviában, *Budapestre* érkezett, hogy *Nagybecskerek* város jugoszláv polgármesterének megbízásából a *magyar fővárosban Rajasich József szerb patriárka képmását felkutassa.* Nagybecskerek város ugyanis elhatározta, hogy a városháza közgyülési terme számára *Jakabbal festeti meg Rajasich patriárka portréját. Rajasich* 1861-ben halt meg mint karlócai érsek. Hiába kutattak azonban Jugoszláviában a patriárka képmása után, sehol sem bukkantak rá. Ekkor vetődött fel az ötlet, hogy *valamelyik budapesti múzeumban* alighanem meg lehet találni a patriárka arcképét annál is inkább, mert *Rajasich az 1848-as szabadságharc idején Magyarországon is tartózkodott.* A kutatómunka sikerrel járt: *Jakab* Károly a Szépművészeti Múzeumban *ráakadt egy metszetre,* amely *Rajasichot* lovon ülve szerb népviseletbe öltözött parasztok között ábrázolja *Jakab* Károly a metszetről *másolatot* készitett, ennek alapján készül el a portré.

Gyerekek közt

Írta: Szabó Lőrinc

Ördög tudja, hogy min mulatnak
oly jól azok a gyerekek!
Negyedórája figyelem már
szobámból a beszédüket,

és elképeszt, hogy bár a legtöbb
harmadik elemista már,
mennyit szerepel viceikben
a svábhegyi beteg szamár.

Ezt a rejtélyes szamarat, meg
a társát, a vizilovat
kenik egymásra, valahányszor
valami szó vagy fordulat

alkalmat ad rá, — hogy nevetnek!
hogy bőgnek! milyen boldogan!
— Fiad a svábhegyi...! — kiáltják, —
fiad a viziló, fiam!

Fiad a...! — s akit letorkolnak,
az is együtt robban velük.
Ez a vicc? Elhúzom a számat:
bolond srófra jár az eszük!

— Ez is vicc? — tűnődöm tovább, és
közben vadúl viháncol a
terraszon a nyári gyerekhad,
Lóci meg a táborkara,

tovább viháncol önfeledten
a sok hancúzó kisdiák,
a sok friss test, melyben az élet
most kezdi élvezni magát

és a világot: talál hozzá
anyagot mindig s mindenütt,
hisz mintha hájjal kenegetnék,
zeng most is minden zsigerük.

Boldog ifjúság, de szamár vagy!
...S újra, de már idegesen,
hallom a viccet, mely örökre
érthetetlen marad nekem,

pedig jó lehet, iszonyú jó...
S egyszerre elhagy a fölény:
övék a perc veleje-magva
és csak a héjja az enyém,

a zörgő, száraz magyarázat,
hogy így meg úgy, és persze, na,
működik a képzet, s az érzés,
há nincs is benne logika,

s így tovább... Hirtelen vezénysző
harsan keményen odakint:
— Díszkör! — és jön a Nagy Üvöltés
a cserkész-szertartás szerint,

az ős Akela, fogadalmak,
aztán, hogy a fagylalt de jó,
s parancsok, és megint a Svábhegy
betege, meg a viziló —

és erre már kimegyek én is
s a boldog mulatság megáll:
mi dolgod e vidám csacsik közt
neked, szomorú, vén szamár?!

Egy hét Budapest életéből

a június 19-től június 25-ig terjedő héten

1. Születések száma	404 (244)
2. Halálozások száma . . .	283 (249)
3. Öngyilkos lett	14 (9)
4. Házasságkötések száma .	257 (231)

(Zárójelben a multheti adatok)

— **Zsíros, tapadó férfihaj** kitűnő eredménnyel ápolható a Dr. László-féle: Hajtinktúra és Resorcin-gyógyszappannal. Egyedárusítás: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **Fehérnadrágos férfi holttestét fogták ki a Dunaágból.** Szombaton hajnalban a lágymányosi holtdunaágban *23 éves férfi holttestét fogták ki. Fehér nadrág volt rajta.* A rendőrorvos szerint *három-négy napja* lehet a vízben. Nem tudják kicsoda.

x **A női betegségek gyógykezelésében a** természetes *»Ferenc József«* keserűvizet gyakran alkalmazzák, mert reggel éhgyomorra egy pohárral könnyen bevehető, rendkívül enyhe hashajtó hatása pedig gyorsan és minden kellemetlenség nélkül jelentkezik. Kérdezze meg orvosát.

— **Házasság.** *Milch* Éva és *Révész* György június hó 29-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Szemere Magda (Mátyásföld) és *Nagy* László (Mátyásföld) házasságot kötöttek.

Dr. *Varga* József és *Fendrich* Sári a mai napon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Fehér Lola és *Bauer* István házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Buchwald Tivadar és neje leánya, Edit (Szeged) és *Barna* Dezső, a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank tisztviselője, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr. *Fischer* Zsuzsa és dr. *Holász* Pál jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Rendőrtiszt kardjához kapott az áruházi tolvaj.** Hatósági közeg elleni erőszak miatt indult eljárás szombaton a rendőrségen *Bajtai* Ferenc gyári munkás ellen, akit pénteken délután egyik *Rákóczi* úti áruházban lopás közben tettenértek. *A VII. kerületi kapitányságra állították elő, ahol dulakodott a rendőrökkel,* majd amikor meg akarták bilincselni, *egy rendőrtiszt fogasra akasztott kardjához kapott, hogy a rendőrökre támadjon.* Nagynehezen megfékezték, a főkapitányság központi ügyeletére állították elő, ahol őrizetbe vették.

x **Szőrtelenítés 1 perc alatt:** A szőrtelenítendő kart vagy lábat Leton-vízzel megnedvesítjük. Egy perc mulva a szőröket egyszerűen letöröljük. Hidegvizes lemosás s a testrész márványsimaságban tündököl. Kiadós üveg 2.70 pengő. Főraktár: Hunnia gyógyszertár, Erzsébet körút 56.

Stella Adorján: Én, Viola!

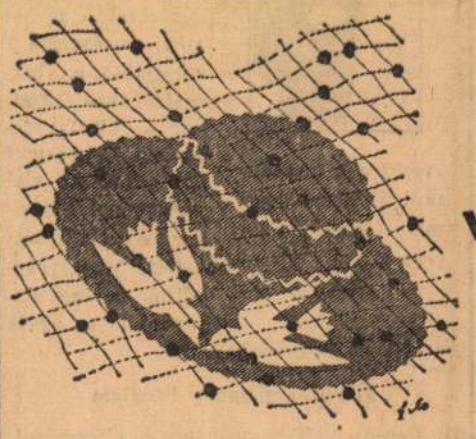

A mai asszony vidám arca száz tükörcserépben

Ára: 1.80 P. Athenaeum kiadás

— **Bőrharisnya népe szaporodik.** *Newyorkból* jelentik: Ismét megdőlt egy úgynevezett »közismert tény«, mégpedig az, hogy »az indiánok lassú kihalásra vannak ítélve«. A pálinka és azok a betegségek, amelyeket a fehérek hurcoltak be, kétségkívül nagy pusztítást végeztek, ma azonban az Egyesült Államok hivatalos kimutatása szerint *az indiánok száma növekedik,* jobban, mint a fehéreké. 1900-ban csak 270.544 indián élt az Egyesült Államok területén, most azonban már 337.366 indiánt tartanak számon. Természetesen még ez a szám is messze elmarad a 850.000 mögött, mert Amerika felfedezése idején a számitások szerint az Egyesült Államok mai területén ennyi rézbőrű élt. Ma már az Egyesült Államok fehér lakossága a legnagyobb érdeklődéssel és szeretettel karolja fel az ország őslakóinak az ügyét és a washingtoni kormány mindent elkövet, hogy javítson az indiánok sorsán és lehetővé tegye számukra a beolvadást a fehér civilizációba.

— **Felakasztotta magát Rózsa Sándor bandájának utolsó tagja.** *Tolnatamásiból* jelenti tudósitónk: A tolnamegyei *Ozora* községben felakasztotta magát *Ripi* János 90 éves gazdálkodó. Ripi utolsó élő tagja volt a hírhedt *Rózsa* Sándor betyár bandájának. *Évekig ült börtönben.* Az ezredévi emlékünnep alkalmából *Ferenc József* királytól ő is amnesztiát kapott több betyárral együtt és *kiszabadult a szegedi Csillagból. Ripi* a tolnamegyei Ozora községben telepedett le. Megnősült és rendes életet élt. *Nem is szivesen beszélt a régi betyárvilágról.* Évek óta mindjobban tehetetlenné vált. Ez keserítette el annyira, hogy most végzett magával.

— **A Magyar Vasúti Forgalmi Rt.** bessenyei *Beöthy* László ny. kereskedelmi miniszter elnöklete alatt megtartott 41-ik rendes évi közgyülése az 1937. évre szóló osztalékot részvényenként *1.50 pengőben* állapította meg. A közgyülés megválasztotta az igazgatóság új tagjává dr. *Simonyi-Semadam* Sándor ny. miniszterelnököt és *Gyömörey* György ny. főispánt. A közgyülést követő igazgatósági ülés kinevezte igazgatóvá dr. *Ney* Ákos ny. miniszteri tanácsost.

— **Élő kutya vitája száz döglött békával.** *Pécsről* jelenti tudósitónk: Érdekes jelenetnek volt tanuja a mohácsi vihar után *Szász* Dénes csendőralhadnagy. Arra lett figyelmes, hogy kutyája erősen ugatott az uccán. Kiment és ekkor látta, hogy a vihar leszakította a magasfeszültségü áram vezetékét, a vezeték belelógott a ház mellett elterülő hatalmas pocsolyába, ennek folytán a vízben *száz békát pusztított el egy szempillantás alatt.* A kutya a víz felszínén úszkáló döglött békák százait ugatta.

x **A budai romantika hangulata árad** a most megnyilt Fészl étterem árnyas kertjében. A Városmajor ucca 16. szám alatti új étterem Fészl József, a Kékes Szálló és a lillafüredi Palota Szálló volt igazgatójáé. Fészl József az éttermi szakma országoshirű szakembere.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON** válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (T-43-88-88) Reggel 9 órától délután 5-ig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig

A kedvezményes áru előadások műsora:

SZOMBAT, JULIUS 2-ÁN

MARGITSZIGETI SZINPAD: **Csongor és Tünde** (8½). ERZSÉBETVÁROSI: **Legyen úgy mint régen volt** (8). MÁRKUS-PÁRKSZINHÁZ: **Szomjas krokodil** (8). ÁLLATKERT: **Salamon Béla vendégj.** (8).

VASÁRNAP, JULIUS 3-ÁN

MARGITSZIGETI SZINPAD: **Szentivánéji álom** (8½). ERZSÉBETVÁROSI: **Legyen úgy mint régen volt** (5 d. u. és 8 este). MÁRKUS-PÁRKSZINHÁZ: **Szomjas krokodil** (8).

MINDEN JEGYVASARLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

Jakab Károly

festő

Műcs. kiáll. 1934 tól
Pipics 114. l.

HOTKÓC

Czáky-Rápolna

Képe VV 1864, 40 l.

Jakab Károly

U. 4318

Szilágyi Sándor VI.253.

Jakab Károly

1924/26 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

95.1.

Jakab Károly

festő

l.

A Mű

1927. 1. 7. 8. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Jakab Károly festő

Pestújhely, Neptun-utca 7.

Műcsarnok

1934. nemz. képzőm. tárl. 438.

3838. Car

Sz. Aviles-ben 1614 má
szepte

Gyermek képe.

Derékon alulig láth
szembe néz. Jobb kezét
pedig köpenyegét fogja.
vállaira omlik, szemöldök
sarkos kemény gallérral,
gombokkal meg hasított
csatos öv szoritja. A hát

Vászon, méretei 78 : 6
az 1908 november 7-iki 12
sticker Jakabtól 3000 K-án (
január 1-jei 147773–908 (18
909 (1–910) és az 1911 ja
leiratok alapján. — Elszámol
1910 február 27-én (341–91
Az elszámolást jóváhagyta a
(912–911) és az 1911 má
szvsz. határozat.

Kifüggesztésére vonatk
ban. 1910 : VIII. 328 b). *Do*
trait d'un jeune homme.

Jegyzet. Dr. W. Mart
1907. Nº 18, pag. 13.

Vét 1908

X. Tavaszi Szalon 1935.

Jakab Károly

JAKAB KÁROLY
67 Tanulmányfej

tusrajz

49 Gonczy Flóra
50 Dr. Kerpel-Fronius Ödönné gipsz mgl.

Jakab Károly

festő

Esti Magyarország

1942. jun. 13.

Oltárképszentelés Ajkán

Ajka község vasárnap délelőtt oltárképszentelő ünnepséget tart. A községi plébániatemplom oltára fölött helyezik el *Jakab* Károly festőművész négyméteres bibliai kompozícióját, mely azt a mozzanatot ábrázolja, mikor Jézus ezekkel a szavakkal hívja magához a dolgozókat: »Jöjjetek hozzám, akik megfáradtatok.«

üdvözlettel
RESKEDELMI NYEJSÜLÉS
főtitkár

ajánljuk a Kisujszállási bajtársi szolgálat megszervezését. A nagyobb helyeken, városokban támogassuk a Kereskedelmi Kamarák hasonló mozgalmát.

De álljunk bajtársiasan, kartársi szolidaritással mindazok rendelkezésére, akik hadbavonultak, vagy üzletük egyéb okokból bajba jutott. Álljunk tanácsadással, ha módunk van rá, tényleges segitséggel kartársaink segitségére.

Ezt a bajtársi szolgálatot vállalja az OMKE is a magyar kereskedelem tagjai tizezres tömegével szemben. Tanácsot ad, támogatni, segiteni igyekszik, ugy ahogy arra az adott körülmények és lehetőségek módot nyujtanak.

De az OMKE is joggal igényt tart arra, hogy minden rendü és rangu tagja, kisember, nagy üzletház tulajdonosa tartson ki hiven mellette a mai rendkivüli időkben, amelyek rendkivüli követelményekkel lépnek fel a kereskedelemmel szemben és rendkivüli áldozatokat kivánnak kartársainktól.

Jakab Károly, festő

□ JAKAB KÁROLY festőművész és Kelemen Kristóf szobrászművész kiállítása február 23-án, délután 4 órakor nyílik a Fővárosi Művelődési Házban. Megnyitja: dr. Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója.

2

□-: Jakab Károly ---

Esti Hírlap, Bp. 1977. febr. 22.

Fészek Művészprogram, 1977. febr. 16.

23 szerda

délután 4 órakor

JAKAB KÁROLY

festőművész

és

KELEMEN KRISTÓF

szobrászművész

k i á l l í t á s a

A FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZBAN
(XI., Fehérvári út 47.)

Megnyitja:
POGÁNY Ö. GÁBOR

A Fővárosi Művelődési Ház, a Műcsarnok és a Fészek Művészklub közös rendezésében.

*

este 7 órakor

Fiatal muzsikusok a Fészekben

SZENTPÉTERI GABRIELLA
(zongora)
TIHANYI GELLÉRT (klarinét)
PAPP SÁNDOR (mélyhegedű)
— a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatóinak —

k a m a r a e s t j e

Műsor:
Mozart: Esz-dúr trió. K. 498.
Stravinsky: Három darab
Brahms: f-moll szonáta. Op. 120. No. 1.
— szünet —
Brahms: Esz-dúr szonáta. Op. 120. No. 2.
Stravinsky: Elégia
Schumann: Märchenerzählungen

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolával közös rendezésben.

Jakab Károly, festőművész

25 *„Fészek esték"*

péntek

este 9 óra

ERDŐDY KÁLMÁN

50 ÉVES SZÍNÉSZI JUBILEUMI

vidám műsora

— versek, sanzonok, kuplék, anekdóták és egyéb mókák —

Bevezetőt mond:
GÁL GYÖRGY SÁNDOR

Közreműködik:

E. VÉRTES NELLY
NÉMETH SÁNDOR
ZANA JÓZSEF

Zongorán kísér: CSATHÓ ANDOR

Meghívó igényelhető az irodában. (A klubtag családtagja, vendége részére — a klubba való belépéshez — a vendégjegy megváltása kötelező.)

Jakab Károly, festő

A Fészek Művészklub, a Műcsarnok és a Fővárosi Művelődési Ház által rendezett **Jakab Károly** festőművész és **Kelemen Kistót** szobrászművész „Anogy egy festő és ahogy egy szobrász látta" című kortárs portré kiállítása a Fővárosi Kiállítási Házban (Bp. XI., Fehérvári út 47.). Március 6-án zárul.

– Közlemény

Népszabadság, 1977. márc. 3

110.

Jakab Károly, festő

A Fészek Művészklub, a Műcsarnok és a Fővárosi Művelődési Ház által rendezett **Jakab Károly** festőművész és **Kelemen Kristóf** szobrászművész „Anogy egy festő és ahogy egy szobrász látta" című kortárs portré kiállítása a Fővárosi Kiállítási Házban (Bp. XI., Fehérvári út 47.). Március 6-án zárva.

—: Közlemény

Nép szabadság, 1977. márc. 2.

11-5.

Jakab Károly festő

Ugyanaznap 19 órakor *Cenner Mihály* színháztörténész megnyitja a „150 éves a Magyar Játékszín" című kiállítást, a SZOT piros termében, ahol *Jakab Károly* festőművész és *Kelemen Kristóf* szobrász munkái is láthatók. (Az utóbbinak Kisfaludy-domborművét is leleplezik.) Este 8 óra a tulajdonképpeni ünnepségsorozat

(Kristóf): Balatonfüredi ünnepségek 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. jún. 18.

Jakab Károly festő

JAKAB KÁROLY festőművész és Kelemen Kristóf szobrászművész jeles emberek, kortárs művészek és tudósok portréját megörökítő Arcképcsarnok című együttes tárlata nyílt meg kedden a simontornyai vármúzeumban. A kiállításon olajfestmények, terrakotta és bronzszoborportrék láthatók.

– Hí

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 4.

8.

Jakab Károly, kstó

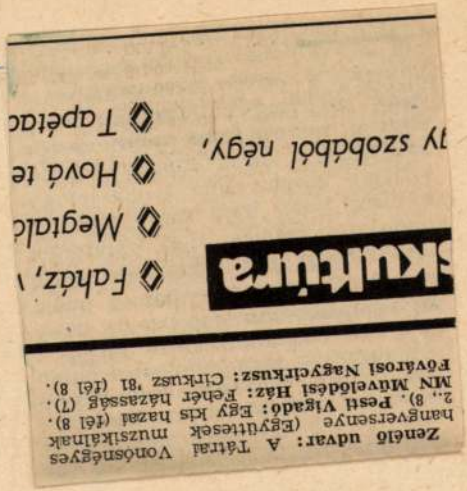

Zenélő udvar: A Tátrai Vonósnégyes hangversenye (Együttesek muzsikálnak 2., 8). **Pesti Vigadó:** Egy kis hazai (fél 8). **MN Művelődési Ház:** Fehér házasság (7). **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz '81 (fél 8).

skultúra

◊ Fahász, v
◊ Megtalá
◊ Hová te
◊ Tapétac

y szobából négy,

7.

– Százötven éves a Magyar Jótékszín

Népszabadság, 3 p. 1981. jún. 24.

JAKAB Károly

1 2

Jakab Károly, Kelemen Kristóf arcképesarmatábil
Kiállítás, Nyíregyháza, Városi Múz Kap. 1984. ápr. 6.
– ápr 29. – 6 p. ill [hu [Zu]

1 1904 ~~szobr~~ festő

2 1922 szobr

Jakab Károly festő

Új Ember 1996. július 21.
11.

MEGEMLÉKEZÉS

Jakab Károly festőművész halálának második, felesége, **Kiszely Vilma** halálának első évfordulóján megemlékező, engesztelő szentmise lesz a Lehel téri (Bp. XIII.) templomban július 28-án, de. 9. órakor.

enbach; Királyföld

298

ÉVA 1989/2

A legjelentősebb londoni Sotheby aukción 1987-ben — ahol a magyar művészek alkotásai először kerültek kalapács alá — elsők között vették meg Jakab Károly Lányok a tájban című festményét. Ki tudja, hogy és honnan kerültek oda? Minket azonban a művész érdekel.

89/2

Születésnap küszöbén

— Éppen rólam, Mária? — kérdezte Jakab Károly örömét leplezve, amikor telefonon felhívtam. A déli órákban találkoztunk, hogy egy-két órás beszélgetésünket még délután kipihenhesse. A Lehel úti műterem piciny szobájában kortárs művészek portréi sorjáznak. Mielőtt a képekről faggatnám, az életútjáról kérdezem.

— Gépész és fegyverműves családból származom, s ez év júniusában — ha megélem — leszek 85 éves. A Szatmár vármegyei Erdődön születtem, ott, ahol annak idején feleségül vette Petőfi Szendrey Júliát. Úgy tízéves lehettem, amikor Pestre költöztünk. Művészeti tanulmányaimat Podolini Mintarajziskolájában kezdtem, majd Krivátsy Szücs Györgynél folytattam, de igazi mesterem Balló Ede volt, akinek szerencsémre magántanítványa lehettem.

— Nála nem csupán a portréfestést, hanem a restaurálás fortélyait is elsajátíthatta. Milyen módszerekkel tanította önt a mester?

— Fontosnak tartotta a klasszikus művek másolását. Ez nagyon jó volt, mert így megismerhettük egy-egy korszak technikáját, a művészek mesterfogásait is. Balló mester nagyon bízott bennem, s amikor egy Franz Hals művet restaurált, a csipkekézelőt rám bízta. Hetekig dolgoztam rajta, s a végén elégedetten csak annyit mondott, ezt magán kívül senki másra nem mertem volna rábízni.

— Aztán jött a főiskola.

— Ekkor 1925-öt írtunk, s huszonegy éves voltam. Huszonhatan kezdtük együtt a főiskolát. Ma már csak ketten élünk Ágh Ajkelin Lajos festőművésszel. A főiskolán Rudnay Gyula növendéke voltam. Barcsay, Hincz, Buza Barna és mások szintén ebben az időben voltak a főiskola növendékei.

— A tanulmányi évek alatt azonban történt még valami.

— Ja, igen. Elfelejtettem mondani, hogy már nyolcéves koromtól hegedültem, csellóztam. Később megbetegedett a karom, elkerülhetetlenné vált a műtét. Verebélyi professzor az orvosoktól tudta meg, hogy bevittem a hegedűmet is a kórházba. Megkért, játsszak neki. Aztán szólanul bemosakodott, ő tudta, hogy ez volt az utolsó játékom... Műtéttel kimerevítették a karomat, a palettát azonban ezzel a kézzel is tudtam tartani.

— Ezután jött spanyolországi tanulmányútja, ahol még a hangjára is felfigyeltek.

— Ott arcképeket festettem és szakadatlanul restauráltam. Egy este szerenádot énekeltem, s egy professzor véletlenül végighallgatta. Aztán magához hívott, s megkérdezte, ki vagyok, mert szeretné a hangomat képezni. Hangfelvételek őrzik olasz, spanyol, magyar nyelvű dalaimat, azt mondják a szakemberek, hogy hőstenor hangom volt.

— Fáradhatatlanul járta a világot, de idehaza sem tétlenkedett. Hazai templomainkban számos oltár- és faliképet festett, restaurált.

— Többek között Úrkút és Somoskőújfalu római katolikus templomában. Az ajkai főplébánia templomában a fő oltárképet bányászokkal festettem. A Krisztust körülvevő alakokat élő személyekről mintáztam, s az ottani munkások közül választottam ki őket, az öreg fejkendős néni pedig a plébános mamája volt. A Krisztina városi templom grisaille-jét is én festettem, a kupolafreskót, s a négy oltárképet pedig restauráltam. Meghatható volt számomra ez a hely, mert itt házasodott össze többek között gróf Széchenyi István gróf Zichy Crescenciával. A Lehel tér templomában, a főhajóban nyolc, a kórusra két szekkót festettem és még három olajképet. A II. világháborúban megsérült falképeket — mintegy harmincat — 1957—58 között állítottam helyre. A Kun utcai Rita templomban egy 110 négyzetméteres szekkóm van, az oldalkápolnában pedig elkészítettem a lengyel Kolbe páter arcképét, akit a németek Lengyelországban meggyilkoltak. A budafoki főplébánia mennyezetképeit, mint ahogyan a zsámbéki barokk templom főoltárképét is, én restauráltam.

— Számos eredeti képet festett, megannyit helyreállított. Ez a kettős tevékenység egész életútját jellemzi. S még nem beszéltünk arcképcsarnokáról, amelyben közel száz portrét találunk.

— Portrésorunk — amelyet Kelemen Kristóf szobrászművésszel közösen készítettünk — sajnos nem mutathatja be a tudomány, az irodalom, a művészet, az alkotó munka minden ágát, annak érdemes személyiségeit, mert az szerencsére sokkal-sokkal szélesebb, mintsem egyszerre átölelhetnénk. Főként szubjektív láncolat, tisztelet és szeretet hozott bennünket össze modelljeinkkel, és nyújtott számunkra lehetőséget az alkotómunkához, tervünk megvalósításához.

Nyolcvanötödik életévének küszöbén mit is kívánhatunk Jakab Károlynak? Erőt, egészséget ahhoz, hogy a festőállványon várakozó művét befejezhesse, s hogy még újabbakat is készíthessen.

Csorba Mária

Feleségemmel — 1950.

Egy portré Jakab Károly arcképcsarnokából: Barcsay Jenő

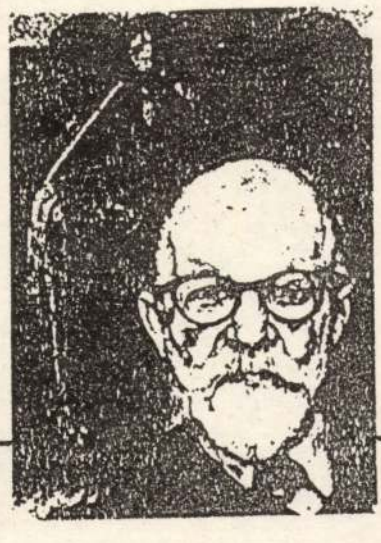

JAKAB Károly festő

MDK

Jakab Károly Muraszombat

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról. Rajzoktatás. 1943. 9.sz. 66 l.

. . . . .

Lyka Károly : Történeti festészetünk az elnyomatás korában. Uj Idők 1942. nov. 7. 45.sz. 1.

JAKAB Károly /fotó/

A nagyenyedi fotóskör tagja volt.

Fényképezni a Kolozsvárón is járt
Marastoni Jakabtól tanult, de azután
Nagyenyeden folytatta tevékenységét.

In. Miklósi Sikes Csaba: Veress Ferenc.
Fotóművészet, 1985/2. sz. 24.p.

JAKAB Lajos festő

Debrecen, Kossth L.u.ref.tpl.
belső festés Haranghy Jenővel

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991
107, és ill.

Farkas Lajos

és Kiss István állították ki festményeiket Vácott a Munkácsy Mihály Múzeum intézetének termében

Kéziratos
Pest Megyei Hírlap, 1967. nov. 23. (Vác)

Jakab Lajos

iparostanonc rajzolási
rajztanítói oklevelet
kapott

Ferképzomfoisk vk

1936/37. 88 l.

Hat erüstkanál, tekete románcal és aranyozva

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1971 JUN 2 5

1021

Jakab Lajos

A torony

700 év a Duna partján

Hegyes: így nevezték el a váciak azt a vakolatlan terméskőből épült tornyocskát, amely 700 esztendeje dacol az elmúlással a vén Duna partján. Túlélve tűzvészt, árvizet, török hódoltságot, Habsburg-elnyomást, pusztító háborúkat.

A Hegyes tudósa

Vácnak nincs oka panaszra: műemlékekben gazdag város. Kevesen tudják azonban, hogy ez az egyetlen váci építmény, amely *a török idők előtt épült*, s mindmáig épségben fennmaradt.

Stefaits István, a Vak Botyán Múzeum igazgatója „kívülről tudja" a Hegyest. Nem is csoda, hiszen ő írta meg a város helytörténeti monográfiáját.

— A Hegyes feltehetően a régi városfal saroktornya volt. A váci városfal a mohi csatavesztés után épült, 1255 táján, amikor IV. Béla a kipusztult magyar lakosság helyére idegeneket telepített a „magyar várostól" északra. A torony eredetileg pártázatos falkoronában végződött, s ez egyben lőrésekül is szolgált. Katonai rendeltetése magyarázza, hogy a tornyon művészeti stílusjegyek nem találhatók. Román stílust utánzó ablakai jóval a városfal maradványainak lebontása után, valószínűleg a múlt században készültek. A torony pincéjének falához erősített vaslánc megerősíti azt a feltevést, hogy a helyiséget börtönnek is használták egészen a XX. századig.

— Megnézhetném belülről a tornyot?

— Próbálja meg. A Hegyes ugyanis — *magántulajdon!*

Bokaficamító macskaköveken kaptatok fölfelé a szűk Tabán utcán. Itt a bejárata annak a lakásnak, amelyhez a torony tartozik.

A „várúr"-nál

Birkózik bennem a kíváncsiság az aggodalommal. Vajon mit találok? Milyen ember lehet a Hegyes gazdája? Az utolsó váci „várúr". Tudja-e egyáltalán, ha belép a toronyszobába, hogy hét évszázad néz le rá a másfél méter vastag falakról?...

A vaskapu csikorgására figyelmeztető csaholásba kezd egy láthatatlan kutya. A házigazda csendre inti, s bemutatkozik: *Jakab Lajos*, a helyi szakmunkásképző iskola tanára.

Kezdek megnyugodni: jó kezekben van a Hegyes. A lakásban aztán kiderül, hogy vendéglátóm nemcsak tanár — művész is. Tehetséges festő. Azokat a román stílű ablakokat mintha azért vágták volna a torony falába, hogy Jakab Lajos száz év múltán innen varázsolja vászonra a Dunakanyart. Mert ez a panoráma — a szó szoros értelmében — festő ecsetjére való.

— Magam is úgy találtam — helyesel a házigazda. — Ez a felfedezés adta — harminc év után — újra kezembe az ecsetet.

Az Iparművészeti Főiskola elvégzése után tanonciskolai rajztanári diplomát szerzett a Képzőművészeti Főiskolán. A nagyváros nem vonzotta a fiatal tanárt: *vidékre vágyott*. Szeghalomra került, előbb rajztanárnak, majd igazgatónak az ottani tanonciskolába. Nehéz kezű viharsarki nebulóknak oktatta a műszaki és szabadkézi rajzot, anyagismeretet, művészettörténetet. Közben órákat ellenőrzött, szülői értekezleteket, osztályozó konferenciákat tartott, vizsgabizottságokban elnökölt, iskolai ünnepségeken szónokolt, jelentéseket írt, szemléltetőeszközöket barkácsolt — és lassanként temetni kezdte magában művészi álmait.

1950-ben felszámolták a vidéki kis tanonciskolákat. Jakab Lajos 14 év után búcsút mondott az igazgatói irodának. Most már *csak* tanítani akart. Rányitni az ipari tanulók szemét a szépre.

Harminc év után

Két évig helyezgették ideoda az országban, mindig távolabb a családtól. Utoljára Vácra került. Az első útja a Duna-partra vezetett. Itt látta meg először a Hegyest a kompátkelőhely és a hajóállomás között. A második út a tanácshoz vitte: eladó ház után érdeklődött. Máig sem felejti azt a boldogságot, amit akkor érzett, mikor kiderült: az eladásra kínált Liszt Ferenc rakparti ház és a Hegyes azonos. Otthonra talált.

— A gyereikeim — hárman vannak — azonnal elnevezték Bagolyvárnak.

Pedig ez a fehérre meszelt, kör alakú toronyszoba távol áll a bagolyvárak fogalmától: tiszta, világos, derűs. Falait családi fényképek és egy napraforgós csendélet díszítik. Ez volt az első képe, harminc év után, amit azóta portrék, csendéletek, tájképek, enteriőrök, figurális kompozíciók követtek.

Legszívesebben akvarelt fest; a pasztellt is kedveli. Az olaj és a tempera drága mulatság lett volna annak, aki egyetlen fizetésből három gyermeket iskoláztatott, diplomáig.

Nem hiszem, nogy megbánta. Vízfestékkel készült portréi éppúgy visszaadják a gyermekarc bársonyos hamvát, az idős parasztember mókás ráncait, mintha olajjal festette volna.

Keresem a kedvenc képeit.

— Nincsenek itthon. Kiállítás készül a Pest megyei képzőművészek munkáiból a verőcei Expressz ifjúsági táborban...

Maga sem érti, hogyan történt. A helyi képzőművészkörnek nem tagja, a Képzőművészeti Alapnak még úgy sem, képeit soha nem zsűrizték, hivatalos szervek nem vásárolták. Azt mondták rá: nem modern. Ráadásul képei közérthetőek, az pedig nagy hiba. Ezért volt annyira meglepve, amikor öt képét bekérték a kiállításra.

Lehet, hogy végre fölfedezik?

Nyíri Éva

...úrlap

...ággyűlés ülésszaka

kenységét, és e gyárak munkáját a kifejlesztés alatt álló könnyűszerkezetes építési móddal.

Kitért arra is a miniszterelnök, hogy a kormány célszerű javaslatnak tartja *a határmenti beruházásokban a baráti országokkal való együttműködés fejlesztését*, s foglalkozik is e kérdéssel.

Válaszát a következőkkel zárta a miniszterelnök:

— Amint a képviselő elvtársak megállapították: népünk bízik a párt és a kormány politikájában, vezetésében és céljaiban, azok megvalósításáért kész minden erővel munkálkodni. *Ez a bizalom, támogatás számunkra a magasabb szintű munka kedvező feltételeit biztosítja.* Még egyszer megismételve: az önök által megválasztott kormány munkáját a következő négy eszten-

Kállai Gyula dr. Vámosi Erzsébet nagykátai képviselővel.

...os pénzügyminiszter expozéja

A saját eszközökből és hitelekből megvalósuló vállalati beruházásoknál növekedett a befejezetlen beruházások állománya és összességében megközelíti az egy év alatt üzembe helyezett állóeszközök értékét. Emellett a kivitelezési költségek — az árváltozásoktól függetlenül is — meghaladják az eredetileg tervezettet, ami *rontja a gazdaságosságot és a megtérülést.*

Időszerű és nagyon fontos feladatunknak kell tekintenünk *a fejlesztési célok és a pénzügyi források közötti összhang biztosítását.*

Az utóbbi időben örvendetesen megélénkült a vállalatok, szövetkezetek, illetve a tanácsok közös beruházási tevékenysége.

Az állami költségvetés mérlegét az jellemzi, hogy *a kiadások növekedési üteme meghaladta a bevételekét.* A fő okot abban kell keresnünk — mondotta a miniszter —, hogy gyorsabb ütemben nő a beruházás és a társadalmi közös fogyasztás, mint amilyen ütemben a gazdálkodás hatékonysága javul.

Reálisan számolnunk kell azzal, hogy az új ötéves tervidőszak első éveiben a központi célok jövőbeni megvalósításához *bizonyos mértékig előlegezni is kell, és a múltból áthúzódó kötelezettségeink is vannak.* Arra kell azonban törekednünk, hogy a tudatosan vállalt költségvetési hiány a gazdasági folyamatok aktív befolyásolásával az egyensúlyi kilengések csillapítását eredményezze.

Vállalataink nagy része az utóbbi években szép előrehaladást ért el a szükségletekhez való alkalmazkodásban. A vállalatok az eddiginél korszerűbb, magasabb minőségi követelményeknek is megfelelő, *versenyképesebb új termékek egész sorát állítják elő.*

Gyakran tapasztalható azonban, hogy a vállalatok — terveiket illetően — *tovább nyújtózkodnak, mint ameddig*

Jakab László

Kulisás László: Egyedül, kettesben (Jakab László iparművészről.) – Kisalföld, 1966. febr. 25.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284. l./

258. l.

Jakab László

kalocsai farajó

Gábor Sajós

Kalocsavidéki

20-l

40-l

Jakab Lajos

festő

1932-34

Iparm. Isk Évk.

1930-34. 45-1.

ent Jeromos (92. kép)
, tempera, 41 × 26 cm.
: Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi. Biharvármegye, 50. szám. — Gerevich IPGY, 95—99. l.

IEO DA SIENA (sienai festő, működött a XIV. században)
óbiás az angyallal
a, tempera, 34·5 × 30 cm.
. Bertinelli-gyüjteményből.
estaurálta Endrődi Sebestyén, 1915.
—ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 46. szám. (Bizánci iskola.) — Gerevich PA, 223. l. (Meo da Siena iránya.)

Jakab László

iparművész

Egerben.

U. o. szut. 1907.

Tanulmányait a bpesti Iparművészeti Főiskolán végezte. 1931-ben lett önálló. Iparművészeti cikket és emléktárgyakat készít, és Amerikába is szállít. Elvégezte a kultuszminisztérium ösztöndíjat, több kitüntetést és érmet kapott.

Ladányi Heves

515.1.

MAGYAR KIRÁLLÁS ÉS
KÖZÜLETI ÉLÉSÜGYI MINISZTER

29077 szám. H

Folyó évi december
felterjesztésére hivat-
ságot, hogy a szilágy
helyreállítása tárgyáb
leg a munkálatok me
hozzám mielőbb jele

Budapest 190

A miniszt

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

76 APR 17

KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Jakab Károly

1021

Jakab Károly: TAVASZ Olajfestmény
(A Nemzeti Galéria legújabb szerzeménye)

A hatalmas díszletfalak leeresztése nagy körültekintést ig

1063 FEB 2

1021

Souvenir, souvenir...

Egyedül, kettesben

„Újabban a színes gyertyát kedvelik az emberek".

Talán százszor is elmentem már a soproni Lenin körút egyik kis boltja előtt úgy, hogy észre sem vettem. Kopott cégtábláját alighanem a soproniak sem szokták betűzgetni; hallomásból némelyek, személyesen nagyon sokan ismerik a mestert, Jakab László iparművészt.

A körút zaját és forgalmát kirekeszti az apró helyiségből az ajtó. Rajta függöny. Ne zavarja a rohanó élet a szép vonalak, ragyogó színek kedvelőjét, boldog, meghitt órák emlékeztetőjét. Ajándéktárgyakat készít Jakab László. Fatányért éget, és fest, rajzol szénnel, pasztellal kartonra. Pihentetőül temperával, ecsettel és vászonnal vonul a Lőverekbe; nyírfatörzsre, könyvborítóra, lámpaernyőre és könyvbölcsőre varázsolja gyakorlott kézzel a város és környéke nevezetességeit.

Egerből sodorta a háború szele Sopronba Jakab Lászlót. Heves „fővárosában" már ifjúkorában is pátinás neve volt: gyakran hozott neki levelet a posta Amerikából, Európa országaiból, nemzetközi vásárok rendezőbizottságaitól. Magyarországi emléktárgyakat készített nagy-nagy szeretettel, törődéssel, művészi igénnyel. Az érük kapott ezüst és bronz érmeket otthon őrzi, az „emlékekért járó szép emlékeit" szívébe zárta.

Soproni újrakezdésére emlékezik: „Negyed, ötödmagammal kezdtem az emléktárgyak készítését az Asztalos Ktsz-ben. Külön szövetkezet alapítását szorgalmaztam, ahol csak ezzel foglalkoznának a tagok; állami vállalat ezt az ipart úgysem űzi. Nem sikerült a tervem, pedig a tanács és a pártbizottság támogatott; egy ‚jóakarom' Pesten gáncsolt."

Egyedül maradt, kettesben a feleségével. Elszálltak felettük az évek. Boldogok, igazán boldog emberek. Negy gyerekük jövőjéért munkálkodók. A legkisebbik lány, kilenc esztendős, a legidősebb már egyetemista, huszonegy éves fiú. A szülők mesterségét, az apa szakmáját egyik sem folytatja; máshoz van kedvük a fiatalóknak. Segédet a rendelkezések értelmében nem fogadhat Jakab László. Ipara csak gyermeki ágon lenne folytatható.

Pedig sehol ez országban nem tanítják a kedves emlékek megörökítését. A foto, a művészi értékű festmény nem mindenki számára elérhető. De össze sem hasonlítható az emléktárgyakkal. Az emléktárgy, a souvenir nem lehet képzőművészeti alkotás. Az emberek olyat keresnek, ami — ha csak néhány vonallal is — szép emlékeket, meghitt órák hangulatát idézik fel. És ez a souvenir...

Jakab László bevándorolt soproni, mégis hihetetlen szenvedéllyel, szeretettel kutatja a város és környéke jellegzetességeit. Mindig újat keres, és talál is. Ötletei kifogyhatatlanok, fantáziája élénk. Jelszava: „látni, feldolgozni a táj szépségeit."

Olykor bosszankodik is a mester. Mérgelődik azért, mert némelyeknek csak az az emléktárgy tetszik, amin a tűztorony rajta van. Pedig más is jellemzi a várost, nem csupán a torony. Az új élet új alkotásait is szeretné emlékként „elvitetni" a turistákkal, az üdülőkkel, mindazokkal, kik megfordulnak a városban. Mert az is Sopron, nemcsak a torony.

A mester alkotásait keresik a megye ajándékboltosai. [illegible] Pécs, Szombathely és Kőszeg város megbízottja járt nála, hallván jó hírét ügyes kezének szeretné Jakab Lászlóval feldolgoztatni az ottani „emlékeket". A Herendi Porcelángyár rajzokat kért tőle, amiket majd porcelánra égetnek a gyárban.

Porcelán, kerámia, ötvösmunkák. Ezeket szeretné készíteni Jakab László. Ifjúkori álmai talán nemsokára beteljesednek.

Ezentúl, ha elmegyek a Várkerületben a mester boltműhelye előtt, megnézem, a kopott cégtáblát. Meleg szavait, kedvességét pedig megőrzöm magamban. hiszen azok is soproni emlékek, souvenir-ok.

Kulcsár László

Levelében kérdezett pálya feltételei: egyetemi végzettség, s nem utolsósorban rátermettség. Hogy az utóbbival rendelkezik-e, meggyőződhet, ha néhány írását véleményezésre beküldi valamely irodalmi folyóirat szerkesztőségébe. (Élet és Irodalom Szerkesztősége, Budapest V., Nádor u. 31.)

„Gyári munkás" jeligére: Az üzemi balesetből eredő 30 százalékos munkaképesség-csökkenés esetén a balesetet megelőző egyévi átlagkereset 10 százaléka jár a dolgozónak baleseti járadékként.

Cs. Mihály és társai, Agyagosszergény: Nem történt szabálytalanság. Ha tsztagságuk fennáll, és esetenként mint idénymunkások ipari vállalatnál dolgoznak, két munkaviszony után fizetik az SZTK-járulékot. Termelőszövetkezeti tagságuk után csak akkor mentesülnek a járulék fizetése alól, ha véglegesen megszűnik a tagságuk.

Özv. H. L.-né, Sopron: Kérelmével a Sopron városi

125-ös Csepel motorkerékpár, iker sportkocsi eladó. Győr, Bálint Mihály utca 84.

Fiatal tojótyúkok, fehér leghorn hibridek, továbbtartásra is, valamint 250 db hódfarkú cserép eladó. Győrszabadhegy, Új utca 12/a.

Szép, csehszlovák sportkocsi és gyermekjáróka eladó. Peőcz, Győr, Fürdő köz 4. érdeklődés: délután 5-től.

Kövér sertés eladó. Nagy János, Töltéstava, Vörös Hadsereg út 8.

Eladó szép kivitelű kétaknás „Sas" kályha. Érdeklődés: Győr, Hunyadi utca 3/b., IV. emelet, 3. ajtó.

Jó állapotban lévő Danuvia motorkerékpár eladó. Bezi, Péterházapuszta, Nagy Gyula.

Kövér sertés eladó. Győr, Nádorváros, Justus György utca 27.

Pannónia oldalkocsis motorkerékpár, két kerék húzóskocsithoz, 6 lószőrmatrac, új rézsodrony, különleges rugózású, ágybetét, diszkóperzselőgép, 26-os női kerékpár jutányos áron eladó. Csönde, Győr, Kossuth utca 30.

Jó állapotban lévő „D" motorkerékpár eladó. Kóny, Rákóczi út 21.

pál, üzemképes állapotban eladó. Érdeklődés: Pápa, Teleki Blanka u. 24.

600-as Trabant kifogástalan állapotban igényesnek eladó. Szombathely, Györffy István u. 2., Bloch József.

Hatszemélyes új siklómotorcsónak eladó. Cím: Félhelyes Ferenc, Munkás utca 15., Iparitelep.

Kisablakos Volkswagen kitűnő állapotban eladó. Megtekinthető: délután 4 órától. Győr, Árpád út 53.

1100-as Skoda garanciával, olcsón eladó. Győr, Sarkantyú köz 5.

Rekamié, bútor eladás-vétel! Kórsósnénál Győr, Kisfaludy utca 25.

Danuvia motorkerékpár eladó. Ikrény, Vasút sor 4.

Kövér sertés eladó. Győr, Kossuth u. 160., Schneider.

INGATLAN

Azonnal beköltözhető kétszobás családi ház eladó a ménfőcsanaki állomásnál, Sallai Imre utca 4. Érdeklődés: ugyanott vagy az I. számú italboltban.

Háromszobás családi ház beköltözhetően eladó. Győr, Otthon utca 9.

Kétszobás családi ház azonnali beköltözéssel eladó. Érdeklődés: Varga József, Győr, Arany János utca 30.

A méhek által gyűjtött virágpor

a legalkalmasabb a méhcsaládok tavaszi fejlődésének előmozdítására. Családonként már 10—20 dkg is hatásos. Méhészszakcsoportok közösen beszerezhetik 25 kg-os tételben, szén-dioxyddal telített, légmentesen lezárt, kettős polietylén zsákban. Ára: 40.— Ft/kg. Megrendelhető az fmsz-ek útján: Országos Méhészeti Szövetkezeti Központ, Budapest, V. Garibaldi u. 2.

Beköltözhető egyszoba-összkomfortos lakással a Káptalandombnál háromszobás, emeletes ház eladó, felerészben is. Telefon: Győr, 19—82.

Főzni tudó, bennlakó háztartási alkalmazottat felveszek. Jánosi, Győr, Széchenyi tér 10.

Március 1-re gyermektelen házaspárnak bútorozott szoba ágyneműhasználat nélkül kiadó. Kisbácsa, autóbusz-megállónál, Votinszki Andor u. 20. szám.

TIHANYI KALMÁN KÁLYHÁSMESTER, GYŐR, ÁRPÁD ÚT 14., TELEFON: 39—72.

Közöljük fogyasztóinkkal, hogy **GYŐRÖTT REVFALUBAN** f. hó 25-étől és március 20-áig naponta 7—14 óra közötti időben, az alábbi helyeken részleges áramszünet lesz: Ságvári E. u., Duna u. a Németh L. u.

Műszaki fejlesztés! Önköltségcsökkentés! Anyagtakarékosság!

„J 106" TÍPUSÚ MŰANYAGTÁRCSÁS GYORSDARABOLÓ GÉP SZÁLANYAGOK DARABOLÁSARA.

Felhasználási terület:

szálanyagraktárak

forgácsolóüzemek

épület- és vasszerkezeti lakatosok,

karbantartó vállalatok és a vasipar számos területe.

A gép szállítását rövid határidőre vállalja:

KISPESTI ELEKTROMOS ÉS FINOMMECHANIKAI KTSZ,

BUDAPEST, XIX. Kossuth tér 1—3.
Telefon: 470-188., 470-174.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapánk és rokonunk,

Gulyás János

42 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 26-án délután háromnegyed 5 órakor lesz a győri új köztemetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett édesanyánk, nagyanyánk és rokonunk,

özv. Horváth Gyuláné

74 éves korában elhunyt. Temetése folyó hó 26-án délután negyed 4 órakor lesz a győrújvárosi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

JAKAB, László műgyűjtő

01 10. 36.79

Kanadában él, magyar
anyagi is található
gyűjteményében

Jakab László

festő

Ruffy Péter:

Hírlap. 1947. jan. 26.

Jelentkezett az „árva kéz". látogatás Tatabányán --- (J. L. nél)

---

16 éve él a tatabányai mienkástelepen. 1946 novemberben jött hara angol hadifogságból. Népművészeti ogynyto. Fogoly korában pályázat alapján 16×9 m. székely kaput készített a legnagobb angol repülőtér bejáratához (többed magával, neveket nem említ.)

Jakab J. László.

díszítő festő

1931. végbiz. jó

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.

KRISZTUS ÉS A HÁZASSÁGTÖRŐ NŐ
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 6 cm.

KRISZTUS OSTOROZÁSA
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 6 cm.

KRISZTUS A SZÉGYENOSZLOPNÁL
Szobrocska.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 25 cm.

KRISZTUS A SZÉGYENOSZLOPNÁL
Szobrocska.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 14 cm.
A San Marco-gyűjteményből.

MADONNA
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 11·5 cm.

SZENT SEBESTYÉN
Dombormű fakeretben.
Német munka, XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 18 cm.
Egyházműv. kiállítás, 1930., 18.5 szám.

Jakab László

úpravnivost

l

A soprom úpravy

100 évi 1847–1948

Sopron 1948

7. l

Hřey.

überhaupt nicht
als Eilfracht a
her heute der
teilt, die Platte
und fügen der
zu beseitigen
ungarischen Kon
Den Empfang di
gefälligst anzuze
Die von Ihnen
Aufnahmen kön
endigung des K

An die Landeskommission
für Erhaltung der Kunstdenkma
Ungarns (Műemlékek Országos
Bizottsága)

Budapest VI.
Állatkerti út 1.

mdk

Jakab László Kiskunhalasi cigánykovács

czermester órát javít, szegfurot, gerebly-kerékagy, létrafok- stb furok mestere volt. Jelenleg óra javító.

Erdős Kamill: Fémmüves cigányok

Népr. M. Évkönyve 1962. 292. l

MDK

Jakab László

szerepelt a tárlaton.

"Völgy"

/hamar/: A soproni őszi tárlat.

Kisalföld. 1968. okt.10.

M.D.K

Jakab László
festő

Képeit kiállították a soproni
tárlaton.

M. Kiss Pál: A soproni művészeti munkacsoport kiállí
tásáról

Művészet, 1964. április - 36 lap

Jakab László.

A szegedi képző- és iparművészeti tagozatosok érettségi vizsgái megkezdődött. Hárman közösen dolgoznak a Dám térre kerülő magyar városcímereken, valamint a kempingbe kerülő térplasztikán.

(repr.)

Délmagyarország, Szeged, 1973. máj. 11.

Jakab László

MDK

szerepelt a képzőművészek tárlatán.

/-ó/: Soproni ünnepi hetek.
KISALFÖLD 1964. jul.7.

MDK

Jakab Lukacs, ép. mern.

Terv.: 18041. Bp. virányos-dülöi tisztv. lakóházépitö szöv. Virányos dülö 8757. hrsz. öt földszintes ház.

Uj épitkezésre nyert engedélyek.-EP.-IP. 12.sz.1910. márc.20. 131.1.

Jakab Márton

Kőrnüves

1670. Bánffy-

Hunyadon

Szabó Kalotaszeg

191. l.

Jakab Ödön

A Grand Palais idei „1939. évi Salon" megnyitásán 30.000 embert számoltak az eladott jegyek szerint. — A legelegánsabb magánautók álltak sort le egész a Szajnáig, bent a hatalmas előcsarnokban zene szólt, táncoltak a párok, a színpadon divatbemutató folyt. — A képek és szobrok tömegéből legjobb kritikát Van Dongen remek Jules Berry színészről készített portréja kapta és J. G. Domergue francia festő érdekes, nagyon párisias festményei. — A kiállításon két magyar festő szerepel, László Fülöp Maharadzsa és André Maurois író portréi és Jakab Ödön portréja. Ez a halvány színekben tartott és különleges technikájú pasztel Edwige Feuillére-t ábrázolja, aki nálunk a „Kalandornő voltam" című filmben tűnt fel.

MARCEL ROCHAS:
Fekete gyapjú kosztümje, fekete taft huzásokkal díszítve, amelyek fekete bársonyszalaggal csukódnak elől és ujjon.

J. G. Domergue képe: „Pár kávéházban"

Az „Ambessadeur" nyári helyiségének megnyitása mindig kitűnő alkalom a párizsi előkelőségeknek új toilettjük bemutatására. Az idei gálamegnyitó különösen előkelő volt, a suhogó, bő szoknyákba öltözött hölgyekkel és sok-sok virággal. A falakon végig élő vörös rózsa girlandok vonultak és több mint 600 ember vett részt az ünnepségen. M-et Mme Pietri, M-et Mme Jean Chiappe, Prince et Princesse René de Bourbon-Parme, Prince Poniatowky, Miss Mac Donald, M. Jules Henry, Comte Sosthénes de La Rochefoucauld, Mme Lanvin és M Sacha Guitry nevét jegyeztem meg a jelenlévők közül.

hához hozza, elől bolerónak szabva és csak hátul ér derékig a kendő sarka. Ehhez az együtteshez Rochas fiókos szekrényt utánzó bőrtáskát mutat, arannyal kiverve a sarkokon és aranygombokkal.

Egy nagyon mulatságos ujdonságot látunk Rochasnál; egyszínű ruhához, kabáthoz sottis, vagy különböző színű 3 centiméter széles, ujjnyi hosszú szalagvégekből készít kalapokat. Ezeket a kis szalagokból készült és homlokba hordott bokrétákat, talán túlzás is kalapnak nevezni, — de bevallom a sok, már unalomig látott virágtok után ezek az élénkszínű szalag-kalapok nagyon is tetszettek. Persze az együtteshez tartozik, hogy a fekete kesztyűnek a szélére Rochas ugyanezekből a szalagokból készít fodrot, vagy pedig a kesztyű külső felét a szalagokból készíti, fonásszerűen. Egy másik variációja a szalag-témának a muff, amely szintén szalagvégekből készült és tüskés-disznóhoz hasonlít. A szalagok sokszor vörös, sárga, kék, sottis mintában tündökölnek, — vagy pedig egyszínűek, szóval a kalap és kesztyű aranysárga és fekete színű szalagokból van készítve. Ez a szalag-fantázia talán az egyetlen kilengés, amit Rochas megenged magának, mert különben a bemutató iránya nagyon nyugodt és szép.

MARCEL ROCHAS:
Fekete selyem-jersey ruha, skót mintás boleróval és mezei virágcsokorral

Jakab Ödön: Edwige Feuillére moziszínésznő portréja

*

Képes Krónika
1939. 24. sz.

Jakab Ödön (?)

restaurátor Beérben
Hahnéknál dolgozott
s ott havi 1500 schil-
linges kapott. Berlin-
ben is munkódött; jelen-
leg Budapesten él.

Kákay Szabó György
közlése.

1937 III. 23.

Jakab

J. 2. *Odön*, festő, * Nagybáród 1894 máj. 1. Pesten, Münchenben, Párizsban és Olaszországban tanult. Először 1927 februárban állított ki a Nemzeti Szalónban galéria-tónusra hangolt színű, impresszionista technikával festett képeket. Művei közül Kratochwill Károly altábornagy arcképe a Magyar Hadtörténelmi Múzeum tulajdona.

K-g I. 503 l

Görögkeleti festő a XVI. századból:

Madonna két szenttel:

Középütt trónolő
zöld ruhát visel Ma
mek Jézust fogja, ki jo
resztes világgömböt t
a keresztel és jobbra Za
a kigyóval látjuk. A
ábrázoltak fejét dic
ezeket olvassuk:

HOC Opus
fuit Tempe
De CECCO
A. DNI
MDCC L XX

Tempera, fára, mé
ctra ~~Görögkeleti festő, XVI.~~

Ltsza: 1 2 7

188

18.

F. R.
285 N° 5

Jakab Ödön

festő

úrnak
úrnőnek

Műcs. kiáll. 1927 tól
Pipics 114. l.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A SZELLEMI EGYÜTTMŰKÖDÉS SZÖVETSÉGÉNEK MAGYAR EGYESÜLETE

folyó évi június hó 10-én (hétfőn) délután 6 órakor
az I., Werbőczy-utca 23. szám alatt tartandó

ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE.

Sorrend:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. Választások.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1940. május hó.

GRÓF ZICHY RAFAELNÉ
elnök.

Dr. LOVAG YBL ERVIN
ügyv. alelnök.

A közgyűlés után elnöknőnk, gróf Zichy Rafaelné úrnő az egyesület ügyeinek közvetlenebb megbeszélése végett a jelenlévő tagokat teára látja vendégül.

Jakab Ödön

festő

1.

Ernst Múzeum

kiállításai

135.17.

1932. dec.

vármegye.

set.
n. (?)
f. templom.
advány. (?)
rom.
templom.
arom, várrom. (?)
rony.
r-árok.

k. templom.
lom-maradvány. (?)
?)

lapfalai.
jai.

maradvány.
mplomrom. (?)

Jakab Ödön

kiáll.

Nemzeti Szalon

1927 jan—febr.

Fő. képt -

Jakab Ödön

KMTárs 1940. A gyermek

M. Vera
Sz. Lia
V. Endre

159	F. Évi	mgtul.
160	Akt	240
162	Sári, pastell	mgtul.

Magyar-Mannheimer Nelly.

Született 1903-ban Budapesten. Tanulmányait atyjánál és Genfben, Münchenben folytatta. Vidám, majd komor tónusu képeivel hangulatok megrögzitését érzelteti.

163	Nyári alkonyat	184.—
164	Esős táj	120.—
165	Buchsi részlet	280.—
166	Vihar	320.—
167	Est az Adrián	160.—
168	Genfi részlet	480.—
169	Kikelet	200.—
170	Vidám felhők	288.—
171	Ősz	280.—
172	Magyar táj	Dr. G. M. úr tul.
173	Arbe	320.—
174	Mélázás	mgtul.

G. Raidl Ida.

Született Brassóban 1897-ben. Elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, majd Nagybányán dolgozott tovább. Mestere volt Réthy István, Rippl-Rónay József. Több izben kiállitott az Aquarellisták és a Nemzeti Szalon tárlatain. Ez az első gyüjteményes kiállitása.

175	Fej napsütésben, olajf.	450.—
176	A Rózsadombról, olajf.	350.—
177	Arckép olajf.	mgtul.
178	Kőtörök Karinthiában olajf.	350.—
179	Szarvaskői nagy fa olajf.	400.—
180	Szarvaskői országut olajf.	350.—

Jakab Ödön.

Született Nagybóródon (Bihar m.) 1894-ben. Tanulmányait részben Pesten, részben Münchenben, Párisban és Olaszországban végezte. Nyilvánosság előtt ez első szereplése. A háboru alatt frontszolgálatot teljesitett.

126	Piros kalapban	
127	Tauber Annus úrleány arcképe	
128	Kratochwill Károly altábornagy úr arcképe. A hadtörténelmi muzeum tulajdona	
129	Séta előtt	320.—
130	Akt. Bogsh Árpád úr tulajdona	
131	Fekvő akt	560.—
132	Halászbárkák Triestben	320.—
133	Bátorkeszi út	320.—
134	Kazalrakás	320.—
135	Faluvégi ház	280.—
136	Kukoricatörés	240.—
137	Boglyák	120.—
138	Hazafelé. Mélt. Farkas György tulajdona	
139	Lidó	280.—
140	Önarckép	280.—
141	Ponte Vecchio (Firenze)	280.—
142	Csendélet	240.—
143	Manci jelmezben I	240.—
144	Manci jelmezben, II	200.—
145	A vincellér háza	200.—
146	Hát akt	280.—
147	Akt piros kalappal	240.—
148	Legkisebb modelem G. Babu	mgtul.
149	F. Gyuri	mgtul.
150	Aktok	160.—
151	Profil, pastell	
152	Hertha	200.—
153	Kilátás a műteremből	200.
154	Sári, pasztell	200.—
155	Dr. Bogsch Árpád úr arcképe	mgtul.
156	Félakt, pasztell. Mélt. Farkas György úr tulajd.	
157	Akt, pastell. Dr. Goldberger Márk úr tulajd.	

Nemzeti Szalon 1927. jan. febr.
54. coop. kiáll.

Jakab Ödön

festő

Kertben. olajf.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

Magy. Képt. 202.

ll. Jobbkezében réteges buzogányt
zkardját fogja. Haja, szemöldöke, ba-
köntöse, melyet derekán kendő szorit és
zmája sarkantyús. Balról fa van ágán
övében forgós prémkalpaggal. A hegyes
at halad élén Stefnitz Pállal, mint

. — Magy. Képt. 202. — Lelt. sz. 34. —

jándéka 1870 február 26-án.

ó adatok.

. 1876: VIII. 78. — 1878: VIII. 40. —
: VIII. 376. — 367
1884: II. 33. — 1894: II. 62.

Jakab Ödön
festő Műcsarnok
1933. nemz. képzm. kiáll.
276.

Jakab Ödön

festő

koll. kiáll. Nemzeti Szalon

cséd

Ujság. 1927. jan. 30.

(e. a.: Hat festő a Nemzeti Szalonban.)

Nagyhangosi lelet VI. 87.

JAKAB mester (XIII. sz.)

Magyarországi Jakab

Művészet 1967/8.

MAGYARORSZÁGI JAKAB MESTER

Genthon István, a magyar művészet külföldre szakadt emlékeinek fáradhatatlan kutatója említette Maître Jacques de Hongrie-t, ki szent Ivonak, Bretagne védőszentjének Louannec-ben lévő díszes síremlékét készítette volna (Budai emlékek szerte a világban, Budapest, II—1946, 259 l.). Magyarországi Jakab mester utáni nyomozásunk, mint alább látni, negatív eredményt hozott. Mégis közöljük, mert a negatív eredmény is eredmény, ha lezár egy kérdést.

Szent Ivo (Yves, 1253—1303) a „szegények ügyvédje", az ügyvédek, jogászok és bírák patrónusa, a Tréguer melletti Kermartin nevű udvarházban született és nevelkedett. Kevéssel halála után megindult kultuszának és szentté avatásának története szorosan összefonódott a Bretagne birtokáért mintegy száz évig tartó örökösödési háború két vezető családjának történetével. A küzdelem 1345-ben kezdődött Charles de Blois és Jean de Montfort között. Előbbi kezdeményezte a kanonizációt (1345) s a másiknak utódja, V. János herceg emeltette Ivo díszes síremlékét 1420—1430 között Tréguer székesegyházában, hová a szentté avatási pör után maradványait átszállították. Ezt megelőzően V. János ellenségei fogságába esett; itt ajánlott fel szabadulásáért saját hercegi súlyának megfelelő mennyiségű ezüstöt a szentnek.

E tetemes összegből, melyhez még újabb adományok is járultak, készült a díszes síremlék, abban a kápolnában, hol a herceg maga is temetkezni óhajtott. A művel a Blois családnak a kanonizáció körül kifejtett érdemeit is igyekeztek ellensúlyozni (Ch. de la Roncière, Saint Yves, „Les Saints", V. kiadás, Párizs, 1925.).

Szent Ivo sírját korábban egyszerű emlék jelezte. A herceg nemcsak ezt cseréltette ki, hanem új kápolnát is emelt a székesegyház hajójához csatlakozóan balra. A pompás műről XVII—XVIII. századi leírások tudósítanak: finoman csiszolt fehér kőből készült szarkofág, oldalán lapos domborművekkel, tetején a szent fekvő szobor alakjával. Felette ugyanabból a kőből készült árkádos-oszlopos baldachin. Az egészet a padlótól a boltozatig érő aranyozott vas rács vette körül, a rácson fehér selyem függöny. A szarkofág oldalán lévő domborművek a herceg apjának, a Hódítónak nevezett IV. Jánosnak győzelmeit örökítették meg, korábban mauzóleuma számára készültek. (M.S. Ropartz, Histoire de Saint-Yves, 1885, 288, 289, 291 l.) A síremlék leírása Albert Legrand (Vies des SS. de Bretagne, I. kiadás. 1637, 123 r.) és Dom Lobineau (Vies des Saints de Bretagne, befejezve 1720 k. 257 l.) tollából származik (idézi Arthur de la Borderie: Rétablissement du tombeau de Saint Yves, Nouvelle Galerie Bretonne, Rennes, 1897, 325—327 l.).

A síremlék munkálatainak irányításával a tréguer-i káptalan legtudósabb tagját, a káptalani iskolák vezetőjét, Magyarországi Jakab mestert bízták meg. Nem művész volt tehát Jakab mester, hanem művelt klerikus, s éppen ezért talán feltételezhetjük, hogy az emlék tervezésében is volt szerepe. Neve kétszer szerepel Jehan Dronyou kincstárnok elszámolásaiban, 1426 körül: „A Maistre Jacques de Hongrie, Scolastique de Treguer, pour emploier à parfaire de couvrir d'argent la tombe de Monsieur S. Yves, cc marcs d'argent." Majd később: „A Maistre Jacques de Hongrie, miseur de l'oeuvre de la tumbe de Monseigneur S. Yves, un marc d'or fin, pour emploier à dorer à l'entour de ladite tumbe." (Borderie, i.m. 324 l. — Dom Gui Alexis Lobineau, Histoire de Bretagne, II. Párizs, 1707, 964, 1016 hasáb.)

A két leíró szemtanú dicsérő szavakkal emlékezik meg a műről: „. . . Un beau vase de pierre blanche tres-artistement élabouré. . . " írja Legrand a szarkofágról (Az idézet a Bretagne-i szentek legendáival foglalkozó munkájának 1659-es kiadásából való — Rennes, 179 l.). Dom Lobineu tizennyolcadik századbeli ízlése számára kissé nyomasztó a gótika: „L'ouvrage en est délicat, quoique d'un goût bizarre et Gothique . . ." — Az elszámolásokban szereplő arany bizonyára a sírt körülvevő vasrács aranyozására szolgált, az ezüst pedig a baldachin lefedésére. Utóbbi részletről már a XVII. századi leírásban sem esik szó, nyilván még az előző század folyamán áldozatul esett a Liga harcainak (Borderie, im. 333 l.)

Ma, sajnos, már nyoma sincs az egésznek. 1793-ban egy Tréguerben állomásozó s valószínűleg párizsiakból toborzott forradalmár csapat behatolt a székesegyházba, szétverte az emléket s töredékeit a tengerbe szórta. A forradalom romboló ösztönének bizonyára nem ez volt a legnagyobb áldozata; mi azonban a díszes művön kívül sajnáljuk benne egy messzire szakadt magyar emlékét is.

Kovács Éva

Szöllősi Endre (1911—1967)

1967. május 27-én ötvenhat éves korában meghalt Szöllősi Endre szobrászművész. Közel negyvenesztendős művészpályát zárt le a betegség és a korai halál. Utolsó műve úgy maradt az állványán, hogy már nem végezhette el rajta a tervezett végső simításokat, s úgy lehet, hogy halála a legjobban termő éveit vette el.

Szöllősi Endre 1911-ben Budapest egyik perem kerületében, Kőbányán született. A rajzolás, a szobrászkodás iránti vonzalmát — annak kiteljesítését — nem keresztezte semmiféle akadály. Szülei szívesen és gondosan taníttatták, s korán már serdülő éveiben jó tanárokat kapott. A rajzolásban Szőnyi Istvántól, a mintázásban Bokros Birman Dezsőtől és Goldman Györgytől kapott maradandó útravalót. Egy ideig Podolini Vokmann Artúr iskolájának is a növendéke volt.

Nagyon fiatal volt, mindössze huszonegy évet számlálhatott akkor, mikor a Szocialista Képzőművészek Csoportjával kapcsolatba került és a csoportnak tagja lett. Ez a csatlakozás korán felrajzolta előtte a társadalmi horizontnak azt a táját, amely felé művészete előbb tájékozódott majd igazodott.

Pályakezdését nem kísérték emésztő gondok, de az öröm sem kényeztette el. A háború évei alatt Szentkirályszabadján, ezt követően a front lengyelországi szakaszán teljesített munkaszolgálatot. Lengyelországból a csehországi Kaunovába vitték, onnan pedig Terezinbe hurcolták. A felsorolt helyiségnevek, és a szituáció, melyben a fent írt utat végig kellett járnia, művészetének tartalmát és gondolatkörét illetően mindent érthetővé tesz és megmagyaráz.

A felszabadulás óta eltelt huszonegy és fél esztendő alatt Budapesten és vidéken nyolc művét állították fel. E nyolc műből hat díszítő jellegű (állatszobor: medvék, kutya, fókák), kettő pedig ember, illetőleg gyermek alak. Az emberábrázolást leginkább maga kedvére üzte.

A műterme polcain sorakozó portrék, szobortervek és vázlatok sokasága tanúskodik arról, hogy Szöllősi Endre a köztudomásúnál jóval többet dolgozott. Csendes, visszahúzódó ember volt, talán azt is mondhatnánk, hogy félénk ember volt. Alapérzését, a riadtságot vetítette rá modelljeire is, akár portrét mintázott, akár ember — férfi vagy nő — alakot. Még a szelíd állatokban is ezt a különös félénkséget vette észre. Állatfiguráinak a valóságban meglevő modelljei nem egyszer sokkalta erősebbek, mint az ember, de az ő szobrain mégis szelíd, félénk lényekké alakultak át, s önmaguk „tömegében" úgy kuporognak, mint valami biztonságot nyújtó rejtekhelyen. Ilyen magukba búvók némelykor emberalakjai is, máskor végtelen — időtlen — nyugalom árad tömbösre stilizált testükből.

Az elhunyt szobrász emlékezetére írt néhány gondolatunk főhajtás egy csendes, szorgalmas és munkában eltöltött — kegyetlen korán bezárult élet — gondolatgazdag művészpálya előtt.

M. Heil Olga

Jarab Mihály

Beállott 1859 dec. 9

Kolozsván antalosok

5. P.

2.

Jakab Mihály, fafaragó művész

Kiskunhalason megnyílt a fafaragó művészek kiállítása az állami gazdaság Kisz-bizottság titkára adta át a bizottság díját ~~Kovács Imre~~ Jakab Mihály és Szabó László fafaragó művészeknek.
Jakab Mihály virág és levélformákkal díszített „Csobolyó"-ja igazi tehetségre vall. (említve).

Lévay Kálmán: Fafaragó művészek kiállítása.
Petőfi Nepe, 1984. nov. 1.

Fakab Mihály

Bárczky Pál: Fából faragott játszótérek

Tisztelettel, 1983. augusztus

Jakab Mónika, germekrajzoló

[öt éves].

Rajza: Kepr

— : Pályázat!

10.

Nepszava, Bp. 1975. dec. 7.

Jakabb Mihály,szabó

A miskolci Pataki-Gerga görög kereskedők közötti szerződésben szerepel 1778.márc.1.után.Azon elvegyzett adósságok,melyek őket terhelik.-"Jakabb Mihálynál debreceni szabónál 1776. 33.00.".Rhft.kr. 296.old

Komáromy József: A Pataky-Gerga üzleti Társaasszerződés 1778-ból 285.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VIII.1969.Miskolc

ültség szükséges,- melynek
rgős utalványozására mi-
ster úr Ő Nagyméltósága
ilkérendő.-

Addig is míg a főváros
tósága az amphitheatrum-
k a téli hónapokban ő.
ztetése iránt intézkednék,
ire alulirt elnök részéről
egkéretett - egy 50 krral
iazott éjji őrnek felfoga-
ása volt szükséges, ez tehát

Jakab
Mátyás
Tamás
egri magyar puskamüvesek
részt vettek 1552-ben
Dobó István parancsnok-
sága alatt az egri vár
védelmében s jutalmul
szabaddá tétettek és minden
szolgálmány és fizetés telje-
sítése alól felmentettek

Szederkényi Nándor
Heves vármegye története. II. k. Eger 1890.
156. l

…xéről el lévén rendelve,
…ndoskodni kell arról, hogy
…nagy mérvü földásások
…kalmával netán felszin,
… kerülendő régészeti és
…ütárgyak az elpusztitás,
…l vagy széthordástól meg.
…assanak.-

Ezen védmunkálatok,
…l kapcsolatosan és egyi,
…üleg a főváros az u. n.
…latosi gát vonalán nagy

Jakab Ödön festő

1894 máj 1. Nagybaród Biharmegye szül. Reáliskolát végzett Budapesten Ivanyi Sámuel Bélánál tanult.

Saját közlési

Jakab Ödön

stud. 1894 Nagyböröd
Bihar vm.

1907. jan.-febr. Soll-
kiall. a Neuveti Salon-
ban.

222.

Ismeretlen angol (?) metsző a
XVIII. századból.

Idill. ~~Rm.~~ Pontozó modor.

205 mm 251 mm.

K. 20. —

Jakab Ödön

Mucsarnoki
1927. tav. Enall. 673

Kremmer Dezső dr. nérespővárosi múzeumi

tisztviselő VIII. 149

Jakab Ödön

festő

szül. Nagybóród (Bihar vm)

1894-ben.

Kratochwill Károly altábornagy arckepe a Hadtörténelmi Múzeum tulajd.

Aktok, tajkepek, arckepek

1927. koll. Kiáll a Nemzeti Szalonban.

859. Keretek.

2 darab természetes szinü tölgyfakeret simára dolgozva és belül keskeny aranyléczczel.

Méretei a belső világitásnak 95.5:66 cm.- a teljes nagyságnak 101.7:72.5 cm.

Becsértéke per 21 K.....42 K

Szállitotta Fleischer Salamon

Régi leltári száma: 220 és 221.

Jakab Ödön

Magyar Nemzet

1927 113.

Jakab Ödön

Született Nagyváradon (Bihar m.) 1894-ben. Tanulmányait részben Pesten, részben Münchenben, Párisban és Olaszországban végezte. Nyilvánosság előtt ca első szereplése. A háború alatt frontszolgálatot teljesített. Koll. Kiáll. a Nemzeti Kaszinóban 1927 jan.—febr.

ead balra, állva. Parókája fodrátott s fej-
vannak kirakva. Jobb kezével paróká-
rtjét fogja s baljával a szék karfájá-
ájú ~~kivágott~~ brokát ruhája kivágott, ing-
hermelines palástját vállravetetten viseli, s
ocheról s ékköves óvéről hosszú gyöngy
alon herczegi koronát s a háttérben a félre
ünk. Feliratai az előügró párkány zaton
jobbra virágfüzér ~~lóg~~ van, hés sorban:
ma Princeps
c Domina
á Anna
Dux Austriae
eptember Anno 1718. desponsata
ae die 7. Jan. A° 1744."
excud. A. V."
50. 33, c/m.

5/93 N° 1959.

Jakab Ödön
fest.
koll. kiáll. az Emtben
1932 dec.

Jaráb Ödön

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 113

Az intézet saját javadalmának kimu

1914-ről: .....K; alapitvány

fenntartójától nyert javadalom: ..

javadalom:.....K; tagsági dij

és adományok: .....K; kamato

telek: .....K. Összesen: ..

Rendes államsegély 1915-ben: könyv

néprajzi: .....K; képzőművész

zi: .....K. Összesen: .....

Rendkivüli államsegély 1915-ben: .

.....

.....

Alsókubin h.n. I. 55, 89, 93, 110, 111, 123, 125–127, 135, 200, II. 41, 115–118, V. 168, VI. 152, 187, 315, VII. 132, 166, VIII. 113, IX. 40, X. 3, 4, 61, 80, 220. — i Csaplovics-könyvtár l. Árvamegyei Csaplovics-kvt. — i F népkvt. VIII. 114, IX. 41, X. 4, 172. — i plébánia templom I. 93.

F O.T.

Kedvezményes lucernavetőmagot *kapnak a gazdák*

A földmüvelésügyi minisztérium a mult évben megkezdett kedvezményes árú lucernavetőmag kiosztását ebben az évben is folytatja. Az ötvenholdas kisgazdák között a minisztérium a lucernamag árából 50 százalékos kedvezményt ad s egyanakkor fedezi a vasúti szállitás költségeit, valamint a zsákok kölcsöndíját. A kedvezményt azok a kisgazdák is megkapják, akiknek 75 holdon alul van birtokuk homokos vagy szikes részeken. A kiosztás célja a lucernatermő területek fokozása.

HÁBORÚS DRÁMA
a Műcsarnok egyik női portréja mögött

Jakab Ödön képének modelljét repülőbombák ölték meg Belgiumban

A háborúban elesett katonák százezreinek tömegtragédiája mellett is meg kell állni néha egy-egy *egyéni dráma* mellett, amelyet nem örökítenek meg majd a történelem lapjai, viszont a harctéri jelentésekben sem jut számukra ma hely.

Egy ilyen drámának a hőse az az előkelő francia hölgy, akinek portréja talán még e pillanatban is a pesti *Műcsarnok* falát díszíti, mint *«A Magyar Művészetért»*, kiállítás egyik legszebb darabja, amelyet egyébként a bizottság (persze anélkül, hogy is-

merte volna a kép történetét) meg is vásárolt *Jakab* Ödön festőművésztől.

A kép, amelynek *«Páholyban»* a címe, rendkívül finom és érdekes fiatal nőt ábrázol egy színház páholyában. A nő *egy párisi orvos felesége*, a páholy pedig, amelynek keretében a magyar piktor megörökítette: *a párisi opera páholya*, persze még 1940 szeptembere előtt...

A magyar festő „felfedezése"

A kép története is a *„boldog béke"* nyaráig nyulik vissza... *Jakab* Ödön, a különö magyar festő ugyanis esztendőkön át a francia fővárosban élt, mint a legelőkelőbb társaságok portréfestője. 1939 januárjában, éppen két évvel ezelőtt, *Jakab*, egész napi munka után a *Madeleine* mögött sétált, mikor egy különös, *ráncosarcú, kopott öregemberre lett figyelmes.* Az öreg úr karakterisztikus feje, külseje, valósággal megbűvölte a hónapok óta csak szabályosan mosolygó, előkelő divathölgyeket festő piktort. Az öreghez lépett, hogy *kajlandó lenne-e meg fizető díjazás ellenében modellt ülni?*

A kopott kis ember megrántotta a vállát, aztán szinte gondolkozás nélkül indult a festő műterme felé.

Azonnal megkezdődött a munka és *hamarosan el is készült a kép.* Az öreg *egyetlen alkalommal sem késett*, semmit nem kérdezett és a készülő képet *soha meg se nézte*... Szóval *ideális modell volt!*

Mikor aztán megállapodás szerint, a kép befejezése után *Jakab* fizetni akart, a szakállas bácsi a kép elé lépett és hosszas szemlélődés után megszólalt:

— *És mondja, monsieur, mennyibe kerül egy ilyen kép?...*

Jakab meglepetten nézett a váratlanul megszólaló modellre, aztán mosolyogva válaszolt:

— *Nyolcezer frank.*

Az öreg a következő pillanatban *a zsebébe nyúlt, elővett egy csekkönyvet a «Credit Lyonnaise» bélyegzővel és kiállított 8000 frankról egy csekket.*

Röviden: kiderült, hogy a kopott öreg úr *H. C., Páris egyik leggazdagabb bútorgyárosa*, akit ugyan a magyar festőművész koldusnak nézett, de ezt egyáltalán nem találta sértőnek magára nézve, tekintve, hogy a családja is állandó harcot folytatott elhanyagolt külseje és kopott ruházata ellen.

Jakab Ödön a kép hazaszállításával egyidejüen megismerkedett a gyáros családjával, amelyik ugyancsak nem csodálkozott a *«félreértésen»*, viszont nagyon tetszett nekik a papa portréja.

A magyar festő ezzel *„befutott"* C.-éknél és most már saját örömére *skiccelni kezdte a gyáros híres szép leányát*, aki egyébként egy ismert *párisi orvos felesége* és ellentétben a papával: *a legelegánsabban öltözö hölgyek közé tartozott.*

Egy levél Párisból...

A sok skiccből, amelyek közül egyik a *párisi Opera páholyában készült* — csak itthon, Magyarországon lett *kész kép. Jakab* Ödön ugyanis mult év augusztusában *elhagyta a francia fővárost és hazajött.* Itt a skiccek alapján megfestette *Madame M.* arcképét és *ezt küldte be a Műcsarnok parádés kiállitására is.*

A kiállítást megelőzően azonban kötelességének tartotta, hogy *a portréról egy fényképmásolatot küldjön egykori modelljének: a párisi gyárosnak*, akitől annak idején a legnagyobb szeretettel búcsúzott el a *Gare de l'Est-en.*

Azóta néhány hónap elmúlt, *Jakab már nem is számitott a válaszra*, mikor tegnap váratlanul egy levelet kapott öreg párisi barátjától:

«Monsieur, levele és a mellékelt kép mélyen meghatott. Ha egyetlen lehetőség van, költségemre küldje el szegény lányom portréját, aki ez év tavaszán (a levél még decemberben iródott) Belgiumban, ahol férje hozzátartozóit látogatta, repülőbomba áldozata lett. Az Ön vigasztalhatatlan barátja: H. C.»

*

Eddig van a levél és a dráma, amely 1941-ben egy egyszerű portré mögött húzódik...

(g. l.)

Hálókocsi Budapest—Szeged között

Az Államvasutak igazgatósága közli, hogy január 9-től kezdve a további intézkedésig a Budapest—Nyugati pályaudvarról 21 óra 10 perckor induló, ellenirányban 6 óra 22 perckor érkező személyvonatokkal Budapest—Nyugati pályaudvar—Szeged között I., II. és III. osztályú hálókocsi közlekedik. A hálókocsi Szegedről először január 10-én indul.

— Hajrá honvéd — Erdélyért! Ezzel a címmel érdekes és hasznos katonanóta-gyüjtemény jelent meg a Vitézi Rend Zrinyi Csoportja szerkesztésében. A közel száz erdélyi vonatkozású dalt tartalmazó és elsősorban Erdélybe bevonuló honvédeink számára készült, kótákkal és művészi rajzokkal ellátott ízléses és tartalmas füzet ára 50 fillér. Kapható a Magyar Katonaujság kiadóhivatalánál, vagy megrendelhető a Vitézi Rend Zrinyi Csoportja 43.923. sz. postatakarékpénztári csekkszámlájára (bianco-csekklapon) történő előzetes befizetése útján.

RÖVID NAPIHÍREK

A MOZIK HELYÁRAIT vizsgálat alá veszi az árkormánybiztos, akihez olyan jelentések érkeztek, hogy egyes mozik a szilveszteri előadás helyárait előzetes engedély nélkül felemelték, amihez — ha a külön költségek miatt indokolt volt is az emelés — joguk nem volt. A fővárosi mozik engedélyezeinek be kell jelenteniük a jelenlegi helyáraikat.

●

A VILÁG LEGELSŐ NAPILAPJA — amint azt a «Tükör» januári száma irja — éppen kétezer évvel ezelőtt, Krisztus születése előtt 59-ben, január elsején jelent meg Rómában. Julius Caesar rendeletére naponta kiadták a szenátus és a népgyülések tárgyalásainak anyagát. A lap, az «Acta Diura», a hivatalos anyagon kivül igen sok egyéb érdekességet is közölt.

●

AZ ÁRVÁK ÉS GONDNOKOLTAK VAGYONA a fővárosban az év végén az árvaszék jelentése szerint 11,867.492 pengő volt. Az összegnek majd a fele készpénzben, a többi különböző értékekben fekszik. A készpénzvagyont gyámpénztári jelzálogkölcsönök és takarékbetétek formájában gyümölcsöztetik.

●

A MAGYAR-SZERB VISZONY történeti alakulásáról irt érdekes cikket Jovan Radonics belgrádi egyetemi tanár a Nouvelle de Hongrie januári számában.

●

MEZŐGAZDASÁGI ÉS GÉPKEZELŐI TANFOLYAMOT rendez Debrecenben és Szolnokon a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara. A tanfolyam tartama három hét. Jelentkezni a Kamara debreceni hivatalánál lehet.

●

III. BÉLA KIRÁLYRÓL tartott elő adást a Rákóczi Szövetség díszermében dr. Javornitzky Jenő miniszteri tanácsos az Árpád-szeminárium előadássorozatában. Az előadó az akkori világtörekvések tükrében mutatta be az ország nagyhatalmi állását megalapozó király uralkodásának jelentőségét.

●

A PROTESTÁNS SZEMLE januári számában Makkai Sándor ir az ötvenedik évfolyamába lépő folyóiratról jubileumi cikket. Béka László Márai Sándor munkásságát méltatja, Áprily Lajos új Peer Gynt-fordításából közöl részletet.

●

JOGÁSZTEÁT RENDEZ A MIEFHOE JOGÁSZTÁRSASÁGA január 11-én fél 9 órai kezdettel a Eristol-szálló termében. A jótékonycélú tea jövedelméből ad tandíjsegélyt az egyesület szegénysorsú tagjainak.

●

A RÉGI POSTASZABÁLYOK értelmében a trafikok nem árusithatnak százas ívekben postabélyegeket. Erről a rendelkezésről az utóbbi években megfeledkeztek, de most a posta szigorúan ellenőrzi a betartását. A trafikokat postatisztviselők ellenőrzik és azokat a trafikosokat, akik megszegik a tilalmat, megbirságolják. A Dohányárusok Szövetsége most mozgalmat indított a sérelmes és lejárt múlt rendelkezés hatálytalanitásáért.

●

JANUÁR ELSEJE ÓTA közös szerkesztésben és kiadásban jelenik meg a népszerű Vitézek Lapja és a Magyar Katona Ujság. E két legjobban szerkesztett katonalap együtt bizonyára még népszerűbb lesz.

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

A RERUM NOVARUM-ot 1891-ben, tehát ötven esztendővel ezelőtt adta ki XIII. Leó pápa, akinek enciklikája szociálpolitikai téren valóságos forradalmat jelentett. Az összes társadalomtudományi egyesületek és azok a körök, amelyek szociológiával tudományosan foglalkoznak, külön üléseken emlékeznek meg a nevezetes évfordulóról.

Az Országos Közellátási Hivatal *szervezetének megállapitása*

A hivatalos lapban foglalt rendelet értelmében az Országos Közellátási Hivatalhoz (Széchenyi-rakpart 6) a következő szervek tartoznak: Kereskedelmi Hivatal (Széchenyi-rakpart 6), Közélelmezési Hivatal (Nádor-utca 27), az Árellenőrzés Országos Kormánybiztossága (Hunyadi János-utca 1).

A Kereskedelmi Hivatal ügykörébe tartozik minden közszükségleti cikkel való közellátás intézése, kivéve az élelmiszerekkel való ellátást, a Közélelmezési Hivatal ügykörébe az élelmiszerekkel (terményekkel) való ellátás, az Árellenőrzési Kormánybiztosság ügykörébe pedig továbbra is a régebbi rendeletekkel hatáskörébe utalt ügyek tartoznak.

Erdélyben is megkezdik működésüket a honvédség lóvásárló-bizottságai

A honvéd központi lóvásárló bizottság a honvédség részére a középerdélyi részeken *melegvérü málháslovakat* és *öszvéreket*, a székelységben pedig négy-nyolcéves *hátaslovakat és géppuskás málháslovakat* vásárol.

A hátaslovakért 600—800, a géppuskás málháslovakért a középerdélyi részeken és a partiumban 400—600, a Székelyföldön 500—650 pengőt fizetnek.

Január 14—23-a között a bizottságok a következő helyeken bonyolítanak le lóvásárlásokat: *Válaszút, Szamosujvár, Bethlen, Besenyő, Borgóprund, Naszód, Galgó, Zsibó, Szilágybarla, Sarmaság, Vámfalu, Técső, Bárcánfalva, Majszin, Bártfalva, Felsőbánya, Hegymáslápos, Remetemező, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Bereczk és Csikszentdomonkos.*

Négy-nyolcéves lovak kerülnek felvásárlásra és mivel

a megajánlott árak aránylag igen magasak, minden jel arra mutat, hogy az erdélyi gazdák nagyszámú alkalmas lovat fognak felhajtani ezekre a vásárokra.

Tenyésztésünk szempontjából kivánatos volna inkább méneket eladni, mert a tenyésztésre alkalmas kancákra nagy szükség van állatállományunk színvonalának emelése érdekében.

ÉRDEKES VERSENYEK a holnapi ügetőn

A szombat-vasárnapi kettős versenynap miatt a szombati nap nevezései mérsékeltebbek, mégis *érdekes küzdelmekre van kilátás.*

Minden futamban több egyformán esélyes ló indul, ami nagyon megnehezíti a fogadók helyzetét.

A tíz futam közül a *nemzetközi hendikep* tarthat igényt a legnagyobb érdeklődésre. Az utoljára *24.5-ös* köröket ügető *Bajnok S. 80 méter előnyt ad Bobnak. Galagonya és Demetra 40, Margit S. és Agyafurt 60 méter előnyt kap Kovács II lovától. Ha Bajnok S. megismétli legutóbbi formáját, akkor akár könnyen megnyerheti a versenyt.*

Tekintetbe kell azonban venni, hogy a lovak szeretnek inkább akkor nyerni, amikor a fogadók nem gondolnak rájuk.

A nemzetközi versenyben *Rozmaring* látszik esélyesnek, amelyet *Raymer* hajt. Ez a ló a rövidebb távolságot különben is nagyon szeret. *Wiltshire* ebben a versenyben *Móric S. kocsijában ül.*

A két angol hajtó között érdekes küzdelem várható az elsőségért.

Kovács II Bajnok S.-en kívül több elsőrendű esélyű lovat hajt. A *Nápoly*-díjban *Elmk*, a mechanikus-hendikepben *Pasa*, a nemzetközi versenyben a derbinyerő *G. H. Robinson*, az Avanti II. díjban *Zivatar D.*, a Hólabda-díjban *Ali J.*, a *«kutyaversenyben»* pedig *amuki báróné* kocsijában ül a tavalyi hajtósampion. *Bizonyára szaporitani fogja győzelmei számát.*

Jelöltjeink:

I. S. Irmus, Little Tich, Ica.
II. Ketlesfogatú.
III. Dusán, Paprika, Ohio.
IV. Rozmaring, Móric S., Azdaja.
V. Bajnok S., Bob, Galagonya.
VI. Dancsi, Napsugár, Szabolcs.
VII. Quarncro, Ali, Úrpéter.
VIII. Ali J., Zsarnó, Fekete barát.
IX. Álom, Lucifer, Búfelejtő.
X. Pamuki báróné, Elimár D., Reconira, Romeo.

137 terv érkezett a főváros iskolaépítési pályázatára

A napokban a főváros által kiirt több tervpályázat határideje járt le. A főváros ugyanis iskolaépítési programjának keretében most

egyszerre három új iskola építését készíti elő.

Az építkezések terveinek beszerzésére a polgármester nyilvános pályázatot hirdetett. A XIII. kerületben a Hajdu-utca és Fáy-utca sarkán *tizenkét tantermes elemi iskola*, a Gyöngyösi- és Ránki-utca sarkán *tizenhat tantermes elemi iskola és óvodai napközi otthon*, a XIV. kerületi Mályva-téren pedig *tizennégy tantermes iskola épül.*

Az iskolaépítésekre mintegy hárommillió pengőt irányoztak elő,

úgy, hogy egy-egy iskola átlag egymillió pengőbe fog kerülni. Mindhárom tervpályázat iránt rendkívül nagy érdeklődés nyilvánult meg, amit bizonyit az is, hogy *a tervezők összesen 137 pályamunkát nyujtottak be.* A beérkezett terveket a kiirt tervpályázati bizottság a jövő héten bontja fel és azután hozzákezd a tervek felülvizsgálásához.

A pályázatokról előreláthatóan február végén fognak dönteni.

A bosnyáktéri templom tervpályázati határidejét a polgármester meghosszabbította. A kiirt tervpályázati határidő február 7-én járt volna le, miután azonban igen sok más építési tervpályázat volt kiirva,

az építészek kérték a polgármestert, hogy a tervpályázati határidőt hosszabbítsa meg.

A kérelemnek a polgármester helyt adott és az új határidőt február 25-ében állapította meg.

Holland tudós a Székelyföldön

H. Grondijs utrechti egyetemi tanár Erdélybe érkezett, hogy néprajzi tanulmányutat tegyen a Székelyföldön. A kiváló tudós tisztelgő látogatást tett *Inczédy-Joksman* Ödönnél, Kolozsvár és Kolozsmegye főispánjánál. *H. Grondijs* útjára felesége is elkisérte. A holland vendégeket *Köpeczi Sebestyén* József, az európai hirü heraldikus és műtörténész vezeti. *Grondijs* professzor egyébként tanulmányútjának befejezése után német nyelvű előadást tart majd a kolozsvári egyetem aulájában.

Londonba érkezett
Roosevelt rendkívüli követe

Stockholm, január 10.

(NST) **Hopkins, Roosevelt elnök rendkívüli követe, Lisszabonból jövet csütörtökön délután megérkezett az angol fővárosba.**

Pétain egyórás megbeszélése Leahy tengernaggyal

Vichy, január 10.

(NST) **Az új franciaországi amerikai nagykövet csütörtökön meglátogatta Pétain marsallt. Mint ismeretes, Leahy nagykövet szerdán adta át megbízólevelét az államfőnek, de ekkor nem került sor hosszabb eszmecserére. Az első hosszabb megbeszélés a csütörtöki látogatás alkalmával folyt le Pétain és Leahy között. Amíg Leahy a marsallnál tartózkodott, a nagykövet felesége Pétain nejét látogatta meg. A látogatások délután 4 és 5 óra között folytak le.**

Nyolc-tíz nap alatt törvényerőre emelkedik
Roosevelt javaslata

Washington, január 10.

(KH.) **Roosevelt elnök csütörtökre értekezletet hívott egybe a Fehér Házba, amelyen a hadfelszerelési szakértők legfontosabbjai vettek részt. Az értekezleten teljes részleteiben letárgyalták azt a törvényjavaslatot, amely széleskörű felhatalmazást biztosít az elnöknek hajók, repülőgépek, tankok, ágyúk és egyéb hadianyagok kölcsönadására Nagybritannia részére. Roosevelt — mint ismeretes — a kongresszushoz intézett üzenetében az Angliának nyujtandó támogatást csak alapelveiben ismertette és még a második beszédéből is, amellyel a költségvetést terjesztette elő, hiányoztak a Nagybritanniának kölcsönképp nyujtandó fegyverekre vonatkozó határozati javaslatok. Roosevelt elnök beszédeiben kijelentette, hogy az Egyesült Államok kormánya az amerikai nép hozzájárulásával gyorsan kíván cselekedni. Washingtoni jólértesült körökben ugyan az elszigetelődés híveinek erős ellenzékével számolnak, mégis általános a meggyőződés, hogy a kongresszus az elnök törvényjavaslatát legkésőbb nyolc-tíz nap alatt törvényerőre emeli.**

Roosevelt elnök csütörtökre egybehívott értekezletével kapcsolatosan az esti órákban vált ismeretessé, hogy a törvényjavaslat, mely a Nagybritanniának kölcsönkép nyujtandó hadianyagszállításról szól, teljesen elkészült. A javaslat gyakorlatilag korlátlan felhatalmazást biztosít az elnöknek. Az értekezleten részt vettek a demokrata párt legfontosabb vezető személyiségei is és így azt hiszik, hogy a megbeszélések a javaslat pénteki beterjesztésének útját egyengették.

DONOVAN EZREDES MEGLÁTOGATJA WAVEL TÁBORNOKOT

Kairó, január 10.

(NST) **Donovan északamerikai ezredes csütörtökön Kairóba érkezett. Az ezredes, mint ismeretes, Knox amerikai tengerészeti miniszter megbízásából utazik Észak-Afrikába. Az utazás céljáról nem adtak ki jelentést s így különféle híresztelések kerültek róla forgalomba. Most már bizonyos, hogy Donovan rövidesen elhagyja Kairót és meglátogatja Wavel tábornok főhadiszállását.**

Német légitámadások Anglia ellen

London, január 10.

(NST.) **A csütörtöki nap folyamán a német repülők bombatámadásokat intéztek Kelet-Anglia ellen — mint az angol rádió jelenti. — A támadásról közelebbi részletek még nem ismeretesek.**

Berlin, január 10.

A péntekre virradó éjszaka a német légierő folytatta támadásait Nagy-Britannia ellen. Bár az idő erősen megromlott, a német bombázók egytől egyig végrehajtották feladataikat. Német katonai körök közlése szerint Bristolban megtámadtak több hadifontosságú célpontot. Bristolban és Dél-Anglia több más városában a bombázások nyomán a rossz látási viszonyok ellenére tüzeket figyeltek meg.

London, január 10.

(Reuter.) **A légügyi és belbiztonsági minisztérium jelenti:**

Péntekre virradó éjszaka nagyarányú ellenséges légi tevékenység volt az ország felett. Az ellenséges repülők bombákat dobtak le egymástól nagy távolságra eső angliai és walesi vidékekre, így a Marsey partvidékére, Északnyugat-Angliára, Midlandra és a londoni körzetre is. Több helyen tűz ütött ki. *(MTI.)*

Visszautasított angol repülőtámadás

Berlin, január 10.

(Német Távirati Iroda.) **Csütörtökön a kora éjszakai órákban néhány angol bombázócsoport behatolt német birodalmi területre. Úgy látszik, az volt a szándékuk, hogy Nyugat-Németország néhány városában ipartelepeket és ellátási üzemeket támadjanak meg. A tiszta látási viszonyok miatt a britek valószínűleg azt hitték, hogy kedvező alkalom kínálkozik sikeres vállalkozásra. A holdvilágos, felhőtlen éjszakának azonban — mint a Német Távirati Iroda értesül — a német légvédelem látta hasznát, amely minden eszközt, többi között zárólégömböket is elkészített arra, hogy ilyen támadással szembeszálljon. A jól megszervezett védelem kezdettől fogva szétforgácsolta és hatástalanná tette a támadást. A repülőgépek nagyobb része nem érte el a gyárak és bányaüzemek területét, hanem már előbb vissza kellett fordulnia, úgyhogy a bombákat a nyugati határkörzetek sík vidékeire dobták. Az a kevés repülőgép, amely áttört, bombákat dobott néhány ipari városra. Ezek a bombák nem okoztak hadigazdálkodási kárt, de elpusztítottak néhány lakóházat és egy iskolaépületet. Egy városban súlyosan megrongálódott a katolikus legényegylet háza. A biztonsági és segédszolgálat azonnal működésbe lépett és gondoskodott róla, hogy ne keletkezzék nagyobb kár. Néhány tetőtüzet csirájában fojtottak el az önvédelmi alakulatok.** (MTI.)

Elsüllyedt De Gaulle egy tengeralattjárója

London, január 10.

(NST.) **Az angol tengernagyi hivatal közli, hogy a De Gaulle szolgálatában álló «Naval» francia tengeralattjáró ellenséges behatás következtében elsüllyedt. A tengeralattjárón, amely még 1921-ben épült, ötvenegy főnyi legénység tartózkodott s minden valószínűség szerint valamennyien elpusztultak.**

Francia-tuniszi baráti tüntetés

Vichy, január 10.

(NST.) **Mint minden évben, az idén is nagy fénnyel ülték meg Tuniszban a mohamedánok legnagyobb ünnepét, a Ramadán-havi böjtöt befejező Bajrám-áldozatot. A vallásos ünnepségeket francia-tuniszi baráti tüntetésre használták fel. A tuniszi bej a szertartás után fogadta a különféle testületek üdvözlő küldöttségeit, majd pedig Esteva tengernagy francia főkormányzót. A főkormányzó rövid beszédben köszöntötte a bejt, s a bej nevében pedig Porky tábornok válaszolt és biztosította Franciaországot a tuniszi nép hűségéről.**

Phillips Barcelonába érkezett

Madrid, január 10.

(NST.) Phillips, az Egyesült Államok római nagykövete csütörtökön *Barcelonába érkezett.* A nagykövet, mint ismeretes, hosszabb távollét után visszatér állomáshelyére és szárazföldön teszi meg az utat Lisszabonból *Franciaország érintésével Rómába.*

A Popolo d'Italia a bardiai csatáról

Milánó, január 10.

(Stefani.) Ha az angolok a dunkerquei megfutamodást nagyszerű sikernek akarják feltüntetni — írja a *Popolo d'Italia* —, minek vegyék az olaszok a bardiai csatát? *Bardia olasz győzelmet jelent,* mert az ellene támadó mérhetetlen seregek nem annyira erődítményeit akarták lerombolni, mint inkább *az olasz harcosok harckedvét akarták elvenni* és elnyomni bennük a nagy felszabadító, függetlenségi harc eszmei rugóihoz való ragaszkodásukat. A britek terve azonban teljes egészében kudarcba fulladt, mert *az ádáz küzdelem rávilágított az olasz katonák féktelen bátorságára.*

Betörőüldözés Kőbányán

Izgalmas *betörőüldözés* volt az éjjel *Kőbányán. Witte* Lajos asztalossegéd éjféltájban tért haza a Mongol-utca 30. szám alatti lakására. Mikor a szobába lépett, meglepetten látta, hogy ott

egy idegen férfi a szekrényét feszegeti.

A tettenért betörő *menekülni próbált* és mielőtt *Witte* ebben megakadályozhatta volna, kirohant a lakásból. Az asztalossegéd üldözőbe vette a menekülő betörőt, akit a Cserkész-utcában

a járókelők segítségével sikerült is elfognia.

Az elfogott betörőt előállították a rendőrségre, ahol kiderült, hogy *Kovács* Egon 32 éves lakatossegéd és többször volt büntetve. *Kovács* a rendőrségen bevallotta, hogy az utóbbi időben *több betörést követett el,* de főleg műhelyekbe tört be. *Kovácsot* beismerő vallomása után *letartóztatták.*

Teleki Pál miniszterelnök beszél a miskolci MÉP-gyűlésen

A kormány tagjai gróf *Teleki* Pál elnökletével ma délután öt órakor minisztertanácsra ülnek össze. A minisztertanácson a folyó ügyeken kívül több fontos kérdéssel is foglalkozik a kormány. Ma délelőtt a pénzügyminisztériumban *Szász* Lajos pénzügyi államtitkár elnökletével értekezlet volt, amelyen *Bártfay* költségvetési főelőadó ismertetése alapján

még egyszer foglalkoztak az ötszázmillió pengős erdélyi költségvetési kerettel,

Politikai körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a Magyar Élet Pártjának vasárnap országszerte sorozatosan tartandó pártvezetőségi ülései elé.

A legnagyobb érdeklődés természetszerűleg gróf Teleki Pál miniszterelnöknek miskolci beszéde iránt nyilvánul meg.

A miniszterelnök *Lukács* Béla MÉP országos elnök kíséretében utazik vasárnap délelőtt a Lél-motorossal Miskolcra. Kíséretében utazik a Magyar Élet Pártjának több vezető politikusa és *Thuránszky* László, a miniszterelnökségi sajtóosztály vezetője is. A miskolci Korona-szállóban tartják meg az ottani MÉP pártvezetőségi ülést, amelynek főeseménye a miniszterelnök beszéde lesz.

A miniszterelnök ezt az alkalmat fel fogja használni arra, hogy az ország közvéleményét általánosságban érintő és érdeklő kérdésekről részletesen nyilatkozzék.

Nagy érdeklődés nyilvánul meg *Laky* Dezső közellátási miniszter győri beszéde és *Varga* József közlekedési és kereskedelmi miniszternek szegedi beszéde iránt.

Hóman Bálint vallás- és közoktatási miniszter — aki tegnap gróf *Teleki* Pál miniszterelnökkel folytatott tárgyalása után délután még Székesfehérvárra utazott és este már vissza is tért Budapestre — a MÉP székesfehérvári pártvezetőségi ülésén való részvételét lemondta.

A lemondást azzal indokolják, hogy a vasúti közlekedést korlátozták.

„A lakás szerződésszerű használatát akadályozza, ha a lakó nem kap megfelelő hőfokú melegvizet"

A bérlőnek csak joga, de nem kötelessége az azonnali felmondás

Az *Esti Kurir* több cikkben számolt be arról, hogy sok központi fűtéses házban a fűtés és a melegvízszolgáltatás *nem kielégítő.* Érdeklődésre tarthat ennélfogva számot az az ítélet, amelyet a hiányos melegvízszolgáltatással kapcsolatban folyamatba tett ügyben hozott most a bíróság.

Egy krisztinavárosi házban az egyik lakó ősszel

felszólította a háztulajdonost, hogy megfelelő mennyiségű és hőfokú melegvizet szolgáltasson a lakásában.

A felszólításra felszereltek egy villany-vízmelegítőt, de a lakó keresetében arra hivatkozott, hogy a vízmelegítő nem ad kellő hőt, azonkívül a felszereléssel kapcsolatban tetemes költségei is merültek fel, miértis ezeknek

a kiadásoknak visszatérítésére kérte kötelezni a háztulajdonost,

aki a bíróság előtt azzal érvelt, hogy ha *a lakó nem volt megelégedve a lakással, felmondhatott volna.* A járásbíróság a keresetet elutasította.

Fellebbezés folytán az ügy a törvényszék elé került, ahol a keresetnek helyt adtak és

a háztulajdonost a peresített összeg megfizetésére kötelezte.

Az indokolás szerint *a háztulajdonosnak az a mulasztása, hogy a lakó nem kapott megfelelő hőfokú melegvizet, a lakás szerződésszerű használatát akadályozta.* Ilyen mulasztás esetében a bérletnek rögtöni hatályú felmondása a fővárosi szabályrendelet értelmében

a bérlőnek csak joga, de nem kötelessége

és a bérlő kártérítési követelését nem zárja ki az, hogy nem élt rögtöni hatályú felmondási jogával.

Újabb tervek készülnek az áramfogyasztás korlátozására

A szénnel való takarékoskodás érdekében az elmult hónapban a villanyáramfogyasztás terén korlátozásokat léptettek életbe. Most, az első próbahónap leteltével az *Elektromosművek* kimutatást készíttettek arról, hogy a jelenleg érvényben lévő korlátozások révén milyen megtakarítást sikerült elérni. Ezeknek a kimutatásoknak alapján fognak most az illetékes hatóságok dönteni arról is, hogy a főváros zavartalan szénellátása érdekében *milyen további takarékossági rendszabályokra lesz szükség.* Értesülésünk szerint

a mostani korlátozás napi 10 vagón szénmegtakarítást eredményezett, ami azonban nem elegendő

és ezért a közeljövőben új rendelkezés jelenik meg a további takarékosság érdekében. A szénellátás nehézségei miatt ugyanis szükséges, hogy a fogyasztást csökkentsék. Ezzel kapcsolatban már folynak is az előzetes megbeszélések, hogy az új rendelkezés milyen megszigorításokat tartalmazzon.

Tekintettel arra, hogy közbiztonsági érdekek miatt az utcai világítást már alig lehet csökkenteni, előre láthatólag sor fog kerülni arra, hogy

az üzletek záróráját korábbi időpontra helyezik és racionalizálják a magánháztartások fogyasztását is.

A magánháztartásokban az *üzemanyag mintegy 30—30 százalékos csökkentésére volna szükség,* ami az egyéb korlátozásokkal együtt körülbelül *1500—2000 vagón szén megtakarítását eredményezné.*

Az előzetes tervek szerint

a színházak a téli hónapok alatt előadásaikat 7 órakor kezdik majd, az üzletek zárórája 1 délután 4 óra, az élelmiszerüzleteké pedig 5 óra lesz.

A vendéglők és egyéb szórakozóhelyek zárórájáról *változatlanul 12 órában állapítják meg* és engedményeket csak rendkívüli esetekben, nagyobb báloknál tesznek. Felmerült az a terv is, hogy *bevezetik a hivatalokba az osztatlan munkaidőt, amely legfelebb délután négy óráig tarthat.*

Budapest Székesfőváros Gázművei

felhívja a háziasszonyok figyelmét, hogy közkedvelt **bemutató előadásait** január hó 10-től kezdve minden kedden és pénteken délután 5 órakor tartja a VI. Vilmos császár-út 3. I. emeleti előadó-termében. — Belépés, ruhatár díjtalan.

~~Csabai Ekes-ajos~~

K

U. 4285

~~Gádor István~~

Jarab Ödön

Magyar Mannheimer Nelly

G. Raidl Ida

Szigethy István

Szuly Angéla

wod

Ujság. 1927. jan. 30.

(e.a.: Hat festő a Neuveti Szalonban.)

MDK

Jakab Ödön festő

Magyar Művészet, 1927. 113. l.

MDK

Jakab Ödön,

M.Vera.

Sz.Lia.

V.Endre.

Mücs.-OMKT."A gyermek a művészetben"kiáll.1940.II.-III.
Kat. 31.l.

Jakab Ödön MDK

Akt, pasztell
Tanulmány, pasztell

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

M.D.K.

Jakab Ödön: Női arckép. /Magántulajdon./

Szign. Jakab Ödön Bp. 924

Szinnyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1927.aug.7. 32.sz. Boritékkép.

Jakab Ödön

Jesti

gr. Teleki Pál u. 5.

MKSz 1947

Korostarcsa községben letesítendő [illegible]
kalmával teljesitendő föld, kőmüves, elhelyező, kőfaragó,
s, bádogos, cserepező, asztalos, lakatos, mázoló, üveges, szo
stő stb. munkálatokra nézve a következő feltételek mellett r
nos árlejtés hirdettetik:

1. Az árlejtésen résztvehetnek mindazon szakértő hazai i
sok, kik üzletük gyakorlására hatósági engedélylyel birnak.

2. Ajánlat csakis az összes munkára tehető.

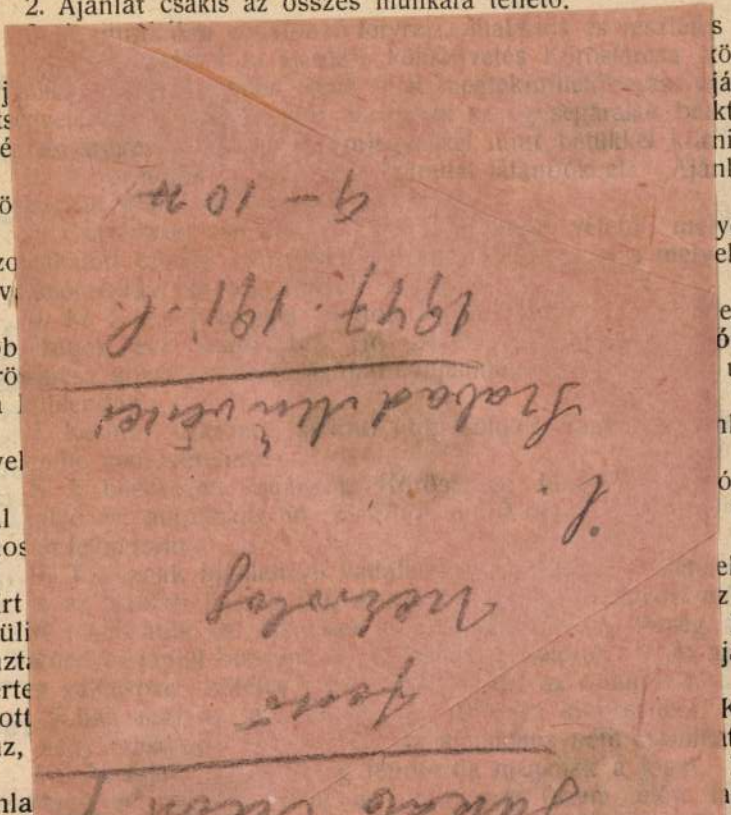

11. Az ajánlati költségvetések a gyulai m. kir. államépité
vatalnál Baranyik Ignác hivataltisztnél ivenként egy koron

versenytárgyalási bizottság előtt ismeretlen vállalkozók, akikkel építtető hatóság még üzleti összeköttetésben nem tartoznak szállító képességüket és megbizhatóságukat azon edelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, hova székhelyük tartoznak.

Nagytapolcsány, (Nyitra megye) 1909-ik évi julius hó 25-én.

Elöljáróság.

n 23—97. A Telefon 23—97.

ény-féle egyetemes állvány épitő és kölcsönző vállalat

DAPEST, VI., Szondy-utca 28. szám.

Elvállalja:
állványok,
állványok,
,
nűvek,
y állványok,
ó állványok és
ny állványok

kölcsönképen való szállitását és felállitását.

Épületek és vasbe tonfödémek épité séhez, külső és bels tatarozásokhoz, szere lésekhez, festéshez mázoláshoz, diszités hez, hidépitéshez é földmunkához stb. stb

zárólag szabadalmazott egyetemes vasállványszerkezetével.

dképesség, tisztaság, kényelem és tűzbiztonság! Csekély térfoglalá

váts Béla

kocsiraktára

pest, V. Nádor-u. 39.

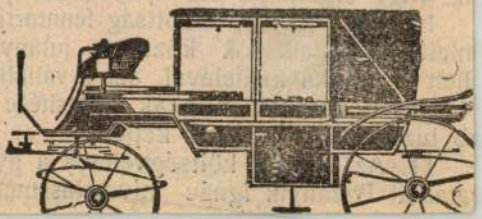

Jakab Ödön

MDK

Leányfej, pasztell

Műcsarnok 1933. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Jakob Odön

Ledsyfet, paastell

MDK

Jakab Ödön

Páholyban, of.

KMTárs. M. Müv.ért. 1940-41

16.1.

M e g h i v ó

a Művészettörténeti Dokument
kötete szakmai vitájára.
A vitát 1961. január 25-én,
Klub földszinti helyiségében
Megjelenésére és hozzászólás

M.

Jakab Ödön

Három portréjának repr. – ját hosza a lap: „Knapp Magda," „Finály Ernőné" és „Halász Ditti" képei.

Szinházi Élet. Bp. 1937. juli 18-24. XXVII. évf., 30. sz. 54. lap.

Jakab Ödön.
festőművész

a Nemzeti Szalonban vasárnap megnyíló csoportkiállításon szerepelni fog művével.

Nemzeti Ujság, 1927. jan. 29

Jakab Ödön.
festőművész

a Nemzeti Szalon 54. csoportkiállításán műveivel szerepel.

Magyarság, 1924. febr. 1.

Jakab Ödön.

A Nemzeti Szalonban vasárnap megnyíló csoportkiállításon képei szerepelnek.

Nemzeti Ujság. 1927. jan. 30.

Yakab Ödön,

a Nemzeti Szalon 54. csoporthiállításán két aktja, „Piros kalapban" c. „Csendélet" – „Halászbárkák Triesztben" c. képei szerepelnek. (emlétve.)

Magyarság, 1927. jan. 30.

Pesti Hirlap, 1927. jan. 30.

Jakab Ödön.

— **Csoportkiállitás.** A Nemzeti Szalon 54-ik csoportkiállitása hét uj szereplővel nyilik meg. Ezek közt legkomolyabb *Jakab Ödön*, akit most ismerünk meg, még pedig igen előnyösen. Művészetében sok tudás és nagy finomság van. Női aktjai, képmásai (köztük önarcképe és Kratochwill altábornagy portraitja), tanulmányfejei tónusban előkelők, tájrészletei („Halászbárkák Trieszten", „Faluvégi ház", „A vincellér háza") színben is erősek, Iványi-Grünwaldra emlékeztetnek. — Sok komolyság van *G. Raidl Ida* műveiben, arcképeit, figurális tanulmányait alapos rajz és karakterizálás jellemzi, tájstudiumai is abszolut igazságkeresések, különösen az aquarelltanulmányai. — Sokat finomodott pikturájában *Szuly Angela*, akinek ambicióját nemcsak szorgalma, de élénk kompoziciói is dicsérik. A „Havihegyi pécsi bucsu", nyugodt és poétikus felfogásával, egyik legsikerültebb vászna. Érdekes plein-air tanulmányokat is látunk tőle („Felsőbányai cigányleány", „Lola", „Napos kertben"), itt zöldjei a husreflexeken finomak, de a tájrészletek zöldjei nyersek, tulfeketék. Legőszintébb a művésznő friss aquarelltanulmányain. — Még egy uj női szereplője van a csoportnak: *Magyar-Mannheimer Nelly*, az ismert mester leánya, aki erősen alyja hatása alatt áll, egyik-másik vászna annyira finom („Buchsi részlet", „Arbe", „Genfi részlet"), hogy az „öreg" Mannheimer is bátran aláirhatná. — A csoportban az „uj művészetet" (?) *Csabai Ekes Lajos* és *Szigethy István* képviseli. *Csabai Ekes* kétlaki művész, mint grafikus naturalisztikus, jó studiumokat állit ki, mint festő favorizálja Cézanne vastagbokás, elhizott női aktjait, de olajosabb husszinben, benyomott koponyával és még hájasabb bokákkal. Kár, mert ez már nem is olyan nagyon uj. *Szigethy* pikturája viszont tipikus képviselője a groteszkség izléstelenségig fajuló hangsulyozásának. Cigány tipusai meghazudtolják a cigány fajban rejlő igazi művészi szépségeket, a külvárosi lebujokról rajzolt perverz jelenetei pedig nem valók a Nemzeti Szalonba. Ez utóvégre mégis csak szalon! Lárva-kompoziciói egészen beteg viziók. — Vigasztaló naivitást látunk *Gádor István* cserepeiben, melyeken az ősi naivitás és finom humor kedvesen ölelkezik. Viziló, majom, zsiráf, kutya és más állati és emberlény diszíti az ő fedeles edényeit, vázáit és bonbonnierjeit a népies cserepek nagy őszinteségével.

(k. k. l.)

Jakab Ödön MDK

Edwige, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Jakab Ödön MDK

Székely faluvégen, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Jakab Ödön

MDK

H.K. arcképe

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Jakab Ödön

Rákl vek a Műcsarnokban rendezett
„A magyar művészetért" kiállításon.

Nemzeti Újság 1942. VI. 7.

Jakab Ödön MDK

M. Vera

Sz. Kia

V. Endre

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c. kiáll.

M.D.K.

Jakab Ödön

Önarcképének repr.-ját közli a lap a Nemzeti Szalon tárlatáról.

Szinházi Élet. Bp. 1927. febr. 20-27.
XVII. évf. 8. sz. 56. lap.

MDK

Jakab Ödön

Jakab Ödön.

a Nemzeti Szalon vasárnap megnyíló csoportkiállításán kollekciója szerepel.

Pesti Napló, 1927. jan. 30.

MDK

Jakab Ödön, festö

Leányfej. Pasztel.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 25.1.

MDK

Jakab Ödön, festö

Félakt.
Fürdés után.

Az Ernst-Muz. kiállításai. CXLVII. Munkácsy-Uch VI. sors. egybekötött repr. kiáll. Bp.1934 május. Kat. 9.1

Jakab Ödön festő

Ujság. 1927 I.30./Hat festő a Nemzeti Szalonban/

MDK

Jakab Ödön, festö

Edwige. Olajf.

Hüecsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért
1943 máj. 16-30. Kat. 17.1.

Jakab Ödön MDK

festő

Hatvanezer látogató a "Magyar müvészetért"
mozgalom kiállitásán
Esti Kurir 1941. jan. 9.

Jakab Odön, MDK

a N.Sz. által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikán szerepelt müveivel. 1927.

A Nemz. Szal. 4oo-ik jub. és a KEVE XX-ik kiáll.-a 1929. febr.

M.D.K.

Jakab Ödön.

345. S. Mária arcképe. Olajf. 50x70 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. Füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 24. l.

MDK

Jakab Ödön, festö

6ol. Székely faluvégen. Olf.

Bp.Hücs.-"A Magyar Müvészetért". Képzöm.Kiáll.1942. jun.6.-22. Kat. 23. 1.

M.D.K.

Jakab Ödön

538. M. Vera. Mgt.
539. Sz. Lia. Mgt.
541. V. Endre. Mgt.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 31.l.

M.D.K.

Jakab Ödön

Linksz Éva portréjának repr.-ját bemutatja a lap a Lipótvárosi Kaszinóban rendezett kiállitásról.

Szinházi Élet. Bp. 1933. febr. 19-25. XXIII. évf. 9. sz. 45. lap.

M.D.K.

Jakab Ödön

Gál Juliáról, Miss Magyarországról készült festményét hozza a Szinházi Élet cimlapján.

Szinházi Élet. Bp. 1933. május 21-27. XXIII. évf. 22. sz. cimlap.

M.D.K.

Jakab Ödön

Gál Julia, Miss Magyarország portréját festi. a lap fényképen hozza a művészt munkaközben modelljével és a művel.

Szinházi Élet. Bp. 1933. ápr. 2-8. XXIII. évf. 15. sz. 45. lap

M.D.K.

Jakab Ödön

Festményének repr.-ját bemutatja a lap az Ernst-muzeum kiállitásáról, "Miklós Rózsi portréja" cim mel.

Szinházi Élet. Bp. 1933. január 1-7. XXIII. évf. 2. sz. 71. lap.

MDK

Jakab Ödön

Zögöd-falu vége, olajf.

I. Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-i
12.lap

MDK

Jakab Ödön festőművész

Művei a Nemzeti Szalon LIV.csoportkiáll.-an.
A kiáll.-ás 1927.jan.30.-án nyilt meg.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 113.l.

MDK

Jakab Ödön

Kékruhás lány

Fésülködő

Három téli kiáll. Ernst-muzeum. Művész-Élet 1933.
II.2.sz. 4.l.

Jakab Ödön

S.Mária arcképe.
Olj f.50x70 vászon.Ltsz:5031.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Jakab Ödön

T. Annus arcképe, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Jakab Ödön

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.1.

MDK

Jakab Ödön

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.l.

M.D.K.

Jakab Ödön festőművész

Beck Józsefnéről készült festményének repr.-ját bemutatja a lap a Svábhegyi Szanatóriumban rendezett kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1934. szept. 9-15. XXIV. évf. 38. sz. 74. lap.

MDK

Jakab Ödön

Páholyban, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 16.1.

M.D.K.

Jakab Ödön

Pasztelljét Megyery Sáriról bemutatja a lap. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1937. jan. 24-3o. XXVII. évf. 5. sz. 74. lap.

.

M.D.K.

Jakab Ödön

Festményét Török Istvánnéról bemutatja a lap.
Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1933. dec. 31.-1934. jan.6.
XXIV. évf. 2. sz. 71. lap.

.M.D.K.

Jakab Ödön festő

Magyar Művészet, 1927

113.0.
kiállítások.

MDK

Jakab Ödön

Zögöd-falu vége, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll.
Ernst Muz. 1946. jul. 12 l.

MDK

Jakab Ödön festőmüv.

Fürdés után

Arckép

Önar ckép

Márk Lajos festőmüv. . . . gyüjt. kiáll.

Ernst Muz. 135. kiáll. 1932. dec.

lo 1.

MDK

Jakob Odén Testamente.

Purées utén

Arckép

Ödar ckép

Mark Dajca Testamente. . . . Evatt. Kiäll.

Ernst Mus. 175. Kiäll. 1932. dec.

Jo I.

MDK

Jakab Ödön festőmüv.

Női fej

Profil

Gyerekfej

Márk Lajos festőmüv. . . . gyüjt.kiáll.

Ernst Muz. 155. kiáll. 1932. dec.

lo 1.

MDK

Jakab Ödön

S.Mária arcképe, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Művészeti lexikon

onfüred/ később eltávolították he-

KARIKATURÁK A MŰVÉSZETRŐL

AZ ABSZTRAKT KÉPEK ELŐTT
„Figyeljétek a ritmust, lányok — mint a zenében . . . pom . . . pompiti . . . pom . emlékeztek?" (Searle rajza a LILLIPUT-ból)

▲ TAPÉTA
(Steinberg rajza a LIFE-ból)

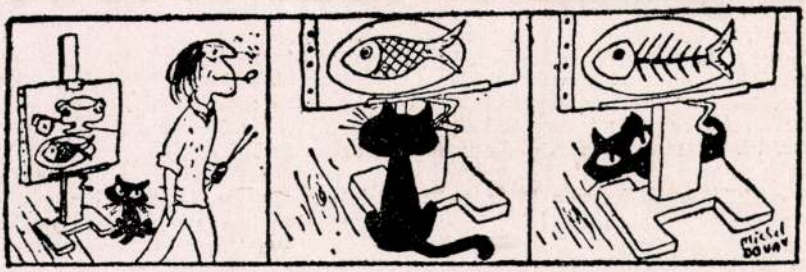

AZ IGAZI REALISTA (Douay rajza a LA MARSEILLAISE-ből)

SZABAD MŰVÉSZET
Képzőművészeti folyóirat. — Megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: BORTNYIK SÁNDOR.

Szerkesztőség: Budapest, VI., Nagymező-utca 3. Telefon: 225—277.

Kiadja a MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK SZABADSZERVEZETE.
Budapest, VI., Andrássy-út 69. sz. — Telefon: 428—700.
Felelős kiadó: DÉSI HUBER ISTVÁNNÉ.

Független-nyomda, Budapest, VI., Eötvös-utca 12. Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

KOSSUTH-DÍJ a művészi munka jutalmazására. A Szabad Népből vesszük át a következő hírt: A tudomány, a művészet és a technika felvirágoztatásához, a teremtő kezdeményezéshez, az alkotó munka megbecsülésére és támogatására van szükség. Ezért a MKP politikai bizottsága azt javasolja, hogy évente jutalomdíjjal tüntesse ki az állam az ország legkiválóbb tudósait, alkotóművészeit stb., akik az újjáépítés sikeréhez kiváló egyéni teljesítményeikkel különösképpen hozzájárultak. A javaslat szerint évente **25 darab húszezer** és **50 darab tízezer forintos** jutalomdíjat kell kiosztani, Kossuth-díj elnevezés alatt. Az első kiosztás 1948 március 15-én lenne, hozzájárulva ezzel is a 48-as centennárium megünnepléséhez.

A javaslat páratlan a magyar tudomány, művészet és technika életében, jelentősége óriási. Úgy érezzük, hogy minden kommentár felesleges, a terv önmagát dícséri és értékeli. Bízunk abban, hogy a megalakult új kormány, felismerve a Kossuth-díj várható nagy szerepét, jelentőségét, a tervet meg is valósítja.

A DOLGOZÓK KULTURÁLIS SZÖVETSÉGE pályázatot hirdet **„Mit nyujtott nekem a mult és a ma művészete"** című tanulmány megírására. A pályázatnak az a célja, hogy minél többen látogassák a Szövetség vetítettképes előadásait, az előadott anyagot jegyezzék és feldolgozzák. Tehát nemcsak meghallgatásra buzdít, de arra is, hogy foglalkozzanak a tárggyal és levonják tanulságait. Határidő: 1948 január 1. A pályázat titkos. Első díj 300 Ft, második díj 200 Ft, harmadik díj: művészi plakett és diploma. A pályadíjnyertes művek megjelennek a „Művelt Nép" c. folyóiratban a szokásos szerzői díjazással. Bővebb felvilágosítást a Szövetség irodája ad: IV., Képíró-u. 8.

VETÍTETTKÉPES ELŐADÁSSOROZATOT tart a Dolgozók Kulturális Szövetsége a Rottenbiller-utca 37/c. alatti iskolában. Részvételi díj előadásonként 40 fillér. Az előadásokat minden szerdán d. u. 6—8 óra között tartják a következő témákkal:

Okt. 8. **Korok és stílusok.** Dr. Turchányi Erzsébet műtörténész.
Okt. 15. **A forma kérdése.** Dr. Rabinovszky Máriusz műtörténész.
Okt. 22. **Vonalak a művészetben.** Kállai Ernő művészeti író, tanár.
Okt. 29. **Szín a művészetben.** Bernáth Aurél festőművész.
Nov. 5. **A kompozíció.** Dr. H. Zádor Anna műtörténész.
Nov. 12. **Az épület és az ember.** Ifj. Csemegi József építész.
Nov. 19. **A művészi kép és az ízlés.** Dr. Pogány Ö. Gábor műtörténész.
Nov. 26. **Természeti és plasztikai formák.** Pátzay Pál szobrászművész.
Dec. 3. **Az otthon művészete.** Dr. Oberschall Magda műtörténész.
Dec. 10. **Az utca művészete.** Bortnyik Sándor festőművész.

Itt említjük meg, hogy a DKSz a Fővárosi Népművelési Központtal együtt ugyancsak a Rottenbiller-utcai iskola helyiségében újra megindítja rendszeres esti rajztanfolyamát. Vezetői: **Berény Róbert** főisk. tanár és **Schalk László** festőművész. Beiratkozás és felvilágosítás a Népművelési Központ irodájában, IV., Szép-utca 5. I. e.

JAKAB ÖDÖN

Jakab Ödön festményeit — itt-ott egy-egy rendelésre készült, de rendszerint szellemesen megfestett arckép kivételével — úgyszólván nem ismerem. Egy munkájával mégis találkoztam, abban egy rokonszenves festőtehetséget véltem felismerni. Amelyik tevékenységben viszont világviszonylatban is kiváló volt, az a restaurálás s abban is az utánaköltés, vagy továbbköltés... Hibátlan stílusérzéke mindig eltaláita az egyetlen igazi „folytatást", amelynek következtében a mű visszanyerte egykori szépségét, amit restaurálása előtt csak sejteni lehetett. De rendelkezett is a hozzávaló mesterségbeli tudással és művészettörténeti ismeretekkel. Szerénység és alázat, lelkesedni tudás és türelem, beleérzőképesség és éber kritika avatták ennek a furcsa mesterségnek mesterévé és egy kicsit bűvészévé. Hirtelen szívtrombózis végzett vele 53 éves korában. (Berény.)

Szabad Művészet
1947. 9-10. sz.

MDK

Jakab Ödön festőművész.

Gyerekfej

Félakt

Fésülködő

Márk Lajos festőművész. . . . gyüjt.kiáll.

Ernst Múz. 1935. kiáll. 1932. dec.

lo 1.

MDK

Jakab Ödön festőmüv.

Kékruhás lány

Gyöngykaláris

Siesta

Márk Lajos festőmüv. . . . gyüjt.kiáll.

Ernst Muz. 155. kiáll. 1932. dec.

lo 1.

JAKAB ŌDŌN fecit

OMIKE 1909-1944 299,201

MDK

Jakab Ödön festőművész.

Zöldbluzos nő

Arckép

Szalmakalapos lány

Márk Lajos festőművész. . . . gyüjt.kiáll.

Ernst Mus. 135. kiáll. 1932. dec.

lo 1.

MDK

Jakab Ödön

Leányfej, paszt.

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

25 l.

MDK

Jakab Ödön
Kertben, olaj

M. Szal. 374. kiáll. 1927. márc.
13 l.

Jakab Ödön MDK

Páholyban, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

Ernst 1932. X. 18.

Jakab Ödön

Csoporthiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

8 ó. Újság 1932. XII. 20.

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

Ho 1932. IV. 18.

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

B. H. 1932. XII. 14.

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

Ma. 1932. XII. 21.

~~Est. 1932. XII. 18.~~

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múzeumban.

M. 1932. XII. 18.

Jakab Ödön

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-Múzeumban.

PH. 1933. XII 18.

Fakab Ödön

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst-Múzeumban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1938.I.6.

Jakab Ödön

Művével szerepel az Ernst múzeumban, a Munkácsy lék kiállításán.

Ujság, 934. V. 13.

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXXXV.

MÁRK LAJOS

BARCSAY JENŐ, FÖRSTNER DÉNES,
JAKAB ÖDÖN, SIMKOVITS JENŐ
FESTŐMŰVÉSZEK

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA.

MAGYAR MESTEREK
MESTERMŰVEI

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1932 DECEMBER HÓ

MOST JELENT MEG:

ERNST-MÚZEUM.

I. füzet. ERNST LAJOS: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot.

MAYER L. AUGUST: Tintoretto egy ösmeretlen magyar vonatkozásu képe.

II. füzet. Dr. LÁZÁR BÉLA: Bernhard-Strigel: II. Ulászló és családjának arcképe.

III. füzet. Külföldi mesterek magyar vonatkozásu művei.

IV. füzet. Dr. FERENCZY ZOLTÁN: A Petőfi-terem.

V. füzet. ERNST LAJOS: Petőfi arcképei.

Az Ernst-Múzeum kiadása.

AZ ERNST-MÚZEUM MŰVÉSZ-KÖNYVEIBŐL ujabban megjelent a VI. Rippl-Rónai József és a VII. Vaszary János.

Előbbi füzetek:

I. Csók István, II. Iványi-Grünwald Béla, III. Perlmutter Izsák, IV. Gyárfás Jenő, V. Rudnay Gyula.

Egy-egy füzet ára 1 pengő.

A füzeteket Dr. LÁZÁR BÉLA irta.

KAPHATÓK A PÉNZTÁRNÁL.

Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

ELSŐ TEREM.

Simkovits Jenő.

Évek előtt, ugy rézkarcaival, mint festményeinek kiállitásával nagy érdeklődést keltett. Vártuk a folytatást. De a fiatal művész, mint a csiga a házába, elmenekült vidéki magányba, honnét nagyon nehéz volt kihuzni. Ugy látszik, készül ott valami. Erre vallanak a most bemutatott rézkarcok, melyek diszmagyarba öltözött férfiak csoportját, érdekes karakterfejeket, nagy szemmel látott magyar tájakat ábrázolnak. Mind mutat valami eljövendőre. Mint azelőtt, most is a fény és árny ellentéteivel erős plasztikai hatást keres, a látási benyomásokon át tapintási képzeletünkre akar hatni. Az impreszszionizmus erről leszoktatott, de a kubizmus óta visszatér hozzá a művészet. Vajjon örök körforgás a művészet fejlődése? Avagy nem mindegy-e, minő a célzat és csak az a fontos, hogy mikép, mily kvalitásban tudja a művész törekvéseit kifejezni?

1. Faluvége. (Rézkarc) . . . . . 15.—
2. Kis tájkép. (Rézkarc) . . . . . 6.—
3. 1848 előtti magyar nemesek. (Rézkarc) . 20.—
4. Kardot rántó magyar nemesek. (Rézkarc) 20.—
5. Kuruc harcosok. (Rézkarc) . . . . . 20.—
6. Két kis tájkép. (Rézkarcok.) Darabja . . 6.—
7. Két kis karc. Darabja . . . . . 5.—
8. Két magyar. (Rézkarc) . . . . . 10.—
9. Tájkép. (Rézkarc) . . . . . 8.—
10. Kinizsi. (Rézkarc) . . . . . 20.—
11. Kuruc lovasok. (Rézkarc) . . . . . 15.—
12. Tájkép. (Rézkarc) . . . . . 8.—
13. Magyar nemes feje. (Rézkarc) . . . . . 6.—

14. Magyar nemes. (Rézkarc) . . . . . 10.—
15. Szakállas magyar nemes feje. (Rézkarc) . 6.—
16. Toldi. (Rézkarc) . . . . . 25.—
16a. Tájkép . . . . . 10.—
17. Kuruc fej. (Rézkarc) . . . . . 8.—
18. Magyar nemes. (Rézkarc) . . . . . 15.—
19. Kis tájkép. (Rézkarc) . . . . . 6.—
20. Magyar nemes. (Kis lemez) . . . . . 8.—
21. Kunyhó fák között. (Rézkarc). . . . . 15.—
22. Hazafelé. (Rézkarc). . . . . 10.—
23. Elhagyott csőszkunyhó. (Rézkarc) . . . . 20.—
23a. Tájkép . . . . . 8.—
24. Haditanács. (Rézkarc) . . . . . 8.—
25. Három kunyhó. (Rézkarc) . . . . . 20.—

Kisfaludi Strobl Zsigmond.

25a. Adoracio. (Fa) . . . . . 800.—

MÁSODIK TEREM.

Márk Lajos.

A szellem csapongó játékát látjuk, vibráló-irizáló szinekbe foglalva Márk Lajos művein. Ha társaságban van, csak ugy szikráznak elméjének tüzijátékszerü ötletei. Műterme falai közt, vászna előtt, a szinekkel rakétázik ötletbujósdit. A könnyedség kifejezése, a játékos elmerülés az ábrándképekbe, vizióinak pazar bősége, a formák gyöngéd hajladozása, az ezüstös tónusok alá fogott lokális szinek remegése, mind együttesen alkotják művészete egyéni jellegét. Szinte egy félszázada annak, hogy fest, de ez az alapvető sajátossága kezdettől fogva végig uralkodik művészetében. Akár arcképet, akár zsánerképet, vagy ha virágcsendéleteket fest, a szinek pazar ragyogása az, mely művészetét jellemzi. Nem a szonorikus szinekbe, hanem az odalehelt, könnyed, meseszerü játékosság szineibe foglalja látományait. A női husszinek nála ezüstös fényt csillogtatnak fel. Mint a tavaszi pompába öltözött természet, nála is égnek, cikáznak, virulnak és viritanak a szinek, de amint egykor a *Szirénfészeknél*, jó harminc egynéhány esztendővel azelőtt, ma is irizáló fény bujkál szinei között.

Távolsági képeket fest, ami annyit jelent, hogy csak azt az impressziót emeli ki a természetből, melyet egységesen foghat fel. Az optikai kép közvetlensége, a mozdulatok játszi hullámzásai érdekelték mindenkoron. De rendkivüli érzéke van a finom, a lágy, a nemes mozdulatok kiválasztásához. Egy női test kigyószerü hajlásának bája, egy-egy csoport kecses összekomponálása, a diványon fekvő női alak hullámos hajlása, egy tükörben visszatükröződő alak hátrahajlásának

nemes vonalmenete, a nobilitás és kecsesség megérzése, a *szépség keresése* ihletik alkotásra, izgatják képzeletét. Márk Lajos a női szépség poétája. Ez a feminin vonás jellemzi művészetét. Nincs benne semmi kézzelfogható durva valóság. Mindig az élet szublimált átnemesitésére hajlott. Ez vezette a világos szinekhez, ez önt világos-ezüstösen gyöngyházszerü tónusfátyolt szinharmóniáira. Lirájának dallama halk, letompitott melódiák, melyeket a tónus finomsága foglal össze.

Ilykép természetes, hogy eljutott a virágok poéziséhez. Virágcsendéletei mesevilággá alakulnak át. A tiszta szineket megtöri, az ezüsttónus alá gyöngéd szerettel fogja őket, hogy halk ezüstcsengést halljon ki a virágok mozgásából is. Ugyanolyan finom hajlásokban, hullámzó, kigyózó, puha mozdulatokban látjuk őket virágtartóikban, amint egymáshoz hajolnak, suttogva, szerelmes ölelkezésekbe merülve. *Egyenként kell ezeket a csendéleteket szemlélni*, mert mindenik egy-egy külön dal, mely chopinszerü dallamokat zeng felénk. Márk Lajos virágcsendéleteinek külön életük van, amint ezüsttónusokba bujva, titokzatos mesevilágot kápráztatnak felénk. A virágok szeretkezésének, gyöngéd egybebujásuknak látományait csillogtatja fel előttünk, csilingelő dallamokat, melyek mintha távoli és ismeretlen szférákból hangzanának fel.

Hogy ezt a hatást elérje, a festői előadás eredeti fogásaihoz nyul. A szinek reflexjátékával, az árnyalatok gazdag variációjával, a tónusok egymásra felrakásával, egymásbakenésével, összeolvasztásával hozza ki a lágy és halk, a puha és gyöngéd szinkapcsolatokat, melyek összege nem a vásznon, hanem a néző szemében olvad össze abba az ezüstös tónusharmóniába, mely világító erejével megragadja a nézőt és derüt és mosolyt és irizáló fényt sugároz feléje.

Márk Lajos művészete — hosszas kisérletezések után — elérkezett a virtuozitás oly fokára, amikor játékos érzéseit játékos könnyedséggel fejezheti ki.

26. Siesta . . . . . 1000.—
27. Tea a parkban . . . . . 1500.—
28. Akt . . . . . 800.—
29. Pihenő . . . . . 1200.—
30. Őszi virágok . . . . . 800.—
31. Mimóza . . . . . 600.—
32. Kertben . . . . . 800.—
33. Várakozó . . . . . 800.—
34. Nyári virágok . . . . . 800.—
35. Fűben . . . . . 800.—
36. Oláh rózsa . . . . . 500.—
37. Tükör előtt . . . . . 1500.—
38. Virágcsokor . . . . . 600.—
39. Virágok . . . . . 1200.—
40. Műteremben . . . . . 500.—

Kisfaludi Strobl Zsigmond.

40a. Női akt. (Fa.) . . . . . 550.—

HARMADIK TEREM.

Förstner Dénes.

A formák plasztikai ereje az, mely első tekintetre szembetünik e fiatal művész alkotásain. Eleinte a fény és árny éles ellentéteivel dolgozott, a féltónusok kihagyásával, hogy a plaszticitás monumentalitásához jusson. Ujabban felvilágositotta palettáját, de azért azon van, hogy a plaszticitást megőrizze. A formák kultuszában elmerülve, a festői előadás erejét hangsulyozza mindvégig. Mély, szonorikus színei férfiasságot és biztonságot adnak látományainak, melyek körét egyre tágitja és gazdagitja. A műhely szűk világából, azóta, hogy a szolnoki telep lakója, kikerült a Tisza partjához és uj motivumokkal ugyan, de épolyan művészi célzattal, a formák tiszta felfogását és erőteljes hangsulyozását találjuk ujabb műveiben.

41. Halászbárkák . . . . . 200.—
42. Az aquarellista. . . . . 300.—
43. Két fa . . . . . 300.—
44. Ülő fiu . . . . . 250.—
45. Februári nap . . . . . 200.—
46. GOGO . . . . . 400.—
47. Tavasz a télben . . . . . 200.—
48. Vizparton . . . . . 350.—
49. Folyópart délután . . . . . 250.—
50. Varsahalász . . . . . 300.—
51. Poros ut . . . . . 250.—

NEGYEDIK TEREM.

Förstner Dénes festményei.

52. Önarckép, almával . . . . . 500.—
53. Festő őszi tájban . . . . . 600.—
54. Fiatal férfi . . . . . 500.—
55. Pirosbluzos nő . . . . . 500.—
56. Éjjeli fürdés . . . . . 600.—
57. Fésülködő nő . . . . . 500.—
58. Leányfej, este . . . . . 150.—
59. Alvó . . . . . 250.—
60. Olajfák hegyén . . . . . 700.—
61. Horgászó . . . . . 600.—
62. Festő . . . . . 700.—
63. Dél a Tiszán . . . . . 500.—
64. Önarckép, vizparton . . . . . 700.—

ÖTÖDIK TEREM.

Jakab Ödön.

A női báj és az arc jellegzetes vonásainak kikeresése, Rippl-Rónai halhatatlan pasztellsorozatának hatása alatt, volt a fiatal művész kiindulása. Mint mestere, ő is a szinek lágy kezelésével akarja a nőiességet éreztetni. Erős karakteréreztető tehetsége már is kiviláglik eddigi alkotásaiból. A lélekábrázolás az arckép legfontosabb kelléke. A formák mögött lappangó lélek kihangsulyozásával lehet csak visszaadni az egyéniség titkait. Jakab Ödön művészi feladatokat lát az arcképben s a női test finom mozdulatainak éreztetésében egyaránt. A szinek lágy kezelésében, a tónusharmóniák egységes visszaadásában, a formák erőteljes éreztetésében keresi fejlődése utját, hogy ilykép a női szépség jellegzetességeit művészi harmóniákba foglalhassa.

65. Gyerekfej . . . . . 150.—
66. Félakt . . . . . 350.—
67. Fésülködő . . . . . 500.—
68. Fürdés után . . . . . 350.—
69. Arckép. (Magántulajdon.)
70. Önarckép . . . . . 400.—
71. Női fej . . . . . 350.—
72. Profil . . . . . 350.—
73. Gyerekfej. (Magántulajdon.)
74. Kékruhás lány . . . . . 300.—
75. Gyöngykaláris . . . . . 250.—
76. Siesta . . . . . 300.—
77. Zöldbluzos nő . . . . . 400.—
78. Arckép. (Magántulajdon.)
79. Szalmakalapos lány . . . . . 400.—

HATODIK TEREM.

Barcsay Jenő.

Évekkel ezelőtt — akkor még alig hogy kikerült Rudnay Gyula kezei közül — jelentkezett a fiatal festő és nagy reményeket keltett. Párizsi tanulmányéve után fejlődése uj utakon haladt tovább. Attól kezdve a formák szintetikus felfogására törekedett. Nagy egységekbe foglalta őket, hogy a lényegkiemeléssel az érzés egyszerüségét hangsulyozhassa. Szentendrei nyári tanulmányai alatt ugyancsak a természet felfogásának ilyetén leegyszerüsitett felfogásához érkezett el. Nem a táj közvetlenül egyszerü és elaprózott formáit, hanem azok monumentális erejét és nagyvonaluságát keresi. Szines rajzaiban is a nagy szemmel látott természet főformáihoz ragaszkodik. A táj statikus nyugalmának nagy vonalmeneteiből igyekszik hatásos szólamokhoz eljutni.

80. Izbeki völgy . . . . . 80.—
81. Virágcsendélet . . . . . 30.—
82. Szelim völgye . . . . . 80.—
83. Rálátás . . . . . 60.—
84. Fiufej . . . . . 50.—
85. Budakalász . . . . . 100.—
86. Fiufej . . . . . 50.—
87. Hegyes táj . . . . . 80.—
88. Testvérek . . . . . 80.—
89. Kert . . . . . 80.—
90. Tanulmányfej . . . . . 40.—
91. Kőhegy . . . . . 100.—
92. Leányfej . . . . . 40.—
93. Tájkép . . . . . 80.—
94. Hegyek . . . . . 120.—

95. Hegyoldal . . . . . 80.—
96. Tanya . . . . . 50.—
97. Tavasz . . . . . 80.—
98. Hegyes táj . . . . . 100.—
99. Szántóföldek . . . . . 80.—
100. Akt . . . . . 50.—
101. Tájkép . . . . . 80.—
102. Dombos táj . . . . . 80.—
103. Tájkép . . . . . 100.—
104. Házak . . . . . 100.—
105. Domboldal . . . . . 80.—

Kisfaludi Strobl Zsigmond.

105a. Szobakut. . . . . 2.500.—

NAGY TEREM.

Magyar művészek mesterművei.

A magyar művészet egy nagy egység. Akármilyen sok az egyéni forma, nagy mestereink, élők és halottak, minden időben egyre törekedtek. Ki akarták fejezni a magyar lélek tragikus monumentalitását. A művészet két elemen fordul meg: az érzésen és annak formáján. A germán művészetben mély az érzés, de szertelen a formája. A latin művészetben kristálytiszta a forma, de az érzés nem nyulik le a lélek titokzatos fenekére. A magyar művészetben ellenben az áradó érzés egyszerü formában nyilatkozik meg.

Ezt a jelenséget figyelhetjük meg azokban az alkotásokban, melyeket most e helyen egybegyüjtöttünk. Munkácsy Mihály „Krisztus Pilátus előtt"-jének e nagy vázlatán ott tombol a hatalmas érzés, de mily egyszerü a formája. Paál László két festménye, mindegyik még düsseldorfi idejéből, a fiatal mestert egy-egy szerencsés pillanatban mutatja be. Már érezteti drámai erejét és gyöngéd liraiságát egyaránt. Székely Bertalan művein a mester komponáló ereje és koloritjának férfias nemessége uralkodik. Benczur Gyula kompoziciójában is a szokottnál egyszerübb a forma, de époly mély az érzés. Mily nemes Than Mór alakjának mozdulata, mily bájosan egyszerü Lietzen-Mayer csoportja. Barabás női fején a finomságok kihangsulyozása, Jankó János szellemessége, Ébner Lajos első szolnoki idejéből való kis képének ötletessége érdekel. Mészöly Géza képein is az előadás finomsága a megható, mig Mednyánszky alakjainak fojtott drámai ereje megdöbbentő hatásu. Ezzel szemben mily naivan egyszerü Gyulay László népéleti, egészen korai műve! Csók István párizsi idejéből való képén a szinek leheletfinomságu kezelése, Fényes Adolf figurális

képén a szinek szonorikus ereje, interieurjeinek mélysége, Perlmutter képeinek szincsudái, Thorma kis vázlatának drámaisága, Biharién az érzés mélysége, Rippl-Rónai tájképének halk szólama alatt a nagyvonalúság, pasztellfején a kifejezés ereje ragad meg. És Greguss Imre matrózruhás fiuja a festés erejével, Szinyei Merse Pál tájképén a szinek tüze: mind az egyszerü formákban az áradó érzés sugallatai.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BR. (1852—1919.)

106. Tanulmányfej

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF. (1861—1929.)

107. Délfrancia táj.

108. Női fej.

MÉSZÖLY GÉZA. (1844—1887.)

109. Parasztudvar.

GREGUSS IMRE. (1856—1910.)

110. Matrózruhás fiú.

LIETZEN-MAYER SÁNDOR. (1839—1919.)

111. Szeretlek.

ÉBNER LAJOS. (Szül. 1850.)

112. Csónak a parton.

SZINYEI MERSE PÁL. (1844—1920.)

113. Kertrészlet.

BENCZUR GYULA. (1844—1920.)

114. Vissza a Paradicsomba.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ. (1852—1919.)

115. Alvó legény.

CSÓK ISTVÁN. (Szül. 1865.)

116. Fiatal nő.

SZÉKELY BERTALAN. (1844—1910.)

117. Fürdő nő.

THAN MÓR. (1828—1899.)

118. A tenger asszonya.

SZÉKELY BERTALAN. (1844—1910.)

119. Akt.

FÉNYES ADOLF. (Szül. 1867.)

120. Család.

BIHARI SÁNDOR. (1855—1906.)

121. Falu rossza.

MUNKÁCSY MIHÁLY. (1844—1900.)

122. Krisztus Pilátus előtt. (Wertheimer Adolf ur tulajd.)

122a. Férfi arckép. 1863.

PAÁL LÁSZLÓ. (1845—1879.)

123. Tanya.

FÉNYES ADOLF. (Szül. 1867.)

124. Képtárban.

PAÁL LÁSZLÓ. (1845—1870.)

125. Beileni falurészlet.

BARABÁS MIKLÓS. (1810—1898.)

126. Fiatal nő arcképe.

THORMA JÁNOS. (Szül. 1867.)

127. Kártyázók.

PERLMUTTER IZSÁK. (1869—1932.)

128. Fiatal leány parasztszobában.

FÉNYES ADOLF. (Szül. 1867.)

129. Képtárban.

PERLMUTTER IZSÁK. 1869—1932.)

130. Fiatal lány parasztszobában.

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ br. (1852—1919.)

131. Csirkefogó.

GYULAY LÁSZLÓ. (1843—1911.)

132. Szárazmalom.

JANKÓ JÁNOS. (1833—1876.)

133. Falusi mulatság.

MÉSZÖLY GÉZA. (1844—1887.)

134. Tájkép.

NAGY TEREM.

Kisfaludi Strobl Zsigmond.

Néhány mellszobor, de mind hatalmasan megmintázott karakterfejek! Van köztük nem egy, melyek a mintázás erejével, a formák gazdag változataival, a kifejezés szédületes gazdagságával valósággal megdöbbentő hatásuak. A művész angliai utazásának e néhány emléke megérteti velünk hatását és sikerét. Ahogy ő a karaktert megragadni és a formákat egyszerüen kezelni, az érzést azokból drámai erővel kiragadni tudja, — az Kisfaludi Strobl Zsigmond egyéni művészetének legnagyobb értéke. A lélek izzását, a képzelet szárnyalását érezzük ki ez alkotásaiból, melyek átütő erejükkel kevés külföldi mester is vetekedhetik manapság.

Dr. Lázár Béla.

135. General Jan Hamilton.
136. Lord Parmoor.
137. Lingel János.
138. Arthur Henderson.
139. Serényi Richárd.
140. Ágoston Manó.
141. Lord Rothermere.
142. Havas Jenő.
143. Bernhard Show. (Márvány.)

MDK

Jakab Péter épitész

A kassai muzeumépületet Répánszky Mihály és Jakab Péter kassai épitészek tervezték francia reneszánsz stilusban. Ifj. Répánszky Mihály ugyancsak kassai épitész volt. Mind a ketten már régebben meghaltak. Jakab Péter halt meg hármuk közül a legkorábban.

Zsebnaptár 1939.

MDK

Jakab Péter kassai épitőmester, céhmester: 1866.

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Épitész Egylet Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 154 l.

Jakab Péter
építőm.

Raja

Arch. Ert

1909. 384

Jakab Péter

epitéta

Cassel

Arch. Ert.

1910, 96

Jakab Péter

pesti építész

XIX. sz.

l.

Arch. Ért

1910. 96. l.

Jakab Ödön

Bemutatott műve:

162. p. „Zögöd falu vége." olaj.

Balogh S.: A „Magyar Képzőművészetért" I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

120

Jakab Ödön

Zögöd - falu vége, olajfestmény

Magyar Képzőművészeti Kiáll. Katalógus 1946-ja

Jakab Pál

épitez Losonc

Ford

Magyar Építőművészet

1909. 3 z. 26 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

MNK

B 1/9

Herman Lipót: Falus Elek.
[illegible]. 1933. 234 l.

Jakab Péter. Kassai építőmester.

1862.

Archaeologiai Értesítő

XXIX. 1909. 384.

Jakab Péter

Répászky Mihály id.

Répászky Mihály ifj.
építészek

A kassai Muzeum épületet Répászky Mihály és Jakab Péter kassai építészek tervezték francia renesszánsz stílusban. Ifj. Répászky Mihály ugyancsak kassai építész volt. Mind a ketten már régebben meghaltak. Jakab Péter halt meg hármuk közül a legkorábban.

Zsebnaptár 1939.

Kovács

3/79

cged. Alsóvárosi
Mátyás-tpl.

9 ho.

...ágos Bizottsága

...ny	száma:	Hiv-ból	19 ho.
	kelte:	10/III.	19
	beérkezése:		19 ho.

...ek száma:

...elintézett szám:

...záma:

...záma:

Kantezkynéj.

A

LXII-IK CSOPORTKIÁLLITÁS

KATALOGUSA

G. LÁZÁR ILONA
GYŐRFY K. JÓZSEF
LENHARD ALICE
Dr. NAGYNÉ
szentgericzei JAKAB PIROSKA
RÉTY ZSUZSKA
MŰVEI.

1928 SZEPTEMBER HÓ.

A NEMZETI SZALON VEZETŐSÉGE:

ELNÖK:

Gróf ANDRÁSSY GYULA v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

Gellért Jenő — Horvai János

IGAZGATÓ:

Déry Béla

ÜGYÉSZ:

Dr. Képessy József

MŰTÁROS:

Kató Kálmán

PÉNZTÁRNOK:

Eckstein M. Miklós

TITKÁR:

Bende János

TISZTELETBELI TAGOK:

† Benczúr Gyula
† Munkácsy Mihály
† Szinyei Merse Pál
Eugen svéd királyi herceg

SOCIETAIREK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr. Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

KÜLFÖLDI SOCIETAIREK:

Epstein Jehuda (Osztrák)
Goltz A. D. „
Harta Felix „
Hofner Otto „
Karlinsky Stephan „
Krausz Wilhelm „
Liljefors Bruno (Svéd)
Lindberg Erik Svéd
Milles Carl „
Ranzoni Hans (Osztrák)
Schönthal Otto „
Schultzberg Anshelm (Svéd)
Skocylas Wladislaw (Lengyel)
Wilhelmson Carl (Svéd)
Wyczolkowski Leon (Lengyel)

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

G. Lázár Ilona

45 éves korában kezdett mint teljesen analfabéta e téren rajzolni tanulni. Münchenben kezdett mintázni Schwegerle privát iskolájában. Budapesten Róna Józseftől, Florenzben Trntacosta korrigálta. A fatechnikát néhány évvel ezelőtt Hanaknál kezdte Wienben. Kiállitott Budapesten, Wienben, Pozsonyban.

1	Madonna. relief	1000.—
2	Jóság, relief	1000.—
3	Jóság, szoborcsoport	1000.—
4	Jézus gyermekkel, relief	600.—
5	Táncos csoport, relief	150.—
6	Táncosnő	150.—
7	Táncosnő	150.—
8	Magasbatörő	120.—
9	Első és utolsó pár	120.—
10	Női fej, relief	250.—
11	Könyörgő	180.—
12	Templomba menő leány	90.—
13	Női szent	110.—
14	Női szent	110.—
15	Anya gyermekkel	85.—
16	Női akt	150.—

Győrfy K. József

Szül. Budapesten. Tanulmányait Budapesten az Orsz. Képzőműv. főiskolán végezte. Mesterei: Vaszary János és Glatz Oszkár. Tanulmányuton Olaszország és Németország. A XIX. század hatalmas művészi forradalma az impresszionizmus csak féleredményét adta a törekvéseknek, mert a naturalisztikus elemek felületisége volt a lényege s csak a belőle fejlődő dekorativ stilust számithatjuk eredménynek. Az utána következő különféle izmusok, kisérletek szem előtt nem tévesztendő értékkekkel melyekből kell, hogy kialakuljon az uj művészeti hitvallás, hogy a formát a kifejezést visszahelyezze piedesztáljára.

A mesterek legmélyebb alkotásai a bizonyságok, hogy a kifejezés az expressio a természethez van szorosan kapcsolva és a misztikus érzések körében csak ezek útján lendülhet a formai absztrakciók szárnyán a spirituális lélek, ki az új képben lényegét a mozgás, a fény és a térproblémákkal viaskodva árasztja szét. Ezek a viaskodások fogják a művészet kérdését tisztázni tartalmuk szuggesztiv erejével s ha az impresszionisztikus törekvések a hangulattal csak naturális felületi tónust adtak, úgy remélhetjük, hogy a subiektivitás a maga hatalmas érzésszuggesztiv voltával a ma kibontakozó művészete lesz.

Olajfestmények

17	A hiuságok elégetése	1000.—
18	Leány hegedűvel	1200.—
19	Szt. vendégség S. Maria d. Angioliban	1500.—
20	A gyár	1000.—
21	Melegedők	300.—
22	Perzefoné	1400.—
23	Kövező munkások	400.—
24	Jákob és fiai	400.—
25	A Palazzo Vecchio	200.—
26	Orsolya mártiroma	500.—

27	Betegszoba	300.—
28	A napisten lovai	600.—
29	Kórházi váró	200.—
30	Lóték menekülése	800.—
31	Arcképvázlat	200.—
32	Vihar készülőben	500.—
33	Assisi alázata	400.—
34	Letargia	1600.—
35	Májusi reggel	900.—
	Aquarellek	
36	Ablak előtt	150.—
37	Kubikusok	100.—
38	Tavaszi táj	80.—
39	Bányász	80.—
40	Fiesole	60.—
41	Cigányleány	60.—
42	Vizivárosi tornyok	60.—
43	Dunai táj	60.--
44	Város széle	60.—
45	A müterem ablakából	60.—
46	Fák napsütésben	80.—
	Rajzok	
47	Magános fa, kréta	40.—
48	Kazlak, szén	40.—
49	Tanulmány a melegedőkhöz, toll	30.—
50	Kalibán I., kréta	40.—
51	Kalibán II., kréta	50.—
52	Akt kroki	20.—
53	A bohóc, kréta	50.—
54	Bokrok, szén	50.—
55	Erdő széle, kréta	40.—
56	Judás, kréta	50.—

57	Lédával a bálban, Ady-vers illustráció, kréta	60.--
58	Vad szirttetőn állunk, Ady-vers illusztráció, kréta	60.—
59	Elégia, kréta	50.—
60	M. M. művésznő, kréta	40.—
61	Napos csemeték, szén	40.—
62	Fejtanulmány, kréta	40.—
63	Harcos, kréta	40.—
64	Feleségem, kréta	50.—
65	Önarckép, kréta	40.—
66	Utszéli fák	40.—
66a	Vázlat az orsolya legendához	30.—

Lenhard Alice

Született Berlinben. Már gyermek korában nagy kedvvel rajzolgatott. Tanitványa volt Meyer Adolf professzornak valamint Martin Brandenburg és Lovis Korinthnak. Hosszabb ideig látogatta Párisban a Julian Akadémiát. Tanulmányutakat tett Olasz és Franciaországban. Nagy hatással voltak rá a francia mesterek, különösen Manet és van Gogh. Gyüjteményes kiállitása volt: Breslau, Dresda, Frankfurt, a. m. Berlin, Páris és Wiesbadenben. Több müvét külföldi museumok számára megvásárolták.

Olajfestmények:

67	Fóka	1650.—
68	Kőszáli zerge	1300.—
69	Kenguru	1300.—
70	Szarvas	1650.—
71	Papagályok	1160.—
72	Antilop	990.—
73	Láma	1160.—
74	Kenguru	1160.—
75	Álló és üllő majmok	990.—
76	Fekvő antilop	1300.—
77	Három ugró antilop	1300.—
78	Majom	1160.—
79	Két majom	830.—
80	Szalamander	500.—

Aquarellek

81	Két antilop	420.—
82	Két majom, tus	420.—
83	Keselyü	420.—
84	Orangutanfej	420.—
85	Láma	330.—

86	Fóka	430.—
87	Két kis majom	330.—
88	Antilop fa alatt	430.—
89	Két teve	330.—
90	Majom egy ágon	330.—
91	Antilop	330.—
92	Hal, tus	250.—
93	Kenguruk, tus	300.—
94	Pelikán, tus	330.—
95	Menton	250.—
96	Szajna partján	330.—
97	Genfi tó	300.—
98	Suresnes	250.—
99	Öreg házak	330.—
100	Nyárfák	200.—
101	Alagut	170.—
102	Mentoni kikötő I.	300.—
103	Mentoni kikötő II.	250.—
104	Bagatell	250.—
105	Suresnei hid	330.—
106	Ouchy kikötő	250.—
107	Öreg kastély Pálmában	300.—
108	Font-Romeu-i rom	330.—
109	Menton öreg város	250.—
110	Cascassounei vár	300.—
111	Kap Martin I.	200.—
112	Kap Martin II.	200.—
113	Notre Dame (Paris)	250.—
114	Jardin des Plantes	300.—
115	Palma de Mallorca	250.—
116	A Szajna Puteauxnál	250.—
117	Palma de Mallorca-i kikötő	330.—

118 Porto Pic	330.—
119 Palma de Mallorca-i kathedrális	300.—
120 Puteaux	250.—
121 Hajók	250.—
122 Ventimiglia	250.—
123 St. Jaques	420.—
124 Brüggei öreg házak	420.—
125 Notre Dame (Brügge)	420.—
126 Kanálisnál (Brügge)	420.—
127 Brüggei Notre Dame tornya	420.—
128 Utca a kanálisnál (Brügge)	420.—
128a Öreghid (Brügge)	420.—

Dr. Nagyné szentgericzei Jakab Piroska.

Született 1894-ben Gyergyószentmiklóson. Unokája szentgericzei Jakab Elek történetirónak. Tanulmányokat folytatott Ajdu Kievicz Taddeusz román udvari festőnél és Miesz festőművésznél Brassóban, Rudnay Gyula és Pilch Dezső festőművészeknél Budapesten. Több izben szerepelt a Nemzeti Szalon tárlatain.

129	Traviata (szentgericzei Jakab Irén)	Mgtul.
130	Portrait (Márkus Szoyer Ili)	Mgtul.
131	Székely lány	200.—
132	Akt	400.—
133	Fekvő akt	350.—
134	Erdei virágok	500.—
135	Gyilkostói részlet	250.—
136	A gyilkostói őr tanyája	300.—
137	Gabonakeresztek	300.—
138	A gödrös ucca télen	Mgtul.
139	Gyergyói részlet télen	200.—
140	Tanyai részlet	300.—
141	Fürdés	300.—
142	Őszi táj	200.—

Réty Zsuzska

Született Varazsdon, Horvátországban, 1902 május 24-én. Tanulmányait az Országos Magyar Képz. főiskolán végezte; mesterei Benkhard G., Rudnay Gy. és Réti I. voltak.

Szinezett fém domborművek:

143 Madonna
144 Madonna angyalokkal
145 Szt. Ferenez a madarakkal
146 Pieta
147 Angyali üdvözlet
148 Jézus a gyermekekkel
149 Zenélő angyalok
150 Tavasz

Olajfestmények:

151	Áhitat	600.—
152	Önarckép	600.—
153	Fehérruhás leány	500.—
154	Leányfej	300.—
155	Virágok	450.—
156	Pirosnyakkendős férfi	400.—
157	Tanulmány	400.—
158	Narkotikum	400.—
159	Férfi arckép	Mgtul.
160	Női képmás	350.—
161	Ábránd	200.—
162	Női képmás	350.—

Jakab Pirodka
Lázár Ilona
Leuhard Alice

N. tal
1928
tupat

44

163	Szegfük	150.—
164	Margaréták	150.—
165	Fekvő akt	800.—
166	Kis leány	150.—
167	Önarckép	350.—
168	Gyuszika	Mgtul.
169	Nagyanyám	Mgtul.
170	Akt műteremben	150.—
171	Merengő	300.—
172	Biedermayer	250.—
173	Roham	200.—

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgyak eladását kizárólag a műtárosi hivatal, illetve **Kató Kálmán,** a Nemzeti Szalon műtárosa eszközli.

A vételár 50%-a a vásárláskor, 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállitás bezárásakor fizetendő.

Dr. Magyné szentgericzei
Jakab Piroska

---

szül. 1894. Gyergyószentmik-
lóson. Ajdukiewicz Tadeus
román udvari festőnél és
Miers Frigyernél Brassóban
azután Rudnay Gyulánál
és Pilch Dezsőnél Buda-
pesten tanult.
1928. szept. Eoll. Eiáll-
volt a Nemzeti halonban

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS TANÁCSA
BUDAPEST, VIII., Fhg. SÁNDOR-UTCZA 13.

Debreceni Városi Múzeum

X. 224

dr. Nagyné Jakab Piroska

1928. jun. Neum. salon
dav. tárl.
4 oláff

Magyar Földrajzi Társaság III. 238.

dr. Nagyné szentgericzei
Jakab Piroska

Magyar Műveszet
1928, 599

Jakab

J. 3. *Piroska, dr. Nagyné*, festő, Gyergyószentmiklós 1894. Ajdukievicz Tadeus román udvari festőnél és Mikess Frigyesnél Brassóban, azután Budapesten Rudnay Gyulánál tanult. 1928. koll. kiállítása volt a Nemz. Szalónban.

Ec. gy. I., 503. l.

piros palástot és aranysávos sötét-
donna. Kezeivel a jobb térdén ülő gyer-
bbját áldásra emeli, baljában pedig ke-
art. Mellette balra keresztelő szt János
nos apostolt a könyvvel meg a kehely felett
háttér hegyes vidék várossal. Az összes
fény veszi körül. A kép hátán öt sorban

Restauratum
RECTORATVS IACOB
SVMPTIBVS SVIS

XXII.

retei 120:101 gm.
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
462 ft 50 kr.

7 g.

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 135-068, 337-748, 349-726

Utunk

77 ü 11

Jakab Rozália

Kul, hogy
helyére, ahol Sperdea ut

1/102

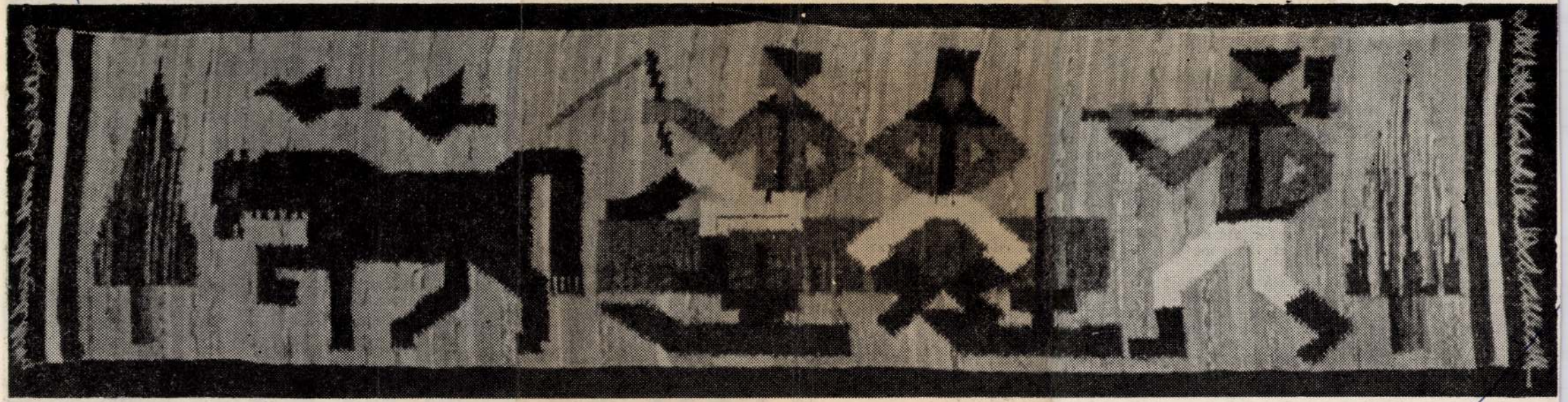

Jakab Rózália: Favágók

lustal, lássuk, apadt-e a víz... Szám épp je, nem haladta meg a híd térdét... Csak napsütés lenne... Jöjjön, Sperdea, nézze meg kend is a vizet, né, látszik benne a két csillag... Holnap eljövök fürödni, hisz már elszálltak a vadludak észak felé...

Tebeică a híd karfája fölé hajolt, nézte a vizet és a belőle kifénylő csillagokat.

— Micsoda levegő, anyám, lemosta az eső és a köd, egy szem por sincs az égen... Né, Sperdea, nézze kend is a csillagokat!

Tebeică a víz fölé lógatta kezét és nézte a víz tükrén ragyogó csillagokat. Azután a csillagok egyszerre elborultak és a szavak a vízbe merültek, bugyborékolva beléfulladtak. Sperdea visszaült a szekérre, kezében a baltával és a lovak közé csapott. A szekér akkorát rándult, hogy majdnem kettétört. A lovak magasra tartott fejjel sorra nyerítettek, Sperdea begöngyölte a lábát a bak ládájából kivett bundába és kabátujjával törölte le gyöngyöző homlokát. Majd az órára pillantott és arra gondolt, hogy a faluban senkinek sincsen olyan órája, mint neki. Mihelyt hazaért, étlen feküdt le, bár tudta, hogy senki se látott semmit. A falunak fogalma se volt arról, hogy a keresztfiával ült a szekéren. A víz mély volt, az emberek pedig tudják, hogy a halottak nem

Reggel hallja, hogy dörömbölnek a kapun, és gondolatban elkáromkodta magát, amiért ilyen korán felveri valaki. A kutyák ugattak, vonítottak, ami azt jelentette, hogy valaki már be is jött az udvarára. Tán a fia jött meg a városi barátjával, az elemekkel. És a városi barátot nem ismerik a kutyák... Felkelt hát az ágyból és kiment az udvarra, hogy üdvözölje őket. A nap már az ablak magasságáig hágott, a levegő meleg volt. Sperdea ingben-gatyában lépett ki; a kutyákra kiáltott. Amikor a ház sarka mellett elhaladt a kapu felé, hát látja, hogy jön elé az udvaron, a lovakat egy vesszővel hajtva — egy katona. Ránézett, de nem tudta, mit akarhat, majd megakadt a pillantása a fehér rongyon, amellyel be volt kötve a feje.

— Felkeltél, Sperdea? — kérdezte a katona. Sperdea megdermedt.

A keresztfia volt.

— Jöttem a szekeremért és a lovaimért — mondta az ember. És hozzálátott, hogy befogja a lovakat.

Sperdeának mintha oda lett volna a hangja. Nem tudta, ez ugyanaz-e, akit az állomásról hozott, vagy egy másik. Mind a heten hasonlítottak egymásra: még az első feleségével csinálta valamennyit Tebeică.

JAKAB Piroska
Ozsdola, 1954.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő és grafikus

Banner Erdély

hittanuló nékem adta köpenyének
nem lett gógös, hanem saját tetté-
ságát, és 18 évesen megkeresztel-
ből Poitiers-be került.
zatért és édesanyját megtéritette.
ában dúltak a hitviták Krisztus
ndriai pap azt hirdette, hogy Krisz-
nnek nem valóságos, csak fogadott
onaságot otthagyva remetének állt,
majd a Genovai öböl egy szigetén.
meghallotta, hogy Poitiers szám-
lárdan ragaszkodott az apostoli
ng egy személyben Isten és ember -.

Jakab Rezső

MDK

építész

Márkus Géza KomorMarcellal és Jakab Rezsővel épitette az egykori Népoperát /ma Városi Szinház/.

104.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. 1959. Bp.

JAKAB R.

1900 körül

Aukción:
R. Jakab: Wildenten.
Öl auf Leinw., 58x78 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
452. Kunstversteigerung 1981 Jan.
Katalogus 449.sz. 56.old. Kép: Taf. 27.

Jakab Rozália

teytiltervező kiállitása dec. 3-án nyilt meg Martonvásáron, az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézetének központjában.

Magyar Hirlap 1974 334/8

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Jakab Rozália

10 - 1. DEC - A

textiltervező

Fejérmegyei Hirlap

löövezet szennyvíztisztító telepe. A jelenleg működő rendszer kapacitása napi 500 köbméter.

1021

□ *JAKAB ROZÁLIA KIÁLLÍTÁSA. Egy fiatal textiltervezőnő mutatkozott be tegnap megnyitó kiállításán az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézetének gazdaságában. A tárlaton Jakab Rozália faliszőnyegeit láthatta a közönség.*

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974. DEC 14

Magyar Hirlap

Jakab Rozália
textiltervező

JAKAB ROZÁLIA textiltervező kiállítása kedden Martonvásáron, az MTA Mezőgazdasági Kutató Intézetének központjában megnyílt.

STARK ERVIN akadémiai levelező tag, „Az adrenocorticotroph hormon (ACTH) elválasztást szabályozó mechanizmusok" címmel kedden megtartotta székfoglaló előadását a Magyar Tudományos Akadémián.

...ank. A gépek exportját és a hallisztet vásá-

Jakab Rozália, textiltervező

Kiállítása nyílt meg
Martonvásáron.

— : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 4

Jakab Rozália (textiltervező)

1974. dec-ben Martonvásáron kiállítása volt.

Népszava, 1974. dec. 4. 102. ef. 283 sz. 5 p.

< Jakab Sándor >

városrendező ? cikke

< ? > Gyorsforgalmi utak vezetése városokban. Városépítési Tervezési. 1948. 68–72. l.

LENSZŐVET-KENDŐ,
szélén csipkeszerű paszománt, rajta füles virágedények, részben gyöngyökkel hímezve.
XV[illegible] század eleje.
Radisics: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 223—224. l.

GOBELIN-TÁMLÁJÚ KAROSSZÉK
Krisztus a kereszten.
XVII. század.
Ipolyi, Biharvármegye, 197. szám.

ÚRIHIMZÉS
hét darab, selyem- és fémfonállal készült.
XVII—XVIII. század.
Gerevich PA, 258. l.

BURZÁCSKA,
két darab, hímzett.
XVIII. század.

BANDERIÁLIS ZÁSZLÓK,
Esterházy és Barkóczi prímások idejéből.
XVIII. század.
Tört. Főcsoport, 2002., 2339. és 2387. szám
— Gerevich PA, 258. l.

ÉRSEKI KALAP,

Jakab Sándor épitész

MDK

részvétel a pályázaton

Tillai Ernő:Pécs déli városrész rendezési tervpályázata Magyar Épitőművészet 1956.V.évf.1.sz. 4.1.

mdk

Jakab Sándorné népművész

ormánsági szőttes függönye a kiállitáson

Láncz Sándor: Három kiállitás
Népművelés, 1956 év. 9. sz 54. l

MDK.

Jakab Sándorné

Népmüvészi munkásságáról

Dunántuli Napló 1965 május 7 lap -.

Jakab Sándorné MDK

csányoszrói szövő

résztvett a fonyódi járási tanács kulturtermében 1956.jul.29- aug 5-ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népmüvészeti kiállitás. DUNÁNTULI NAPLO, Pécs. 1956. jul. 26.

Jakab Sándorné, népszövész szőttes készítő

Ötven éve készít ormánsági szőtteseket.

A szövést 16 éves korában tanulta Csányoszró akkor leghíresebb szövőasszonyától, Bene Máriától.

–: Röviden

6.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. ápr. 28.

Jakab Sándorné
csányoszroi szövő népi iparművés z [illegible]

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29 -től aug. 5-ig rendezett kiállításon.

Kivalo szőttesekkel.

Kiss I. Sándor: Dunántuli Népművészeti Kiállitás Fonyódon.

SOMOGYI NÉPLAP, Kaposvár, 1956. jul 26.

M.D.K.

Jakab Sándorné
szövő asszony

1954-ben rendezett felszabadulási
pályázaton mevettek a csanyoszvár
szövő asszony pályamunkáit

Dr. Kodolcsányi János: A baranyai nép művészet mai helyzete
Dunantúli Napló, 1955. magus 25 - 4 kap

Jakab Szidónia
népművész

M.D.K.

Szőtteseit állította ki a tárlaton.

(Gyurkó): A népművészet mestereinek kiállítása.
Élet és Irodalom, 1964. szept. 19. — 5 lap.

mdk

Jakab Sándorné csányoszrói szövőasszony

fehér azsuros szőttese a kiállításon

M. Varga M. A Népművészet Mestereinek kiállításán.

Népművelés 1963 11. sz

3.5. l

id. Jakab Sándorné, népművész
népi szövőművész

DSDh

A csányoszrói népi szövőművész eddigi munkásságáért a népművészet mestere címet nyerte.

–: Kiosztották az 1960. évi „népművészet mestere" címet

Népszabadság. Bp. 1960. aug. 19.

9. l

Jakab Sándorné, Csányoszró
Gyapjuszőttes kötény, népi textilia

Ernst Museum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.
18 l.

s templomot használták, melynek kazet-
mai 1774-1781 közt épült.

pe előtt hatalmas torony áll. Mind-
ejárat vezet az előtérbe, ahonnan a
ljárat indul, s ezzel szemben a temp-
és zárókővel diszitett kapuzata,
két-két betétes ajtószárnya tár-
zat mindkét oldalán egy-egy félkör-
egyenes oromzat kapcsolja a tornyot,
Alsó szakasza kihasasodó, elöl kis
zakasza minden oldalán félkörives
lette törtvonalu, hegyes sisak zárja.
. Mindkét oldalhomlokzat falsávokkal
Ezekben fent egy-egy félkörives, zá-
; az első két szakaszban egy-egy ala-
rives ablak, mig a harmadik szakasz-
félkörives kapuzat. A félkörives
al kapcsolódik a hajóhoz. A templom

Özvegy Jakab Sándorné

MDK

A /pécsi/ Háziipari Szövetkezetben dolgozó népmüvész -mester

R.I.? A népmüvészet "atyamestere".

Esti Pécsi Napló. 1963. márc. 23.

Jakab Sándorné

MDK

Textiliáival szerepelt A Népi Iparművészeti Tanács Régiposta utcai helységében rendezett kiállitáson.

Szőttese

(gyurkó): A népművészet mestereinek kiállitása.

ÉLET ÉS IRODALOM 1964 szept. 19

Jakab Sándor fafarágó

A Győri Járási Hivatal és a TIT három éve fafarágó szakkört létesített, melynek tagjai most mutatkoznak be munká ikkal. E kiállításon szerepelnek művei: falitányérjai. (említve).

Sz.: Fafarágók, húmzák.

Kisalföld, 1974. jún. 15.

Jakab Sarolta

1877/8. I. osztöndíjas rajztanár jelölt.

1877/8. II. női osztály – ditto.

1878/9. I. – női "

szül. Brassóban 1854. dec. 14. 1874 óta tanult a mutarajztanodában. Előbb Brassóban végezte a felsőbb leányiskolát.

1878/9. II. – női osztály

Migazzi-tér Váczok VI. 184.

Jakab Sarolta

szül. 1854. Brassóban

1876/7. I. osztrudíjas rajz-
tanárjelolt. Ugylatszik
a Freckay. nőnevelő
intézetében a szervita
épületben Bjerke tani-
tott

1876/7. II. dtto.

Jokab Karolta

1873/79 – 1878/79

Ferkèpzomfoiskèvk

95.0.

Jakab és Sós

Bihar Budapest

Repr.

Tér és Forma

1930. 4/18. l.

MDK

Jakab Sarolta, 4-ed éves

A kiállításon a figurális rajz és festés szakmájából munkáival részt vett.

"Egyház és Iskola". Az országos mintarajztanoda kiállítása. Vasárnapi Ujság.33.sz. 1875.aug. 15. 524.l.

nevezetes gypszöntvény gyüjteményéről. Végül a közgyülés ujból megválasztá a lelépett tisztviselőket, mivel az ülés véget ért.

Egyház és iskola.

— **Az orsz. középtanodai tanáregyesület** ez évi közgyülését Budapesten tartotta meg f. hó 5—7 napjaiban mintegy 150 tag jelenlétében. A közgyüléssel kapcsolatban országos rajzkiállitás is volt, melyről elég legyen felemlitenünk, hogy összesen 50 középtanodai tanár nevének kiemelésével 36 kitüntető s elismerő okmány lőn kiállitva. Egyes vidéki gymnáziumok és reáltanodák működése e téren meglepő jelenséget mutat. A közgyülés egyik legfontosabb határozata volt, hogy már a jövő év folyama alatt meg fog inditani egy az akadémiai vagy természettudományi vállalathoz hasonló gyüjteményt, melynek czélja leend jó és hasznos ifjusági művekről gondoskodni s ezáltal a népkönyvtárak alapját is megvetni. A magyar polgári fiu iskolák jelen szervezetét a tanitók egyhangulag elvetették s igen nagy többséggel kimondották, hogy azok ugy változtatandók meg, hogy felső népiskolákká alakittassanak át. A jelen közgyülésen kimondották a tanárok azon óhajukat is, hogy a reáltanodai tanfolyamot végzett növendékek a tudományos egyetemi, természettudományi s orvosi fakultásban rendes hallgatók gyanánt felvétessenek. Az egyesületnek jelenleg mintegy 750 tagja volt s anyagi tekintetben igen jól áll. A közgyülés az alapszabályokat is tetemesen megváltoztatta, s többek közt a választmány tagjainak számát 12 fővárosi s 12 vidéki tag helyett 24 fővárosi s 36 vidéki tag számában állapitotta meg s kimondotta, hogy az egyesület rendes tagjai közé ezentul a tanitóképezdei s polgári iskolai tanárnők is bevétessenek, s rendkivüli tagja más müvelt nő is lehessen. A tisztikar következőleg alakult meg: Elnök: Berecz Antal. Alelnök: Hofer Károly. Első titkár: Köpesdy. Második titkár: dr. Erődi Béla. Pénztárnok: Mayer József. Könyvtárnok: Landau Alajos.

— **Az országos mintarajztanoda** és rajztanárképezde szépen zárta be a tanévet a növendékeknek a lefolyt évben készült munkáiból rendezett kiállitással. Az elemi és ábrázoló mértani dolgozatok, az épitészeti s ékitményes és iparművészeti rajzok és vázlatok, majd a domboru minták után rajzolt és festett fejtanulmányok, s az ugyancsak élő minta után rajzolt egész alaku tanulmányok, s végre a fametszetek, oly érdekessé tették e kiállitást, hogy több tekintetben nem jogosulatlan azok véleménye, kik e jól vezetett országos intézettől sokat várnak hazai müvészetünk ügyére nézve. A kiállitás meglehetős hü képét adta a tanitás egész folyamának, s arról tett bizonyságot, hogy a fejledező müérzék a növendékekben nem marad fegyelmezetlenül, sőt egyes növendékeknél — nagyobb tehetséggel párosulva — a tanulmánynak már müvészi eredménye is szépen mutatkozik. A kiosztott jutalmak közül minden ágnak s minden osztálynak jutott s a következő növendékek részesültek kitüntetésben. 1. A figuralis rajz és festés szakmájából: Gyárfás Jenő, Biczó Géza 4-ed évesek. Boross Gyula, Linde János, Margitay Tihamér, Stetka Gyula 1-ső évesek. Tomasek Emma, Jakob Sarolta 4-ed évesek. 2. Az ékitmény és iparművészeti rajz szakából: Gyárfás Ferencz, Gyárfás Jenő, Dömötör László, Streitmann Antal, Boros Gyula 4-ed évesek. Linde János, Stetka Gyula 1-ső évesek. 3. A mértani rajzolás szakából: Gyárfás Ferencz, 4-ed éves, Rhédey Ferencz 1-ső éves. 4. A távlattanból: Gyárfás Ferencz 4-ed éves. 5. A mértani módszertanból: Dömötör László, Schlesinger Dávid 4-ed évesek. Hochrein Lajos 2-od éves. 6. A fametszészetből: Jeszenszky Gusztáv 1-ső éves.

— **Az orsz. mintarajztanodába** a vallás- és közoktatási miniszter Rauscher Lajost az ékitményes és iparos rajzolás rendkivüli tanárát rendes tanárrá, Greguss Jánost, a figuralis rajz tanszékének segédtanárát rendkivüli tanárrá, és Huszár Adolf szobrászt az intézet szobrászati tanszakmájára (Izsó utódjául) helyettes tanárrá nevezte ki.

— **A budapesti belvárosi főreáltanodánál** a magyar és német irodalom tanszékére Harrach Józsefet választották meg, ki eddig is segédtanára volt e tanintézetnek. A zergeutczai reáliskola mathematikai tanszékére pedig Eberling Józsefet választották meg.

— **A közoktatási miniszteriumhoz** a kath. egyházi ügyek előadójává s osztálytanácsossá Hidasy Kornél, esztergom-főszékesegyházi tiszteletbeli kanonok s a nagyszombati érseki növelde és főgymnasium igazgatója neveztetett ki. Eddigi pályájáról ezt irják: Komáromban született 1828 jun. 11-én, s pappá 1851-ben szentelték. Egy kevés ideig Nyerges-Ujfalun káplán volt, de már 1852 október elején Nagyszombatra vitték tanárnak s azóta folyvást ott működik.

— **Haynald Lajos** érsek Bácsban, saját költségén, nagy leánytanodát épittetett. A gondosan, sőt fénynyel berendezett intézet az iskolanénék gondozására lesz bizva.

— **A bécsi keleti akadémiában**, a hol diplomatiai pályára készülő ifjakat képeznek ki, e napokban tartották meg az évi vizsgákat. Négy ifju tünt ki legjobban, kiket a jelen volt előkelőségeknek (gr. Zichy Ferencz konstantinápolyi nagykövetnek, b. Orczy Béla vizsgáló bizottsági elnöknek, stb.) is bemutattak. A négy közül három magyar: Hidegkuti Steinbach Győző, ki az első ösztöndijat nyerte, gr. Wass Armin és b. Augusz Antal; a negyedik gr. Hohenwarth Gilbert, a volt osztrák miniszterelnök fia.

Balesetek, elemi csapások.

— **Tűzvész** volt mult pénteken, Biharmegyében, Ér-Endrén. Mindjárt az első kigyuladt házban emberélet veszett el. A szolgáló ugyanis egy kis gyermekkel karján a pinczébe menekült, melynek teteje szinte lángban állott. A pinczelyukon betoluló füst elkábitá a leányt s összerogyott a lépcsőkön, honnan a segélyére sietők emberek félig meghalva vonszolták ki. Az alig 4 hónapos gyermek azonban megfult a füstben. A szerencsétlen anyát annyira meghatotta e szomoru eset, hogy megőrült. A tűz tovaterjedésének az összefutó emberek nem birtak ellenállani s rövid idő alatt 14 ház állott lángban. Az általános rémület és zavarban még a legszükségesebb oltási kisérletek sem alkalmaztattak.

Mi ujság?

— **Képviselőválasztások.** Zala- és Bácsmegyében, a hol elkéstek a választók összeirásával, aug. 10-én és 11-én történtek meg a képviselőválasztások. Zalamegyében: Nagy-Kanizsán Csengery Antal, Zalaegerszegen Nagy Károly, Tapolczán Kerkapoly Károly, Csáktornyán Molnár István, Keszthelyen Falk Miksa, Szent-Gróthon Haczky Kálmán, Baksán Királyi Pál választattak képviselővé. Az alsólendvai és letenyei kerületben a választás nem vezetett eredményre, s uj szavazás lesz a legtöbb szavazatot nyert két jelölt: amott Virava és Szalay Mihály, emitt Koch Adolf és Remete Géza közt. — Bácsmegyében: Apatinban Schmausz Endre, Verbászon Kármán Lajos, Bács-Almáson b. Rudics József, Hódságon Rónay István, Ó-Becsén gróf Ráday Gedeon, Ó-Kanizsán Zákó Sándor, N.-Palánkán Gromon Dezső, Ó-Moraviczán Vojnics Jakab, Rigyiczán Tóth Vilmos, Titelen Miletics Szvetozár választatott meg képviselővé; a kulpini kerületben uj szavazás lesz Dimitrievics Milos és Mudrony Pál között. A Zala- és Bácsmegyében megválasztott képviselők mind a szabadelvü párthoz tartoznak, az egy nemzetiségi párti Miletics Szvetozár kivételével. — Szászsebesszék két kerületében még csak 16-dikán ejtik meg a képviselőválasztást.

— **Báró Sina Simon**, e jótékonysága és emberszeretetéről országszerte ismert főur, jelenleg halálosan beteg. A köztiszteletben álló báró Rappoltkirchenben fekszik, hová még a nyár kezdetén azon reményben vitték, hogy a vidéki levegő javára fog válni. Fájdalom, e remény nem teljesült. A báró a legmagasabb foku vizkórban szenved. Kedden le kellett fürészelni jegygyürüjét, mivel ujjai a víztől nagyon megdagadtak. A beteg ágyánál csaknem szakadatlanul virrasztanak felesége: született Ghika herczegné, és négy leánya: de Castris herczegné (Mac-Mahon ángya) Ypsilanti herczegné, Maurocordato herczegné és Wimpffen grófné. Ez utóbbi férje Marienbadból Rappoltkirchenbe hivatott.

— **Gróf Lónyay Menyhért** az őszt hirszerint egy franczia fürdőhelyen, Biarritzban fogja tölteni. A tavaszszal pedig Gábor fiával a filadelfiai nemzetközi kiállitásra megy, és azon év legnagyobb részét Amerika beutazására használja fel; mint állitják, könyvet is szándékozik irni Amerikáról.

— **Ranolder veszprémi püspök** közelebb érdekes ajándékot kapott a királynétól. Ugyanis Ő Felsége neki ajándékozta azt a drága öltönyt, melyet a koronázáskor viselt, s Ranolder püspök most abból a székestemplomnak egyházi ruhákat készittet. Tudvalevőleg a veszprémi püspök egyszermind a magyar királyné kanczellárja is.

— **Kinevezés.** Bittó Kálmán volt országgyülési képviselő miniszteri tanácsossá neveztetett ki a honvédelmi miniszteriumhoz.

— **A budai árvizkárosultak** javára még mindig érkeznek adományok. Közelebb London városának főpolgármestere küldött 5000 frtot, mint első eredményét az ő elnöklete alatt működő bizottság gyüjteseinek. — Az Este-sorezred parancsnoka Zárából Kammermayer polgármesterhez 250 frtot küldött a budaiak részére. Az összeghez csatolt magyaruli rt levélben előadja az ezredes, hogy a legénység, mely nagyrészt budapesti fiukból áll, minden felszólitás nélkül gyüjtötte ez összeget napi zsoldjából szerencsétlen földieinek segélyezésére. — Konstantinápolyban gróf Széchenyi Ödön gyüjt e czélra az osztrák-magyar követség s a gyarmat tagjai között. — Az Egyiptomból küldött 17 ezer frank gyüjtésében, mint Kairóból irják, legfőbb érdeme Blum D. ottlakó hazánkfiának van, ki személyesen tisztelgett az alkirálynál s másoknál. — A jun. 26-diki szerencsétlenségnek egyik áldozatát csak most találták meg. Ez Guba Péter földbirtokos, ki a vész napján a délutáni órákban a budaőrsi uton az u. n. polgár-hegyi völgyben fiával dolgozott s a vizáradás alkalmával eltünt. Azon a helyen szerdán este a viz lecsapolása alkalmával egy hulla találtatott, melyen bár egyéb lényeges ismertető jel nem volt rajta, öltönyéről mégis Guba Péter hullájának ismertetett fel. — A vérmező n tudvalevőleg a jun. 26-diki ár annyi iszapot, követ és törmeléket hordott össze, hogy azóta nem tarthatott ott gyakorlatokat a katonaság. Most egy átiratban a főparancsnokság megkereste a fővárost a vérmező kitisztitására, a mi annyival költségesebb lesz, mivel oda a mentési munkálatok folytán is sok földet és iszapot hordtak.

— **A Viktoria regia** nevü érdekes növényről mult számunkban közölt ismertetéshez még a következő adalékot vettük: Mikor Viktoria angol királynénak a neki felajánlott Viktoria regia egy pompás példányát bemutatták, az üvegházban fehérbe öltözött kis leánykát állitottak a növény egyik levelére, a ki borral telt billikomot nyujtott a belépő királyné felé.

— **Uj magyar állampolgárok.** Levinszky József, a bécsi udvari szinház egyik elsőrendü tagja és Precheisen Olga kisasszony, a prágai szinház tagja, Szilassy István pestmegyei alispán előtt közelebb tették le a magyar honpolgári esküt. Nevezettek közelebb egybe fognak kelni, miután Bécsben nyilt titok, hogy Levinszky elvált nejétől.

— **Az athletikai klub** szerdán este választmányi ülést tartott a balaton-füredi versenygyaloglás ügyében. A klub titkára Császár Ferencz, ez alkalommal előterjeszté vizsgálata eredményét. Beutazván az athleták által érintett vidéket, a titkár csakugyan meggyőződött, hogy Virágh Lajos Kis-Keszinél kocsira ült. Virágh e körülményt a választmány előtt ugyan tagadta, de zavarosan és ellenmondón felelvén, tagadását nem vehették figyelembe annál kevésbbé, mert a fuvaros, a ki szálitotta, ráismert fényképére. A választmány Virághot, mint a ki megszegte adott szavát, egyhangulag kizárta az athletikai klubból. Ezután a dijak kiosztása következett, az elsőt Porzsolt Lajos, a másodikat Bendik István, a harmadikat a 4-iknek, Virágh után beérkezett Balássy Endre nyerte meg.

— **Gyalogversenytársulat** alakult vasárnap Debreczeben. A társulat f. hó 29-én fogja megtartani a gyalogversenyt Debreczentől Nagy-Váradig, melynél az athletikai klub versenyszabályai lesznek kötelezők.

— **Evezés Budapestről Bajáig.** Két angol: Crosse és Parks, kik a „Duna“ nevü budapesti hajósegylet tagjai, közelébb két nap alatt leeveztek Budapestről Bajára. Napjában kilencz órát töltöttek a vizen s első nap Földváron pihentek meg. Több mint százharmincz angol mértföldet tizennyolcz óra alatt eveztek át a Dunán. Az

hetne irni. Kivált minálunk, hol örökös az éghajlat és időjárás szeszélyei miatt. Ma elpörzsöl a nap, holnap kékre festi orrunkat a fagy. Áprilisban kimagzik mindenünk, májusban pocsékká dermed mindenünk. Hja ki parancsolhat az időjárásnak?

Ki? hát az ember. Ne pusztitsuk az erdőket, hanem ültessünk. Erdős helyen se a meleg, se a hideg nincs olyan nagy soha, mint a kopár talajon. Az erdő a szelet feltartja s megőriz a hideg ellen, de a napsugarat is fenntartja s megőriz a hőség ellen. Aztán magához vonzza a felhőket s lekényszeriti belőlök az áldást, még pedig gyakran s rendszeresen, nem ugy, mint a fátlan róna, a hol vagy épen nincs eső, vagy ha van, az felhőszakadás. Erdős vidéken soha nincsen oly veszedelmes árviz, mint kopasz helyek közt, egyért azért, mert a leomló viz hatod része nem is éri a földet, hanem fennakad a falombokon, másért azért, mert a mi viz a földre esik, azt a fagyökerek által felporhanyult talaj magába szivja, harmadszor meg azért, mert a lerohanó ár minduntalan megtörik erőben a fák sudarain. Bizony, ha a Svábhegy oldalairól ki nem gyilkolták volna az erdőt, nem rugott volna a jun. 26-iki árviz által okozott kár annyi millióra.

Hát a tiszta levegő, melyet az erdő az éleny folytonos kilehelése által teremt! Hát a tömérdek üde forrás, mely az erdő ölében fakad, s mely rendre elapad, ha a fát kivágják! No de erről nem kis rövidke czikket, de könyvet kellene irni, s hogy mi most mégis megérintjük, annak oka az, hogy e felette üdvös kérdés napirenden van. Kenessey Kálmán törvényjavaslatot készitett, melyben a faültetés kötelezővé tétetnék országszerte. Minden pusztai terület s minden 100 holdat meghaladó birtok határán, nem különben a közlekedési és dülő utak, marhacsapások, vasutak szélei, községek szélesebb utczái, homok- és kavicsbányák, téglatevő helyek, marhadelelők, kutak és források, partos vidékek vizmosásai fákkal lesznek beültetendők, s minden községben faiskola állitandó.

Ez ugyan még nem erdőnevelés, de rendkivül fontos dolog már is. Hanem hogy sikere legyen, s hogy a rosz emberek el ne rontsák, a mit a jók fáradságosan megteremtenek: szükséges lenne ezt az intézkedést összekötni — a népiskolával.

Hogyan? Hát ugy, mint némely németországi helységekben. Mikor a gyermek az iskolából kilép: egy arra szánt telken egy fát tartozik elültetni, melyet aztán az ő nevéről keresztelnek el. Az az iskolából kikerült gyermek, a kinek ilyen fája van, soha nem mulasztja el többé ápolni, gondozni ezt az ő fáját, büszke rá, ha szépen tenyész s ugy szereti, mintha az a fa nem is földbe, de az ő szivébe eresztette volna gyökereit. De a fa iránti e szeretet aztán nem szoritkozik erre az egy fára, hanem valódi kultuszszá válik minden fa iránt. Az ilyen ember, ha fuvarba megy, nem vág ki az utfélen ostornyélnek csemetét, sőt megakadályozza azt is, a k. ezt tenni akarná. Aztán mily boldogitó érzés lehet az a gyermekre, ha a közös telken az édesatyja nagyatyja már terebélyessé izmosult fája mellé ültetheti a maga csemetéjét. Ez aztán az igazi sziv- és kedélyképzés, melyet az iskolák feladataiból soha nem volna szabad kihagyni. Mert kihat az aztán az ember egész életére, jellemének egész alakulására, az ekként nevelt embernek finomabb, gyöngédebb lesz egész gondolkozásmódja, s valóban elmondhatni róla, a mit Petőfi a virágról mondott, mikor az anyával ily tanácsot adat a gyermekeinek:

Szeresd a virágot
És ne féltsd szivedet,
Mert ki azt szereti,
Rosz ember nem lehet.

Ezt bizony elmondhatni a fára nézve is, s ezt a szeretetet nálunk, a mezőgazdaságra utalt országban, átalánossá tenni nem volna a legutolsó — politika. **Törs Kálmán.**

Irodalom és művészet.

— **„Buzanemesitès“** czim alatt jelent meg egy kis füzet Mokry Sámueltől, ki már a mult év végén is tett egy felterjesztést a földmivelési miniszteriumhoz ugyanezen kérdésben. Szakértő gazdáink, kiket ez ugy is közelebbről érdekel, mindenesetre helyesen teszik, ha minél behatóbban foglalkoznak termelésünk legfőbb czikkének, a buzának nemesitése és értékesebbé tételével. Ajánljuk azért figyelmökbe e munkát, mely Gyulán, Dobay Jánosnál jelent meg s a szerzőnél (Gerendáson, Békésmegye, u. p. Apácza) 1 frtért kapható.

— **Szilágyi Sándor** az akadémia kiadásában becses történelmi munkát indit meg, az „Erdélyi országgyülések“ történetét. E sokkötetü munka érdekében most is a Királyföldre utazott, okmányok buvárlata végett. Az első kötet nemsokára meg fog jelenni.

— **Vajda Viktor**, a ki közelebb Kölcsey életrajzát irta meg és adta ki egy kötetben, most Kölcsey összes müveinek kiadását terveli s e czélból Nagy-Károlyban hosszabb ideig kutatott a levéltárban, főkép azon köriratok s feliratok végett, melyeket Szatmármegye Kölcsey által szerkesztve a megyékhez s a kanczelláriához, részben az uralkodóhoz is intézett.

— **Dr. Waldfogl Károlytól**, a pécsi tanitóképezde igazgató tanárától külön lenyomatban is megjelent a „Jelenkor“-ban kiadott bölcsészeti értekezés, melynek czime: „Egy bölcsészeti trilogia két tagjáról.“ Az értekezés tárgya Plato és annak „Sophistes“ és „Politikos“ czimü munkái, s végeredménye oda megy ki, hogy a sajátlagos magyar bölcsészetet csak görög minta után lehet kifejteni, mint Szontagh Gusztáv és Hetényi óhajtották. Kapható Lampel Róbert bizományában s ára 30 kr.

— **„Az ősgermanok vallása“** czim alatt jelent meg egy mythologiai tanulmány Vida Aladár tanártól Eperjesen, mely vázlatban az egész német mythologiát ismerteti. Ára 15 kr.

— **Az 1875-ik évi törvények gyüjteménye** hivatalos kiadásban megjelent Vodianer F.-nél, nagy 8-rétü és kis 16-rétü alakban. Az előbbi kiadásból a IV. füzet, az utóbbi formatumából a II. füzet került ki a sajtó alól. Áruk különkülön 50 kr.

— **A m. tud. Akadémia könyvkiadó hivatala** részéről mindazon vidéki pártoló-tagok, kik a „Könyvkiadó vállalat“ kiadványait utánvétel mellett rendelték meg, értesittetnek, hogy az illető példányok részökre már szétküldettek. Figyelmeztetnek egyszersmind arra, hogy a csomagok kiváltására a postahivatal által határidőül a szállitólevél bemutatását követő 14 nap van szabva, mely időtartam lefolyása után a ki nem váltott csomagok ismét Budapestre visszaküldetnek, miáltal a m. tud. akadémia illetéktelen kiadásokkal terheltetik. Végül, ha a czimzéseknél netán tévedések mutatkoznának, vagy a t. cz. előfizetők időközben lakásukat változtatnák, azokról a m. tud. akadémia könyvkiadó hivatalát — a szétküldések pontos eszközölhetése végett — minél előbb tudósitani sziveskedjenek.

— **Az „Otthon“** czimü folyóirat augusztusi füzete a szerkesztő Szana Tamás „A ki senkit sem szeret“ cz. elbeszélését, Tóth Edétől költeményt, Csukássytól a „Népszerü tudományos irók“ cz. czikket, Sandrietől „Lilian“ cz. franczia beszélyt, s számos kisebb irodalmi közleményt tartalmaz.

— **A nemzeti szinházban** aug. 7-én volt az első előadás a szünidők után. „Tannhäuser“-t adták uj szereposztással, nagy közönség előtt. Az előadás a sikerültebbek közé tartozott, mind a magánénekesek, mind a karok fris hanggal kezdvén meg müködésüket. Ellinger és Kőszeghi ujra meglepték a közönséget erőteljes hanguk által, melyen nem tud kifogni az idő. Erzsébet szerepét Tannerné énekelte ezuttal először, hatással. A zenekart Erkel Sándor vezényelte. — Vasárnap a „Csikós“ került szinre telt ház előtt. Blaháné és Tamási sok tapsot arattak, bár az utóbbi hangját megviselte a sok vendégszereplés. — Hétfőn Hugo Károly „Báró és Bankár“-ját adták. Arthur szerepében ez alkalommal Szacsvay Imre, a kolozsvári szinház fiatal tagja mutatta be magát. Jó szinpadi alakja, rokonszenves arcza van, de hangja merev s nem alkalmas a szenvedély kifejezésére. Arczjátékában és szavalatában az egyhanguság volt kirivó. A kis számu közönség megtapsolta a vendégszereplőt.

— **A népszinház** külseje már teljesen ment az állványoktól, belsejében pedig most végzik a kárpitosok az utolsó munkát. Az igazgatóság már a jövő hét elején megnyitja irodáját. Eddig a zenekar, az énekkar és tánczkar nagyobb része rendben van, s a szerződtetések nehezebb részén is tulestek. A társulat szeptember végén együtt lesz, s azonnal megkezdik a próbákat az első idők játékrendjéből. A megnyitó előadás három kis darabja: egy kis népszinmű, egy bohózat és egy operette. Az első a magyar vidékről, a második a fővárosból, a harmadik a multból (Mátyás király idejéből) veszi tárgyát s a budai hegyek egyik kiránduló hirességének: a „Szép juhászné“-nak csókos kedvéről szól E megnyitó előadás október hó 15-dikére van kitüzve. Vegyes darabokat azért adnak elő, hogy mindjárt első este bemutathassák a társulat erőit. A tulajdonképi első szinmüi előadást Tóth Kálmán „Az ördög vánkosa“ czimü három felvonásos népszinműje fogja képezni, melyet a szerző e napokban fejezett be. E szinművet a népszinház igazgatósága — hir szerint — négy száz darab arany tiszteletdijon szerezte meg.

— **A budai szinkörben** szombaton és kedden egy eddigelé nálunk ismeretlen Offenbach-féle operette, „A papagály“ került szinre, melynek szövege eléggé mulattató, zenéje pedig — leszámitva, hogy benne itt-ott már Offenbachféle operettekből vannak motivumok földolgozva — kellemes. Az előadás mindkét izben eléggé sikerült. — Szerdán „Stradella“ dalmü került szinre, melyben Scholasternek ujra alkalma nyilt bemutatni kellemes tenorhangját.

— **A muzeum képcsarnokában** közelebb két régi és roppant nagy szobrot helyeztek el. A horgany- és ólomvegyitékből öntött szobrokat Pozsonyból szállitották le, hol a székesegyház oltáránál kétfelől állottak. Imádkozó angyalok mellre kulcsolt kezekkel és kiterjesztett szárnyakkal. A test tagjainak plastikai csinját, a ruharedőzetet, a szárnyak tollazatát s a göndör hajzat finomságát szakértők igen dicsérik. Felállitásuk igen sok nehézséggel járt, mert 140 mázsányi sulylyal birnak. Kár, hogy az egyik darab jelentékeny sérülést szenvedett.

Közintézetek, egyletek.

— **Az országos képtárakaf** szorgalmasan rendezik, s először is az Eszterházy-képtárral lesznek készen, mely még e hóban megnyilik. Ide helyezték el most a nemzeti muzeum képtárának legbecsesb régi müveit, számszerint százon felül. Ezek, iskolák szerint osztályozva, nagyban emelik az Eszterházy-féle mükincsek tekintélyes csoportozatait. Az ujabbkori festményeket (a mult századbelieknél kezdvén a számitást) átvitték a muzeumi képtárba, körülbelől 50—55 darabot. A muzeumi képtár érdekessége tagadhatlanul vesztett az akademia palotájába átszállitott mükincsek által, de e képtárt a modern festészet csarnokainak kell most már tekintenünk és számitanunk, hogy évről évre gyarapodik. Itt még a rendezés munkálatait meg nem kezdhették, mert a viz-fütéshez szükséges csövek elhelyezése hosszabb időt igényel. Októberig ez elkészül, s csak aztán következik a képtár tulajdonképi rendezése, melyet Ligeti Antal jeles művészünk végez, s novemberig el is akar vele készülni. E képtár ezentul állandón nyitva lesz, miután télen át füteni lehet.

— **A magyar philologiai társulat** aug. 6-kán tartotta közgyülését, melyen Thewrewk Emil elnökölt, szólva egyuttal a társulat hét havi működéséről is. A tagok száma jelenleg 136, s az üléseken eddigelé 17 értekezés olvastatott föl. A megnyitó beszéd után Szamosi kolozsvári tanár egy művet ismertetett, melyen 14 év óta dolgozik, czime a klassikai-philologia története Magyarországon. Végül ajánlja, hogy a társulat szakközlönyt adjon ki. Az inditvány elvben elfogadtatott; kivitelénél a körülmények határoznak. Aztán Hampel József muzeumi őr értekezett a muzeum régiségi osztályának

**

Rövidnadrágos kisfiú
kenyerét majszolja, a karéj-holdat.
Élete filmjét pörgeti,
s azt kérdezi:
milyen film is ez, papa?
Kisfiam,
ez az Európa-paródia.

Mi is a vers?
Már nem tudom –
pedig megannyi verset megírtam,
meg mertem írni, bátor, botor, én.

Talán elég lesz –
fogj festékszórót s írd
falra neved,
s írj egy-két szót: üzenj.
Próbálj meg jelet hagyni,
jelecskét.
Hisz életünk
annyira jeltelen.

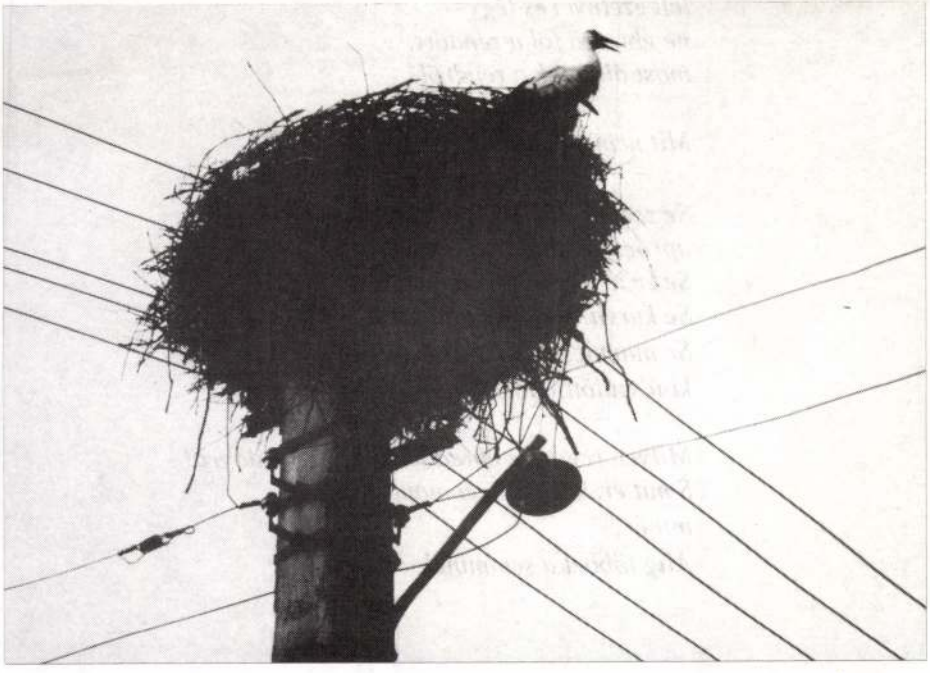

Annyira jeltelen

Clairefontaine

Mi is a vers?
Már nem tudom –
pedig megannyi verset megírtam,
meg mertem írni, botor, én.

Festékszóróval, zöld, sárga és kék
spray-vel írd falra
neved.
Lapulj, rejtőzz. Ki párban jár,
a rendőr meg ne lásson.
Rejtőzz, a tűzfalon csak
lélegzetnyi rés légy.

Fogj festékszórót s írd falra neved.

Lapulj, rejtőzz, ki párban jár,
a rendőr meg ne lásson.
Rejtőzz, a beton-falon csak
lélegzetnyi rés légy –
ne ébreszd föl a rendőrt,
most álmodik a rendről.

Mit nem zavar meg költő.

Se zsebes. Ki ügyes éjjeli bába:
aprócska pénzed világra rántja.
Se strici.
Se kurva, kinek az álma szűz.
Se mamácska, akit az őrület űz,
ki újszülöttje torkát általvágja.

Milyen reggelre ébredtünk? Milyen világra!
S mit ér, hogy nemet mondasz erre,
mit ér?
Alig többet a semminél.

articsóka

mi fütyülünk az irodalomra mert van tehetségünk
ahhoz hogy bújócskázzunk a neutrinókkal amíg ti ciklotront építetek
ahhoz hogy olyan nyelven tereferéljünk a terméskövekkel amelyet még nem fejtett meg a lingvisztika
ahhoz hogy a kritikusok faiskolájában hosszába vigyük jákob létráját mely égig ér habár nincsen foka
ahhoz hogy kirúgjunk a hámból amikor díszlépés a divat
ahhoz hogy zsebrevágjuk a tűzhányót amikor megered az eső
vagy fordítva gomblyukunkba tűzzük a szupernovákat amikor kisüt a hold
ahhoz hogy kataklizmákkal nevetgéljünk amikor mindenki te-deumot énekel

és éppen most szavaljam el graves-díjas versemet egy csoport stuttgarti turistának amikor megszólal a tücsök?

menj a picsába

káosz

kihűlt kanálisban az őszi víz
térképeket sodor múlt vagy jövő?
magányos költő jávorfának dől az udvaron
lehullott minden levele
vén ág hónaljában elernyedt pókháló
s hajdani foglyai száraz szárnytöredék
pogány nosztalgiára ver az ütőér
meztelen csuklóban
a levert hős megigazítja szvetterét
hová lettek az antropomorf istenek?
titáni küzdelem nyoma
gyöngéd felhőfoszlány nyugat felé
becsukott kapukra lehel a szél
mielőtt aludna
ki írja meg hogyan harap
hasábfák fehér húsába a tűz?
valaki trakl verseit olvassa a szőnyegen
aztán asszonyára hajol
az ágak zörögnek
s nemsokára végtelen hó esik

tristes tropiques

amikor lehúztam a bugyiját
észre sem vettem hogy az ég azúr
a kókuszpálmának támasztva hátamat
néztem ahogy a hímvesszőmbe ült
s egyedül az jött nyelvemre
ó dante alighieri

fölhívom rá a figyelmeteket
és nem írom inkább a rum rovására
ami történt teljesen mindennapi tűz
de hogy fagyhalál lesz belőle
az kétségtelen

Sztráda

előttem
csillagokat szór
az
út

és
távol
nedves fátyol
bomlik
széjjel

karcsú kocsik
suhanó teste villan

fájdalmas
és
e g y s z e r i
minden

a
r
c

Vissza

vissza
a csöndbe

megrepedt az Éden

a kócbabáknak
leszakadt
a
lába

a beszédes harangnyelvek
nem mozdulnak

Este

este van
érzem
zúg bennem az álom

fekete árján
emlékpikkelyek

nincsen remény

nincs erő

nincs okosság

agyam
a
Nemlét
sejtelmei
mossák

A legenda születése

Három idős ember kártyázik kint a kertekben, a szőlők között, a présházaknál. Olyan hetven körüliek. Élvezik a napsütést, a jó levegőt. Kevernek, osztanak. Látják, egy nő közeledik kerékpárral. Amikor közelebb ér, megismerik. Mutatós, jó harmincas asszony. Oda-odapislantanak, de csak kártyáznak tovább. Látják, elromlik a bicikli. Az asszony szerelné, kínlódik, de nem boldogul vele. Ők csak kevernek, osztanak. Aztán az egyik hetvenes hetvenkedni kezd, hogy ő még mindig férfi, s ezt most be is bizonyítja. Az ő szavaival élve: „meghágja" a biciklis nőt. A két cimbora fogad vele. A tét ötven liter bor. Mindegyik tudja, ha sikerül, ha nem, úgyis együtt isszák meg. Kevernek, osztanak. Az asszonyon kifog a kerékpár. Odamegy a kártyásokhoz, segítsenek neki. Azok bólogatnak. Hogyne segítenének, megcsinálják a biciklit, csak a hölgy heveredjen le a komával a présházban arra a jó sodronyos ágyra. Mit gondolnak, kurva vagyok én? Piszkálta a biciklijét tovább. Ezek pedig kevertek, osztottak. Látták, sehol egy lélek. Hamarosan visszajött az asszony. Nem bánom, de jól csinálják meg a biciklit! Bement az öreggel a présházba. Múlt az idő. A két öreg már régen rendbe hozta a kerékpárt, kikészítették az ötven liter bort, de a koma még mindig ügyködött. Négy óra múltán jött ki az asszony. Csapzott volt. Szótlanul elkarikázott. Este a kocsmában már azt mesélgették egymásnak a férfiak, hogy az öreg hányszor és milyen alaposan! Embert még nem vett körül ilyen tisztelet. Ő csak szerényen hallgatott. Legenda született. Én azonban tudom a történet lényegi részét is. Az asszony mondta el, imígyen. Hányszor tudott az öreg? Egyszer se! Mindjárt az elején becsípte a tökét a sodrony, s csak órák múlva tudtuk kiszabadítani. Megkértem, ne beszéljen erről senkinek. Én se szólok. Szükségünk van a legendákra.

Pánik

Az asszony begyújt a konyhában az olajkályhába, aztán a fürdőszobába megy. Mosdik, öltözik. Felveszi a kabátját, elindul tejet, kenyeret, péksüteményt vásárolni. Jól esik neki a friss levegő. Hazafelé menet csaknem elesik. Otthon reggelit csomagol a férjének, után a lányának tízórait. Nézi az órát. Főz egy kávét. Beszól a férjének. Jani, ébresztő! Kiönti a kávét egy csészébe, a férje megissza, felöltözik, elmegy. Az asszony tesz-vesz a ház körül. Megnézi az órát. Benyit a lányához. Kriszta, hét óra! A kislány frissen kiugrik az ágyból. Mit reggelizel? Szotyit, mondja Kriszta. Szotyolát? Ühüm. Az asszony rendet rak a lakásban, ágyazás, szellőztetés, takarítás. Aztán elmegy dolgozni. Csendes délelőttje volt, ügyfél alig. Délben hazasiet ebédelni. Levelet dobott be a postás. Megnézi a feladót: Giovanna és Federico! Az asszony nehezen kapkodja a levegőt. Elrohan az iskolába ahhoz a fiatal tanárhoz, aki tud olaszul. Órán van, várni kell. Végre jön, olvassa. A levél először arról szól, ti hogy vagytok, mi jól vagyunk, reméljük, ti is jól vagytok, aztán közlik benne, hogy jönnek... Az asszony feje zúg, érzi, felment a vényomása, már semmit nem hall a levélből, elsiet. Beszól a munkahelyére, hogy már nem megy be délután, mert vendégei jönnek. Pénzt vesz elő

a szekrényből, vásárolni rohan. Karjain hatalmas szatyrokkal tér haza. Kipakol, fáradtan leroskad. Eszébe ötlik Olaszország, a tengeri levegő, amely olyan jó volt az asztmájának. Ott nem volt náthás. Minerbióra gondolt, erre a szép, árkádos főutcájú városias falura. Aztán a grófi kastély képe jelent meg előtte, a gyönyörű régi festmények, a mutatós és finom hidegtálak, majd a grófnő, aki Magyarországon akar lovat venni... Ismét a tengerre gondolt, a partra, Lido de Spina nevét örökre megjegyezte, látta maga előtt a vízben lubickoló magyar falusiakat, a nagy hullámokat... Látta a családját, amint kagylókat szednek a homokos partot újra és újra végignyaló hullámok alatt. Emlékezett a holdfényre, melynek diszkrét félhomályában néhányan meztelenül fürödtek a tengerben. A férjét látta maga előtt, amint finom sört iszik egy nagy korsóból. Szinte hallotta a férje tréfás kiáltását. Üzleteket, csapokat kinyitni, jönnek a milliomosok! Felrezzen, hallja a férje hangját. Hát ez a sok étel-ital? Jönnek Giovannáék! Mikor? Az asszony töpreng egy kicsit, aztán széttárja a kezét. Szaladnak a fiatal tanárhoz, a lakására. Mikor jönnek az olaszok? – lihegi az asszony. Augusztusban. A férj ironikusan vigyorog. Milyen hónap van most? Április, pirul az asszony. Na, akkor ma este nem kutykuruttylevest eszünk, rikkant a férje. A krumplilevest hívja így, mondja az asszony a tanárnak. Eljön? – kérdezi. Olaszos vacsora lesz.

Lassú mozdulatok hullámain…

Lassú mozdulatok hullámain az üveg körbejár,
majd eltűnik, az egyik rágyújt, a füst
a lélegzet párájával elegyedve
elhagyja az arcot, hogy feloldódjon
a fémes derengésben. Rozsdálló
vasak katedrálisa magaslik, az angyalok
közönye felé nyújtózó elemek. Milyen rettentő kéz
ujjai nyílnak meg a magasban, milyen csillogás
nélküli tekintet kínálja terhét, ahogy a csontokra zsugorodó
izmok szorulnak össze egy nap nehézségének ellenében…
Milyen értelmű a kaput nyitó mozdulat szilárd
szigora, mire készülnek a gépek, amint
az ébredésben az időnek egymásra illeszkedő rétegei
elzárják a fogoly zokogás forrását?
S az ébredésből
szálkakeményen kiváló hangok körös-körül.
Híd feszül az összezáruló térnek, színek súlya nehezebb,
mint a távlatok mélye. Ajak szélén hirtelen felvirágzó
parázs e hajnal gallérjára tűzve… Csak így,
másként nem lehet beszélni,
még a vágy nyomán felvert félelem okán sem
a már csillapodni tűnő fájdalomról, csak agyagba némult léptekkel az ősz nyirkos folyosóin.
A lemondás megalapozott,
mozdíthatatlanul erős. Daru horgán emelkedik
a reggel. Felszín alatt talajvizekkel oldódó álom,
terméketlen föld tudása egy részeg tágra nyílt szemében, meghajlik
a kémények üvegesedő füstje a derengés lassú
szelében, tolató vagonok ütközője csattan
a horizonthoz bilincselve a béke, ahogy a lélekhez rögzülve
az elsuttogott káromlás. A szív hűvösén
szilárduló tapasztalás.
Csorbult virradat.
Égbolttá terebélyesedő szennyes fény magasába
részegült konstrukciók, a távvezeték oszlopai, elgondolhatatlan
a távolság, tanácstalanság kormányoz, nincs
jelentése az elszánásnak, bár mérhető
nyomatéka. Kő és beton növekszik
hajnalról hajnalra. Nem tudni a rend alul,
felül vagy középen, léten kívül vagy belül. Gyors

ital robban az erekben, pillanatok győzelmes kedve tart ki
a hétköznapi búcsúig, karcos lélegzetbe visszahullott nevetés a sóhaj fullasztó
torkolatáig merül. Az értetlenség
szelíd büszkeségében tükröződik a jövő.
Mint ásító falakra
a korom, szemekre tapad a személytelen alázat, a hajnal éhsége
bennük itt, az arcokon vibráló láz. Elváló
kezek ágai közt a semmi szitál. Testet kitöltő remegést
öntudatlan konoksággal hordozva dadogó talpfák mentén,
sánta kerítés mentén, elhaló úton.

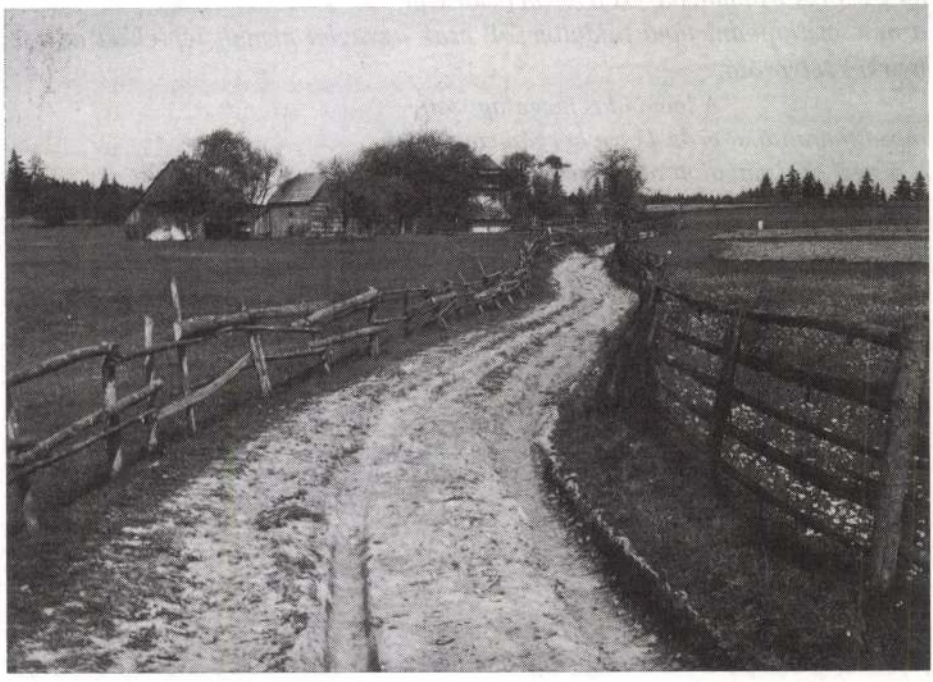

BABICS IMRE

Az elárvult írástudó

Gusztustalan ország hűs lakója vagyok.
Poszméh szállt vállamra, vergődött, megfagyott,
s most leperdül, mintha óra ütne lassan:
magamból a költőt előcsalogassam
jeges szemét alól, hisz szívem e térben
örökké elszorul, s megremeg a térdem
nyomorgó s nyomorék kisgyermekek láttán.
Nem érdekel más kín, bár ez nem nagy érdem.
S hálálkodom, hogy mély szomorúság várt rám.

TÓTH RICHÁRD

Anyám halottas ágya

Ez itt anyám halottas ágya. Ide feküdjünk, hogy láthassam a testedet. És nyújtózz, fedd el az ágy huzatát: ugyanahhoz az éjhez érek, és ugyanarra a napra ébredek: nincs az ágyában, nem fordulhat a fal felé többé; nem lélegzik a fal felé, nem látom a hátát, a hátán a takarót, nem gyűri a feje alá a párnát; nem fordulhat a fal felé, a szobám irányába, az ágyamhoz, a fejemhez, nem érzem a szagát... A felhők között van, körülötte angyalok és kupolát von a feje fölé az ég. Negyedikként lép elém a jobb lábával, aztán keresztez a bal, két kezében, a mellkasa előtt egy széket tart, összehúzza magát és a szemeivel vár. Elbűvöl ez a nő a színpadon; talán majd negyedikként teszi le a széket és ül le rá fehér ruhában, lábszára mezítelen, talán majd rám vár és fél valamitől – nőiessége görcsbe rándul: igyekszik a többi után, mert negyedik. Ez a nő fehér ruhában hív, hívogat, becéz, még ha tudomása sincs selymes hangjáról, felém nyújtott karjáról, ernyedt, csupasz testéről. Súgok a fülébe valamit, ő eltátja a száját, elemeli egymástól ajkait, a szemhéja közé von, s nyílik-nyílik a test, az ég felé néz, mert távolságot ad, könnyű, hihető távolságot: átsuhanni könnyedén az álmok felé, vissza az éjszakai álmokhoz – hanyatt feküdj a mozdulatlan ágyba, emeld a magasba combjaid! – bekívánkozom: ez itt anyám halottas ágya... Lehangolódott az éj: a függönyök zárta fény az éj – hadd lássam a testedet! Emeld a csípőd!... ölelj át!, hadd súgok a füledbe egy titkot; lehívlak a széksorok közé és a füledbe súgok valamit: mindenem fölé emellek, ha hozzám eljössz, ha az ágyra fekszel, hogy legyél velük egy és az egyben mindegyik; szeretlek és te szeretni fogsz engem; ne keress, mert ott vagyok, ne hívj, mert szólok hozzád! – légy egyedül minddel, és légy mindenikkel velem!: belezuhanni a mélybe a magasságokig!...

Az elígért éjjelek, az odaígért félelmek az éjszakában: hanyatt döntött, megemelt test, ernyedt, leomló női felsőtest: egy pillanatnyi felismerése a megnyugvásnak; megszépül az ujj, a kézfej, a kar: halott, csúf és semmire való.

megroppanó törékeny vállad
kiszolgáltatott tarkód áttetsző pihéi
a tintaceruzás érvonalakkal telefirkált
két kicsi melled

érintéseink érzéki bohózatában
hallom – fölhangzik a taps
szem nélkül is nézi nézi
játékaink a kék magas

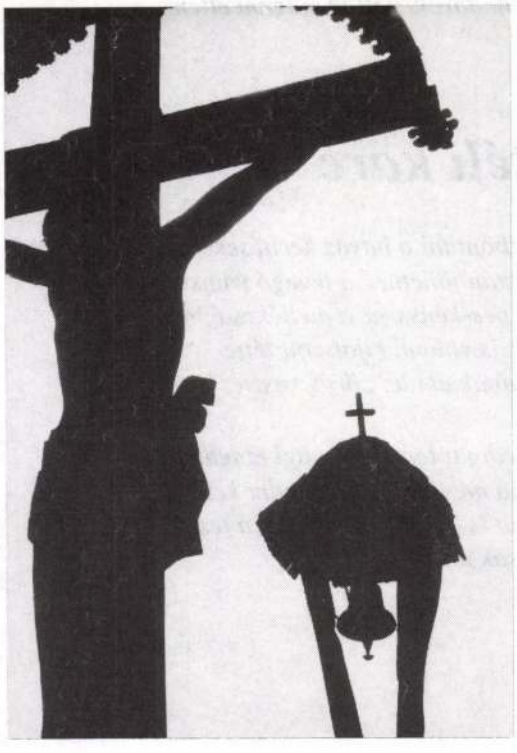

PÉNTEK IMRE

Felező idő

Mennyi bűnt elkövettem én –
szinte vágytam a büntetésre,
most, hogy a lépteim beérte,
mégsem mosolygok könnyedén;

csillagok a fájdalom egén,
rút dolgok gyászos összeesküvése
gyötör meg, hogy tudatomba vésse:
ítélet ez már, kőkemény!

Vajon mit kell még elviselnem,
mikor mondja Isten: már elég,
s elveszi kínjaim – felét…

Vagy nem tekintve, mennyi van hátra,
új terhet rak a görnyedt hátra,
s hadarok, vallok magam ellen…

téli karc

lebontani a havas kerítéseket
aztán jöhetnek a levegő vámszedői
lépés-kényszer a mellékes éjben –
ez is valami kijátszott tétje
annak aki az „örök vesztes"

pedig a teremtés magkezdeménye
ma megint barázdálódni kezd
ma is (végtelen időben) a test –
csak a test

Keserves

Bár nyelne el a tenger,
s kövek esnének rám a San Lucáról,
vagy kezem, lábam leszakadna tövestül,
nem bánnám már soha-soha,
s bárcsak leesnék erről a szirtről,
agyam könnyedén toccsanna szét a parton,
akár a San Petronio templom
magasáról lezuhant galambürülék.

Bár elvesznék itt, még itt,
nem máshol, nem odahaza,
bár értenétek egy szót belőlem
hang nélkül a csöndben.

Arccal vetem magam a folyóba,
nem szomjazom, amíg bírom,
narancssárga halakat látok,
testemet emeli a víz.

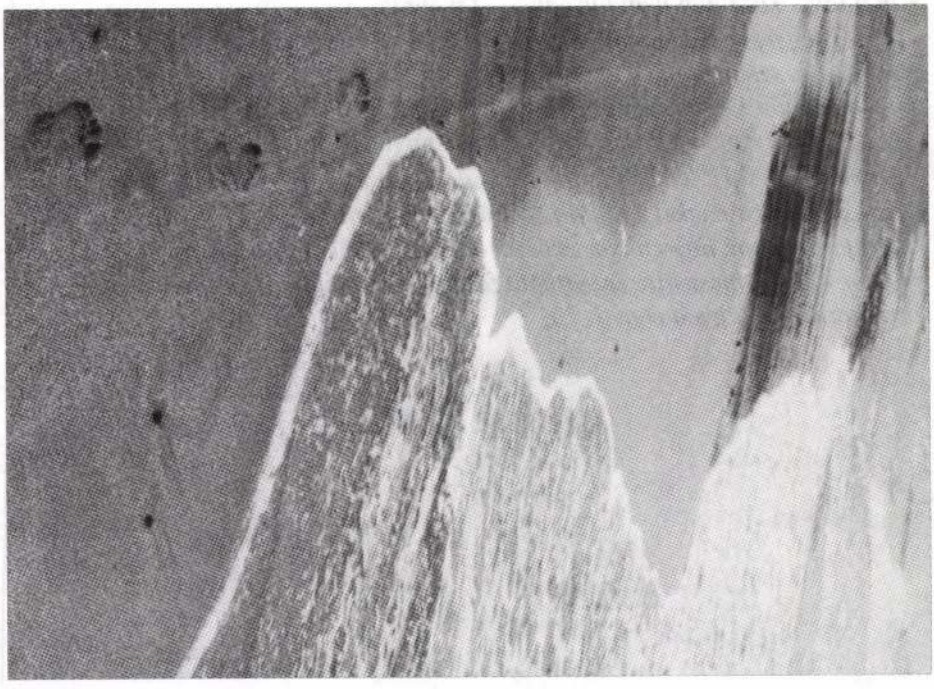

A látvány, amely krikszkrakszokkal próbál becsapni, s káprázattá válik, s mégis megfigyeled minden mozdulatát.

A sírok, amelyeket újra felásnak, mert kevés a hely, szintén feledésbe merülnek.

Mindent felejtesz, hogy nyugodtan koncentrálhass másra, de mikor eszedbe jutnak a dolgok, visszahajózol a múltba.

Várod a nyarat, dehát most lesz az ősz

Várod a nyarat, dehát most lesz az ősz, aztán a tél, most más gondok jönnek, most máshoz szokunk.

Jönnek a hatalmas, barna levelek a hegyi utakra, a parkokba, az elhalkuló kertekbe. A csönd rázza csörgőjét a házak felett.

Az ablakon át látod, a nyirkos pára elterül a földeken, s a városba a felhők beözönlenek. Várod a nyarat, s nem a hideget, de ha nagyon figyelsz, még hallhatod a madár utolsó dalát végigfutni a Gellérthegyen.

Most szokjuk a nyugalom jóságát. Semmi nem zaklathat fel. Sem a távol közelebb nem húzódhat a távolnál.

A szépséget figyeld, amott a kerti padokon színekre lelhet szemed a gesztenyefák leveleiben. Megszokjuk a fák törzsét, görcsbe rándult ágait, vagy a földből előtörő gyökereket.

A csendhez szokunk, majd a mélység megnyugtat.

A nyugalom újra felszabdalja vágyaidat, s az éter felé szökik.

Az eső ritmust énekel s táplálja a Föld lelkét, altatja, ringatja a télben, hogy mikor érkezik a nyár, érlelje a gyümölcsöket s mikor éhesen mész idegen, otthoni földeken, s mielőtt az óceánhoz érsz, kezedben legyen ételed.

Korallbokrok. A halak mirtuszkoszorúsan bújkálnak. Gereblyék ezek vagy szögek?

Belső összefüggéseket a külsőkkel ne keress.

Gondolatban mennyiszer visszatérünk, ugye, egymáshoz. Gréta.
Így az üzenet. Oly csendesen súgod, hogy hó esik. S hő van.

VARGA DÁNIEL

Hegyünnep volt

Gyertya ég, alvadék-
kéken lobog.
A széken súlyos, szilvaízű szoknyád.
Álom voltál, s most kiáltozva
alakot öltesz.

Éjfélre jár. Üres szekrénycsönd.
Mézszínben rebben kontyod, s
érzem, küszöbtelen
a szívem.

Madár moccan árnyként.
Melyik ég gyepzöldje hajszol? Bukásunk
a legbelső szobában.

Üvegpoharak, földköpenyes szolgák,
illatoznak az „üres" fészerben.

*

(Megtörtént, noha nyom nélkül,
tehát jóvátehetetlen.
Miért ragyogsz hát, színlelt halál-
közelben?

Hegyünnepünk volt, vak rózsazuhatag.)

VÉGH BALÁZS

Újabb szempontok a kisebbségi irodalom vizsgálatában

Az 1980-as évek magyar (és hellyel-közzel) európai irodalomtudományának reális törekvése volt a kisebbségi irodalom státusának a meghatározása. A szakemberek ebben a témában korábban óvatosan (sőt taktikusan) fogalmaztak, mivel elkerülhetetlenül ideológiai és történelmi-politikai tényeket is értelmezniük kellett. Mind az anyaországi, mind pedig a kisebbségi (korábban nemzetiségi) irodalomtudományban nagyon sok megideologizált, néha ködösítő, egy-egy aspektust eltorzító, felnagyító elmélet született. Olyannyira, hogy igyekeztek magát a *kisebbségi irodalom* kifejezést is kiszorítani az irodalmi köztudatból és helyette a marxista-leninista ideológiákhoz közel álló *nemzetiségi irodalom* terminust használták. Ez utóbbi került be az irodalomtörténetekbe és kézikönyvekbe is. A nyolcvanas évek második felétől átértékelődik a kisebbségi irodalomról vallott felfogás, polgáribb és liberálisabb meghatározások születtek, olykor egymástól teljesen függetlenül, az anyaországi elméletek mellett a kisebbségi irodalom is megfogalmazza önmagát. Ezek a meghatározások, illetve önmeghatározások válaszként jönnek létre a kisebbségi irodalmakat ért kihívásokra. Megteremtődik az önellátó kisebbségi irodalom modellje: önálló hagyománnyal, intézményekkel, könyvkiadással és olvasóréteggel. 1968 után Romániában például két kisebbségi irodalom is önellátásra rendezkedik be: a romániai magyar és a romániai német irodalom. A hetvenes és a nyolcvanas években megfogalmazódnak ennek a két kisebbségi irodalomnak a sajátos elméletei, majd megszületnek ezeknek az elméleteknek a szintézisei, illetve újabb vizsgálati szempontjai.

A legértékesebb tanulmány ebben a témakörben a Görömbei Andrásé, aki egy hosszabb periódus értékelő összegezésére vállalkozik.[1] Elvégzi a kisebbségi irodalomról magyar nyelven megfogalmazott nézetek és megállapítások kritikai vizsgálatát, és igyekszik egyfajta rendszert teremteni a fogalomhasználatban. A magyar irodalomtörténeti gyakorlatot követve az egyetemes magyar irodalom felől közelíti meg a magyarországi, a nemzetiségi és a nyugati magyar irodalmat. Abból indul ki, hogy művészi esélyük azonos értékű és egymáshoz való viszonyuk mellérendelt, „közös vonásuk az egységtudat". Bár a magyarországi irodalomhoz képest a nemzetiségi és a nyugati magyar irodalomnak elkülönítő vonása is van: a kettős kötődés, a kettős identitás. A továbbiakban a tanulmánynak csupán arra a részére összpontosítunk, amely a kisebbségi, ill. (Görömbei terminológiáját tiszteletben tartva) a nemzetiségi irodalomra vonatkozik. A magyar művelődéstörténetben 1918 óta beszélhetünk kisebbségi irodalomról, ettől kezdve „speciális történelmi létezés vette kezdetét" (Görömbei). Az irodalmi tudat ennek ellenére sokáig megőrizte az egység gondolatát, és a felvidéki, erdélyi, vajdasági elnevezéseket egyszerűen táji, területi értelemben használta. „Ezeket a terminológiákat azonban az új történelmi státus tartóssága fokozatosan háttérbe szorította, és kialakultak a történelmi realitáshoz igazított fogalmak: csehszlovákiai, ju-

Erdélyben járva kicsit mindig visszanyerem bizakodásomat, s arra gondolok, talán mégsem vagyunk viszályokra ítélve, és arra, hogy minden előrelátás nélkül leromboljuk azokat az értékeket, amelyeket a szerencsés történelmi helyzet következtében létrehoztunk. A világ magyarsága sokat tanulhat az erdélyiek intézményeitől, műhelyeitől, mint ahogy az erdélyiek is sokat tanultak az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem előadóitól. A szerves és elmélyült szellemi együttműködésnek jött el az ideje, már csak azért is, hogy egyszer, legalább lelki és szellemi értelemben: a nemzeti kultúra egységének helyreállításában, beforrhassanak a darabokra szakított nemzet történelmi sebei.

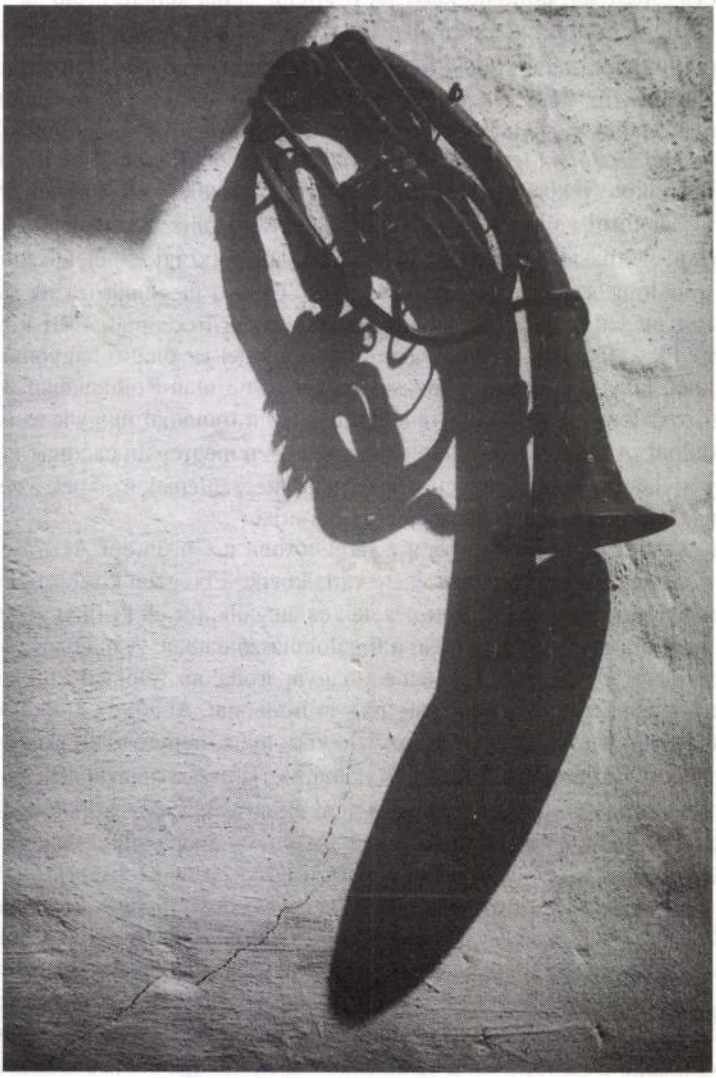

JEGYZETEK

1. Lásd Haugen, E. 1959. „Planning for a standard language in modern Norway", in: Anthropological Linguistics, 8–21; és ugyanő 1987. „Language Planning", in: Ammon, U. és mások (szerk.), Sociolinguistics Vol. I: 626–637. Berlin, Walter de Gruyter. *** Ez az írás a New Language Planning Newsletter (Central Institute of Indian Languages, Mysore, India) számára 1992. szeptemberében készített „Language Planning in Hungary: An Overview" című cikkem módosított, magyar nyelvű változata.

2. Lásd Rubin, J. és Jernudd, B. H. (szerk.), 1971. Can language be planned? Sociolinguistic theory and practice for developing nations, XVI. Honolulu, Hawaii.

3. Lásd Magyar Nemzet, 1989. december 22., 10. lap.

4. 1990. évi népszámlálás. A nemzetiségi népesség száma egyes községekben (1960–1990), 11. oldal. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 1991.

5. Lásd Réger Zita becslését „The language of Gypsies in Hungary: An Overview of Researches" c. tanulmányában, ami az International Journal of the Sociology of Language 110. számában, 1994-ben fog megjelenni. A Központi Statisztikai Hivatal 1992-ben kiadott 1990. évi népszámlálás. Magyarország nemzetiségi adatai megyénként című füzetében a nemzetiség szerinti megoszlást mutató táblázat (43. lap) szerint a cigányok az összlakosság 1,4 százalékát teszik ki.

6. Radó Péter: A nemzeti kisebbségek nyilvános nyelvhasználata Magyarországon, 139. lap. Regio 3. évf., 2. szám (1992): 135–146.

7. Haugen (1987: 627).

8. L. pl. Tolcsvai Nagy Gábor véleményét: „A nyelvművelés és az alapjául szolgáló elmélet minden bizonnyal önkéntelenül, jóindulattal idomult az elmúlt évtizedek társadalomszemléletéhez: egységesíteni akart a valós szociológiai és lélektani háttér elhanyagolásával, s fölülről akarta megmondani, hogyan kell beszélni." „A nyelvművelés esélyei", in: Valóság, 1989. október, 95–103. Az idézet a cikk 100. oldalán lelhető.

9. „English and a grammarian's responsibility: the present and the future," 190. lap. World Englishes Vol. 5, No. 2/3 (1986): 189–195.

10. A magyar nyelvészek megosztottsága e tekintetben nem újkeletű dolog. Deme László egy visszaemlékezésében Laziczius Gyulával kapcsolatban például ezt írja: „amit pedig a kiejtési norma kérdésében vallott – az egyszerű statisztikai átlag elvét az elérendő eszménnyel szemben – azzal egyenest szembe kényszerültem szállni." („Válaszok a nyelvtudományról – egyes szám, első személyben," 13. oldal. In: Sz. Bakró-Nagy Marianne és Kontra Miklós, szerk., A nyelvészetről – egyes szám, első személyben, 9–18. Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 1991.)

11. Nem mindig áll ki. Például Nádasdy Ádám kitűnő esszéjére („A helyesírási ló," 2000, 2. évf., 9. szám [1990]: 55–61.) az elmúlt két év alatt az érvényben levő akadémiai helyesírási szabályzat egyetlen alkotója sem reagált.

12. Tolcsvai Nagy Gábor, i. m. 97.

13. Tolcsvai, i. m. 96. lap.

14. Leírását lásd pl. „Budapesti élőnyelvi kutatások" című cikkemben, Magyar Tudomány 1990/5: 512–520. Vö. még: Kontra Miklós és Váradi Tamás: „Suksükölő értelmiség. Nyelvhasználatunk néhány kérdése az iskolázottság tükrében," in: Mozgó Világ 1991/2: 61–70.

15. „A -ban/-ba nyelvi változóról." Hungarológiai Közlemények 21(1989): 417–427.

16. Lásd a 10. jegyzetben olvasható idézetet.

17. Tolcsvai, i. m. 99. lap.

18. „Levél, még mindig az 'idegenekről'." A Magyar Hírlap kulturális magazinja, 1991. november 9., II. lap.

19. Lásd Tove Skutnabb–Kangas: Language, Literacy and Minorities. London, Minority Rights Group, 1990. A nyelvi emberi jogokra vonatkozó rész magyarul megjelent a kolozsvári Korunk 1992. májusi számának 82–86. oldalain.

20. „Kimondva vagy kimondatlanul a cigány ötös kevesebbet ér, mint a nem cigány ötös. Így aztán a gyerek rendszerint csökkentett értékű lakóhelyről, csökkentett értékű iskolaépületbe, osztályterembe jár csökkentett értékű tananyagot elsajátítani egy csökkentett értékű munkaerőpiaci hely majdani megszerzése reményében" – írja Csongor Anna a Phralipe 1991/10. számában (9–15), „Cigány osztályok Magyarországon. Szegregáció az általános iskolában" című tanulmányában.

21. Lásd Susan Gal, Language Shift. New York, Academic Press, 1979.

22. Ezt az összmagyar tudatlanságot enyhítendő, az egykori Magyarságkutató Intézet 1991-ben megjelentetett egy tanulmánykötetet Budapesten (Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről, szerk. Kontra

Miklós). Ebben Lanstyák István a felvidéki, Szépfalusi István pedig az ausztriai magyarság nyelvhasználatának Trianontól 1991 őszéig tartó történetét elemzi részletekbe menően. A kárpátaljai, erdélyi és vajdasági tanulmány (egyelőre?) nem készült el.

23. Például a New Brunswick-i Magyar Öregdiák Szövetség Bessenyei György Körének szórólapján, amelyen 1992. szeptember 19-re Pomogáts Béla előadására invitálnak, az előadótól a következőket idézik: „Hány magyar irodalom létezik? Meggyőződésem szerint egyetlenegy, mint ahogy egyetlen magyar nemzet él a történelemben, habár a határoktól lemetszett részeit nemzetiségeknek, az idegenbe sodródott tagjait diaszpórának nevezik..."

24. Napló. Szabadelvű hetilap. Szabadka, 1992. március 11., 15. lap. A kita szerb szó, jelentése: pöcs.

25. „[Tolnai Ottótól] származik a magyarországi fül számára rejtélyesnek tűnő cím is: a 'kerítő' jelentésű makró szó a francia 'maquereau'-ra vezethető vissza, s szerb közvetítéssel jutott el a jugoszláviai magyar nyelvbe. Végel egyébként egész regényében a szerb árnyékában elszegényesedett jugoszláviai magyar nyelvet használja" – írja Szajbély Mihály a Jelenkor 1992. július–augusztusi számának 631. oldalán.

In memoriam Cseres Tibor

Ismét itthagyott bennünket valaki a Nagy Öregek közül. Mély szomorúsággal olvastam a kis hírt az egyik napilapban június legelején. Ennyi volt mindössze: „Hetvennyolc esztendős korában elhunyt Cseres Tibor magyar író, Kossuth-díjas, az Írószövetség korábbi elnöke, a Hideg napok című regény alkotója." Bár nem ismertem nagyon jól, mellbevágott, milyen üres, semmitmondó és mégis milyen végérvényes – tragikus – volt ez a rövid közlemény. Azóta bizonyára sokan, szépen méltatták a Mestert odahaza. Ezen gyászbeszédeket nem olvastam, életének részleteit sem ismerem, így csupán kevés információra támaszkodva, a vele kapcsolatos néhány felejthetetlenül kellemes emlékem alapján próbálok elbúcsúzni tőle itt.

Gyergyóremetén született április 1-jén, 1915-ben, a „bolondoknapján", mint szokta volt mondani ez az aranyosan okos ember. Iskoláit Pesten végezte és alig huszonegyévesen már a Békésmegyei Közlöny szerkesztőségében dolgozik a rövidesen eredeti nevén, Pálos Tiborként publikálja első verseskötetét *Tájkép, elől guggolva én* címmel. Aztán katonáskodik többször, de azért közben elvégzi a közgazdasági szakot a kolozsvári egyetemen. A háború után a Viharsarok szerkesztője, majd Pesten az Irodalmi Újság munkatársa 1956-ig. Könyvei rendszeresen jelennek meg ez idő alatt és a Forradalom után is. Csaknem negyven önálló kötetet publikált. (Említsünk meg néhány címet: *Zsebek és emberek, Hol a kódex? Térdigérő tenger, Pesti háztetők, Bizonytalan század, Parázna szobrok, Foksányi szoros*). Valódi műfaja a nagy történelmi regény, de írt elbeszéléseket, riportokat, tanulmányokat, karcolatokat, sőt három-négy színdarabot is. (Például az egyik legnépszerűbb regénye a *Hideg napok* (1964) színpadi változatát is maga írta két évvel később). 1986-tól a Magyar Írók Szövetségének elnöke. (A stafétabotot 89-ben rövid pár hónapra Göncz Árpád veszi át tőle, akit, mikor „másféle teendők" lemondásra kényszerítenek, Jókai Anna követ 1993-ig.)

Cseres háromszor kapott József Attila-díjat (1951, 1955, 1965), majd 1975-ben végre ő is belép – megérdemelten – a Kossuth-díjasok sorába. Életművét a Szépirodalmi Kiadó gondozta. A nyolcvanas évek vége óta rengeteg folyóiratnak is írt; a rendszerváltás után számtalan alapítvány és bizottság tagjaként szorgoskodott, korát meghazudtolóan, aktívan és nagy lelkesedéssel. Érzékeny, melegszívű mentora a fiatal íróknak, hűséges, mindig helytálló barátja a kortársaknak. Nemcsak kiváló író és történész volt, de egyike a ritka derék, tisztességes embereknek.

Huncut mosolyával, mindig derűs egyéniségével, bölcs tanácsaival, szellemes vicceivel, józan világnézetével, nyugalmat árasztó megjelenésével, álmatagon is sugárzó szemeinek felvillanásával, békítgető közbeszólásaival nem emeli már a Tokaji Írótábor szellemét, színvonalát, mint tette huszonkét éven át minden augusztusban. Én is ott találkoztam vele 1991-ben először. Elbűvölő kedvességével, mint a házigazdák egyike, nagyban hozzásegített, hogy elmúljon minden félelmem, fenntartásom. Elő-

ször vettem részt egy valódi „otthoni" írótalálkozón, szembetalálkozva a „legendákkal." Mint ő maga is. Hisz én ott kint, sokadmagammal, olvastuk a hazai irodalmat, ismertük a nagy neveket, csak ők nem nagyon tudtak rólunk. (Én például az 1988-ban megjelent hatalmas, történelmi dokumentumnak számító regényéről, a kétkötetes *Vízaknai csaták*ról hosszú méltató cikket írtam egy rangos amerikai irodalmi folyóiratnak, dicsérve az író félelmetes tárgyi tudását, mértékletességét, veretes nyelvét, képteremtését, realisztikus karakterformálását, általános epikai kiválóságát.) 1991-re már ez a helyzet lényegesen megváltozott, de azért a másfélszáz résztvevő között csak két-három „nyugati" tollforgató volt jelen (Erdélyből és Szlovákiából többen), a háromnapos fontos, remek tanácskozáson.

Igen fog hiányozni a tokaji csoportnak. Másoknak is. Szegényebb lett újra a magyar irodalom. Isten áldjon, Tiborunk!

Györgyey Klára

Németh László Bibliográfia. Összeállította Hartyányi István és Kovács Zoltán Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1992

Ha történetesen belgának, hollandusnak vagy osztráknak születik, nem kellett volna csaknem két évtizednek eltelnie halála után ahhoz, hogy végre-valahára anyanyelvén, a nyelven, melyen írt, bibliográfiába foglalják munkáit, műveit.

De mert magyar volt, térdet, fejet nem hajtó magyar, bibliográfiája talán soha nem lát napvilágot, ha Kanadában élő leánya nem teremti meg a tetemes anyagi alapot ennek a mérhetetlen jelentőségű tudományos műnek a létrehozására.

Hartyányi István, Németh László egyik volt kiadója, szellemi fegyvertársa vállalta és végezte el kiválóan a feladatot, a bibliográfia elkészítését, összeállítását.

Nemcsak gondos, pontos, hibátlan adatgyűjtemény ez a mű, de egyben irányító térkép is, a huszadik század kétségtelenül egyik legnagyobb magyar elméjének a megismeréséhez.

A kötet tömör, alig kétoldalnyi előszava kristálytisztán tárja az olvasó elé a bibliográfia keletkezésének drámába illő történetét.

E. Réső Zoltán: Újvári Gimnazisták Amerikai Magyar Levelestár, Eurologia, Bloomington, Indiana, 1991

Csaknem egy éve került íróasztalomra ez a könyv. Ide tettem, oda tettem, narancssárga fedőlapjáról felemelt mutatóujjként meredt felém az egyik érsekújvári templomtorony.

Többször gondoltam rá, hogy belelapozok a könyvbe, mielőtt polcra teszem, a tucatjával elém kerülő új könyvek mellé. Azután a múltkor, csaknem egy év után, a repülőtérre indulóban válltáskámba csúsztattam. Ott is maradt egy hétig. Olvasatlanul. Aztán hazaérve kinyitottam egy este a közepe táján, olvasni kezdtem:

25. Megint a tánciskola

Deme Laci a második emeleti folyosó kanyarjában sűrűn osztogatta az instrukcióit. A programon a táncvizsga előtti főpróba szerepelt. Elképzelése szerint az osztály minden érdekelt fiú tagja virágcsokorral fogja köszönteni az imádottját. A hosszúra húzódó tánciskolai gyakorlatokban ugyanis sokat kínlódtak a leánykák velük. A szónoklatot Kominek táncmester afféle jóvátételnek szánta a kislányok számára. Megfigyelte, hogy a lányok ügyesebbek voltak a táncban. Ügyetlen, de még a táncosabb lábú partnerükkel is meg kellett kínlódniuk, hogy azok elfogadhatóan lejtsék a tangót meg a keringőt.

Szilágyi Ilonka is készülődött a táncvizsgára. Szülői segédlettel. A hálószobában öltözött át. Édesanyja megfésülte haját, majd rolniba felcsavarta. Kölni, rúzs, púder már a retikülben pihent.

és olvastam, olvastam, oldalakon át, a 26-ik, 27-ik fejezetet és akkor megálltam: Mi ez? Miért nem kezdtem a könyvet elölről?

Reggel 1/2 7 lett, mire befejeztem, még a képek jegyzékét is elolvastam. Valahogy ez a kedves, nem „hivatásos" író tollából jövő, de őszinte visszaemlékezés olyan varázslatos erővel ragadott meg, mint kevés könyv mostanában. Talán közrejátszik az is, hogy ez a darabja Európának, melyet mi ezer esztendeig így hívtunk, hogy „A FELVIDÉK" most, 1993 januárjában megint gazdát cserélt?

A Csallóköz, a Szigetköz, a Vág völgye, a Mátyusföld, a palócvidék, az a terület, amelyik 1921-től 1942-ig Csehszlovákia, 1942-től 1945-ig független Szlovákia, 45-től 1993 január elsejéig megint Csehszlovákia és azóta Szlovák Köztár-

saság, újra az érdeklődés előterébe – ha nem is központjába – került.

Akik már éltek 1945-ben, talán emlékeznek még az akkori rendszerváltozással kapcsolatos eseményekre... Talán ezért is, most minden, ami a magyar határtól északra történik vagy történt, különösen érdekesnek látszik.

Élet, eleven élet lüktet az Újvári Gimnazisták minden oldalán, a mindennapok semmiből jövő és semmibe távolodó történései jelennek meg ezeken a fekete-fehér pillanatfelvételeken, egy régi amatőr fényképész családi albumába beragasztott képeken.

Ahogy olvassuk Réső Zoltán önéletrajzi „kulcsregényét" (vagy inkább megváltoztatott nevekkel leírt őszinte naplóját?), úgy érezzük, hogy mi magunk is ott vagyunk minden oldalon, minden képen. Saját elfelejtett ifjúságunk emlékeit elevenítik fel a mindennapi ügyek, melyek velünk is megeshettek volna – vagy meg is estek. Kikapcsolódásnak és kortörténeti beszámolónak egyaránt jó és hasznos ez a könyv. Nemcsak a pár dollárt, amibe kerül, de a pár órát is megéri, amíg elolvassuk.

Szathmáry Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1977 FEB 1

Jakab Tamás, 12 éves

1021

1977. FEBRUÁR 1., KEDD

Diplomamunkák az Iparművészeti Főiskolán

DÍJNYERTES RÁCKEVEI GYERMEKRAJZOK

AZ IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLA most rendezte zugligeti dísztermében végzős belsőépítészeinek diplomatárlatát. Mottóul *Abraham Moles* találó megállapítását olvashatjuk a makettek és kiállított tárgyak előzeteseként: *„A környezet elemeit a társadalmi rend termeli, s az építész vagy a formatervező alakítja, akinek ezáltal lényeges szerep jut az ember és a társadalom kapcsolatában."* Ez a kapcsolat nálunk több mint harminc éve nemcsak biztosított, hanem egyre alaposabb, az összharmóniát serkentő, terebélyesítő vállalkozás, melyért milliók dolgoznak.

A főiskoláról évente diplomát kapó *ötvösök, gobelinkészítők, grafikusok, belsőépítészek, keramikusok* a maguk választotta műfajban az esztétikailag tökéletesedő térgondozást vállalják, mely gyönyörködtető közérzeti elem és a tudatfejlődés egyik forrása is.

A KÉRDÉS AZ, hogy hogyan készülnek a holnap iparművészei hivatásuk teljesítésére, miben rejlik a társadalom nagy megrendelése, milyen az új formavilág? Az összetett kérdésre röviden azt válaszolhatjuk, hogy a felkészülés komoly, mely az intézmény és a hallgatók általános lelkiismeretességét igazolja. Mást is. Azt, hogy *az életművek belső tervezése egybeesik társadalmunk fokozódó igényeivel.* Az külön örvendetes, hogy az oktatás számba veszi és elsajátíttatja a művészet jelöltjeivel azon szemléleti és technológiai újdonságokat, melyek századunk európai műhelyeiben rendezett és boldogító mértani formákkal szervezik az új szépséget az új embernek. Úgy is mondhatjuk: az egyre magasabb lelkületi és intellektuális színvonalra jutó szocialista embernek.

A végzős belsőépítészeknek terveiben nyilvánvaló az a szándék, hogy megtalálja a geometria és a természet formáinak egymáshoz kapcsolt helyes arányrendjét. *Paulo Lenke* szolgáltató üzletházában a monstrumméret kellemes tagolásban válik emberivé — belső szigetek, apró labirintusok képzésével. A labirintus a képzelet játéka, nélküle nyomasztó a szerkezet. Igaz, ez nem mindig gazdaságos, de az építőművészet, *a térképezés, az esztétikum áttételes gazdaságosságát* is ismeri és alkalmazza. A labirintikus szerkesztés elringatja a mértani alakzatokat, így válik szervessé a tér. Iskolák, színházak, flexibilis lakóházak makettjei és tervrajzainak szemlélése közben örömmel fedezzük fel azt az igényt, hogy a tervezők számolnak a zöld övezet *nyugtató* hátterével —, *az erdőt és a dombor-zati tényezőket is a kompozíció alkotórészének tekintik.* Az is, de ennek tudatos vállalása és kalkulációja növeli az iparművészet távlatos lehetőségeit, hiszen a tér adottságait is szövetségesnek kér fel. Így szűnik meg a mű magánya, így válik a megtervezett és megvalósított szépség közüggyé — a lakás otthonná. Az iparművészet napjainkban egyre inkább a minősített tér általános eszményéért fáradozik egyre komolyabb sikerrel, melyet a zugligeti kiállítás is igazol.

AZ UTÁNPÓTLÁS sarjadó vetésében is érdemes körülnézni. A Magyar Országos Állatvédő Egyesület pályázatot hirdetett *Ló a gyermekek gondolatvilágában* címen. A ráckevei cigányiskola tanulói közül tizenheten kaptak különdíjat és elismerő oklevelet, melyet *Gobbi Hilda* Kossuth-díjas színművész írt alá. A *Jávor Ernő* pedagógus által beküldött lapok közül különösen *Jakab Tamás* színes rajza emelkedik ki. Mindössze tizenkét éves a mű készítője, akinek meseparipáján négyen is lovagolnak.

L. M.

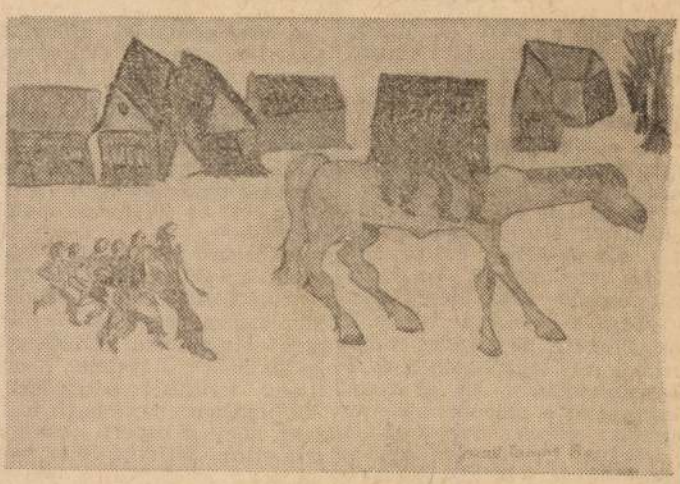

A ráckevei Jakab Tamás (12 éves) különdíjjal jutalmazott pályaműve

Tervek és lehetőségek (21.)

Panaszkodás helyett, távlatokba

A Cement és Mészművek váci gyárának vezetői az elmúlt néhány esztendőben nagyon sok fórumon panaszolták el, hogy kevés a gyárban a munkáskéz. Olyannyira kevés, hogy gátjává lesz a folyamatos munkának, a tervek teljesítésének. A gyár igazgatója, *Koltai Imre*, ezt a következő adatokkal bizonyítja. Nyolc éve 1045 fizikai munkást foglalkoztattak, négy éve 955-öt, s az idei létszám már csak 860.

S a számok még csak a valóság felét tartalmazzák, hiszen közben dolgozni kezdett a mészüzem, a zsákgyár, s a négyes kemence. Mindez végül is azt jelenti, hogy a lényegesen nagyobb feladatokat ma kétszázzal kevesebben látják el, mint egy évtizeddel ezelőtt.

● Csökkenhet-e tovább következmények nélkül a DCM dolgozóinak száma?

— Őszintén reméljük, hogy nem csökken tovább jelentősen, de hogy emelkedni sem fog, az is bizonyos. Hogy végül is mennyi a mi üzemünkben az optimális létszám, nagyon nehéz megállapítani. A hasonló tervek szerint épült NDK-ban dolgozó *bernbergi* gyárban körülbelül annyian dolgoznak, mint Vácott. Egy másik baráti országban épült testvérgyárunkban viszont amikor megmondtam, hogy hány munkásunk van, azt hitték, tréfálok. Náluk pontosan kétszer akkora a létszám, mint itt. De a fejlett ipari országok hasonló technológiával dolgozó üzemei között viszont *akad kétszer-háromszor termelékenyebb is.* De visszatérve a kérdésre, ma már nem panaszkodunk a létszámhiány miatt. Inkább számítunk, felkészülünk rá. Megoldást keresünk, hogy a megnövekedett feladatokat is megoldjuk *a rendelkezésre álló* emberekkel. Az idén például lényegesen több cementet kell zsákba csomagolni mint tavaly, s ehhez sokkal több munkáskézre is szükség van. De ha távolabbra nézünk, a mészhidrátüzem beindításához is a gyárkerítésen belül kell munkásokat keresnünk. S meg fogjuk találni, hiszen például a bánya tervezett rekontsrukciója nyomán felszabadulnak munkások. Az anyagmozgatás gépesítése, valamint az egyéb beruházások, a mi sajátos körülményeink között is megkönnyítik a dolgozók munkáját, illetve néhány embert az adott munkakörben feleslegessé tesznek.

● Ezek szerint nincs akkora létszámhiány a gyárban, ami gátolná a folyamatos munkát?

— Olyan mértékű valóban nincs, hogy állnának a gépek, vagy ne tudnánk három műszakban termelni. Ha például valamelyik berendezés irányításához az éjszakai műszakban öt emberre van szükség és egy megbetegszik, *ideig-óráig* négy is elláthatja a munkát. Ha nem egy, hanem két ember hiányzik, már a délutáni műszakból kell valakit bent tartani túlórában. Leginkább mégis segédmunkásokból van hiány. Igy arra már végképp nincs lehetőség, hogy tisztán tartsuk a gépeket, a gyárudvart. S abból már komoly kár is származhat, ha a meghibásodott alkatrészt csak félórás munkával lehet kibányászni a porból, mert ez idő alatt a berendezés nem termel. Az építő-karbantartó részlegben — mi úgy hívjuk térüzem — egy-egy szakmunkásra néhány éve még másfél-két segédmunkás jutott. A szakmunkások száma, mint ahogy az egész gyárban, itt sem csökkent jelentősen, de tizenhetükre *összesen három* segédmunkás jut. Igy viszont a szakmunká-

A tsz-ek idei feladatai

A TOT elnökségének felhívása

Hétfőn a TOT elnöksége ülést tartott. A tanácskozáson részt vett *Bíró Ferenc*, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese is.

Az elnökség megtárgyalta a mezőgazdasági szövetkezetek elmúlt évi gazdálkodásának tapasztalatait és az idei feladatokat. Mint megállapították, bár az elmúlt évi gazdálkodás eredményeit összegező zárszámadó közgyűlések még ezekben a hetekben zajlanak országszerte, az előzetes adatokból már levonhatók a főbb következtetések. Az elnökség leszögezte: a szövetkezetek az elmúlt évben fegyelmezett munkával komoly erőfeszítéseket tettek a tervcélok teljesítésére, és az ez évi feladatok megoldásához szükséges meg-

A mezőgazdasági szövetkezetek ez évben az előirányzatok szerint 14,4 miliárd forint beruházást valósítanak meg. Gépberuházásokra 9 milliárd forint, ültetvénytelepítésre 0,8 milliárd forint áll a közös gazdaságok rendelkezésére.

Az 1977-es évi tervfeladatok teljesítésére és a gazdasági tevékenység javítására a TOT elnöksége felhívással fordult a mezőgazdasági szövetkezetekhez. Ebben egyebek mellett arra hívja fel a szövetkezeti kollektívák figyelmét, hogy üzemi terveiket adottságaikhoz igazítva úgy határozzák meg, hogy az egyben az országos célok teljesítését is szolgálja.

Ezzel összefüggésben az elnökség tudomásul vette a me-

Jakab Tibor

Lósd Kesztyűs Ferenc

Népszabadság, 1988. febr. 6.

Jakob, takács

A soproni külváros 2.fertalyanak telekkönyvében szerepel 1536-ból.-"Jakob Weber III viertel haus." 353.old.-1.jegyz.:alatta "ain halb áthúzva.

Házi Jenő: A soproni külváros 2.fertályának telekkönyve 1536. évből.353.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Jakab Tibor

Kiállítása: Project of Art Galéria,
Washington.

Népszabadság, 1988. febr. 15.

JAKAB Viktória fertő

Kils: Passiaképek. Kiliánné
Jakab Viktória fertmeyer. =
Új Ember, 1997. febr. 23. 8. Ill

Kandidátusi munkásság tézises összefoglalója
(kivonat)

Horváth Ferenc

Jakab Zoltán

életrajz

Murádin Jenő: Napybánya. A festőtelep
művészei. Miskolc, 1994, 46–47.

JAKAB ZOLTÁN

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

501-502
Szöveg : 161

Jakab Zoltán, építész MDH

A Bányászati Tervező Intézet
új székházát tervezte Zilahy
Istvánnal közösen.

Rózsa Gyula: A benovított ház 8

NÉPSZABADSÁG, Bp 1965. szept. 25.

M.D.K.

JAKAB Zoltán

1979-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334.l.

MDK

Jakab Zoltán, 2o.sz.

Nagybányai tér

Almásy-Tel. 3.auk. 194o. ápr.

JAKAB Loltán

M.D.A.

1918-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 333.l.

MDK

Jakab Z. épitész

Felszabadult Bp. müvészete. N.Szal. 196o.

MDK

Jakab Zoltán

Virághegy, o.

Hidon, o.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

M.D.K.

JAKAB Zoltán festő

1913. -ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 330.l.

M.D.K.

JAKAB Zoltán festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

JAKAB Zoltán festő

M.D.K.

1915.ben Nagybányán dolgozott

Vö.: Nagybánya... Bp. 1954.331.l.

JAKAB Zoltán

M.D.A.

1917-ben Nagybányán dolgozott

Rél: Nagybánya... Bp.1954: 332.l.

JÁKAB Zoltán

M.D.K.

1916. ben Nagybányán dolgozott

Vétl: Nagybánya.. Bp. 1954. 332.l.

MDK

Jakab Zoltán, 2o.sz.

Nagybányai tér

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 22 l.

JAKAB Zoltán festő

M.D.K.

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. Bp. 1954. 329.l.

M.D.K.

JAKAB Zoltán festő

1911-ben nagybányán dolgozott.

Ráti: Nagybánya. bp. 1954. 329.l.

Изд.-бон "Кубейгуен долгохоев".

Изд.: Кубейгуа. пр. 1954. 339 л.

M.D.K.

JAKAB Zoltán festő

1912-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 330.l.

MDK

Jakab Zoltán,

1902-ben az iskolában dolgozott
1903-ban " " "
1904-ben " " "
1905-ben " " "
1906-ban ,

A szabadiskola idejo. /1902-1912./ 78.l.

MDK

Jakab Zoltán,

19o7-ben az iskolában dolgozott
19o8-ban " iskolán kivül dolgozott.
19o9-ben " " " "
191o-ben " " " "
1911-ben " " " "
1912-ben " " " "

19o7-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /19o2-1912./ 83.85.86, 87, 88, 9o.1.

M. D. K.

JAKAB Zoltán epitész

Bn. Bányászati Tervező Intézet szék-
háza (Varsányi Irén u. 40-42.)

Párstervező: Zihaly István
(Repr. távlati kép)

Új otthont kap a Bányászati Tervező
Intézet

Magyar Nemzet 1962. április 21. 3. l.

MDK

Jakab Zoltán

Virághegy, of.

Böertsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

1o7 l.

MDK

Jakab Zoltán

Ut a viz partján, of.

Hid, of.

Börtsök - Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
108 l.

MDK

Jakab Zoltán

Münz, of.

BBertsBk-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

1o7 l.

MDK

Jakab Zoltán

Nagybányai utca, of.

Böertsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

107 l.

MDK

Jakab Zoltán

Ligeti részlet, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
107 l.

MDK

Jakab Zoltán

Nagybányai részlet, of.

Hid, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912. 1o6 l.

MDK

Jakab Zoltán

Zazaparti részlet, of.

Bürtsök - Róti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

100 l.

MDK

Jakab Zoltán

Mosónők, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll.kat. 1912.
98 l.

Jakab Zoltán, építész

20. Bányászati Tervező Intézet irodaháza. Bpest. (repr.)
Építész: Jakab Zoltán,
Zilahy István., 1964.

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 48-old.

MDK

Jakab Zoltán

Téli táj, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
97 l.

MDK

Jakab Zoltán

Domboldalon, of.

Táj- és

életkép kiáll. KMTárs. 1927. 21 l.

MDK

Ferenczy V: A régi Nagybányáról. Nyugat, 1931. márc. 1.

MDK

Jakab Zoltán

Nagybányai vázák, of.

Börtsök-Réti, Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114 l.

MDK

Jakab Zoltán

Nagybánya látképe, of.

Börtsök-Réti, Nagyabányai kiáll. kat. 1912.

116 l.

MDK

Jakab Zoltán

Téli táj, of.

Bürtök-Móti, Nagybányai kiáll. kat. 1912.

117 l.

M.D.K.

JAKAB Zoltán építész

Cementmű, agyagbánya (Rec.)

Pál Balázs: Cementmű

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 1-2. sz.

31-39. l.

M.D.K.

Jakab Zoltán
építész

Az Ernke kávéház terveit
készítette.

Szabó Julia: Az Ernke kávéház
Művészet, 1961. december. — 201.

K.D.K

JAKAB Zoltán épitész

Részvétel a pályázaton / I. kategória/

megvéve

/ b.j./ Vita az épitőművész- szövetségben a családi ház-épités uj megoldásairól
Kihirdették a sorház-terypályázat eredményét
Magyar Nemzet 1962. március 4.4.1.

M.D.K.

Jakab Zoltán.

Nagybányai festőművész több művésztársával együtt memorandumot adtak be a városi tanácshoz, hogy a festőiskola milyen feltételek mellett volna továbbra is fenntartható Nagybányán.

A nagybányai festőművészek memoranduma.
Városok Lapja. 1909. 4.évf. 43. szám. 5.old.

MDK

Jakab Zoltán

Réti I.:Nagybánya.A Mibarát 1922. II. 11-12. sz, 223.l.

Jakab Zoltán

festő

Nabósejedből vált festővé. Nagybányán dolgozott.

Tersánszky J. Jenő

A félbolond.

Bp [1947. 225. l.

... 1873/4)

1.–77. M., 1 térkép

Hermannstadt
S. Filtsch
1874

Jakab Zoltán
gyűjt.

Perállag. III.
1448. l.

613. **Csésze aljjal,**

porcellán, lila alapon karcolt arany keretben magy
SCHALE MIT UNTERTASSE, Porzellan, auf d
farbenem Fond. Wien, 1830.

614. **Tejeslábas,**

század első fele. — TELLER, Porzellan, mit Imaridekor-

t csésze aljjal, szépiával festett tájképekkel. Bécs, 1795.—
Kannen, Zuckerschale und zwei Schalen mit Untertassen,

(az alj törött). Diszítése barna sávokban rozettás csürlődisz.
'ICE für eine Person, Porzellan, bestehend aus zwei Kannen,
n Bordüren. Wien, Ende XVIII. Jahrhundert.

s domború diszítésü fedelén szines virágcsokrok. — DOSE,
Korbflechtmuster, am Deckel Reliefdekor mit bunten Blu-

krokkal. Bécs, XVIII. század közepe. — SAUCIERE, Por-
ussen. Wien, Mitte XIX. Jahrhundert.

. század, későbbi festéssel. —TEEKANNE, Porzellan, mit
t. Mit späterer Bemalung.

tképek alakokkal. Kék jegy. Bécs, XVIII. század első fele.
an, mit Goldspitzenrand und Landschaften in Sepiamalerei.

sü cseresznyegalyakkal. Herend, 1870. — ZWEI TELLER,
bez. gelbem Fond. Herend, 1870.

(Illusztrálva XIX. táblán.)

Jakab Zoltán épitész M.D.K.

LKÓTERV

Bányászati Tervező Intézet székháza, Bp.

+ervezés kezdete : 1961.

Épités " 1962

Társtervező : Zilahy István repr.

Magyar Épitőművészet 1967/1. 18-20. l.

MDk

Jakab Zoltán

Mosónők, o.

Szénaboglyák, o.

Szépmüv.Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952

Jakab Zoltán
építész

A Kelenföldi lakótelep beépítési
tervén dolgozott.

Repő.

Radics: Magyar építészettőt 353.
Műszaki Kiadó 1971.

Jakab Zoltán (XX. század).
264. NAGYBÁNYAI TÉR.
Vászon. 88×100 cm.

100.—

1941.

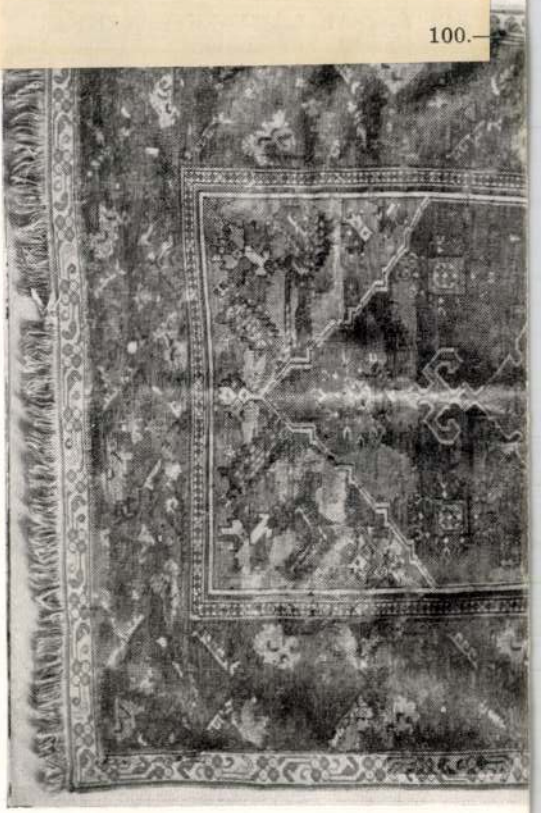

Almásy-Teleki II. 1939

2259.

Jakab Zoltán

P.M.É.: Tizenkét tanulócsoportos gimnázium, Vác. Építész: P.Mueller Éva. Konstruktőr: Jakab Zoltán, statikus Kurucz József, kerttervező Schrenk Ágnes, szobrász: Kiss István /"Végvári vitézek"/. - Képes ismertetés.

Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 40-43. l.

Jakab Zoltán

Jakab Zoltán: Pedagógiai Főiskola lánykollégiuma, Eger. Építész: Azbej Sándor, konstruktőrök: Latorczai László, Jakab Zoltán, statikus: Vörös György, kerttervezők: Hreblay Ferenc, Schrenk Ágnes. - Képes ismertetés/Fotók: Heltay László/

Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. ~~kmk~~ 9-11. l.

Jakab Zoltán

Művészet 1911. 91

Magyar Művészet

1926. 384

1927. 23

Jakab Zoltán

1911. jan. koll. kiáll.
Műveszház

Művészet 1911. 91. l.

Viselet Kép

1848/9-ki

A_2 (magyar

~~Ezen~~

egy szekerészt

nak öltözete

hoz tartozókév

A gr

Kép

Jakab Zoltán

Nagybányai kiállítás.

1912

14 művel

Sümeg vára VI. 124

Jakab Zoltán

Művészet 1911.

91

Spisich János kéziratai VI. 146.

Jakab Zoltán

1902. nagybányai szabad festőiskolában
1903. ditto
1904. ditto
1905 "
1906 "
Nagybányai kiáll kat. 1912

1907 ditto
1908 iskolán kívül
1909 ditto
1910 "
1911 "
1912 "

Torna sarkantyú – öriások, Hunyadi –
Korabeli VI. 137.

Jakab Zoltán

Műcsarnok
1914. tav. Csill. 440, 447
1927. magyar táj. 377

Szepesmegyei Tört. Társulat VI. 191

4378. Jakab Zoltán.

Sz. Nagysomkuton 1883 november 13-án.

Mosónők.

Egész alakban és havas vidéken ábrázolvák, hol a háttérben szinesre festett emeletes és földszintes házak vannak és a hol, az előtérbeli korláton túl, a mely mellett jobbról egy kopasz fa látható, az út mentén kijelölt helyen szorgoskodnak. Számuk három s öltözetük: fejkendő, szűk ujjú rékli, kötény és czipő. Közűlök egy a mosásra szolgáló helyen innen, kettő pedig, annak tulsó felén dolgozik. Jelzése alól jobbra: »*Jakab Zoltán.*«

Vászon, méretei 79 : 94·5 cm. — Lelt. sz. 4378. — Vétetett középületek díszítésére és más gyüjtemények gyarapítására, illetőleg állami elhelyezések czéljaira az 1912 augusztus 15-iki 108062 sz. leirat alapján 700 K-án (1690–912). — Kifizettetett 1912 szeptember 14-én (1801–912). — Elszámoltatott 1912 október 8-án (2060–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 3161–913 szvsz. előadmányt.

Jegyzet. E festmény hátán hegyes vidéket feltüntető téli táj vázlatát szemlélhetjük a hegyek alján házakkal, a behavazott előtérben pedig középütt kettős törzsű kopasz fával.

III
963 (4378).
977 (83).

vét
1912

Jakab Zoltán

irod

Iván Ede. Dolgozó kolóniák.

Pesti Napló 1912. júl. 7.

U. 130

a nagybányai művész-
telep tagja.

SZERENCSÉS ESETBEN:

500.000 P

Jutalom:

300.000 P

FŐNYEREMÉNYEK:

200.000 P

100.000 P

50.000 P

40.000 P

30.000 pengő

25.000 pengő

és sok nyeremény á

20.000, 15.000, 10.000, 5.000, 4.000, 3.000 pengő stb.

A készpénznyeremények összege egy sorsjáték alatt, mely 5 osztályból áll,

7 millió 722.000

pengő.

1933. 12867. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

multban sok számott

a 200.000 pengős,

sorsjegyekre szere

A XXXI. m. kir. osztály

50.

Egyetlen mód

arra, hogy kis összeg

A mellékelt s

nek számait tartalma

a kiválasztott szerencs

f

megrendelje, *hogy az*

Nyeremé

H

Egész sorsj
ár. **P 24.**

Abban a rem

hogy a nagy nyereme

Minden második

Nagy nyeré

Tölcséry István, főgimn. tanár

VI. 311.

Jakab Zoltán

Nagybányai kiáll. kat.
1912
681.

Jakab Zoltán

Festő Nagybánya

Munkacsok

1913–14 téli

Tisrafüredi Perehalom VI. 182

Jakab Zoltán

Nagybányai kiáll. kat. 1912

79.

Thrák vallásos-érem ólomból

VI. 141.

Jakab Zoltán

Nagybányai kiáll. kat. 1912

78

Jakab Zoltán, festő; szül. 1883 november 13-án Nagy-
somkúton.

~~Brassó TV. 130~~

Jakab Zoltán

Mosónok c. Képe
4378 lelt sz.
a Kép mív. Múzeum

Anlagt –

Elektr. adatait

J. Peregrinyben

Szenaboglyák c.
Képe ugyanott.
4671 lelt sz.

Teleki Sándor gróf VI. 310.

Jakab Zoltán

Nagybányai kiáll kat.
1912

81

Sirenlék, római VI. 124

Jakab Foltán

Nagybányai kiáll. kat.

1912. 80

Jakab Foltán

festő

Réti István: A harminc

éves Nagybánya.

MAGYAR MŰVESZET

1926. 384 l.

Jakab Zoltán

a Nagybányai Festők Társaságának tagja.

Szablya János

Nagybánya.

A Kevé környel.

1912. I K.

Jakab Zoltán

festő

szód

a

Szok Nagyb

16 l.

1911-tól törzstagja

volt a Nagybányai

Festők Társaságnak

HELYSÉG

LÖCSE

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Bronz ś

KOR

XV. r

ŐRZÉSI HELYISÉG

R. kat. templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Ciborium.

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Aranyozok
Belsejében tintával ír
rosorum p(e)rtinet "szara
poklosok templomál vo

FÉNYKÉP, RAJZ

Jakab Zoltán

1911. jan. Kiáll.
Müveshaz –

Téli nap. olaff. 300 k
Nagybanyai piacrészlet,
olaff. 500 k.

Amulett, lidiai köböl I. 170. –

1906. XI. 17.

Orsz. tanácsnak. Bpest. Dr. Fejérpataky László-nak a köteles példányokat illető szakvéleménye hozzájárulás végett másolatban megküldetik.

(945/1906.) II.

Jakab Zoltán festő * 1883 Nagyponkuton

FESTI bélyeggel ellátott római agyagmécses

VI. 279

Jakab Zoltán

Miltanár Magyarország

1913-14, tétiráll: 222, 257, 261

Szabolcs megye III. 237

Viktória-nyomda.

Jakab Zoltán

MAGYAR MŰVESZET

1926. 384

1927. 23

Feladó:

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Jakab Zoltán

Nagybánya k. k.
1912

90

Tilden < VI. 98, 102,

Jakab Zoltán

Nagybarzai k. k.
1917

124

Ungvári kath. legeinjegylet

VI. 227

Jakab Zoltán

Nagybányai k. k.

1912

88

Pécs h. n. IX. 15.

Jakab Zoltán

Nagybányai kiáll. kat. 1918

83

Római évem IX. 85.

Jakab Zoltán

Nagybánya 1912.

87

Ős-kori hálónehezék IX. 85.

Jakab Foltán

Nagykanizsai k. k. 1912

86

Topur VI. 134.

Jakab Soltán

olaszleányai k. k. 1912

85

Ruhanemück, békéscsabai

IX. 45.

Jakab Zoltán

Nagybánya kiáll. kat 1912.

82

Solnamegyei

Czévelő, (III. 131.

M.D.K.

Jakab Zoltán

Pályamüve a magánerőből épülő lakásokra kiirt tervpályázaton kiemelt megvételben részesült.

Társtervező: Király László, Dávid László, Arnóth K.

Magyar Építőművészet 1967/4. 9.l.

Jakab Zoltán

M.D.K.

A magánerőből épülő lakóházakra kiírt tervpályázat

díjazva II. dij

Társtervező: Király László, Dávid ~~Károly~~ László,
Arnóth Károly

Magyar Építőművészet 1967/4. 5.1.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1905-ben Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Réti Bh. 1954. 326. l.

R. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1904-ben Nagybányán a Szabadis-
kola novendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1903-ban Nagybányán a Hobad-iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1902-ben Nagybányán a Szabad-iskola növendéke volt

Rébi Bsp. 1954. 325. l.

M.D.K.

Jakab Zoltán épitész

Magyar Autoklub székháza, Bp. repr.

Társtervező: Mányoki László tervezés:1962
építés: 1963-64

Épitésvezető: Somogyi Sándor

Diszitő-szobrászat: Kiss Kovács Gyula

Magyar Épitőművészet 1966/5. 27-31.l.

M. D. L.

JAKAB Zoltán festő

1909-ben Nagybányán dolgozott

Rébi Bp. 1954. 328. l.

Jorab Z.

és Szőke K., Zilahy S.

Rákóczi uti árkádosított épület.

1957-58 terve

A felszabadult Budapest művé-

szete, Budapest, 1960. 14 l.

Kiállítás - katalógus.

MDK

Jakab Zoltán, [építén ?]

A Lakótelep főmérnöke. Nyilatkozata a Kelenföldi új lakótelep építészeti terveiről, új létesítményeiről.

Szentgyörgyvölgyi Rezső: Pihenőpark nyolc lehtáron

3

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. nov. 11

Jakab Zoltán

Bányászati Tervező Intézet székháza, Budapest. /Jakab Zoltán, Zilahy István építészek./ - Magyar Építőművészet, 1967. 16.évf. 1.sz. 18-20. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

73. l.

Jakab Zoltán

Jakab Zoltán - Szlávik Tibor: Kelenföldi I. ütem lakóházai és kommunális létesitményei. ✗ - Müszaki Tervezés, 1967. 1.sz. 1-3. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

M.D.V.

JAKAB Zoltán festő

1908-ban Nagybányán dolgozott

Béti Bp. 1954. 328.l.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1907-ben Nagybánya a Szabad-iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 327. l.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

1906-ban Nagybányán a Szabad-iskola növendéke

Rétő Bn. 1954. 327. l.

r. D. K.

JAKAB Zoltán festő

A Nagybányai Festők Társasága
első törzstagjai közé tartozik (1911.)

Réti István: A nagybányai művésztelep.
Bp. 1954. 59., 70., 78., 82., 83., 242., 317.,
318. l.

M. D. K.

JAKAB Zoltán festő

Szül Nagysomkút ? megh. 1919

kb. 36-38 éves kelelett

Nagybányán a Szabadiskolában

tanult. 1907.

1907. München

1909. Páris

Nagybányán ingyenmű termet kap

Mosónék.

Réti István: A nagybányai művésztelet

Bp. 1954. 245-246. l.

MDK

Jakab Zoltán

Réti I.:Nagybánya. A Műbarát 1922.II. 11-12.sz.
221.l.

MDK

Jakab Zoltán

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926.7.sz. 384.l.

M.D.K.

Jakab Zoltán. /1883-

258. Mosónők. Olajf. 79 x 94.5, vászon.
259. Szénaboglyák. Olajf. 80 x 100, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 31. l.

MDK

Jakab Zoltán

Réti I: Nagybánya. A Műbarát. 1922. II.

221. l.

Jakab Zoltán

Szerepet a „magyar táj és életrép" kiállításban a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 I. 14

Takab Zoltán M.D.K.

Az autóbusz és kisállomás tipustervek pályázatán dijazva

/ 22 000 Ft/

Társtervező: Kádor István

Modern megállóhelyek é állomások épülnek a közuti autóbuszvonalakon

Magyar Nemzet 1964. október 29. 5.l.

MDK

Jakab Zoltán, [építész]

A kis autóbuszállomás - pályázaton
Kádár Istvánnal közös terve
22 000 Ft-os díjat nyert.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG. 1964. okt. 14.

Jakab Zoltán MDK

Nagybányai Liget, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Jakab Zoltán MDK

Tájkép, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

MIX

Jakab Zoltán MDK

A város, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

MIK

Jakab Zoltán

A város, oly.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

MDK

Jakab Zoltán

Törzstagja volt a Nagybányai Festők Társaságának.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat, 1924. Márc.16. 402.lap

MDK

Jakab Zoltán festő (szül.1883)

Nagysomkúton szül. Nagybányán a szabad festőiskolában tanult. Főleg tájképeket festett.
Mosónők és Szénaboglyák c. olajfestményei a Szépműv.Múz.-ban vannak.

E.G.I. 503.1.

Jakab Zoltán, építész M Dh

Zilahy István építésmel együtt készítette a Bányászati Tervező Intézet hétemeletes palotájának terveit.

Tervrajz. Repr.

(– : növeg – fénymásolat –) 6.

ESTI HIRLAP, bn. 1962. máj. 7.

MDK

Jakab Zoltán festő

A nagybányai kolonia alapitói törzstagul meghivták Jakab Zoltán festőt.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat. 1912. 68.l.

Jakab Zoltán

M/ányoky/ L/ászló/: Magyar Autóklub székháza, Budapest /Mányoky László, Jakab Zoltán épitész/. Magyar Epitőművészet, 1966, 15. évf. 5.sz. 27-31. l.

Mányoky László: Miskolci Nehézipari Müszaki Egyetem. Magyar Épitőipar, 1966. 15.évf. 11. sz. 676-683. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 249.l.

Jakab Zoltán épitén

Budapest, Bányászati Tervező Intézet székháza /Jakab Zoltán, Zilahi István épitész, Mester Jenő kertterv./ - Magyar Epitőipar, 1966. 15. évf. 1.sz., p. 16-17.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibli9gráfiája.
/Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. p. 243-284./

p.247.

Jakab Zoltán

K

szül. Nagysomkuton.
Jakab Sandor szabó fia.
Először szabó volt, azután
elhagyta mesterségét és Nagy-
bányán kezdett tanulni,
tőképen Ferenczy Károly
hatása alatt tájképeket
festett. Trüdővészben
halt meg.

Takács Zoltán közlése

1925. II. 21.

~~Aradi erektyemuzeum VII. 286, 287~~

MDK

Jakab Zoltán (+1919)

Domboldalon.1905. c.festm.Repr.
(Prihradny Kalman tul.)

Gerő Ödön: A magyar népéletkép.

Magyar Művészet, 1927. 23.1.

Jakab Zoltán

MDK

Szénaboglyák, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Jakab Zoltán MDK

Téli est, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Jakab Zoltán

Virághegy, 1903 körül
o.,v. 80.5x73.5 cm. Mgt.Bpest.

Hidon
o.,v. 55x65.5 cm. Mgt.Bpest.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat. 33.l.

MDK

Jakab Zoltán

Nagyszombaton szül. Jakab Sándor szabó fia. Először szabó volt, azután elhagyta mesterségét és Nagybányán kezdett tanulni. Főképe Ferenczy Károly hatása alatt tájképeket fes tett. Tüdővészben halt meg.

Takács Zoltán közlése, 1925.II.21.

Jakab Zoltán

MDK

Domboldalon, olf.

Miccarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Jakab

J. 4. *Zoltán*, festő. * Nagysomkút 1883 nov. 13. Nagybányán a szabad festőiskolában tanult. Ferenczy Károly hatása alatt főleg tájképeket festett. Mosónők és Szénaboglyák c. olajfestményei a Szépm. Múz.-ban vannak. Tüdővészben halt meg.

K

Lg. I, 503 f

1279.- Görögkeleti festő:
a XVI. századból.
Madonna két szenttel.

A középütt trónoló Madonna
tűzöld ruhát visel. Kezeivel a
fogja, ki jobbját áldásra emel
böt tart. Mellette balról kereszte
jobbról János apostolt a könyvvel
A háttér hegyes vidék várossal. A
veszi körül. A kép hátán öt sorba
ratum fuit Tempe RECTORATVS IACOB
M DCC L XXX II.

Fa, méretei 120: 101 cm.
Vétetett M. Rocchitól 189
Elszámoltatott 1895: VIII.
Az elszámolásra nézve l.
1894: X. 20-án Szalay I.,
la Gy. // a vételhez hozzájárultak.

Jakab Zoltán: Nagybányai utcarészlet.

unkált fém apró

az 5. számú kép-
k a tisztelt olva-
se találják ki, el-
szívott el Pásztor
zásával elkészült.
mutartó bemuta-
elleni kampány-
omra rokonszen-

a felvételhez.

Heltai—Pásztor)

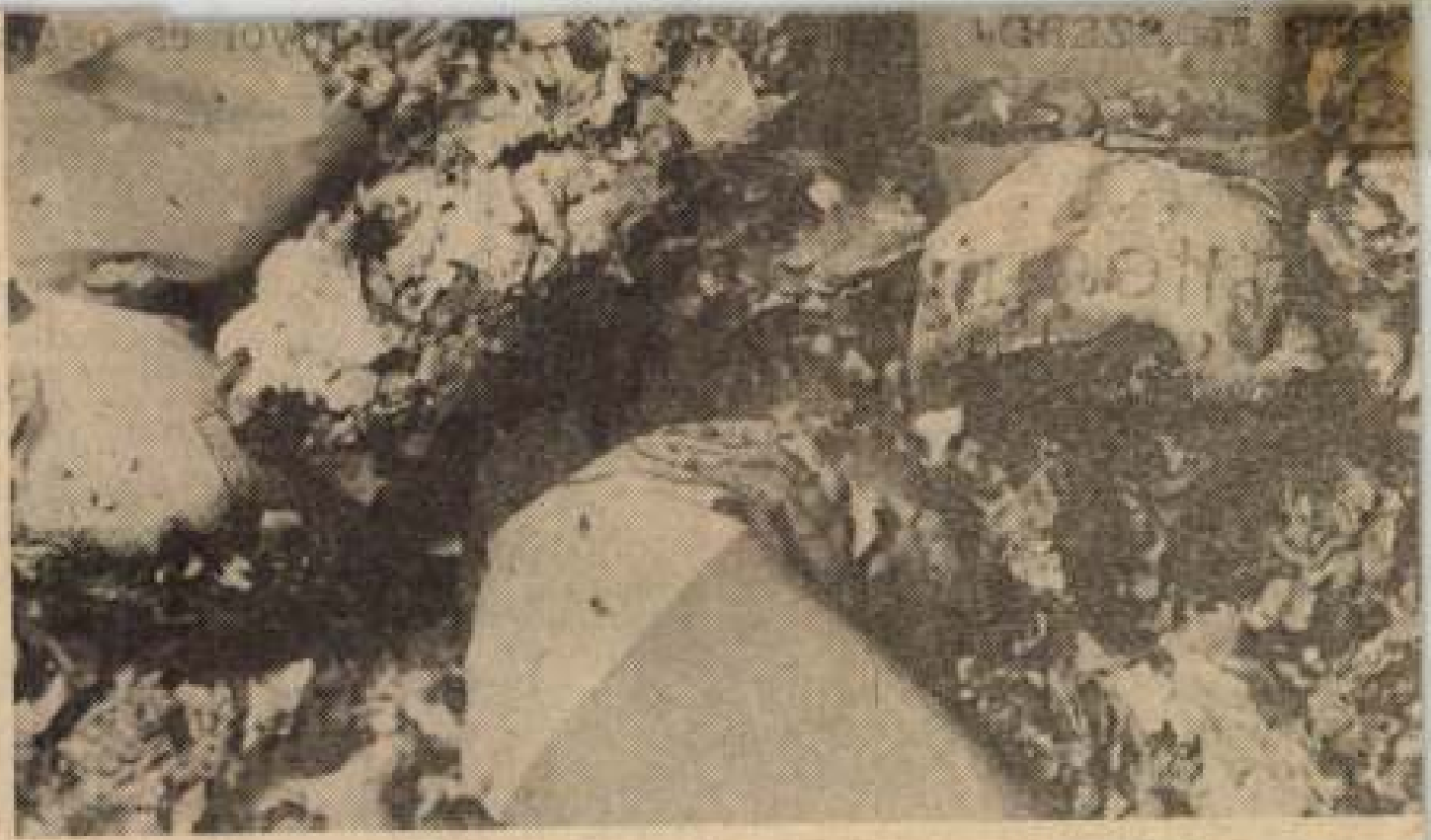

az ikrek?

nők többsége tehát 30 év alatti. Emiatt csökkenő irányt mutat az ikerszülések száma. Másrészt azonban gyakoribbá válnak azzal, hogy a meddőségi panaszokat olyan gyógyszerekkel kezelik, amelyek bonyolult élettani mechanizmus során elősegítik az

Környezetvédelmi mérőműszer

A környezetvédelemben ige fontos feladat az atmoszfér szennyező különféle füstök, gázo káros anyagok pontos meghatáro zása és azonosítása. Amerikai ku tatók most a biolumineszcenci jelenségét próbálják felhasznál a szennyanyagok pontos meghatá

Jakab
Zoltán
festő

Heltai Nándor, a Magyarnyai
Műrésztelep alkotóinak
szép katalógusa.

Petőfi Néke, 1946. okt. 24.

Jakab Zoltán

és Thürmer Rezsőné tervezték a XXII. Nagytétény Mortók Béla úti lakótelep épületeit.

Merza László, Mernót György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

8241

Jakab Zoltán

A Nagyhányai művésztelep tagja volt. A két világháború között a művésztelep még élő tagjai kiállították képeit.

A Hét, 1973. jan. 12. 4. ef. 2 sz. 9 p.

Jakab Zoltán

Finta József a kelenföldi lakónegyed beépítési terv készítői.

Benza László, Bernáth György, Erdei Ferenc stb. : Budapest lexikon, Budapest 1973. 1335°

5351

FERENCZY KÁROLY (1862—1917): CSIRKÉKET ETETŐ LEÁNYKA

Strauber Károly úr tulajdona

JAKAB ZOLTÁN († 1919): DOMBOLDALON. 1905
Prihradny Kálmán úr tulajdona

Gerő Ödön. A magyar népélethép. Magyar Múvész 1927. 23. b

Farab Zoltán

Jakab Zoltán

A tájfestők közül kiemelkednek az itt következő művészek alkotásai:

Barkász Lajos

Vesztróczy Manó

Várady Gyula

Jakab Zoltán

A "Cyrano" sign.-val jelölt kritika külön nem értékeli fenti művészek munkáit, akik a "Tavaszi tárlat"-on vettek részt.
A kiállitáson résztvevő többi művésznév felsorolását lásd: Bosznay István nevénél, az itt következő jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap

Jakab Zoltón

tervezte a bp-i Kelenföldi lakóte-
lep beépítését 1964. 289 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967 Budapest 1970.

1141

Jakab Zoltán

és Mányoki László tervezték a bp-i Dómer Flóris utcai M. Automobil Klub székházát. 1964.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1381

Jakab Zoltán

Nagybányai művészek

Magyar Nemzet, 1986. VIII. 16.

1021

Jakab Zoltán a Középület-tervező Vállalat mérnöke

1980.X.17. 4,25 N.

Jó reggelt!

- És az uj épület után egy remélhetőleg megujuló régiről. Ugy tünik vétre jobbra fordul a Várkert KIOSZK hánaadott sorsa. Az esztendők óta üresen omladozó Duna parti épület átalakitására az Épitéstudományi Egyesült tervet készittetett. A Középület Tervező Vállalat mérnökénél Jakab Zoltánnál Csillag Sándor érdeklődött a részletekről.

- Az épület első hajdani főbejárati része a loggia sor mögötti nagyterem a teljesen eredeti formájában kerül helyreállitásra. Lényegében a hajdanvolt kávéházi funkciót követi annyiban, hogy egy közösségi tér lesz társalgó, klubhelyiség. Az emeleten pedig a székházhoz tartozó kisebb irodahelyiségek és két tárgyaló foglal helyet. Szeretném megemliteni azt, hogy az alagsorban melegitő konyhás gyorsbüfét terveztünk a tanulmány tervben, amely nem zárná ki a külső közönség látogatásának a lehetőségét.

- A Várkert KIOSZK épületének mi adja az értékét?

- Hát egyrészt Ybl Miklós tevékenysége egyik legszebb, legsikerültebb épülete. Az épület belső két szintes terében Lotz Károly freskói.

- Ha most már elkészültek ezek a tervek, ha ebből valamikor valóság lehet, akkor mikor kezdhetnék el a Várkert KIOSZK felujitását és belső uj terének a kialakitását?

- Minden pénz kérdése, arra van lehetőség, hogy az épület homlokzatát külön kezeljük a belső tér kialakitásától, igy mondjuk a külső felujitási és kőfaragó munkák megkezdhetők az épitési engedély és kiviteli tervek közötti stádiumban is.

- És ezt feltétlenül érdemes megtenni ebben a stádiumban. Sokba kerülne a további halogatás.

Jakab Zoltán

Bánsághy Vince, Barkász Lajos, Baróthy Major Jenő, Barta Ernő, Benczur Gyula, Berkes Antal, Beszédes J. László, Bosznay István, Burghardt Rezső, Dobrovic Péter, Ferenczy Károly, Germány Elemér, Glatter Gyula Gulácsy Lajos, Gulyás János, Hende Vince, Jakab Zoltán, ifj. Kampis János, Kandó László, Karlovszky Bertalan, Katona Nándor, Kimm Frigyes, Klammer Mariska, Kléh János, Kozma Lajos, Körmendi-Frim Jenő, Lechner Ödön, Leidenfrost Sándor, Ligeti Miklós, Marton Ferenc, Mednyánszky László, Moldován Béla, Nádler Róbert, Páldy István, Pentelei Molnár János, Reményi József, Rottmann Mozart, Stetka Gyula, Szlányi Lajos, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Várady Gyula, Vastagh Géza, Vesztróczy Manó, Vidovszky Béla, Zádor István, Zombory Lajos művészek vettek részt a Mücsarnokban rendezett Tavaszi tárlaton.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI.évf. 15.sz.
469, 474, 475. lap.

Jakab Zoltán, építész-tervezőmérnök 1.) Folytatás

Almásytéri Szabadidő Központ, Budapest, Építészek: Straub Éva
Jakab Zoltán, Somogyi Pál / Lakótelep /

1. Földszinti alaprajza. / repr. /
2. a Szabadidő Központ főhomlokzata. / repr. /
3. Információs tábla. / repr. /
4. a Szabadidőközpont hátsó homlokzata. / repr. /
5. Az épület belső udvara / repr. /
6. I. emeleti alaprajza. / repr. /
7. II. — " — — " — / repr. /
1. III. — " — — " — / repr. /
3. Részlet a 400 fős nagyteremből. / repr. /
5. A többcélú nagyterem / repr. /
6. a Szabadidőközpont uszodája. / repr. /

2. A Szabadidőközpont főhomlokzata. (Fotó: Vidovics István)

6. I. emeleti alaprajz

6. A Szabadidőközpont uszodája

Magyar Építőművészet, 1986. 1. 12-old., 13-14-15 old.

JAKAB Zoltán

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992
70,89,100

1919-ben dolgozott itt

JAKAB Zoltán festő

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

70.89.177+ll

Jakab Zoltánné

/Holloházi Porcelángyár/ két készített készlettel szerepelt a FIM bemutatótermében rendezett kiállitáson

Magyar Hirlap 1974 292/6

Jakab Zoltán
2002. őszi

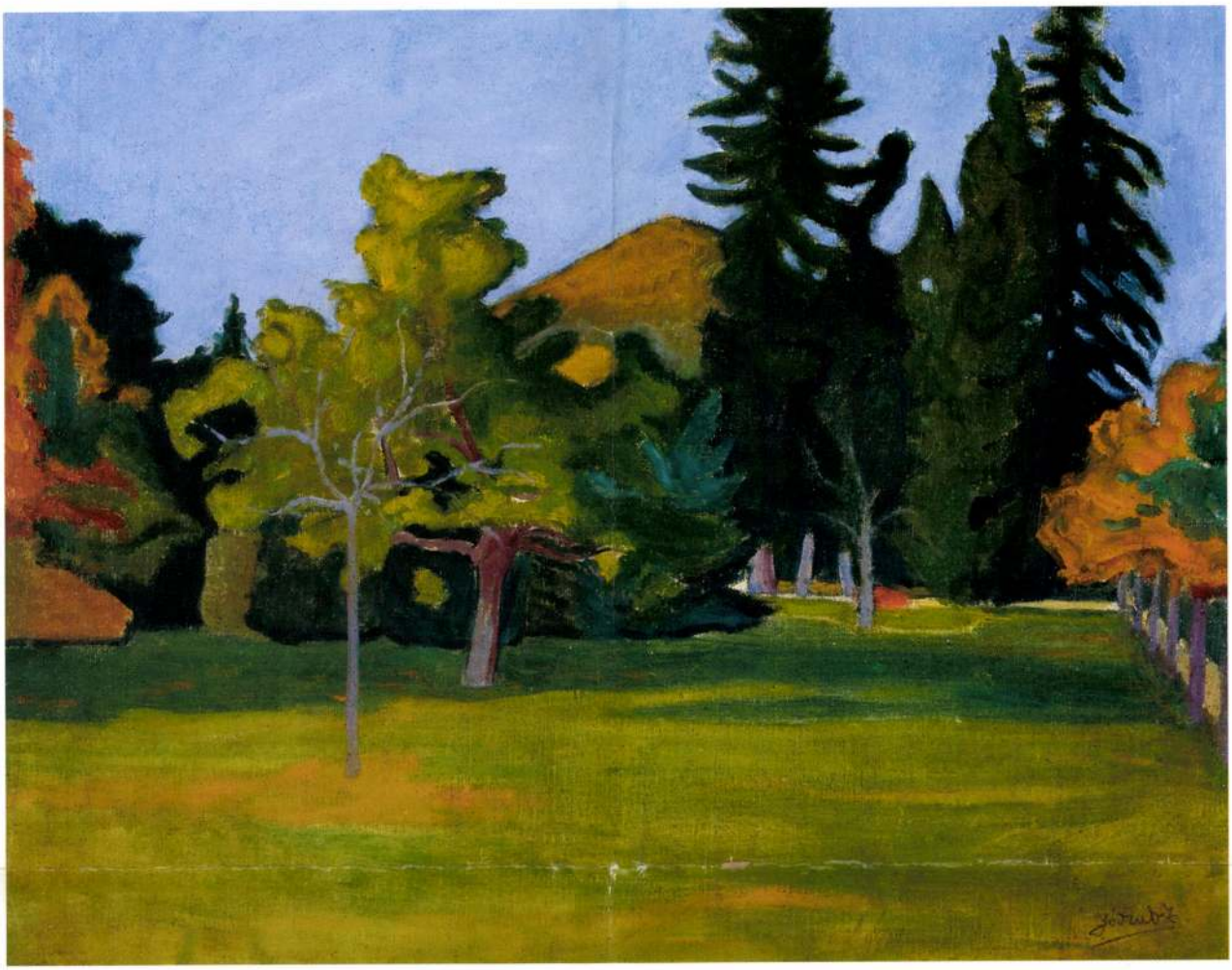

42. ▲
Jakab Zoltán (1883-1919)

Nagybányai liget

Olaj, vászon, 50x65,5 cm
Jelezve jobbra lent: Jakab Z.
Kikiáltási ár: 480 000 Ft

43.

43. ▲
Ferenczy Valér (1885-1954)

Pihenő a fák alatt, 1927.

Olaj, vászon, 77,5x91 cm
Jelezve balra lent: Ferenczy Valér 1927.

Kikiáltási ár: 550 000 Ft

Jakab Zsigmond

Fényezett, hasított, tüksös, szálkás, baltanyomos, héges, mohos, repedett szálú és felületű tárgyakat készített.

Bamer Zoltán: Egy faragó szobrászra...
Művészet, 1978. augusztus – 12. Cap.

Jakab Zsigmond, grafikus

A Tiszatáj 1974. januári számának szövegközi illusztrációit kénítette. A művész Tamási tőrsz falujában, Farkaslakán él. Eredeti foglalkozása: állatorvos. A „fazagókést is az önkifejezés művészi eszközeként tudja használni."

— : Szerkesztői asztal 110–112.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. január XXVIII/1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Nemet: Repr

Jakab Zs.: farkaslaka M2.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. január XXVIII 1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Metnet: Repr.

Jakab Zsigmond: metnete 61.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. január XXVIII/1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Metnek: Rép

Jakab Zsigmond: metnete 71.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. január XXVIII/1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Metszet:

Repr

Jakab Zsigmond: metszete 85.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. január XXVIII/1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Metszet: Repr.

Jakab Zsigmond. metszete 21.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. január XXVIII/1.

Jakab Zsigmond, grafikus

Metszet:

Repr.

Jakab Zsigmond: metszete 33.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. január XXVIII/1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 MÁR 26

Utunk

Jakab Zsigmond

get tegyek kötelességemnek ha
világi becsület, melynek forr
nagylelkűségem volt, az működ

Érdekes módon bűneit a ma
ban keresi és fedezi fel: az e
gek meztelen rajzában különbe
közelebb kerül ehhez a rendkí

Írói szándékáról ezeket írja:
elbeszélni azon érdekes dolgok
zetesebbé szokták az elbeszélé
nem voltam eseményeknek szű
a világ fiainak és az érdekes
nak írok, hanem a Te gondv
nak, hogy lássák és csodálják
rűségét és megtalálják a be
nyugvást; lássák, mondom, e
visszatükröző egyszerű és egye
hogy milyen méltatlan volta
gondviselésedre.« Így vallja
pusztán a maga belső gyönyö
nem azért is, hogy gondolata
olvasókhoz, akik megismerke
író kitárulkozó lelkivilágával, é
A vele történtek különben is m
misságtól mentes megörökítés
tudják azon dolgokat, amelyek
— ámbár sokan fecsegnek ró
azonban az igazság feltárásár
ményei összefüggésének meg
elmondása." Érzékeli a külö
írói vállalkozása és a történet
is felhívja a figyelmet, hogy
más és más írói célt tűzött m
lékiratok bevezetőjében írja: ,
*lomásaim*ból megtudják majd
okok hajtottak a cselekvésre;
ből megismerik azt, amit tett
ki ne várjon tőle egyik mű
históriaírást, kijelenti: „egyá
másnak cselekedetiről és csak

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1976 MAR 26

Utunk

Jakab Zsigmond

Jakab Zsigmond:
Két kapudísz

ncsoló a bölcsesség óhajtása.

BANNER ZOLTÁN

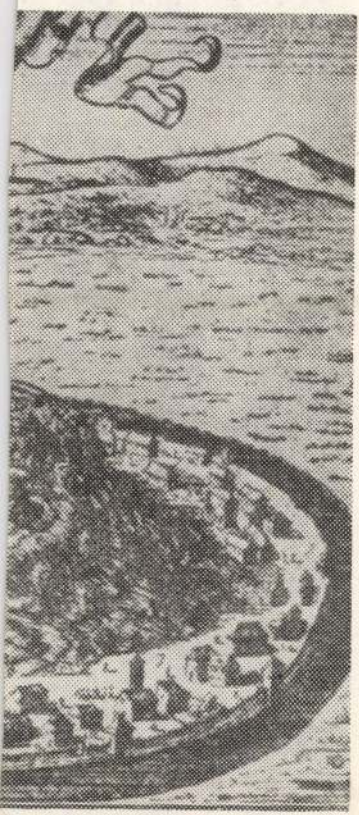

Emlékezés az 1660. évi pusztításra

„A szoboszlói hősökről mégsem szóltak dicsőítő költemények"

Hajdúszoboszló (HBN – Sz. K.) – „Hajdúszoboszló lakói számára 1660. április 29. nem a reménykedés örömével, hanem súlyos kétségekkel virradt fel. Kaba irányából sötét füstöt, magasba vibráló hamu- és pernyeszálakat sodort errefelé a kora reggeli szellő. Azon az éjszakán idáig látszottak az égő Kaba lángjai."

Az idézett mondatokat Erdei Gyulától, a Hajdúszoboszlói kör elnökétől hallgatták az emlékhelyavató ünnepség résztvevői április 29-én Hajdúszoboszlón, a közgazdasági szakközépiskola udvarán. Az esemény tudósítói felidézése helyett tesszük közzé a meseszerűen leírt megrendítő történetet, amelyet a városban jól ismert nyugdíjas pedagógus, a helytörténet már-már megszállott kutatója és megörökítője hagy utódaira:

Hatalmas török sereg közeledett, útját pusztítás, tűz és vér kísérte. A szultán parancsára Szejdi Ahmed pasa hadai jöttek megtorló, romboló szándékkal. A hadjárat fő célja Rákóczi György erdélyi fejedelem trónjáról való eltávolítása és Nagyvárad elfoglalása volt. Szultáni parancsba kapta Szejdi azt is, hogy a Rákóczi szövetségében lévő hajdúk jelentős katonai erejét megtörje, településeiket feldúlja, a lakosságot földönfutóvá tegye. A török büntetni akarta a hajdúságot, amiért az erdélyi fejedelmeknek mindig hűséges szövetségese és támasza volt.

„Szablyára hányatván"

Amikor a török sereg Temesvárról útnak indult, Szejdi hódolásra szólította fel az egész hajdúságot.

A hajdúk változatos történelmük során számos urat szolgáltak, de a törökkel soha nem paktáltak. A túlerő elől a segítségül remélt és itt lévő erdélyi hadak visszavonultak Nagyváradra, a hajdúvárosok csapatai pedig saját helységeik védelmére. A szoboszlóiak magukra maradtak.

Kecskeméty Balázs városi hadnagy néhány száz hajdújával és az el nem menekült lakosokkal kísérelte megvédeni Hajdúszoboszlót. Jól tudták, hogy nincs esélyük sem városuk megmentésére, sem a

Az emlékhely Fotó: F. Szilágyi Imre

küzdelem túlélésére. Mégis, azt a földet, melyet fél évszázaddal korábban Bocskai István fejedelem jóvoltából karddal és vérrel szereztek, melynek nemrég épült hajlékain szinte még ott volt a kezük nyoma, nem akarták, nem tudták gyáván megfutamodva az ellenség kezére adni. Inkább a nehéz harcot, a halált választották.

Szalárdi János, aki az események részese és túlélője volt a Siralmas Magyar Krónikájában így beszél a pusztulásról: „A vezér... rabló hadát jó reggel kibocsájtá, akik azonnal kezdték gyújtogatni szerén-szerte a sok szép rakott épületű hajdúvárosokat... minden helyeket azokban lévő sok szép haranglábos tornyos egyházakat... Szoboszlót azonképpen, de ennek, hogy egyháza környül ugyan jó erősséggel való kastélya volna, abba ugyan feles számmal sokak háznépestül is szorultak vele, és amíg szegények magokat bírták, lövéssel is mind magokat, kastélyokat valóban nagy emberkedéssel oltalmazzák vala."

Utolsó leheletig

De a janicsároktól „meggyőzettetvén" Szejdi pasa „a férfiaknak mind fejek szedeték, mind egyig megnyúzatja, bőrüket az agy koponyájáról levonatja, azokat szalmával megtöltetni és szekerekre számán úgy rakatja vala... azokat azután a portára számán küldené és azokban az ő hűséges szolgálatjának jelenségét az ő hatalmas császárának bemutathassa."

Kecskeméty Balázs és vitéz hajdúi az utolsó leheletükig küzdöttek. Valamennyien hősökként haltak meg. Ugyanolyan dicső tettet hajtottak végre, mint Szigetvár, Drégely vagy Eger várának védői. A szoboszlói hősökről mégsem szóltak dicsőítő költemények, regényes írások. Az eseményt a feledés homálya borította be.

Vitéz hajdúk emléke

Néhányan mintegy tíz esztendeje folytatunk állhatatos munkát, hogy a Szejdi-dúlás történetét, Kecskeméty Balázs és vitéz hajdúinak emlékét ne fedje tovább a hallgatás csendje. Számos meg nem értésen, közömbösségen túllépve most végre sikerült ezt az egyszerű, de mégis szemléletes emlékhelyet létrehozni, amelyen néhány jellegzetes faragvány látható. A harangláb az egykor itt állott templomot jelképezi. A régi szoboszlói temetők tipikus úgynevezett „éles" fejfái arra emlékeztetnek, hogy a templom mellett temető volt. Az itt lévő sírkert egy fél évezreden keresztül adott végső nyughelyet Szoboszló hajdani lakóinak, köztük a Szejdi-dúlás névtelen elhaltjainak is. Az emlékhelyre vonatkozó legfontosabb tudnivalókat pedig a maradvány templomkövekre felállított emléktábla örökíti meg. E haranglábban még nincs sem csengően, sem ércesen szóló harang. Remélhetőleg egyszer azt is sikerül a helyére illeszteni – mondta bizakodva az emlékbeszéd végén Erdei Gyula.

Útkorszerűsítés

Hajdúszoboszló (HBN – T. I.) – Az önkormányzatok költségvetéséből manapság kevés jut fejlesztésre, amit megpróbálnak állami céltámogatási pályázatokkal pótolni. A Hajdúszoboszló centrumában lévő fényjelző készülékkel ellátott útkereszteződés nem éppen ideális a közlekedők számára. A helyi önkormányzat ezért az idén – a közúti igazgatósággal közösen – korszerűsíti a csomópontot.

Az önkormányzat részéről 3,1 millió forintba kerülő beruházáshoz pályázat útján 1 millió 524 ezer forint céltámogatást kapott a város. A tervek szerint a 4. számú főút kereszteződésénél egy sávval bővítik a Luther utcai becsatlakozó utat, amely egyúttal új burkolatot is kap. Ugyanakkor a főtéri keskeny szervizút Luther utcai becsatlakozását áthelyezik, az egészségházzal átellenben pedig belső parkolót alakítanak ki.

A korszerűsítésben a közúti igazgatóság is részt vállal. A felügyeletük alá tartozó főútvonalon, a csomópont Forrás Áruház felőli részén megépítik a negyedik gyalogosátkelőhelyet, ahol ugyancsak forgalomirányító lámpával szabályozzák az áthaladást. A korszerűsítést követően megváltozik a 4-es főútba becsatlakozó Bethlen, illetve Luther utca forgalmi rendje. A beruházáshoz várhatóan augusztusban kezdenek hozzá.

Olvasóinkhoz

A Napló Lapkiadó Kft. eddig is sűrűn kapott észrevételeket, véleményeket az újság tartalmáról, a megjelentetni kívánt szolgáltatásokról és a lap terjesztéséről telefonon és levélben is. Köszönjük olvasóink lapunk iránt tanúsított érdeklődését, számítunk erre a jövőben is. Olvasóink és a lap kapcsolattartását segítendő telefonos ügyfélszolgálatot vezettünk be a 10-700 hívószámon, ahol 8 és 16 óra között egyik munkatársunk várja az önök hívását, az ezen kívüli időben pedig üzenetrögzítő fogadja a kft.-nek szánt üzeneteket. Ezen a telefonszámon is várjuk a megye településein tevékenykedő civil társadalmi szervezetek, egyesületek, körök, csoportok munkájáról és rendezvényeiről azokat az információkat, amelyek a Naplóban megjelenve számot tarthatnak olvasóink érdeklődésére. Új szolgáltatásunk minden bizonnyal megnyeri tetszésüket, mert „péztárcakímélő", a hívások költségét ugyanis a kft. magára vállalja.

Napló Lapkiadó Kft.

Jabal-Zsigmond

VÁLLALKOZÓKNAK

Fejlesztési tervek

A Hajdú-Bihar Megyei Vállalkozásfejlesztési központ legfontosabb tevékenysége a megye adottságait kiaknázó, konkrét fejlesztési tervek (projektek) kidolgoztatása és menedzselése. A projektek elkészítésénél két fő szempontot veszünk figyelembe:

– Olyan regionális szintű tervek készülnek, amelyek konkrétan illeszthetőek lesz az egyes cégek és vállalkozások saját fejlesztési terveibe az elkövetkező három évben.

– Azonnal beindítható projektek készülnek, amelyből a szóban forgó vállalkozások gyakorlati tapasztalatra tehetnek szert a vásárlókkal, az esetleges vegyes vállalati partnerekkel kialakított kapcsolatok révén.

A projektek hat csoportba sorolhatók: általános projektek minden szektor számára, mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozási, ipari, idegenforgalmi, kereskedelemfejlesztési projektek.

A fejlesztési témák jelentős része a mezőgazdaságot, élelmiszer-feldolgozást öleli fel. Ezen projektek a következők: a sertéshús-feldolgozás, a tejipar, a konzervipar, a malom- és sütőipar fejlesztési tervei.

Ezek olyan alapvető és komplex tervek, melyek szükségesek ahhoz, hogy a Vállalkozásfejlesztési Központ kidolgozhasson egy szektorális gazdaságfejlesztési politikát, meghatározhassa a szektoron belüli prioritásokat, és megfelelően segíthesse az egyéni, kis- és közepes vállalkozásokat.

Ezen terveket elsősorban külföldi nagy hírű cégek fogják kidolgozni magyar szaktanácsadók bevonásával. A fenti komplex szektoriális tervek elkészítése után, illetve azzal párhuzamosan a Vállalkozásfejlesztési Központ olyan vállalkozások beindítását is kezdeményezi, amelyek eddig még nem léteztek a megyében.

Ennek három összetevője van: az érdekelt magyar vállalkozók kiválasztása, megvalósulási tanulmány elkészítése, amely a fejlesztéshez szükséges tőke megszerzésének alapjául is szolgálhat, vegyes vállalat alapításához partnerek keresése a magyar fél részére.

A fenti témában a következő tervek fognak elkészülni: bioélelmiszerek gyártása, háztáji sajtgyártás, pékség és sütödék létesítése, baromfifeldolgozás, friss zöldség, gyümölcs marketingfejlesztése, sertésfeldolgozás, bárányteny észtés és -marketing, kereskedelmi célú fagazdálkodás terve.

Hajdú-Bihar Megyei Vállalkozásfejlesztési Központ
4024 Debrecen,
Vármegyeház u. 1/b I. em. 110.
Telefon/fax: 52/49-901

Farkaslaka „képes" üzenete

Jakab Zsigmond és felesége, Rózsika asszony tárlata

TARCZY PÉTER

Hajdúhadház (HBN) – Április utolsó napján nyílt meg a hajdúhadházi Földi János Általános Iskola aulájában Jakab Zsigmond és felesége, Rózsika asszony tárlata. A szőtteseket, tusrajzokat, fa- és csontszobrokat, valamint sztéléket felvonultató kiállítást Lázár Imre, Böszörmény polgármestere méltatta megnyitóbeszédében.

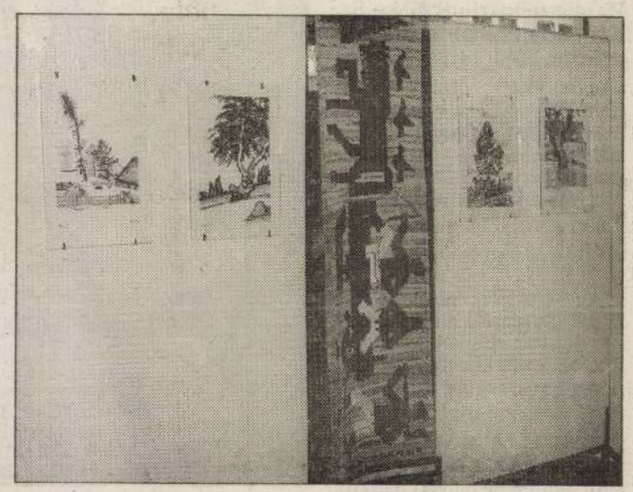

A kiállítás egy részlete Fotó: Kádár Dánielné

A Hargita nyugati oldalán, Székelyudvarhely és Szováta között, a szőke Nyikó mentén fekvő falut Tamási Áron emelte be az irodalmon keresztül a köztudatba.

Az erdélyi magyarság „szent hegye", a Hargita mentén így él ma is a székelység. S ennek a világnak üzenetét hozta el a Hajdúságba a Jakab házaspár.

Jakab Zsigmond, a budapesti Bolyai-, majd Győrffy-kollégium egykori tagja mindig képzőművész szeretett volna lenni. Történelmi kényszer is szülte, hogy állatorvosként kereste kenyerét Farkaslakán, s praxisa mellett rajzolt és faragott. Fametszetre emlékeztető, szálkásított felületű tusrajzai a székely táj és népélet érzékeny hangvételű kötődései. Nemes fába és csontba faragott figurális szobrai a legtöbb klasszikus balladát megőrző székely folklórból építkeznek. (Jakabék megnyitón részt vett lányával üzentem: pár nap múlva nyílik Nyíregyházán egykori kollégiumi szobatársának, a Brüsszelben élő nagyszerű festőnek, Szabó Endrének a 70. születésnapjára rendezett kiállítás. Milyen csodálatos és megmagyarázhatatlan egybeesés: 30 km-re Hadháztól, szinte egy időben tekinthető meg a két régi barát tárlata, úgy, hogy ők mit sem tudtak róla.)

Jakab Rózsika szőttesei balladai tömörségükkel vagy a székelység hétköznapjainak narratív megjelenítésével bármilyen környezetben érvényes alkotások. Ebben nagy szerepet játszott a marosvásárhelyi Bandi Dezső művészeti író, népművelő (mellesleg szobrászművész is), akinek ösztönző segítségével újult meg a Székelyföld népművészete, s tért vissza az ősi értékrendhez. (Bandi Dezső szintén a Bolyai-kollégium tagja volt. Már szinte sorsszerű a három említett művész ilyetén kötődése.) Rózsika asszony a csíki, háromszéki és kovásznai szőttesek szín- és motívumvilágát a szárnyaló alkotói hevület tág határáig értelmezi. Munkái a hagyományőrzés sajátosságainak és az alkotó fantáziának kettősségében születtek: a háziipari tevékenységnek a magas művészet szintjére emelt ihletett darabjai.

A hajdúsági népművelők figyelmébe is ajánlom ezt a megye minél több településén bemutatásra érdemes tárlatot.

Alapítvány a sérült gyermekekért

Hajdúdorog (HBN – B. I.) – A sérült gyermekekért alapítványt létesítettek Hajdúdorogon. Kezdeményezője Tóth Sándorné helyi lakos, akit az alapítvány létrehozásáról kérdeztem.

– Elfogultság nélkül nehéz erről a témáról beszélni, hiszen tizenhat éves kislányom hasonlóképpen a sérült gyermekekhez tartozik. Ezt a kis üzletet is azért nyitottam itthon, hogy minél többet együtt lehessek vele. Sajnos ők ki vannak rekesztve az óvodából, az iskolából, társadalmi életet szinte egyáltalán nem élnek. Sőt, van olyan család, ahol egyszerűen be vannak zárva a lakásba, és többnyire el is titkolják, hogy ott fogyatékos gyermek van. Hányan vannak? Nem tudok pontos számot mondani. Személyesen próbáltam utána járni, mivel semmilyen nyilvántartásban (orvosi rendelő, hivatalok) nevük nem szerepel. Húsz-huszonöt sérült gyermeket sikerült eddig segítőtársaimmal felkutatni. A kívülállónak nehéz átérezni ezeknek a gyermekeknek a problémáját. Egészségünk a legnagyobb kincs, a boldogtalanság érzését igazán a magatehetetlen ember és annak környezetében élők érzik. Mit tehetünk? segítünk rajtuk, s ez nem azonos a sajnálattal.

– Kik vettek részt az alapítvány létrehozásában?

– A polgármesteri hivatal részéről Galamb Mária, Arató Gábor gyógyszerész, a mozgáskorlátozottak helyi szervezetének vezetője, valamint néhányan a gyermekek szülei közül.

– Hogyan gondolják a segítséget a beteg gyermekeken?

– Egyedi foglalkozásokat szeretnék tartani számukra, pszichológus, gyógytornász szakemberek közreműködésével, valamint egyéb rehabilitációs terápiákat tervezünk. Természetesen gondoltunk a beteg gyermekek gyógykezelésére és az érintett családok segélyezésére is. A polgármesteri hivatal ígéretet tett foglalkoztatóhelyiség biztosítására is.

M.D.K.

Jakabné
iparművész

A Kőbányai Porcelángyár vázái
és kávé készlete levvei szerint
készültek.

P. Brestyánszky Ilona: Iparművészeti kiállítás és anhit miskolcon
művészet, 1963. november — 38 lap.

Jakob Zoltáné, iparművész keramikus

MDK

Fénykép.

— (szöveg – fénykép)

6.

ESTI HIRLAP Bp. 1964. jún. 18.

Jakab Zoltánné

A MM és az Iparművészeti Tanács által hiírt pályázaton (nagyüzemi sorozatgyártásra alkalmas porcelánművészeti alkotásokra) a kisplasztikák csoportjában Korsós lány c. figurája kapta az első díjat.

Ipari Művészet, 1969. 1. 54. l.

Jakab Zoltánné

Résztvesz a FIM ip. univ. i felszabadulási pályázatom

Eredményhirdetés előtt...
Mesterszinkó, Bp. 1970. jan. 28.

Jakab Zoltánné

A 125. éves jubileumát ünneplő Herendi Porcelángyár választékbővítése érdekében kiírt országos nyilvános pályázaton Torma Istvánné Almaszedő lány és J. Z. Ágnes c. szobra második díjat kapott.

Ipari Művészet, 1965. 1. sz., 108. l.

Jakab Zoltánné, szobrász MDK

„Rajnes" c. ~~szobra~~ porcelán szobra. 2 rép.
307 old. Fekete repr. 3 sz. kompozíció.

Molnár László: A Herendi Porcelángyár jubileumi pályázata. 305.o.

A Veszpré Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965.
Veszprém

MDK

Jakabné Seregély Márta

V. Orsz. Iparm. kiáll. Műcs. 1965.

Jakabné Gergely Márta

Munkája szerepelt a jablonecci kiállításon.

Szentes Lajos: A tárgyak világa; Ipari Művészet, 1972/5.32. 29.f.

Jakabné, Sergyán Márta

Részt vett a Művész az iparban c. kiállításon
(Iparművészeti Múzeum, 1972. dec.).

Fekete György megnyitó beszéde; Ipari Művészet, 1973/1.sz. 27.l.

Jakabné Seregély Márta M.D.K.

Váza,repr.

Kivitelező:Herendi Porcelángyár.

Ipari művészet Bp. 1960.

Jakabné Seregély Márta M.D.K.

Váza, repr.
Kivitelező: Herendi Porcelángyár.

Ipari művészet Bp. 1960.

JAKAB VIKTÓRIA

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG 1998. 06. 08.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK A MEGYÉBEN

MISKOLC

„Könyvilluszrációk" – Banga Ferenc és Szemethy Imre munkái.
II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár. Jún 2-től.

Hímes világ – Fekete Miklós Árpád kiállítása.
Kós-ház. Nyitva: délután 1-től 5 óráig.

Jakab Viktória kiállítása.
Mini Galéria (Kossuth u. 11.). Nyitva: délelőtt 9-től délután 5 óráig.

Vasút a festészetben. Cs. Fodor József kiállítása.
Tiszai pályaudvar olvasó-váróterme. Nyitva: reggel 7 órától délután 3 óráig.

Papp László festőművész kiállítása.
Avasi Gimnázium aulája.

Simon M. Veronika festménykiállítása.
A Miskolci Városi Könyvtár József Attila Könyvtára.

ENCS

Föltámadott a tenger című gyermekrajz-pályázat anyaga.
Városi Galéria.

IZSÓFALVA

Sípos János festőművész kiállítása.
Izsófalva, Izsó Miklós Művelődési Ház kiállítóterme. Nyitva: naponta délelőtt 9 órától délután 5 óráig.

KAZINCBARCIKA

Szabó Vilmos zilahi festőművész kiállítása.
Városi Kiállítóterem.

A kiállítóhelyek egy része hétfőn zárva tart. A biztonság kedvéért a nyitva tartás idejéről érdemes előre tájékozódni.

MEZŐKÖVESD

A B.-A.-Z. Megyei Amatőr Képző- és Iparművészeti Egyesület tagjainak alkotásaiból rendezett kiállítás.

PUTNOK

Ladócsy László Ikon című kiállítása.
Holló László Galéria.

SAJÓSZENTPÉTER

Ünnepi grafikakiállítás.
Lila Galéria.

SÁROSPATAK

Nagy Dezső művésztanár emlékkiállítása.
Református Kollégium Tudományos gyűjteményei.

Szyksznian Wanda grafikusművész kiállítása.
A Művelődés Háza galériája.

TISZAÚJVÁROS

Máger Ágnes festőmv. kiállítása.
Városi Kiállítóterem.

Jakabfai vk templom

(Zala vm)

l. Pehm. 462. l.
463. l

ELSŐRANG

Abbazia. Quisisana-szálloda és pensió. Legelőkelőbb szálloda. Gyönyörű étterem, társalgó, olvasó, zongora, billiard- és játéktermek. Óriási park. Tulajdonos: Munsch Marie.

*

Abbazia. Hotel Pensio Lanzer. Villa Ayram. Tulajdonos Lanzer Anna ezelőtt a felső-stájerországi Schwarzenberg herczegi Schrattenberg-vár pensió-tulajdonosa.

*

Abbaziai gyógyintézetek. A gyógyintézet összes épületei teljesen ujonnan átalakítva és a legelegánsabban berendezve. A hálókocsi-társaság összes épületei új telefonhálózattal lettek bevonva. Quarnero kávéház.

*

Abbazia. Lederer Pensió. A központban, pompás tengeri kilátás, 85 vendégszoba, villamos lift és világítás, legnagyobb kényelem. Pensió 7 koronától feljebb, januártól—májusig 9 koronától feljebb.

*

Abbazia. Speranza-szálloda és pensió. Legszebb és legegészségesebb fekvésű. Nagy kert déli növényekkel. Mindan

Bécs. Hess Ferd. Hotel «C
thurmstrasse 18. és Hotel
strasse 10. Elsőrangú szá
Hires vendéglő, mérséke

Bécs. Café Europa. I., Stefan
italok, figyelmes kiszolgá

Bécs, Café Splendide. I. J
kávéház, kitünő kiszolgálá

Bécs. Hotel Dungl, Tegetth
Ujonnan berendezett mo
lyokkal és szobákkal. Kitü

Bécs. Hotel Royal. Grabe
szálloda. Teljesen újjáalak

Jakabfalvi cv. templom

1.

Halavats Gyula =

Reg. Tars. Evk. I.
1920 – 22. 142, 143.
alaprajzokkal
és V. tábla

Jakabfalvi templom
~~(Zólyom megye~~
oltára várnyzejének
egyik részlete XV. sz.

Primási Muzeum
Esztergom

Repr. -

Magyarművelődtört

II. 354. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jakabfalvi rk.

plébánia templom

zolyom belsye.

Kepe rep.

Kiss Szikl kath. Magy

807 cl.

Jakabfalvai
(Jakobsdorf)
kehely

l. Arch. Ert. 1912
125. l.

150 : 78 = 0,20

3
54
120
179

Jakabfalu

FF FF FF FF 1480

20. a-b. Két oltárszárny, kívül-belül egyenkint két-két, összesen nyolc képpel, mely kampostellai Sz. Jakab életéből merített jelenetekét mutat be. A vólyen megyei Jakabfalu oltárának szárnyai
Fa, tempera, egy-egy szárny kép 75.5 × 67 cm

Kicsi?

Ipolyi: Magyarország czúcsivecheri szárnyasoltárai. II. füzet, Bp. 1911, 9 l.

~~1911~~

Künstle!

Egy ideig a besztercebányai plébánia-templomban állt.

—

Genevich PA, 210 l.
A jánosréti, alias BE mester műve. 1475-80

~~1928~~

Esztergomi képtár

~~1930~~ Őszi kiáll 1930
Múcsarnok, Ipolyi 25 és 30. szám

~~1878~~ Ipolyi: A besztercebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása. Bp. 1878, 151 l.

~~1874~~ Ipolyi: Besztercebánya város műveltség történeti vázlata. Dráradok, VIII — 1874, 684 l.

~~1876~~ Ipolyi: Schematismus historicus diocesis Neosoliensis. Besztercebánya, 135 l.

~~1932~~ Genthon: RMF, 58-59 l. (repr. Trónor ülő nő, kocsi 41 kép)

~~1930~~ Péter: A magyar művészet története I. kötet, Bp. 1930, 116 l.

Jakabfalvi szárnyképek

(Zólyom m.)

az esztergomi Keresztény

Muzeumban.

Genthon István =

A régi magyar festő-

művészet. Vác, 1932

58, 59, 61. l.

Festője a jánobré-

ti mester követői

közé tartozik

Jakabfalvi mester

Jakabfalvi szárnyképek az Esztergomi Keresztény Múzeumban

Jelenet Szt. Jakab apostol életéből c. kép (1480 körül)

Repr.

Genthon István:

A régi magyar festőművészet. Vác 1932

58, 59 l., 61 l. és 41. sz. kép

VASÁRNAP **6** Kat. Dorottya Prot. Dorottya	N. k. 7 ó. 21 p. N. ny. 17 ó. 8 p.
HÉTFŐ **7** Kat. Romuald Prot. Tódor	
KEDD **8** Kat. M. János Prot. Aranka	5
SZERDA **9** Kat. Alex. Cirill Prot. Abigail	3
CSÜTÖRTÖK **10** Kat. Skolasztika Prot. Elvira	5 Izr. 9. Sobebim bőjt
PÉNTEK **11** Kat. L. Mária Prot. Bertold	3
SZOMBAT **12** Kat. 7. szerv. a. Prot. Lídia	5 Izr. 11. S. Thezave

Jakabfalvy

(álnév ?)

rajzoló

Lőrd

Krematórium

179. l.

Viselet:

Nyitrai paraszt és dró

Oly kép van ábra

~~A~~ földmíves, t

tartja, a hátrafordult

egérfogó van. A hátte

lenek. Felirata a kép

balra: „Egy Nyitr

Pa

és egy

jobbra: „Ein Bauer

Comi

und ein

s legalól jobbra: „

Kérkaru, n

Lt

Jakabfalvi faszobrok

1440 k

Zolyom vm.

repr.

l.

Szépm. Muz. Évk

VIII. 193, 194. l.

Tárgy: A füleki várhegy oldalába légoltalmi óvóhely létesitése.

Hiv. szám:

:gos Bizottsága.

Budapest.

IX.Hőgyész Endre utca 10.

:térium rendelete értelmében a lég-
.ztos óvóhelyet kell létesiteni. Fü-
:het mint a község belterülete között
nevezett Várfelső utcai szakaszon.
a Tek. Bizottságnak nincs ez ellen
semmi furás nem lesz végezve.
:án lesz a 2 bejárat, 1 hosszu folyosó
.lomás és szükségkórház / kiépitve.

Teljes tisztelettel:

főjegyző.

M.D.K.

Jakabfalvi mester festö

középkori mester

Az Esztergomi Keresztény Múzeum Képtára . Sp. 1964

Jakabfalvi mester

kiváló jelentőségű magyar festő, műve az Esztergomi Keresztény Múzeumban.

Zolnay László - Lettrich Edit: Esztergom. h.n., é.n. - 285 l., 162 t. (Panoráma.) 190. l.

M.D.K.

"Jakabfalvi mester" festö
1480 körül

Oltárszárny, kivül belül két-két legendajelenettel id. Szt. Jakab apostol legendájából.
1. / A zaréndok és fia egy fogadóba érkezik, éjjel a fogadós aranyserleget rejt a fiu tarsolyába

2/ A fiut elfogják és biró elé vezetik .

Külsö oldal: A kakas csoda. 2. A fiut levágják a kötélről

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára, Bp. 1964.

130. 1.

. /.

M.D.K.

Oltárszárny kivül belül két-két legendajelenettel :

xxxA vesztöhelyre menö Szt. Jakab apostol legendájáb
1. A vesztöhelyre menö Szt. Jakab meggyógyit egy bénát,
2. Szt. Jakab és a megkeresztelt Jézsiás lefejezése,
Külső oldal :
1. Lupa királynö és Szt. Jakab holtteste az ökrösszekére
2. A tanitványok Szt. Jakab ravatalánál.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára, Bp. 1964.

130. l.

Jakabfalvi mester, festő XV. M.D.U.

Két oltárszárnya mt. Jakab életéből vett jelenetekkel az esztergomi ker. muzeumban.

Czobor Ágnes: Az esztergomi ker. muzeum kiállításának vezetője. Bp. 1955 6 ...

Jakabfalvi mester festő M.D.K.

A jánosséti mester tanítványa

Kanyis, Magy. Mű. Bp. 1960 421

Jakabfalvi mester

Jánoszéti mester követője, nevét művei (nárnyképek szt. Jakab legendájának jeleneteivel, entergomi Keresztény múzeum) lelőhelyéről kapta.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /M nerva zsebkönyvek/

75.l.

Jakabfalvi mester festő M.D.K.

Jánosréti mester követője, valószinüleg ,korábban tanitványa és segéde.

Szárnyképek Szt Jakab legendájának ejeleneteivel

lelőhelye: Jakabfalva

Kampis Antal: képzőművészetek története 617.1.

A Kultura Világa Bp. 1963

J alabfalvi mester festő M.F.K.

1480 körül. : Oltárszárny , kivül-belül két-két jelenet id. Szt. Jakab legendájából

B első oldal: ~~Szxxxxxakabx~~ A zarándok és fiai egy fogadó érkezik, éjjel a fogadós aranyserleget rejt a fiu tarsolyába. 2. A fiut tolvajként a biró elé vezetik. Külső oldal: 1. a kakascsoda. A zarándok bizonyitja hogy ártatlanul felakasztott fia él. 2. A fiut levágják a kötélről . repr.

./.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964. 130.1.

M.D.K.

Jakabfalvi mester,festő.XV.sz.

Két képe az esztergomi Keresztény Múzeumban.A bányavárosok Jánosréti mesterének tanitványa.421.ó.

Kampis Antal: Axképzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és xfxxixma film.Minerva.1960.Bpest

Jakabfalvi mester festő M.D.K.

Oltárszárny . Kivü -belül két-két legendajelenettel id. Szt. Jakab apostol legendájából.

Bleső oldal: 1. A vesztőhelyre menő Szt. Jakab meggyógyit egy bénát . 2. Szt. Jakab és a megkeresztelt Josiás lefejezése.

Külső old 1: 1. Lupa királyné ~~xxxx~~ és Szt. Jakab holtt teste az ökrösszekéren. 2. A tanitványok Szt. Jakab ravatalánál.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964. 130.1.

MDK

Jakabfalvi mester (Jánosréti mester tanitványa vagy követője.)

A jakabfalvi mester munkásságának egy másik emléke a nyitramegyei Vitkóc templomában őrzött oltártöredék. A kis festett oltár szárnyain: Szt.István és Szt.László királyok, Szt.Imre herceg és Szt.Sebestyén álló alakjai láthatók.

Genthon Istvan: A régi magy.festőművészet.

Vác, 1932. 58, 59.l.

MDK

Jakabfalvi mester (Jánosréti mester tanitványa v. követője.)

Nevét a zolyommegyei Jakabfalú templomából az esztergomi Keresztény Múzeumba két oltárszárnyról kapta. A festett szárnyasoltar, amelynek elpusztult középképe Szent Jakab apostolt ábrázolta, 8 megmaradt szárnyképe ugyancsak Szt. Jakab apostol életéből meritette jeleneteit. E képsorozat valószinű 1480 körülről való.

Genthon István: A régi magy. festőművészet. Vác, 1932. 58, 59.l.

JAKABFALVI oltár Mestere

KELLER Anna: A Jánosréti Mester és köre a művészettörténeti irodalomban. = Ars Hungarica, XVIII.évf. 2.sz 1990 194.p.

Jakabfalvi mester festő M.D.K.

Több müve van Esztergomban

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

18. 1.

18. I.

Jakabfi Tamás

asztalos mester

1803-ban végezete az Uragitól tervezett alábbi kollegium kétemeletes főépületének ouzes asztalos munkait.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium értesítője az 1894-95. iskolai évrol Marosvásárhely, 1896.

726. l.

JAKABFALVI Mester

Katona Ágnes: Forduláton történet id. Szent Jakab apostol legendájából. = Új Ember, XL. 42. 1984. okt 14. 6.p.

Jakabfalvi mester 1480 körül. oltártáblák

Esztergom, K. Múz.

dadurch instand, sich miteinander zu verstehen, daß sie materielle Zeichen der Dinge austauschen, auch nicht dadurch, daß sie sich vermöge eines Übertragungsautomatismus gegenseitig veranlassen, den gleichen Gedanken zu erzeugen, wohl aber, indem jeder von ihnen wechselseitig das entsprechende Glied in der Kette der eigenen Vorstellungs- und Begriffswelt in Bewegung setzt und in jedem die gleiche Taste des eigenen geistigen Instruments angeschlagen wird, um Gedanken zu erregen, die denen des Redenden entsprechen[9]. Denn nur von innen her und aus eigenem spontanen Antrieb eröffnen sich die Pforten des Geistes: was von außen aufgenommen wird, ist lediglich Anregung zum Mitschwingen und Zusammenstimmen.

Darstellungsfunktion und Ausdruckssinn

Übrigens setzt die Auslegung keineswegs voraus, daß das Gedachte zum Zweck einer bewußten Darstellung geäußert wurde oder mit einer aufs soziale Leben bezüglichen Mitteilungsabsicht. Auch eine Gedankenbetätigung ohne derartige Absicht und ein

Jakabffy

könyve

<> Grógyintézetek
korszerű tervezése
Bp. 1941 -

HELYSÉG

Brest.

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

Egger H.

SZAKCSOPORT

Ötvösség.

~~Viaplastika~~

KOR

XVII. 32.

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁ

EGYEB ADAT

TÁRGY

Masza.

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

MDK

Jakabffy (építész)

terverte a miskolci új közte-
~~[illegible]~~ metőt.

– Ts.: Miskolc rohamos fejlődése.
Városi Szemle, Bp. 1927. 730. l.

MDK

Jakabffy és Rotmann, ép.-k

Közös tervök ötszáz pengös dijat nyert.

Döntés az óbudai Árpád-gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló. 1937. dec.1o.

Jakabffy
Janáky István
Krassói Virgil

— **Döntés az óbudai Árpád-gimnázium tervpályázatáról.** Most járt le a pályázat, amelyet a kultuszminisztérium az óbudai Árpád-gimnázium tervezésére kiírt s a zsűri már döntött is a beérkezett pályaművekről. A zsűri 29 pályamunkát talált kitüntetésre érdemesnek. A négy első — egyenként ezerpengős — díjat ~~*Hálászy* Jenő~~ és ~~*Dobl* Géza~~ közös terve, ~~*Hidassy* Lajos~~ és *Papp* László közös terve, *Schall* József és *Wanner* János tervei nyerték. Ötszázpengős díjat nyertek: ~~*Arvé* és *Gerstenberger*~~, ifj. ~~*Dávid* Károly~~ és *Müller* László közös terve, ~~*Hegedüs*~~-*Winckler* és ~~*Fittinger*~~ közös terve, ~~*Gyenes*~~ és ~~*Hübner*~~, *Jakabffy* és *Rottmann*, *Krassói* Virgil, *Major* Máté, *Nyiry* László, *Szontagh* és *Váraljay*. Kétszázpengős díjat nyertek: ~~*Beckhardt* Ágost~~, ~~*Dölle*~~—*Sebők*—*Berkovits*- közös pályázata, ~~*Csáth* Géza~~, *Janáky* István. *Nendtwick* és *Varha*, *Pogány* Móric, *Reichardt* és *Wogner*, *Tabéry* és ~~*Hegedüs*~~, *Thomas* Antal. A bírálóbizottság döntését a kultuszminiszter elé terjesztik, aki személyesen dönt már legközelebb, hogy kinek juttatja a pályázók közül a kivitelezést. Előrelátható, hogy a gimnázium építkezése a tavasszal megkezdődhetik.

K.

miscéd.

Pesti Napló
1937. dec. 10.

MDE

Jakabffy Antal épitész

Épitő Ipar. 191o. nov. 6. 447 l.

MDK

Jakabffy Ferenc épitőmester

Vállalközók Közl. 1908. dec. 2. 8 l.

MDK

Jakabffy Ferenc Ipartest. elnök

Vállalkozók Közl. 1909. máj. 26. 1 c.

Jakabffy Ferenc

cikkei

1.

Müvesi Ipar

1888 III. évf

tartalomjegyzék

Budapesti Szpitál

1910

Budapest

Jakabffy Ferenc

özvegy

† 1913. jan. 31.

5423 Auer nyomda, Budapest.

Jakabffy Ferenc

cikke

l.

Művészi Ipar

1887. II. évf 207. l

MEGHIVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

folyó évi február hó 26-án szombaton d. u. 5 órakor a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karának VIII. sz. tantermében (VIII., Múzeum krt. 6—8. II. em) tartandó

FELOLVASÓ ÜLÉSÉRE

Sorrend:

1. *Dr. Sági Károly:* A fenékpusztai 2. számu bazilika.
2. *Dr. Garas Klára:* Zurbaran, a spanyol reálizmus néhány problémája.

Ez előadásra t. Cimedet meghivja és vendégeket szivesen lát

Budapest, 1949. február hó 16-án.

az ELNÖKSÉG.

Előzőleg fél 5 órakor a Művészettörténeti Intézetben választmányi megbeszélést tartunk, melyre kérjük t. Választmányi Tagtársaink szives megjelenését. Tárgy: Az Archaeologiai Értesitő árának megállapitása.

Jakabffy Ferenc

czikkei

Lásd.

Művészi Ipar

1885/6. I. cif.

l. tárgymutató

Könyvismertetések

és önálló cikkek

nilag felelős azért, hogy a Jegyzé
valóságnak megfelelnek.

A Jegyzékek elkészi
felsorolt alkalmazottak részére a
vábbi utasitás bevárása nélkül ki
illető alkalmazott a jegyzék össze
közötti időben a tényleges szolgálc
Jegyzékek pedig a rendkivüli segély
kiséretében hozzám legkésőbb f. évi
tendő.

Amennyiben a /: Czimn
ki lehet-e utalványozni az A./ jegyz
zott részére a rendkivüli segélyt, a
mazottra nézve tartsa függőben s er

Utasitom végül a /: Cz
megtörténte után a rendkivüli segély
gekет költségvetési cimenként részle

MDK

Jakabffy Ferenc

Vállalkozók Közlönye 1908. dec. 30. 8.l.

MDK

Jakabffy Ferenc

Jakabffy F.: Falvirágzás és falmállás. Vállalkozók Közlönye. 1907. márc. 13.

MDK

Jakabffy Ferenc

Épitő Ipar 1908. aug. 30. 339.l.

MDK

Jakabffy Ferenc, építömester

a IX-X.kerületben mint képviselöt a Budapesti építömesterek,kömüves-,köfaragó- és ácmesterek J.F.-t jelölték.

Az Építömunkvezetök Könyvtárának ö a szerkesztöje

Um iparos képviselöjelölt.
Építö Ipar.18.sz. 1910. .máj.1. 192.1.

MDK

Jakabffy Ferenc,

az ipartestület által rendezett II. tanfolyama a munkavezetőknek 1907 nov.11.-én kezdődik és 1908 febr. 16-án fejeződik be. Előadók közé tartozik fentnevezett építőm. III. ép.mester.

Fővárosi Hirek.-Építőipari szaktanfolyam. Vállalkozók Közlönye. Bp. 1907. okt. 9. 8.l.

MDK

Jakabffy Ferenc

Jakabffy F.: Weber Antal és müvei. Magyar Épitőmüvészet 1907. 11. sz.

MDK

Jakabffy Ferenc

épitès vezetője volt 1879-8o.

A szt.István tpl. megnyitása. Vállalközók Közl. 19o5. nov. 22. 3-5.l.

MDK

Jakabffy Rerenc, épitész

az épitkezés terén kiváló érdemei vannak.

Guthy I.: Föv. Almanach 1910-12. 453.l.

MDK

Jakabffy Ferenc, épitö, estert

a kereak.ügyi m.kir.miniszter az "Orsz.Közép.Tanác tagjául öt évi időtartamra kinevezte.

Az Orsz. Középitési Tanács.
VK.1906 máj.16. 9.1.

Jakabffy Ferenc MDK

A Calvin téri szökőkut terve, pályamü

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Jakabffy Ferenc építész

M. Építőmesterek...szövetkezete. Építő Ipar, 1909. nov.14 428. l.

/tárgyalás hirdettetik. Az
m², mely 7—9 cm. nagy-
:övezendő. Az ajánlatok-
0%-át kitevő bánatpénzt
ési feltételek a költség-
evezett pénzügyigazgató-

tásokra.

nyvák szállitása.)
vaspálya-társaság üzlet-
hird
aterpr
lek a
lyánál
szerezl
atok m
endő
. kir. s
lési os
landók

s vas
A m.
910. év
értékű
biztosi
atot hir
12 órá
niu
ályázat
mint a
nutatás
s szál
nyag-
best V
athetők

ségében tüzetik ki. Az 500 kor. bána
szegedi m. kir. adóhivatalnál teendő
nyugta az ajánlathoz csatolandó. A mi
feltételek a kir. törvényszék irodaigazg
megtekinthetők.

Szepesbéla. (Tüzifa szállitás.) A
bélai dohánygyári igazgatóság az üz
1909. julius 1-től 1910. junius 30-ig
1, esetleg 1912. junius 30-ig terjedő 3
tartam alatt szükséglendő mintegy 51
I. min. kemény és 600 köbm. I. mi
st hi
látott
ráig
ujtan
egsz
gy é
y ad
rak b
ánla
alán
oglal
szerz
gazg

á s.)
191
ha
cse
e. 1
nál
or.
ló
kez
ára'
itás

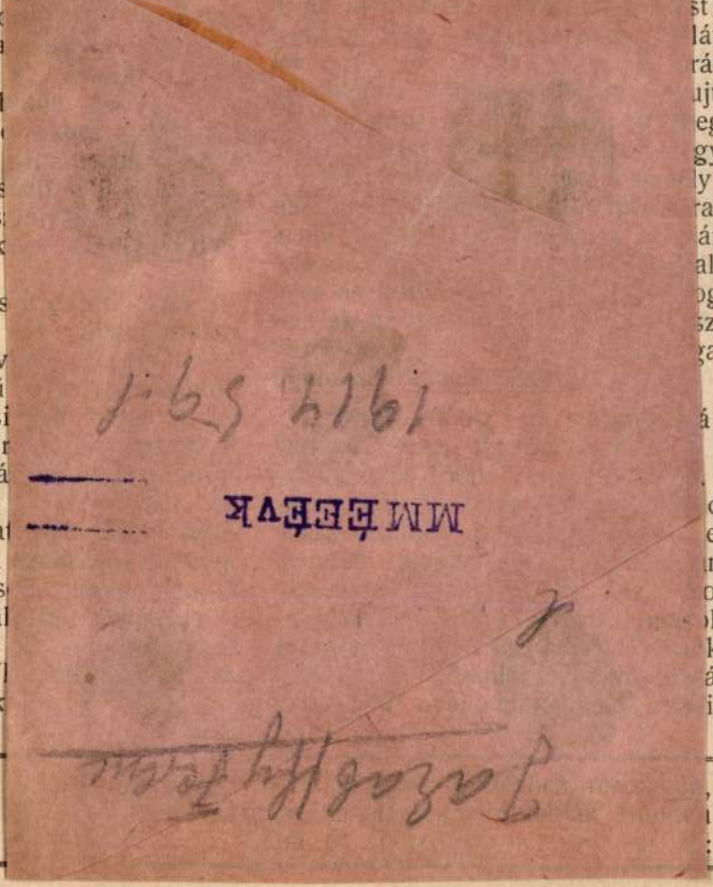

MMÉEÉVK
1914 59.1

ndő állami iskola építésére az árlejtés
i m. kir. államépitészeti hivatalban május
d. e. 11 órakor fog megtartatni. Bánat-
az ajánlati összeg 5%-a az állam-
rnál letétbe helyezendő és a nyugta az
hoz csatolandó. A műszaki művelet és
es feltételek nevezett államépitészeti hiva-
betekinthetők.

elyudvarhely. (Műtárgyak épitése.)
éd—zetelaka—gyergyói tvh. közut 6—7
:án levő 25. sz. hidjának épitése 4776
) fill., — a felsőboldogfalva—felsőrákosi
zuton levő 44. sz. műtárgy épitése 2165
fillér, — a szentlélek—székelykereszturi
zuton levő 4. sz. hid épitése 4969 kor.
— az ócfalva—kányádi tvh. uton levő
iid javitása 4302 k. 15 fill. és a sárd—
—szentdemeteri tvh. közuton levő 11. sz.
ujjáépitése 1359 kor. 55 fillérrel enge-
tett Az ajánlatok a székelyudvarhelyi
llamépitészeti hivatalnál május 29-én
0 óráig nyujtandók be. Az ajánlathoz a
nkabér 5%-ának megfelelő bánatpénz
dó. Az épitési munkákra vonatkozó
továbbá a szerződési minta, általános
:tes feltételek a székelyudvarhelyi állam-
i hivatalnál megtekinthetők. Megjegyez-
ogy a szóban levő hidakra vasbeton
ttel is nyujthatók be ajánlatok, ez eset-
nban részletes tervrajz, költségvetés és
ni számitás is melléklendő.

vár. (Földmunka.) A máv. kolozs-
etvezetősége versenyt hirdet az Ecel
n szükséges földmunkák végrehajtására.
, a költségvetés, az ajánlati minta és a
s tervezete, valamint a munkafeltételek
vári üzletvezetőség pályafentartási és
lyázatot hirdet egy le
költségvetés megtekinth
Zárt ajánlatokkal egybe
9 ig adhatók be a lelk

Ada. [Bács-Bodrog
furása.) Ada közsé
furását 4500 kor. válla
óhajtja s az ajánlatok
15-ig pályázni óhajtók
adatok a közigazgatási
rezhetők be.

Bácsföldvár. (Kutfu
előljárósága árlejtést h
furására. Az ajánlatok
járóságához május 20-
egyéb felvilágositás is

Nagybélic. [Nyitra m
Nagybélicen épitendő
szék épitési munkájára
10 órakor Nagybélic k
gyalás tartatik. A tervra
bélic községházán meg
óhajtók felhivatnak, ho
pénzzel ellátott ajánlat
reggel 9 óráig a nag
adják be.

Nyitra. (Temetői
nyitrai kongr. izr. hit
szertartási épületet és ke
költségelőirányzattal. Fe
elvállalni óhajtók, hogy
hitközségi elnökhöz Nyit
be 5% bánatpénzzel ell
vetés és feltételek G
mérnöknél Nyitrán megt

Bruckenau. [Temes
furása.) Bruckenau

Bíró Béla ■■ Mű- és butor-a
Budapest, VIII.,
:: :: :: Közvetlen Józse

MDK

Jakabffy Ferencz
a Calvin-téri szökőkut terve

Bp.i orsz.kiáll. Képzőművészeti tárgymutató, 1885. 53 l.

MDK

Jakabffy Ferenc, Épitő munkavezetők könyvtára szerksztője.

Vállakozók Közlönye. Bp.1908. aug. 5. 91.

MDK

Jakabffy Ferenc épitész, orsz.gy.képv.

Épitőipar, 24.sz. 191o. jun.12. 25o l.

M.D.K.

JAKABFFY Ferenc építész

A Calvin-téri szökőkút terve (Pályamű.)

Books. Tárgymut. Bp. 1885.

53. l.

Jakabffy Ferenc, épitéz

M.D.K.

a Kálvin-téri sisző-
hintkor készült pálya-
tervet állította ki az
1885-évi Orsz. Kiállitáson.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV.évf.

jul. 19. sz. 154 old.

MDK

Jakabffy Ferenc épitésvezető, 1879-1888.

Pesti Szt.István-templom. Épitő Ipar, 1905.
nov. 20. 391-94 l. képek.

UHR SÁNDOR
VILLAMOS MŰSZAKI VÁLLALATA
BUDAPEST, VIII., József-körut 14.
TELEFON 111—59.

Villamos világitás, erőátvitel, jelző csengők, távszólók és villámháritók berendezései a legmesszebb menő jótállás mellett készittetnek. — Ivlámpák, motorok, távszólók és csengők karbantartása. — Csillárok átalakitása és csiszolása. — Villamos készülékek és anyagok raktára. — Wolfram lámpák kaphatók ; 70% áram megtakaritás.

POPPER ZSIGMOND
ácsüzlete és épitési vállalata
BUDAPESTEN.
Iroda: V., Lipót-körut 15. Telep: Dráva-u. 12.

Elvállal minden e szakmába vágó ácsmunkákat, épületek tervezését és kivitelét, — ugyszintén becsléseket és expertiseket.
Telefon 44—73. **Telefon 44—73.**

szilágysomlyói h. é. vasut közigazgatási bejárása november 12—14. napjain tartatott meg. A h. é. vasutak szabványai szerint tervezett vasut a nagyvárad—kolozsvári fővonal Csucsa állomása közelében Kőrösfeketető elnevezéssel beiktatandó állomásból indul ki és északi irányban a Germinulli-völgyben 10% emelkedéssel halad felfelé a 20. szelvényig. Ott a völgy hirtelen fordulása miatt 175 m. hosszu alaguttal töri át a hegyorrot és onnét tovább a 93. szelvényig az osteannei völgyben halad. A 93. és 96. szelvények között 245 m. hosszu alaguttal lépi át a Meszes vizválasztót. Ezt elhagyva, a Secatura és a Kraszna völgyekben halad lefelé, érinti Csizér, Boján, Palicka, Krasznahorvát, Kraszna, Varsolc és Perecsen községeket és végül a bihari h. é. vasutak Szilágysomlyó állomásához csatlakozik. A tervezett vasut 46 km. hosszu. Részben könnyebb völgyvasut, részben pedig nehezebb hegyipálya jellegü. A közigazgatási bejáráson megállapittatott: 128 áteresztő 0·6—10·0 m. nyilásokkal, továbbá egy 24, egy 28 és egy 36 m. nyilásu Krasznahid és 98 utátjáró.

A keskeny vágányu gazdasági vasutak. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület felterjesztést intézett a kereskedelmi ministerhez, amelyben a keskeny vágányu vasutak szabványositására kiadott szabályrendeletek több irányu módositását kéri A minister most válaszolt ezen felterjesztésre s válaszában azt mondja, hogy a szóban levő rendeletben foglalt megszoritások csakis a gépüzemü keskeny vágányu vasutakra vonatkoznak és igy az ipari és mezőgazdasági vasutak korlátozására — amely vasutak legnagyobb része ló- és kézi üzemü —tárgytalanná válik. Ezen ló- és kézi üzemü vasutaknál a nyomtávolság ezután is szabadon választható és csakis a sinsulyok, a mindenkori tengelynyomás és a megengedett 1200 kgr. cm² igénybevételével korlátoztatnak. A minimális sinsulyok kifejezetten a közforgalmi keskeny vágányu vasutakra vonatkoznak.

A poltár—kokovai vasut műtanrendőri bejárását november 26-án tartották meg, melynek alapján a vasutat forgalomba helyezték. A vasutat Pallós Ármin budapesti vállalkozó épitette.

A kaposvár—igal—nagykónyi-i vasut. Kaposvár város tanácsa a kaposvár—igal—nagykónyi-i vasut épitési költségeihez hozzájárulásképen 40.000 kor törzsrészvény jegyzését határozta el.

Vizépitészet és szabályozás.

A Meszics-patak szabályozásánál teljesitendő partfal, hid, dobogó és csatorna épitési munkákra Versec város tanácsa lapunk mai számában árlejtést hirdetett. Az ajánlatokat a városi mérnöki hivatalban december 19-én d. e. 11 óráig kell beadni.

A Bodrog-folyó Ladamóc körüli szakaszán végzendő mederszabályozási munkákhoz szükséges 9500 köbm. I. oszt. terméskő szállitását Fullmann Bernát és fia munkácsi vállalkozók nyerték el 4.30 kor. egységáron 40.850 koronáért.

A Gyéres patak szabályozása. A kolozsvármegyei Bonchida, Alsózsukot, Kötelend és Magyarkályán községek előljárói a Gyéres-patak szabályozását határozták el. A szabályozás mintegy 30 km. hosszuságban fog végrehajtatni 32,000 kor. költséggel.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

A meteorologiai intézet és rovartani állomás épitésénél a föld- kőmüves és elhelyező munkát Kondor és Feledi épitőmesterek 212.324 kor. 89 fill., a kőfaragó munkát Müller Ernő 18440 kor. 84 fill., az ács munkát Trauttmann Rezső és fia 13508 kor. 72 fill., a tetőfedő munkát Hatschek Lajos 7542 kor. 50 fill., a vasmunkát a Vasgerendákat árusitó r.-t. 50012 kor. 56 fill., az asztalos munkát Madary Gábor 25460 kor. 06 fill., a lakatos munkát Lepter János 24984 kor. 01 fill., az üveges munkát Glatz András 6573 kor. 50 fill., a függönyök szállitását Paschka és tsa 1777 kor. 51 fill., a padozati munkát Aczél Károly 11682 kor. 20 fill., a burkolati munkát Testory F. és tsa 20870 kor. 60 fill., az aszfalt munkát Posnansky és Strelitz 2509 kor. 16 fill., a villamos világitás, villamos csengő és villámháritó berendezését a Ganz-féle villamossági r.-t. 8881 kor. 31 fillérért nyerte el. A bádogos, vizvezeték, csatornázás és légszeszvezetéki munkára ujabbi árlejtés megtartását rendelte el a földmivelésügyi minister.

A Lágymányoson épülő müegyetem központi épületéhez, könyvtárához, valamint a géplaboratoriumok és kazánház épitéséhez szükséges butorok, kertész munka, utépités, személy és teherszállitó felvonók szállitására illetőleg elkészitésére árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat a vallás- és közoktatásügyi ministerium segédhivatali főigazgatójához december 14-én déli 1 óráig kell beadni.

Erőátviteli berendezés a vágóhidon. A tan. VIII. ügyosztályban mult hó 25-én szükebb körü árlejtést tartottak a vágóhidon létesitendő erőátviteli berendezés munkálataira. Ajánlatot tettek: a közlőmű szállitására és szerelésére: Altenstein és Brant 28507 kor. 73 fill., Ganz féle vasöntőde r.-t. 28974 kor. 85 fill., Röck István 29324 kor. 85 fill, Sturczer József 28.657 kor. 72 fill., Nicholson-gyár 28294 kor. 30 fillérrel; a vasmunkára: Schlick-gyár 9292 kor., Nicholson-gyár 8993 kor., Oetl Antal 9473 kor.; a betonburkolat és betoncsatornaépitési munkára: Schön Adolf 4905 kor. 28 fill., ifj. Walla József 4992 kor. 50 fill., Schillinger Zsigmond 5354 kor. 50 fillérrel. Az ajánlatokat átszámitás végett kiadták a városi mérnöki hivatalnak.

Épitési anyagok szállitása. A m. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága az ügykörébe tartozó gyárak részére az 1909. évben szükséges alábbi anyagok szállitásával a következő cégeket bizta meg: Melocco L. cementgyárost portland-cement szállitásával ab Budapest 4·40 kor., ab Vajdahunyad 4·85 kor., ab Zólyombrezó 4·60 kor. egységáron 18.820 kor., románcement szállitásával ab Vajdahunyad 2·90 kor. egységáron 4350 kor., a Nyergesujfalusi cementgyárat portland-cement szállitásával ab Diósgyőr 4·80 kor. egységáron 12.000 kor., a Beocsini cementgyári unió rész. társ.-ot portlandcement szállitásával ab Kudsir 5·30 kor. egységáron 1060 kor., románcement szállitásával ab Diósgyőr 3·20 k. egységáron 8000 kor., a Branyicska—boózi márványipar r. t. gyulafehérvári céget égetett mész szállitásával ab Vajdahunyad 2·75 kor. egységáron 5500 kor., a Magyar gipsz kereskedelmi r. t.-ot fősz szállitásával ab Diósgyőr 3·50 kor. egységáron 1400 koronáért.

Kertészeti munka a Kerepesi-temetőben. A főváros temetőügyi bizottsága mult hó 30-án Viola Imre tanácsos elnöklete alatt ülést tartott. Az ülésen tárgyalta a mérnöki hivatal előterjesztését, hogy a Kerepesi-temetőben lévő árkádos sirboltokat rendezzék és ezzel kapcsolatban a Körtér területén és az ennek folytatását képező egyenes vonalak mentén kettős sirhelyek számára élő sövény által képezett fülkék létesittessenek. A temető bizottság a mérnöki hivatal előterjesztéséhez hozzájárult egyszersmind elhatározta, hogy egy sövényfülke ára 2400 korona lesz.

Kömüves munka. A székesfőváros VIII. ker. előljárósága árlejtést hirdet a kezelése alatt álló községi épületeken az 1909—1911. években végzendő kőmüvesjavitási munkára. Pályázati határidő december 21-ik napjának déli 12 órája.

A vidéken.

A szegedi vizvezeték meghosszabbitása. Szeged város épitési bizottsága javaslatot tett a tanácsnak a városi vizvezeték meghosszabbitására vonatkozólag. A tervezet szerint a vizvezetéket a Kossuth Lajos sugáruton a légszeszgyárig, a Kórház-utcán pedig a Kálvária-utcán át a Kálvária-térig és a Petőfi sugáruton keresztül a Vámtérig hosszabbitanák meg mintegy 21,800 kor. költséggel. A bizottság a nagykörúton kivül eső városrészek vizellátásának javitását is javasolja olykép, hogy 20 ejektoros kut és 15 alacsony nyomásu kifolyó létesittessék. Ez utóbbi munka 16,000 kor. költséget igényel. A városi közgyülés a mult héten foglalkozott az előterjesztéssel és azt változatlanul elfogadta.

Vagóhid épités Esztergomban. Esztergom város mérnöki hivatala elkészitette a vágóhid terveit és költségvetését és azokat a vágóhid épitése ügyében kiküldött bizottságnak november 21-én tartott ülésén bemutatta. A bizottság a terveket azon módositással javasolja elfogadásra a tanácsnak, hogy az összköltség keretén belül egy szolgalakás és egy állatmérleg is épittessék.

Kápolna épités Udvard községben. Komárommegyei Udvard községben mozgalom indult meg a hatszáz év előtt ott tartott zsinat emlékezetére létesitendő kapolna épitésére. Az épitési költségek fedezésére gyüjtést inditott a jubileumot előkészitő bizottság.

Templom épités Miskolcon. A miskolci g. kath. egyházközség templom épitését határozta el. A templom a Buza-tér felső részén a város által ingyenesen átengedett 200 négyzetöl területü telken fog épülni.

Postapalota épités Temesvárott A kereskedelemügyi minister a temesvári posta- és távirdaigazgatóság részére emelendő uj épület épitése tárgyában értesitette a város tanácsát, hogy a munkálatokat a jövő évben megkezdeti. A minister a helyszinrajz bemutatását kéri, hogy a tervek elkészitése iránt intézkedhessék. Az épület a Belvárosból a Gyárkülvárosba vezető ut déli oldalán a kereskedelmi kormány tárcája terhére fog épülni.

Munkásházak épitése Temesvárott. Temesvár város munkásjóléti bizottsága mult hó 21-én tartott ülésében részletesen foglalkozott a 200 gazdasági munkásház épitési helyének, a házhelyek térfogatának, az épitési terveknek és költségeknek kérdésével és abban állapodott meg, hogy az épitkezésnek a jövő tavaszszal

Kartellen kivüli parket
gyári raktár.

Politzer és Oklejszky
Budapest, VII., Bethlen-utca 14. sz.
Elvállal mindennemü parket- és padozati munkákat.
Aszfalt-parket különlegesség. Telefon 61—92.

Védjegy ASBEST-PADLÓ Védjegy
Krumholz-féle Asbestpadlókészitő vállalat
Schönfeld és Balla
Budapest, VII., Hungária-körut 157.
Telefon 58—54.

A jelenkor legmodernebb és legjobb padlója!
Elegáns, teljesen hézagmentes, melegtartó, tüz és viz behatása ellen érzéketlen, gombamentes, rendkivül tartós, könnyen tisztitható, fényesithető és beereszthető mint a tölgyfapadló.
Hézagmentessége folytán teljesen baktériummentes és azért

gyermekszobák, kórházak, klinikák, iskolák padlójának burkolására különösen ajánlatos; a fapadlózatok hézagai a leghathatósabb terjesztői a különféle fertőző betegségeknek, mint a diphteritisnek, vörhenynek, tuberkulósisnak stb.
Régi kikopott fapadlók asbestburkolattal átvonva teljesen uj és elegáns és hygienikus padlókká lesznek.
Ugyszintén az asbestpadló a legalkalmasabb padlóburkolat üzletekben, gyárakban és minden más nyilvános helyiségekben.
Olcsóság és kiváló tulajdonságai miatt máris nagy elterjedtségnek örvend.
Prospektusokkal, mintákkal, készitett munkák jegyzékével és árjegyzékkel kivánatra szolgálunk.

való megkezdését fogja a közgyülésnek javaslatba hozni. Felhivta a mérnöki hivatalt, hogy azokról a typus házakról, melyeket a bizottság alkalmasaknak talált, készitsen pontos előméretes költségvetéseket és müszaki leirásokat, a számvevőség pedig minden egyes tervezet alapján készitsen törlesztési tervezetet, valamint a város által felveendő kölcsönre nézve is mutassa be javaslatát. Ami az ipari munkások részéről óhajtott bérházakat illeti, a bizottság abban a véleményben volt, hogy egyelőre néhány nagyobb munkás bérház épittessék és pedig a nagyobb gyárak közelében és e célból a kereskedelemügyi ministertől megfelelő államsegélyt kérjen a város, mert csak ily módon lesz lehetséges olcsó lakásokat létesiteni. A bizottság december hóban ujabb ülést fog tartani, melyen az eddig elkészült szakjelentések alapján a közgyülésnek konkrét javaslatot fog előterjeszteni.

A vizaknai fürdő berendezésénél a kosárfonásu butorok szállitását a Vakokat gyámolitó orsz. egyesület 1170 kor., az asztalos és kárpitos munkát Lengyel L. 61.395 kor. 65 fill., és a villamos testek szállitását Holitscher Zsigmond és tsa 2910 kor. 60 fillérért kapta meg. A fehérnemüek és különféle felszerelési tárgyak szállitására Gelb M. és fia cégnek ajánlata van elfogadás végett javaslatba hozva, mig a függönyök és szőnyegek szállitására ujabbi árlejtés fog kitüzetni.

A kassai vizmesteri iskola és kulturmérnöki hivatal uj székházának berendezési és felszerelési tárgyainak szállitását a november 5-én tartott árlejtés alapján Boros János és Dudinszky Viktor kassai müasztalosok nyerték el 6859 k. 20 f. árban.

Vámbódék épitése Nagyváradon. Nagyvárad város tanácsa a vámsorompoknál 4 uj bódét épittet és arra 38,334 kor. 48 fillért irányzott elő.

Munkásházak épitése Ujvidéken. Ujvidék város tanácsa gazdasági munkásházakat épittet. Az épitési költségekre 250,000 kor. van előirányzatba véve.

A sajóládi iskola épitésével a vallás- és közoktatásügyi minister Boldoghy Gyula és tsa komáromi vállalkozókat bizta meg 37.836 kor. 67 fillér vállalati árban.

Villamos mü épités Szarvason. Szarvas nagyközség előljárósága a közvilágitás céljaira 400,000 korona költséggel elektromos központi telepet épittet.

A győri csatornatelep kibövitéséhez szükséges szivattyuk szállitásával Győr város tanácsa a Schlick gyárat bizta meg, mely a szállitást december 10 ig eszközölni köteles.

Városi bérház Nagyváradon. Nagyvárad város mérnöki hivatala előterjesztést tett a tanácsnak az Apollo-épület ujjáépitésére vonatkozólag. Az épitési költségek mintegy 600.000 koronát igényelnének, mely összegből a nyugdijalap felhasználásával 300.000 kor. fedezetet talál, mig az összeg másik felét a bérjövedelmekből törlesztenék.

Debrecen város csatornázása. A belügyminister jóváhagyta Debrecen város közgyülésének a város általános csatornázása ügyében hozott határozatát és igy a város tanácsa a munkára nemsokára kiirja az árlejtést. A költségek fedezésére 1,300,000 korona kölcsönt vesz fel a város.

Automobil-garage épités Aradon. Arad város tanácsa a régi lovarda helyiségét automobil-garage-céljaira átalakittatja. Az átalakitási munkával Bozsik Ernő aradi kőmüvesmestert bizta meg a tanács, ki az épitkezést 3124 k.-rt vállalta el.

Palics fürdő kiépitése. Szabadka város tanácsa a palicsi női fürdő helyére tervezett moló épitését elrendelte. A lebontott fürdő helyett ujat épittet a város és az épület terveinek elkészitésére Komor Marcell és Jakab Dezső budapesti épitészeknek adott megbizást. Az uj vendéglő terveit a városi mérnöki hivatal késziti.

Szálloda épités Léván. Léva város közgyülése e hónapban dönt az Oroszlán fogadó ujjáépitése ügyében. Az uj fogadó épület Vas József és Morbitzer Nándor budapesti müépitészek tervei szerint 368,000 kor. költségelőirányzattal fog épülni.

Fővárosi hirek.

Kitüntetés. Ő felsége a király Thék Endre butorgyárosnak, a budapesti kereskedelmi és iparkamara és az Országos Iparegyesület alelnökének, ipari téren szerzett érdemei elismeréseül, a magyar királyi udvari tanácsosi cimet dijmentesen adományozta. Thék Endre kitüntetése nagy megelégedésére szolgálhat mindazoknak, a kik akár szóval, akár tettel részt vesznek abban a nagy mozgalomban, a mely a hazai iparfejlesztést tüzte ki céljául. A kitüntetett férfiu mindkét formában — szóval is tettel is — bőven kivette a részét a munkából, a melyben számos sikere volt. Eredményes munkálkodásának megkoronázása uj méltósága, a melyről örömmel értesül sok ismerőse és sok tisztelője.

Az Országos Középitési Tanács szervezete II. §-a alapján a kereskedelemügyi minister Nagy Virgil müegyetemi tanárt, Fellner Sándor és Aigner Sándor müépitészeket és Jakabffy Ferenc épitőmestert a tanács állandó bizottsága magas épitési csoportjának tagjaivá, Czekelius Aurél nyug. ministeri tanácsost, Bodola Lajos udvari tanácsos, müegyetemi tanárt, Czakó Adolf müegyetemi tanárt és Fischer Henrik mérnököt pedig az állandó bizottság ut- és hidépitési csoportjának tagjaivá nevezte ki.

Kinevezés. A m. kir. földmivelésügyi minister a vizügyi müszaki tiszti személyzet létszámában Nagy Gyula kir. mérnököt kir. főmérnökké nevezte ki.

Wartha Vince ünneplése. Abból az alkalomból, hogy a Magyar Tudományos Akadémia dr. Wartha Vince müegyetemi rektort másodelnökévé választotta, a József-müegyetem ifjusága mult hó 26-án küldöttségileg üdvözölte őt A rektor szives szavakkal mondott köszönetet az üdvözlésért.

Halálozás. A magyar lakatos ipart veszteség érte: Jungfer Gyula, első mülakatosunk mult hó 26-án meghalt. Alkotásai a vasipart a művészi fokra emelték.

Az Épitő- és Iparmüvészeti Rajzolók Országos Egyesülete saját helyiségében december 19-étől január 3-áig kiállitást rendez. Ki lesznek állitva a nehezebb szerkezeti rajzok, pallértervek, épitészeti irodák szerint csoportositva. A rajzok beküldésének határideje december 5-ik napja.

Uj villamos vasut. A budapest—váci és budapest—gödöllői helyi érdekü villamos vasut részvénytársaság november 28-án tartotta alakuló közgyülését Székely Ferenc elnöklete alatt. Az igazgatóságba beválasztattak: Dr. Dezseőffy Aurél min. titkár, mint a kereskedelmi minister kiküldöttje, továbbá Békeffy Géza, dr. Dalnoky Béla, Hádinger Adolf, dr. Kállay Zoltán, báró Radvánszky Antal, Székely Ferenc, Stromszky Sándor, Török Emil, Vadnai Géza és Pestmegyének még ezentul megnevezendő két kiküldöttje. A felügyelő bizottság tagjai lettek: ifj. Éberling Antal, Fried Jakab, Habermann Géza és Hádinger Gyula. A vasutat 1909. év folyamán megépitik és a legnagyobb valószinüség szerint a jövő év végéig át is adják a közforgalomnak.

Az Épitészbál bizottsága az „Országos Müszaki Egyesület"-tel karöltve december 12-én az „Egyesült Lipótvárosi Polgári Kör" helyiségeiben (V., Akadémia-utca 3.) hangversenynyel egybekötött zártkörü táncestélyt rendez.

Festékanyagok szállitása. A m. kir. állami vasgyárak részére az 1909. évben szükséges festékanyagok szállitását a következő cégek nyerték el: Krayer E és tsa ólompir szállitását ab Diósgyőr 53·35 kor. egységáron, ab Zólyombrezó 54·45 kor. egységáron 3256 kor., ólom fehér szállitását ab Zólyombrezó 57·45 k. egységáron 459·60 kor, Schmidek és Grünstein ólompir szállitását ab Budapest 51·25 kor. egységáron 20.500 kor, lenolajmáz szállitását ab Budapest 69·25 kor., ab Diósgyőr 72 kor., ab Zólyombrezó 72·75 kor., ab Vajdahunyad és Kudsir 74·25 kor. egységáron 48.483 kor., magyar terpentin szállitását ab Budapest 58·75 kor. egységáron 17.625 kor, Lambrecht W. H. horgany fehér szállitását ab Diósgyőr 67·45 kor. egységáron 1349 kor., amerikai terpentin szállitását ab Budapest 95 kor. egységáron 4750 kor., Strobentz testv. horgany fehér szállitását ab Budapest 65·75 k. egységáron 1315 kor., horgany szürke szállitását ab Budapest 61·75 kor. egységáron 24·700 kor., Vajda Pál magyar terpentin szállitását ab Zólyombrezó, Diósgyőr és Kudsir 61 kor. egységáron 1952 kor., dr Helvey Tivadar kátránykence szállitását ab Budapest 27 kor. egységáron 1350 kor., Biehn János kőszénkátrány szállitását ab Zólyombrezó 7·97 kor. egységáron 4782 koronáért.

Tüzifa szállitás. A pestvidéki kir. törvényszék és kir. járásbiróság részére az 1909. évben szükséges 440 kbm. tüzifa szállitását Bäck József nyerte el 10 kor. 55 fillér köbm.-kénti egységár mellett.

Faeladás. A magyar vallásalap tulajdonát képező pilismaróti „B" üzemosztályból kikerülő 15,037·42 köbm., valamint a „C" üzemosztályból kikerülő 3237·04 köbm. faanyagot Mayer Ferenc nyergesujfalusi lakos vette meg és pedig előbbit 69,315 kor. 48 fill., utóbbit 17,425 kor. 32 fillérért.

Ajánlható cégek:
GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Müegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

SZOLNOKY ANTAL és TÁRSA
betonépitési vállalkozók
Budapest, VI., Nagymező-utca 41. szám.
Elvállalnak minden e szakmába vágó betonépitési munkálatokat. — Nevezetesen: Menyezeteket uj systhem szerint saját szabadalom; semmi vasgerenda nélkül, fesztávolság 6—7 méter. 35%-kal olcsóbb a vasgerenda menyezetnél, csatorna épitést, csömöszölést, legfinomabb terazzót, modern kivitelben. — Keramia burkolatokat, stb. beton munkálatokat a legolcsóbb kivitelben, tervek, statikai számitások és költségvetésekkel dijtalanul gyorsan szolgálok.

Fényképészet és müsokszorositás.
BIRÓ PÁL
Budapest, I., Uri-u 19.
Telefon szám 108—15
Elvállal mindenféle fényképészeti munkát és sokszorositásokat a legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban.

212 Nagy Virgil. Egy ebédlő szinvázlata. — Farbenskizze eines Speisezimmers. — Esquisse coloriée d'une chambre à manger.

213 Girgl Henrik. Egy könyvtár szinvázlata. — Farbenskizze einer Bibliothek. — Esquisse coloriée d'une bibliothèque.

214 Payr Lajos. Egy csarnok szinvázlata. — Farbenskizze einer Halle. — Esquisse coloriée d'une halle.

215 Koch Henrik. A gr. Erdődy-féle vadászkastély távlati képe. — Perspectivische Ansicht des gräfl. Erdődy'schen Jagd-Schlosses. — Vue en perspective du château de chasse de M. le Cte. d'Erdődy.

216 Monaszterly Szilárd. Egy könyvtár szinvázlata. — Farbenskizze einer Bibliothek. Esquisse coloriée d'une bibliothèque.

217 Monaszterly Szilárd. Egy városház távlati képe. — Perspectivische Ansicht eines Stadthauses. — Vue en perspective d'un hôtel de ville.

218 Feszty Adolf. A «Foncière» palota homlokzata. — Façade des Palais der «Foncière». — Façade du palais de la «Foncière».

219 Feszty Adolf. Oldalhomlokzata. — Seitenfaçade desselben — Sa façade latérale.

220 Feszty Adolf. Alaprajzai. — Grundrisse desselben. — Ses plans.

221 Feszty Adolf. Fényképe. — Photographie desselben. — Sa photographie.

222 Feszty Adolf. A Pázmándy-féle lakóház fényképe. — Photographie des Pázmándy'schen Wohnhauses. — Photographie de la maison de M. de Pázmándy.

223 Feszty Adolf. A gr. Dessewffy-féle palota fényképe. — Photographie des gräfl. Dessewffyschen Palais'. — Photographie du palais de M. le Cte. de Dessewffy.

224 Feszty Adolf. A Politzer-féle lakóház homlokzata és alaprajza. — Façade und Grundriss des Politzer'schen Wohnhauses. — Façade et plan de la maison de rapport de M. Politzer.

225 Feszty Adolf. A Herzl-féle lakóház homlokzata és alaprajza. — Façade und Grundriss des Herzl'schen Wohnhauses. — Façade et plan de la maison de rapport de M. Herzl.

226 Feszty Adolf. A Györgyei-család sirboltjának homlokzata és alaprajza. — Façade und Grundriss des Grabdenkmales der Familie Györgyei.

227 Berczik Gyula. Egy Pantheon homlokzata. (Pályamű.) — Façade eines Pantheons. (Concurrenz-Werk.) — Façade d'un Panthéon. (Oeuvre de concours.)

228 Sztehlo Ottó. A Calvin-téri szökőkút tervének távlati képe. Pályamű. — Perspectivische Ansicht des Projektes eines Springbrunnens am Calvin-Platze. Concurrenz-Werk. — Vue en perspective d'un projet de la fontaine à la place de Calvin. Oeuvre de concours.

229 Schikedanz Albert. Dr. Szabóky Adolf síremlékének távlati képe. — Perspectivische Ansicht des Grabdenkmales des Dr. A. Szabóky. — Vue en perspective du tombeau du Dr. A. Szabóky.

230 Jakabffy Ferencz. A Calvin-téri szökőkút terve. Pályamű. — Projekt eines Springbrunnens am Calvin-Platze. Concurrenz-Werk. — Projet d'une fontaine à la place de Calvin.

231 Ray Rezső. A «Vadászkürt» fogadó udvara. — Der Hof des Hotel's zum «Jägerhorn». — Cour de l' «Hôtel du cor de chasse».

232 Ray Rezső. Ray-nyaraló. — Villa Ray. — Villa de M. Ray.

233 Ray Rezső. Szenes-féle lakóház. — Das Szenes'sche Wohnhaus. — Maison d'habitation de M. Szenes.

234 Ray Rezső. A Fackh-féle nyaraló homlokzata. — Façade der Fackh'schen Villa. — Façade de la villa de M. de Fackh.

235 Feszty Adolf. A Stern-féle lakóház fényképe és alaprajza. — Photographie und Grundriss des Stern'schen Wohnhauses. — Photographie et plan de la maison de rapport de M. Stern.

236—7 Feszty Adolf. A «Harisch-bazár» két fényképe. — Zwei Photographien des «Harisch-Bazar». — Deux Photographies du «Bazar de Harisch».

238 Feszty Adolf. A bánhidai templom homlokzata és alaprajza. — Façade und Grundriss der Kirche in Bánhida. — Façade et plan de l'église à Bánhida.

239 Feszty Adolf. A gr. Teleki-féle lakóház fényképe. — Photographie des gräfl. Teleki'schen Wohnhauses. — Photographie de la maison d'habitation de M. le Cte. de Teleki.

240 Feszty Adolf. A Schossberger-féle lakóház fényképe és alaprajza. — Photographie und Grundriss des Schossberger'schen Wohnhauses. — Photographie et plan de la maison d'habitation de M. de Schossberger.

241 Schickedanz Albert. A Deák-mausoleum homlokzata. Pályamű. — Façade des Deák-Mausoleum's Concurrenz-Werk. — Façade du mausolée pour Fr. Deák.

242 Schickedanz Albert. Ugyanannak távlati képe. — Perspectivische Ansicht desselben. — Sa vue en perspective.

243 Nay Rezső. Az állandó országház tervezete távlati képben. Pályamű. — Perspectivische Aufnahme des Projektes für das ungar. Parlamentsgebäude. Concurrenz-Werk. — Vue en perspective du projet du Parlament hongrois. Oeuvre de concours.

244 Nay Rezső. A veszprémi megyeház gyülésterme. — Sitzungssal des Veszprémer Comitats-Hauses. — Salle de séance de l'hôtel du Comitat de Veszprém.

245 Kauser József. Világító torony terve. — Projekt eines Leuchtthurmes. — Projet de la construction d'un phare.

246 Kauser József. A Deák-mauzoleum tervezete. Pályamű. — Projekt des Deák-Mausoleums. Concurrenz-Werk. — Projet du mausolée de Fr. Deák. Oeuvre de concours.

247 Kauser József. Ugyanannak metszete. — Querschnitt desselben. — Son profil.

248 Kauser József. Ugyanannak alaprajza. — Grundriss desselben. — Son plan.

249 Kauser József. Ugyanannak távlati képe. — Perspectivische Ansicht desselben. — Sa vue en perspective.

250 Kauser József. A Calvin-téri szökőkút terve. Pályamű. — Projekt des Springbrunnens am Calvinplatze. Concurrenz-Werk. Projet de la fontaine à la place de Calvin.

251 Tacsocsik Lajos. Az amsterdami tőzsde homlokzatának tervezete. Pályamű. — Projekt der Façade der Amsterdamer Börse. — Concurrenz-Werk. — Projet de la façade de la bourse à Amsterdam. Oeuvre de concours.

252 Tacsocsik Lajos. Ugyanannak távlati képe. — Perspectivische Ansicht derselben. — Sa vue en perspective.

253 Tacsocsik Lajos. Ugyanannak alaprajza. — Grundriss derselben. — Son plan.

PANTHEON

Csányi Károly fejlécze.

Jakabffy Ferenc.

Wéber Antal és művei.

A kiegyezés utáni idők, 1867-től a század végéig, hazánkra a lázas munka évei voltak. Minden téren nagy volt az elmaradottság, amelyet kiküszöbölni kellett; a művelődés minden ágában messze állottunk nyugati szomszédaink mögött, de sehol sem annyira, mint az építőművészet terén. Az építésnek sem művészi feladataival, sem ipari oldalával magyar ember nem foglalkozott; osztrák volt minden vezető és minden munkás, osztrákok a minták, amelyeket például állítottak honfitársaink elé és német volt még a nyelve is az építés minden kellékének.

A tudományok és mesterségek más ágaiban nem volt ennyire sívár a helyzet, hiszen nem egy dologban századokon át mi voltunk Nyugat mesterei, de az építészet terén teljesen töretlen ösvényen állottak azok a kevesek, kikre a magyar építőművészet megteremtésének nehéz feladata várt.

Két kiváló mester önzetlen és kitartó munkája hozta meg az újjászületést a hazai művészetnek, *Ybl* Miklósé és *Wéber* Antalé. A kettő közül tagadhatatlanul az első volt a nagyobb, hiszen ő méltán állítható kora legkiválóbbjai mellé. De ha munkássága eredményére nem is volt hozzá fogható, érdemekre semmivel sem állott mögötte az ő kortársa és személyes jóbarátja, Wéber Antal sem. Az úttörés nehéz munkájában, ha nem is vezetőszerep, de mindenesetre oroszlánrész jutott neki, amelyet derekasan vállalt és becsületesen végzett el mindig.

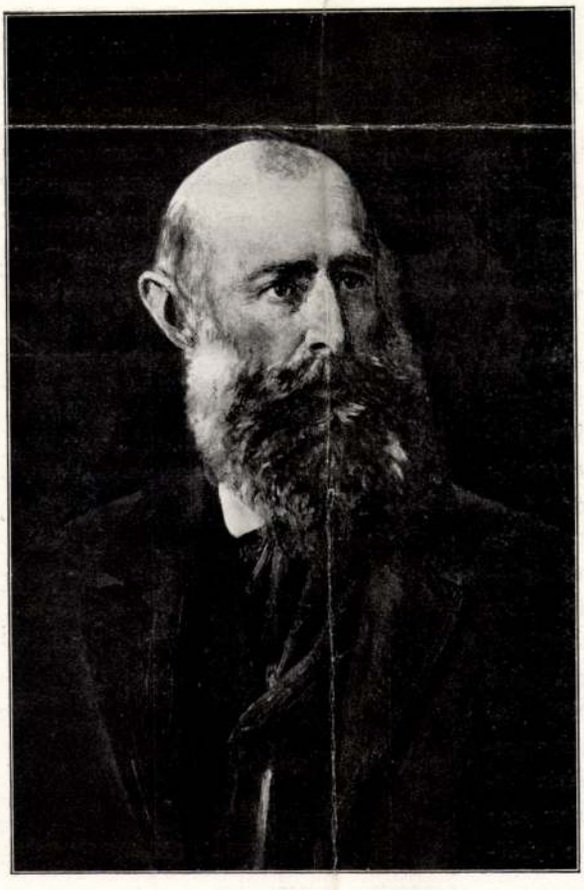

WÉBER ANTAL ARCKÉPE.
LOTZ KÁROLY FESTMÉNYE UTÁN.

Egy példány Wéber Antal és „ „ Lotz Károly alatt is –

Magyar Építőművészet
1907. 11. szám –

HALÁSZ-PALOTA. EÖTVÖS-UTCA 11.

Életének folyása a tizenkilencedik század első felének küzdelmes időinek, az ezután elkövetkezett elnyomatásnak és a hatvanas évek föllendülésének minden szakát magán viseli. 1823-ban született Pesten. Mint szegény polgárszülők gyermeke oly szerencsés volt, hogy a piaristák már akkor is nagyhírű gimnáziumában végezhette első tanulmányait. 1835-ben a városi rajziskolába lépett, hol négy esztendőn keresztül a kiválónak tartott *Landau* vezetése alatt tanult.

1839-ben *Hild* József építőművész mellé kerül, kinek akkor Pesten és vidéken nagy építészeti prakszisa volt, s ki *Pollák*kal a régi idők legjobb mesterei közé tartozott. A fiatal Wéber az esztergomi nagytemplom építésén kapott munkakört, amelyet derekasan betöltve, 1842-ben mestere ajánlóleveleivel Bécsbe ment, hol akkor nagy építészeti föllendülés volt Rövid ideig mint kőművesinas, közvetlen tapasztalattal sajátítja el szakmájának gyakorlati oldalát, majd nagy protekcióval bejut az *Akademie der bildenden Künste* című, akkor világhírű és nagyon zártkörű intézetbe. Előbb csak rendkívüli látogató, de szorgalma és fölismert tehetsége révén már a tanév közepén, decemberben rendes hallgató lesz, sőt később ösztöndíjat is kap s így még két esztendeig folytathatja ott tanulmányait. Elvégzi a teljes hároméves építészeti tanfolyamot, majd elméleti ismeretei kibővítésére még egy évre a bécsi politechnikumra is beiratkozik és ott a matematikai előadásokat hallgatja. Végre 1846-ban visszatér hazájába és egész lelkesedéssel kezdi meg építőművészeti pályáját.

A mostoha viszonyok mellett első műve egy szerény svábhegyi nyaraló. A munka folytatásában a kitört szabadságharc akadályozza meg, amelyet jó hazafiuként végigharcol a honvédség között. Az elkövetkezett szomorú idők nem voltak alkalmasak építési munkásságának folytatására. Más kereset után kénytelen látni. Tanítani kezd és 1850-ben többek között Szapáry Gyula gróf, későbbi miniszterelnöknek ad órákat az építés akkor még nem igen ki-

ERDŐDY-VILLA. ANDRÁSSY-UT 120.

jedt tudományágaiból. 1851-ben kap ismét építési munkára megbízást: Gyöngyösön, báró Orczy Lőrincné birtokain épít gazdasági épületeket. Ettől kezdve 1866-ig vidéken talál munkakört és szorgalma meg tudása révén lassankint a magyar arisztokrácia kedvenc építésze lesz. Zichy Ferenc grófnak Nagyhörcsögön, Eszterházy László grófnak a fehérmegyei Sárosdon, Erdődy grófnak Vas-Vörösváron, Keglevich Béla grófnak Tápió-Sághon épít kastélyt. Kibővíti az Eszterházyak galántai kastélyát, Révay Ferenc bárónak pedig Thurócon kápolnát emel.

1867-ben kerül vissza ismét Pestre, hol akkor évtizedek mulasztásait akarják pótolni, és így bőven van munka, amiből ő is kiveszi részét. Egymásután köz- és magánépületek hosszú sorát alkotja itt meg. Művei: a Forgó-bérház (Havas-utca 7.), az Erdődy-villa (Andrássy-út 120.), a régi Bellevue-nyaraló (Andrássy-út 127 *b)*, a fiókzálogház (Eötvös-utca 3.), a szerb egyházközség háza (Váci-utca 66.), a Placht-bérház Váci-körút 18.), a Neuwelt-bérház (Váci-körút 43.), a Fuchs-bérház (Andrássy-út 33.), a Széchényi-bérház a Király-utcában, a Gschwindt-bérház (Király-utca 69.), a Halász-bérház (Eötvös-utca 11.), az Egyesült fővárosi takarékpénztár palotája (Dorottya-utca 2.) és legbecsesebb alkotása, az Ádám-bérpalota (Sándor-utca 2.).

SZEMÉSZETI KLINIKA. ÜLLŐI-UT 26.

1881-ben *Kolbenheyer* Ferenc kultuszminiszteri építész halála után a kormány őt hívja meg annak helyére és így állami épületek hosszú sorára kap hivatalból megbízást. Az egyetemi orvoskari intézet belgyógyászati pavillonja (Szentkirályi-utca 46.), a Széchényi-szobor talapzata, az angyalföldi elmebetegkórház, a pozsonyi bábaképzőintézet, a tudományegyetem szerb-utcai hátsó szárnya, az egyetem fizikai pavillonja (Eszterházy-utca 3.), a Klinika középső, belgyógyászati épülete (Üllői-út 26.) és az egyetem természettudományi főépülete (Múzeum-körút 4.) ezen minőségében emelt művei.

Szakmáján kívül érdeklődött a közélet minden ága iránt és munkásságát soha sem tagadta meg polgártársaitól sem. Mint a főváros törvényhatósági bizottságának tagja, számos albizottság ülésein vett részt, sőt éveken keresztül a középítési, úgynevezett *hetes-bizottság* elnöke is volt. Szoros baráti viszonyban állott építész kartársaival és a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesületnek évek során át egyik legbuzgóbb tagja volt. 1888. dec. 5-dikén negyvenéves építőművészeti munkássága alkalmával kartársai meleg óvációt rendeztek számára. Üdvözlő küldöttség kereste föl és *Pucher* József tolmácsolta előtte a kollégák szeretetét. Az Egyesület Csillag-utcai házában lakoma volt tiszteletére, melyen a technikus közélet jelesei, mint Steindl Imre, Hauszmann Alajos, Ney Béla, Lipthay Sándor, Szily Kálmán, Tolnay Lajos, Hieronymi Károly ünnepelték lelkes szavakkal. Lotz Károly pedig arcképét festette meg, amely azóta az Egylet társalgóját díszíti.

A jubileumkor uralkodójának kegye is fölkereste,

EGYETEMI FIZIKAI FŐÉPÜLET. MUZEUM-KÖRÚT 4.

a vaskoronarend keresztjét kapta meg tőle, ugyanekkor tüntette ki a francia kormány a becsületrenddel, még a párisi világkiállítás rendezésénél szerzett érdemeiért.

A kitüntetéseket hivatalnoktársai is lelkes ünneplésre használták föl. A kultuszminiszterium dísztermében az összegyűlt egész hivatali gárda előtt maga az államtitkár, ***Berzeviczy*** Albert tűzte mellére az érdemkereszteket.

Életének utolsó éveiben sokat gyöngélkedett; 1888—9. telén Arkóban keresett gyógyulást baja ellen, majd a következő nyarat a Hüvösvölgyben, a Szép Juhászné nyaralóban töltötte. Ott érte a halál is, 1889. augusztus 4-én. Földi maradványait kartársai és a magyar közélet számos jelesének kíséretével a németvölgyi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Wéber Antal egész életét és munkásságát a tökéletes harmónia és nemes előkelőség jellemzi. Művészete olyan, mint személye volt: nyilt, igaz, természetes és őszinte. Egyéniségének bélyegét minden alkotása magán viseli ugyan, de azok sem más műveknek, sem az ő régebbi munkáinak nem voltak másai. Legkedvesebb stilusa az olasz reneszszánsz, ebben alkotta művei legjavát, mert érezte, hogy ez az irány a jelen embereinek lelkivilágához és az ő népének nyugodt pompaszeretetéhez legközelébb áll. Ha főúrnak, ha polgárnak épített, mindig eltalálta annak kedvét és művei még sem tértek le soha a művészi talapzatról, amelyre mesterük tehetsége révén kerültek.

Művészi pályafutásának szembeszökő jelensége a folytonos fejlődés, alkotásainak hosszu során keresztül. Első munkáin még a stilus jellegző világhirü példáinak, az olasz palotáknak hatása látszik. Azok inspirációja még teljes közvetlenséggel rajtuk van, a részletképzés sem tekinthető teljesen szabadnak azoktól. De minden ujabb épülete hatalmas lépéssel halad az önállóság felé, s amint tehetségének szárnyai a gyakorlati tudástól is lendítve, kibontakoznak, utolsó alkotásai megközelítik a tökéletes művészi koncepció legmagasabb fokát.

JAKABFFY Ferenc épitész

BUZA Péter: Herminamező, fejezetek egy városrész történetéből. Bp., 1992
Adattár: 96.p. és 76.p.

GERŐ N. NÁNDOR

légszesz- és vizvezeték-szerelő, csatornázások és épület bádogos munkák vállalata

Iroda és műhely: BUDAPEST. VII., Thököly-ut 17. sz.

MAGNESIT-FÉNY

Jókarbantartás, bádogos-, vizvezeték- és légszeszfelszerelési társaság
TELEFON: 103—43. Budapest, Dohány-utca 31.

ELVÁLLAL mindennemü bádogos-, szerelő-, valamint épület- és műlakatos munkálatokat és idevágó javitásokat is.

lérért nyerte el. Utóbbi megbizást kapott a honvéd gyalogsági laktanyában létesitendő pénztári helyiség előllitására is 645 kor. 40 fill. árban.

A nagybányai gör. kat. templom épitésének vezetését Fogarassy és Tatorján szatmári épitészek vették át. A templom Bálint és Jámbor budapesti müépitészek tervei szerint épül és munkálatai még ez évben befejezést nyernek.

Iskola épités Kassán. Kassa város közgyülése elhatározta, hogy a Major-utca és Szeplaki-sor sarkán elemi iskolát épittet. Az iskola 10 tanteremre van tervezve és kiviteli költsége 240000 koronára rug.

A bajai honvéd huszárlaktanya tatarozásánál a földmunkát 720 kor., a kőmüves munkát 1182 kor. 41 fill., az asztalos és ácsmunkát 1616 kor. 50 fillérért Singen Károly, a bádogos munkát 242 kor. 50 fillérért Scherk Miklós bajai iparosok, a kályhás munkát Hirsch és Frank budapesti cég kapta meg a megtartott árlejtés alapján.

A tornyai gör. kel. templom átalakitását Koncz Lajos pécskai épitővállalkozó nyerte el 5% felülfizetés mellett.

Artézi kut furása Hatvanban. Hatvan város tanácsa artézi kutat furat a sertésvásártéren.

Iskola épités Békésen. A békési izr. hitközség iskola épitésére és a tanácsteremnek mellékhelyiségekké leendő átalakitására kitüzött árlejtést a terveken észlelt hiányosságok miatt nem tartotta meg. Az épitkezést tekintettel az idő előrehaladottságára, csak a jövő évben fogják keresztülvinni.

Kórház kibővités Nagyszentmiklóson. A belügyminister jóváhagyta a nagyszentmiklósi közkórház kibővitésére vonatkozó terveket. A kibővités 205.000 koronával van előirányozva, ezenkivül a kormány 20 000 koronát ad a tüdőbetegek részére emelendő pavillon épitésére. Az épitkezésre az árlejtést legközelebb kiirják.

Áruraktár és nyilt rakodó épitése Ruttka rendező pályaudvaron. A máv. miskolci üzletvezetősége árlejtést hirdet Ruttka rendező pályaudvaron létesitendő áruraktár és nyilt rakodó épitésére. Pályázati határidő augusztus 14-ik napjának déli 12 órája.

Lonja-hid épités. A kereskedelemügyi minister a sziszek—illova—lipiki áll. közut 16—17 km. szakaszán Poljanek és Sturzác községek közt levő 22. sz. Lonja-hid épitésénél az alépitményi munkák kivitelére Colussi András sziszeki vállalkozónak 37.681 kor. 13 fillérért, a vasfelszerkezeti munkára pedig a Danubius gyárnak 90028 koronáért adott megbizást.

Ujabb vasuti beruházások Fiuméban. A m. kir. államvasutak igazgatósága, amely a mult év őszén a szénforgalom lebonyolitására lefektette a szénvágányokat, elhatározta, hogy a Mária Terézia hullámgáton uj vágányokat fektet a szén és tömegáru lebonyolitására, továbbá a keleti rakodópartot is vágánynyal látja el. A Brajdica területet pedig ujra feltölteti, hogy az igy nyert nagy területen ujabb vágányhálózatot fektethessen. A munkálatok költségeinek összege közel öt millió korona.

Fővárosi hirek

Kinevezések. Ő felsége a király Lisznyai-Damó Tihamér, Józsa László, Landgraf János, Dolecsko Mihály és Farkass Kálmán ministeri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott müszaki tanácsosokat, valamint Buday Zádor müszaki tanácsost ministeri osztálytanácsosokká kinevezte.

Épitőmesteri képesités. Az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság Szerenchy Géza épitőmesternek a julius 23-án letett szakvizsgálat alapján a képesitő bizonyitványt kiadta.

Az épitőkövek. Ismét egy tartalmas és tanulságos kötettel szaporodott az Épitő munkavezetők könyvtára, mely a kereskedelmi minister támogatásával a budapesti épitő-ipartestület kiadásában Jakabffy Ferenc ipartestületi elnök szerkesztésében jelenik meg, hogy az épitő, kőmüves, kőfaragó és ácsmunkavezetők kimüvelését szolgálja s az épitőipar gyakorlásához szükséges tudnivalókat terjeszsze. Immár a XV—XVII. számu kötet kerül forgalomba ezuttal magának az érdemes szerkesztő-elnöknek, Jakabffy Ferencnek tollából. Az uj kötet az épitőkövekkel foglalkozik. Ezeket tárgyalván, természetesen az ipari alkalmazhatóságán kivül egyéb szempontokkal is foglalkozik. Igy például azzal a kérdéssel is, hogy miből áll és hol található valamely kőzet, továbbá, hogy miképen keletkeztek az épitőkövek és kőzetek egyáltalában. A két részre osztott könyv első részében a föld kialakulásával, a kőzetek képződésének körülményeivel, megtelepülésük viszonyaival, a fajok megkülönböztetésével és megvizsgálásával foglalkozik. Ez tárgyalja még az épitő és kőfaragó iparban, a szobrászat és az iparművészet terén használható kövek fejlesztésére vonatkozó bányaművelés módjait, szerszámait és gépeit. — A könyv II. része az épitőköveket és kőzeteket általánosan ismerteti, foglalkozik azok származása és meghatározásával, a bányák fekvése és termelőképességével, benne vannak egyuttal a bányák tulajdonosai, le vannak irva a kövek használhatóságának módjai és körülményei és meg vannak nevezve azok az épitkezések, szoborművek és iparművészeti tárgyak, melyek céljaira az egyes kőfajok alkalmazást nyertek. A hazai köveken kivül figyelembe vannak véve azok a külföldi, sőt más világrészbeli kövek is, melyek az épitőművészet régibb korszakaiban, kiváló épitményeken, szoborműveknél stb. alkalmazást nyertek, vagy pedig kiválóságuknál fogva be és kivitel tárgyai és igy világforgalmi értékkel birnak. Természetesen a mesterséges épitő kövekkel, téglákkal s hasonló gyártott kőanyagokkal ezuttal nem foglalkozik. A tégla, cement és üveggyártás anyagairól külön hasonló könyvek fognak legközelebb kiadatni. 48 fotografikus felvétel és egyéb illusztráció kiséri a 236 lapra terjedő szöveget. A tartalmas kis kötet 6 koronáért kapható az ipartestületben (Német-utca 22) Megemlitjük még, hogy az ipartestület e kötetet ezen közhasznu könyvtár kiadásának hathatós előmozditásáért köszönet jeléül Szterényi József államtitkárnak ajánlotta.

Portlandcement szállitás. A máv. budapest-jobbparti üzletvezetősége vonalain az 1908. évben szükséges 2500 mm. portlandcement szállitásával a junius 23-án tartott árlejtés alapján a Beocsini cementgyári unió részvénytársaságot bizta meg 4·40 kor. egységáron 11.000 koronáért.

Repceolaj szállitás. A m. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága az 1908. augusztus 1 től 1909. julius 31-ig szükséges savtalan repceolaj szállitását a junius 23 án tartott árlejtés alapján három cég között osztotta meg Megbizást nyert a Budapesti olajgyár társaság 183.600 kor. Kohn Adolf és társa (Győrsziget) 108.000 kor. és Conrád és társa (Budapest) 105 696 korona értékü repceolaj szállitására.

Az épitőiparosok és az uj ipartörvény. Az ipartörvény tervezetével a Magyar Épitőiparosok Országos Szövetsége behatóan foglalkozik. A M. É. O. Sz. kötelékébe tartozó 128 épitőipari szövetség fogja augusztus végéig az uj törvénytervezettel szemben álláspontját megjelölni. Az országos szövetség tanácsa szeptember elején fogja megszövegezni a tervezetre vonatkozó megállapodásait.

Üzem áthelyezés. Munkácsy Gyula okl. gépész, lakatosmester ipartelepét tetemesen megnagyobbitva VI. Király-utca 102. szám alá helyezte át. Ugyanott megkezdte legujabb szabadalmának a falazás nélküli takaréktüzhelyeknek, melyek iránt a külföld is már sürün érdeklődik, valamint a szab. kéménytoldóknak nagybani gyártását.

Szén szállitás. A székesfővárosi dunajobb- és balparti közkórházak valamint a fertőtlenitő intézet szénszükségletének szállitását a tanács két cég között osztotta meg. Megbizást nyert a Budapest vidéki kőszénbánya r. t. a balparti kórházak és a fertőtlenitő intézet részére vörösvári aknaszén szállitására 1·78 kor. Salamon Jakab és tsa ugyanazon kórházak részére salgótarjáni szén szállitására 2·44 k. és a jobbparti kórházak részére darabos szén szallitására 1·56 kor. mm.-kénti egységár mellett. A jobbparti kórházak részére szükséges akna szén szállitását nem adta ki a tanács, hanem megbizást adott Jenczer Lajosnak naftatüzelés berendezésére, ki azt két évi időtartamra 105,000 kor. átalányösszeg mellett vállalta el.

Árlejtés visszavonása. A dési m. kir. pénzügyigazgatóság a magyarláposi sónagyáruda betöltésére e hó 13-ik napjára kitüzött árlejtést visszavonta.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Müegyetem“ átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

TELEFON 11—66. TELEFON 11—66.

Kartellen kivüli vasszerkezetek
kivitelét elvállalja

Ifj. Kovács Sándor és társa
motorüzemre berendezett vasablak, szerkezet és műlakatos-áruk ipartelepe.
Budapest, VIII., Baross-utca 128. és VI., Szerecsen-utca 50.
Tervek és rajzok dijmentesen.

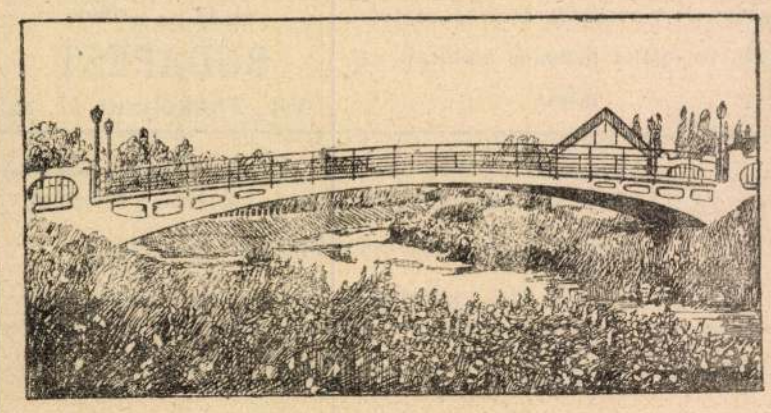

RELLA N. ÉS UNOKAÖCSCSE

Budapest, IX., Üllői-ut 25.
fld. 4. TELEFON 69—77.

Beton és vasbeton

Gyári, gazdasági és mindennemü magasépitési vasbeton födémek, viztartányok, vizierőművek, hidépités, csatornázás stb.

Első Magyar Hegesztő és Forrasztási Vállalat
MEDGYESSY FERENC és Társai

Budapest, VII. ker., Hungária-körut 69. szám.

Elvállaljuk mindennemü repedt kazánok, **öntött vas, kovácsolt vas, acél**, hegesztését és forrasztását. Bármily méretü **kazán, vezetékeső repedéseket** rövid időn belül hegesztünk, illetve beforrasztunk. Elkopott géprészeket a régi méretre kihegesztjük és két különböző méretü tárgyat összeforrasztunk. Minden egyes hegesztésért és forrasztásért **teljes szavatosságot** vállalunk a tartósságra. Bárminemü forrasztások a vidéken is eszközöltetnek

Telefon : 68—64. **Telefon 68-64.**

Hirmann Ferenc fémárugyára
Budapest, VII., Csányi-utca 7—9.

Felszerelések gőz-, viz és légszeszvezetékhez, rézcsapok, réz, érc- és horganyöntvények, felirattáblák minden célra és méretben.

Alapittatott 1867. **Alapittatott 1867**

SZLADEKY ALAJOS
Első magyar
tüzmentes vaspénztárgyáros és mülakatos

A nagymélt. igazság. és kereskedelemügyi ministerium rendes szállitója
Nyilvános tüzkisérlet tartatott 1868-ban.

Budapest,
VIII. ker., Kender-utca 30. szám. (Saját ház.)

MELOCCO L. BUDAPEST.
TELEFON 41—03. **CEMENTGYÁR.** TELEFON 41—03.
Gyár és iroda : III. ker., Ürömi-utca 24—32. sz
AJÁNL: KITÜNŐ MINŐSÉGÜ LASSAN ÉS GYORSAN KÖTŐ ROMÁNCEMENTET ÉS MŰPORTLANDCEMENTET BÁRMELY VASUT VAGY HAJÓÁLLOMÁSRA SZÁLLITVA, IGEN JUTÁNYOS ÁRON és JÓTÁLLÁS MELLETT

Molnár Andor
iparművészeti asztalos
Budapest, VI., Kis János-utca 6. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát. Teljes lakberendezéseket, saját művészi tervei szerint a legmodernebb stylusban és legjobb kivitelben.
Művészi kivitelü képkeretezések.

UJLAKI TÉGLA- és MÉSZÉGETŐ R. T. BUDAPEST.
Központi iroda: **V., Akadémia-utca 9.**
Telefon szám 74—30 és 74—31.

Tetőcserépgyára szállit: géppel gyártott, tehát egyenletes, vizhatlan, fagyellenálló **hódfarku-, hornyolt és francia-tetőcserepet** valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet nagy választékban. — Bármely vasuti vagy hajóállomásra versenyképes!!
A m. kir. József-müegyetem 40/1901. számu hivatalos bizonyitványa szerint ezen gyártmány **fagyellenállónak** bizonyult.

Dunakotrási vállalata szállit: bárhová hajón vagy vasuton, ugyszintén helyben dunakavicsot utépitéshez és betonmunkákhoz. Apró kavicsot aszfaltgyárak részére és rostált dunahomokot.

Téglagyára szállit: Szárazon sajtolt falburkoló disztéglát (Verblender), falburkoló lapokat, szabadalmazott „Reform" válaszfaltéglát, vastartó-, burkoló és üreges téglát, valamint leghordképesebb falitéglát, továbbá kéménytéglát kerek kéményekhez.

Terméskőbányáiból szállit: Követ cyklopfal épitéséhez és alapozásához; zuzott követ betonmunkákhoz és utépitéshez.

Mészégető-telepe termel: budai zsiros meszet.
Mühabarcsgyára termel érdes dunahomokból készült mühabarcsot.

Munkácsy Gyula
lakatos-mester
Budapest, VI. ker. Király-utca 102. szám.

A jelenkor legjobb, legolcsóbb és legegyszerübb szerkezetü kémény és szellőztető tolóajtók készitője. (E számunkban foglalt hirdetésére e helyen is felhivjuk olvasóink figyelmét.)

Elismert elsőrangu cég. Alapittatott 1885.

Nikmond Ignac
szobafestő, mázoló és fényező vállalata
iroda és mühely: II. ker., Erőd-utca 2. sz.
(Margit-körut mellett.)

Elvállalja: **paloták, bérházak, intézetek és szállodák mázolását, festését** izléses kivitelben. — **Költségvetés ingyen.**

A budapesti légszeszgyárak
felszerelő irodái:
IV., Aranykéz-utca 6. VII., Erzsébet-körut 19.
Elvállalnak mindennemü gázvezetékek szerelését a világitás, fütés és ipar céljaira. Raktáron tartanak legjobb és legszolidabb mivü gázcsillárokat, egyszerü és diszes alakban, mindennemü gázfőző és fütő- készülékeket és melegitőket.

SIROKY PÁL
épitési, beton és terrazzó-vállalkozó.

Elvállalom cement- és keramit-lap fektetését, kanális épitését és minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árak mellett.

Speciálista **cement-jászol** épitésben valamint **teljes-tehenészet** berendezésekben,

BUDAPEST,
IX., MESTER-UTCA 32. SZ.
Vidéki uradalmi megbizások gyorsan eszközöltetnek.

SONNENSCHEIN TESTVÉREK
HATÓSÁGILAG ENGEDÉLYEZETT VILLAMFELSZERELÉSI VÁLLALKOZÓK MECHANIKAI MÜHELYE
BUDAPEST, VII., JÓSIKA-UTCA 11.

Elvállal épület-berendezést, villamos ivlámpák jókarban tartását, telefon- és csengő-lakásberendezéseket, villámháritó stb. stb. valamint minden e szakmába vágó munkákat. Kerékpár és motormunkák, zománcozások, nikkelezések és villamos motorok javitása. — Mindezen munkák pontosan, lelkiismeretesen és jutányosan eszközöltetnek.

TELEFON. 102—07.

LIFT
Haverland Antal, Budapesten, VIII., Nap-utca 2
Telefon 29—66. — Gyárt: személy-, teher-, ételfelvonókat és vasszerkezeteket minden kivitelben

ELSTER S.
LÉGSZESZGYÁRI SZÜKSÉGLETEK GYÁRA
Budapest, V., Tisza-utca 9.

Gyártási ágak:

Nedves és száraz légszeszmérők, többféle typus szabadalmazva; a legjobb anyagból, több évi jótállás. Gázautomaták, nedves és száraz szerkezettel, bármilyen légszeszára beállithatók. Gázszivógépek (Exhaustor) teljes felszereléssel. Állomási légszeszmérők, tetszés szerinti nagyságban. Tisztitó berendezések, Jäger-féle szabadalom szerint. Városi nyomás szabályozók, suly és automatikus megterhelésre. Önműködő nyomásmérők, szivás és nyomásra, csinos kiállitásban, kézben vihetők. Különleges nyomásmérők (Manometer) állandó vizszinnel. Fényvizsgálati müszerek és kellékek. Gázfőző- és fütőkészülékek, vasalók, takaréktüzhelyek.

Stenográfia
Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsiró-iskolája a
„Stenográfia"
országos **Gabelsberger** magyar, német gyorsiró és gépiró iskola.
Kereskedelmi szaktantárgyak
VII., Rákóczi-ut 60. sz.

HALUSKA PETER
ércfényező és mázoló
Budapest, VI., Andrássy-ut 77.
Rózsa-utca sarok.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m. épületek, kávéházak, szállodák és mindennemü butorok festését és erezését a legegyszerübb kiviteltől a legfinomabb kivitelig.

BEKE LAJOS
gépész-, épület- és mülakatos
Budapest, Ferenc József-rakpart 19. (Lyka-féle ház).

Elfogadok mindennemü lakatos munkát a mai modern kor igényeinek megfelelő kivitelben. Csiga lépcsők készitését és épületek teljes felszerelését, ugymint keritést és façon ablakokat bármely kivitelben. Több éven át elsőrendü vasgyárak részére és vasutépitésnél nagyobb szabásu munkákat elismeréssel végeztem. Elfogadom sodrony keritések és vaskapuk készitését.

HAZAI ASZFALT ÉS BETONÉPITÉSI VALLALAT
KÖVÉRKÁROLY
BUDAPEST, V., Klotild-u. 22. sz.

Aszfalt burkolások, elszigetelések **magyar bányában termelt természetes és valódi aszfaltból. Ugyanezen anyagból, négyszögletes, magas nyomással előállitott aszfaltlapok burkolása és szállitása. BETONÉPITÉSI MUNKÁK:** csatornák, vasbetonhidak, zsilipgátak stb. szakszerü kivitelben.

NEMEZ MECHLOVITS FERENC FILZ
BUDAPEST
VIII., SALÉTROM-UTCA 10.

Rabitz, tömitő, burkoló, kazán, szivó és polirozó nemezek, fémek és üvegcsiszoláshoz nemezcsövek téglagyárosok részére.

Uj! székülés-párna Uj!
uj találmány!
vasnemez és minden e szakba vágó nemezek.

TELEFON 67—49. **TELEFON 67—49.**

SCHOLTZ és FREY
HAT. ENG. VILLANY BERENDEZÉS ÉS ERŐÁTVITELI VÁLLALAT
BUDAPEST I., KERÜLET, ALAGUT-UTCA 1. SZÁM.

ELVÁLLAL: villanyvilágitás, telefon, házi csengő, villámháritók, villamos zárak berendezését és javitását.

Jakabffy Ferenc

épitész -

irod

Tóth Béla: A kandalló kályháról. Művészi Ipar 1885/86. 178. l.

Hierdurch beantragt der Unterzeichnete seine Aufnahme in die Vereinigung zur Erhaltung deutscher Burgen e. V. mit einem Jahresbeitrag von ..... Mark*)

Name: .....

Wohnort: .....

.....

.....

.....

Postscheckkonto des Vereins: Berlin Nr. 20989

*) Der Mindestbeitrag pro Jahr beträgt 30 Mark

Jakaboffy Ferenc

+ Budapest
1913. jan. 31.

von
MME Ekül

133. P.

Drucksache

An die

Geschäftsstelle der Vereinigung zur Erhaltung deutscher Burgen e. V.

Marksburg

ob Braubach am Rhein

Jakabffy Ferenc

építőmester

vrd

Farkas Elek: Az építő-
mesterség ~~50~~ ötven éve.
Vállalkozók Lapja. Az 50
éves, jubileumi albuma.
1879–1929. ~~69, 70.~~ l.
68, 69.

ovv f

BUDAPESTI KÖZLÖNY

HIVATALOS LAP

KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, 1. POSTAFIÓK 2.
., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: 1-604-64.

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
937 APR -1
BUDAPEST 1

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottsága

Bzest.

IX. Rákos ú. 10.

17/1936

Jakabffy Ferenc

Lőrd

E.: Az építészet története. Jakabffy Ferenc könyvének ismertetése. Vállalkozók Lapja 1908. jan. 1.

(Művészet 1908. 143. l.

Buda.

A vár térrajzához jobbra
DEL CASTELLO DI BVDA DE TRINCIER
mici Dentro Il Medesimo Castello
1-től 25-ig magyarázó szöveg van
angyaltól tartott babérkoszorúba
jük.

Szinezett tollrajz, mér.

Jakabffy Ferenc

Olbrich. Irta Ezrey. Vállalkozók Lapja. XXIX. 33.
Az építőkövek. (Jakabffy Ferenc könyvének ismertetése.) U. o.

(Művészet 1908. 352. l.)

Temesvár VIII. 197

Jakabffy Ferenc

Jakabffy Ferenc. Jeltelen cikk. Vállalkozók Közlönye, máj. 11.

(Művészet 1910. VII. l.)

Jakabffy Ferenc

épitész

bizottsági tagok a [illegible]

Jakabffy Ferenc épitész, a IX. és X. kerületek országgy. képviselöje, meghalt 1913. évi január 31-én.

Gyulai J. Fővárosi

Almanach 1916-18.

3. l.

a sokéjére is.

Budapest nagy szívére fognak emlékezni különben a menekültek (galiciaiak, bukovinaiak, északmagyarországiak stb.) ezernyi tömegei is, akik türelmes jó bánást, menedéket, ellátást, segitséget nyertek nálunk minden irányban, olyankor, amikor bizony a magunk baja is eléggé elfoglalt bennünket.

Természetes, hogy a nagy munkából a társadalom önkéntes munkásai mellett a főrészt a főváros saját alkalmazottai vették ki. Megkettőztetett munkát követeltünk mindenkitől s hogy ezt a munkát a nagymértékben megnőtt anyagi gondok ne zavarják, a főváros fizetési előlegeket, drágasági és családi pótlékokat engedélyezett alkalmazottainak. De örvendetes, hogy az alkalmazottak saját maguk is iparkodtak a szövetkezés által magukon segiteni, megalkották az élelmiszerraktárt, megvetették saját áldozataikkal egy nagyszabásu „közjótékonysági alap" épületének kezdetét, amelyet az alkalmazottak hitel, közegészségi, lakás, élelmezés és kulturális igényeit lesz hivatva kielégiteni.

Magától értetődik, hogy a háboru viharai nem maradhattak nyom nélkül a főváros háztartásában. Természetes, hogy pénzügyi terheink a legnagyobb takarékosság mellett is, — amely azonban nem volt ugy értelmezhető, hogy következményeképen a fővárosban minden ipari, kereskedelmi stb. kereset megakadjon — a váratlan kiadások tömege következtében igen nagy mértékben megnőttek, s pénzügyi egyensulyunkat megzavarva, háztartási hiányunkat már is sok millióra szöktették. Nem kis részben oka ennek a jogosan várt bevételek nagymérvü elmaradása. Hitelműveleteink is a pénzpiac más irányu elfog-

Az Egyesült tégla- és cementgyár részvénytársaság lábatlani gróf ROON-féle cementgyára

gyárt és szállit minden állomásra a Magyarországban és Ausztriában egyedül lábatlani gyárában használatban levő **forgó kemencékben** előállitott kitünő és eddig el nem ért minőségü **portland-cementet**, mely a szabványokat **száz százalékkal** felülmulja, továbbá kitünő minőségü **román cementet**. Ajánlatokkal szivesen szolgál a központi iroda:

BUDAPEST, V., Koháry-utca 2—4.

Üvegfestészet

Orsz. magy. üvegfestészet **(Waltherr Gida)** Budapesten VIII. Horánszky-utca 13.

Telefon 54—98. **Telefon 54—98**

PASCHKA ÉS TÁRSA

Budapest, Soroksári-utca 38—40.

Acéllemez,- fa- és vászonredőnyök, napellenző-ernyők. lépcsőkkovácsolt vasból, felülvilágitó ablakzáró készülékek, szinházi függönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

SZABADALMAKAT ÉRTÉKESITŐ VÁLLALAT

PÁSZTOR (bej. cég.)

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 17. SZ.

TELEFON: 24—20.

Találmányi gondolatok kidolgozása, szabadalmi rajzok és leirások megszerkesztése, szabadalmak és találmányok értékesitése és finanzirozása. Védjegyek lajstromoztatása, Mustra- és Modell-oltalom megszerzése a világ minden államában. — **Felvilágositás dijtalan.**

„Archimedes" csavar-gyár

Iroda: Budapest, V., Váci-út 8.

Anyacsavarok bármily hosszban stb. — állandóan készleten

TELEFON: 86—56.

Janisch János és Fia

Telefon 20-83. sz. Budapest VII. Jósika-utca 12

Csatornázás, épületbádogos, horganydiszitmények, légszesz, vizmüvek fütés, szellőztetés és szivattyu berendezések Ambergi légszeszfejlesztő gépek raktára.

Ney Simon

szobrász

IX., Lónyai-utca 27. Telefon 483.

Készit gypsz, kő- és faszobrász munkákat, stukkomenyezeteket, stukko-lustro és mümárvány munkákat és minden e szakmába vágó munkákat. Költségvetésekkel, tervekkel kivánatra szivesen szolgálunk Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Felvonógépek:

Haverland Antal, Budapesten, VIII., Nap-utca 22 Telefon 29—66. — Gyárt: személy-, teher-, ételliftvonókat és vasszerkezeteket minden kivitelben.

Telefon 25—37 **ALAPITTATOTT 1846.** Telefon 25—37

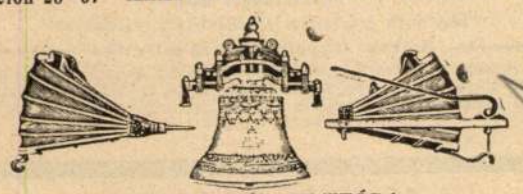

POZDECH JÓZSEF UTÓDA

THURY FERENC

BUDAPEST, VI., Lehel-utca 8.

fuvógyár-, harang- és érceöntőde, szabadalmazott harangfelszerelés és nagyszerkovácsság. Költségvetést kivánatra ingyen és bérmentve küld.

ELSTER S.

LEGSZESZGYÁRI SZÜKSÉGLETEK GYÁRA

Budapest, V., Tisza-utca 9.

Gyártási ágak:

Nedves és száraz légszeszmérők, többféle typus szabadalmazva; a legjobb anyagból, több évi jótállás. Gázautomaták, nedves és száraz szerkezettel, bármilyen légszeszárra beállithatók. Gázszivógépek (Exhaustor) teljes felszereléssel. Állomási légszeszmérők, tetszés szerinti nagyságban. Tisztitó berendezések, Jäger-féle szabadalom szerint Városi nyomás szabályozók, suly és automatikus megterhelésre. Önműködő nyomásmérők, szivás és nyomásra, csinos kiállitásban, kézben vihetők. Különleges nyomásmérők (Manometer) állandó vizszinnel. Fényvizsgálati müszerek és kellékek. Gázfőző- és fütőkészülékek, vasalók, takaréktüzhelyek.

Cserép- és palafedő vállalkozó

Urbancsek József János Budapest, VII. ker., Amerikai-ut 4. sz. alatt. Ajánlja magát mindennemü tetőzetek épületek, pala, cserép, szab. cementcseréppel való befedésére. Elvállalja régi háztetők évi jókarban tartását jutányos évi dij mellett, helyben vagy vidéken. Csatornázási és mindennemü a beton szakmába vágó munkát elvállalok.

Költségvetéssel dijtalanul szivesen szolgálok.

TELEFON 94—35.

GIAVINA JÁNOS

mümárványozó és stukaturos

Lakás: Budapest I. ker., Országház-utca 12.

Telep: I., Krisztina-körut 81.

A Szt.-István templom épitésénél munkákkal megbizva. Elvállal Rabitz-, stukaturos-, diszitő-, szobrász- és mümárványozó munkát

Árkai-féle hadfelszerelési gyár

lágyvas- és acélöntöde

BUDAPEST, VI., PALOTAI-UT 1511.

Városi iroda: VI., Csengery-utca 47.

TELEFON 83—53.

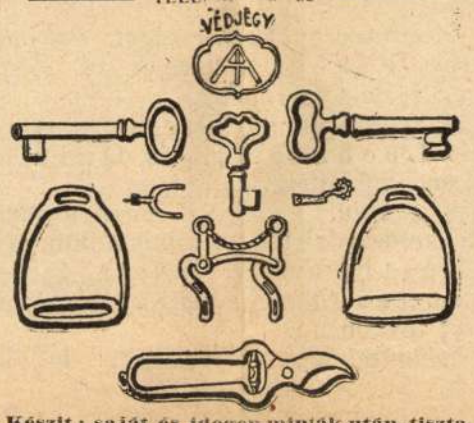

Készit: saját és idegen minták után, tiszta kivitelben első rendü

Lágyvas-, szürke- és acél-öntvényt. Tömegáruk. Sarkantyu áruk. Nikkelezés. Csiszolás. Cinnezés. Rezezés. Ezüstözés. Aranyozás.

Elsőrangu stuccatur nádszövet

a legjobb anyagból, galvanizált sodronyból fonva, minden mennyiségben és méretben állandóan raktáron, azonnal szállitható.

LEGOLCSÓBB ÁRAK.

Dijmentes szállitás az épités helyszinére, vagy vasut- és hajóállomásokhoz.

Janits József Budapest.

Iroda és gyár: IX., Gyáli-ut 10. sz.

TELEFON 67—50.

Koncz Károly és társa

ács- és asztalos üzlet

Budapest V. ker., Váci-ut 134. szám.

TELEFON 89—14.

Elvállaljuk a szakmába vágó összes munkák pontos és szakszerü kivitelét.

Fémárugyár:

Felszerelések gőz- viz és légszeszvezetékhez, rézcsapok, réz, érc- és horganyöntvények, felirattáblak minden célra és méretben. **HIRMANN FERENC** Budapest VII., Csányi-utca 7—9.

SZÉKELY és TÁRSA

ELEKTROMOS VILÁGITÁSI ÉS ERŐÁTVITELI BE RENDEZÉSEK VÁLLALATA

MÉRNÖKI IRODA

BUDAPEST, VI., VÁCI-KÖRUT 51.

TELEFON 96—60.

HÁRTLI JÁNOS

festékkereskedése

Budapest, VIII. ker., Üllői-ut 52. a.

(a kaszárnyával szemben.)

Festék, kence, lakk, petroleum és spiritus gyári árakban kaphatók.

Továbbá nagy raktár: gépolajok, Nobless és Hoare-féle angol kocsi lakkok, továbbá bronzok, enyvek és pácok, kátrány gyártmányok, homlokzat festékek, féregirtó szerek, padlóviasz-paszta, borostyán lakkfestékek, mindenféle haj- és sörte ecsetek s kefeáruk, düsseldorfi tubus festékek és festőszerekben.

Mázoló-mester

LUDVIG JÁNOS

Budapest, VI. ker., Dalnok-utca 27. szám.

TELEFON 91—05.

Elvállal minden e szakmába vágó mázoló és fényező munkákat. Helyben és vidéken a legjutányosabb árak mellett.

Magyar gyártmány!

Legjobb fütési szerkezet minden fütés anyagra

kályha és tűzhely.

EHRLICH L. FERENC

Budapest, VII., Dohány-utca 12.

Arjegyzék és költségvetés dijtalan.

Fénymásoló papirt

Positiv és **Negativ** gyárt és legjutányosabb árban szállit a

Magyar Vegykészitményü Papirgyár

Budapest, V. ker., Kálmán-utca 12.

TELEPHON 38—90.

Fénymásolatok minden időben villamfény mellett készittetnek.

HORVÁTH LUKÁCS

ÉPÜLET és BUTOR ASZTALOS MUNKÁK GYÁRA

Budapest, VII., Hungária-körut 206.

Nem ajánlhatom eléggé minden első rendü épitkezésnél, a saját szerkezetü **„por és légmentesen záró"** szabadalmazott **ablak, ajtó, redőnyszekrény és portáléim** alkalmazását.

HATSCHEK SZABADALMA.

Eternit-Pala

A jelenkor LEGJOBB tetőfedő anyaga.
Tüz- és fagyálló, viharerős könnyü, tetszetős és olcsó, javitást nem igényel.

Eternit Művek Hatschek Lajos
Budapest VI., Andrássy-ut 33.
Nyerges-Ujfalu Esztergommegye
TELEFON: 12—92.

Legmesszebbmenő jótállás.
Elsőrangu referenciák.
Mintát, ismertetést és árajánlatokat költségmentesen küldünk

és Tsa cég és a Magyar Siemens-Schuckert müvek pályáztak. Az utóbbi ajánlat azonban nem komoly és igy a Ganz és tsa cég ajánlata fog elfogadásra kerülni.

Községház épitès Sinfalván. Torda-Aranyos megyében fekvő Sinfalva község elöljársága uj községházat épittet, melynek munkálatait már legközelebb meg is kezdik.

Iskola épitès Monoron. Monor község polgári iskola létesitését tervezi s a kiviteli terveket Herczegh Zsigmond ministeri épitész által kidolgoztatta, melyek szerint az épitkezés mintegy 80·000 korona költséget igényel.

Templom épitès Ujpalánkán. Az ujpalánkai r. kath. templom folépitésére nézve a napokban kötötték meg a szerződést Raichl J. Ferenc szabadkai épitészszel 105.000 korona vállalati ár mellett. Az épitő munkák 1—2 hét mulva megkezdődnek és az átadásnak jövő év junius hó 30-áig meg kell történnie. A templom Károlyi Emil pécsi müépitervei szerint épül.

Csatornázó munkák Pozsonyban. Pozsony város legközelebbi közgyülése elé kerülnek jóváhagyásra a főcsatorna áthelyezésének és több utca csatornázásának tervei, melyek összesen 555.000 korona költséggel vannak előirányzatba véve.

Hidépités Pest vármegyében. A kunszentmiklósi—tassi th. közut 1—2 km. szakaszán levő hidnak 5027 kor. 82 fillérrel előirányzott ujjáépitését a budapesti m. kir. államépitészeti hivatalban f. é. április 18-án megtartott árlejtés alapján Vermes Jenő kapta meg az alépitményi munkákra nézve. A vasfelszerkezetet Oetl Antal cég szállitja.

Iskola épitès Szekszárdon. A szekszárdi polgári iskolaszék 30.000 koronáért megvette az épitendő polgári leányiskola részére az Albanics-féle házat, melynek vételárát az iskolai alapból és a befolyó tandijakból fedezi. A városi képviselőtestület a jelentést tudomásul véve, tárgyalását f. évi junius hó 9-én tartandó gyülésére tüzte ki.

Fővárosi hirek.

A Magyar Épitőmüveszek Szövetsége f. hó 30-án este 6 órakor tartja IV. évi rendes közgyülését egyesületi helyiségében (Ferensiek bazárja). A közgyülést estebéd követi este 8 órakor a Fészek helyiségében.

Lechner Jenő müépitész, müegyetemi tanársegéd, lapunk felelős szerkesztője tegnap tartotta esküvőjét a budafoki plébánia templomban Unger Marianna kisasszonynyal.

Az Országos Középitési Tanács. A kereskedelemügyi m. kir. minister az „Országos Középitési Tanács" szervezetének 2. §-a alapján ezen tanács tagjaiul öt évi időtartamra kinevezte:

Czekelius Aurél ny. ministeri tanácsost, Fellner Sándor müépitészt, Heufel Adolf fővárosi középitési igazgatót, Hültl Dezső müépitészt, Jakabffy Ferenc épitőmestert, Kauser József müépitészt, Ney Béla ministeri tanácsost, Pecz Samu müépitészt, Schulek Frigyes müegyetemi tanárt, Ullmann Gyula müépitészt, Wellisch Alfréd müépitészt, és Zielinszky Szilárd mérnököt.

Ugyanezen tanácsnak egyes intézetek és szaktestületek által öt évi időtartamra megválasztott, illetőleg kiküldött tagjai a következők:

A kir. József müegyetem részéről: Bodola Lajos, Hauszmann Alajos és Kherndl Antal.

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet részéről: Alpár Ignác müépitész, Czakó Adolf és Nagy Virgil müegyetemi tanárok.

Az Országos Képzőmüvészeti Tanács részéről: Fittler Kamill udvari tanácsos, Aigner Sándor és Korb Flóris mű épitészek.

A Magánmérnökök Országos Szövetsége részéről: Fischer Henrik és Zsigmondy Béla mérnökök.

A Magyar Epitőmüvészek Szövetsége részéről: Lechner Ödön és Quittner Zsigmond müépitészek.

Ezeken kivül hivatalból tagjai a tanácsnak a kereskedelemügyi ministerium részéről: Hartig Sándor, Berczik Gyula és Szántó Albert miniszteri osztálytanácsosok; továbbá;

A belügyministerium részéről: dr. Némethy Károly ministeri tanácsos.

A pénzügyministerium részéről: Pap Elek ministeri tanácsos.

Az igazságügyministerium részéről: dr. Szászy Béla ministeri osztálytanácsos.

A földmivelésügyi ministerium részéről: Faragó Lipót ministeri osztálytanácsos.

A honvédelmi ministerium részéről: Panuska László m. kir. honvédőrnagy.

A vallás- és közoktatásügyi minister részéről még kiküldendő egy tag.

A horvát-szlavon-dalmátországi bán által kiküldött Augusztin György épitési főtanácsos, és végül Nagy Dezső müegyetemi tanár mint az épitési anyagvizsgáló állomás kezelője.

A tanács titkárává a kereskedelemügyi minister Buday Béla ministeri főmérnököt nevezte ki.

A magyar ipar sikere. A napokban folyt le a bolgár államvasutaknál a kék (indigó) másoló papir szükségletre vonatkozó árlejtés. A külföld minden irányából beérkezett és mintákkal ellátott ajánlatok közül a „Magyar vegykészitményü papirgyár" budapesti cég ajánlata fogadtatott el az e cég által gyártott kék másoló papir kitünő minőségére való tekintettel. A bolgár államvasutak igazgatósága 1765/1906 sz. a. határozatával már meg is bizta nevezett magyar céget a szállitással.

Nay és Róna budapesti müszaki faiparáru és szállitó-eszköz-gyáros cég, a mely közel 2 évtized óta az ország egyik legtekintélyesebb és legmegbizhatóbb cége, központi irodáját és tetemesen kibővitett raktárhelyiségeit V., Kálmán-utca 15. szám alá helyezte át. Az uj raktárhelyiségekben körültekintő céltudatossággal oly nagy választék áll szakbavágó cikkekből a vevő közönség rendelkezésére, hogy ott minden vállalkozó rögtön fedezheti bármely szükségletét. Ha még megemlitjük, hogy minden eladásra kerülő cikk hazai gyártmányu, ugy ez ékesebben szól minden ajánlgató beszédnél.

Szállitások a pénzügyministerium részére. A m. kir. pénzügyministerium részére az 1906—1908. években szükséges pénzzacskók szállitását Klinger Henrik pozsonyi cég, a csomagoló ládák szállitását Petrich Márton, a vaságyak szállitását Gallauner Károly kapta meg a megtartott árlejtés alapján.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 13.
— a „Királyi József Müegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészet nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket és rajzpapirmintakönyvecskét kivánatra ingyen és bérmentve

Kályhagyár:
Kemény és Balkány kályhagyárosok pőstyén—budapesti **főraktára és vezérügynöksége**
Hammel Tivadar (ezelőtt Zwillinger Manó)
Budapest, VII., Andrássy-ut 46. — VI., Gyár-u. 11.
Raktáron tart: Meidinger kályhákat, központi (calorifére) kályhákat, több szoba fütésére, valamint hazai és külföldi cserépkályhákat a legjobb kivitelben.
Figyelem! Nincs többé rossz kémény, mert a világhirü „**oroszlán kéménytoldó**" minden rossz kéményt **megjavit.** Kizárólagos egyedárusitás.

KELEMEN és DEUTSCH
technikai-üzlete
Budapest, VI., Gyár-utca 32. szám.
Szállit: **szegedi kubikos talicskát, kötargoncát, mindennemü faárut,**
továbbá **olajakat, sinszegeket, sincsavarokat, gummi és szerszámárukat**
jutányos árak mellett.

MAGIRIUS ÁRMIN
reszelőgyára
BUDAPEST, VIII., DUGONICS-UTCA 12 | a. SZÁM
Ludovíceum és a Kálvária-tér közelében, saját házában.
ALAPITTATOTT 1868.
Elsőrangu gyártmány legkülönfélébb reszelőkben.
Szives figyelmébe ajánltatik!
Hozzám ujrabarázdáltatás végett beküldött reszelők kellő vigyázattal munkáltatnak meg, légmentesen elzárt kályhákban izzasztatnak át és óvatosan köszörültetik le a régi vágás, hogy igy sulyukból lehető kevés fogyjon.

Kaszás Márton
szobafestő és mázoló
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 48.

Rost Ottó tégla- és agyagipari mérnök utódai
ROST KÁROLY és HANATSEK EMIL müépitészek
müszaki irodájuk:
BUDAPEST, VII., Rottenbiller-u. 42.
Kisérleti állomás: **X., Maglódi-ut 125.**
TELEFON 51—97.
Szénmegtakaritás 35—40%
Elvállaljuk komplett göztéglagyárak, keramit-, chamotte-, cserép- és agyagárugyárak, valamint mészégetők tervezését és üzembe helyezését. Ajánljuk továbbá **Rost Ottó szab. körkemencét,** a mely folytonos üzemmel a melegnek legjobb kihasználásával **eddig el nem ért** teljesitőképességgel, legnagyobb szénmegtakaritással működik. Azonkivül szállitunk **Rost-féle szab. hydr. száraz sajtókat** szivattyuteleppel, tégla- és apritógépeket, valamint az összes tégla- és agyagipar körébe tartozó munkagépeket. Egetési kisérletekre, valamint a keramit-kövek és lapok gyártási próbáira berendezett **laboratorium.**

Tabermann Gusztáv utóda
horgony-diszitmény és épület-bádogos, vizvezeték és légszeszberendező
BUDAPEST, II. MARGIT-KÖRUT 18.
Telefon: 40—33.

pasztalatokkal visszatérve, a Kigyó-téren elhelyezett üzletet csakhamar átvette és 21 éves korában, atyja halála után azt már önállóan vezette. 1896-ban, a millenáris évben a Kossut Lajos-utcába helyezte át üzletét, ugyanazon évben, a kiállításon sok elismerést aratott. 1900-ban kamarai szállitói, 1903-ban cs. kir. udvari szállitói címet kapta a cég. Ugyanazon évben Holzer Sándor kereskedelmi tanácsos, 1904-ben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara beltagja lett, végül 1910. óta a Nőruhakészitő iparosok ipartestületének elnöke. Kezdeményezésére létesült a tanoncotthon és a tanoncipari kiállitás stb. A munkás bizt. pénztár igazg. tagja. L.: IV. Kossuth Lajos-u. 20.

Horner Samu, magánzó, az Erzsébetvárosi Kör régi, kiváló tagja és pénztárosa. Több kulturális és jótékony intézetben fejt ki üdvös tevékenységet. A közgyülésnek egyik legszorgalmasabb és legnépszerübb tagja. L. VII., Wesselényi-utca 2.

Horváth A. János, ács- és épitőmester, szül. Kiskun-Szent-Miklóson 1845-ben. 1879 óta bizottsági tag, a középitési bizottságban működik. Az épitő-ipartestületnek, rövid megszakitással a testület fennállása óta alelnöke, a casinónak 18 év óta alelnöke. L.: X., Hölgy-u. 4.

Horváth József, ferencvárosi ácsmester, a Springer-párt tagja. L.: IX., Lónyay-utca 34-ik szám alatt.

Horváth Lipót dr., szül. Budapesten, 1875-ben, nős, a Magyar Általános Takarékpénztár h. vezérigazgatója. Ügyvéd, egyike a legképzettebb jogászoknak, ifjabb éveiben előkelő tagja volt a magyar hirlapirók testületének és hosszabb ideig volt a Magyar Nemzet főmunkatársa és a jogi Lexikonnak. Két pályanyertes könyvet irt. A főváros pénzügyi, kereskedelmi és társadalmi életében igen szép szerepe van. Három évvel ezelőtt mint az V. ker. Glücksthal-párt jelöltje az összes virilista póttagok között a legtöbb szavazatot kapta és igy a választás közben akkor visszalépett baranyavári Ullmann helyébe már mint rendes tagot hivták be. Előbb az egészségügyi, most a szocialpol. biz.-ban működik. Számos kulturális, társadalmi és jótékonysági intézmány vezető tagja, a közgyülés egyik legszorgalmasabb látogatója és a közérdekü ügyek megbeszélésében élénk részt vesz. L.: V., József-tér 14.

Hoszpoczky Alajos keresk. miniszteri tanácsos, mérnök, a tengerészeti és folyamhajózási ügyoszt. vezetője, a kormány részéről a budapesti keresk. kikötőre vonatkozó munkálatok szerzője. A II. ker. társad. életének egyik legelőkelőbb tagja. L.: II. Szilágyi Dezső-tér 7.

Hudetz János épitőmester, Egyike a legrégibb és legjobb nevü épitész vállalkozóknak. L.: VII., Rottenbiller-utca 6/b.

Hüvös Iván botfai, 36 éves, nőtlen, a városi villamos vasut vezérigazgatója. Tanulmányainak elvégzése után, hosszabb külföldi tanulmányutat tett, azután a Városi V. Vasut szolgálatába lépett, ahol kiváló tehetsége folytán gyorsan emelkedett a legelőkelőbb állásba. Nagy elfoglaltsága mellett a zeneirodalommal is foglalkozik s pedig igen szép eredménynyel. Több operettet irt, melyekkel a Népszinházban fényes sikert aratott. Legnagyobb sikerét a m. kir. Operaházban ma is műsoron levő, közkedvelt s nagy zenei talentumra valló *Csodaváza* cimü ballet bájos zenéjével érte el. De nem csekélyebb sikert aratott ugyancsak az Operában a *Havasi gyopár* cimü remek ballet-zenével. A Józsefváros társadalmi életében kiváló szerepe van és a kerületnek, ugy a politikai, valamint községi ügyeiben vezérszerep jutott osztályrészeül. A közgyülés már több nagyobb jelentőségü inditványát honorálta. Igy a nagykörutak villamos világitása, a közlekedési rendőrség és a füst emésztőkészülék létesitéséről tett, nagy tetszésben részesült inditványát. Számos kultu-

rális, sport- és jótékony egyesületben is áldásos tevékenységet fejt ki. L.: VII., Ilka-utca 46/a.

Hüvös József botfai, 64 éves, szül. Nagy-Kanizsán, egyetemet Budapesten végezte; 1872—1897-ig köz- és váltóügyvéd volt; 1879 óta fővr. bizottsági tag és mint ilyen, állandóan tagja a pénzügyi, adóügyi bizottságoknak, az igazoló- és központi választmánynak. Az iskolaszéki választások mai rendszerét Hüvös honosította meg, ugyszintén azt is, hogy most az egyes kerületek közgyülés előtt értekezletet tartanak; 1891 óta igazgatója, 1897 óta vezérigazgatója, öt év óta pedig elnöke a városi villamos vasut r.-t.-nak. A közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül 1895-ben kir. tanácsosságot, 1897-ben pedig a nemességet — botfai előnévvel — kapta. (Botfa zalamegyei község, ahol birtoka van.) 1872 óta nős. A józsefvárosi kör vezérférfia és számos jótékonycélu intézmény tagja. Hat évvel ezelőtt ugyancsak a közügyek terén, főképen pedig a főváros közlekedésügyének felvirágozása körül szerzett érdemeinek elismeréseül Ő Felsége az udvari tanácsosi méltósággal tüntette ki. A közgyülésnek általánosan kedvelt, nagyra becsült köztiszteletben álló vezérférfia és a liberális eszméknek megalkuvást nem is merő védője. L.: VIII., Rákóczy-tér 16.

Incze Henrik dr., szül. Nagyváradon 1871-ben, nős; egyetemet végzett. Az Orsz. Színészegyesület színésziskolájának tanára, a Magyar Művészeti Almanach szerkesztője; V. ker. városbiró. A külföldi színészet tanulmányozása céljából volt Németországban, Svájcban, Olaszországban, Párisban, Hollandiában, Belgiumban és hazánk számos nagy városában. 1909-től 1912 tavaszáig póttag volt. A Glücksthál-párt régi, közkedvelt tagja. A bpesti V. ker. izr. nőegylet titkára, tanit az V. ker. munkásgimnáziumban, a társadalmi közművelődési körökben felolvasást tart leginkább művészeti kérdésekről. L.: V., Csáky-u. 4.

Jakabffy Ferenc épitész. Az épitőiparosok testületének elnöke. A Ferencváros országgyülési képviselője, a munkapárt hű tagja. Az ő érdeme, hogy annak idején a kőmüves-sztrájkot megtörték. Egyáltalában az épitkezés terén kiváló érdemei vannak. L.: VIII., Horánszky-utca 7.

Jellinek Henrik (haraszti), a budapesti közuti vaspálya-társaság volt elnöke, szül. Pesten 1853-ban. Tanulmányai végezte után az atyja igazgatósága alatt álló közuti vaspálya-társaság szolgálatába lépett, hol titkár lett, később pedig atyja halála után vezérigazgató. A fővárosnak a közeli községekkel helyi érdekü vasutakkal való összekapcsolása körül sokat buzgólkodott; ez érdemei jutalmául magyar nemességet nyert. A közlekedésügy terén szerzett kiváló érdemei elismeréseül az udvari tanácsosi méltósággal tüntették ki. Elnöke volt a keresk. csarnoknak is. L.:

Jencs Vilmos, gyógyszerész. A kerület társadalmi életében és a közjótékonyság terén szép szerepe van. A közgyülésen közegészségügyi, kórházi és gyógyszerészeti kérdésekhez szól hozzá. L.: II., Fő-u. 27. sz.

Jünker Pál dr., ügyvéd, született 1881. február 18-án Szombathelyen. A középiskolát Csurgón végezte, egyetemi tanulmányait Budapesten, Lipcsében és Berlinben. Mint ügyvédjelölt, Neumann Árminnak, az azóta elhunyt kiváló jogtudósnak volt az irodavezetője. Hét esztendővel ezelőtt nyert ügyvédi oklevelet s azóta gyakorló fővárosi ügyvéd. Az Erzsébetváros társadalmi életében élénk részt vesz. Elnöke az Erzsébetvárosi Kültelki Polgári Körnek, a hetedik kerület adókivető bizottságának. Számos kulturális és közgazdasági vállalatnak igazgatósági tagja. A hetedik kerületi régi polgári pártnak volt a jelöltje és annak egyik vezére. L.: VII., Erzsébet-körut 9—11.

Gothi J. Főv. almanach 1913-15

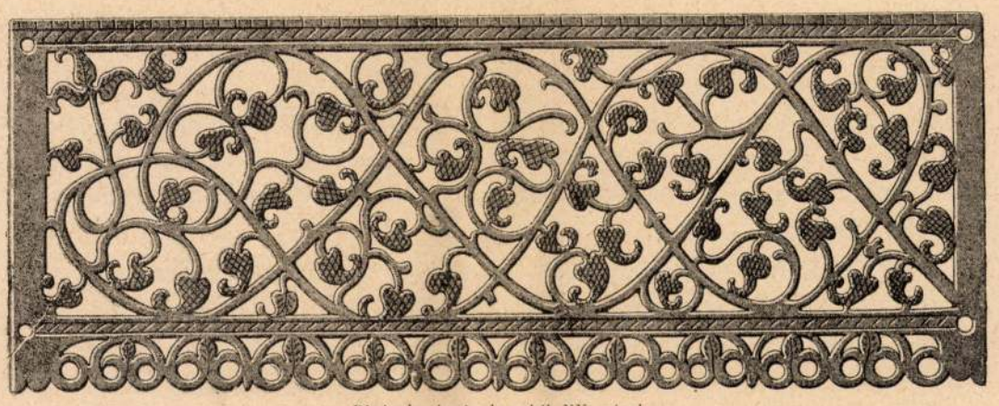

Diszitmény kovácsolt vasból. XV. század.

A DISZÍTMÉNY A MŰVÉSZI IPARBAN.

Mutatvány Henry Mayeux *La Composition décorative* czimű művéből.

ELSŐ KÖZLEMÉNY.

A művészi ipar és a diszítmény. Azt tartják sokan, hogy ha a művészet az iparral szövetkezik, akkor az úgynevezett nagy művészetnél alább rendelt rangot foglal el, egy fokkal lejebb száll, s hogy a művészi ipar s a szép-művészet csak külső megjelenésökben, jobban mondva csak külsőségekben hasonlítanak egymáshoz. Pedig ez nem áll. A művész, következéskép a művészet is, minden körülmény között ugyanaz marad. Ennélfogva küzdünk az ellenkező, sajnos, átalában elterjedt felfogás ellen, s nem ismételhetjük eléggé azt, hogy a művészet azonnal a művészi ipar terére lép, mihelyt alkotásai valamely szorosan meghatározott alkalmazás, környezet, használat vagy czél szemmel tartásával vannak kigondolva és készítve.

A bronz tárgyakat, a bútort és a kovácsolt vasat, az agyagművességet, a zománczot és a mozaikot, a szövészetet és az üveg képeket rendesen a művészi iparhoz sorolják, valamint az építészetet is, mely annak legmagasabb kifejezése. A képírás és a szobrászat műveit illetőleg leggyakoribb a félreértés : a nagy többség átalán nem igen hajlandó azokat a művészi ipar körébe tartozóknak tekinteni, még akkor sem, midőn azok szembeszökően oda tartoznak.

A falképek például az épület leglényegesebb alkatelemével, a fallal szoros kapcsolatban vannak, épen úgy a domborművek, médaillonok vagy szobrok, az épület kiegészítő részeit képezik, s mint ilyenek okvetlenül a művészi iparhoz tartoznak. Ez a szoros összetartozás tehát lényeges ismérvük, a mi megkülönbözteti azon alkotásoktól, melyek nincsenek tekintettel a környezetre, s helyükről tetszés szerint eltávolíthatók.

Másrészt vannak oly tárgyak, melyek a művészi ipar körébe tartoznak, anélkül, hogy határozott czéljuk volna. Csakhogy ilyenkor oly sajátos tulajdonságaik vannak, melyeknél fogva valamely diszítésbe könnyű szerrel beleilleszthetők.

Míg ellenben megeshetik, hogy valamely munka egy bizonyos czélból készül, de az imént említett tulajdonság hiányában van, s azért hivatását nem képes betölteni.

E könyv feladata tehát azon sajátságokat tanulmányozni, vagyis a művészi alkotás különféle elemei között szükségszerű kapcsolatot keresni, s megállapítani az alak és a diszítés

az ilyen mellékes tárgyakra is. A kulcsok díszítésének előszeretete különben a legújabb időkig fentartotta magát és a kulcs talán azon egyetlen tárgya a kovácsművészetnek, melyet még a teljes feledékenység és hanyatlás korában is előszeretettel díszesen készítettek.

A kívülről bejáró ajtó közepét rendesen a kopogtató, a belső ajtót pedig, az ajtó behuzására szolgáló és a kopogtatóhoz hasonló, de nem mozgatható gyűrű vagy pedig fogantyú díszíti. Alakját rendesen négyszögű vagy kerek, áttört vagy trébelt rózsa képezte, mint például a stájerországi szt. mareini templomajtó gyűrűje.

Más szokatlanabb formát mutat a neubergi (Stájerorsz.) templomajtó gyűrűje.

A következő képen ábrázolt fogantyú a bártfai városház pénztárajtaján van.

A pántokra nézve meg kell még jegyeznünk, hogy oly ajtóknál, melyek nem voltak egymás mellé illesztett pallókból, hanem egy erősebb vázból és a váz kö-

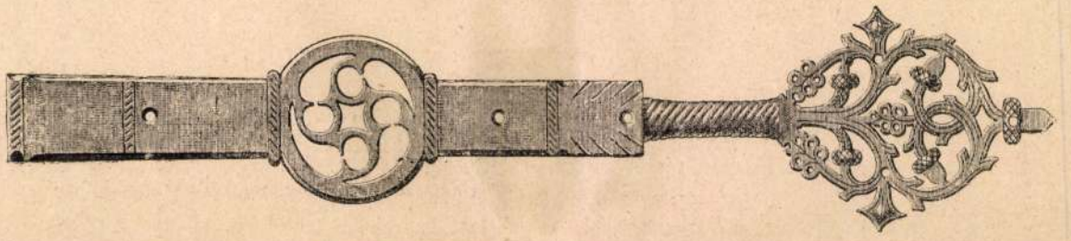

Hosszúkás pánt a bajor nemzeti múzeumban 1480—1500. H. A.

zeibe betolt táblákból alkotva, a pánt nem terjeszkedhetett az ajtó felületén oly módon, mint azt az eddig bemutatott képeken láttuk. Ily esetekben, melyek különösen a csúcsíves korban szobaajtóknál is előfordultak, a pánt egyedül az erősebb váz felületeire szorítkozott és ebből folyólag megfelelő hosszúkásabb alakot nyert, végét azonban, ez esetben is gazdagabb dísz képezte.

Az ajtók vasalatai és a rácsok a legjellemzőbb munkái a kovácsművészetnek és ezeken is nyerte legfőbb kiképezését, mi nagyon természetes, ha tekintetbe veszszük, hogy épen az épületek nyujtottak működésének legelső és legtágasabb tért. Ebből folyólag a közép kor kovácsművészeti munkái jóformán mint az épületek kiegészítő alkatrészei kiválólag architektonikus jelleget is mutatnak. De nem csak az épületmunkák, hanem a használatra szánt különféle tárgyak és szerszámok is, melyekre a következő alkalommal rátérünk, tanuságot tesznek e művészet egyszerű eszközeiről és azon törekvéséről, hogy a czélnak megfelelve, a szemnek is tetszetős művészi módon készítse tárgyait.

Jakabffy Ferencz.

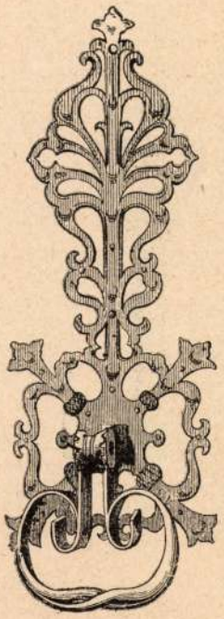

A neuburgi (Stájerorsz.) templom ajtó-gyűrűje. M.

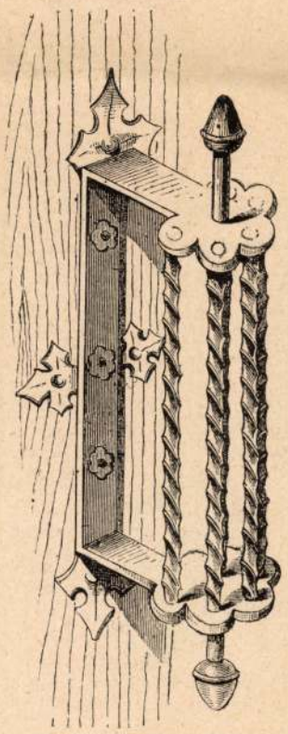

Fogantyú a bártfai városház pénztár-ajtajáról. M. — M. V.

A csúcsíves építés virágzásakor az ajtók vasalatának más módja is volt. Az ajtó külső lapját, ferdén fektetett és egymást keresztező vas szalagokkal borították, a szalagok között a mezőket festéssel, trébelt vagy áttört vas munkával töltötték ki; ez utóbbinál, esetleg a színes alátétet is alkalmazták. A pántok az ajtónak ekként díszített külső oldaláról leszorulva, annak belső felületén találtak helyet (lásd 289. oldal).

A lemezek, úgy mint egyáltalán az ajtók vasalásainak felerősítésére szolgáló díszített fejű szegeket az ugyanott levő képek teszik szemlélhetővé. Ezeken is láthatni, minő ügyes és mégis egyszerű módon voltak képesek a közép kor kovácsai a legkisebb tárgyat is érdekessé tenni.

A rácsajtók, melyek szentségtartóknál és kápolna elzárásoknál fordulnak elő, középen állnak az imént említett ajtók és a tulajdonképeni rácsok között. Rendesen egy erősebb rámából állanak, melynek közét a rács tölti ki. A bemutatott példánál a rács keresztezési pontjait rózsák díszítik, a ferdén haladó sávok az ajtó derékszögű formájának biztosítására szolgálnak (l. 290. old.).

Az ajtók legfontosabb vasalatai közé tartoznak még a pántok mellett, a zárak helyét jelző zárpajzsok a kulcslyukkal. A zárakra magokra, melyek rendesen szintén díszített lappal voltak betakarva, ki nem terjeszkedünk, mert azok bár nagy ügyességgel és fortélyokkal készültek, tulajdonképeni lakatos munkát képviselnek és ma már azon módon nem alkalmazzák.

A zárpajzsok leggyakoribb alakja az, mely már a kisszebeni plébánia templom fönnebbi rácsajtaján is látható és minőnek gazdagabb képét a 291. oldalon adjuk, mely azonban a mint az helyzetéből kivehető, nem ajtóra, hanem ládára való. Mindkét esetben megvan rajta, a kulcslyuk körül azon bizonyos V formáju alkatrész, mely a mellett hogy díszt ad neki, kiválólag gyakorlati czélnak is szolgál, a midőn a kulcslyuknak sötétben való feltalálását megkönnyíti. Megemlítvén még, hogy a zárak biztonság szempontjából az ajtók belső felületén voltak elhelyezve; ugyancsak a 291. oldalon két régibb kulcsot mutatunk be a végből, hogy kitüntessük, mily gondot fordítottak a közép korban még

Közép kori kulcs
1380—1400. H. A.

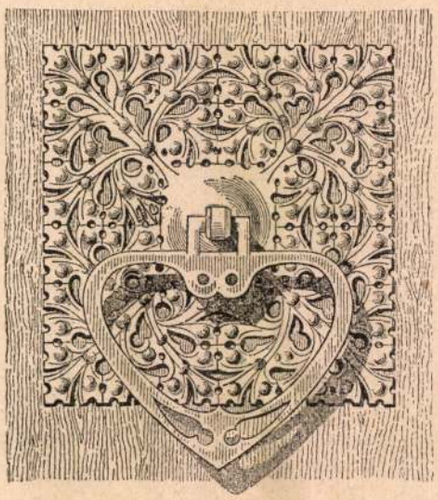

A szt. mareini (Stájerorsz.) templom ajtajának gyűrűje. M.

Közép kori kulcs
1480—1500. H. A.

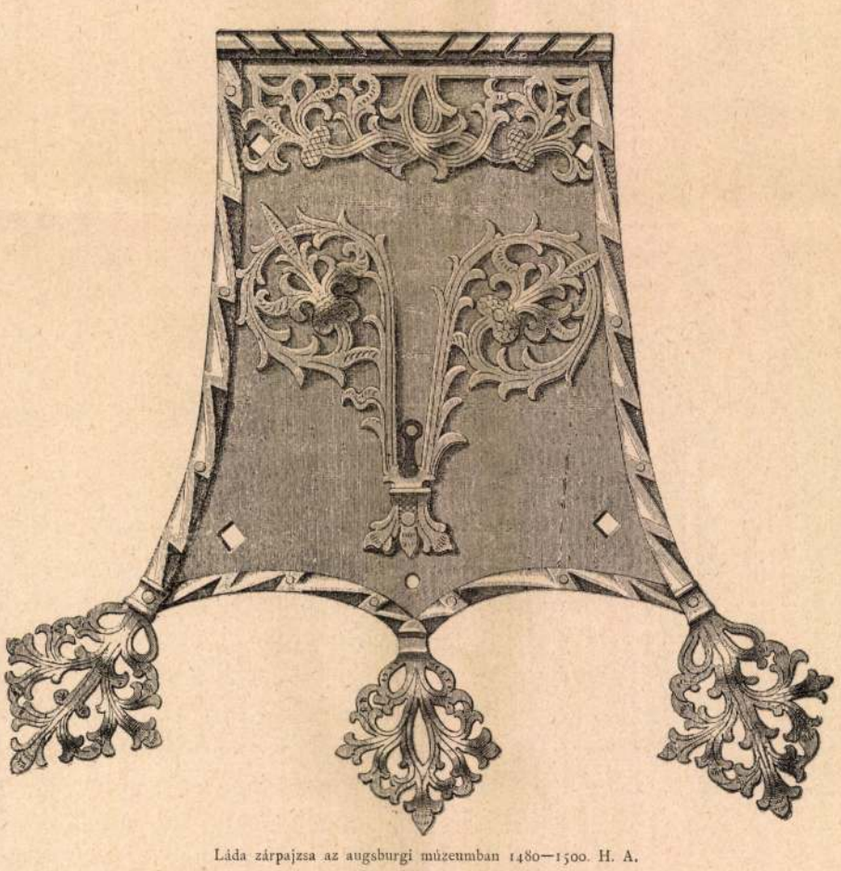

Láda zárpajzsa az augsburgi múzeumban 1480—1500. H. A.

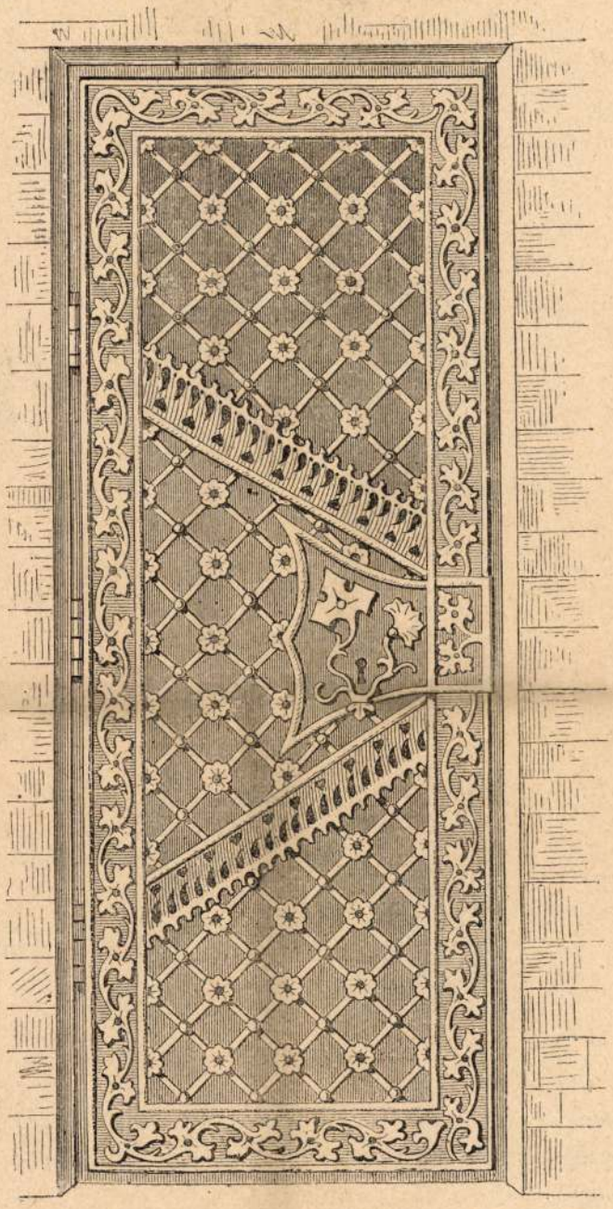

A kis-szebeni (Sárosmegye) plébánia templom szentségtartójának ajtaja. XV. század. M. — M. V.

Ha az ajtó nagyszerű hatását elképzelni akarjuk, akkor figyelembe kell vennünk, hogy összes vasalata aranyozva, fája pedig vörösre volt festve. A munka becsét még az is emeli, hogy egyes pántjai különböző rajzokkal bírnak.

Egyszerűbb, de hasonló díszítésű hazánkban az eperjesi plébánia templom tornyának ajtaja és Csehországban a kolini templom ajtaja.

Minthogy a művészi célokra szolgáló vasat a nyers vas kézi kovácsolása útján

Ajtóvasalatok felerősítésére szolgáló szegek. H. A.

Karlstein vár kápolnájának ajtaja Prága mellett. M.

Ajtóvasalatok felerősítésére szolgáló szegek. H. A.

nyerték s az ilyen vas felülete, mert a reszelőt még nem használták, egyenetlen felülettel bírt. Az egyenetlenségek ellensúlyozása végett, a román korban, a kovácsok bevert vonalakkal díszítették tárgyaikat; a csúcsíves építés korában pedig e mellett még kidomborították a formákat, hogy ez által a fény hatását is érvényesítsék műveiken. A rozsda ellen védelmül, előbb alkalmazott festés mellett, különösen kisebb daraboknál, az ónozást hozták gyakorlatba és belső helyiségek ajtainál a pántokat, zárpajzsokat stb. gyakran színes és a széleken előálló alátéttel látták el, hogy a díszt ekként még inkább emeljék.

ablakokon és kutaknál alkalmazták és rozsda ellen védelmül rendesen olajos festékkel bemázolták. A koronázó virágokon és más kitüntetett részeken a mázolást gyakran aranyozás helyettesítette. A rácsoknál felismerhetjük a kovács azon szándékát, hogy azokat nagy ellenálló képességgel és tartóssággal ruházza fel, e mellett a rajzot tisztán tüntesse ki és a szükségesnél több anyagot ne fordítson rája.

A rácsokon kívül az ajtók vasalatai képezték az épületek kovácsmunkáinak legfontosabb tárgyait. A zárak, pántok, kopogtatók, az ajtók behuzására szolgáló gyű-

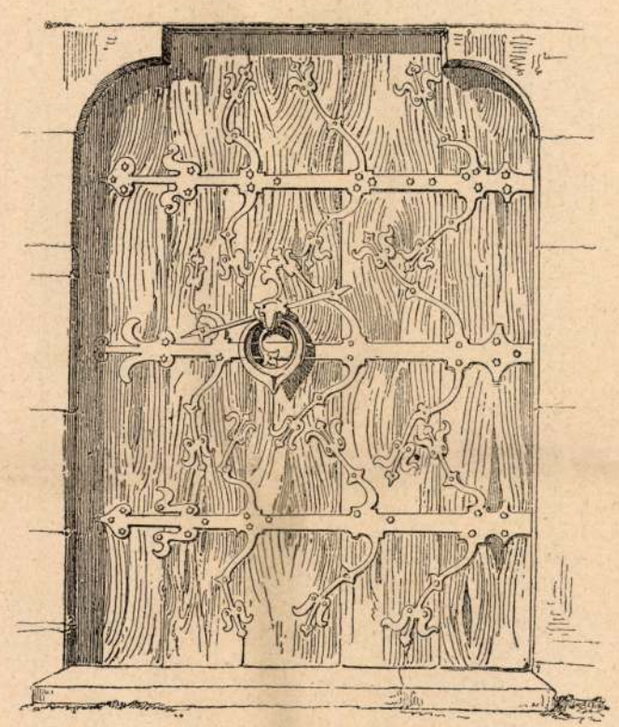

A kolini (Csehország) templom ajtaja. XIII. század. M.

rűk vagy foggantyúk, de még e vasalatok felerősítésére szolgáló szegek is céltudatos művészi módon nyertek megoldást.

A pántok kívülről fekszenek az ajtókra és a sarktól szélesen kiindulva mindinkább szétválnak, hogy ágaik által az ajtónak egymás mellé illesztett fa pallóit szorosan egymáshoz foglalják. Az e nembeli legnevezetesebb munka a párisi Notre-Dame templom ajtaja, mely a XIII. századból való és a legnagyszerűbb művészi kidolgozással és a legügyesebb technikával van előállítva. Az ajtó terhét viselő tulajdonképeni pántok között még más, úgynevezett díszpántok vannak, melyek feladata egyrészt a pallók összetartását elősegíteni, másrészt az ajtónak nagyobb gazdagságot kölcsönözni.

A rácsok díszítménye leginkább geometriai idomokból alakúl, úgy hogy az egyes elemek pántokkal vannak együvé foglalva. A hozzájuk felhasznált rúdvas, mint a közép korban átalán szokás volt, nyers vasból kovácsoltatott, azért az élek nem is

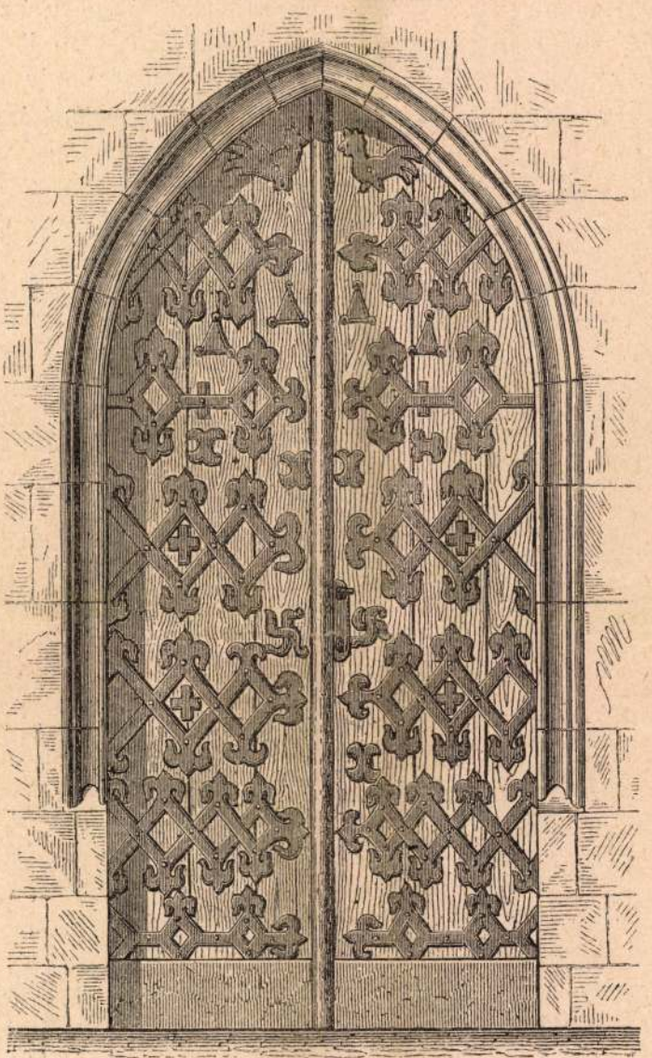

Az eperjesi plébánia templom tornyának ajtaja XIV. század. M. — M. V.

tiszták és kifogástalanul pontosak, mint a mostanság használatban levő s gyárilag előállított rúdvas. A vas művek e fajának számos szép példája között a legszebbek közé tartozik a Della Scala síremlék Veronában. Az itt alkalmazott vas rácson még az is nevezetes, hogy a lapos vas rudak élökön vannak hajlítva, a mi nem könnyű és fáradságos munkát tételez fel.

A templomban a szentélyt és a kápolnákat rácscsal zárták el, továbbá ajtókon,

e czélját a lehető legegyszerűbb, legtermészetesebb, tehát egyúttal legjutányosabb eszközökkel érje el. Anyag, forma és alkalmazás szempontjából egyaránt a leghelyesebb œkonomia érvényesült; a mi legczélszerűbb volt, az egyszersmind legteljesebben megfelelt a művészet követelményeinek. Az anyag szilárdsága kizárta a pazarlást, úgy hogy a vas munkában lehetett művészet fényűzés nélkül, s ebben találjuk meg

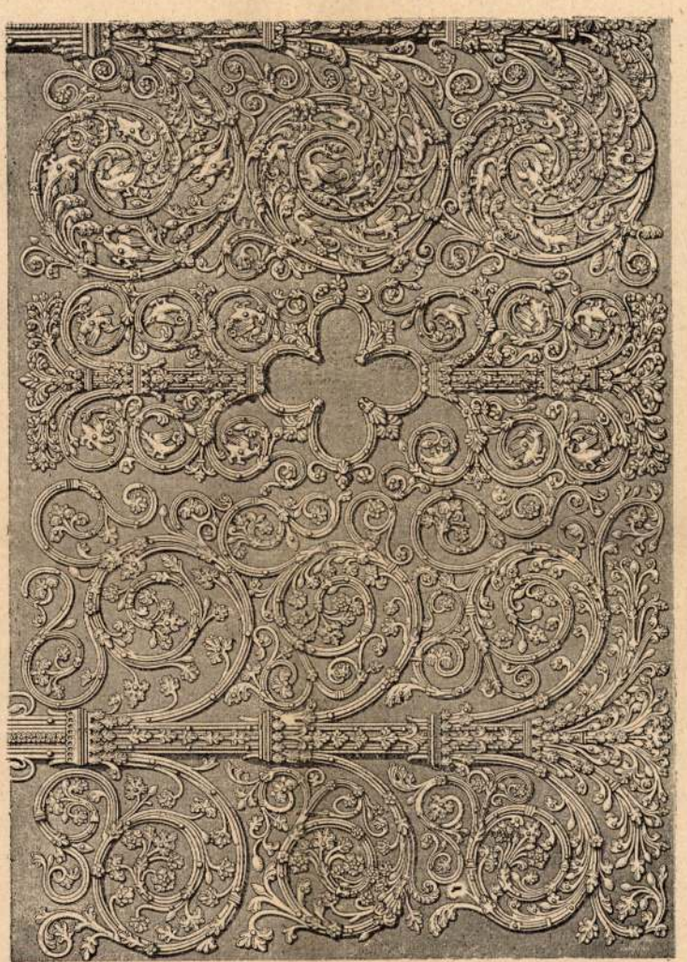

A párisi Notre-Dame templom ajtaja. XIII. század. H. A.

magyarázatát a vas munkák átalános elterjedésének. E korból való művek épen ennélfogva, mint legjobb mintái az egyszerű technikának, az ügyes díszítésnek, a gyakorlatilag és művészileg helyes fölfogásnak állandó becscsel birnak és mai nap is fölötte tanulságosak.

Ezen állításunkat a leggyakoribb alkalmazású tárgyak néhány példája még jobban megvilágítja.

kezdve kísérhetjük figyelemmel s meríthetünk hasznot mai tevékenységünkre nézve. A csúcsíves építés kora a kovácsművészetnek megállapodásra jutott alapelvein nem változtatott semmit, az anyag megmunkálásában és alkalmazásában ugyanazon fölfogásból indult ki, csak is a formákat fejlesztette és alakította át a maga módja szerint. Ennélfogva a román és a csúcsíves kornak kovácsművészetét együttesen veszszük szemügyre, annyival is inkább, mert az egész közép koron át ugyanazon városok voltak székhelyei e művészetnek, s nem is volt úgy elkülönítve, mint ma-

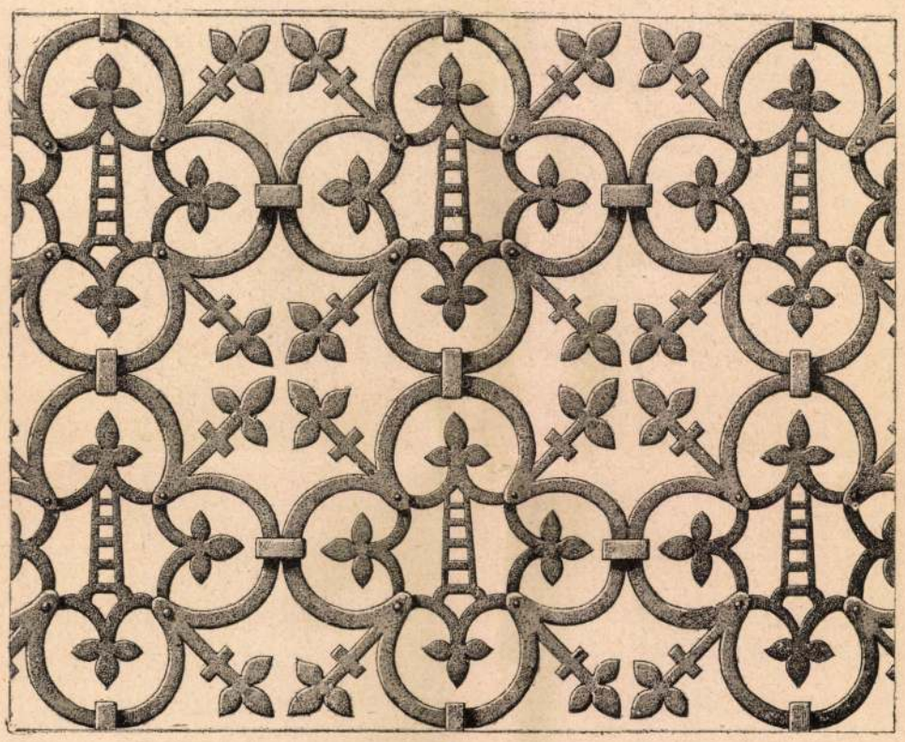

Vas rács a della Scala siremléken Veronában. H. A.

napság, a mennyiben az ötvösök űzték, kik az aranytól kezdve minden fémből készítettek művészi tárgyakat.

A közép korban a vas munkák átalánosan alkalmazott kiegészítő részét képezték az épületnek; a korlátok, a rácsok, az ajtó és ablak fölszerelése, kivált a pántok vasból készültek, s kiválóan gyakorlati czéljok mellett egyszersmind művészi díszül is szolgáltak. Azonkívül vasból készültek a mindennapi élet használati tárgyai a legdurvábbtól kezdve a legfinomabbig.

A közép kor kovácsműveit átalán az a tudatos törekvés jellemzi, hogy minden tárgy a gyakorlati szükség követelményeinek művészi módon feleljen meg és hogy

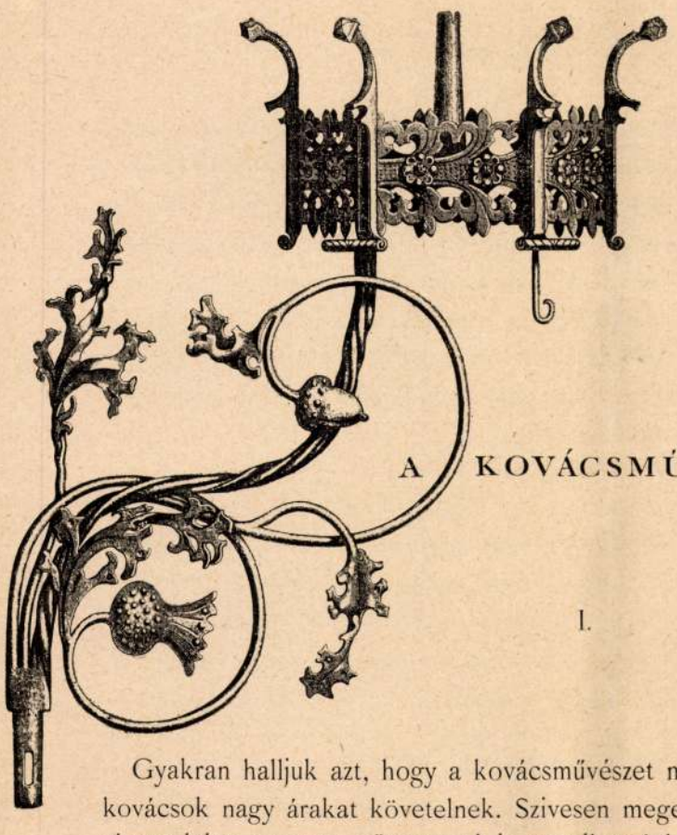

A KOVÁCSMŰVÉSZET.

I.

Gyakran halljuk azt, hogy a kovácsművészet munkái igen költségesek, hogy a kovácsok nagy árakat követelnek. Szivesen megengedjük, hogy egyes esetekben alapos lehet a panasz, sőt magunk is mondhatnánk példákat, de úgy átalánosságban épen nem igazolt a vád, s épen azért csudálkoznunk kell, hogy még azok is hangoztatják, a kik úgy vélekednek magukról, hogy van érzékök a művészet iránt, s annak meleg barátai. Csudálkoznunk kell a fölött, hogy még ezek is minden kovácsmunkát egytől-egyig drágának találnak és megbotránkoznak az iparoson, ki szerintök oly magas árt merészel követelni. Az iparos szabadkozik, kimagyarázni igyekszik, hogy munkája nehéz, fáradságos és időt rabló, hogy nincs azon sem öntött, sem préselt rész, az egész szabadkézből van kiformálva és minden egyes kalapácsütés meglátszik rajta, s hogy ennélfogva a vasból kovácsolt tárgyon nem a vasat, hanem a munkát kell megfizetni. Nem használ semmit, a művészetnek akárhány ilyen képzelt barátja kijelenti, hogy neki a kézimunka semmi, nem bánja, ha akár öntik, akár préselik a tárgyat, de adják olcsóbban.

Az iparos egy csalódással gazdagabb, de azért folytatja munkáját és becsületére legyen mondva, még nagyobb szeretettel csügg rajta. Ilyen a helyzet ma, a házi használatra szánt kovácsműveknél. Az épületmunkákra nézve sokkal kedvezőbbek a viszonyok. Ez esetben a megrendelő és a művész között még az építész áll, ki ha feladatának tudatában van, semmikép sem egyezik bele az öntött vas alkalmazásába, úgy hogy az ügy a kovácsnak és művészetének javára dől el. Végre a művészi iparok nagyobb mérvű felkarolásának szükségességét nálunk is kezdik belátni és e kérdés állandóan napi renden van. Idején valónak tartjuk tehát, hogy a

Művészi Ipar
1885/86.

téves felfogás és előítélet eloszlatása végett — bár másutt rég tisztában vannak vele — a kovácsművészet lényegét közelebbről megvilágítsuk és kijelöljük az elveket, melyek munkáinak helyes megítélésénél mértékadók. Három irányban akarjuk ezzel a művészi ipar érdekét szolgálni és pedig: a közönségnek kulcsot adni a munka megértéséhez, az iparost figyelmeztetni a tiszteletben tartandó határokra, melyek a vas feldolgozásának művészi feltételei és végre serkentőleg hatni ugyancsak az iparosra, hogy a műhely szűk látkörén felülemelkedve, helyezzen művészi becsvágyat belé, hogy minél inkább érdemes művelője legyen ezen, a mindennapi élettel oly szorosan összekapcsolt művészi iparágnak.

* * *

A kovácsművészet, csakúgy mint a művészi ipar többi ága, a közönséges mesterség és az ugynevezett nagy művészetek között foglal helyet. A mesterség feladata: az anyagot helyes eljárás szerint feldolgozni, s a tárgyakat a gyakorlati használhatóságnak és czélszerűségnek megfelelő módon állítani elő. Ehhez csatlakozik a művészet, midőn az iparos a mesterség igényein felül saját egyéni fölfogása szerint alakítja a tárgyat, annak sajátos formákat ad, melyek a hasonnemű tárgyak közt fölismerhetővé teszik, s melyek a szép érzetét költik fel bennünk. Az utóbbi a nagyobb, fontosabb és nehezebb része a művészi ipar föladatának.

Az általános szabályt a kovácsművészetre alkalmazva, mondhatjuk, hogy a kovácsművészet oly vas tárgyak létrehozásával foglalkozik, melyek gyakorlati használhatóságuk mellett egyszersmind művészileg szépek is. De azon körülmény maga, hogy a tárgy díszítve van, még nem biztosít neki helyet a művészi ipar keretében; ha azonban a díszítés olyan, hogy annak használhatóságát nem akadályozza, de még csak nem is nehezíti és a tárgy rendeltetésével ellentétben nem áll, akkor azt már iparművészeti munkának tekinthetjük, feltéve, hogy a vasnak anyagi tulajdonságai s a készítő egyéni fölfogása is érvényre emelkedik.

Nyilvánvaló, hogy tárgyunk ipari és művészi kettős természeténél fogva, ha lényegébe be akarunk hatolni, nem elég egyedül annak kellemesebb művészi oldalával foglalkoznunk, meg kell ismernünk a gyakorlati feltételeket is; tudnunk kell, melyek a vas tulajdonságai, ismernünk kell a nehézségeket is, melyeket feldolgozása elénk gördít. Azért sem mellőzhetjük a technikai eljárások méltatását, mert azok a kovácsművészet egész történetében, a mint önként érthető, szerepet játszottak.

* * *

A vas feldolgozásának ismerete korszakot alkot az emberi műveltség történetében, általánosan elfogadott nézet szerint jelzi az átmenetet a történelem előtti, vagy ősi időből a történelmi időbe. Mai napság bárhova tekintsünk, vassal mindenütt találkozunk, használata a mindennapi élettel a legszorosabb kapcsolatban van úgy, hogy a legfontosabb és leghasznosabb fém.

A gyakorlati czélokra szolgáló vas nem egészen tiszta és 0.50—8.00 % idegen

anyagot, kiválólag szénenyt tartalmaz. Három egymástól különböző válfaja: a nyers vas (öntött vas), a kovácsvas (rúdvas és lemez) és az aczél.

A nyers vas a vasérczekből, közvetlen kiolvasztás útján, nyert és széntartalomban legdúsabb vas, melyet nagy szilárdság és keménység mellett, bizonyos könnyű ömlesztési képesség jellemez. A kovácsvas, élenyítő átolvasztás által, széntartalmától és idegen anyagaitól nagyobbrészt megszabadított és ennek folytán nyujthatóvá és kovácsolhatóvá átváltoztatott nyers vas, mely nagyon szívós, hegeszthető és kivált nehezen olvad. Az aczél, mely vagy a nyers vasból áll elő részleges széntelenítés által, vagy a kovácsvasból készül széneny hozzáadása által, úgy alkatára mint tulajdonságaira nézve a kettő között áll. A külömbséget tehát, a nyers vas, kovácsvas és aczél között, a széntartalom mértéke képezi. 2.30—5.75% szénenyt tartalmaz a nyers vas, a kovácsvas széntartalma csak 0.65%-ig terjed, míg az aczélnak, mely e kettő között áll, széntartalma 0.65—2.30%. A széntartalom alapján azonban a határok kellőleg meg nem állapíthatók, mert a vasban előforduló egyéb idegen anyagok, úgymint: kén, foszfor, arzén stb. szintén lényeges módosító befolyással vannak az egyes válfajok tulajdonságaira, a megmunkálás föltételeire és alkalmazásuk határaira.

A gyakorlat embere, az iparos, az idegen anyagok tartalma szerint a chemiai megkülönböztetést mellőzi, ő próba útján ismeri ki anyagát és a szerint dolgozza fel. Igy például, ha oly vasanyag kerül kezébe, mely nem kovácsolható, s nem hegeszthető, arról tudja, hogy az nyers vagy öntött vas. A kovácsvas már bír eme tulajdonságokkal, de az aczél is. E két faj megkülönböztetésére szolgál az oltási kisérlet; a kovácsvas ugyanis kitüzesítve és hideg vízben gyorsan lehülve, csak jelentéktelenül keményszik, míg az aczél oly kemény és merev lesz, hogy tűzkövön csiholva szikrát vet.

Minthogy a nyers vagy öntött vas, a mint az imént jeleztük, nem kovácsolható, a kovácsművészet keretében helye nincsen s azért bővebben nem is foglalkozunk vele, csak annyit jegyzünk meg, hogy épen az öntött vas volt egy időben, melyre később még rátérünk, ha nem is egészen, de nagyrészt okozója a kovácsművészet hanyatlásának. A kovácsvasat és aczélt azonban, mint művészetünk tulajdonképeni anyagát, még több oldalról kell szemügyre vennünk.

A kovácsvas tehát nyujtható. E tulajdonsága, mely tüzesítés által még fokozódik, bizonyos fölényt biztosít neki sok más fém fölött. A kovácsvasban foglalt idegen anyagok azonban, nyujthatóságára külömböző módosító befolyást gyakorolnak. Igy például foszfortartalom által hideg törésü lesz, azaz hideg állapotban való kovácsolásnál nem jól viseli magát, könnyen törik; kén, silicium és réz, a vörös izzó hőnél okoznak szakadásokat, azért az ilyen anyagokat tartalmazó kovácsvasat vörös törésűnek nevezik. Calciumtartalom csökkenti a vas szilárdságát és hegedőképességét. A kovácsnak tehát ismerni kell anyagát és a külömböző czélok számára, a megfelelő

feldolgozás módjához képest az anyagot ki kell választania. A kovácsolás műtéte külömben, maga is befolyással van a nyujthatóságra, ugyanis csökkenti azt s a vasat keményebbé és rugalmasabbá teszi. Az ilyen vas, a további megdolgozás czéljából, kitüzesítés által ismét lágyabbá és nyujthatóbbá tétetik. A többszöri kitüzesítésnek is van határa, minthogy a vas ez által mindinkább porhanyóvá válik. A kovács azért utalva van, hogy munkáját gyorsan végezze és a vas tüzes állapotát lehetőleg kihasználja.

Fehér izzó hőben a kovácsvas oly annyira megpuhúl, hogy a legnagyobb könnyűséggel nyujthatjuk, hajlíthatjuk és bármi módon kalapácscsal megdolgozhatjuk, azonkívül felületén folyékonnyá válik, minek következtében fehér izzásban lévő két darab egymásra szorítva vagy összekovácsolva elválhatlanul egyesül, együvé heged. A hegedés kiváló tulajdonsága a vasnak, s kívüle jóformán csak a platina dicsekszik azzal. A vas művészi feldolgozásának föltételeit, a nyujthatósággal együttesen, ez állapítja meg, természetesen egyéb tulajdonságai, mint a keménység, szilárdság és szivósság szintén hozzájárulnak. A hegesztés technikája szintoly régi, mint a kovácsolásé.

Az aczél, a szénenyen kívül, különösen mangant és siliciumot tartalmaz, de kis mennyiségben mindazon idegen anyagok is előfordulhatnak benne, melyek a kovácsvasban fellelhetők. Szerkezete szemcsés és minél tömörebb és egyneműbb anyaga, annál jobb az aczél. Legnevezetesebb tulajdonsága, azokon kívül, melyek a kovácsvasat jellemzik: a keménység és rugalmasság. Keménysége annyira emelkedhetik, hogy azt szerszám épen nem fogja, sőt üveget lehet vágni vele. Rugalmassága a keménységgel mindig bizonyos arányban áll és ennek növekedtével fokozatosan csökken.

Meg kell különböztetnünk a tömörebb lágy vagyis nem keményített aczélt a kemény aczéltól. Az utóbbi oly merev, hogy a kalapács alatt törik, de tüzesítve nyujtható és kovácsolható, csakúgy mint a kovácsvas, fehér izzásig hevítve meglágyúl és szintúgy hegeszthető és nemcsak aczél aczéllal, hanem aczél vassal is együvé heged. A lágy aczél keménynyé lesz, ha tüzes állapotában rögtön lehűtjük valamely hideg folyadékban, rendesen közönséges vízben, de lehet az sós víz, olaj, higany stb. is. Az eként keményített aczélt, nagy merevségénél fogva, a legtöbb czélra alkalmazni nem lehet, miért is keménységének alábbszállítása és a kivánt czélnak megfelelő keménység elérése végett azt meg kell ereszteni, vagyis oly hőfoknak kitenni, míg felületén a bizonyos, kivánt keménységnek megfelelő szín mutatkozik. A darab egyenletes hevítése, különösen ha az nagyobb, nagy nehézséggel jár, azért e végből ón és ólom bizonyos arányú összetételeiből készített fürdőket szoktak használni, melyek a kivánt hőfokkal birván, azt a darabbal egyenletesen közlik.

A jó aczélt jellemzi: hogy sötét vörös-izzó hőnél oltva, a legnagyobb és leg-

egyenletesebb keménységet veszi fel és töréslapján rózsát mutat, továbbá, hogy törés és szakadás nélkül hegeszthető.

Fölemlítjük még, hogy nikel és chrom az aczél damasztozását teszik lehetővé; volfram és ezüst fokozzák keménységét; aluminium jelenlétének tulajdonítják a becsült keletindiai Wootz-aczél jóságát.

***

Kovácsolás alatt átalánosságban a vasnak kalapácscsal való megdolgozását és az ebből folyó formaadást értjük; szorosabb értelemben a vas tüzes állapotban való megdolgozása értendő ez alatt; a hideg munka trébelésnek neveztetik. Bár minden nyujtható fém kalapácsütések által formálható, a kovácsolás munkája mégis kiválólag a vas és aczél feldolgozásánál alkalmaztatik, és nagy jelentőségét a vas és aczél hegedőképessége folytán nyeri. A legtöbb esetben ugyanis a tárgyak, terjedelmöknél és formáiknál fogva, nem kovácsolhatók egy darabból, a részek egyesítése tehát okvetlenül szükséges. A kovácsolás műtéte által a forma változásán kívül a vas tömörül és minden irányban terjeszkedik is, a tömörülés folytán pedig keménynyé lesz, úgy hogy a további megmunkálás czéljából ismételt kitüzesítés által lágyítani kell.

A kovács legfőbb szerszámai a kalapács meg az üllő. Az előbbiek, a gépek alkalmazásától művészi szempontból kizárt, műkovács műhelyében, mind kézi kalapácsok, melyek a munka természetéhez képest, külömböző formával és súlylyal birnak.

A kovács munkája nagyon sokoldalú és mindig nagy gyorsaságot igényel; majd kinyújtja vagy terjeszti a vasat, hogy a kivánt formába hozza, majd torlasztás által összeszorítja anyagát, hogy vastagabb legyen, tűzbe teszi meg kiveszi, majd alsó, majd felső oldalán kovácsolja. Kis daraboknál különös gyors munkát kénytelen végezni, hogy a gyorsan kihülő apró darab tüzes állapotát lehetőleg előnyösen kihasználja. Valamely levél készítésénél például a kovács a levél formáját egy megfelelő vastagságu lemezből vagy rúddarabból durván kikovácsolja, azután a levélnek szabatos formáját, a fölösleges részek ollóval, vésővel stb. való eltávolítása által megadja, a levelet hajlítja, kidomborítja, bemélyeszti, vésővel barázdákat vág rajta stb., végre hegesztés útján oda erősíti a maga helyére, például egy rács bizonyos szálához. A hegesztés, mint különben már említettük, fontos és jellemző technika a kovácsművészetben és fölötte gyakran nyer alkalmazást. A hegesztésnél követett eljárás a következőkben áll: az egyesítendő két vasdarab egészen a hegesztési hőig hevíttetik, ekkor a felületén folyékonnyá vált két darab, mely a tűzből kivéve élénk fehér izzás mellett fénylő szikrákat szór, egymásra illesztve kalapácsütések által egyesíttetik. Minthogy azonban tökéletes egyesülés csak ugy érhető el, ha a hegesztendő két felület tiszta fémű volt, az úgynevezett hegesztő-homokkal hintik be a tűzben fekvő vasat, hogy ezáltal felülete az élenyüléstől megóvassék. Közönséges kovácsvas hegesztésénél egy agyagtartalmu homokot, aczél hegesztésénél üvegport

szoktak e végből használni. Sikerült hegesztésnél a két darab egyesülése oly szoros, hogy azok az illesztés helyén elválaszthatlanok, a hegesztés ténye pedig csak egy sötétebb vonal által ismerhető fel.

A vas hideg feldolgozása leginkább a lemezes munkára, meg az apróbb tárgyakra szorítkozik, tulajdonképeni technikája a trébelés, mely szintén a legrégibb időkig vihető vissza. A trébelés munkájánál a kovács a lemezt a legváltozatosabb formájú üllők és kalapácsok segítségével végezi, mihez még a mellett nagy ügyesség és gyakorlat is szükséges. A durván kitrébelt tárgy teljes kikészítésére a kalapácsok és üllők mellett még a ponczokat használják; ezek különböző hosszú aczélvesszők, melyek egyik vége hegyes, tompa, félgömbölyű, vagy bármilyen tetszőleges formájú és azonkívül simított felületű. A poncz e végével a tárgy illető helyére ráillesztetik és kalapáccsal leüttetik, ez által egy bizonyos kivánt mélyítés áll elő, mely a túlsó oldalon domború formában mutatkozik. E munka mellett a tárgyat olyan alapra fektetik, vagy olyan alátéttel látják el, mely az ütések alatt enged és a horpasztást lehetővé teszi. Vasnál e czélra ólmot szoktak használni.

Meg kell emlékeznünk még a forrasztás technikájáról, mely szintúgy mint a hegesztés, két fémdarab egyesítésére szolgál, és mely szintoly régi mint amaz, de lényegében egészen különböző. E megkülönböztetést már a régiek is tették, a midőn a forrasztást a hegesztés tökéletlen módjának nevezték. A vas művészi feldolgozása terén mindenkor a hegesztés érvényesült mint kiváló sajátosság, a forrasztás azért csak oly esetekben indokolható, a mikor a tárgy természeténél, pl. nagy kiterjedésénél fogva amaz keresztül nem vihető.

A forrasztás technikája alatt azt az eljárást értjük, mely szerint két fémdarab egy másik, könnyebben olvadó fém által nyeri az egyesítő kapcsot. Ez egyesítő fém föltétele, hogy olvadási foka alacsonyabb legyen, mint a két összeforrasztandó fém bármelyikének olvadáspontja. A forrasztásnak ismét két faját különböztetjük meg: a lágy forrasztást, mely nem épen szilárd összeköttetést ad és melyre vas tárgynál a közönséges gyorsforraszt vagy a tiszta ónt alkalmazzák, továbbá a kemény forrasztást nehezebben olvadó fémekkel. Kemény forrasztás által egyesített tárgyak a kovácsolást és hajlítást is kibirják, forrasztó anyagul sárga réz és horgany ötvényét használják leginkább. Mindkét esetben a forrasztás helyeinek, úgymint a hegesztésnél élenymenteseknek kell lenni s azért a lágy forrasztásnál szalmiakos olajjal, a kemény forrasztásnál pedig boraxszal védik azt az élenyüléstől. A hegesztés és forrasztás mellett a pántokkal vagy szegecsekkel való kötés is alkalmaztatik az alkatrészek egybe foglalása végett.

***

Összefoglalva a vasnak mint anyagnak és az anyag természetének megfelelő megdolgozás föltételeit, a következő megállapodásra jutunk:

A kovácsművészet alapja a kalapácscsal való megdolgozás, a kovácsolás, melyhez, mint második legfőbb technika, a hegesztés járul. A forrasztás, az összefoglalás pántokkal vagy szegecsek által másodsorban álló technikák.

A vas szilárd és szívós anyag, tehát czélnélküli pazarlása, a tárgy gazdagsága szempontjából, nem indokolt.

Az anyag feldolgozásának nehézségei és a feldolgozás lehetősége jelölik ki a határokat, melyek művészi munkák létrehozásánál betartandók.

Jakabffy Ferencz.

VÁLASZOK ÉS NYILATKOZATOK.

I. Levél a szerkesztőhöz. Mint a *Művészi Ipar* folyóiratnak nemcsak buzgó olvasója, de valósággal tanulmányozója, legyen szabad e folyóiratra vonatkozólag egyet-mást elmondani.

Tóth Béla úrnak a folyóirat január havi számában a 178. lapon közlött soraival egyet-értek, hogy t. i. e folyóiratban közölt képek lehetőleg necsak geometriai, illetve távlati rajzban lennének bemutatandók, hanem alaprajzban és keresztmetszetben is, különösen pedig mértékkel ellátva, mert csak így képesek iparosaink a képeket felhasználni s feldolgozni. Már pedig, s ezt igen jól tudjuk, műipari tárgyaknál a helyes arány igen sokat nyom a latban.

Annyival is inkább bátorkodom jelen szerény észrevételemet koczkáztatni, mert a *Magyar Ipar* f. é. január 31-iki számában arról panaszkodik, hogy a *Művészi Ipar*.... «nem az iparosok, hanem csak műbarátok számára jelenik meg».

Vitát azonban nem akarván kezdeni, még csak azt jegyzem meg fönti észrevételemhez, hogy én a szegedi ipariskolákban, a rajztanfolyamon, eddig is kitünő hasznát vettem a folyóiratban megjelent képeknek, különösen pedig a Wasmuth-féle kovácsolt munkák rajzainak, kétszeresen venném — s hiszem, hogy sokan vennék — hasznát akkor, ha nagyobb méretben és különböző metszetekben lennének azok, hogy úgy rajzolók, mint mesterek, mintákul használhatnák.

Nem mellőzhetem továbbá hallgatással, hogy a *Művészi Iparban* közölt új könyvek, füzetek s folyóiratok ára nincs mindenkor kitéve s az esetleges megrendelést tenni óhajtó az árak felől egyáltalán nem tudja magát tájékozni. Igy pl. a földmüvelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium által kiadott müipari mintalapok ára sincs kitéve, melynek pedig több megrendelője akadhatna. Ugyancsak az idegen nyelvü szakmunkákat — főleg iparosainkra való tekintetből — talán magyar nyelvü szöveggel kellene kisérni s esetleg tartalmuk és a külön lapok megnevezése magyar nyelven is lennének közölhetők.

Most, a midőn müiparunk a kezdet kezdetén van, a folyóirat közleményeinek nagyrészben oktatónak kell lenni, még pedig sokszor kezdők előtt, hogy az eszme mentül szélesebb körben terjedjen.

Még egy, nem szorosan idetartozó dologról ohajtok megemlékezni. Szeged ipartestülete elhatározta, hogy művészi ipar-muzeumot fog felállítani. Hogy ez, sikerülte esetén, mily

A KANDALLÓ-KÁLYHA.

Átalán ismeretes, hogy a szobák fűtésére kandallókat vagy kályhákat szokás használni, és hogy ezek megválasztása, a mint önként értetik, az éghajlati viszonyoktól függ, de a mellett nem csekély befolyással van a hagyományos szokás is. Így Európa nyugoti részében a kandalló, keleti részében pedig a kályha honosult meg inkább.

A középkorban részint a nyílt tűzzel fütöttek, részint a kandallót használták, mindazáltal ismerték a kályhát is, de a megszokottság hidegebb vidékeken is akadályozta, hogy közhasználatúvá váljék, s így csak a xv. században lett átalánosabb. Eleinte rendszerint zöld mázzal vonták be a kályhacserepeket, később azonban, a hírneves majolikák idejében, művészibb és festőibb kiképzést nyert és a szoba butorával is összhangzásba hozatott.

Művészi tekintetben, a kandalló sokban fölötte áll a kályhának, már azon nemesebb anyagánál fogva is, melyből rendszerint készül és azon körülménynél fogva, hogy a kályha anyaga, a cserép, magában véve sem oly alkalmas a finomabb művészi formák viszszaadására, mint a kandallók nemes anyaga, a márvány.

Fütés tekintetében párhuzamot vonva a kandalló és kályha között, azt találjuk, hogy a kandalló csak a kisugárzó hő által hat és hogy az embernek a tűz felé fordított oldalát melegíti csak, átalán a szobát is nagyon egyenlőtlenül melegíti, noha sok tüzelő anyagot fogyaszt. A kályhánál ellenben, a tűz által kifejtett meleg a cserépanyagban felhalmozódik és lassan átadatik a szoba levegőjének. A kandalló említett tulajdonságát, mely szerint a kisugárzó hő által melegít, a kályhánál is elérni igyekeztek az által, hogy fütőnyílását még egy második áttört ajtóval is ellátták, de hogy ez a megoldás nem pótolja a kandallót, az nyilvánvaló. A kandallóból a hő kisugárzását s annak a kedélyre való jótékony hatását, ily módon elérni nem lehet.

Ha tehát azt akarjuk, hogy a tűz hatása minél teljesebb és kellemesebb legyen, akkor a fütőkészüléket úgy kell szerkesztenünk, hogy benne egyesítve legyen a melegítés két módja, t. i. egyrészt a kisugárzás, másrészt pe-

Művészi Ipar
1885/86. 61—64 l.

dig a szoba levegőjének érintkezése a kályha testével, vagyis a kályha és kandalló jótéteményei.

Az ismeretes és használatban levő fütési rendszerek közül leginkább felel meg ezen feltételeknek a kandalló-kályha, mely a két elem összetételéből állott elő. Ezen szerkezet alsó része a kandallót, a felső pedig a kályhát foglalja magában, s alakja olyan, hogy a művészi kiképzésre bő alkalmat nyújt.

Berendezéséről megjegyezzük, hogy a felső rész, vagyis a kályha tüzelőhelye a kandalló-nyilással egy magasságban, de oldalt van, a kandalló tűzhelyétől teljesen elkülönítve. Az égés terményei úgy az alsó, mint a felső részből különkülön vezettetnek a kéménybe, és legczélszerübb e végből két kéményt alkalmazni, mindazáltal ez nem szükséges, ha az alsó és a felső rész nem egy időben füttetnek, vagy a kémény megfelelő szelvénynyel bir.

A kandalló-kályha megbecsülhetlen előnye tehát, a felső rész által nyujtott állandó melegben, s az alsó rész által lehetővé tett és az egészségre nagy befolyással lévő jó szellőztetésben nyilvánul.

A *Kunstgewerbeblatt* 1885 szept. havi száma ilyen értelemben mint legelőnyösebb fűtési rendszert ismerteti a kandalló-kályhát. Utal rá, hogy Németországnak a keramia ezen termékében már most is van némi kivitele Franczia- és Angolországba, a hol a kandallót több százados megszokás védelmezi ugyan, de a mint a gazdasági tekintetek érvényesülnek, s az emberek megismerni tanulják a szoba egyenletes melegének előnyeit és kellemetességét, azon arányban mind nagyobb tért hódíthat a kandalló-kályha. «A kandallónak összeegyeztetése a kályhával — így szól idézett lap czikke, — a százados szokásból az átmenetet könnyíti, s kilátása van, hogy azon országokban el fog terjedni. Szerényebb mértékben már meg is kezdődött, s Németország az 1889-iki világtárlaton esetleg az ipar ezen ágában nagy tért hódíthat.»

A *Kunstgewerbeblatt* ezen czikkéből sok hasznos tanulságot meríthetünk. Figyelemre méltó először egész átalánosságban, mert jellemző példája annak az éber, előre látó figyelemnek, melylyel Európa művelt népei kutatják és ellesik a kedvező alkalmat, hogy a művészi ipar nagy versenyében nekik netán kinálkozó előnyöket biztosítsák és hasznosítsák. De nem mellőzhettük hallgatással a közleményt, másodszor azon oknál fogva sem, mert a német keramia ezen terméke szerényebb mértékben évek óta nálunk is terjed, s tekintve előnyeit, bizonyosak lehetünk benne, hogy a bevitel hozzánk világtárlat nélkül is növekedni fog, sőt ha komolyan hozzá nem látunk, hazánk meghódított tér lesz a német ipar ezen ágára nézve. A mi, ha megtörténik, kár és szégyen lesz ránk nézve. Szégyen lesz azért, mert a föltételek mind megvannak, hogy a keramiában Németországgal kiálljuk a versenyt.

Az országos tárlat megismertette velünk, hogy mit birunk és mit nem. Örömmel veszszük tudomásul, hogy

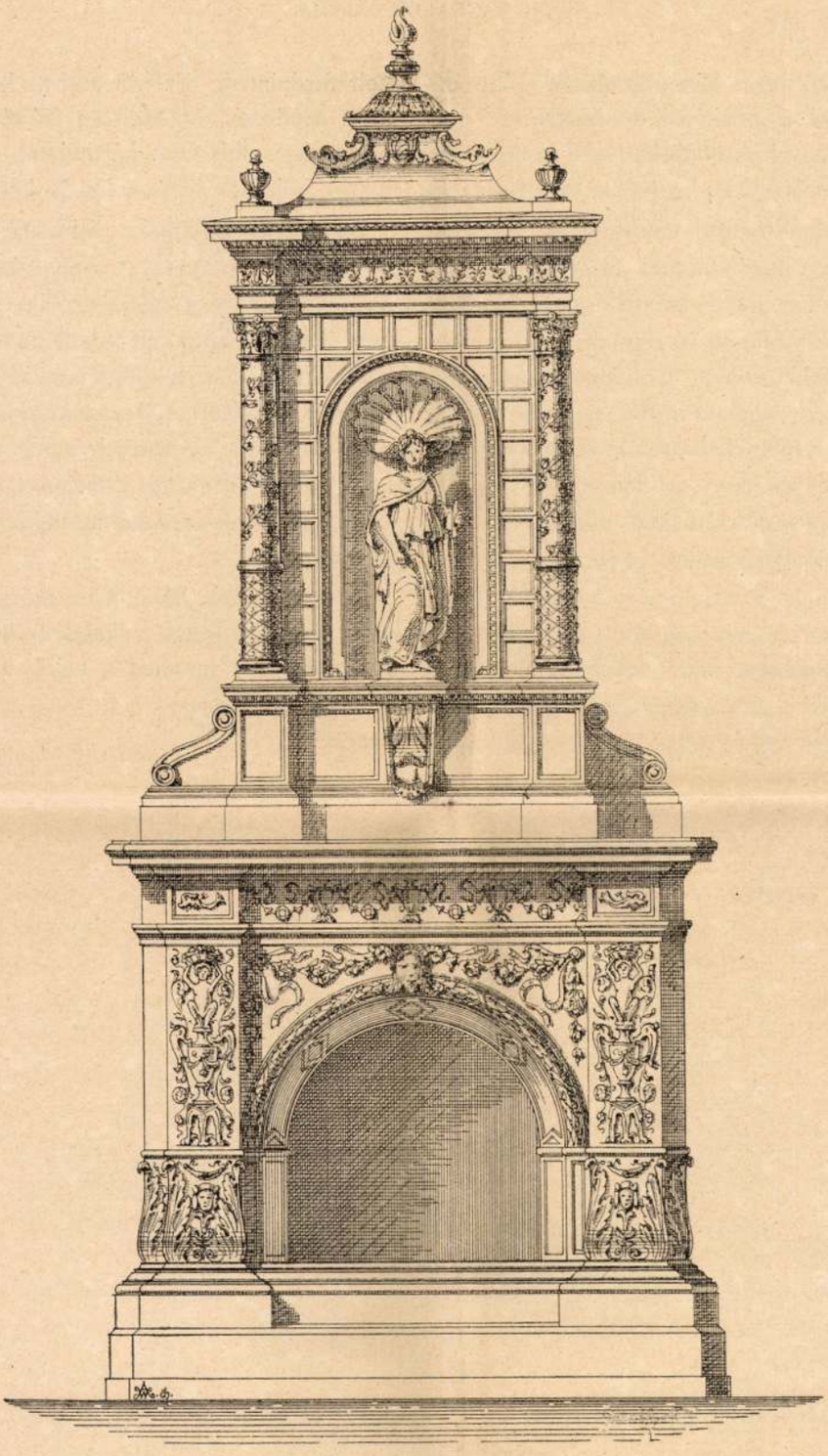

Kandalló-kályha. Tervezte Jakabffy Ferencz, műépitész.

közönséges házi használatra szánt edények és a lakások díszítésére való díszedények, különösen pedig ez utóbbiak, a művészi és technikai fejlettség oly magas fokáról tanúskodnak, hogy teljesen meg lehetünk elégedve, annál is inkább, mert e nembeli termékeink az egész világon keresettek.

Míg azonban díszedényeinkkel a külföldet meghódítottuk, magunkról egészen megfeledkeztünk és tényleg nem vagyunk képesek lakásainkat tűrhető minőségű kályhákkal ellátni.

Kályhaiparunk is elég jól volt képviselve a tárlaton, de mindenki tudja, hogy az még nagyon a kezdetlegesség állapotában van s néhány kályhagyár a helybeli szükségletet sem képes fedezni. Nem csoda tehát, hogy a külföldhöz kell fordulnunk. Ez idő szerint kiválólag Budweis és Meissen látnak el bennünket jobb fajta kályhákkal, míg itthon csak elenyészően kevés készül.

Szolgáljon például Németország messzeható törekvése. A magyar keramia mai fejlettsége mellett csakugyan nehéz belátni, hogy miért kellene saját hazánkat kályhák tekintetében kiszolgáltatni, sőt fölvethetjük azt a kérdést is, vajjon miért ne versenyezhetnénk Németországgal, Franczia- és Angolországban. Az 1889-ki világtárlat nekünk is nyitva lesz.

A keramiának hazai jeles művelőit ezért figyelmeztetjük a kandalló-kályhára, melynek mintáját a czikk kíséretében bemutatjuk.

Jakabffy Ferencz.

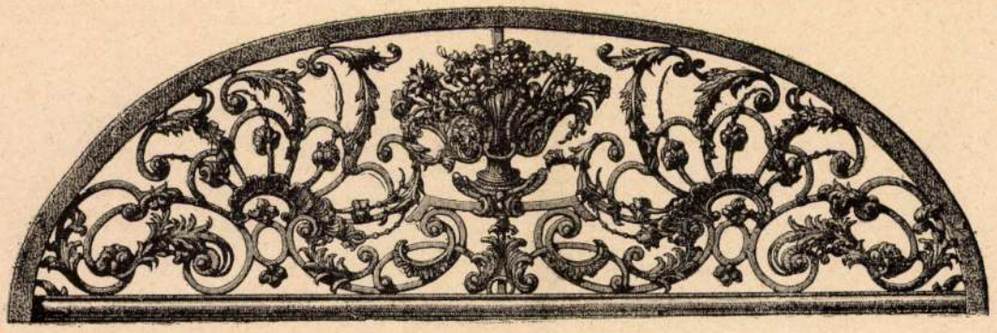

Fölső rács kovácsolt vasból. XVIII. század eleje. H. A.

A KOVÁCSMŰVÉSZET.

III.

A közép korban a kovácsok tevékenysége nem szorítkozott egyedül az épületen alkalmazott vasmunkákra. Az épület berendezéséhez tartozó bútorok, kivált a ládák és szekrények, melyek szerkezetöknél fogva közel állanak az épülethez, szinte önkényt kínálkoztak a kovácsművészetnek. A miként az épületek, úgy ezen bútorok sem a kovácsművészet alkotásai; ez utóbbi csak mintegy segédművészetként szerepel, a mennyiben egyes elemeket szolgáltat, melyek részben kiegészítő részei a szerkezetnek, s a tárgy gyakorlati használhatóságát és szilárdságát fokozzák, részben pedig diszítményül szolgálnak. E nemben a sok közül egyik legérdekesebb példa a lüneburgi városház szekrénye, mely a XVI. század első feléből való, de még csúcsíves izlésű. A tárgy maga fából készült, tehát asztalos munka, de a vas pántok, zárak, fogantyúk és egyéb részletek művészi alakítása, s a tárgy gyakorlati használhatóságának megfelelő elrendezése által a kovácsművészet remekelt rajta. Hasonló módon diszítették a ládákat is, ha fából voltak. E tárgyakon részint nagyobb csín kedvéért, részint védelmül a rozsda ellen, rendszerint ónozták a vasalatokat, vagy pedig élénkebb színhatásra törekedve az áttört vasalatok alá vörös és kék pergamentet vagy bőrt raktak. A ládákat néha egészen bevonták bőrrel, s azt bemetszés és lehámozás által diszítették.

Az épületek és a bútorok mellett a közép kori kovácsművészet tevékenysége fölölelte a mesterségek szerszámait, a közhasználatú eszközök minden faját, sőt mi több, finom kivitelű munkái néha az arany és ezüst ékszert is pótolják. És ez épen nem feltünő, miután azon időben, mint már említettük, az összes fém munkák az ötvösök czéhébe tartoztak, a mi jellemzően megvilágítja az akkori átalános művészi fölfogást. A közép kori kovácsok e nembeli művei között különösen kiválóak a

Művészi Ipar
1885/86.

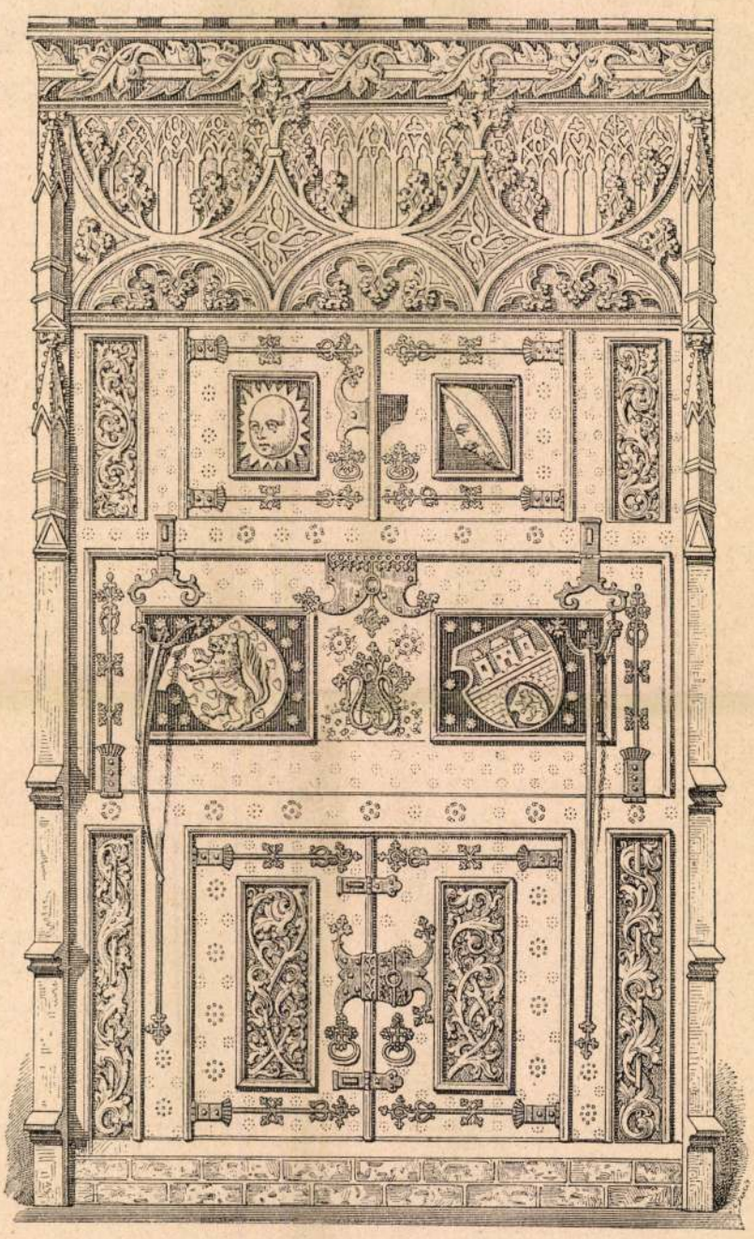

Szekrény Lüneburg városházán. A XVI. század első feléből.
Theirich: *Blatter für Kunstgewerbe.*

kandallóhoz tartozó és a világítás czéljaira szolgáló különféle eszközök. Ezeken a legváltozatosabb, eredeti fölfogásról tanuskodó és művészileg kiművelt formákkal találkozunk.

Hazánkban is több szép példányát birjuk az e fajta munkának. Ilyenek a bártfai plébánia templom különféle gyertyatartói. A sok közül megemlítjük még Gömörmegyében a geczelfalvi templom kézi gyertyatartóját, mely egyszerűségénél fogva igen érdekes.

Az első czikk kezdetén, a 253. oldalon közöltük a kölni városház adópénztárában

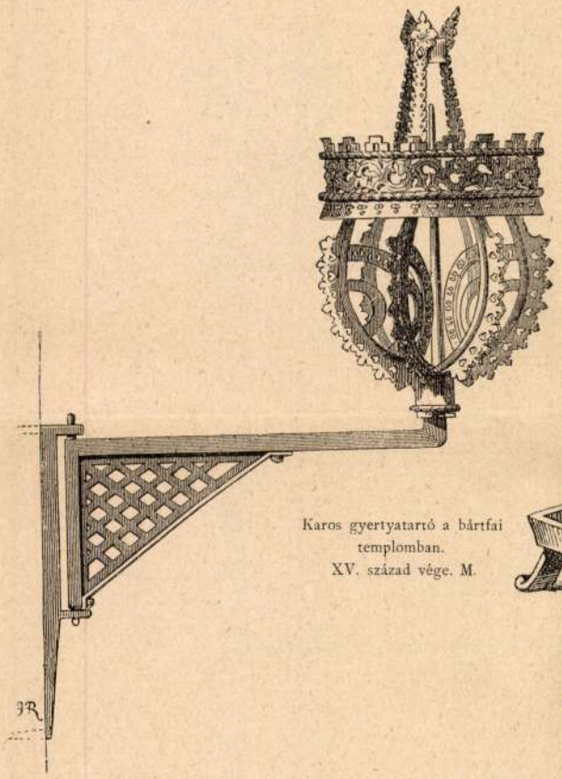

Karos gyertyatartó a bártfai templomban.
XV. század vége. M.

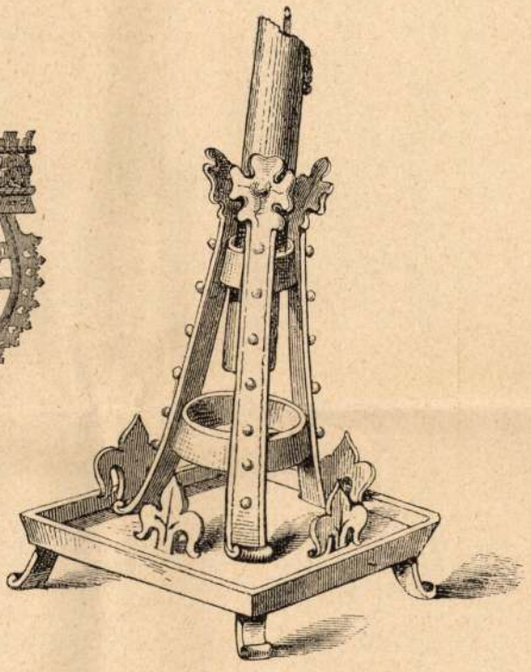

Kézi gyertyatartó a geczelfalvi (Gömör m.) plébánia templomban.
XV. század vége. M. M. V.

levő fali gyertyatartó-kart. Ez a falra erősített rózsa közepét diszítő hüvelyben volt mozgatható módon megerősítve, a XIV. század végéből származik és érdekes különösen a kar felső vége és a tövis egymáshoz való viszonyában előforduló eltolás által. A mint az architekturában is tapasztaljuk, a középkor gyakran élt e szabadsággal és nem tagadható, hogy e kar csekély kiszökellése mellett, czéljának így sokkal jobban felelt meg; a gyertya nem oly könnyen kormozta a falat. A csillárok ezen korból nagyon ritkák s az idők folyamán nagyrészt tönkre mentek, azért ezekre nézve röviden csak azt jegyezzük meg, hogy rendesen ónozva voltak és hogy a rajtok előforduló szobrászati munka fából készült.

Egyéb tárgyakra nem mutatunk be példákat, mivel azon szükségletekre, melyekre azok szolgáltak, a mai változott viszonyok között már nagyrészt úgy sem alkalmazhatók. El nem mulaszthatjuk azonban, hogy ne utaljunk arra a befolyásra, melyet a hanyatló csúcsíves építés gyakorolt. A közép kor vége felé az építésnek szigorúan geometrikus formái a művészi iparok terén átalánosakká lettek; a kovácsművészet is kénytelen volt azokhoz alkalmazkodni, s föláldozva eddigi önállóságát a maga sajátos formáit azok után átalakította. Jellemző példa e korból Hallban a plébánia

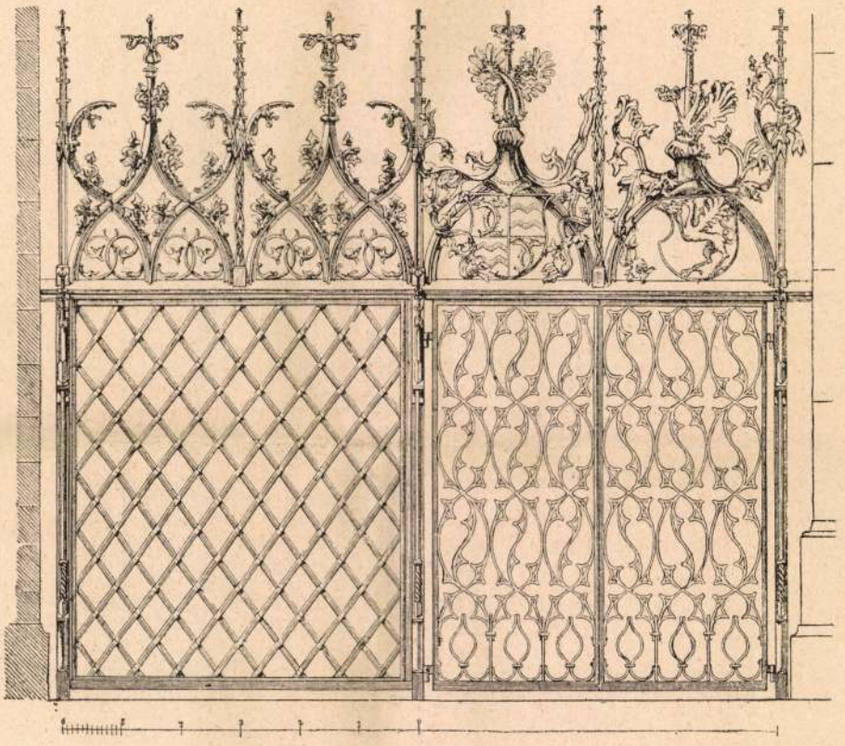

Rácskorlát a halli plébánia templomban. XVI. század.

templom rácskorlátja. A geometriai szigorú formák szolgálnak mintául, azok adják meg neki a jelleget, de ugyanakkor fölismerhető rajta a helyes technika, valamint az is, hogy a művész avatott keze azon formákat is ügyesen tudta alkalmazni a helyes technikához. És ennélfogva e rácskorlát örökké tanulságos példája marad annak, hogy azon hanyatló korban sem volt kizárva a művészi alakítás lehetősége.

A renaissance mindinkább háttérbe szorította a csúcsíves építés formáit, de azért még hosszú ideig összevegyülnek az uj elemekkel, s átalakulásuk helyenkint, a közép kori építés hosszabb-rövidebb fönmaradásához képest, egész a XVII. századon át húzódik, mig a renaissance formái átalánosakká lesznek. A kovácsművé-

szetnek alapjaiban biztos művészi iránya, mely a közép korban megállapodott elveken nyugodott, azalatt mindinkább tökéletesbűl és finomul, technikája pedig

Rácsajtó a müncheni nemzeti muzeumban. XV. század vége. H. A.

sokoldalúbb lesz. A rácsoknál például lényeges haladást találunk. Míg a közép korban geometriai elemekből voltak összetéve és ez elemek pántokkal foglaltattak össze egy egészszé, a rajz sokkal szabadabbá válik, szálait az uj izlésnek megfelelő

szép vonalak szerint hajlítják és a keresztező pontokon egymáson átfűzik. A rács szilárdsága ez által határozottan növekszik, de a munka is több ügyességet tételez fel. Hozzá járul még, hogy a szálakat nem hagyják meg eredeti vastagságukban, hanem a levéldísz kidolgozása végett helyenkint kiszélesítik.

A rácsok eleinte egyszerűbbek, később gazdagabbak, míg utóbb figuralis diszítés és plastikai formák is utat találnak, de a kötések, átdöfések és a szálak észszerű, következetes és világos elrendezését, nemkülönben a rajz tisztaságát állandóan megőrzik. Ennek szép példája a rács, melynek rajzát itt adjuk.

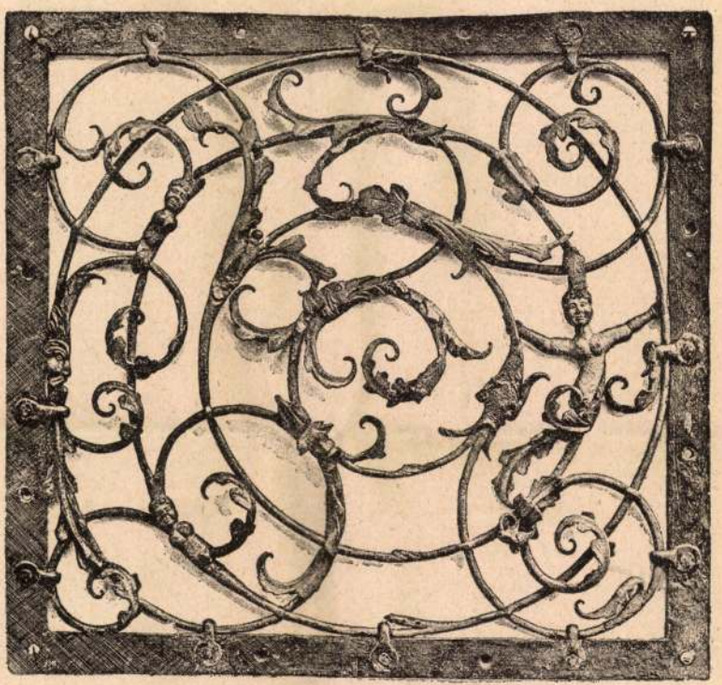

Kovácsolt vas rács az országos iparművészeti muzeumban. XVI. század.

A XVII. század kezdetével a rácskorlátokat koronázó virágokkal szerették diszíteni. E folyóirat I-ső számában a 31. oldalon, Wasmuth: *Die Schmiedekunst* című gyűjteményes munka ismertetése alkalmával közöltük a nürnbergi Lőrincz-templom rácskorlátját, mely e korból való és kiváló példája ezen eljárásnak. Ugyanez időben a kopogtatók helyett a házi harangok jöttek divatba. A koronázó virágok ezeken is rendesen előfordulnak, de egyébként is előszeretettel alkalmazták azokat mindenütt, a hol csak lehetett. Kutakon, kereszteken s minden egyéb tárgyon kedvelt díszül szolgáltak. A virágok készítése a kovácsművészet legnehezebb feladatai közé tartozott. Aránylagos kicsinységök és tömöttségök mellett az apró részek összehegesztése okozta a nagy nehézséget; a szegecseléshez vagy a forrasz-

táshoz nem folyamodtak. A díszes virág készítése verseny tárgyát is képezte a kovácsok között; elfogadott szokás szerint, az ügyesség fokának volt mértéke.

Az ajtóvasalatoknál szintén lényeges változás állott be. A renaissance plastikus

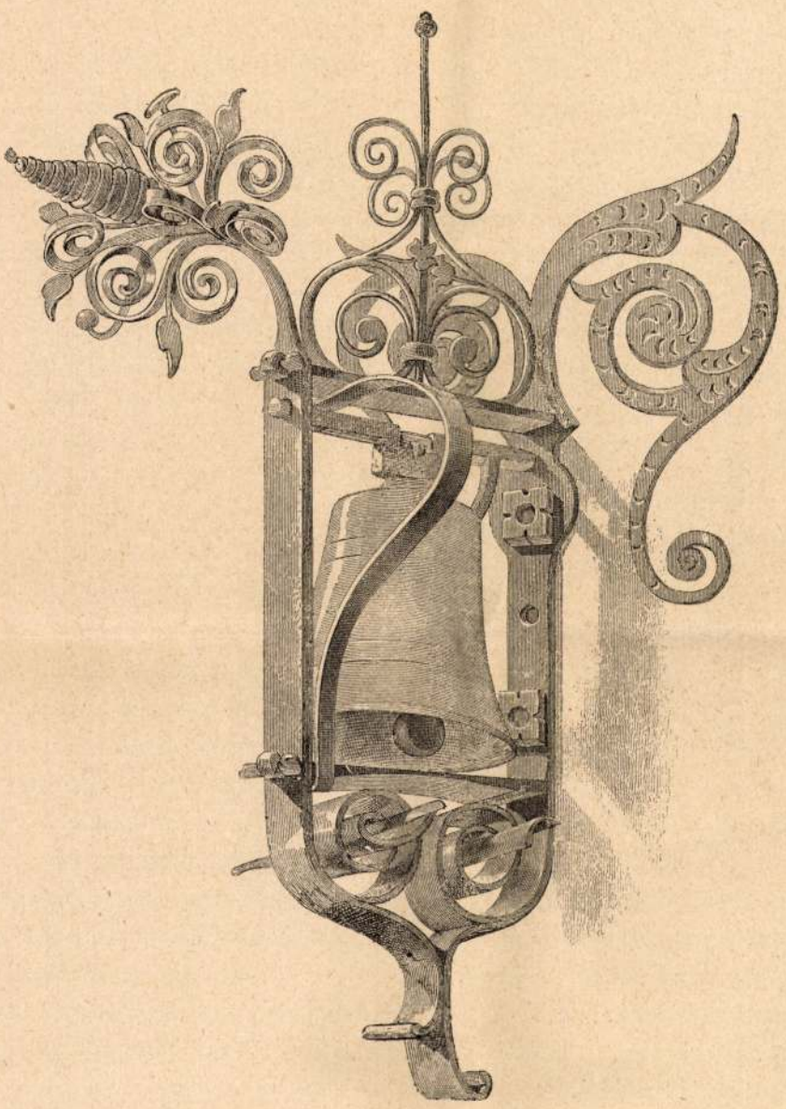

Házi harang Münchenből. XVII. század eleje. H. A.

iránya, a kiszökellő párkányok és az oszlopok, az ajtóvasalat terpeszkedését lényegesen korlátozták. A pántok és zárpajzsok kisebb területre szorítkoztak és az uj ízlésnek megfelelő forma felvétele mellett, azokat egészen másként helyezték el. Mig a közép kor pántja határozottan vízszintes helyzetű volt, a renaissance pántja

függélyes állásban alkalmazkodik a tagozott ajtó keretére; ugyanez áll a zárpajzsról is. A kopogtatók, jelentőségöket elvesztve, csak ritkán fordulnak elő, a forma azonban megmarad, a kapukon és a szekrény-ajtókon vagy a fiókokon gyűrű-alakban alkalmazzák. Első czikkünk végén, a 259. oldalon, adtuk egy szekrényajtó gyűrűjének képét; eredetije a nürnbergi german múzeum tulajdona.

E szerint tehát az ajtók gazdag vasalatai, a közép kori kovácsművészet ezen legfőbb alkotásai a renaissance érvényesülésével eleinte szűkebb korlátok közé szorultak, utóbb egészen megszüntek, a mennyiben vagy az ajtó belső oldalán, vagy magában a fában voltak kénytelenek meghúzódni. Díszes rácsfélék, kutak, különleges bútordarabok, kandalló-szerszámok és vasmacskák s több más tárgy, melyek az architektura közvetlen befolyásának kevésbbé vagy épen nem voltak alávetve, biztosították számára e korban is a tért, melyen működhetett és életrevalóságát bebizonyíthatta.

Ajtópánt a Toppler-féle házból. Nürnbergben. 1590. H. A.

Nagy lendületet nyert a kovácsművészet a puskapor feltalálása folytán használatba jött lőfegyverek romboló hatása ellen a fegyverzettől megkövetelt nagyobb tökély és a folyton fokozódó fényüzés által. A fegyverzet szilárdabb és díszesebb készítése a kovácsokat kemény versenyre ösztönözte; az elhanyagolt tausia (berakás vagy kiverés aranynyal és ezüsttel) szintén divatossá lett. Később a maratás technikája járult hozzá s a kovácsművészet a legmagasabb igények kielégítésére is képes lett. A fegyverzeten mutatkozó fényüzés a renaissance tulajdonképeni hazájából, Olaszországból indult ki. Értekezésünk tárgyát képező nyers kovácsművészetnek, mely első sorban az építés, azután a mindennapi élet házi szükségleteit fedezte, az olasz renaissance, már említett plastikus iránya miatt, nem nyujtott oly kedvező talajt, mint azon országok, melyekben a közép kor befolyása hosszabb ideig volt érezhető és melyekben az később sem támaszkodott oly szorosan az ó kor művészetére. A kovácsművészet már azért sem erősödhetett meg Olaszországban annyira, mint az északibb országokban, mert ott az ó kor emlékeinek befolyása soha sem veszett ki egészen, a közép kori művészet csak későn honosodott meg és mihamarabb átengedte a tért az uj iránynak. Az olasz renaissance kovácsmunkái ezért nem birnak a vas sajátos formáival s az építés kőformáit utánozzák; ilyenek a legnevezetesebb munkák, a paloták lámpái, fáklya- és zászlótartói.

A fegyverkovácsolás terén azonban a franciák és németek sikerrel versenyeztek az olaszokkal. A maratás feltalálását és alkalmazását a németek maguknak tulajdonítják, kik különben a kovácsművészet legkiválóbb ápolói voltak mindig. Itt annyira

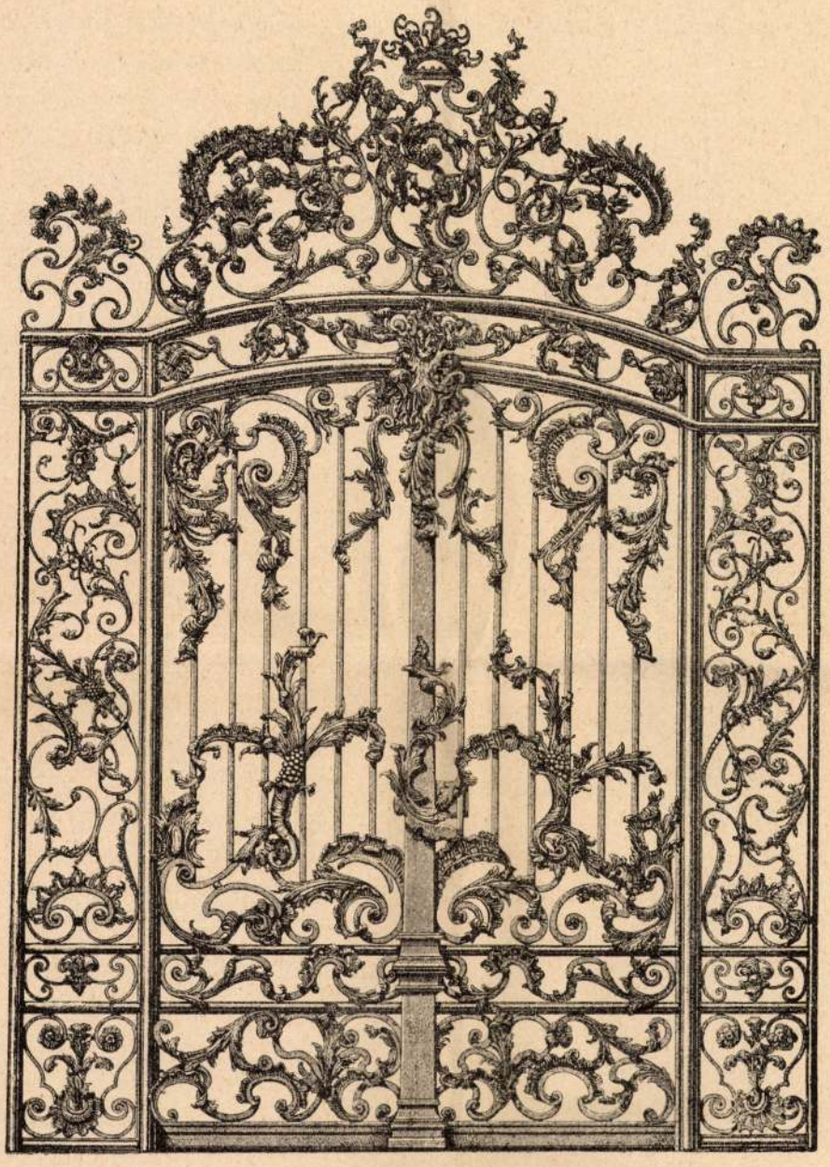

Rácskapu. 1755. H. A.

behatott a kovácsművészet szelleme a közélet minden mozzanatába, hogy még az architektura is tőle kölcsönözte formáit. A német renaissance építése ez által nyerte különös jellegét, a mennyiben t. i. díszítő formái, bár kőből vannak kifaragva, a vas jellegével birnak. Igaz, hogy az akkori német építészek forma-szegénységének nagy része volt ebben, de a kovácsművészetet tekintve el kell ismernünk, hogy e diadala csak valódi művészetének volt bizonyiléka. Ebből folyólag el kell fogadnunk: hogy művészi alapelveinek, a középkorban nyert megállapodása a leghelyesebb alapokon nyugszik.

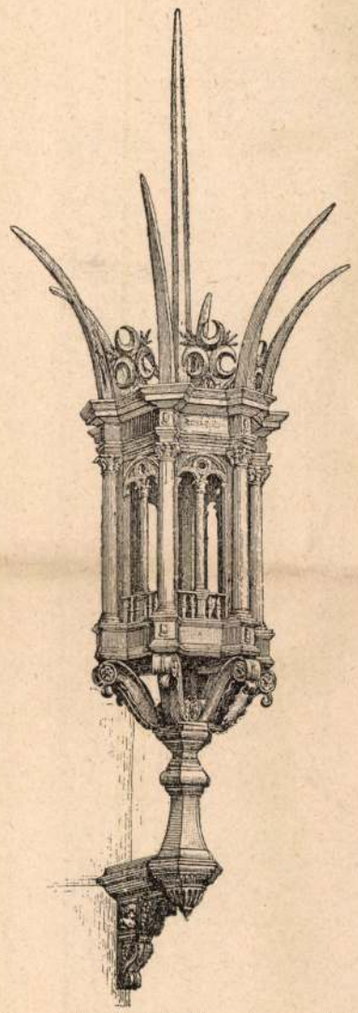

Lámpa a Strozzi palotán Florenczben. 1490 körül.
Ch. Yriarte: *Florence.*

A XVII. század vége felé, különösen a mi a technikai fejlődést illeti, nagy haladást tett a kovácsművészet. A csigavonal uralma a rácsokon megszünik és tört vonalak mellett a vasanyag tömeges elosztása érvényesül. A mindinkább tovább hanyatló renaissance-al a kovácsmunkák csak nagyszerűbbek lesznek. Különösen rácskapuk s e félék jellemzők e korra, mellyet e téren az előbbi idők egyike sem ért el. Szemlélve az előbbi képben közölt rácskaput, csodálattal kell adóznunk a kovácsoknak, hogy a barok és rokoko határtalan kanyarulatos, kacskaringós formáival hogyan tudtak megbirkózni, de kezükben a vas engedékeny anyaggá lett, a technika nehézséget többé nem okozott. A közölt rácskapú és e czikk bekezdésén található felülvilágító rács meggyőznek erről.

A midőn utóbb az ízlés egészen megromlott, az anyag természetének megfelelő feldolgozás mellékessé lett. Az egyik iparos a másiknak tárgyát utánozta saját anyagából, az ízlés terén zavar állott be. A kovácsművészet is tetőpontját elérve mindinkább sülyedt, a korszakot alkotó franczia forradalom után, úgy az épületek mint egyéb használati tárgyak vasmunkáinál, az öntött vas kiszorítja s ötszáz éves virágzás után jóformán egészen megszünik. Csak a jelen század közepe táján tünik fel ismét, mint egyik legelső előhirnöke az ízlés újjá születésének.

Jakabffy Ferencz.

Taratffy Tsencz

U. 677

Épitès
derès

Jakobffy Ferenc

egyetem

nő is volt

lásd Szinyert

Jakabffy Ferenc

Művészet 1913

123

Sümegi vár VI. 139

Jakabffy Ferenc

Művészet 1910

271

III.

27/10. Nyil XV. 24.

Jakabffy Ferenc
építész
szül Budapest 1848
okl. nyert. 1881

Névjegyz. aláírásom 10 l.

Jakabffy Ferencz

épitész. sz. 1848-ban Budapesten, megh. n. o. 1913.
Itt végezte a polytechnikumot, azután 2 évig a berlini Bauakademián tanult. Vinzaterve Pestre Ybl Miklós irodájában dolgozott, s a kir. várbazár ~~épitésének vezetője volt~~ a Szt István templom és az kir. operaház épitésének vezetője volt. Több évig szolgált a magy. államvasutaknál s 1891-ben Budapesten önállósitotta magát. 1910 óta a képviselőház tagja volt.

irod

Krück I. 554. l.

Római bronzmécses II. 119, 120

1907. december 22.

666

A pozsonyi orvos- és természettudományi egyesület elnökségének az idei államsegély felhasználási tervezete jóváhagyatik. (983/1907)

Jakab Ffy Tsenc

építész.

1885. Budapest.

1. A Calvin-téri szökőkut terve. Pályamu.

Budapesti országos ált. kiáll. tag. A képzőművészeti csoport képes tanyumatája. Budapest. 1885.

Jakabffy Ferenc

épitész

Épités vezető a bazilikon 1879–1880 ig.

Thold Orbán kure A bpesti szt István templom. Bpest

1905 → 53 l.

Jakabffy Ferenc

épitész

1907. VIII. Horánszky utca 7

Minden köz
aki előfizet a P
nagy kedvezményben
felvilágosítással
kiadóhivata

37554. — Budapes

Jakabffy Ferenc

Müvenet 1910. 271

— 1913. 123

Jakobffy Ferenc
épitömester

1904-ben választották az
ipartestület elnökévé -

Gunszt. 90. l.

Vasmegye V. 301

Jakabffy Ferenc építész

FORTIS bélyeggel ellátott római agyagmécses

VI. 279

Jakabffy Terenc

építész, orszgy. képviselő

† Bp. 1913. febr.

Budapesti Hírlap

1913. febr. 4. (Gyász-

rovat.)

677. sz.

Jakabffy Ferenc
építész
a budapesti IX–X. ker.
országgyűlési képviselője volt.

Építő Ipar 1913. 63. l.
(J. F. temetése.)

Jakabffy Ferenc

építész, országgyűlési képviselő, a Budapesti Építőmesterek, Kőművesek, Kőfaragó és Ácsmesterek ipartestületének elnöke meghalt Budapesten 1913. jan. 31. 65 éves korában.

Építő Ipar
1913. 53. l.

<Jakabffy Ferenc>

épitész <1848–1913.>

Neij Béla. < > < >

Épitő Ipar 1913. 6. sz.

Mellszobrának reprodukciójával.

Ha nincs róla megfelelő életrajz, ezt esetleg lásd.

MOB-Könyvtár

Jakabffy Ferenc

Jakabffy, Franz, Architekt, geb. 1848 in Budapest, gest. 1913 ebenda, wo er auch die polytechnischen Studien absolvierte, worauf er zwei Jahre an der Berliner Bauakademie verbrachte. Nach seiner Rückkehr arbeitete J. in der Kanzlei des bekannten Architekten Nikolaus Ybl, dessen Bauleiter er beim Bau des königl. Burgbazares, der Sankt-Stephanskirche und der königl. Oper war. Nach mehrjähriger Wirksamkeit im Dienste der ungar. Staatsbahnen machte er sich 1891 in der Hauptstadt selbständig und entfaltete seither auf dem Gebiete der Arbeitererziehung auch eine rege gemeinnützige Tätigkeit. Seit 1910 gehörte er dem Abgeordnetenhause an.

Krück I. 554 l

Izsóf

und gründete Volk
te. Seit 1902 redig
him gegründete Jug

Werke: Heuschrecken g

J

Jablonowski, Josef, Zoologe, geb. 16. Feb. 1863 in Szepesolaszi, wurde, nach Zurücklegung seiner Universitätsstudien, 1890 Assistent der staatl. Anstalt für Insektenkunde und 1897 zum Leiter dieser Anstalt ernannt. Selbständige Werke: *szőllőmolyok ellen való védekezés* (Der Schutz gegen die Rebenmilbe, 1913). Ausserdem ist J. auch ein fleissiger Mitarbeiter der ungar. und deutschen Fachpresse. 1904 leitete J. die gegen die Invasion der Marokkoer Heuschrecken erichtete Ab-

Jakabffy Ferenc

Ráth György 1895

129, 130,

lásd cikkétar Iparmi
vezet Könyvé
ben

V. Gróf Tisza István u. 2.
ló, mélt. IV. Párisi u. 1.
Nagymező u. 22.
rig. VIII. Üllői út 34.
nélt. XI. Sashegyi út 44/b
Dorottya u. 8.
vet.m.tanár, II. Garas u. 24.
XI. Kelenhegyi út 12.

nár, mélt. V. Akadémia u. 14.
nányfőt. mélt. VI. Benczúr u. 38.
nann Ottó u. 2/b

u. 9.

sei, IV. Ferenc József rakpart 21.
i, IV. Ferenc József rakpart 21.
nélt. VI. Lendvai u. 27.

I. Fery Oszkár u. 34.
, festőm. II. Olasz fasor 45.
táborszernagy, kegyelm. II. Margit
rakpart 25.

<Jakabffy Ferenc>

1913 ig neszerzette
az Építő Munkavere-
sök Könyvtárát.
E sorozatban ő írta
<> Az építőfa, Bp. 1906.
<> Az építőkövek Bp. 1908.

Az Évkönyvekbe írt
cikkeit lásd
a MOB példányát
2421. sz.

Petit 61.

nek legjobbá munkaerőit két ok késztet-
árok, vagy jobb ~~xxxx~~ kereseti lehetősé-

rt követték a magas művészi színvonalat
Ellene szól viszont mindazoknak az em-
ánvalóan a jáki főkaputól függenek.
biak
án 1252 után keletkeztek, az illési
nban állanak oly messze
k nem ~~xxxxxxxxxx~~ a jáki kaputól, ~~xxxx~~
les korkülönbséget lehetne feltételezni.
a norman diszitéseiben ez a korkülönbség
közül ugyanis
ható, a részletformák, ~~xxxxxxx~~ a nor-
tása ~~xxxxxx~~ a budavári koronázó templom
ak epreskerti maradványain látható diszi
t, hogy a második szakasz műhelye a ta-
én oszlott föl. Az 1256-os szentelésig
t arra, hogy a dunántuli provinciális
jezze.
tatárjárás alatt, hanem csak később,
ökkel támadt viszályok következtében lé-
mi történt a tatárveszedelem idején?
incs nyoma olyan törésnek, mint a máso-
int láttuk, határozottan ellene mondanak

Jakabffy Ferenc

épitőmester

1903 v.-1904 be lett

a bpesti épitőmesterek stb

ipartestületének elnöke-

Bpesti épitőmesterek stb.

ipartestülete VIII. cékonyv.

Bp 1912. 35 skör. U.

Alkotásai körül kiválik, ~~az~~ a

munkavezetők könyvtára, meg-

ben számos magyar műszaki

könyv jelent meg és a munka-

vezetők tanfolyama, melyen

az épitési munkavezetők (vál-

lerok) nyerik kiképzésüket.

Caravaggio, Michelangelo da, festo' III. 156

Jakabffy Ferenc

Erich

Stinger Magyar

irok

Mihalik J.,Kassa város ötvösségének története. Budapest 1900 p. 326.

J.Szentiványi.

Jakabffy Ferenc

epitesz

a IX. és X. ker omágy-

képv., bpesti törvh-

biz. tag

+ 1913 jan. 31.

Gúthi 3. l

~~Was IV. 248, 249.~~

Jakabffy Ferencz

1885. orsz. ált. kiáll.: A Kálvin-téri szökő-kút terve, pályamű.

Zakabffy Ferenc

Ituvesi Ipar

1890. 94, 95 -L

Ismeretlen festő.
XIX. századból.

672. Kossuth Lajos.

(Láthatói és
Mellig, kissé jo
és leberetvált álla körüli sza
nyakkendőjét csokorra kötött
Vászon, méretei
Az 1848/9-iki
Átvétetett az

904.V.4.

Jakabffy Ferenc.

1848 – 1913.

szül: Budapest.

okl. épitész. Budapest Műegyetem

Berlin.

képesitett épitő mester.

Ybl irodában, müködött. és Máv-nál

Épületfa Ip. tesz.

Épitő követő " "

Az üvegedényér. Külön lenyomat

Műveszi ipar 1890 évi. 3. számából

A nemesrozsda Külön lenyomat.

Épitő ipar. 1890 évi. 23 és 24. szám. és

Természettudományi Kozlony 1890. jun.

aug. 27. 45.10

" 27. 35.10

jul. 3. 77.60

jul. 3. 298.—

mai. 8. 49.63.

< Jakabffy Ferenc >

könyve

< > Az építőkövek.
Építő Munkaveretők
Könyvtára) Bp. 1908
(XV–XVII

könyvtárumban

T. 1793.

gy öltözete csipkefőkötő csokorra kö-
fodorral és kézelővel és szoknya két
pedig kalap tollal, bő ujjú rövid
fodorral és dudorral. A korláton
épülettel. Felirata:

ából.

Pest 1862.

7.8 cm.

(Jakabffy Ferenc)

( ) Munkavezetők
Könyvtára

N Y U G T A

1.365.000

420.000 B P, azaz Négyszázhusz
elnöki tiszteletdíjam fejében
hetére a Műemlékek Országos Bi

/Alapösszeg: 350.000 adópen

Budapest, 1946 julius 5.

Jarabffy Ferenc

cikkei

l.

Müvészi Ipar

1893. 17.-30. l.

97-99. l.

32.

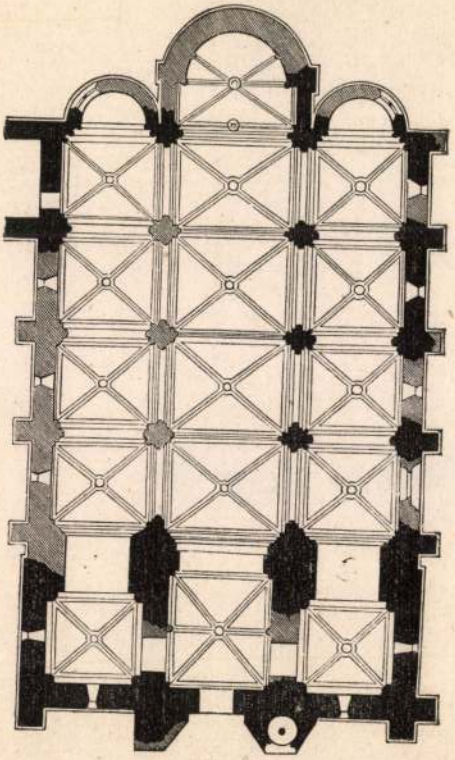

54.

Jakabffy Ferenc

cikke

Művészi Ipar

1892. 1861.

Római borostyánkőből faragott tárgyak

III. 201

— borostyán-gyűrű III. 201

— tükörnyél elefántcsontból III. 202.

— aggyagmécsesek III. 202

— bronzhüvely III. 203.

— szobortalapzat bronzból III. 203.

— bronzedény itjú mellképe alakjában

III. 203.

< Jakabffy Ferenc >

Könyvei

( ) A nemes vonsda.
Bp. 1890.

Megjelent

Epitő Ipar 1890.
23. a 24. sz

Természettudományi
Közlöny
1890. jun. füzet.

Jakabffy Ferenc

ipartestületi elnök

szerkesztette a

Budapesti épitőmes-

terek, Kőnivesi, Kőfara-

gó és ács mesterek

ipartestületének év-

könyvét 1905-tól.

laisd Szinnyeit

)-

Petit 58.

francia elemek,

tlanul keletiek is.

< Jakabffy Ferenc >

könyvei

< > Az üveg edények.
Bp., 1890.
Különlenyomat
a Művészi Ipar-
ból

Jaszapati.

2 X 10 24

Jakabffy Ferenc

cikke

l.

Művészi Ipar

I. (384. l.

-372-

325 — 334.

3-ú 4 közl.

A kovácsművészetről
Dolo cikke
4 közlemnyben

AZ UJ MŰGSARNOKBAN
ANDRÁSSY-UT VÉGÉN.

1899 DECEMBER 18-tól 1900
FEBRUÁR 1-ig NYITVA REGGEL
9 ÓRÁTÓL DÉLUTÁN 4 ÓRÁIG.
CSÜTÖRTÖKÖN ESTE 6—11-ig

való kollegájuk roskadozni kezd a kor terhének a súlya alatt, energiája megcsappan s lassan-lassan erőt vesz rajta a kisfelküség, mely hovatovább azzal a veszedelemmel is fenyeget, hogy megfosztja munkaképességétől az érdemes mestert. Egyet gondoltak hát s elhatározták, hogy új életre keltik benne a szellem szunnyadozó életerejét, még pedig oly módon, mely úgy is, mint művészeknek, úgy is, mint embereknek, csak becsületükre válik. Fölkérték ugyanis a szépművészetek miniszterét, hogy engedje át nekik a l'Ecole des Beaux-Arts dísztermét abból a célból, hogy ott érdemes és öreg kollégájuk műveiből kiállítást rendezhessenek s fölrázva őt kishitü fásultságából, a saját dicsőségének meleg sugaraival aranyozzák be életének az alkonyát. Stévens Alfrédről, a negyvenhét esztendő óta Párisban élő, de brüsszeli születésü, 72 éves, nagy genrefestőről van szó, aki bizonyára hosszu életének legdrágább kincsei közé fogja sorozni fiatalabb kollégáinak ezt a megindító gyöngédségét. Hiába, minden igazán szép és nagy dolognak a szív és a szeretet a forrása!

—

— **Harc a sixtusi Madonna körül.** A B. N. berlini levelezője, lapjának a következőket írja: Németország műkritikusai és műtörténészei még mindig erős tollharcot folytatnak a drezdai remekmű állító-

<Jakabffy Ferenc>
cikke

<—> Falvirágzás és
falmáltas.
Vállalkozók Közlönye
1907. márc. 13.

Vágó József
csomagjában

Jakabffy Ferenc
épitesz

[illegible]

Kel 1885

IV. K. 4. f. 776 l.

Jakabffy Zoltán

l.

MMÉ Évk

1934. 145. l.

Varga István

Eszlingeni faredőny, jalousia
és vászonredőny gyártása.

., EÖTVÖS-UTCA 23/b.

kat és jókarban tartást, valamint diszmű
ztalos munkákat jutányos árban elvállalok.

RNFELD ÁRMIN

et, diszmü bádogos és ércnyomó mühely

: KISPEST, BOCSKAI UTCA 5. SZ

hez szükséges bádogosmunkákban specialista. Vidéki
megbízások árfelemelés nélkül elfogadtatnak.

HUSZÁR A. Budapes

(Mérleg-utcai oldal) T

a főváros legme

Lakások, butorozo
nalra is.

Üzletek vét

Állásközvetítés ingyen,

Bálint-utca 9. (Aréna- és Thököly-út mellett.) TELEFON 75-
ABITZ- ÉS MŰMÁRVÁNY-MUNKÁKAT. Ajánl mint különleges
NYEZETEKET.

munkára (bánatpénz
ut és Juranits utca egy
ü rendezési munkáira
ok mindegyikére külön
enként egy kor. bélyeg-
március 30-án d. e.
gyosztály vezetője kezé-
z, II. em. 256.) kell be-
tással kapcsolatos mun-
atok kapcsán mintákat
énzt készpénzben, vagy
an kell letenni a köz-
bármelyik kerületi elöl-
ajánlati és szerződési
tan. II. ügyosztályban
ott a szükséges egyéb
etők.

munka.) Budapest
ersenytárgyalást hirdet
esitendő városi bérhá-
éséhez szükséges és
őirányzott kövező mun-
munkákhoz szükséges
litására. E munkákra
ánlatot tenni. A mun-
befejezendő. Az aján-
l. e. 11 óráig adhatók
csának VII. közoktatási
árosház, II. em 228—
tics Géza tanácsnok
Az 500 kor. bánatpénzt
pénztárában, vagy az
énztárainak valamelyi-
nyugtát az ajánlathoz
latok április 5-én
k felbontatni. A költ-

Kerepesi ut 3) megtekinthetők. Az aj
március 27-én déli 12 óráig nyujtan
az üzletvezetőség titkárságánál. Már
26-án d. e. 12 óráig 200 kor. bánatpénz
le a budapest-jobbparti üzletvezetőség
pénztáránál (VIII., Kerepesi-ut 3.)

Budapest. (Raktár épités An
föld állomáson.) A máv. budap
parti üzletvezetősége versenyt hirdet a
pest—Angyalföld állomáson épitendő
előállitásához szükséges munkák végreha
A tervek, a költségvetés, a szerződési t
az ajánlati minta, valamint egyéb felt
máv. balparti üzletvezetőségének épitési o
ban (VI. ker., Teréz körut, 62. sz. I. em
megtekinthetők. Az ajánlatok március
déli 12 óráig nyujtandók be az üzletve
általános osztályában (Teréz-körut, 6
I. em., 6.) Március 26 án déli 1
1500 kor. teendő le a balparti üzletve
gyüjtőpénztárában (Teréz-körut, 62 sz.,

Brasso. (Csendőrlaktanya é
Ósáncon) Az ósánci m. kir. csendőrl
s kapcsolatos sütő és mosóház, fáskamra,
és baromfiól épitése, valamint kerité
járdák létesitésére 22343 kor. 64 fill el
zattal a brassói m kir. VII. sz. csendőr
parancsnokság irodájában április 14-
10 órakor árlejtés fog tartatni. Ajánlat az
munkára és munkanemenként külön-ki
tehető. Az 5% bánatpénz a brassói
adóhivatalba befizetendő és a nyugta a
lathoz csatolandó. Az előméret, költség
tervek és feltételek fenti parancsnokság
jában lemásolhatók, az ajánlati ürlapok
szerezhetők. Az épitkezés f. é. szeptemb
befejezendő. A teljes szöveg
talos kiirás lapunk ma

hogy szemben áll egymással a jelen és a jövő. Minél kedvezőbben mutatkozik a szobor a leleplezés alkalmával, annál kedvezőtlenebb kinézéssel fog birni a jövőben. Vagy a jelent vagy a jövőt föl kell áldozni. Ha föláldozzuk a jelent — és az ujdonság fénye elég hamar eltünik — jó jövőt, szép patinát biztosíthatunk.

Eddig a czikk, melynek fejtegetése érdekes ugyan, s találóan világítja meg a kérdést, anélkül azonban, hogy ezt — legalább nézetünk szerint — végleg és teljesen fölfejtené. Nem mondhatjuk, hogy bronz szobrok felületének simasága egyedűl biztosítana jó patinát, de ha a fém ötvözése jó, vagyis bronznak megfelelő, s ha annak fölülete sima, akkor valószínű, hogy a kivánt eredményt könnyebben érjük el. És valóban érdemes volna kisérletet tenni e téren nálunk is, hol szintén elég alkalom kinálkozik. Nemsokára az Arany-emlékszobor öntésére is rákerül a sor; érdemes lenne, ha szem előtt tartanák a jó patinának valószínű föltételeit.

Jakabffy Ferencz.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT MŰKÖDÉSE 1888. ÉVBEN.

A képzőművészeti társulat f. évi márczius 17-én tartja rendes évi közgyűlését. A választmánynak a társulat 1888-ik évi működését ismertető jelentésből közöljük a következő adatokat:

A kiállítás sora az év elején, január 13-án nyílt meg Böcklin Arnold, a hirneves svajczi művész festményeinek gyűjteményével. A bezárás napjáig, február hó 10-ig e kiállításnak csak 2260 látogatója volt, a nyers bevétel pedig 637 frt 50 krra ment; e váratlanul kedvezőtlen eredmény a társulatnak 176 frt 32 kr. túlkiadást okozott.

Gróf Károlyi Sándorné ő nagyméltósága, mint a gyermekmenhely-egylet elnöke, a társulathoz fordúlt oly kéréssel, hogy a műcsarnok termeit a Magyarországon magántulajdonban őrzött becsesebb régi és modern képek kiállítása czéljából engedje át s annak fejében a társulatnak a nyers bevétel 15%-át ajánlotta meg.

Szívesen engedett az igazgatóság e kérésnek, nemcsak azért, mert az a társulatra semmi koczkázatot sem hárított, de jelentőséget tulajdonított annak, hogy e kiállítás először nyujtott alkalmat a hazai műpártolás átalános helyzetének áttekintésére.

A kiállítás rendezésére, a gyermek-menhely érdekében, külön bizottság alakult, a társulat elnökének vezetése alatt, túlnyomó részében azoknak közreműködésével, a kik a kiállítások létrehozásában hivatásszerűen vesznek részt, a mi kellő biztosítékot nyújtott a társulatra nézve mérvadó művészeti szempontok megóvása iránt.

A rendező bizottság felhivása az egész országban élénk visszhangra talált s nemcsak a fővárosból, de a vidékről is a nagyobb képgyűjtemények s egyes érdekes műtárgyak tulajdonosai a legnagyobb készséggel járultak hozzá a kiállítás gazdagításához.

E kiállítás 366 régi és 340 modern, tehát összesen 706 kép között nem egy kiváló remekművet tartalmazott, — a kiállításnak egész tartama alatt, márczius hó 10-től április hó 25-ig még sem volt több, mint 22,224 látogatója s társulatunk javára tisztán 653 frt 59 kr. maradt.

Május hó 3-tól, bezárólag 27-ig, Zichy Mihálynak 84 eredeti rajza volt kiállítva, melyek

Művészi Ipar
1889.

désének nyomai kezdtek mutatkozni rajta. Ez határozott eredménynek látszott és meg voltak vele elégedve. De csakhamar kénytelenek voltak belátni, hogy ezt nem az olaj idézte elő.

Tényleg bebizonyodott, hogy az olaj egészen mellékes, tehát az eredményt a tisztításnak tulajdonították. Úgy vélekedtek, hogy a por és a piszok eltávolíttatván, a káros levegőnek hatása is meggátoltatik és a patina képződésének folyamata nem zavartatik. A bizottság tehát a szobrok gondos tisztogatását ajánlotta. Ne feledjük azonban, hogy a régiek sem olajjal nem dörzsölték meg, sem nem mosogatták szobraikat, hanem azokat saját sorsukra hagyták, a miből aztán kiviláglik, hogy a bizottság e tanácscsal sem találta el az igazit.

De vajjon mit is tettek e tisztelt bizottságok? Tapogattak a sötétben. S mit tettek, mikor a szobrot olajjal bekenték, aztán bedörzsölték és megtisztogatták? Azt tették, hogy simára csiszolták. Ha e szempontból vizsgáljuk a régi szobrokat, azt találjuk, hogy azoknak felülete szintén sima. Ilyen a renaissancekori szobroké is. Az uj kori szobrok ellenben a csiszolás következtében érdes felületűek. Föl kell tételeznünk, hogy akkor, ha sem az ötvözés, sem a levegő, sem a tisztogagatás nem okozza a patina vagy oxydatio különböző módját, ez csak a felület különböző kezelésében keresendő. A régi szobrok simák és jó patinájuk van, az ujak érdesre vannak czizelálva és rosz patinájuk van.

A czizelálás föladata első sorban az öntés által a fém felületén képződő kéregnek, a külső durva rétegnek, az öntőkéregnek eltávolítása. Ha ez megtörtént, hogyan kezeltessék tovább a felület? Elfogulatlanúl tekintve a dolgot, meg kell vallanunk, hogy a fémeknek egyátalán lényeges tulajdonságuk a fény, a fémfény, mely azokat sok más anyag között kitünteti és megkülönbözteti. Miután pedig az anyagot, melyet valamely művészi kivitelre szántunk, tulajdonságai szerint kell megválasztanunk, természetes hogy a tulajdonságokat figyelemben is kell részesítenünk és inkább ki kell azokat emelnünk, semmint tönkre tennünk.

Míg a régiek és a renaissance művészei a fém fényével számítottak és míg a francziák még ma sem irtóznak a fénytől és bronzaik felületét simán tartják, a németeknél — és ezek nyomdokain nálunk is — tönkre teszik a fényt és a czizeláló szerszámokkal, az érdes öntőkéreg eltávolítása után, mesterségesen egy új érdes felületet állítanak elő. A testet épen úgy mint egy rézmetszetet vonalhálózattal vonják be. Az eljárásnál még folytonosan a tökéletesebb után törekedtek és minden újabb szobor mindinkább homályos, érdes és sötétebb felületet kapott. Minél érdesebb a felület, annál inkább hozzáférhető az időjárásnak: eső, hó, por, piszok mind megakad rajta és a felülettel egyesül, a levegő szabad hozzájutását akadályozza és a nyugodt oxydátió előmenetelét zavarja. A lerakódott idegen anyagok csak piszkos kérget alkothatnak, valódi patina helyett.

Ha egyátalán helyesen figyelték meg azt, hogy a tisztítás előnynyel jár, akkor a sima felület úgyszólván maga végzi a tisztítást. Az időjárás által hozott idegen anyagokat az időjárás ismét lemossa és az oxydátió zavartalanul és lassan végbe mehet. Ez a nézet különben nem új és nem ismeretlen, és hogy miért nincs eléggé elterjedve és a gyakorlatban miért nem jutott jelentőségre, annak magyarázata nagyon közelfekvő. Mai nap a szobrász és az érczöntő két különböző egyén. A szobrász mintáz, a mintát fénytelen, érdes agyagból készíti és munkáját a kész mintával befejezte. Meg van szokva tehát munkáját fény nélkül látni, mely csak idegenül és zavarón hat rája. Tényleg nem is tagadható, hogy a fény ámbár kicsinyben az érdekességet és elevenséget fokozza, nagyban zavarólag hat. Különösen egy nagy emlékszobornál, mely új, csillogó részeivel emelkedik ki a szabad levegőből, áll ez eset. A közönség is osztja a művész érzését és mindkét fél megállapodott abban, hogy egy fényes szoborm ű — mert a síma felületnek ez természetszerü következménye — kedvezőtlen hatást tesz. És ez tökéletesen igaz, de ne feledjük,

vencz, sokszor előforduló motivumait tünteti fel. Szorosan véve, stilizált levelek ezek, melyekből úgyszólván mértani mustrákat csináltak, s mint ilyenek mindenre alkalmasak. Eléggé hajlékonyak arra nézve, hogy a szövészetben és a könyvkötészetben is felhasználtathassanak, és egyúttal eléggé merészek, hogy kőbe vésve, aranyból berakva, vagy fába faragva, az anyag szilárdságával ne képezzenek ellentétet. Érthető lesz ezek után, hogy nem csupán e tábla, mint olyan, melynél jól tudom, sokkal szebbek is léteznek, indított engem arra, hogy közöljem, hanem inkább, ismétlem, az a czél: bebizonyítani, hogy a keleti művészet szépségét csak az érti egészen, a ki a formákra is súlyt helyez.

Az el-Imári mecset Kairó kisebb és kevésbbé jelentős mecsetjei közé tartozik, azonban közelebbről megtekintve, gonddal készített és érdekes több részletet, szószerint fából faragott diszítményt födöztünk föl rajta és ezt látva, elgondolkodtunk, hogy abban az időben mily általánosan lehetett elterjedve a fafaragás tetszetős és könnyed művészete, hogy még ilyen igénytelen épületekre is pazarolták az e fajta diszítményt.

Ezzel kapcsolatban két faragvány töredékét is bemutatom, melyek a Vakuf tulajdonát képező egy régi ház lebontása alkalmával kerültek a Vakuf-múzeumba. Mind a két faragvány valószínűleg gerenda burkolatául szolgált. Egyptom ugyanis fában igen szegény, az építésnél rendszerint a pálma törzsét használták, melyet azonban nem lehet jól megmunkálni. Az épület anyagának e gyarlóságán úgy iparkodtak segíteni, hogy ezt burkolattal elfödték, s ez az eljárás egyik fő jellemvonásává lett az arab épület mennyezetének, mely vagy gerendás, vagy pedig síma, de mindkét esetben változatos faragású és gazdagon színezett burkolat diszíti. — Ilyen síma mennyezetű a XIV. század végén épült Bárkuk-mecsetnek keleti része is, melynek helyreállításával, mint az arab emlékek gondozására kiküldött bizottság tagja ez idő szerint foglalkozom. E mecsetnek egyik igen érdekes részlete a bronzból egy darabban öntött ablakrács, melynek rajzát szintén idecsatolom. Mint bronz öntvény szintén figyelemre méltó az arab művészet fő idejében épült Kiszmész-mecset ajtókopogtatója. A Keleten ritka az olyan ház, melynek ajtaján nincs kopogtató, a mecsetek ajtajára puszta díszül alkalmazzák, s minthogy egyéb czéljuk nincs, azért rendszerint oly magasan vannak, hogy elérni nem lehet. Az itt bemutatott kopogtatón századok multával igen szép zöldes és oly vastag patina képződött, hogy az öntvény kimunkálása épen látható.

Kairo, 1888. deczember hava.

Herz Miksa.

A JÓ PATINA KÉRDÉSE.

A *Művészi Ipar* múlt évi folyamának ötödik számában, Deák Ferencz emlékszobrának ismertetése alkalmával, részletesen megbeszéltük a bronz szobrok nemes patinájának még mindig megoldatlan kérdését is. Nemsokára az után, 1888. október 25-iki számában a *Kunstchronik* szintén e kérdésre irányozta a figyelmet, a mennyiben t. i. lenyomatta a *Bremer Nachrichten* egy czikkét, mely a mai készítésű bronz szobrok feketedésének kérdésével foglalkozik. Mi is követjük a német folyóirat példáját és átveszszük a czikket. Így szól:

A fegyver és a szellem hőseinek korszaka emlékszobrokat kiván és nincs is hijuk. Hisz miként fejlődhetnék és juthatna virágzásra a művészet, ha föladatok nélkül hagyjuk. S minthogy abban a véleményben, hogy a mi égaljunk alatt nem alkalmas a márvány, az emlékek mind bronzból készülnek, talán itt az ideje, hogy ismét fölvessük a kérdést: Vajjon mi az oka, hogy a modern bronz emlékek rövid idő alatt rútúl megfeketednek, míg az ókorból és a renaissanceból való szobroknak szép zöld vagy barna patinájuk van?

E kérdés legközelebb a szabadon álló nagyobb bronz öntvényekre vonatkozik ugyan, de azért átalánosabb érdekű. A tényt senki sem tagadja; tudós bizottságok küldettek ki, éveken át tartó megfigyeléseket eszközöltek és különféle kisérleteket tettek. Csodálatos, hogy e bizottságok megfigyelése mindig helyes, a belőle levont következtetés pedig mindig téves volt. Az okot először is és kiválóan az ércz ötvényében keresték, de aztán csakhamar kénytelenek voltak e nézetet megváltoztatni, miután meggyőződtek, hogy a réz és az ón aránya ötvényben nincs hatással a patina képződésére. Ekkor aztán úgy gondolkodtak, hogy az ok a levegőben van, hogy a nagy városok levegőjének kéntartalma akadályozza a szép patina képződését. De minthogy nem csupán a nagy városokban képződik rosz patina, s minthogy továbbá a régebbi időkben is voltak épen oly nagy és népes városok, tehát ebben sem lehet az igazi okot keresni.

További vizsgálódás folyamán azt vették észre, hogy bronz szobrok olyan részei, melyek az utczai közönségnek hozzáférhetők, a sok kéz által való érintés vagy hozzá dörzsölődés folytán lekopnak, szép sima felületet és színt nyernek, míg a hozzá nem férhető részek piszkos feketék maradnak.

És miből magyarázták ki ezt a meglepő tüneményt. Abból, hogy a kézről zsiros és olajos részek tapadnak a szoborra. Tehát kisérletet tettek két egész egyenlő bronz szoborral. Az egyiket saját sorsára hagyták, kitéve időnek, pornak, piszoknak, a másikat ellenben bedörzsölték olajjal és gondosan megtisztogatták. Ezt aztán több éven át ismételték. Az eredmény az volt, hogy a magára hagyott szobor csakugyan megfeketedett, az olajjal bedörzsölt és tisztogatott szobor nem lett ugyan olyan, mint a régi szobrok, de a patina képző-

MŰVÉSZI IPAR

1890.

AZ ÜVEG EDÉNYEK.

Lakásunkban körültekintve azonnal észreveszszük, hogy a szükségletünkre és kényelmünkre szolgáló tárgyaknak: a bútoroknak, az edényeknek, szövetféléknek, stb. igen különféle czéljok van, s mindegyik más és más anyagból készült. Az is szembe ötlik, hogy a bútornak anyaga a fa a czélnak megfelelő különféle formák daczára, mindig abban az állapotban van, melyben a természet nyújtja. Művészeti követelmény, hogy a földolgozás a fának még színén sem változtasson, s hogy a fa növése közben képződött gyűrűk, az erek, a csomók és a rostok meglátszassanak s előnyösen föl legyenek tüntetve a bútoron is. E művészeti követelmény nem szeszély, hanem szükségszerű alkalmazkodás a természet törvényéhez. Mert a fa anyagát bemázolás által jól, rosszúl elrejteni lehet ugyan, de mihelyt annak anyagi mivoltán változtatunk, azonnal megszünik fa lenni, s többé nem alkalmas a kimunkálásra.

Ugyanez áll a szövetekről és azok anyagáról is. A pamut, a gyapjú, a len, a selyem szolgáljon akár kárpitnak, akár szőnyegnek, akár pedig bútorokat vonjunk be vele, eredeti természetes anyagi mivoltát mindig megőrzi, s az könnyen fölismerhető. Az arany, az ezüst, a barna, a sárga- és a vörös réz, a vas, szóval valamennyi fém, készüljön belőle akár edény, vagy akár milyen tárgy, mindig arany, ezüst stb. marad; az ötvözés sem változtat lényegükön.

Egészen másként áll a dolog az agyagfélékkel, melyekből a porczellán, a majolika stb. készülnek. A nyirkos agyagot igen könnyű formálni, s ha megszárad, alakját megtartva keménynyé válik. A száradás azonban csak physikai változást idéz elő, de nem változtatja meg az agyag anyagi mivoltát, más szóval a szárított agyag nem szünik meg agyag lenni, s ha ismét megnedvesítjük, újra formálható, mint az előtt. Ha azonban az agyagból készült tárgyat, azért hogy keményebb és tartósabb legyen, tűznél égetjük, akkor az agyag kivetkőzik eredeti tulajdonságaiból, chemiai átalakuláson megy át, a nedvességet többé nem veszi be, képlékenységét elveszti, azaz legfinomabb lisztté őrölve és megnedvesítve sem formálható újra edénynyé. Az agyag ez átalakulását részletesen fejtegeti Pap János e folyóirat 1888-ik évi kötetében *A magyar fazekas ipar* czímű czikkben.

Az üveg az első csoportba tartozó anyagok, teszem a fa és fémek, meg az agyag

között közbe eső helyet foglal el. Részben hasonlít az egyikhez is, meg a másikhoz is, de elüt mind a kettőtől.

Igaz, hogy némely tulajdonsága megegyezik alkotó anyagainak egyikével: a quarczczal, de nem tünteti föl az alkotó anyagok keverékét, azok mivoltát rajta nem ismerjük föl, a mennyiben az összeolvasztás által teljesen átalakultak és új, a többitől egészen elütő, egynemű anyag állt elő, de a tűzben való átalakulás által képlékenységét nem veszté el, úgy mint az agyag.

Az üveget lehet faragni, mint a fát vagy követ; önteni, vésni és nyújtani, mint a fémet és fonni meg szőni, akár a len vagy a selyem fonalat, de azért még sem alkalmas mind ama tárgyak előállítására, melyek a fölsorolt anyagokból készülnek. Az üveg, épen úgy mint az agyag, kiválóan, sőt majdnem kizárólag az edények anyaga.

Még egy nagy különbség van az agyag és az üveg között. Az agyagot, miként a többi anyagot is a természet vagy egészen, vagy majdnem egészen kész állapotban nyujtja. Az üveget ellenben föl kellett találni. A vörös réznek és az ónnak ötvözése is emberi találmány, a mihez akár szerencsés véletlenre, akár az emberi elme bizonyos fokú fejlettségére volt szükség. Az üveg azonban ennél nagyobb találmány, mérjük azt akár a véletlennel, akár az emberi elme fejlettségével, s mint ilyen a legújabb az anyagok között, melyekből az ember szükségletének tárgyait készíti, s melyeken művészetét is érvényesíti.

Hogy az üveg találmány és a természetnek nem közvetlen adománya, azt már tudták a régiek is, s e tudásuknak az üveg föltalálásáról szóló rossz adomával emléket emeltek. Plinius jegyezte föl az adomát, a melyért azonban őt tenni felelőssé — úgy vélem — nem egészen igazságos. *Historia Naturalis* című könyvének 36-ik fejezetében részletesen elmeséli, hogy natriummal kereskedő fénicziai emberek a Belus folyó partján ételt akartak főzni, de nem találván köveket (a magyar bográcsmódját nem ismerték), szállítmányukból nehány darab natriumot szedtek elő és azokból raktak tűzhelyet. A natriumot a tűz megolvasztá, s az a rátapadt folyómenti homokkal vegyülve addig ismeretlen, áttetsző anyaggá változott.

Az olasz közmondás «se non è vero, è ben trovato», nem azt kívánja az adomától, hogy igaz legyen, megelégszik vele, ha jó, azaz, ha a dolog lényegét találóan jellemzi. Ennek a Plinius-féle adomának az a baja, hogy nem igaz, de nem is jó. A ki csinálta s a ki leírta, csak annyit tudott, hogy az üveg előállításához tűz kell, de nem tudta, hogy az a féle Laczikonyha tüze arra nem elég.

Egészen bizonytalan, hogy mikor, hol és kik találták fel az üveget; de hogy az egyiptomiak Kr. e. 1500 évvel már készítettek üveget, azt bizonyítják ez időből való egyiptomi sírok falait diszítő képek, melyek üveget fuvó alakokat ábrázolnak.

Föltünő, hogy a görögök, kik az egyiptomiak és az előázsiai népek művészetének és művészi ipari technikáinak örökösei voltak, e nagy hagyatékból az üvegre

nem vetettek ügyet: míg az agyag edényeket oly művészi tökélyre vitték, azalatt az üveget egészen elhanyagolták. A rómaiak másként gondolkoztak. Azok a régibb népektől átvették, s tovább müvelték a művészi ipar e kedves anyagát. Utánuk majdnem minden népnek van szerepe az üveg fejlődésének hosszú és változatos történetében. Sok nép és sok század munkásságának köszönhetjük lakásaink derült világosságát, s mindazt a kényelmet, a tisztaságot és a gyönyört, melyet háztartásunk keretében a legegyszerűbb üveg is nyujt. Üveg edényből élvezve a bort, zamatja és felvidámító, erősítő hatása mellett, annak csillogó színében és az edény ragyogásában is gyönyörködünk.

Művészi ipari szempontból leginkább fontosak az üveg edények, a mennyiben az üvegből készült tárgyak között, különösen az edények és legkivált az ivó edények azok, melyeken bő alkalom kinálkozik az üveg sokféle, változatos művészeti és gyakorlati sajátságát érvényre juttatni.

*

Az edényeket átalánosságban a kerekded forma jellemzi; ilyenek voltak az edények minden korban. A czélszerűség kívánta ezt így, s a ki ellene vét, természetellenességet követ el. A kerekdedség lényegében nem módosul. legyenek az edények egyébként bármily változatos formájúak, vagy készüljenek bármilyen anyagból. Az agyag különböző fajaiból, az üvegből vagy a fémekből készített edények, miként tapasztaljuk, lehetőleg a kerekdedséghez tartják magukat. Az ok a már említett czélszerűség, mely a művészi ipar alkotásainál nem mellőzhető törvény. Különben a kerekdedség, az edények készítésére szolgáló anyagok földolgozása módjában is benne rejlik már. Az agyag edényt korongon idomították, az üveget fujták, a fém edényeket trébelték vagy öntötték; mind e technikai eljárások, még az öntés is, forma tekintetében, a kerekdedséget kedvelik és követelik.

A kerekdedség az edény rendeltetése szerint változik. Igy állnak elő az egyes használati czéloknak megfelelő változatos formák, melyek az agyagnál, az üvegnél és a fémeknél lényegökben ugyanazok, s melyeket alapformáknak nevezhetünk. Ilyen alapformák: a palaczk, a korsó, a pohár, a tál, váza, csésze stb. E szerint tehát az edény alapformáját a czél, azaz a rendeltetés s nem az anyag határozza meg, mely utóbbi csak is az edény részletes kiképzésénél érvényesül, a mennyiben a feldolgozás módja kénytelen számolni az agyag többféle fajának, az üvegnek és a fémeknek különböző tulajdonságaival. Az edény részletesebb kimunkálásánál azonban szemmel tartandó az anyag által kijelölt lehetőség. Az egyik anyagnál, akár a tagozatot, akár a diszítést veszszük, a művész fantáziájának több a szabadsága, szélesebb a tere, mint a másiknál. Az egyik anyag durvább és tompább, a másik finomabb és élesebb kimunkálást enged meg, vagy épen követel.

Bizonyos tekintetben minden anyag előnyöket nyujt vagy akadályokat gördít a művész elé, melyekkel számolnia kell, sőt az igazi művészetnek épen az a leg-

szebb föladata, hogy az akadályokat, melyektől a közönséges kézműves visszariad, nemcsak leküzdi, hanem azokat alkotásának javára fordítja. A durva kő pl. a finom tagozást vagy diszítést meg nem bírja, beéri az egyszerű, nagy formákkal és vastag falakat igényel. Több szabadságot engednek az agyag különböző fajai, de szintén meglehetős vastag falakat igényelnek.

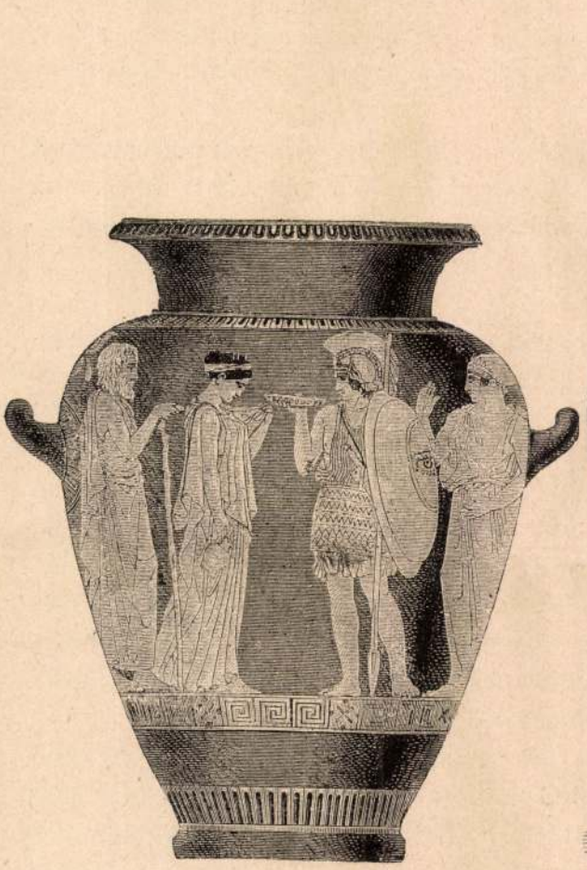

Görög váza agyagból.

Japáni mandarin váza porczellánból.

Hasonlítsuk például össze az itt rajzban feltüntetett, s négy különböző anyagból készített edényt, azonnal észre veszszük, hogy az anyag különfélesége szerint részletes kimunkálásuk mennyire különböző.

A görög agyag edény formája nemes, finom, de igen egyszerű, tagozata alig van, s a mi van, az is egyszerű. Szépsége a vonalak nemességében rejlik. Ugyancsak nemes alakítás a renaissance majolika edény is, de a falai szintén szükségszerűen vastagok. Művészi szempontból tekintve tehát sem a terracotta, sem a majolika nem a legalkalmasabb arra, hogy belőle ivóedény készüljön, mert az anyag tömege

kellemetlen érzést okoz a használatnál. Az agyagneműek közül egyedül a kemény porczellán alkalmas vékony falú edények előállítására, és ez az anyag engedi meg az agyagok közt aránylag a legfinomabb tagozatot, de minthogy máza az égetés alatt megolvad, és a tagozat mélyedéseit kitölti, mi által a finom tagozat tompává és elmosottá lesz, azért inkább megfelel neki, mint a példa is mutatja, a nagyvonalú, egyszerű, kevéssé tagozott forma. A forma gazdag kiképzése tekintetében legtágabb tért enged a fém, kiváltképen a nemes fém, mely a művészi fantáziának

Olasz majolika díszkancsó. 1530.

Ezüst serleg. XVI. század.

alig szab határt. Az edény falát igen vékonyra lehet trébelni, a nélkül, hogy ez hátránynyal járna, miként az előbb említett anyagoknál, melyeknél hasonló vékonyságú falakat készíteni nem lehet, a nélkül, hogy az edényt könnyű törés veszélyének ki ne tegyük. Hasonló szabadság uralkodik a tagozat tekintetében is, a legélesebb és legalámetszettebb formák közt szabadon választhat a művész.

Az üveg edény mintegy középső helyet foglal el az agyag és fém edények között. Az üveg edény fala szintén lehet bármilyen vékony, bármilyen tagozatot is megtűr, sokkal élesebbet mint az agyag edények, de azt föltétlenül nem

kívánja meg, mert sajátos tulajdonságainál fogva, a milyenek az átlátszóság, a színgazdagság, a fénytörés, egyszerűbb alakítás mellett is képes művészi hatást elérni.

A formához és tagozathoz járul a diszítmény a végből, hogy azokat kiemelje és élénkítse, hogy a felületeket és alkatrészeket tetszetősebbekké és érdekesebbekké tegye. De a diszítmény szigorú föltételekhez van kötve és mennél nagyobb művészi beszámításra tart igényt valamely tárgy, annál szigorúbb megbírálás alá esik. Minthogy a diszítmény nem önmagáért van, hanem a tárgy kedveért, melyet diszít, azért mindig csak mellékes szerepre van utalva és fő dologgá nem lehet. A tárgytól függvén a diszítmény, alkalmazkodnia kell a tárgy formáihoz. Nem szabad annyira túlkapnia, hogy a formát és a tagozatot megrontsa; kell, hogy ezeket mindig tisztán fölismerhető állapotban meghagyja és vagy alámetszés, vagy kiszökellés által a körvonalat, a szimmetriát kedvezőtlenül meg ne szakítsa. A domború diszítmény, ha nagyon kiemelkedő, kedvezőtlen hatást tesz, a mennyiben az edényt bizonyos helyzetekben egyoldalúnak és ferdének tünteti fel. A diszítmény szabályossága és észszerű elrendezése szintén nagyon fontos. A tagozat egyáltalán csak az egyes alkotó részek által megadott természetes határok keretében mozoghat, önkényesen minden tagon, hajláson vagy élen nem mehet át, alkalmazkodnia kell és meg kell különböztetnie a mezőt a szegélytől és a tagok képzelt tevékenységét kell föltüntetnie. Továbbá a tárgy rendeltetésével is összhangzásban kell lennie és ha már többé-kevésbbé eltér e föltételtől, a mi nem mindig kerülhető el, akkor elégedjék meg alárendeltebb szereppel, legyen kidolgozás tekintetében fölületesebb, nehogy a tárgy rendeltetését zavarja.

A diszítmény mindkét válfaja, úgy a sík, mint a domború diszítmény, egyaránt követni tartozik az említett szabályokat és egyaránt alkalmazható edények diszítésére. De hol az egyik, hol a másik van inkább helyén. A sík diszítmény hatásának egyik fontos tényezője a rajz mellett a színezés, a domború diszítmény hatásának pedig a fény és az árnyék változatos játéka, melyet a vonalak mozdulata és a felületek hajlása idéz elő. A legfőbb föltétel, hogy a diszítmény zavaros módon össze ne fusson, hanem hogy minden helyzetben tisztán látható legyen. A szín sem összeférhetlen a domború diszítménynyel, de nem épen szükséges kelléke; arra szolgálhat, hogy a plasztikus hatást növelje. A sík diszítménynek a szín valóságos művészi elemét képezi, azért nem nélkülözheti. Néha nagyon szerény módon lép fel. A diszítmény alapja például a nélkül, hogy külön színezve lenne, egyszerű rovátkolás vagy érdessé tétel által már színhatást gyakorol, a sima felületű diszitménynyel szemben mutatkozó ellentét által.

Ámbár az edényeken a diszítmény átalán nem épen szükséges, mint már említettük is, de sok esetben a forma, minden szépsége mellett, nem elégít ki teljesen, mert az anyag nem eléggé eleven természetű, azért az edény élénkebb hatása érdekében, a körülményekhez képest vagy a sík, vagy a domború

diszítés nélkülözhetlenné válik. Ez a követelmény szülte a régi terracotta edényeken a festett sík diszítményt, a renaissance majolika edényein a domború diszítést és a faïence és a porczellán edények diszítését. Ez okból vésik az ón edények élettelen felületeire a sík diszítményt, melyet azonban nem kivánunk meg az ezüst edényeken, mert a gazdag tagozatú nemes ércz felületei a fény hatása alatt mintegy megelevenednek.

Szépérzékünk az üveg edényeken még kevésbbé kívánja meg a diszítést. Az üvegen a fény hatása ugyanis még fokozottabb mértékben érvényesül, és átlátszóságával a sugártörés legváltozatosabb játékát idézi elő. Ebben áll az üveg különössége, ez által lényegesen elüt a többi anyagoktól, de földolgozásának módjánál fogva szintén lényegesen különbözik tőlük.

*

Az üveg olvasztás által nyert amorf anyag, fő alkatrésze rendesen az alkali- és a calciumsilikat. Bizonyos fokig ellenáll a levegő és a víz, a savak és az alkalikus folyadékok hatásának, azért kemiai tekintetben legbecsesebb tulajdonsága az állandóság. Amorf alkata következtében az üveganyag szabályosan nem hasítható, mint a kristályos szerkezetű kövek, törése minden irányban kagylós. Míg vastagabb tömegekben merev, vékony lemezekben vagy szálakban igen hajlékony és rugalmas. A silikatok minőségétől és mennyiségétől függ az üveganyag keménysége, megolvadásának magasabb vagy alacsonyabb hőfoka és fénytörési képessége.

Lényegileg az üveg négy faját különböztetjük meg:

A vörös barna vagy sötét zöld és közönséges palaczkok készítésére használt üveget.

A színtelen, nehezen olvadó, kemény és állandó caliumcalcium üveget, minő a cseh üveg is.

A zöldes kék szinű, szintén kemény, de valamivel könnyebben olvadó natriumcalcium üveget. Ez az úgynevezett franczia vagy ablak üveg.

A lágyabb, könnyebben olvadó, fényes, szép csengésű és erős sugártöréssel biró káliumólom üveget. Ez az angol kristályüveg, az optikai czélokra szolgáló flintüveg és a hamis ékszerkövek anyaga.

Míg az üveg anyag színezésére a különböző fém oxydok szolgálnak, a teljes színtelenné tételre is megvannak a szükséges anyagok. Utóbbiak részint kemiailag az oxygen átadása, részint phisikailag a színek kiegészítése által hatnak. Az üveganyag készítésénél a szükséges nyers anyagokon kívül, minők a kovasav, a káli vagy nátron és a mész, üveg töredéket is szoktak hozzáadni könnyebb ömlesztés végett.

Az üveg készítéséhez szükséges anyagokat összezúzzák és tűzálló olvasztó edényekben a teszik kemenczébe. A tüzelés folyamában az anyagok megolvadnak,

a kifejlődő gázok fölszállnak és elillannak, más váladékok részint az edény fenekére ülnek, részint fölszállnak; ezeket leszedik. Mikor az anyag már tökéletesen összeolvadt és megtisztúlt, a miről a kiszedett próbák nyújtanak fölvilágosítást, a hőfokot alább szállítják. Az előbb hígfolyó anyag ez által megvastagszik és a földolgozásra alkalmas.

Mintába fúvott, római kenőcsös üveg.

Az anyag földolgozásának módja többféle: Az öntés abban áll, hogy az olvadt anyagot kiöntik az öntőtáblára, hol egy hengerrel szétterítik; így készül az öntött táblaüveg.

Az öntött vagy préselt edényeket úgy készítik, hogy az olvadt üveget egy üres mintába öntik. A minta belseje a készítendő tárgy ellentétes formájával bír. Azután egy oda illő magot szorítanak bele, mi által az üveg a minta mélyedéseibe elterjed és annak formáját fölveszi. Más eljárás szerint a fuvó csővel vesznek üveget a kemenczéből és a minta üregébe belefújják.

A fúvó cső vasból van, egyik végén szopókával bír a végből, hogy a munkás jól a szájához illeszthesse; alsó vége vaskosabb, hogy az üveg rátapadása megkönnyíttessék. Minél nagyobb tárgyat kell készíteni, annál terjedelmesebb a cső alsó vége, mert annál több olvadt üveget kell fölszednie, hogy abból a tárgy kikerüljön. Minthogy a cső könnyen átmelegszik, és a munkás nyugodtan nem tarthatná és kezelhetné, szára fával van burkolva.

A fúvás úgy történik, hogy a munkás a cső alsó végét bemártja az izzó folyós üvegbe, a rátapadó tömeget eleinte kevéssé fölfújja, hogy a cső szára be ne duguljon, azután az üveget himbálás és a táblán való görgetés közben, mialatt egy másik munkás a gömböt külön e czélra szolgáló egyszerű eszközökkel formálja, a végleges nagyságig fölfújja. A munka egészben véve gyorsan megy, de változatos, gazdag formájú tárgy nem mindig készíthető el, mielőtt a tömeg kihülne. Ilyen esetben a tárgyat úgy a mint a csövön függ bedugják a kemenczébe és újra izzóvá, a további alakításra alkalmassá teszik.

Az edény formája szerint egy darabból is készülhet. Ha nem ez kívántatik, akkor több alkatrészből készítik és utólagosan összeolvasztják. Így a korsót a füllel; a talpas pohár kelyhét a szárral és ezt a talppal, stb.

A fúvás munkájának könnyítése végett, különösen a munkások egészségére való tekintetből, fújtató gépeket is alkalmaznak, kivált nagyobb arányú tárgyak előállítása alkalmával.

Tehát tüzes, folyékony állapotban levő üvegből készítik az edényeket. Ezek kihülés után kemények és merevek, de megtartják a formát, melyet lágy állapotukban nyertek.

Nem épen mondható, hogy a merevség, mely a törékenységnek oka, az üveg

előnyös tulajdonsága volna, de a terracotta, a faïenceok különböző nemei és a porczellán szintén törékenyek. Egyedül a fém edények mentek e fogyatékosságtól. Az üveget kő módjára lehet faragni és csiszolni, de, mint már említettük, lehet olvasztani is, és folyékony állapotban, mint a fémet önteni vagy nyújtani. Azonban nem ezek, hanem a fuvó csővel való előállítás az, melyből az üveg edényeket jellemző sajátos alakok származnak. Bármily módon dolgozzuk föl az üveget, átlátszóságát és szinét megóvja, vagy ha kívántatik, föláldozza átlátszóságát és homályossá válik. A homályos üveg hasonlít a porczellánhoz, a feldolgozásnak azonban nem

Két fülü palaczk. Újabb velenczei munka.
Az orsz. iparművészeti múzeumban.

ez ad irányt, hanem az átlátszóság, a mi annyit jelent, hogy ha az üveg színtelen, akkor az anyag mintegy nem létezik, testnélküli. Ezeken kívül továbbá irányadók a színek és a fénytörés.

Mint tudjuk, már a legrégibb időkben is használatos volt a fuvó cső, s attól fogva máig, minden korszakban nagy szerepet játszott és soha sem volt nélkülözhető. De nem minden korbeli edények tüntetik föl egyenlő mértékben azt, hogy fuvó csővel készültek. E tekintetben legtökéletesebbek a XIV—XVI. századbeli velenczei üveg edények, hozzájuk képest kevésbbé az ó korbeliek, legkevésbbé a cseh és angol edények, melyek nagy részben a kő kimunkálásának módját követik, s

így többé vagy kevésbbé felelnek meg annak a követelménynek, mely szerint a formáknak föl kell tüntetni az anyag sajátságainak megfelelő kimunkálást.

A fuvó csővel készült üveg edényeknek alapformája a gömbalakú buborék, mely azonban változatos módon átalakítható. Mily nagy átalakulási képessége van, kitünik abból, hogy még a sík ablaktábla is belőle keletkezik. Belátható tehát, hogy a különböző czélokra szolgáló edények is képezhetők a gömbalakból, és keletkezésük e jellegét többé-kevésbbé magukon viselik. Az edények tagozását is a fuvó cső szabja meg, mert míg az agyag edényeken, melyek vízszintes síkban forgó korongon készülnek, ez eljárás szerint, mintegy természetesen vízszintes tagozat képződik, a fúvott üveg edényeken a tagozat a fúvás irányát követi s falainak tagozata nem vízszintes, hanem fölülről lefelé irányuló. Az így támadt gerezdek majd szélesebbek, majd keskenyebbek, a szerint a mint az edény alakja, majd kiszélesedik, majd ismét nyulánkabbá válik, szóval követik az edény formájának változásait. Olyan tagozat például, minővel a gerezdes sárga dinnye bír, az üveg természetéhez egészen illik és a legegyszerűbb módon állítható elő, ilyenek teszem, a ma használatban levő legközönségesebb vizes palaczkok is. És e tagozat, nagyon egyszerűen, változatossá is tehető. Ha a tüzes, lágy állapotban lévő gömböt vagy a már részben kimunkált edényt csavarjuk, a gerezdeket elválasztó gerinczek vagy vápák csigavonalban, vagy kígyózva futják körül az edény falait.

A fúvott levegő áramlatának egyenes irányából még más jellemző forma is támad. Ez a nyújtott, hosszúkás forma, milyen például a lopó. Ez a szűk nyakú, nyújtott forma egyik legsajátosabb jellemvonása az üvegipar termékeinek.

A koronggal készült agyag edényeken a forma ilyetén szükítése és megnyújtása lehetetlen. Ezüst edényen minden lehetséges, de az ötvösnek sokkal több eszköz is áll rendelkezésére, kivált pedig nagy előnye, hogy a tárgyakat részekből is készítheti, melyeket utóbb összeforraszt, de azért még nem lehet azt állítani, hogy az ilyen formát az esüst földolgozásának módja megkövetelné. Ez az üveg kiváltsága.

A víziránys centrifugális erőt, melyen az agyag edények formálása alapszik, a fúvó cső nem zárja ki, sőt egészen jól megfelel neki, s ezen kívül épen úgy fölhasználja a függélyes síkban működő centrifugális erőt is. Ha a fuvó csővön függő üveg tömegnek szélesebb és laposabb formát akarunk adni, hogy belőle alacsony csésze- vagy tálalakú edény álljon elő, akkor a függélyes állású csővet tengelye körül forgatjuk. Ha pedig azt akarjuk, hogy az edény nyújtott alakú legyen, mint a palaczk, akkor a függélyes centrifugális erőt alkalmazzuk. A fúvás és centrifugális erő azonban nem elegendő arra, hogy sokféle, változatos formájú és tagozatú, többféleképen diszített edényeket állíthassunk elő. Hozzájok járul még a szabad mintázás egyszerű eszközök segítségével. A nehézség, hogy az üveg tömeget csak addig formálhatjuk, míg tüzes, engedékeny állapotban van, de ilyenkor kézzel érinteni nem lehet, szintén művészi fontossággal biró technikai körülmény, mert

bár ez által az üvegipar hátrányban van az agyag- vagy fémiparral szemben: e nehézség az üveg edények jellemző formájára és tagozatára döntő hatást gyakorol, neki tulajdonítandók azok a többé nem változtatható véletlenségek, melyek üveg edényeken sokkal gyakrabban fordulnak elő, mint más edényeken.

*

A tüzes állapotban levő üveget drót módjára tetszés szerint vékonyra, a selyem szálnál is jóval vékonyabbra lehet kinyújtani. A rómaiak és utóbb a velenczeiek ügye-

Ráforrasztott üveg szálakkal díszített római palaczk és két pohár.

sen föl tudták használni e fonalakat az edények diszítésére. Az eljárás igen egyszerű. A tüzes folyó állapotban levő üveg fonállal az edény fölületén karikákat, hullámos vonalakat vagy bármely más vonalas diszítést raktak ki, s a fonál a szintén tüzes edényre tapadva vele egy testet képez. A diszítés e módjának jó példái a Pompejiből származó, itt képben közölt két pohár, melyek a nápolyi múzeumban, a Pompejiben napvilágra került római üvegek leggazdagabb tárházában őriztetnek, továbbá a szép alakítású füllel ellátott palaczk. A római birodalom terjeszkedésével eljutott az üveg a tartományokba is, így többek között Pannoniába, mely utóbbinak

területén talált üveg edények, kevés kivétellel, közönségesebb fajtájúak, a nemzeti múzeumban őriztetnek; köztük vannak üveg fonállal diszített edények is.

Gazdagabb és finomabb hatás érhető el az edények filigránszerű diszítésének másik módja által. Ugyanis több, vastagabb vagy vékonyabb, homályos és átlátszó üveg fonalat körvonal mentén egymás mellé állítanak, úgy, hogy azok egy üres hengert képeznek. Az így elrendezett fonalakat tűzben együvé olvasztják, vagy a hengerbe

Csavart kelyhü serleg. Régi velenczei munka. Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

Velenczei szárnyas pohár. Régi velenczei munka. Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

színtelen üveget fúvnak bele, a rudak összeolvadnak, a nélkül azonban, hogy a színek egymásba futnának, vagy az egyes színes fonalak helyzetöket megváltoztatnák.

Ha már most a hengert, mely a fuvó cső végéhez van erősítve, alul fogóval összeszorítják, akkor a szálak mind az alsó középpontban futnak össze. Az így előkészített tömeget most gömbbé és tovább a szokásos eljárás szerint palaczkokká, csészékké, tálakká stb. lehet kifújni. A fölületen a fonalak által nyert rajz a tömeg

csavarása által változatosabbá tehető. De bárminő tárgy készüljön is belőle, megmarad a szálak kiindulása az edény fenekén levő középpontból, a mi jellemző az ilyen edényekre nézve. Ugyanezt az eredményt el lehet érni más eljárások által is. Ilyen eljárás például, ha a különféle üveg szálakat előre melegített fém lapon elrendezzük,

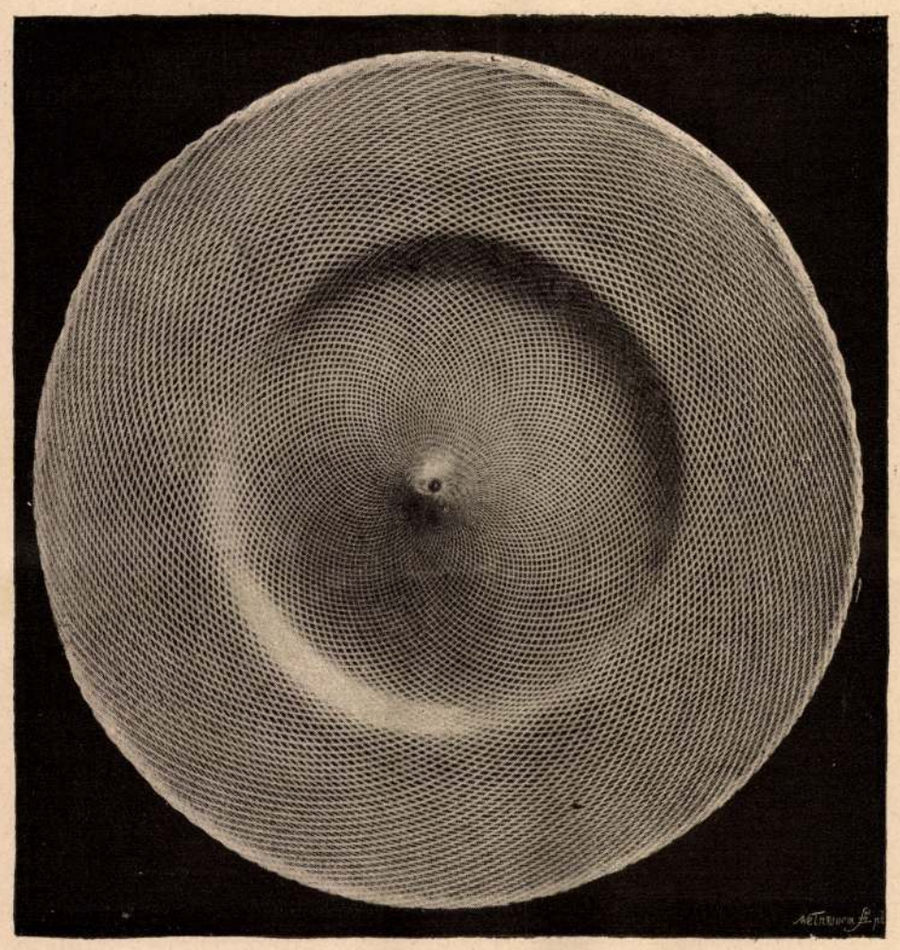

Buborékokkal hálószerűen diszített tál. Régi velenczei munka.
(Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

s a cső tüzesített száját ezeken lassan végig gurítjuk, úgy, hogy a szálak sorban hozzája tapadnak. Ezután az egészet kemenczében összeolvasztjuk, az üveg hengert nyílt végén, fogóval összeszorítjuk, és belőle a kívánt tárgyat kifújjuk. Még nagyobb gazdagság érhető el, ha a szálakat nem egyenesen, hanem ferdén, két sorban, egymást keresztező módon helyezzük el, vagy a fönnebb leírt módon, két hengert készítünk azokból, melyek egymásba dughatók és melyeknél a szálak szintén ellen-

tétes irányban fekszenek. A szálak, mindkét eljárásnál csak a kiemelkedő pontokon érintkeznek és a mélyebb helyeken levegő marad. Az összeolvasztás alatt nem tapad a tömeg egészen együvé, hanem a mélyebb helyeken szabadon fekszik és ekként ott kis üregek támadnak és későbbre is megmaradnak. Ez az eljárás a hálószerű diszítést a képződött levegőbukorékok által még tetszetősebbé teszi. Az ilyen üveg edények hatása fölötte kedvező.

A kézügyességek és fogások e téren számtalanok és az üveg edények filigránszerű diszítésének számos változatos módjait teszik lehetővé. A szálak finom haj-

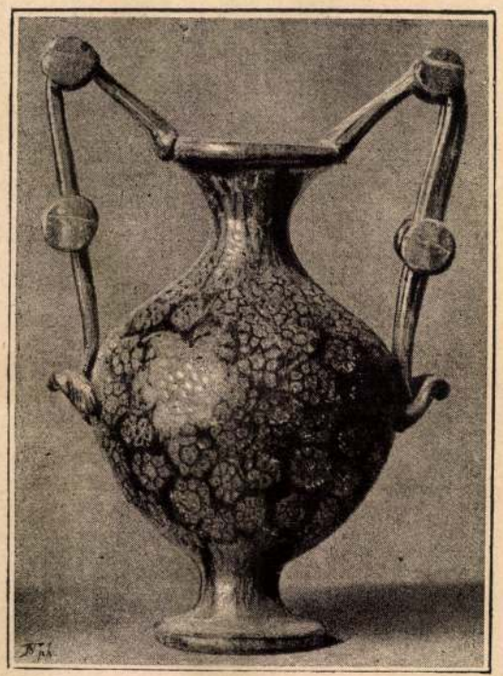

Millefiori váza. Ujabb velenczei munka.
Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

lású vonalai mindig kellemes hatást tesznek. Az orsz. m. iparművészeti múzeum ily eljárás szerint készült igen szép régi velenczei tállal dicsekedhetik.

Az üveg fonalakat vagy rudakat még más módon is alkalmazták az edények diszitésére, nem mint szálakat, hanem a rúd végéből levágott apró szeletek alakjában. Ha több különböző színű üveg szálat bizonyos rendszer szerint egymás mellé egy kötegbe rakva, a tűzbe teszünk, a rudak együvé olvadnak és egy rúddá lesznek, a nélkül, hogy a színek egymásba futnának, vagy az elrendezésnél kijelölt helyöket megváltoztatnák. Ha az üveg rúd végét levágjuk, a metszés felületén, a színek összeállításának rendjét látjuk és minden, a rúd végéből levágott szelet ugyanazt

a rajzot mutatja. A tarka üveg rudat megtüzesítve bármilyen hosszúra kinyújthatjuk, mi által az aránylag vékonyabb lesz és ehhez képest kisebb-nagyobb átmérőjű szeleteket vághatunk le róla. A szeleteket ismét bizonyos rendszer szerint összerakjuk, vagy rendszer nélkül összehányjuk, olvadt üveggel egyesítjük. Néha arany lemezkéket is szoktak belehinteni. Az ekként nyert tarka tömegből keletkezik az úgynevezett millefiori edény. Ilyen millefiori edényeket készítettek a rómaiak is, nemkülönben dívott a velenczieknél is. Ez edényeken a felhasznált átlátszó, homályos, színes vagy színtelen anyagok színvegyülete és az arany csilláma fölötte kellemes, csillogó hatást tesznek. Az edények diszítésének e módja a sík diszítmény jellegével bír, és e tekintetben a keleti szőnyegekhez hasonlíthatnók, melyeknek kedvező hatását szintén nem a rajz, hanem a színek idézik elő. Megközelítő fogalmat a mellékelt kép nyujt. Más eljárás szerint készül a szintén képben bemutatott csavart nyakú és hullámszerűen többszinű üvegből alkotott testű római edény, mely szineinek sokasága miatt szintén millefiorinak tekinthető. Az üveg edények díszítésének eme faja ősrégi.

Római millefiori edény.
A nápolyi múzeumban.

Hasonló eljárás szerint készül az eres, a réteges vagy a habos üveg, melylyel a természetes drágaköveket lehet utánozni. A rómaiak az onixot, karneolt, achatot stb. természethiven tudták utánozni, sőt saját képzelődésük szerint, vagy a véletlen fölhasználása által hasonló alkatú új tömeget állítottak elő és ezekből edényeket vagy ékszereket készítettek. A velenczei üvegipar szintén foglalkozott a követ utánzó üveg készítésével. Ilyenféle zöld és vörös üveg keverékéből van a nápolyi múzeumban levő lapos csésze, melyet rajzban bemutatunk.

Az edény falában benn fekvő fonalakból képezett filigrán diszítés, valamint a millefiori edény is a síkdiszítmény jellegével bír. Mindkettő az edény fuvása közben, a forma alakításával egyidejűleg származik és különös, utólagos diszítő munkát nem tesz szükségessé.

Hasonló szempont alá esik az a diszítés is, mely az edény falának helyenkinti bemélyítésében vagy kidudorításában áll, mely szintén munkaközben készíthető.

Német Römer pohár mustrás bélyegzővel diszített gombokkal.

Római csésze márványos üvegből.
A nápolyi múzeumban.

De ez már domború diszítés, és mint ilyen inkább az ezüst edényekre emlékeztet, melyek a trébelés által nyerik meg az ilyetén díszt.

Utólagos diszítő eljárásnak tekintendő az, melyet már előbb is említettünk, t. i. a szálak ráforrasztása a fölületre, vagy a diszítés ráforrasztott szalagokkal, gyűrűkkel, gombokkal vagy csücskökkel stb. A fonalakat tüzes állapotban teszik az edényre, mert az üvegnek az a tulajdonsága, hogy tüzes állapotban lévő két darab az egyszerű érintkezés által maradandólag egyesül. Ezen alapszik az üveg edények szárainak, füleinek, kiöntő csöveinek stb. alkalmazása is, melyeket rendesen külön készítenek és utólagosan illesztenek az edény testéhez.

Épen ilyen eljárás a mustrás bélyegzővel való diszítés. A német üveg edényekre illesztett cseppek vagy gombok gyakran, szintén mustrás bélyegzővel vannak diszítve.

A ráforrasztott csücskökkel való diszítést leginkább a német üvegipar művelte. De a ráforrasztott diszítésben a legnagyobb gazdagságot a velenczeiek fejtették ki. A talpas poharak szárait levélféle, taréjos, szárnyas formákkal diszítették, melyek a korábbi időkben egyszerűbbek voltak, de a XVI. században a legszeszélyesebb alakokat öltötték föl.

A közép korban az üveg edényeket legkivált festéssel diszítették. Az egészen elkészített edényre finom porrá tört és péppé gyúrt színes üvegből készített festékekkel festették a diszítményt, melyet a tűzben megolvasztván az edényre ráégettek. A festéken kívül kedvelték az aranyozást is. Az arabok üveg edényei többnyire ekként voltak diszítve; ilyenek a fönmaradt mécses edények, melyek több apró füllel vannak ellátva, a czélból, hogy fölfüggeszthessék. A közép kor vége felé, valószinűleg keleti összeköttetéseik folytán, a velenczeiek is diszítették üvegjeiket festéssel és aranyozással. Később az új korban leginkább a német huták karolták fel a festett diszítményt.

A festés nem épen az üvegnek sajátos és leghelyesebben alkalmazott diszítésmódja. Mert hátránya az, hogy a színtelen lehelletszerű üveg — ha ugyanis ilyenen képzeljük a festést — nem nyújt a színes képnek elég biztos alapot, minőt a festés egyátalán, de különösen akkor követel meg, ha a diszítés figurális jellegű. Azonban elég kedvező hatást tesz olyan módon alkalmazva, mint az előbb említett népek tették. Ugyanis nem színtelen, hanem sötét színű üvegből készített edényeket diszítettek festéssel, melyek mégis némi látható háttért szolgáltattak a diszítménynek, noha az átlátszó volt.

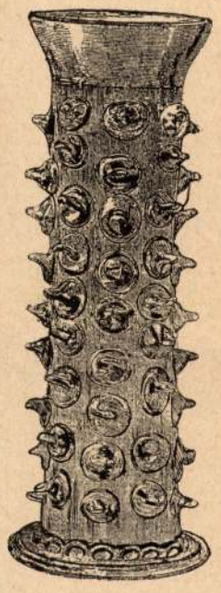

Német pohár ráforrasztott csücskökkel.

A festett diszítmény továbbá akkor tesz legjobb hatást, hogy ha nem szakadozott módon borítja az edény falát, hanem lehetőleg egyenletesen van elosztva, mert ez által az edény üvegje jobban elveszti a háttér jellegét, és inkább a színes diszítmény keretébe lép. Legtökéletesebbek azért az arab üveg edények, melyek az arab diszítmény természetéből folyó e követelménynek jobban megfelelnek, mint a figurális diszítménynyel: országok czímereivel, fejedelmek képeivel, czéhek jelvényeivel stb. ellátott német edények. A színek megválogatásánál végre még az is föltétel, hogy az összeállítás enyhe, de azért élénk és csillogó legyen. Különös festett diszítmény az, melyet a XVIII. század közepe táján Harburgban Schaper gyakorolt. Barnás vagy feketés festékkel tájképeket, városokat s e félét rendkívül finom modorban, mintegy tollal rajzolva állított elő.

Az aranyozás sok esetben a színes diszítmény járuléka, de magában is megáll. Azonban a csillogó fényes üvegen, saját csillogása és fénye nem érvényesül teljes mértékben, mint az aranynál megszoktuk. Legnagyobb hibája, hogy nem lehet elég tartósan az üvegre ráégetni, és hogy használatban levő tárgynál hamar lekopik. Már a rokokó idejében keresték és meg is találták e fogyatékosság elhárításának módját. A díszítményt bemélyített módon az üveg falába beköszörülték és a mélyedéseket aranyozták meg. Ez által az arany diszítményt a koptatás ellen megvédték. Ezen kívül a rokokó idejében az arany diszítménynek még más, igen csinos

módját, mely egészen új volt, hozták gyakorlatba. Ugyanis rokokó jeleneteket, vésővel kimunkált vékony arany lemezből állítottak elő, azokat kivágták és ráégették az edény külső falára. Azután az egész edényt egy második üveg kéreggel vonták be. Az arany diszítményt tehát két üveg réteg közé helyezték, s így annak sérthetetlenségét biztosították. A bemélyített aranyozás és az edény falában fekvő arany diszítmény gyakorlatilag legczélszerűbb, s mint ilyen legjobban felel meg az arany diszítmény követelményeinek.

A diszítésnek felsorolt kiválóbb módjai mellett van: az ujdonság kereséséből, a

Arab mécses zománczos festésű üvegből. XIV. század.

divatból, vagy a kemiai eljárások fejlődéséből eredő nehány más diszítési mód is. Ilyen a fúvott homokkal nyert diszítés, mely a rajzot átlátszatlan érdes felülettel állítja elő. A diszítményes rajzot egy fém lapon kivágják, és a lapot az üvegfelületre fektetve, egy homoksugárt fúvatnak nagy erővel rá. A homok az üveg el nem takart részeit összekarczolja és egy érdes felületű rajzot állít elő. E diszítés az alap és a rajz eltérő természetű felülete, az átlátszó símának és az átlátszatlan érdesnek ellentéte által érvényesül. A pattogtatott és a jeges üveg egymáshoz hasonló hatású, de különböző módon készül. Az előbbinél a még nem egészen elkészített edényt, melegen, hideg vízbe merítik. Az edény külső felülete ez által teljesen összerepedez

és a repedések az edénynek újabb tüzesítése és további fúvása által kissé szétnyílnak és ismét összeolvadnak, de a repedések nyomai megmaradnak. A jeges üveg pedig úgy készül, hogy a kész edényt, míg tüzes állapotban van, kisebb vagy nagyobb szemcséjű üveg porral behintik. — Az átlátszó szivárvány színekkel játszó üveg, az úgynevezett iris-üveg, a felület mesterséges oxidációja útján van előállítva. Ezt a Zahn-féle hazai üveggyár hozta először forgalomba, és most mindenütt csinálják. A mintát erre a sírleletekből kiásott ó korbeli üveg edények nyujtották. Ezek évszázadokon át a föld alatt feküdvén, oxidáczió által szétmálló lemezes állapotba jutottak, minek folytán rajtuk a fénysugár változatos módon megtörik. Ez idézi elő, hogy emez edények szivárványszíneket játszanak. A mennyiben tehát az iris-üvegnél egy olyan körülmény van diszítő elemül fölhasználva, melyet maga a természet hozott létre, jogosultsága ellen kifogás nem tehető, de azt sem lehet mondani, hogy művészi hatást tesz. Szintoly gyenge hatású a pattogtatott és a jeges üveg, mely művészi jogosultságra igényt nem tarthat.

Német pohár zománczos festéssel. 1665. A nürnbergi múzeumban.

Művészileg szintén értéktelen, bár olcsóság szempontjából jogosult a préselt vagy öntött edény. Nem szép, mert a kristály módjára csiszolt üveget akarja utánozni, a nélkül azonban, hogy annak csillogásával bírna. A mintából kikerülő edény elmosódott formájú, egyenlőtlen fölületű és nem eléggé fényes. A kristályos alakítás, ha csak le nem köszörülik és le nem csiszolják a fölületet, érvényre nem jut, azért ezek csak olcsó surrogatumnak tekinthetők.

A köszörülés és a csiszolás mestersége nagyon régi. Az ó kor népeinél, az ékszerül használt drágakövek és üveg paszták faragása, köszörülése és csiszolása nagyon el volt terjedve és nagy tökélylyel űzték. Innen átment az, az üveg edényekre is. Ritka kiváló darabokon, minő a Barberini-féle vagy miként most nevezik a Portland-váza a brit múzeumban, és a Pompejiben a Faun házában talált, most a nápolyi nemzeti múzeumban őrzött váza a köszörülés és csiszolás mesterségének tökélyét tüntetik föl. Mindkét edény kettős üveg rétegből van alkotva. A belső réteg

sötét színű és átlátszó, a Portland-vázánál barna, a másiknál kék. A külső réteg mindkét edénynél tejszínű. Az edényeket úgy készítették, hogy vagy a barna vagy a kék üveg tömegből kevéssé fölfújt gömböt, más színű, ez esetben tejszínű olvadt üvegbe mártották, és a most már két különböző színű anyagból, úgynevezett átfogott üvegből álló gömbből készítették el az edényt. A külső homályos üveg rétegből aztán domború módon kiköszörülték a diszítményt úgy annyira, hogy a diszítményt képező részeken kívül eső homályos üveget egészen eltávolították. Így nyerték a barna vagy a kék átlátszó üvegeken a kameoszerű diszítményt.

Ámbár üveg edények ilyetén diszítése lehetséges, mégis csak kivételesnek kell

Rokoko pohár az üvegfalban benn fekvő arany diszítménynyel.
Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

azt tekintenünk, mert nem az üveg anyag természetéből folyólag állt elő és nem az üveg sajátságait tünteti föl, hanem inkább a kőre emlékeztet. Jogosultsága nincs és az ilyen edények leginkább csak a rájok fordított rendkívüli gond és fáradságos munka miatt érdekesek. Ez az oka annak is, hogy nagyon ritkák.

De helyesen jártak el a rómaiak akkor, mikor két réteget, egy átlátszó és egy homályos réteget használtak e czélra, mert így a domború diszítmény sajátságát jobban megőrizték, sem mintha csak egyszínű üveget használtak volna. Tökéletes hatást azonban így sem tudtak elérni. A tejszínű diszítmény áttetsző, az alap pedig egészen átlátszó. Ennek az a következménye, hogy a fény és árnyék nem érvényesül olyan értelemben, mint a domború diszítmény megkívánja. A diszítményt alkotó réteg a szerint a mint majd vékonyabb, majd vastagabb, többé vagy kevésbbé

áttetsző. Az árnyék tehát sehol sem elég mély és az edény testét alkotó anyag színe a diszítményen hol erősebben, hol gyengébben átcsillan. A diszítmény domború ugyan, de a domborúságnál jobban érvényesül a színhatás. Másrészt pedig igaz, hogy ha már domború díszítményt akartak üveg edényen alkalmazni, azt csakis ilyen módon tehették, a nélkül, hogy az üveget lényegéből kivetkőztették volna. Két különböző színű üveg réteg egymás fölött egymagában is, domború diszítmény nélkül, nagyon kedvező színhatású, mely a rétegek megválasztása és elhelyezése szerint igen változatos lehet. A fény hatásának ilyetén szabályozása folytán vagy a külső, vagy a belső réteg tüntethető elő nagyobb fényben.

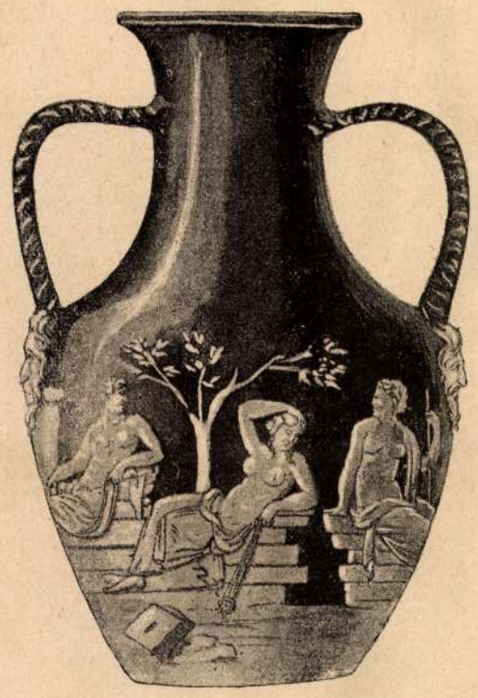

A Barberini-féle vagy Portland-váza kameoszerű köszörült diszítménynyel.
A brit múzeumban.

De a rómaiak a köszörülés mesterségében nem állapodtak itt meg. E technika fáradságos módjáról az úgynevezett vasa diatreta nyújtanak teljes fogalmat. Két, egymástól elválasztott és csak helyenkint összeforrasztott üveg burokból készül az ilyen diatretum edény. A belső burok a folyadék fölvételére szolgáló falakat képezte, a külső burokból pedig a diszítményt állitották elő. A külső burkot ugyanis bizonyos rajz szerint: hálószerűen vagy egyébként köszörülés által áttörték, s betűket vagy más szóval fölirásokat köszörültek ki belőle, olykép, hogy a külső buroknak

csak azokat a részeit hagyták meg, melyek a betűket képezték, míg többi részét teljesen eltávolították. Minden betű fölül és alul a belső burokkal, vagyis az edénynyel összefügg. Ilyen a rómaiak idejéből származó s Szegszárdon talált vas diatretum-szerű ivócsésze, mely nemzeti múzeumunk birtokában van. A Zahn-féle üveggyár

Pompeiben talált váza kameoszerű köszörült diszítménynyel.
A nápolyi múzeumban.

e csészét sikerülten utánozta. A városligeti iparcsarnokban a kereskedelmi múzeumban a gyár kiállított tárgyai közt látható. Ára 300 frt. Hallatlan ár egy kis üvegcsészeért, de még sem magas, hogy ha készítésének fáradságos és sok időbe kerülő módját, és a törés nagy veszélyét szem előtt tartjuk, melynek az ilyenféle tárgy,

munka közben ki van téve. Egyúttal fölemlítjük még, hogy a londoni Thomas Webb and Sons czég az 1878. évi párisi világtárlaton bemutatta a Portland-vázának utánzatát, melyért nem kevesebbet, mint 30,000 frankot kért.

Az üveget sokkal helyesebb módon köszörülték és csiszolták a csehek. Mikor Francziaországban a tourlevillei hutában, a XVII. században Colbert miniszter alatt, olyan eljárást sikerült föltalálni, mely lehetővé tette nem többé fúvás, hanem öntés útján az addigi tükör tábláknál nagyobb, tisztább és vastagabb táblák előállítását, a Velenczéből kerülő tükrök elvesztették becsöket és a velenczei üvegipar csakhamar lejárta magát. Minthogy pedig az olasz munkásokat mindenüvé csábítgatták és ezek Velenczét elhagyták, az üveg ipar, különösen az olasz munkások támogatása mellett, más országokban nagyobb lendületnek indúlt. Csehország vált ki

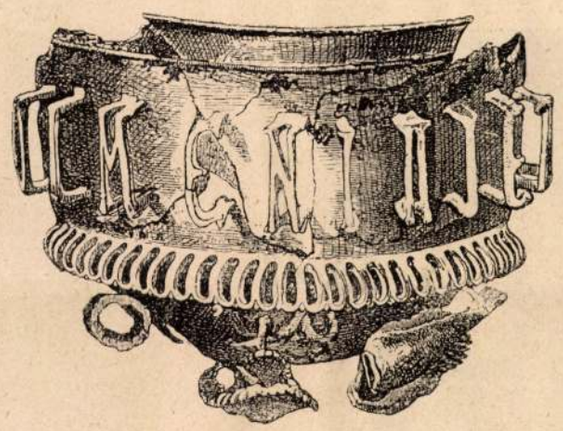

Római vas diatretum. A nemzeti múzeumban. — Lelhelye: Szegszárd.

leginkább. A XVII. század elejétől fogva itt az üveg edények ipara az eddigitől különböző sajátos irányba tereltetett és ügyes közvetítők által egész Európában annyira forgalomba hozatott, hogy a velenczei üveget még magából Velenczéből is kiszorította.

Az új irány a drágaköveket és a hegyi jegeczet csiszolók révén fejlődött. A velenczeieknek fúvott üveg jellegű és a virágkelyhekre emlékeztető alakításait mellőzve, az edényeken a kristálymetszés technikáját alkalmazták.

A kimunkálás gyakorlati oldala hozta magával, hogy az edények eddig kerek formájától eltértek és a fölületet vonalakban metsződő sík lapokra osztották föl. Az üveg edényeket tehát vagy mintába fújták s ez által azoknak a megközelítő alakot eleve megadták; vagy pedig vastag falakkal szabadon fújták a végből, hogy a kristályos formát ebből kiköszörűlhessék. Minthogy a köszörülés alatt a buborékos vagy egyébként hibás üveg használhatatlanná vált, arra kellett törekedniök, hogy

anyaguk minden kövecstől, rángtól vagy buboréktól mentes legyen. A kiváló minőségű, legtisztább, valóságos kristály üveg előállítására kellett tehát első sorban figyelmöket fordítani.

A köszörülés abban áll, hogy az edény fölületét üveg lapok vagy vas korongok és nedves homok segítségével addig dörzsölik, míg az egyenetlenségek eltünnek, a fölület síkká lesz és az edény végleges formát nyert. Az eként előállított fölüle-

Pohár kristály üvegből fényesre csiszolt diszítménynyel.
Cseh munka XVII. század.
Az orsz. m. iparművészeti múzeumban.

Palaczk gyémántos köszörüléssel.
Angol munka.

teket, melyek érdesek, majd fa koronggal, mely esetleg nemezzel is be lehet vonva, vagy parafa koronggal munkálják meg, úgy, hogy az érdesség eltünik. A legutolsó kifényesítést kefés koronggal és bimzkő porral vagy más simító anyaggal eszközlik.

A kristályos formájúvá kiköszörült és tükörsimára kifényesített edénynek a fény játéka és a kristályfölületek változatos színe pompás hatást kölcsönzött. De az edényeket ezenkívül még diszítménynyel is ellátták. Az egyszerűbb edényeket kör vagy ellipszis alakú bemélyített gyöngyökkel diszítették, vagy pedig az ornamen-

tális diszítményt kerékkel beköszörülték az edény falába; a rajz nevezetesebb helyeit pedig fényesre kicsiszolt gyöngyökkel élénkítették. A legtisztább és legsikerültebb darabokra több munkát fordítottak, azokat beköszörült és minden részében legfinomabbra kicsiszolt gazdag és nemes renaissance diszítménynyel borították, melynek hatását még fokozta a fény és az átlátszóság.

A XVII. század végéig a cseh üveg versenytárs nélkül állt, a mikor Angolország a kőszénnel való tüzelésből folyó újítással lépett elő. Hogy üveg ömlesztő edényeiket a szénkorom elül védjék, födéllel kellett azokat betakarniok. Ez által csökkent a tűz hatása az olvadó tömegre, miért is az olvadást elősegítendő ólmot kevertek az üveghez. Csökkentették ez által az üveg keménységét, de elérték azt, hogy üvegjök a fénysugárt szivárvány színekre bontotta föl. Üvegjök eme tulajdonságát tehát fölkarolták és az edények alakítása és kimunkálása alkalmával számoltak vele. A szivárvány színű csillogást edényeiken érvényre emelték. Hogy a legtökéletesebb fényjátékot érjék el, az edények egész fölületére tükörsima gyémántalakú apró kristályokat csiszoltak. Így oly pompás hatást értek el, hogy más országok üveg edényeiről nem is szólva, még a kiváló becsben tartott cseh üveg sem versenyezhetett velök. Az angol üveg divatja lett uralkodóvá. Nem azért, mintha a cseh üvegnél művészibb lett volna, hanem azért, mert a divatok ideje elérkezett, mely a rokoko és a görögös ízlés korában uralkodóvá lett.

Művészi szempontból a XVIII. századbeli angol üvegnek az a hibája, hogy túlságos mértékben alkalmazkodik az ásványország formáihoz, miáltal az edény formája szenved. A számtalan egymás mellé sorakozó gyémánt a fölületet nyugtalanná és az edény körvonalát szakadozottá teszi, az edénynek nemes formáját eltakarja és érvényre jutni nem engedi. Így az angol üveg a cseh üveggel szemben, mely a formát megőrzé és csak a kerek formát hagyta el, hátrányban van.

Miként a renaissance velenczei üvegiparának virágzása után bizonyos szünet állott be, a cseh és az angol üveg virágzásának korát is szünet követte, mely összeesett az iparművészet terén általánossá lett zavarral és ízléstelenséggel.

Az angolok végre e század közepén belátták az ő gyémántos edényeik tarthatlanságát, melyek a művészi érzéket ki nem elégítették és síma fölületű, kerek, nemes renaissance alakítású edényeket kezdtek készíteni, melyeket esetleg a kristályos alakítással egyesítettek. A régi cseh üveg mintájára fölkarolták a köszörült és csiszolt diszítményt is. Utóbb Velenczében Salviati szintén fölújította a régi ipart, majd Ausztriában Lobmeyr vezetése mellett, a cseh üveg ismét a régi művészi fokra emelkedett. A többi ország, ezek mellett nevezetesebb sikert nem mutatott föl.

A legújabb forduló pont az üvegipar terén: az 1873-ik évi bécsi világtárlat. Ettől fogva más országokban is haladás vehető észre, de legkivált Angolország, Velencze és Ausztria dicsekedhetnek sikerrel.

A későbbi világtárlatok az üveg ipar fokozatos művészi és gyakorlati haladásáról tettek tanuságot. A múlt évi párisi tárlaton azonban gyengén volt képviselve az üveg ipar és abból annak mai állapotára következtetést vonni nem lehet. A német és az osztrák gyárak, első sorban Lobmeyr, nem vettek részt; csakis kereskedők mutatták be különböző gyárak egyes darabjait.

A franczia üveg ipar, miként iparművészeti múzeumunk számára megszerzett és e folyóirat előbbi számában a 66. és 69. lapon ismertetett, Gallé Emile által Nancyban készített két edény mutatja, távolról sem áll azon a művészi magaslaton mint pl. a franczia keramia. A talpas pohár a 66. lapon, kékes és szürkés üvegből van készítve. Felső része szabálytalanúl feketés üveggel van átfogva, melyből a fekete üveg véletlen elhelyezkedéséhez képest a felhőkből és bogarakból álló, tehát nem szabályos formát követelő, diszítmény köszörülés útján van kiemelve. A mily leleményesen használta föl Gallé a fekete kérget a diszítmény előállítására, kételkedünk, hogy valamely szigorú ornamentális diszítmény előállítása ilyen módon sikerülne neki. A diszítés ezen módja különben nem új. A khinai és japáni üveg edények ehhez egészen hasonlók, miről az összehasonlítás, a mellékelt példával, tökéletesen meggyőz. A francziák különben e népektől más téren is sokat tanultak; az üveg ipar terén tett emez ujítás is csak élelmességökről tanúskodik. Nem hiszszük azonban, hogy a kiköszörült önkényes diszítmény megérdemlené azt a sok fáradságot, melylyel a köszörülés jár. Igaz, hogy a szóban forgó edény fölületesebb módon van köszörülve, mint a hogy azt a Portland-vázán vagy a nápolyi múzeumban lévő edényen találjuk és szabálytalan diszítménye mellett az nem is szükséges, mert a fölületesebb forma a fölületesebb kidolgozást nemcsak hogy megengedi, de sőt meg is kívánja. A második franczia üveg edény (a 69. lapon), mely szintén Gallé műve, forma tekintetében egészen durva; befőttes üvegre emlékeztet. Fala színes csíkokkal van áthatva és pattogtatott. Kívülről és belülről még egy-egy üvegburokkal van átfogva, hogy szét ne essék.

E két tárgy után itélve nem tagadható, hogy a francziák nagy gondot fordítanak az üveg technikai tanulmányozására és a mily szép sikereket értek el ez úton a keramiában, a kívánt eredmény az üveg ipar terén sem fog elmaradni.

Az angol üveg ipar a nem szokatlan angol tévedéseket élesen tünteti föl. Webb et Sons czégnek 3—7 egymásra rakott üveg rétegből készített és különböző mélységre kicsiszolt diszítménynyel biró edényei túlságba estek. Dobson et Rose czég által készített, s a 71. lapon ábrázolt virágedény kézügyességről tesz ugyan tanuságot, de annál jobban bizonyítja a formaérzék teljes hiányát. A 69. lapon ábrázolt kis csésze, a szigorú diszítmény szerfölötti merevsége által angol eredetét el nem tagadhatja.

A franczia és angol üveg ipar eme termékei lényegesen új művészi irányt nem képviselnek, nem tagadható azonban, hogy a technikai ügyesség bizonyos fejlődött

foka vehető rajtok észre. Különösen az edények színe nagyon kellemes és tüzes, a nélkül azonban, hogy rikító volna. A fejlődött gyakorlati jártasság másik bizonyítéka, hogy óriás arányú üveg edényeket is mutattak be a tárlaton.

Velencze szintén részt vett a tárlaton, de újat nem mutatott be; még mindig a régi velenczei renaissance hagyományán élősködik, a régi edények másolatait minden változtatás nélkül készíti.

Hibákat az osztrák huták is elkövetnek, de egészben véve üveg iparuk a tökély magasabb fokán áll. Annyira vannak ma, hogy Lobmeyr vezetése mellett a XVII. század mintaszerű cseh üvegjét már is túlszárnyalták. Fáradhatatlanúl törekszenek arra, hogy a színtelen köszörült üvegből és a színes üvegből készített, vésett vagy festett diszítménynyel ellátott edényeiket minden tekintetben tökéletesítsék. Czélt is értek.

A legnagyobb eredetiséget Lobmeyr fejti ki. Előtte alig van nehézség. Ő az, a mi Zsolnay az agyag ipar terén: megközelíthetlen tekintély. Érdeme, hogy szigorúan vett művészi irányban működik. A vésett kristály edények kicsiszolt diszítményeikkel és a színes és festett diszítésű üveget utolérhetetlen módon készíti. Minden edényén föltalálható a szép forma, melyet edényei még akkor is megőriznek, ha diszítve vannak. Ez fontos körülmény, pedig nem mindig követik. Többnyire beérik a diszítéssel, esetlen forma mellett. Nála mindig a forma a fő és edényei ebben is nagy változatosságot tüntetnek föl. Munkái külön diszítés nélkül is befejezettek. Ez a helyes és eredeti út, minthogy az üveg edényt a szép forma egyedül is képes a művészi alkotások közé emelni, föltéve, hogy egyébként az üveg lényeges tulajdonságai megőriztettek.

Lobmeyr munkái túlhaladnak mindent, a mi a régi velenczei üveg ipar hanyatlása óta Csehországban, Franczia- és Angolországban stb. készült. Zsolnay mellett az ő működése tünteti föl legszembeötlőbben azt a nagymérvű haladást, melyet az agyagból és üvegből készített edények elértek.

Hogy a Lobmeyr által követett út a helyes, bizonyítja az is, hogy mindenfelé az ő nyomdokait követik, a nélkül azonban, hogy utolérni képesek volnának. Még rosszabb, hogy sok gyár a művészi érzékkel nem biró nagy közönség igényeihez alkalmazkodik és olyan alkotásokat hoz forgalomba, hogy igazán jól kimüvelt érzékkel kell birni, hogy a sok mindenféle közt, a mi ma üvegből készül, helyesen választhassunk. A huták ma minden lehetőt és lehetetlent készítenek, csinálnak mindent, a mit már a régibb időkből ismerünk és szakadatlan a kisérletek sora, a végből, hogy újat, eddig nem látottat hozzanak létre.

Nálunk is örvendetes fejlődésnek indúlt ez iparág. Hazai hutáink, miként a Kuhinka czégnek a hazai huták 1889. évi üzleteredményeire vonatkozó jelentéséből kitünik, elég megrendeléssel birtak és a tüzelő anyag s egyéb kellékek drágulása daczára jó eredményt értek el.

A belföldi fogyasztást hutáink képesek jóformán egészen fedezni és több diszítményes üveg tárgy, melyet eddig kívülről kaptunk, ma már itthon is készül. A Kelet, Törökország, de még Amerika is rendes vevőink közé tartozik. A magyar üveg ipar versenyképességét és a vezetők életrevalóságát bizonyítja ez. Hazai készítményeink azonban, bár az igényeket, ez időszerint, kielégítik, a forma, a diszítés és egyátalán a művészi követelmények szempontjából még sok kívánni valót hagynak. Hogy kivitelünk van, az még nem bizonyítéka annak, hogy elértük azt a fokot, melylyel becsületet is vallunk. Nagyobb művészi igényeket a magyar üveg nem elégít ki. E téren még mindig a közel fekvő Ausztriára vagyunk utalva, de nemcsak mi, hanem más országok sem vonhatják ki magukat ennek varázsköréből.

Most, mikor eljutottunk odáig, hogy megfelelő üveget tudunk előállítani és hutáink fönnállása biztosítva van, elérkezett az idő, hogy a művészi tökély felé is törekedjünk. A törekvés megvan, de az izléstelenség néha minden határt túllép. Sőt ha legújabb készítményeiket tekintjük, a minőket minden kirakatban láthatni, arról győződünk meg, hogy némely tekintetben egészen ferde irányban haladnak. Csiga vonallal, koczkás hálóval stb. diszített poharaik és korsóik, daczára annak, hogy a diszítésmód magában tetszetős és az üvegnek megfelelő, visszataszító hatást tesznek rosszúl megválasztott színüknél fogva. A vázafélék nemes formákkal nem birnak, másik nagy hibájok pedig, hogy megtagadják azt, hogy üvegből vannak; fényük és csillogásuk nincsen. Az eljárás, mely szerint készítik, technikai ügyességgel járhat, de semmiesetre sem helyes technika az, legalább az üvegipar terén nem.

A helyes út követésére azért is kell törekedni, mert Amerika és a Balkán-államok nagy munkásságot fejtenek ki, hogy magukat függetlenítsék és ez országokra állandóan nem számíthatunk. *Jakabffy Ferencz.*

Khinai palaczk domborúan kiköszörült diszítménnyel.

Jarabffy Ferenc

Urod

Ney Béla. Jarabffy Ferenc. Épitő Ipar 1913 febr. 9.

Vállalkozók Közlönye és Magyar Épitők Lapja.

1913. febr. 5. (Jarabffy Ferenc)

Müvészet 1913. 123. l.

Melich János dr. VI. 311

Jakabffy Ferenc

építész, szül. 1848 febr. 28. Budapesten. A műegyetemet 1871-ben Budán végezte s építészi oklevelet szerzett. Berlinben két évet töltött az építészeti akadémián. Vinzatérve Ybl Miklós építész irodájában nyert alkalmazást. Építésvezetője volt a királyi várbazár, a lipótvárosi bazilika és az Operaház építkezésének. 1884-ben a m. kir. államvasutak szolgálatába lépett. 1891-ben megkezdte az építőipar önálló gyakorlását. 1904 a bpesti építőmesterek ipartestületének elnökévé választották, holdhaláláig értékes tevékenységet fejtett ki. 1907-10. a M. Mérnök és Építészegylet középítési szakosztályának elnöke volt 1910 a bpesti IX-X. választókerület orszgyűlési képviselővé választotta.

Meghalt 1913 jan. 31-én.

Irod. Budapesti Építőmesterek, Kőmíves-Kőfavagó és Ácsmesterek Ipartestülete IV. Évkönyve. Bpest 1913: 29-39. l.

Erdély III. 181, 182, 183, 184, 185.

MDK

365. Jakabffy Ferenc,ép.

szül.Budapest. 1848. Okl.kelte:1881 sz.: 79.

A m.kir.József müegyetemen oklevelet, absolutoriu
vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke
1873-1928-ig.

ÉP-IP -ÉP.MÜV. 1931.márc.1. 41.1.

Jakabffy Ferenc

Építész

1848–1913

E. gy. I. 503. l.

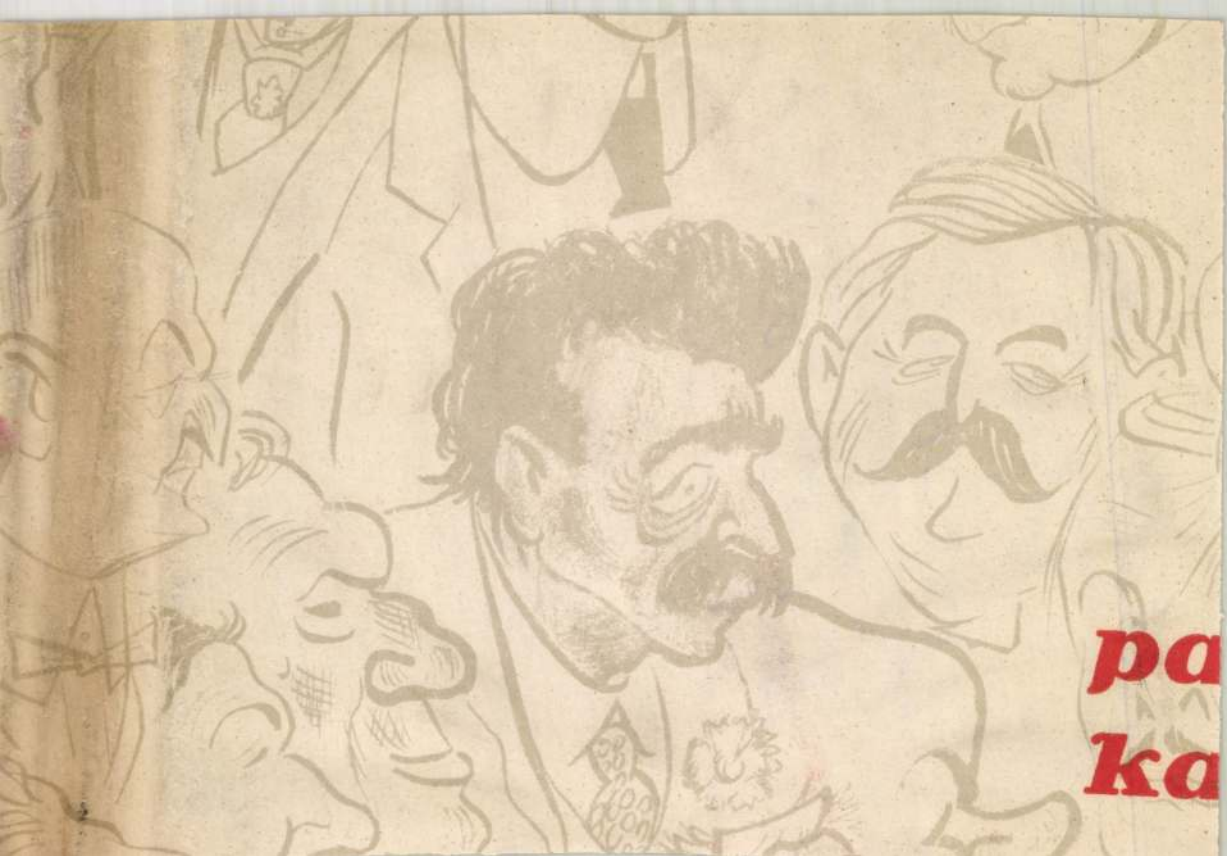
pa
ka

Hüttl Tivadar, nagykereskedő, szül. Budapesten 1841-ben. Iskoláinak elvégzése után kereskedői pályára lépett s 1865-ben átvette atyja porcellánüzletét, a melyhez a mai napig is fennálló porcellán műfestészeti intézetet, utóbb porcellángyárat is alapított. Hüttlnek a magyar kereskedelem fellendítésében kiváló érdemei vannak, melyek elismeréseül 1879-ben a székesfehérvári kiállítás alkalmával a koronás arany érdemkereszttel, 1882-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével, 1896-ban a III. oszt. vaskorona-renddel tüntettetett ki. 1901-ben kereskedelmi tanácsos lett. Legutóbb a nagykereskedők egyesülete — melynek 1896 óta elnöke — arcképét megfestette. A Budapesti Ker. Testület és a Ferenc József-kórház elnöke, a kereskedelmi és iparkamara alelnöke. Nagyobb porcellángyárat is épített a fővárosban, III. ker. a filatori dülőben. L.: V., Dorottya-utca 14.

Hüvös Iván botfai, 33 éves, nőtlen, a városi villamos vasut ügyvezető igazgatója. Tanulmányainak elvégzése után, hosszabb külföldi tanulmányutat tett, azután a Városi V. Vasut szolgálatába lépett, ahol kiváló tehetsége folytán gyorsan emelkedett a legelőkelőbb állásba. Nagy elfoglaltsága mellett a zeneirodalommal is foglalkozik s pedig igen szép eredménynyel. Több operettet irt, melyekkel a Népszinházban fényes sikert aratott. Legnagyobb sikerét a m. kir. Operaházban ma is műsoron levő, közkedvelt s nagy zenei talentumra valló **Csodaváza** című ballet bájos zenéjével érte el. A Józsefváros társadalmi életében kiváló szerepe van és a kerületnek, ugy a politikai, valamint községi ügyeiben vezérszerep jutott osztályrészeül. Számos kulturális, sport- és jótékony egyesületben is áldásos tevékenységet fejt ki. L.: VI., Szondy-utca 75.

Hüvös József botfai, 62 éves, szül. Nagy-Kanizsán, egyetemet Budapesten végezte; 1872—1897-ig köz- és váltó-ügyvéd volt; 1879 óta fővr. bizottsági tag és mint ilyen, állandóan tagja a pénzügyi, adóügyi bizottságoknak, az igazoló- és központi választmánynak. Az iskolaszéki választások mai rendszerét Hüvös honositotta meg, úgyszintén azt is, hogy most az egyes körületek közgyűlés előtt értekezletet tartanak; 1891 óta igazgatója, 1897 óta vezérigazgatója, két év óta pedig elnöke a városi villamos vasut r.-t.-nak. A közügyek terén szerzett érdemei elismeréseül 1895-ben kir. tanácsosságot, 1897-ben pedig a nemességet — botfai előnévvel — kapta. (Botfa zalamegyei község, ahol birtoka van.) 1872 óta nős. A józsefvárosi kör vezérférfia és számos jótékonycélú intézmény tagja. Három évvel ezelőtt ugyancsak a közügyek terén, főképen pedig a főváros közlekedésügyének felvirágozása körül szerzett érdemeinek elismeréseül Ő Felsége az udvari tanácsosi méltósággal tüntette ki. L.: VIII., Rákóczi-tér 11.

Jakabffy Ferenc épitész. Az épitőiparosok testületének elnöke. Az ő érdeme, hogy annak idején a kőmüves-sztrájkot megtörték. Egyáltalában az épitkezés terén kiváló érdemei vannak. L.: VIII., Horánszky-utca 7.

Jálics Géza, szül. 1846-ban Budapesten, nős, a Jálics A. Ferenc és társai cég volt főnöktársa, jelenleg földbirtokos; 1886 óta biz. tag; a OMB. biráló biz és az Egy. bp. főv. tak.-pénztár igazg. tagja stb. L.: VI., Lendvay-utca 12.

Jellinek Henrik (haraszti), a budapesti közúti vaspálya-társaság elnöke, sz. Pesten 1853-an. Tanulmányai végezte után az atyja igazgatósága alatt álló közúti vaspálya-társaság szolgálatába lépett, hol titkár lett, később pedig atyja halála után vezérigazgató. A fővárosnak a közeli községekkel helyi érdekű vasútakkal való összekapcsolása körül sokat buzgólkodott; ez érdemei jutalmául magyar nemességet nyert. A közlekedésügy terén szerzett kiváló érdemei elismeréseül az udvari tanácsosi méltósággal tüntették ki. Elnöke a keresk. csarnoknak. L.: V., Lipót-körut 22. sz.

Jencs Vilmos, gyógyszerész. A kerület társadalmi életében és a közjótékonyság terén szép szerepe van. L.: II., Széna-tér 7. sz.

Kacziány János, VI. kerületi ág. evangelikus esperes. A Terézvárosban 25 év óta működik, előbb mint hitoktató tett kiváló szolgálatot. Tetőtől-talpig liberális uriember, aki a kerületben közszeretetben és köztiszteletben él. Legujabban tagja a VI. ker. közp. demokrata-pártnak. L.: VI., Felsőerdősor 25.

Kanter Károly, királyi palotai apátplébános, egyházi iró, szül. Tatán 1853 június 27-én. Teológiát elvégezvén, 1876-ban pappá szentelték. 1890-től Budapest IV. kerületének segédlelkésze, főgimnázium, főreál- és polgári iskola hittan-tanára volt. 1898 óta kir. palotai apátplébános. Több egyházi munkát irt. L.: I., Várpalota.

Kasics Péter, volt miniszteri tanácsos, szül. Lugoson 1849 júl. 31. Felsőbb tanulmányait a budapesti és bécsi egyetemeken végezte. 1871-ben lépett be a honvédelmi miniszteriumba, hol 1893-ban miniszteri tanácsos lett. 1883-ban megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, 1889-ben pedig a III. oszt. vaskoronarendet. Már mint fiatal tisztviselő a legfontosabb, sokszor a király elnöklete alatt tartott tárgyalásokon képviselte Bécsben a honvédelmi miniszteriumot. 1897-ben megvált állásától s azóta társadalmi mozgalmak vezetésével foglalkozik, s különösen a budai városrész emelése s a főváros pénzügyi viszonyai rendezése érdekében fejt ki nagy tevékenységet. 1894 óta bizottsági tag, s mint ilyen az I. kerületben állandó vezérszerepet visz. L.: I., Uri-utca 16.

Kauser Gyula egyike a főváros legelőkelőbb és legkeresettebb épitészének. L.: VIII. Rákóczi-ut 2. sz.

Kauser János, előkelő műépitész, a Józsefvárosi Kör régi oszlopos tagja. L.: VIII., Gyöngytyuk-utca 5.

Kállay Gyula, szül. 1845-ben Székesfehérvárott, nős, biztosit. társ.-nál vezértitkár; 13 év óta biz. tag, a fővárosi jótékonysági ügy körül szerzett magának érdemeket. Az Eötvös jótékony egyesületnek 28 év óta elnöke, több kulturegyesületnek igazgatósági tagja. Jótékonycélokra tett nagyobb alapitványokat. Az 1907. évi választásoknál póttagnak jelölték és mint ilyen a legtöbb szavazatot kapta. L.: VI., Izabella-utca 76.

Kántor Ferenc lipótvárosi adófelügyelő, királyi tanácsos, aki a szorgalmas tisztviselők mintaképe, ugyszólván kizárólag munkakörének él. L.: I., Pauler-utca 2.

Kárpáti Béla, kereskedelmi iskolai tanár, a Ferencváros társadalmi életében előkelő szerepe van. L.: IX., Ferenc-körut 41. sz.

Kelemen Adolf. Tejnagykereskedő, a tejkereskedők egyletének ezidőszerinti elnöke. Régi oszlopos tagja a Józsefvárosi Körnek, polgártársai részéről közbecsülésben él, s mind a szociális intézmények, mind a közjótékonyság terén is kiváló munkásságot fejt ki. L.: VIII., Nap-utca 34. sz.

Kelemen Lajos dr., ügyvéd, a székesfővárosi közlekedési vállalat igazgatósági tagja és ügyésze. Ezenkivül előkelő szerepe van a főváros társadalmi életében és számos jótékony, — úgyszintén kulturális intézménynek a tagja. A közgyülésen a fontosabb ügyeknél alapos készültséggel szólal föl és a Belváros kerületei ügyeinek egyik buzgó képviselője. L.: Eskütér 8.

Kertscher István a Bp. közuti vasut mérnöke és egyik főembere a Budai Polgári Körnek. Hat évvel ezelőtt a többi kaszinóistákkal együtt kimaradt a törvényhatósági bizottságból, amelynek igen szorgalmas és agilis tagja volt. Főképen a középitési bizottságban végzett érdemes munkát. L.: I., Gellérthegy-utca 21. sz.

Kiss József dr., szül. 1854-ben Szecsényben (Nógrádmegye). Tanulmányait Losoncon és Budapesten végezte; 1879 óta ügyvéd és 1900 óta a X. kerületben köz-

〈 Jarabffy Ferenc〉

cikke

〈 〉 Deák Ferenc emlék-
beszéde
Művészi Ipar
1888. III. 174–187. l.
képekkel

smeretlen festő.

századból.

nond.

afordultan és állva van ábrá-
tve tartja, baljában pedig,
ŕűrűt visel, felemelt kardját
zemöldöke, bajusza és kör-
ék. Barna atillája zsinóros,
ászománt. Derekát nemzeti

cm. — Lelt. sz. 671. — Értéke
reith-féle ereklyemúzeumból. —
datokat l. a 62. lapon az 593
prilis 23-án (107–95). — Átvételi
udomásul vette az 1896 április
).

Zarabffy Ferenc

bő és jó életrajza,
mely okv. felhasz-
nálandó

Épitő Ipar

1913. 78–79. l.

MOB könyvtárában

A leghatalmasabb filmposz

Megelevenednek a biblia jelenetei a mozivásznon

Pécs, jun. 13. — Amint az emberi történelem leggrandiózusabb eseményei a biblia verseiben nyertek megörökitést, ugyanugy a filmgyártás leghatalmasabb alkotása is a biblia verseinek feldolgozása lesz. Ez a hatalmas film, amelyben az ó-testementum képei elevenednek meg stilusoson, élethiven és az elképzeléshez méltó arányokban, két év óta készült Amerikában és a legutóbbi hetekben nyert befejezést.

A TIZPARANCSOLAT minden idők legmisztikusabb és örökéletü törvénykönyve, annak előzményei és annak a mai életben való viszatükröződése, ez a meséje ennek a hatalmas filmposznak, amelyre felesleges volna jelzőket pazarolni, elég ha néhány adatot mondunk el róla.

A TIZPARANCSOLATOT Cecil B. de Mille 1922-ben kezdte el. Két évig tartottak a film felvételei, miután nyolc álló hónapig csak az előkészületek foglalták le a Paramount gyár személyzetének nagy részét. A film bibliai részéhez 2500 embert alkalmaztak, akik részére külön barakkvárost épitett a gyár azon a területen, amelyet a sivatagbeli vándorlás céljaira kiszemeltek. Itt épült fel Ramses városa is a 24 hatalmas szfinxel a nagy piramisok 34 hold földön állanak és egyenként 15 méter magasak voltak. Mille, a rendező, kis modelleket készitett a müvészettörténetében megtalálható egyiptomi épitkezésekről és a mérnökök a modellek alapján épitették, és a magasságuk egy hétemeletes háznak felel meg. Ugyanilyen nagyarányu volt az épitkezés a film modern részében is. A hatalmas templom, amely a film modern részében szerepel, pontosan a san-franciskói Szent Péter és Pál székesegyház modellje után készült.

Ezek az adatok, ha nem is érzékeltetik teljesen azokat a hatalmas arányokat, amelyekben ez a filmposz elkészült, mindenesetre azt mutatják, hogy ilyen áldozatkészséggel, és ilyen hatalmas munkával még filmalkotást nem készitettek elő. A bibliai részben a zsidóknak a sivatagban való vándorlása, a Sinai hegyi kinyilatkoztatás, a Vörös tengeren való átkelés páratlan tökéletességgel elevenedik meg, a modern részben pedig a székesegyház összeomlása, a hatalmas tengeri vihar, és a san-franciskói kinai negyed képe teszik felejthetetlenné, majd a nézők számára az amerikai kinematografia ezen utolérhetetlen produkcióját, amely legközelebb a pécsi közönség elé kerül.

A Paramount filmgyár ezen igazi világatrakcióját a PARK-MOZI holnap, hétfőtől-péntekig naponkint két diszelőadásban 6 és 9 órai kezdettel mutatja be. Az Apollo Projectograph rt. óriási anyagi áldozatok árán szerezte meg ezen lenyügöző filmóriást és hisszük, hogy a pécsi közönség körében is azokat az érzelmeket fogja kiváltani, melyet az egész müvelt világ közönségénél kiváltott. A Royal-Apollo Budapesten hét hétig állandóan zsufolt házak mellett adta elő. Miután az előadás megkezdése után a nézőtérre senki be nem léphet, fontos a közönség szempontjából a pontos megjelenés. 6436

— **Változások a pécsi tanitói karban.** A vallás és közoktatásügyi miniszter Jillyné Kleszky Margit, Tedesconé Gajári Mária és Márffyné Jakab Józsa pécsi állami tanitónöket végkielégitésben részesitette, az Erdélyi Vilmos polgári iskolai tanár fegyelmi ügyében állásvesztésre vonatkozó itéletet dorgálásra változtatta át, de egyben felszólitotta, adja be vég elbánás alá vonásra szóló kérvényét, Linderné Braun Mária polgári iskolai tanárnővé történt megválasztását meg erősitette, Ujpestről Szép Margit állami elemi iskolai tanitónőt Pécsre helyezte át és szolgálattételre a kir. tanfelügyelőséghez osztotta be. A kir. tanfelügyelőség május havában a belvárosi állami elemi 12 tantermében tartott iskolai látogatást.

— **Érettségi vizsgálatok a pécsi ciszt. reálgimnáziumban.** A pécsi ciszt. r. rk. Nagy Lajos reálgimnáziumban junius 8—13-ig Weszely Ödön dr., egyet. nyilv. r. tanár, Erzsébet-tudományegyetemi dékán elnöklete alatt megtartott érettségi vizsgálatok eredménye a következő: Jelesen érettek: Gratzl Ferenc, Lakatos Lajos, Lázár Lajos, Solymár László, Szijártó Nándor, Szily Ferenc. Jól érettek: Benkő Pál, Berze Nagy Emma, Borbély Ferenc, Csolosz Jenő, Dávid Gyula, Gosztonyi Miklós, Hajós István, Halász Mihály, Hábel Jakab, Herceg Ferenc, Nyaka Géza, Schmidt György, Szabó Aladár, Szigvárt Béla, Szieberth János. Érettek: Báter Károly, Börötzffy Endre, Draskóczy László, Erdélyi Lajos, Éber Gyula, Hartl János, Pertschy György, Nyaka Ákos, Pfundstein János, Pilisy László, Schrenk János, Szabó Ferenc, Trinn László, Vadon Lajos, Vétek Lajos. Két hónap mulva teendő javitó vizsgálatra bocsátottak 6 tanulót.

— **Nem engedélyezték a kedvezményes tarifát a Pécsről elszállitott állatok után.** A város még a mult év decemberében felterjesztést intézett a kereskedelmi és földmivelési miniszterhez, hogy a Pécsről külföldre szállitott élő állatok után a vasuti szállitásnál a legkedvezményesebb dijtételeket engedélyezze. A város megindokolta kérelmét azzal is, hogy Pécs messze földön hires vásárai állandóan sok külföldi kereskedőt vonzanak, másrészt a Baranyavármegye kiváló faju lovai és szarvasmarhái a legkiválóbb tenyészanyagot szolgáltatják. Bár a kérelmet a pécsi kereskedelmi és iparkamara, valamint a baranyavármegyei gazdasági egyesület is támogatta, a kereskedelmi miniszter mégsem járult hozzá, mert a földmivelési miniszter azt az álláspontot foglalta el, hogy a hazai állattenyésztés védelme fontosabb országos érdek.

— **6 milliárd 861 millió folyt be adóból Pécsett.** Május hó folyamán Pécsett általános forgalmi adóból egy milliárd 429 millió 767,664, állatforgalmi adóból 192 millió 511,475, fényüzési adóból 169 millió 346,602, illetékekből 527 millió 390,830, vagyonváltságból 2 millió 759,500, vámilletékből egy milliárd 307 millió 669,600, fogyasztási adóból 137 millió 275,340, különféle bevételekből 2 millió 47,890, dohányeladásból 2 milliárd 162 millió 679,737, értékpapir forgalmi adóból egy millió 286,689, egyenes adóból 929 millió 91,132 K folyt be. Összesen 6 milliárd 861 millió 826,359 K adót fizettek be. A hátralék 5 milliárd 911 millió 427 ezer korona, vagyis az esedékes előirás 57 százaléka. A kincstári hozzászonrésesedésben pedig 2 milliárd 541 millió 891,000 K, ami a kivetés 74 százaléka. Az összes adóhátralék tehát mintegy 8 és fél milliárd.

— **A Katolikus Népszövetség II. füzete megjelent.** A füzet gazdag tartalmából kiemeljük: Ernszt Sándor vezérigazgató cikkét, aki Hindenburg a német birodalom elnöke cimen irt közleményt. Huszár Károly a nemzetgyülés alelnöke cikkét, aki Látogatóban Krisztus helytartójánál cimen irt hangulatos közleményt. Frühwirth Mátyás nemzetgy. képviselő cikkét Az általános választójog és a magyar nép cimen. Cikket irtak még Borián Ferenc titkár A magyar nép és a politikáról, Szoják Géza gazdasági titkár Veszedelmes az adósság csinálás cimen. Verseghy Károly titkár A mazuri csaták hőséről. Kenyeres Béla A váltóról. A német füzet ugyancsak megjelent, melyben a fentieken kivül Krump József dr. titkár is irt cikket A katolikus kötelességteljesitésről. A füzet szétküldése folyamatban van a Katolikus Népszövetség helyi szervezetei részére.

— **A máriagyüdi férfizarándoklat gyüjtése.** A junius 7-én Gyüdre érkezett férfizarándoklat délután 2 órakor a fájdalmas Szűz Anya szobra előtt igen tanulságos és hangulatos gyülést tartott. Ennek keretében P. Fiesz Angelusz zárdafőnök rövid beszédben a Fájdalmas Anya szobrát, mely jelenleg nagy javitásra szorul. Csonkamagyarország csonka katolicismusa jelképének tüntette fel. Ebből a körülményből kiindulva Kelemen Andor dr. pécsbelvárosi plébános a jelenlevőket felszólitotta, hogy a szobor restaurálására adakozzanak. A váratlanul megindult gyüjtésnek szép sikere volt. Összegyült pontosan 1 millió 033,050 korona, mely összegért a kegyhely gondnoksága hálás köszönetét fejezi ki. Imádsága, hogy amint Anyja ölében halva fekvő Krisztus dicsőségesen feltámadt, ugy Annak oltalmában levő Magyarország is uj életre keljen.

— **Pécs állatforgalma májusban.** Cseh József állategészségügyi főfelügyelő jelentése szerint az állategészségügyi viszonyok május havában Pécsett kedvezőek voltak, mert a ragályos állatbetegségek közül csupán a sertésvész mutatkozott egyes udvarokban. A kedvezőtlen idő miatt elmaradt rendes havi országos vásár helyett pótvásárt kellett tartani, a melyen a felhajtás jelentékeny mérvet öltött. Az állatforgalom is igen élénk volt. Külföldre elszállitottak 776 lovat, 258 szarvasmarhát, 95 sertést. Az állatok Német-, Olaszországba, Csehszlovákiába és Ausztriába kerültek. A közvágóhidon levágtak 436 szarvasmarhát, 1236 borjut, 164 juhot, 740 sertést és 49 lovat, összesen 2630 állatot. Ezzel szemben a mult év májusában levágásra került 337 darab szarvasmarha, 939 borju, 223 juh, 629 sertés és 47 ló. A husfogyasztás tehát a mult év óta 565 darab állattal emelkedett Pécsett.

— **Kertmegnyitó a budai katolikus körben.** A pécsbudai külvárosi katolikus kör junius 14-én vasárnap tartja szindarabbal és táncmulatsággal egybekötött kertmegnyitó ünnepélyét, a melyen a tagokat és azok vendégeit is szivesen látják. Belépődij 20,000 K. Felülfizetéseket köszönettel fogadnak. A kertmegnyitó ünnepség tekeversennyel kezdődik d. u. 4 órakor. A tekeversenyen értékes dijakat lehet nyerni. Esti pénztárnyitás fél 8 órakor Este 8 órakor a kör mindig szép sikereket elért mükedvelő gárdája A cigány 3 felvonásos népszinművet adja elő. Utána tánc, amelyhez a zenét elsőrendü cigányzenekar szolgáltatja. Förendező Stepanovich Mihály dr. Cigányvajda Mayer Gyula.

Uj üzlet-ág

Steiner Oszkár

üveg- és porcellánkereskedés üzletét:

zománcedény és háztartási cikkekkel kibővitette, hol minden mérsékelt áron kapható

45

— A Ciszterci Diákszövetség elnöksége közli, hogy junius 21-én, jövő vasárnap délelőtt 11 órakor Buzássy Ábel főigazgató hivatalos helyiségében választmányi ülést tart, melyre a szövetség választmányi tagjait ezuton hivják meg. A gyülés tárgya az évvégi jutalmak odaitélése és a junius 29-én tartandó közgyülés előkészitése lesz.

— A szabóipari szakosztály hétfőn, junius 15-én este fél 8 órakor fontos ügyben tagértekezletet tart.

— **A pécsi keresztény szocialista egyesület** XIII. Leó pápa örökemlékü munkáskörlevelének, a Rerum novarumnak emlékére kulturális szociális estélyt rendez, junius 14-én, vasárnap este fél 9 órakor a József-utca 15. sz. helyiségében a következő müsorral: 1. Magyar Hiszekegy. Énekli az Ébredés dalkör. 2. Megnyitó beszéd. Mondja Komócsy István, kanonok. 3. Kovács Mátyás alkalmi szavalata. 4. A ker. munkásifjak zenekarának számai. 5. A körlevél ismertetése. Előadja Koródi Katona János, v. nemzetgy. képviselő. 6. Az Ébredés dalkör énekszámai. 7. Schmidt Mátyás egyesületi elnök leleplezi a Körlevél-szobrot. 8. A Borcsa leány. Egyfelvonásos szindarab. Belépődij nincs. Szives adományokat a költségek fedezésére hálás köszönettel fogadnak.

— **A 69-esek hétfőn,** junius 15-én a székesegyház Corpus Christi kápolnájában reggel 8 órakor ezredünnepük alkalmával ünnepélyes misét hallgatnak, melyre az elesetteknek és elhaltaknak hozzátartozóit meghivják. Este 9 órakor összejövetel a Pannonia sörözőben.

— **A kat. legényegylet kertmegnyitó ünnepélye.** A pécsi kat. legényegylet junius 21-én, vasárnap délután 4 órai kezdettel tartja ujonan átépitett udvari helyiségében a szokásos kermegnyitó ünnepélyét. A már eleve is nagy sikerünek igérkező kertmegnyitó ünnepély programjának kiemelkedő számai lesznek, a tekeverseny az egylet ujonan épitett fedett pályáján, a versenyen hölgyek is résztvehetnek, konfetti és szerpentin csata az egylet gyönyörüen átalakitott kertjében, amerikai árverés, tréfás sorsolások, zsákba macska árulással, zenés céllövészet, női és férfi szépségverseny világpóstával. Mindezt a kellemes szórakozást tánc fejezi be, amelyhez a zenét az egylet kipróbált zenekara szolgáltatja. Belépődij személyenkint 15 ezer, családjegy 3 személyre 40 ezer korona. Felülfizetéseket az épitkezés céljaira köszönettel fogad a vezetőség.

Erős, masszív bükkfából

nyugágyak

180 ezer koronáért (093

Allaga cégnél, Siklósi-u. 3.

3 betörés volt ma hajnalban Pécsett

Pécs, jun. 13. — Szerdától csütörtökre virradó éjjel minden bizonnyal ugyanazon betörő társaság a város különböző pontjain, három betöréses lopást követett el. A betörők a vasroló felfeszitésével hatoltak be az üzletekbe, ahonnan több milliónyi értéktárgyat és készpénzt vittek el.

Az első károsult *Polláh* Mihály Rákóczi-uti mészáros és hentes. Az ismeretlen tettesek felfeszitették az üzlet lakattal bezárt vasredőnyét és ilymódon behatolva az üzletbe feltörték a pénzesszekrényt. Azonban kellemetlen csalódás érte őket, amennyiben a várt milliók helyett csak 200 ezer korona összegü apró pénzt találtak a pénzes kazettában.

A csekélyke összeget valószinüleg bosszankodva ugyan, de mégis zsebrevágták a betörők.

Az első, nem sok sikerrel járó expedició után *Krisztovics* Sándor baromfitelepét látogatták meg. Itt alaposan megdézsmálták a baromfiakat ugy, hogy reggelre ébredve üres baromfiólak meredeztek a meglopott gazdára. Az elvitt baromfiak értéke túl haladja az egymillió koronát.

Végül *Vágó* Kálmán, Ferenciek-utca 38. szám alatti kereskedését dézsmálták meg. A betörők itt is erőszakkal és álkulccsal dolgoztak. Az üzletben összepakoltak mindent, ami szemnek és szájnak ingere és a jól végzett munka tudatában, alaposan megrakodva befejezték működésüket. A károsult kereskedő becslése szerint az elvitt áruk értéke felülhaladja a két millió koronát.

Az államrendőrség pécsi kapitánysága a feljelentésekre széleskörü nyomozást indított meg a vakmerő betörőtársaság kézrekeritésére.

A mezőgazdasági helyzet rosszabbodott

Budapest, jun. 13. — Az utóbbi két hétben kevés esővel hüvös és szeles idő járt, amely a vetésekre hátrányos volt, mert a szelek kiszáritották a talajt, a leesett esőmennyiség pedig kevés volt. Országszerte, de különösen a Tisza vidékén, igen sürgősen szükség volna jó kiadós esőre. — Az általános mezőgazdasági helyzet a legutóbbi vetésjelentés óta rosszabbodott, csak a Dunántulon javult némileg. A repce kévékben holdankint 5.41 q valószinü termés. Buza szemfejlődése visszamaradt, minősitő becslése 2.62 (minősitő becslésnél 1 egyenlő kitünő, 2 egyenlő jó, 3 egyenlő közepes, 4 egyenlő gyenge, az 5 rossz termést jelenti). Rozs vetés ritka, a kalász több helyen ablakos. Minősitő becslése 2.86. Őszi árpa elvirágzott, a tavaszi kikalászolt, keleten ritka alacsony áru. Minősitő becslés 2.58. Zab roszszul fejlődik, zászlaját kihányja. Minősitő becslés 2.99. Tengeri és burgonya jól birják a szárazságot. Minősitő becslésük 2.38—2.39. Bab fejlődése megakadt. Minősitő becslése 2.69. Lóhere és lucerna alig közepes első kaszálást adott. A gyümölcs általában elég jó termést igér, minősitő becslése fajták szerint 2.37—2.38. A szőlők fejlődése kedvező.

Férfi kalap javitás
25 ezer
sapka varrás
15 ezer korona
a Pécsi Kalapgyárban,
Király-utca 37. szám.

Uj arankairtó szer

Pécs, jun. 13. — Lóheretermelésünk legnagyobb ellensége a lóherefojtó aranka (Cuscuta Tifolii), amelynek irtását földmivelésügyi miniszteri rendelet is kötelezővé teszi. Sajnos ezideig nem rendelkeztünk oly szerrel, melynek segitségével az arankairtás aránylag kis költséggel gyorsan, de e mellett radikálisan és megbizható módon eszközölhető lenne.

Ezért a gazdaközönség osztatlan érdeklődésére tarthat számot az a kisérlet, melyet junius 10-én a M. kir. növényélet, és kortani állomás hivatalos közremüködésével az üszögi uradalomban eszközöltek.

Kipróbálás és hivatalos kivizsgálás tárgyát a külföldön már évek óta ismert „Oxalmort" néven szabadalmazott arankairtó szer képezte, mely az arankát egyszeri bepermetezés után (24 órán belül) teljesen megsemmisiti.

Ezen rendkivül fontos és értékes szer előnye értesülésünk szerint abban rejlik, hogy az aranka teljes kipusztitása mellett — bár a lóhere (lucerna) földfeletti részeit is tönkreteszi — épségben hagyja az évelő növény gyökereit s igy a lóhere (lucerna) néhány napon belül uj fejlődésnek indul s teljes hozamot adhat.

Az Üszögön megejtett kisérlet az első tényt, — t. i., hogy az aranka 24 órán belül megsemmisül, — teljes mértékben beigazolta. A növényélet és kortani állomásnak a vizsgálattal megbizott szakközege 2 hét mulva ujból ki fog Üszögre szállni annak megállapitására, vajjon a lóhere gyökerei — a permetezett aranka foltokon — tényleg épségben maradtak-e s hogy a lóhere ezeken a helyeken milyen fejlődést mutat.

A hazánkban több nagyobb uradalomban megejtett magánkisérletek beigazolták azt, hogy az „Oxalmort" a lóherenemüeket nem pusztitja ki s igy semmi kétség sem fér ahhoz, hogy ezt a hivatalos kisérlet is meg fogja állapitani.

Az „Oxalmort"-ot annak előállitója (Josef Pastötter vegyészeti gyára Wien) európaszerte szabadalmaztatta s annak elárusitási jogát Magyarország területén a Baranyai Gazdák Részvénytársasága, Pécs, cégre ruházta át.

Tekintettel arra, hogy a lóherefojtó aranka kártevése Baranya vármegyében az utolsó évek során igen jelentékeny volt, kivánatos lenne, ha az „Oxalmort"-tal való védekezés minél szélesebb körben elterjedne.

Eredeti angol szövetek, kiváló minőségü mosó anyagok nyári ruhákra, nagy választékban és olcsón kaphatók:
Kovács és Nagy uri-divatáruházában
Pécs, Király-utca 11. szám.

HIREK

PÉCSI NAPTÁR

JUNIUS 14.

1378. Alsányi Bálint jogtudor és pécsi püspök (1374—1408) Nagy Lajos király megbizásából, mint a király képviselője Velencében járt, hol előterjesztette királyának és szövetségesének sérelmét s békés uton követelt elégtételt.

1809. A mai napi győri csata, melyben Baranyavármegye felkelő nemes csapata is részt vett, Napoleon nimbuszát elhomályositotta. Ez volt Baranyavármegye utolsó nemesi föl kelése.

1904. Opris Péter a pécsi pósta és távirda igazgatóság első igazgatójának olajfestésü arcképét, mit Jakabfyné festett — a pósta uj palotájába való költözés emlékére — a mai napon leleplezik.

JUNIUS 15.

1716. Baranyavármegye közgyülése báró Nesselrode Vilmos pécsi püspök és főispán elnöklete alatt Madarász László alispán (1710—1716) helyébe Daróczy Ferencet választotta meg. Ugyan ezen a közgyülésen fő perceptorrá Friebaisz Antal választatott meg.

1849. Stokucha és Borotta horvát határvidéki katonai parancsnokok bombázással támadták meg Pécs városát. A város minden lakósa, papjai s papnövendékei is fegyvert ragadtak. Ekor történt, hogy a szelid lelkü Zsinkó István, akkori szemináriumi lelki igazgató is fegyvert fogott városának védelmére.

1861. Baranyavármegye közgyülése a hus fontjának árát egy krajcárral felemelte, s igy a hus fontja 17, 18, 19 krajcárba került.

1914. Pécs szab. kir. város közgyülése Szalay Imre bárót, a Magyar Nemzeti Muzeum igazgatóját — a város kulturális érdekei körül tanusitott nagy buzgalmának elismeréseképen — a város diszpolgárául választotta.

— A polgármesteri jelentés. Nendtvich Andor polgármesternek a hétfői közgyülés elé terjesztendő jelentése első sorban az egyetem klinikáinak Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter által személyesen történt felavatásáról emlékezik meg. A törvényhatósági bizottsági tagok közül Vlasics Ferenc, a tisztviselők közül Kraft János ny. iktató hunytak el. A létszámcsökkentés során a belügyminiszter a napidijasok, altisztek és szolgák létszámának további 10 százalékkal való csökkentését rendelte el. A közegészségi állapot kedvező. A rokkantak igényeinek ujabb megállapitása most van folyamatban. Az első negyedévben a város bevételei 9 milliárd 303 millió 754,746 koronára rugtak, mig a kiadások összege 8 milliárd 217 millió 693,114 koronát tettek ki. Az együtesen kezelt közadókból egy milliárd 394 millió 105,970 K folyt be, a forgalmi adóból a várost megillető részesedés egy milliárd 916 millió 875,442 K. A májusi negyed fizetésekor létesitett három adópénztár beállitása folytán torlódás nem volt, pedig az adófizetők száma meghaladja a tizenkétezret. Megemlékezik még a jelentés a vizellátási korlátozásokról a város pereiről és végül a villamos és légszeszteleprol.

— Justus Miksa meghalt. Justus Miksa olajgyáros, a pécsi izraelita hitközség érdemes elnöke ma reggel 5 órakor Balatonfüreden váratlanul elhunyt. Justus Miksa halála őszinte részvétet keltett a városban, ahol széles körökben ismerték. Mintegy két héttel ezelőtt a 67 éves Justus Miksa gyengélkedett s amikor jobban lett régi szivbajának és érelmeszesedésének gyógyitására Balatonfüredre utazott, ahonnan éppen az utóbbi napokban állapotának javulásáról jött hiradás. Ma hajnalban váratlanul rosszul lett s reggel 5 órakor szivszélhüdés következtében meghalt. Holttestét családja Pécsre szállitja s itt hétfőn délután fél 6-kor temetik az izr. templom udvaráról. Halálát özvegye, egyetlen fia és a kiterjedt rokonság köztük a Deutsch család gyászolják.

— Siklósi diákok pécsi tanulmányutja. A siklósi községi polgári fiuiskola tanulói az idén Pécsre tettek tanulmányi kirándulást. A negyedik osztályu tanulók már pénteken délután jöttek, hogy megtekintsék a villanygyárat és a Pannónia sörgyárat. Mindkét helyen megfelelő magyarázattal szolgáltak, sőt a sörgyárban — szives vendégszeretettel — egy hordót csapra is vertek, hogy a fiatalság a sör jóságáról is meggyőződjék. A teória után a valóság következett. Ez a legjobb reklám. Este a Park moziban voltak. Szombaton reggel az első, második és a harmadik osztály tanulói érkeztek meg, kiket a vasutnál a negyedik ostály tanulói vártak. A fiuk kiséretében voltak: Szohner Sándor igazgató, Beck Rezső, Eifried Ágost, Vörös László és Pál Károly tanárok. Rónaky Kálmán alapos kalauzolása és magyarázata mellett megtekintésre kerültek a kenyérgyár, a nagy tejcsarnok, a muzeum, a tüzoltó laktanya, a kórházi török mecset és a konyha, majd a székesegyház a két kubikulummal, ugy a püspöki és kononoki temetkezési helyekkel, a kat. kör helyisége, a szeminárium és az ott elhelyezett a régi apostol szobor csoport, végül a vármegyeháza a közgyülési teremmel. Délután a Tettyére rándultak, ahol a pécsi polgáristákkal még futballversenyt is rendeztek. Az estéli vonattal — sok szépnek látása és tanulságos dolgok hallása után — vigan tértek haza.

— A tavasszal beállt olcsóbbodásról fog meggyőződni ha férfi, fiu és gyermekruha posztó és bélésáru szükségletét Páll Ödönnél, Széchenyi-tér 18. fedezi.

— A PAC uszószakosztálya értesiti működő tagjait, hogy junius 14-én vasárnap délelőtt fél 10 órakor a Royal különtermében jelenjenek meg az uszótréninek megbeszélése végett. Minden érdeklődőt szivesen látnak.

— Legolcsóbb és legjobb kakaó a Sopianae cukorka gyárban kapható.

— Kihágási itéletek. Az elsőfoku városi közigazgatási hatóság mezőrendőri kihágásért megbüntette Kaltenbach Ferencnét 200,000 koronára, mert tyukjai idegen területen jártak, Nádosi Józsefet 50,000 kronára, mert idegen területen fenyert szedett, közegészségügyi kihágásért Weisz Istvánnét, mert a sertéstrágyát és szemetet a Mindenszentek temploma keritése mellé hordta, Bónics János pöcegödörtisztitó vállalati kocsist 200,000 koronára, mert a hordó tartalmát az Ispitaalja-dülőben az uttestre öntötte ki, iparügyi kihágásért Steller Henriket 600,000 koronára, mert iparengedély nélkül cserepesmunkát vállalt, végül Stark Gézát 50,000 koronára, mert alkalmazottját munkakönyvvel nem jelentette be.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, építész

és Rottmann Elemér
közös terve az egyik 500 p-ős
díjat nyerte el a budai
Árpád gimnázium pá-
lyázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 9. sz. 8. old.

MDK

366. Jakabffy Zoltán,ép.
szül.Budapest,1877.
Okl.kelte: 1901. sz.:2270.

A m.kir.József müegyetemen oklevelet, absoluteriu
vagy oklevélhonositást nyert épitészek névjegyzéke
1873-1928-ig.

ÉP-IP -ÉP.MÜV. 1931.márc.1. 41.1.

MDK

JKkabffy Zoltán, épitész

a választmány tagja lett.

A végrehajtó bizottság tisztikarának kialakitása 1929 ápr.22.-én.

Nemzetközi épitész kongresszus Budapesten. MMÉE Közl.

1929 máj.26. 135.,136.l.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, épitész

tervezte a budapesti Erzsébet-
rállót az Egyetem-utcában.

Ismertetés és képek:

- Épitőművészet. Bp.1914. 38.évf. 26.sz.
270-271.old.
1-3.á.

Épitőipar -

MDK

Jakabffy Zoltán

A mü- és közép. szakoszt. ...ülésének jegyzőkönyve.
MMÉEKözl 1929. VI.9. 147. l.

MDK

Jakabffy Zoltán építész

Egyleti Közlemények. MMÉEKözl. 1929. IV.14. 103 l.

MDK

Jakabffy Zoltán

épitész

Egyesületeinkből. Vállalk. Közl. 19o7.márc.2o. 4.l.

MDK

Jakabffy Zoltán építész

Egyleti közlemények. MMÉEKözl 1929. IV.14. 103 l.

MDK

Jakabffy Zoltán

Az 1927-évi Fittler-érem biráló-bizottságának póttagja.

Cikk:Egyleti közlemények.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye
LXI.k.47-48.sz.302.o.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, építész

Banner Zoltánnal közösen készített terve a miskolci közlekedő pályázatán első díjat nyert.

Homlokzati nézet és alaprajz:

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1922. évf. 5-6. sz.

17. old.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, épitész

a Kiállitási bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, építész

irodájával együtt résztvett a Kongresszus Végrehajtóbizottságának munkájában

XII.Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 17.old.

Jakabffy Zoltán MDK

Szombathelyi kórház I.dij.

Az aggteleki barlang bejárata

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Jakabffy Zoltán épitész

beregszászi törv.épület terve-pályázat

Építészet. Arch. Magyar Pályázatok, 1907.
V.évf.1.sz. 28 l.

MDK

Jakabffy Zoltán, a Nemzeti Szövetség ép. szakosztályának elnöke, a küldöttség tagja a Grand Prix megvalósításáért folyó mozgalomban.

Ép. Ip. - Ép. Művészet: Építőművészek a kultusz-minisztermél. 1927. II. 15. - 28. l.

MDK

Jakabffy Zoltán épitész

A mü- és középitési szakoszt. ülése... Épitő Ipar, 1909, nov. 21. 47.sz. 438 l.

Ács (Komárom)

Ref.templom, ~~egyetlen~~ homlokzat
órás párkánnyal és gulasisakkal.
Egyeneszáródásu szentély. Két a
ből, megújitva 1765-ben / csak a
fallal keritve. Épült 1640-ben,

(Kováts J. István: Magyar reformátu
Izlona, 1951)

MDK

Jakabffy Zoltán épitész

Becz Jenő: A tav. tárlat épitészeti csoportjáról
Képzőművészet, 1928. 8-9.sz. 98 l.

MDK

Jakabffy Zoltán

Vas vármegye és Szombathely közkorháza, repr. I. dijat nyert pályamü

Épitő Ipar - Épitő Müvészet. 1926. febr. 1.

MDK

Jakabffy Zoltán és Ybl Lajos

A kecskeméti állami elmegyógyintézet tervpályázatán pályamüvüket megvették

Magyar Épitőmüvészet 19o8. 4. sz. 28.l.

MDK

Jakabffy Zoltán és K. Csiszár Ferenc

Magyar Pályázatok. 1904/5. 12. sz. 8-10.l.

MDK

Jakabffy Zoltán, Paulheim Ferenc és Fischer József
építészek

harmadik dijat kapták.

A fövárosi kislakás -tervpályázatok. /Németvölgyi-ut, Róna-utca, Kisfaludi-utcában épitendö bérházak./
Képzömüvészet.1927. 5.sz. 17-18.l.

MDK

Jakabffy Zoltán, XXép.

A fővárosnak a Németvölgyi uton, Róna uccában és kisfaludiuccában épitendö bérházainak tervpályázatán harmadik dijat kapta.

Közös terv: Paulheim Ferenc, és Fischer Józseffel

Becs

Rácz Jenö müépitész: A fövárosi kislakás-tervpályázatok.

Képzömüvészet. 1927. 3.sz. 17-19.l

Jakabffy Zoltán: építész M.D.K.

Császár [Ferenc] építésszel hőrösen második díjat nyert a gyulafehérvári törvényre-zési palota és fogház pályá-zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

okt. 26. sz. 3. old.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán, építész

tervét megvételre javasolták a beregszászi törvényhatósi épület pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

jan. 16. sz. 10. old.

MDK

Jakabffy Zoltán

Vas vármegye és Szombathely közkorháza, repr.
I. dijat nyert pályamü

Épitő Ipar Épitő Müvészet 1926. febr. 15.
33,35.l.

MDK

Jakabffy Zoltán

Épitő Ipar. 19o8. aug. 16. 323.l.

MDK

Jakabffy Zoltán

A szinházépitès fejlődése.
Épitő Ipar 1908. aug. 30. 339.l.

MDK

Jakabffy Zoltán

Jakabffy Z.: A szinházépités fejlődése. Épitő Ipar 1908. aug. 2. 305.l.

MDK

Jakabffy Zoltán

Jakabffy Z.: A szinházépités fejlődése. Épitő Ipar 19o8. szept. 6. 348.l.

MDK

Jakabffy Zoltán,ép.

239. Szombathelyi kórház.I.dijjal jutalmazott terv.

240. Az aggteleki barlang bejárata. mgt.

KMT 1928.tav.kiáll. Kat. 14.1.

Jakobffy Zoltán, építész M.D.K.

dolgozta ki Kertész K. Róbert
nek egy előadásában ismertetett
javaslatához az új Nemzeti
Szinház tervét, a Rákóczi-ut
elején lebontandó régi helyén,
mellyel szemben, a Rákóczi-ut
másik sarkára Kertész K. R. az új
Nemzeti Muzeumot javasolta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

jan. 29. sz. 12. old.

Balatonföldvár. (Folytatás.)

Hogy pedig a fürdőtelep társadalmi hivatásának is megfelelhessen, a részvénytársaság igazgatóságának hathatós tevékenységével sikerült a *Balaton-klubot* megalkotni és azzal a Balaton körüli társadalmi életnek oly hatalmas gócpontot létesíteni, amelyre még néhány évvel ezelőtt gondolni sem lehetett volna.

A klubnak ma száznál több alapító- és ötszáznál több rendes tagja van, akik mindössze nagyon csekély összeggel járulnak ugyan a klub költségeihez, hatszáz uri embernek egyesülése mégis oly erkölcsi és anyagi erőt adott a klubnak, hogy annak sikerült már az első esztendőben három méter magas 1200 m^2 kiterjedésű plateaun klubházát is megépíttetni. Mint fényes eredményt állíthatjuk oda, hogy a klubépület 50.000 korona költsége teljes kiegyenlítést nyert egy, az épületre felvett és kényelmes amortisátiós kölcsön felvételével. Bátran mondhatjuk, hogy a vasbétonból kiváló ízléssel *Ray* Rezső építész és dr. *Zielinski* Szilárd mérnök által tervezett klubépület nemcsak a Balatonnak, de az ország bármely nyaralóhelyének díszéül szolgálna. (L. a rajzokat.)

Ma már a klub pezsgő életnek a középpontja. Az ott tartani szokott nyári hangversenyek oly közönséget vonzanak oda, aminőt kevés üdülőhely mutathat fel az országban.

A múlt év folyamán pedig a klub még egy másik épülettel is bővült. A klub igazgatósága meg tudta ugyanis nyerni néhai *Törley* József pezsgőgyárost arra, hogy kizárólag a klub tagjai részére közvetetlenül a klubépület mellett egy kisebbszerű *szállóépületet* emeltessen. Törley József szívesen engedett a kérésnek és bárha az épület befejezését ő meg nem érhette, özvegyének áldozatkészsége lehetővé tette, hogy a kiváló csinnal berendezett, téli lakásra is teljesen alkalmas, kényelmes épület az idén rendeltetésének átadassék. Ennek a kizárólag a klub céljaira szolgáló szállónak — melynek ugyancsak Ray Rezsőtől való terveit (alaprajzát és képét) szintén bemutatjuk — létesítésével lehetővé van téve, hogy nőtlen fiatal emberek is, akik a telepen csak rövidebb ideig tartózkodnak, ott levő ismerőseiket a nyár folyamán meglátogathatják és ott megfelelő elhelyezést találjanak. Nagy szükség volt eme szállóra, mert enélkül alig volt lehetséges, hogy fiatal emberek, különösen nyáron, a telepre jöjjenek. A klub lelkes igazgatósága hathatósan közre fog működni a balatonföldvári társas élet emelésén és ezáltal megadja a fürdőhelynek azt a vonzóerőt, amelyre annak a természeti kincseken felül szüksége van, hogy a magyar fürdőéletben neki megfelelő helyet elfoglalhassa. *bfw.*

(Folyt. köv.)

A szinházépités fejlődése.

Iakabffy Zoltánnak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. é. jan. hó 13-án tartott fölolvasása. (Folyt.)

1636-ban pestis miatt a szinházi előadásokat betiltották, majd a parlament lerombolásukat rendelte el, a szinészeket pedig gonosztevőknek deklarálta; ezzel az angol szinház fejlődését nemzeti irányban mintegy elvágták. Néhány évvel később a szinházi előadások újra polgárjogot nyertek. Ekkor nem a régi angol rendszer támadt föl, hanem az olasz opera behozatalával az olasz szinházi elrendezés és a kulissza-szinpad váltak használatossá s eltűnik hosszú időre a fejlett drámai művészet is.

Németországban a reformatio idejében még állandó szinpadot nem találunk. Vándor szintársulatok járták be az országot s részint az angol, részint pedig a mysteriumszinpadhoz hasonló szinpadon mutatták be kezdetleges játékaikat; megjelentek ünnepélyek alkalmával a nagy urak palotáiban, szinpadjukat esetről-esetre állították föl.

Később, valószínüleg angol minta után, állandó szinházakat építettek, melyek olyas változásokon mentek keresztül, mint azt a ma is fönnálló oberammergaui passiójátékok szinpadja mutatja. Az angol szinpadhoz hasonlóan nyilt pódiummal rendelkezik, melyhez hátul függönynyel elzárható hátsó szinpad csatlakozik; emellett a két oldalt levő kapukon át Jeruzsálem utcáinak perspektivikus képe látható. Ez az elrendezés némiképp emlékeztet a vicensai Teatro Olimpico szinpadára. A német szinpad fejlődésére azonban semmi befolyással nem volt, mert ezen a szinpadon csak egy bizonyos drámafaj, illetőleg csakis egy dráma volt helyesen előadható. A XVII. század első felében az olasz operákkal együtt az olasz kulisszaszinpad Németországban is otthonos lett. A nézőtért részint olasz, részint pedig francia minták után alkották. A déli részeken és az osztrák tartományokban az olasz rendszert, az északi részen és a Rajna mentén pedig a franciát vették át.

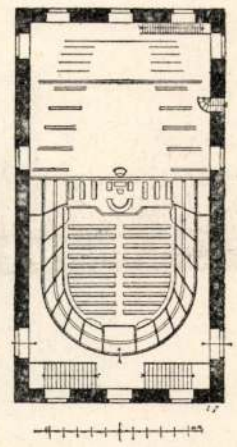

20. ábra. A hannoveri szinház alaprajza.

Az első állandó szinház a hannoveri volt, melyet Tomaso Gineti épített 1686-ban francia minták után; kiképzése egyszerű, nézőtere félkörrel lezárt hosszukás négyszög, mellékhelyiségei nincsenek — a keskeny páholyfolyosón és két szűk lépcsőn kívül (20. ábra). Nevezetesebb a Galli által 1750-ben épített drezdai operaház és a müncheni szinház, melyet Cuvillier épített 1760-ban; ez a mai Residenztheater, nézőtere a régi, csak szinpadját és mellékhelyiségeit alakították át. Nevezetes még a berlini operaház; a nézőtérnek elliptikus alapalakja van, padlóját hatalmas facsavarok hordották, melyek hivatva voltak ünnepélyek, bálok alkalmával a nézőtér padlóját a szinpaddal egy síkba emelni, e célból szinpadja is építészi kiképzést nyert. Később Langhans átépítette s körül belül ma is úgy áll. Németországban új rendszer tehát nem keletkezett. A renaissance-kor szinházai a multé, de történeti jelentőségük mellett nagy és fontos befolyást gyakoroltak és gyakorolnak ma is a modern szinház fejlődésére.

A modern szinház első jelenségei tehát a renaissance korában keletkeztek; az olasz szinházak voltak az úttörők,

21. ábra. A drezdai szinház.

a franciák már járt úton haladtak s bizonyos mértékben, különösen ami a művészi kiképzést illeti, tovább fejlesztették a szinház-építészetet.

A pármai Teatro Farnese megépítésétől egész körülbelül a mult század közepéig lezajlott időt egy korszaknak vehetjük; s ezt a modern szinház fejlődési korszakának nevezhetjük. Ez az időszak teremtette meg a kulisszaszinpadot és a páholyos nézőteret, lényeges továbbfejlődést azonban nem hozott. A renaissance szinházaiban a fősúlyt majdnem kizárólag csak magára a nézőtérre és a szinpadra fektették; de nem törekedtek arra, hogy a mellékhelyiségeket is a díszes nézőterekhez méltóan, képez-

zék ki. Ez a körülmény valóban csodálatos, mert úgy egyéb középületekben, mint a magánházakban is igen jelentős szerepet játszanak a díszes előcsarnokok és a monumentális lépcsők.

A XIX. század közepétől fogva a szinházépítésben hatalmas fejlődés áll be; bár a szinpadi berendezés ugyanaz elvek szerint készül, a nézőtér sem szenved határozott módosítást, de a kiképzés tekintetében és az alaprajzi elrendezés szempontjából lényeges újításokat kaptunk. Igyekeztek a jóllátás és a jólhallás kívánalmainak eleget tenni, a közönség kényelmét előmozdítani és tűzbiztonságáról gondoskodni; e célból a nézőteret széles folyosó

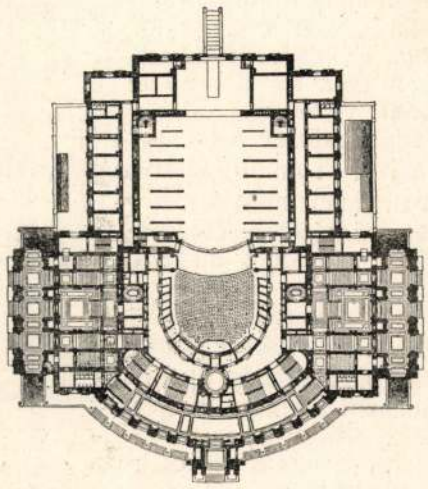

22. ábra. A drezdai szinház alaprajza.

övezi, tágas előcsarnokok és kellő számú lépcsők biztosítják a kényelmes közlekedést. Törekedtek az épület összes helyiségeit kívülről megmutatni, szóval a külső tömeg összhangban áll a belső térrel. Jellemzően emelkedik ki a szinpad hatalmas oromfalával és a nézőtér nagyszabású kupolájával (21. ábra). 1850-től valóban fénykora kezdődik a szinházépítésnek, mert ez időben épülnek a világ legnagyobb és a leggazdagabb kiképzésű szinházai. Ilyenek a párisi, bécsi, drezdai operaházak, a lipcsei, a frankfurti szinházak és a bécsi Burgtheater stb.

E korszak legkiválóbb építésze Gottfried Semper, a drezdai szinházban új rendszert alkotott. A külső hom-

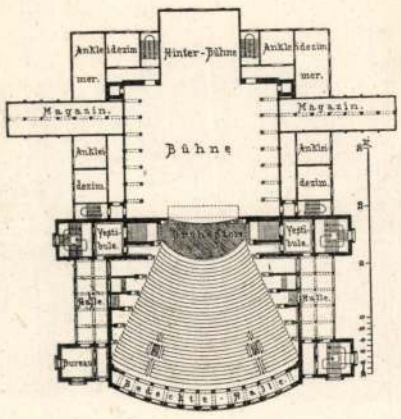

23. ábra. A bayreuthi Wagner-szinház.

lokzat klassikus formában nyert kiképzést; ez a külső forma a belső elrendezést tükrözteti vissza. A régi drezdai szinházban a főhomlokzat alapvonala teljes félkört képezett, az újjáépítésben azonban a főhomlokzat szegment vonalban emelkedik; azaz a nézőtér félköríves határfalának középpontja nem esik egybe a főhomlokzat körívének középpontjával, hanem hátrább, közelebb a szinpadnyiláshoz vették föl. Ez újítással Semper külsőleg kedvezőbb hatást ért el. Mindenesetre szép elrendezés s nemcsak világosan mutatja az épület rendeltetését, de egyúttal a köríves előcsarnok a beözönlő embertömeg helyes szétosztására is alkalmasnak bizonyult (22. ábra). Díszlépcsője nem a középen van, minthogy az ily elrendezéssel ez jóformán lehetetlen és nagy térpazarlással járna, hanem kétoldalt. Úgyszintén kétoldalt vannak a kocsi-följárók és még egy-egy kisebb előcsarnok, melyek a főhomlokzaton lévő köríves nagy előcsarnokkal közvetetlen összeköttetésben állanak. A kétoldalt elrendezett díszlépcsők az I. és a II. emeletre vezetnek s tulajdonképpen a páholyközönség közlekedésére szolgálnak; a többi emeletekre a nagy előcsarnokból indulnak szimetrikusen elhelyezett lépcsők, melyek a nézőtér körülfutó folyosója és az ezzel párhuzamos előcsarnok között találtak célszerű helyet. A mellék-lépcsőknek ez az elhelyezése a mai elveknek és a szinházépítő szabályzatoknak nem felelnek meg, amennyiben a lépcsők az épület belsejében vannak és a szabadba direkt kijáratuk nincs.

A nézőtér kiképzésében Semper nem ad semmi újat; az olasz páholyrendszert alkalmazza, de izlésesebb és művészibb kiképzésben (24. ábra. Jövőre közöljük). München részére tervezett Wagner-szinház tervében azonban határozottan új rendszert alkotott (25. ábra. Jövőre közöljük). Visszatér a klassikus nézőtérhez, elhagyja a páholyokat s csak a földszinten rendez el emelkedő üléssorokat. Ilyen szellemben épült a bayreuthi Wagner-szinház, azonban teljesen művészietlen kiképzéssel és ideiglenes jelleggel (23. ábra). Sempernek másik kiváló alkotása a bécsi Burgtheater, melyet Hasenauer fejezett be. (Folyt. köv.)

VEGYESEK.

Hidáthelyezés. Győrött a Rába szabályozásával kapcsolatban a Rábcának, mely eddig a Rábával közösen torkolt a Dunába, új medret ástak, azért a városban lévő 42 *m* nyílású vashidat a több kilométer távolságban lévő új mederre át kellett helyezni; ezt a ritka és érdekes munkát a múlt héten hajtotta végre a győri vagongyár *Martin* János Tamás és *Longer* Károly főmérnökök vezetésével. A hídat fölemelték és vizen szállították új helyére. Ez a pompás lefolyású művelet is igazolja, hogy a magyar műszaki kar már a legnehezebb technikai föladattal is sikerrel birkózik meg.

Halálozások. *Faragó Lipót* mérnök, min. osztálytanácsos a földmívelésügyi miniszteriumban, az Országos Vízépítési Igazgatóság tagja, a magyar vízépítő mérnöki kar egyik legkiválóbb munkása folyó hó 7-én rövid szenvedés után élete legszebb szakában, 54 éves korában nógrádverőcei birtokán elhunyt; 9-én temették el Budapesten a Kerepesi-út melletti temetőben számos budapesti és vidéki kartársa részvételével. — **Olbrich József** építész, a darmstadti művész-kolónia vezetője, 40 éves korában elhunyt. Halálával a secessionisták egyik vezető embere dőlt ki, különben a bécsi Hasenauer tanítványa volt, és legismertebb műve a bécsi secessio-kiállítási épület; legutolsó alkotásai a kölni műcsarnok és Düsseldorfban a Tietz-féle árúház. Béke poraikra!

A régi Róma. 1907-ben az olasz parlament az antik műemlékek védelme érdekében törvényjavaslatot fogadott el, amelynek célja bizonyos határokat szabni annak az építőtevékenységnek, amely a világ egykori fővárosában a legutóbbi években megkezdődött és amely kíméletlenül értékesíteni törekszik még a műemlékekkel elfoglalt telkeket is. A törvényjavaslat úgynevezett *monumentális zónát* állapít meg a Forum Romanum és Palatinustól egészen a Porta San Sebastiano, Porta San Paolo és a Circus Maximus-ig. Ebben a zónában vannak körülbelül mindazok az antik műemlékek, amelyek a művészettörténet szempontjából pótolhatatlan becsüek, amelyeknek fönntartása tehát nem csupán Olaszországnak és így első sorban Rómának anyagi érdeke, hanem első rangú művészeti fontosság is. A kijelölt nagy terület teljesen függetlenül és érintetlenül fog maradni; a műemlékek között már fölépült különböző új lakóházak, gyárak és ipartelepek kivétel nélkül lebontatnak és parkoknak adnak helyet. A nagyszabású tervet oly sürgősen akarják foga-

Jakabffy Imréné

iparmüvész

l.

Müvészi Ipar

1906. 91. l.

LM R. T. BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 9

oly egyének kerüljenek, kik nem iparosok; különben bármily jó intentióval készüljön is az ipartörvény, a testületek halva született intézmények lesznek, ha azokat a jogászok prédájává teszszük.

A többi tisztviselő qualificatióját is túlságos szigorúan állapítja meg a tervezet, mert ily módon a testületek tisztviselői oly magas igényekkel fognak fellépni, hogy azoknak kielégítése a testületek tagjainak nagyonis nagy megadóztatását tenné szükségessé. Igen természetesnek tartom egyébként, hogy az állam, ha saját teendői nagy részét a testületekre bízza, azokat anyagilag is támogatni köteles, mert elvégre a testület nem statisztikai adatgyüjtő és nyilvántartó intézmény.

A testület fegyelmi bizottságot választ, melynek tagjai esküt tesznek, hogy ítéleteikben a törvényt, az annak alapján létesült szabályzatokat meg fogják tartani. E bizottságok nemcsak a tisztviselők, de a tagok, illetőleg megbizottak eljárását is megbírálják. A testület elnökévé, elüljárói taggá, megbizottá stb. vagy tisztviselővé választott személyek neve stb. a felügyelő hatóságnak 8 napon belül bejelentendők, mely a 644. §. szerinti kizárási ok fennforgása esetén a választást megsemmisíteni tartozik. A testület önkormányzati szervei, azok tagjai, a bizalmi férfiak, megbizottak és tisztviselők által hivatalos eljárásukban, hivatalos hatalmuk felhasználásával, harmadik személynek jogellenesen és saját felelősségüket is megállapító cselekménynyel okozott kárért a testület felelős, melytől csak úgy mentesül, ha a károsított jogorvoslat által a kártól mentesülhetett volna, de ezt tenni vétkesen elmulasztotta. Az így okozott kárt a testületnek megtéríteni tartozik az, aki azt jogellenes eljárása által előidézte. Ha azonban az ily személyek a kárt hivatalos hatalmuk átlépésével, vagy hivatalos hatalmuk felhasználása nélkül okozták, a testület nem felelős. Aki a fennforgó ügyben közvetetlen érdekelt fél, sem a közgyülésben, sem egyebütt sem tanácskozási, sem szavazati joggal nem bír. A fegyelmi úton kiszabható pénzbirság az évi járulék 10-szeresénél, ismétlés esetén 20-szorosánál nagyobb nem lehet; a testület által fenntartott intézmények használásától, a szavazati, illetőleg választói jognak felfüggesztése pedig legfölebb egyévi, ismétlés esetén háromévi időre szólhat. Az ítélet ellen a felügyelő hatósághoz fölebbezhet az elítélt és az eljárást indítványozó, ily ítélet fölebbezés hiányában is annak bemutatandó. Minden fegyelmi vétség annak elkövetésétől számított egy év alatt elévül. A testület elüljárósága, annak tagjai, a bizalmiférfiak, a megbizottak és a tisztviselők a testületre ruházott iparhatósági teendők ellátásakor közhivatalnokoknak tekintendők, őket ekkor a büntető törvény megfelelő rendelkezései kötik és védik.

Ez igen üdvös ujítás, mert manapság pl. a békéltető eljárásban szerepelt elüljárósági tagok, midőn bírói tisztüknek eleget tettek, az ítélettel meg nem elégedett munkások által nemcsak szóval, de gyakran tettleg is bántalmaztattak és csak a rendőrség segítségével voltak képesek a megkéseltetéstől menekülni.

A testületek felett a felügyeletet első fokon székhelye szerint illetékes megyei alispán, illetőleg városi tanács gyakorolja; e hatóság köteles a testület közegeinek működését ellenőrizni, szükség esetén a fegyelmi eljárást megindítani, esetleg állásuktól felfüggeszteni; jogában áll a testület könyveibe, számadásába, levelezéseibe, jegyzőkönyveibe bármikor betekinteni és köteles az egész ügy- és vagyonkezelést legalább egyszer évenkint megvizsgálni. E hatóság az önkormányzati szerveket gyűlésre összehívhatja, azokon részt vehet, sőt megbizottja által azt vezetheti; ha látja, hogy azok törvényellenesen vannak megalkotva vagy működnek, a testület érdekeit veszél eztetik, azokat feloszlathatja, azok szerveinek új megválasztatását eltilthatja, sőt jogos a testületet saját közegei által, a testület költségére vezetni, illetőleg ha a választásokat a testületek meg nem ejtik, az önkormányzati szerveket ideiglenesen kinevezni. A felügyelő hatóság az önkormányzati szervek minden határozatát, mely a törvénynyel, szabályzatokkal vagy a testület céljával ellenkezik, illetőleg a tagok érdekeit veszélyezteti, megsemmisítheti, sőt saját hatáskörében is intézkedhetik. A felügyelő hatóság a törvény, illetőleg szabályzatok áthágása esetén az illető testületi közegeket 600 k.-ig terjedhető pénzbírsággal sujthatja. A testület működésének állandó felügyeletével a hatóság saját költségén állandó iparhatósági biztost saját tisztviselői köréből rendel ki, akit a testület minden üléséről, 3 nappal annak megtartása előtt, a napirend közlésével, értesíteni tartozik; ennek hiányában és a napirendben fel nem vett tárgyakról érvényes határozat nem hozható. Ha a biztos az ülésen meg nem jelenik, annak jegyzőkönyve 8 napon belül bemutatandó; ha a biztos ezután 3 nap alatt valamely határozatot kifogásol, akkor az végre nem hajtható. A felügyelő hatóság minden intézkedése ellen 15 nap alatt felebbezhetni a kereskedelmi miniszterhez. A felügyeletet másodfokban a keresk. miniszter, akár közegei útján gyakorolja, ki felügyeleti hatáskörében az elsőfokú hatóság teendőit is végezheti.

Amint ez intézkedésekből kiviláglik, a testület önkormányzati joga annyira meg volna szorítva, hogy csak azt szabad tennie, amit a felügyelő hatóságok akarnak. Ez nem önkormányzat. Ez annyit tesz, hogy a testület tagjai költségén, felelősség terhe alatt az állami közigazgatás egy részét végzi, úgy ahogy azt a mindenkori keresk. miniszter akarja. Minden lépéskor gyámságba ütközik, még a tagok érdekeit sem istápolhatja úgy, amint azt a tagok érdeke megkívánja, hanem a felügyelő hatóság szája íze szerint.

Milyen nehézkes volna az administratio, ha mindenről 8 nappal előbb az iparhatósági biztos értesítendő, ki kényelemszeretet vagy bármily más okból a gyűlésen meg nem jelent, 8 nap alatt, jegyzőkönyv utján, a hozott határozatokat tudomásul veszi, azokon napokon át rágódik és végre azokat kifogásolja vagy helybenhagyja. Ez a bürokratismus ne továbbja! A gyűléseken bármily üdvös dolgot javasolna valamely tag, elüljáró, tisztviselő stb., azt nem lehet határozattá emelni, mert természetszerűen erről a biztos úr előzetesen nem értesíttetett.

Az önkormányzati szerveknek jogukban állana a gyűléseken megjelenni, ott felelősség terhe alatt a határozatok hozatalában részt venni, de saját initiativából mit sem tehetnek. Alig hiszem, hogy ily szerepre valaki vállalkoznék.

Vagy van önkormányzat, vagy nincs. Ha van, a felügyelő hatóság kötelessége minden ülésen részt venni, ott megjegyzéseit azonnal megtenni, ha meg nem jelent, legfölebb utólagosan azt felelősségre vonni, aki törvény- vagy szabályelleneset cselekedett; de minden apró-cseprő ügyet beleavatkozása által napokig húzódó ügygyé felfúni, annyit jelent, mint a testület rendes működését megakasztani. Nem ilyen testületet kérnek az iparosok; nekik olyan testület kell, mely tagjainak érdekét a lehető legnagyobb gyorsasággal intézi. Ha az állam belátja, hogy a mai közigazgatásunk segítségére be kell vonni a testületeket, erre az iparosság kész, ezért áldozatokat hoz, mert végeredményeiben ő fogja hasznát látni, de tisztán állami érdekeket felölelő munkát reájuk hárítani nem lehet.

A felügyeletről szóló rendelkezéseket olyképp kell átdolgozni, hogy a testületek az állami érdekkel ellentétes intézkedéseket ne tehessenek, de tovább menni nem szabad; az erre szükséges intézkedéseket az iparosság természetesnek fogja találni.

A testület feloszlását közgyűlési határozat ki nem mondhatja, az csak a felügyelő hatóságok jogát képezi, melyet gyakorolhatnak, ha a testület törvényszerű feladatának meg nem felelhet; ily határozat intézkedik arról, hogy a tagok mily testületekbe vonandók be, amelyekre a testület vagyona arányosan átruháztatik. A testület iparhatósági teendők ellátásakor egymásközt és közegeikkel, valamint a feltétlen portómentes hatóságokkal teljes póstai portómentességet, más hatóságokkal vagy tagjaikkal való érintkezésben csak a megfelelő portómentességet élvezik.

Ez intézkedés az állam szűkmarkuságát bizonyítja; a testületek annyi közigazgatási feladatot hivatvák teljesíteni, hogy ennek ellenében a legcsekélyebb ellenszolgáltatás volna a teljes és feltétlen postai portómentesség megadása.

A testületek megalakításakor, illetőleg a meglevők megfelelő átalakításakor követendő eljárást a keresk. miniszteri rendelet fogja meghatározni. A testületek azon kereskedelmi és ipari kamarának levelező tagjai, amelynek területén működnek; ezek negyedévenkint a kereskedelmet, illetőleg ipart érintő, átalános érdekű tárgyak felett közös értekezletet kötelesek tartani, melynek tárgyait hivatalból, vagy a testületek javaslata alapján a kamara állapítja meg. Ez értekezleten a kamara kiküldöttje elnököl, a testületeket képviselik azok elnökei, vezető tisztviselői és az elüljáróság e célból kiválasztott tagjai. Ez értekezlet jegyzőkönyve a keresk. miniszternek bemutatandó, ki az értekezlet szervezetét, hatáskörét és eljárását rendeleti úton állapitja meg.

Lesz-e ez új intézménynek valamelyes haszna, az főleg a még ismeretlen miniszteri rendelettől függ. Mindenesetre ezzel egy némileg központi szervezet fog életbe léptetni, melynek módjában fog állani a szélesebb köröknek közös érdekű dolgait megvitatni és az érdekeltek kívánságait hivatalból a miniszter elé terjeszteni; csak meghallgattatást nyerjenek ezek, nehogy különben az egész ne legyen egyéb, mint időt fecsérlő, meddő ülésezés.

A XXXIII. fejezet (679—681. §§) szól az ipari nyilvántartásokról.

E 3 §-ból álló fejezet jóformán csak az egyéb helyeken már tárgyalt nyilvántartásoknak ismétlését tartalmazza. Ezek szerint a testület nyilvántartja tagjai üzleteinek tárgyát, azok állagában bekövetkezett

változásait lajstromozza, a tanoncokat, a segédszemélyzetet, az azoknak kiállított munkakönyveket, valamint a keresk. miniszter által elrendelt egyéb adatokat a rendeletileg megállapítandó módon. Amennyiben a fenti adatok bejelentései nem a testületnél történnek, ezek a hatóságok az adatokat három nap alatt a testülettel közölni tartoznak.

Uj dolog e fejezetben csak az, hogy *testületek által vezetett nyilvántartások adatai a kereskedelmi miniszter által elrendelt módon a pénzügyi igazgatás céljaira felhasználhatók.* Ugy látszik, ez intézkedés végett kellett a fejezet! Már pedig a testület nem lehet az adófelügyelőség adatgyüjtője, nem ily célra kéri az iparosság a kötelező testületet. Ez intézkedés törlését kell kérnünk.

(Folyt. köv.) *Sziklai Zsigmond.*

A szinházépités fejlődése.

Jakabffy Zoltánnak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. é. jan. hó 13-án tartott fölolvasása. (Vége)

Fellner és Helmer legtöbb szinházában az első emeleti lépcsők az előcsarnokból egy karban indulnak föl, itt tehát a földszinti néző csak az előcsarnok megkerülésével juthat az első emeletre, de ez közlekedés szempontjából célszerűbb, mint a Seeling-féle rendszer, mert az első emeleti közönség nem jut a földszinti ruhatárakba azért ott a tolongást nem növeli. Nevezetesebb szinházépületei a zürichi, karlsbadi, salzburgi, prágai szinház és a bécsi Volkstheater, továbbbá a budapesti Vígszinház

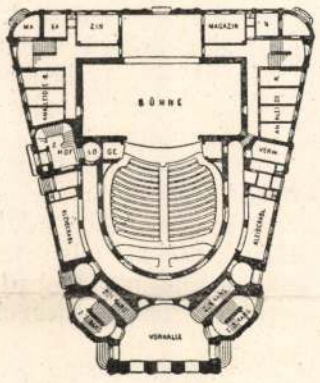

41. ábra. A salzburgi szinház.

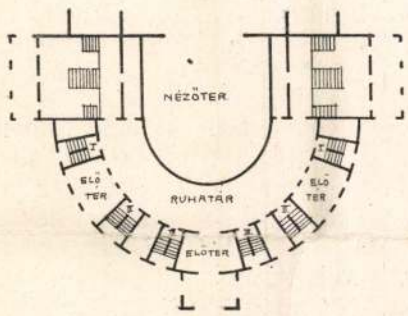

42. ábra. Az odessai szinház alaprajza.

stb. Ideális alakot kaptak a karlsbadi és a salzburgi szinházak előcsarnokai; ezek ugyanis félkörűek és sugárirányban nyílnak az ajtók, melyek a földszintre és az emeletekre vivő lépcsőkhöz vezetnek; ez mindenesetre a belépő közönségnek könnyű tájékoztatására szolgál (41. ábra). Fellner és Helmer az odessai szinházban a Semper-féle alapelrendezést követte azzal a különbséggel, hogy a melléklépcsőket nem az előcsarnok mögött helyezte el, hanem ezen kívül a főhomlokzatban és pedig sugárirányban megszakítva kisebb-nagyobb előterekkel. A tulajdonképpeni nagy előcsarnok, mely a közönség szétosztására szolgál, közvetetlenül övezi a nézőteret, tehát egyúttal páholy-folyosó is (42. ábra). Seeling, úgyszintén Fellner és Helmer is csak a szinpadot emeli ki jellegzetesen, a nézőtér egy tető alá jut az épület többi részeivel.

A legtöbb német fiatal szinház-építész Seeling nyomdokain halad. Igy a Dülfer által épített dortmundi (44. ábra.) és meráni szinházakban teljesen Seeling rendszerét találjuk; úgyszintén a Láng Adolf által épített budapesti Magyar szinházban is Seeling rendszere ismerhető fel. Fölemlítésre méltó még a kölni új Stadttheater, melyet Karl Moritz épített; alaprajzi elrendezésében Semper köríves előcsarnokát és Seeling rendszerét látjuk érvényesülni (43. ábra). A köríves csarnok két végén vezetnek az ajtók a földszinti nézőtérre és az első, második, úgyszintén a harmadik emeletekre vezető szimetrikus lépcsőkhöz; az első emeleti lépcsőknek megvan az intimebb jellegük is, amennyiben a földszinti páholy-folyosóval közvetetlen összeköttetésben vannak (45. ábra).

Érdekes, különösen külső kiképzése miatt, a brüsseli flamand szinház; az első emeletre két szimetrikus fölépcső vezet, mint ahogy azt a párisi Odeonban láttuk, a többi emeletre pedig szintén két-két szimetrikusan elhelyezett lépcsőn lehet följutni. A szinház külső homlokzatán — s ez igen karakterisztikus képet kölcsönöz neki, minden emeletnek megfelelőleg, összesen négy egymás fölött elrende-

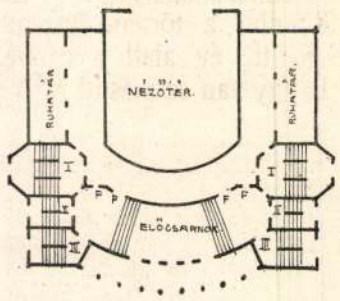

43. ábra. A kölni új szinház.

zett karzat vonul körül, a legalsónak a legnagyobb kiugrása van, a többiek fokozatosan visszaugornak. Ez a tűzbiztosság szempontjából igen érdekes és egyedül álló elrendezés; veszély esetén minden emelet magasságában közvetetlenül a szabadba lehet jutni (46. ábra).

Az újabb törekvések oda irányulnak, hogy minél kevesebb emeletsora legyen a nézőtérnek: a közönség nagyobb részét a földszinten helyezik el, a kisebb résznek pedig az első emeleten emelkedő üléssorokat alkalmaznak. Heilmann és Litman a müncheni Prinzregenten szinháznál csak földszinti nézőteret létesítettek 750 személyre. (45. ábra).

Fontos követelménye a modern szinpadnak, hogy gyors szinváltozásokra alkalmas legyen; ez különösen akkor kívánatos, ha a szindarab sok fölvonásból áll, melyek mind más és más szinhelyen játszódnak le. Különösen áll ez Shakespeare darabjaira, melyeknek egyes fölvonásai néha 4—5 különböző szinhelyt követelnek. Gyors szinváltozások elérésére már eddig néhány helyen, úgymint a berlini Neues Theaterban és a müncheni Residenz szinházban forgó szinpadot alkalmaztak*). A forgó szinpad egy hatalmas korong, melyen egyszerre több szin fölállítható, változáskor csak a megfelelő díszletet kell a nézőtér felé fordítani. A forgó szinpad mindenesetre alkalmas arra, hogy a gyors szinváltozást lehetővé tegye, de még sok tekintetben tökéletesítésre szorul. Vannak egyéb tervezetek is, pl. az eltolható szinpad. Ez esetben a tulajdonképpeni játéktér két oldalán megfelelő

44. ábra. A dortmundi szinház.

helyen egy-egy hosszukás, négyszögletes lap van elrendezve, melyeken két díszlet fölállítható. Az első fölvonáshoz az egyiket a szinpadnyílás elé tolják; szinváltozáskor ezt a díszletet előbbi helyére húzzák s a másik, már készen

*) Lautenschläger tervei szerint.

álló díszlet foglalja el a játékteret. Az előbbi díszletet pedig lebontják s az előadás alatt más díszlettel pótolják. Ilyen Brandt Reformbühne-ja és Kéméndy tervezete.

Ezekben összefoglalva, rövid áttekintésben látjuk a szinház fejlődését a legrégibb időktől napjainkig. A modern társadalmi életnek sokkal nagyobb szükségletét képezi a szini előadás, mint a történelem bármely szakában. Budapesten rövid tíz év alatt a szinházak száma megkétszereződött. És így van ez másutt is. A közönség igényei

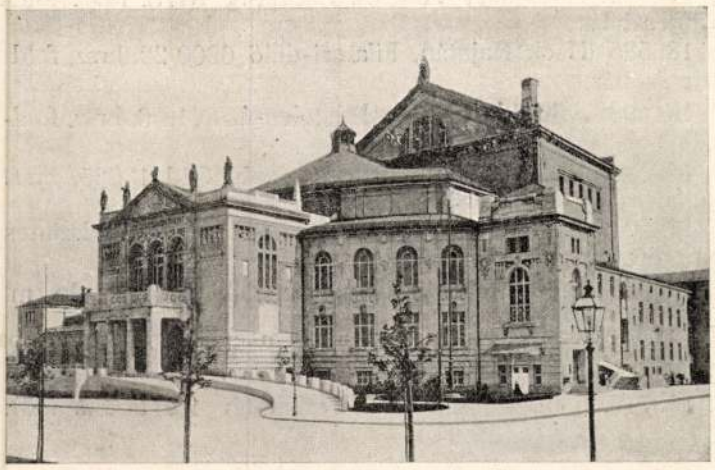

45. ábra. A müncheni Prinzregenten szinház.

fokozódnak. Szóval a szinház-építész előtt óriás föladatok állnak és várnak megoldásra. Három részre oszthatjuk ezeket a fontos föladatokat, ezek: először a nézőtér megalkotása jóllátás és hallás kellékeivel a tökéletes tűzbiztosság figyelembevételével; másodszor a díszletezés tökéletesítése művészi tekintetben; harmadszor gyors szinváltozások lehetővé tétele akár a forgó szinpad tökéletesítése által, akár más egyszerűbb eszközök megteremtésével.

Szóval az újabb irányzat erősen hajlik a klasszikus nézőtér felé; ez irány mellett különösen a jóllátás elve szól, illetőleg, hogy a néző helyes képben, nem

46. ábra. A brüsseli flamand szinház.

pedig torzítva lássa a szinpadot, ami bizony majdnem minden szinház magasabb emeletsoraira áll.

A szinházi szabályrendeletek annyira megkötik a tervező kezét, hogy a szinházak mai nap nem nagy változatosságot mutatnak az alaprajzi elrendezésük szempontjából, pedig a 20—25 év előtt alkotott szabályok sok tekintetben nem felelnek meg a fokozódott követelményeknek és céltalanul korlátozzák a tervező fantáziáját, midőn újat, célszerűbbet akarna alkotni.

A nézőtér és a szinpad szerkezete a Ringtheater katasztrófájáig, sőt később is egy ideig fából készült. Az első, ki a szinpad berendezésének újjáalkotására törekedett, Gvinner bécsi mérnök, az aszfaleia-rendszer föltalálója volt. Mint szerkezeti anyag ezután a vas szerepel, az eddig kézzel hajtott gépezeteket viznyomásra és elektromosságra rendezik be. A szinpadi díszletezés módszere már a renaissance szinházakban kialakult. Egymástól bizonyos távolságokra fölfüggesztett vászonkapuk, melyeknek függélyes részeit kuliszáknak, vízszintes részeit pedig suffitáknak nevezzük és az ezeket befejező háttér-díszlet, a prospekt függöny alkotják a színpadi díszletet. Ez a rendszer alapján véve megmaradt, bár sok esetben nagy leleményességgel és kiváló művészi érzékkel alkalmazzák. Szobák, termek ábrázolásakor már régebben elhagyták a kulissza-rendszert, rendes falakat és menyezetet, természetes ajtókat és ablakokat alkalmaznak, szóval ezen a téren a hűség megvan és a belső helyiséget ábrázoló szinpadi kép természetszerüleg is hat. Sziklás vidékek, sűrű erdők ábrázolására eléggé célszerű a kulissza-szinpad, de nyílt terek, utcák, síkság és a tenger bemutatására legnagyobb mértékben tökéletlen. A szinpad alakja négyszögletes, tehát világos, hogy ismét egy négyszögletes helyiségnek, egy szobának vagy teremnek beépítése kitünően sikerül; de egy alaktalan teret, pl. egy falurészletet, egy erdei tisztást a szinpad szabályos falai közé helyezni lehetetlen és végre lehetetlen sivatagot, tengert tökéletesen és természetes képben bemutatni; ezeket ma úgy ábrázolják, hogy az előtérbe hatalmas sziklákat vagy lombsátrat tesznek, melyek semmi összefüggésben sincsenek az ábrázolandó színnel.

VEGYESEK.

Kinevezés. A király dr. *Sigmond* Eleket a József-műegyetemen a mezőgazdasági, kémiai, technológiai tanszék nyilvános rendkívüli tanárává, a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a fémbányászati tisztviselők létszámában *Vnutsko* Ferenc főmérnököt bányatanácsossá nevezte ki.

A balatonföldvári építmények ismertetését ma befejezzük a *Jármay*- és a *Kresz*-nyaraló bemutatásával.

Az Építőmunkás-Otthon pályázatára 5 építészt szólítottak fel és pedig: Bálint és Jámbor, Komor és Jakab, Messinger Alajos, Sugár és Porgesz, Vágó László és Vágó Józsefet. A bíráló bizottság egyhangú határozata szerint I. díjat Vágó László és Vágó József, a II. díjat Komor és Jakab, a III. díjat Bálint és Jámbor nyerték. Sugár és Porgesz, valamint Messinger díjat nem kaptak. Az építőmunkások háza az Aréna-út és Dembinszky-utca sarkán épül s a költséget a programm 900.000 koronában állapította meg. Mivel azonban Vágóék terve drágább, az építőmunkások vezetősége Messingert bízta meg az építéssel.

Budapest jubileumi pályadíjára 5 pályázó jelentkezett.

A párisi útépítő kongresszusra, mely október hó első napjaiban lesz, a kereskedelemügyi miniszter *Incze* Kálmán műszaki főtanácsost és Sz. *Novák* Ferenc főmérnököt, Budapest székesfőváros tanácsa pedig *Vosits* Károly tanácsnokot és *Fock* Ede főmérnököt küldte ki.

HIVATALOS.

BUDAPESTI ÉPITŐ-, KŐMŰVES-, KŐFARAGÓ- ES ÁCSMESTEREK IPARTESTÜLETE.

Az építőipari üzembejelentések tárgyában az állami munkásbiztosító hivataltól a következő átiratot vettük:

M. kir. Állami Munkásbiztosító Hivatal. 3519/1908. sz. Budapesti építőmesterek-, kőmíves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének Budapest. Folyó évi július hó 6-án 1224. sz. a. a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatóságához intézett s onnan az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár útján az állami munkásbiztosító hivatal elé terjesztett megkeresésére a hivatal a következőkről értesíti az ipartestületet. Azt a

kérelmét, mely szerint az olyan iparágakban, melyeknek állandó munkahelyük nincs u. m. az építő- és kőmíves-iparosok, béton-iparosok, ácsok stb., akik a balesetbiztosító kötelezettség alá eső munkát legalább is túlnyomó részben rendszerint az építkezés szinhelyén végzik, engedtessék meg, hogy a munkaadó a telep helye gyanánt irodahelyiségét jelentse be, nem teljesíthető. Mert az említett iparosok által elvállalt és végzett minden egyes építkezés külön üzemnek tekintendő, tehát azok mindenkire nézve külön-külön üzemi bejelentő-lap állítandó ki. Azoknál a munkaadóknál ellenben, akiknek állandó műhelyük vagy munkatelepük van, mint a kőfaragók, szerelők, üvegesek stb. habár munkájuk egy részét ezen az állandó munkatelepen kívül végzik is, az egyes építkező munkálatok csak az esetben tekintendők külön-külön üzemeknek és jelentendők be külön-külön, ha ezek az építés helyszinén végzett munkálatok az egész munkában túlnyomóak; míg abban az esetben, ha az építkező-munka a műhely-munkával szemben nem túlnyomó, a most jelzett munkaadók üzemüket nem az esetleges munkahely, hanem a munkatelep szerint kötelesek bejelenteni. Budapest 1908. augusztus hó 19-én. Dr. *Mentsik* s. k. másodelnök.

E rendelkezés értelmében nem marad egyéb hátra, mint hogy építő-, kőmíves- és ácsmester, bétonépítő, kisebb kőmíves és kisebb ács iparos tagjaink az üzembejelentést a budapesti kerületi munkásbiztosító-pénztárnál beszerezhető *üzemi bejelentő lapon* egymással teljesen egyező két példányban *további késedelem nélkül* az említett biztosító pénztárhoz és pedig *minden egyes munka után külön-külön* lapon bejelentsék.

A kőfaragó mesterek és kisebb kőfaragó iparosok, valamint azok a béton iparosok, akik állandó üzemükben készített kész bétontárgyakat szállítanak az épületekre, u. m. fayence-, bétonlapokat, vályúkat, csatornákat, csak állandó ipartelepükről tartoznak *egy* üzembejelentést és változási bejelentést tenni.

Az üzemi bejelentő lapok rovatait azokra az üzemekre nézve, melyek már 1907. évi július hó 1-je előtt fennállottak, a szerint az állapot szerint kell bejelenteni, amelyben ez üzemek 1907. évi július hó 1-én voltak. Az 1907. évi július hó 1-je óta létesült üzemekre vonatkozólag pedig az üzembehelyezés időpontjának megfelelő állapot szerint kell kitölteni.

Ezután létesítendő balesetbiztosításra kötelezett gyárak, ipartelepek, műhelyek, vállalatok, üzemek, munkák stb. az üzemi bejelentéseket az üzem megkezdésétől számított 8 nap alatt tartoznak hasonló módon a kerületi pénztárnak bejelenteni.

Üzemi változások bejelentése. Azokat a változásokat, amelyek a jelzett módon bejelentett üzemben 1907. évi július hó 1-je óta, vagy a későbbi üzembehelyezés óta a jelenlegi üzembejelentésig, akár az üzemtulajdonos (bérlőjének) személyében, akár a balesetbiztosítási kötelezettség, veszélyességi osztályokba való sorozás, vagy a balesetbiztosítás keresztülvitele szempontjából fontos körülményekben előállottak, az *„Üzemi változást bejelentő lap"*-on kell szintén két egymással teljesen megegyező példányban a nevezett *pénztárnak* bejelenteni.

Az *„Üzemi változást bejelentő lap"*-nak 1—3. rovatait mindig ki kell tölteni, a további rovatok közül pedig csak azokat, amelyeknek adatai időközben megváltoztak.

Ha az üzem, vállalat vagy munka *megszűnik,* vagy egy ideig szünetel, az 1—3. rovatokon kívül csak a 4. rovatot kell kitölteni.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A magánépítési bizottságnak aug. 31-én tartott ülésén

új építkezésre nyert engedélyt:

Hlavay György, Erkel-u. 4. háromemeletes ház.

197954. Özv. Gemeiner Istvánné, Szigetvári-u. 6582. hrsz. háromem. ház; ép. m. Hosztalek Károly.

197283. Singer Rezső, Krusper-u. ½ hrsz. háromem. ház; ép. m. Neumann Sándor.

199096. Quittner Béla, Szabolcs-u. 3. emeletes épület; ép. m. Böhm Henrik.

189223. Orbán Károly, Erzsébet királyné út 121. földszintes ház; ép. m. Varga István.

119229. Dr. Benedek György, Eszter-u. 6282. hrsz. nyaraló; ép. m. Németh Lipót.

176980. Krázl Jánosné, Filatori-dűlő 6227. hrsz. földszintes ház; ép. m. Lasetzky Márton.

173932. Holzspach András, Endrei-út 8178. hrsz. földszintes ház.

188585 Hack Kajetán, Filatori-dűlő 6200/22. hrsz. földszintes ház.

194592. Schwéda Mihály, Névtelen-út 8416/6. hrsz. földszintes ház; ép. m. Strakovits Albert.

190030. özv. Schédig Józsefné, Kelenföld 13625. hrsz. toldalék; ép. m. Broskó János.

194591. Galli László, Névtelen-u. 8416. hrsz. földszintes ház; ép. m. Strakovits Albert.

183905. Saile Antal, Szépvölgy-u. 13. toldalék; ép. m. Benedek András.

194564. Fitz József, József-u. 6308. hrsz. toldalék; ép. m. Gfelner Ferenc.

193713. Kunz Ferenc, Liszt-Ferenc-tér 10. boltkapuzat.

Átalakításokra:

192996. Popp János, Vihar-u. 19.
193774. Fleischl Róbert, Királyi Pál-u. 7.
190000. Budapesti lószőr fonóda r.-t., Soroksári-út 150.
197295. Weisz Leo, Sas-u. 25.
147413. Pfoser Károly, Bajnok-u. 2.
197932. Rétay Sándor, Bors-u. 10.
194572. Illés Antal, József-u. 67.
195393. Dánn Jenő, Zsigmond-u. 13.
199624. Angol-osztrák bank, Fürdő-u. 6.
195402. Józsa Lajos, Mozdony-u. 18.

Jóváhagyásra ajánltattak:

195384. Berta József, Homokos-dűlő 7994. hrsz.
193056. Magnezit ipar r.-t., Gyömrői-út 8512. hrsz.
197151. Klein Izidor, Lenke-út 13887. hrsz.
195366. Mondorits Endre, Virányos-út 7.
193736. Krén Pál, Kaszás-u. 6655. hrsz.
192715. Domány Albert, Margit-körút 87.
193716. Horváth János, Szt.-László-út 1548. hrsz.
174861. Miklós és Wirth, Béla király út 8981. hrsz.
197930. Haszmann Pál.
176059. Magyar leszámítoló és pénzváltó bank, Közraktár-u. 9647. hrsz.
172958. Klinger Richárd, Angol-u. 8.

Gépekre és felvonókra:

186514. Rosenbaum Sámuel, Szvetenay-u. 13.

Elutasíttatott:

191351. Rusznák Károly, Remetehegy 1911. hrsz.
196865. Renner Károly, Viador-u. 14.
193700. Özv. Stornyi Sándorné, Visegrádi-u. 1292. hrsz
185915. Teltey és tsa., Hungária-út 1458. hrsz.
194634. Pless Mór, Petneházy-u. 62.
196051. Strausz Adolf, Ilka-u. 2632. hrsz.

TERVPÁLYÁZATOK.

okt. *1.* Műbarátok köre (Váci-utca 25.): 18 képes levelezőlap; díj: egyenkint 100 k.

„ *10.* Magyar Mérnök- és Építész-Egylet: állami munkásháztelep beosztása és háztypusai; díjak: 2000, 1000, 600 k. és 600, 400, 200 k. (L. a 35. számban.)

„ *10.* Magyar Mérnök- és Építész-Egylet: I. munkástelep-szabályozás és II. lakóhaztypus-tervezés. Díjak: I. 2000, 1500 és 1000; II. 600, 400 és 300 k., megvételi ár 400 és 150 k.

okt. 15-én. Éremkedvelők Egyesülete Budapesten: tagsági plakett; díjak: I. díj megbízás, II. díj 200 k.; a pályaművek Csányi Károlynak küldendők (iparművészeti múzeum).

folyománya, melyet addig, amíg az a közérdeket nem sérti és a jogrend határai között marad, akadályozni vagy joghátrányokkal sujtani nem lehet. Ezért a törvényjavaslat a munkabeszüntetések és munkáskizárások létesítésére, terjesztésére vagy foganatosítására irányuló megállapodásokat és egyezményeket, ha azok a törvénybe, illetőleg a törvényes szabályokba vagy a jó erkölcsökbe nem ütköznek, magánjogilag joghatályosaknak ismeri el. Ezzel szemben tiltja a munkabeszüntetéseket és munkáskizárásokat az olyan üzemekben, ahol a munka abbahagyása lényeges közérdekeket sért; ezek az üzemek a közvilágítási és vízvezetéki, folyam- és tengerhajózási, úgyszintén átkelési (komp) üzemek, a közkórházak és a hivatásos tűzoltói szolgálat, vagyis a lehető legszűkebb keret, mely kizárólag a közérdek szempontjából indul ki. A géperejű közforgalmi vasúti üzemek ebben a tekintetben a törvényjavaslat szerint továbbra is az 1907. évi törvény hatálya alatt maradnak. Ugyancsak tilosak a törvényjavaslat szerint azok a munkabeszüntetések és kizárások, amelyeknek a célja a munkaadókat, illetőleg az alkalmazottakat a fennálló törvényes rendelkezésekbe ütköző feltételek megállapítására, vagy elfogadására kötelezni vagy a munkaadóknak, illetőleg az alkalmazottaknak törvényileg biztosított egyesülési szabadságát korlátozni, a munkát a szerződés megszegésével, illetőleg a felmondási idő megtartása nélkül az alkalmazottakkal abbanhagyatni. Tilos minden olyan megállapodás és egyezmény is, mely szerint a megállapodásban résztvevő munkaadó bizonyos egyéneket egyátalán nem, vagy bizonyos ideig nem alkalmaz, illetőleg mely szerint a megállapodásban résztvevő alkalmazottak valakinek ipari munkát nem szolgáltatnak. Az e tilalmak ellen vétők az ezért kiszabandó büntetésen felül az okozott kárt megtéríteni tartoznak. Egyéb vonatkozásban a törvényjavaslat a munkabeszüntetéseket és a mun-

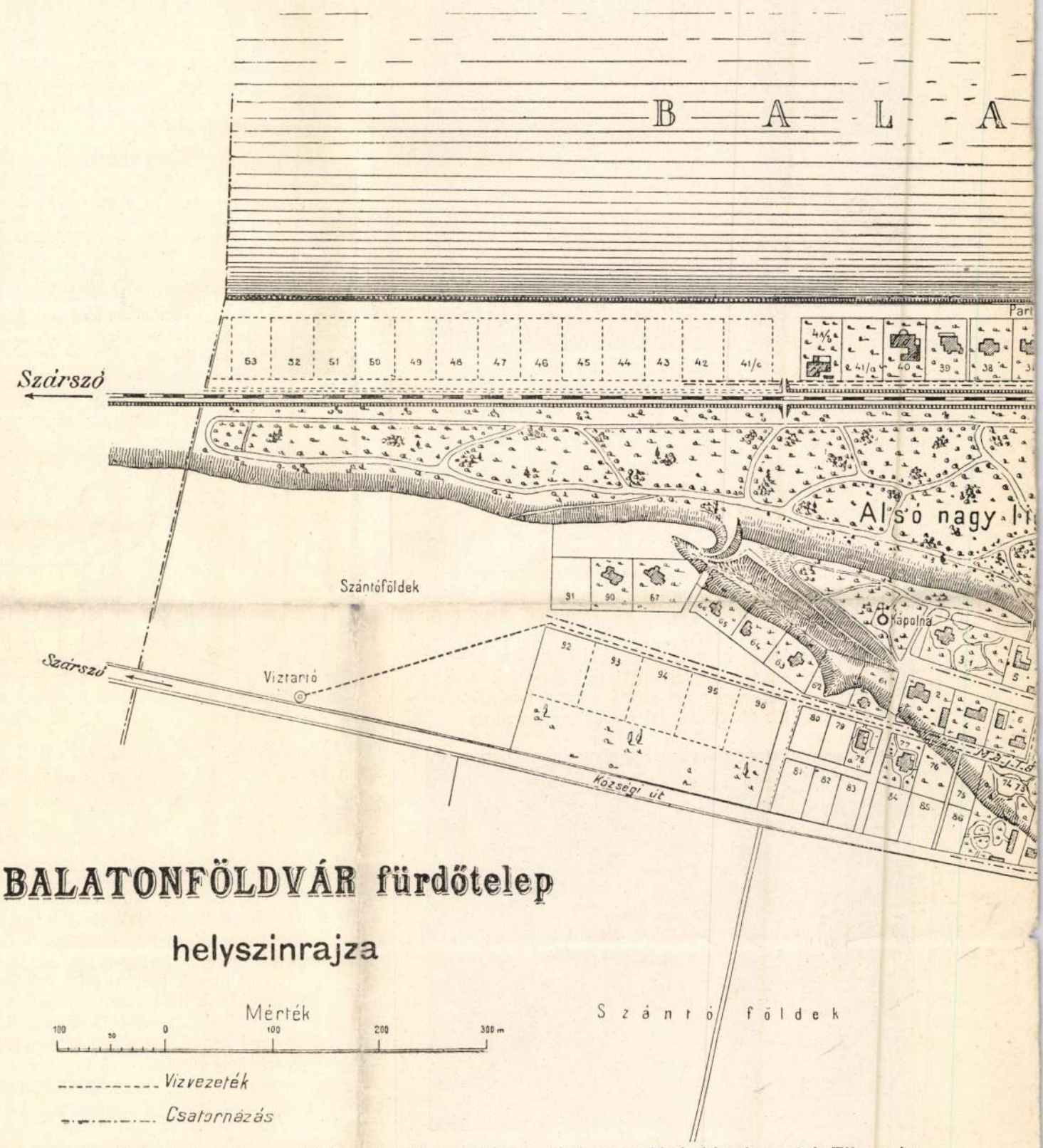

BALATONFÖLDVÁR fürdőtelep

helyszinrajza

és ablakkeret szerepel, a hátsó félkörű oldalon karzatok elhelyezésének ad külső formát (12. ábra). Az alsó karzat a herceg részére volt fönntartva, a felső pedig az udvari emberek helye volt, hová a terem sarkaiban elrendezett lépcsők vezettek. A terem az első emeleten lévén, díszes lépcső vezet egy nagy előcsarnokba, innen pedig egy

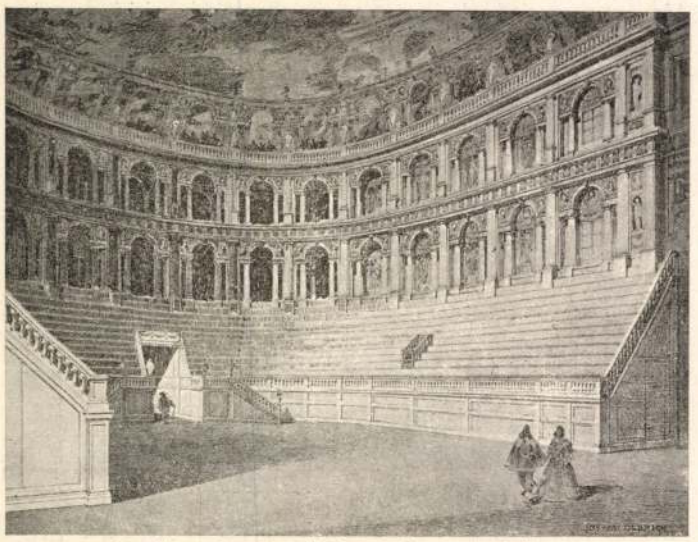

12. ábra. A pármai Teatro Farnese nézőtere.

hatalmas nyílás egy kisebb előtérbe, ebből pedig magába a terembe lehetett jutni. Az üléssorokhoz a bejárás mellett kétoldalt kis lépcsők vezettek.

A fából szerkesztett nézőtér falai és architekturája díszesen voltak festve és helyenkint gazdagon aranyozva. A menyezetet, mely már nincs meg, s az egykori gyönyörű nézőtér pusztulásnak van kitéve, a bolognai Leonello Spada festette; a valóságos árkádok fölött festett oszlopcsarnok vonult körül, melynek oszlopai között, nézők szorongtak; az oszlopok festett istenszobrokat hordtak, e fölött a kék égben számtalan alak repült, pálmaleveleket, koszorúkat tartva kezeikben. A 24 méter széles szinpadnyílás itt nyer először jellegzetes kiképzést, kétoldalt hatalmas korintusi oszlopok hordják a díszes párkányzatot, melyek együtt mintegy keretet adnak a szinpadi képnek (13. ábra). Szóval ebben teremben gyönyörű

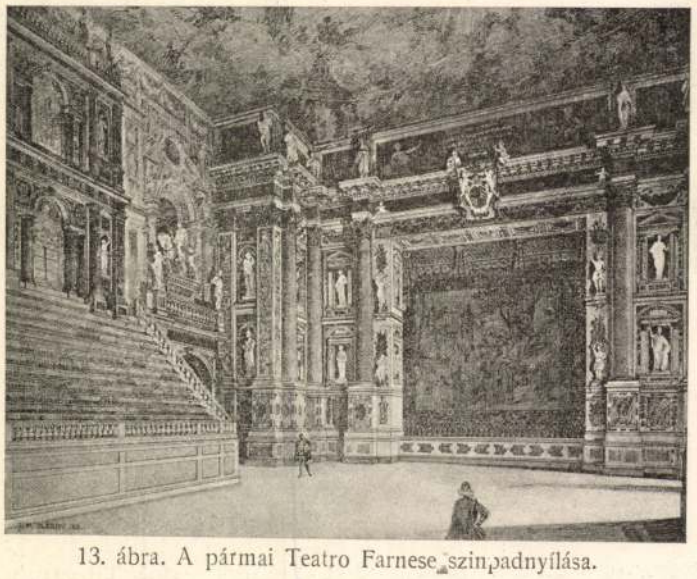

13. ábra. A pármai Teatro Farnese szinpadnyílása.

együttese jelent meg a három képzőművészetnek. A későbbi szinházakban a Teatro Farnesében jelzett árkádos architektura lett uralkodóvá, a lépcsőzetes üléssorok pedig elmaradtak. Az árkád oszlop-állásainak megfelelőleg közfalakat húztak, így a karzatokat több kisebb fülkére osztották, ezek mindegyikéből ajtó vezetett a nézőtért körülfutó folyosóra. Lépcsőzetesen emelkedő üléssorokat pedig legfölebb csak a legfelső karzaton alkalmaztak. Az eddigi U alak megváltozott, különösen az elliptikus vagy a patkóalakot szerették használni. Carlo Fontana 1675-ben építette Rómában a Teatro Tordinone-t; nézőterét hat egymás fölött elhelyezett, teljesen egyformán kiképzett páholysor alkotja, monumentális architektura csak a prosceniumon jutott érvényre (15. ábra). Ezóta ezt a rendszert Olaszországban jóformán változatlanul megtartották. Ilyen a Scala-szinház Milanóban, a San Carlo Nápolyban, a Carlo Felice Genuában stb. Olaszország a szinházépítés hatalmas föllendülésével sok kiváló szinházépítészre, festőre és gépészre tett szert, kik hosszú időn át a külföldet is elárasztották éppen úgy, mint az olasz szinészek és énekesek; továbbá terjesztette a szinpadi irodalom termékeit, különösen pedig az operát.

VEGYESEK.

Kinevezések. A király *Lisznyay*-Damó Tihamér, *Józsa* László, *Landgraf* János, *Dolecskó* Mihály és *Farkas* Kálmán miniszteri osztálytanácsosi címmel és jelleggel jelruházvtt műszaki tanácsosokat, valamint *Buday* Zádor műszaki tanácsost miniszteri osztálytanácsosokká; *Kolozsvári* Endre mérnök, posta- és távirdaigazgatót posta- és távirda műszaki főigazgatóvá, *Váter* József posta- és távirda műszaki tanácsost posta- és távirda műszaki igazgatóvá, — a földmívelésügyi miniszter *Puky* Pál gazd. akadémiai tanárt kir. főmérnökké, — a kereskedelemügyi miniszter ifj. *Bognár* János ácsmestert a kőműves-, kőfaragó- és ácsmesteri képzettség megvizsgálására Veszprémben szervezett bizottság tagjává, — Pozsony város főmérnökévé a főispán *Dobisz* Jenőt nevezte ki.

Tervpályázatok eredménye. A szatmári városi közkórház tervpályázatán a díjakat a három legjobb terv szerzői közt osztották meg; ezek *Bálint* és *Jámbor*, *Podhredszky* Olivér

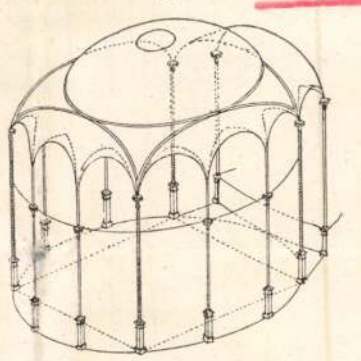

14. ábra. Francia nézőtér rendszere.

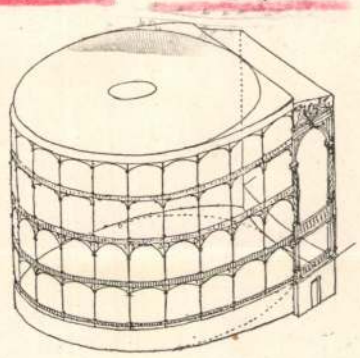

15. ábra. Olasz nézőtér rendszere.

és *Scheiber* Miklós. — A magyarkanizsai városház tervpályázatán az I. (700 k.) díjat *Reisz* Zoltán, a II. (400 k.) díjat *Schulek* János nyerte el, *Opaterny* Flóris tervét pedig 300 koronáért megvették.

† **Santhó** István, az új országház kinevezett építésze, f. hó 25-én hirtelen elhunyt 49 éves korában. A megboldogult munkálkodásának java részét *Steindl* Imre mester irodájában, az országház építésére fordította és csak a parlament elkészülte után folytatott magángyakorlatot is; gyakorlott kezét dícséri számos művén kívül lapunk évi címlapja is. Béke poraira!

A munkásbetegsegitő járulékokat az Orsz. pénztár közgyűlése — mint annak idején mi is jelentettük — *hét* napra számítandónak határozta; a munkásbiztosítási hivatal azonban — a M. Építőiparosok O. Szöv., illetőleg az indítványozó *Sziklai* Zs. által elfoglalt álláspontra helyezkedve — törvényességi szempontból — *hat* napot állapított meg.

Az ipartörvény-javaslat második részét is közrebocsátotta e héten a kereskedelemügyi miniszter, aki a törvényjavaslat tárgyalása végett október első hetére ankétet szándékozik egybehívni, úgy hogy a javaslatot még a tél folyamán a Ház elé terjeszthesse. Az előadói tervezetet az alábbiakban ismertetjük, természetesen a későbbi részletes kritikai méltatást ez a vázlat nem érinti. (Ezt jövőre megkezdjük.) A törvénytervezet most megjelent részének legfontosabb fejezete a *sztrájkügy* kérdéseivel, a munkabeszüntetések és *munkakizárások* dolgával foglalkozik. A sztrájkügy kontemplált szabályozásának alapelve az, hogy a gazdasági tényezők szervezkedése a mai bonyolult gazdasági és társadalmi életviszonyoknak természetes

közkedveltségnek örvendett. Szinváltozást nem volt képes bemutatni, azonban igen fejlett alsó és felső gépezete volt. A klasszikus darabok mindinkább háttérbe szorultak, mert ellentétben állottak a kor fölfogásával; hogy élénkítsék az előadásokat, táncokat, néma jeleneteket mutattak be s ezeket rendkívül fényesen állították ki, úgy hogy csakhamar a fölvonásközöket kitöltő játékok képezték a szinielőadások fő vonzóerejét; nem elégedtek meg az egyszerű építészetileg kiképzett szinpaddal, hanem átvették a római szinpadról a tolható hátfaldíszletet és a forgatható háromoldalú hasábokat; az előbbi csakhamar egy festett háttérfüggönynyé alakult át, a ma is használatos, úgynevezett prospekt-függönynyé, az utóbbiak azonban nagyobb változáson mentek keresztül. A háromoldalú hasábok az új scenikai követelményeknek nem feleltek meg, betekintést engedtek a szin mögé s lapjukkal állván a nézőtér felé, az oldalt ülők két lapját látták egyszerre, ami nagy mértékben rontotta az illusiót. Próbáltak lapos hasábokat alkalmazni és ezzel az előbb említett helytelensé-

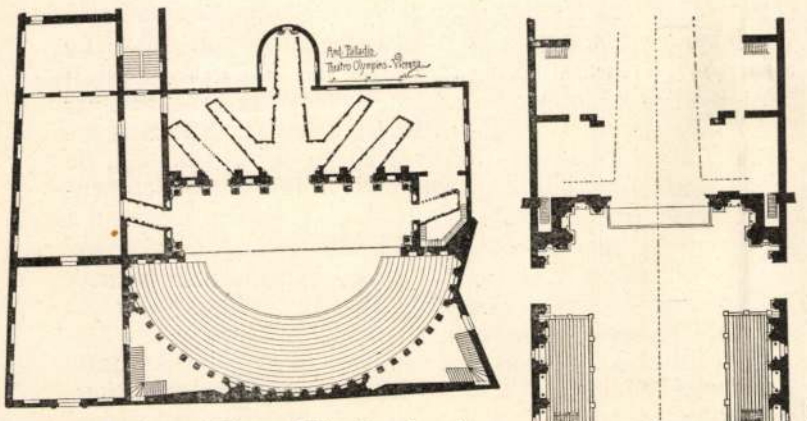

7. ábra. A vicenzai Teatro Olimpico alaprajza.

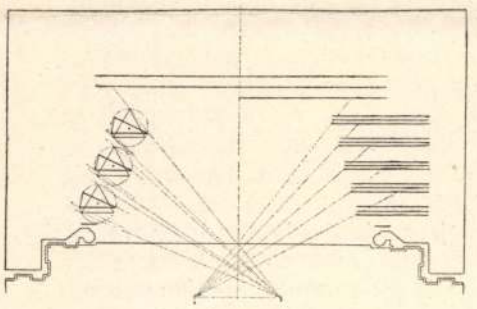

9. ábra.
A szinpadi díszletek átalakulása.

11. ábra. A pármai Teatro Farnese alaprajza.

get elkerülték, de így csak két díszlet volt ábrázolható s a szin mögé még mindig be lehetett tekinteni.

A lapos hasáboktól már csak egy lépést kellett tenni a jelenleg is használt oldalt eltolható díszletfalak, a kulisszákig (9. ábra). Az első kulissza-rendszerű szinpad a Grand Teatro Farneseben, Pármában nyert alkalmazást.

Az első művészileg kiképzett nézőteret a vicenzai Teatro Olimpicoban találjuk, mely éppen úgy, mint szinpadja, római minta után készült; orchestrája körívszeletalakú, melynek kerületén emelkednek a lépcsőzetes üléssorok. A nézőteret felül egy korintusi oszlopsor koronázza, mely kétoldalt a szinpad homlokfalához csatlakozik.

A nézőtér egy négyszögletes terembe van bele építve teljesen fából; a sarkokban a följáró lépcsők foglaltak helyet. A szinházat lapos, festett menyezet födi be, mely egy kifeszített ponyvát ábrázol; ebből is látszik, hogy mennyire szolgai módon utánozták némely részletében az antik nézőtért (10. ábra). A Gran Teatro Farnesében az ülőhelyeket U alakban találjuk; Aleotti építette 1620 körül a hercegi palota egyik szárnyában az I. emelet magasságában. Méretei hatalmasak, hossza a szinpadnyílástól 48 méter, szélessége 31 méter.

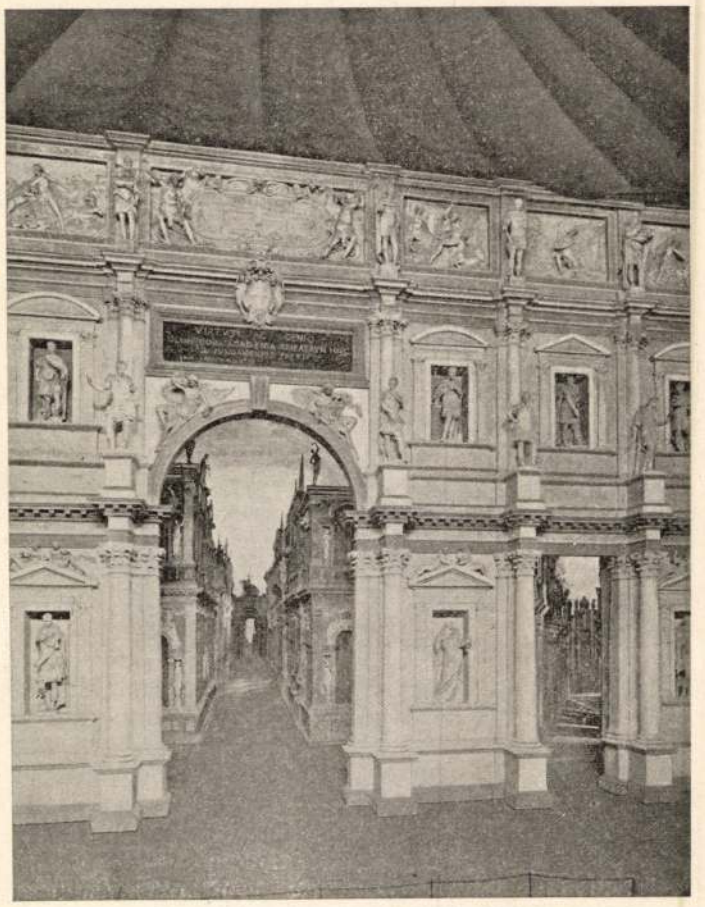

8. ábra. A vicenzai Teatro Olimpico szinpadja.

A terem közepén az antik orchestrához hasonló tágas tér van, a plateau, mely szintén szinjátékok, díszes fölvonulások céljaira szolgált; e körül emelkednek a lépcsőzetes üléssorok, melyek fölött emeletes árkád vonul körül (11. ábra). Ez az árkád az egyenes hosszoldalakon, mint falkiképzés

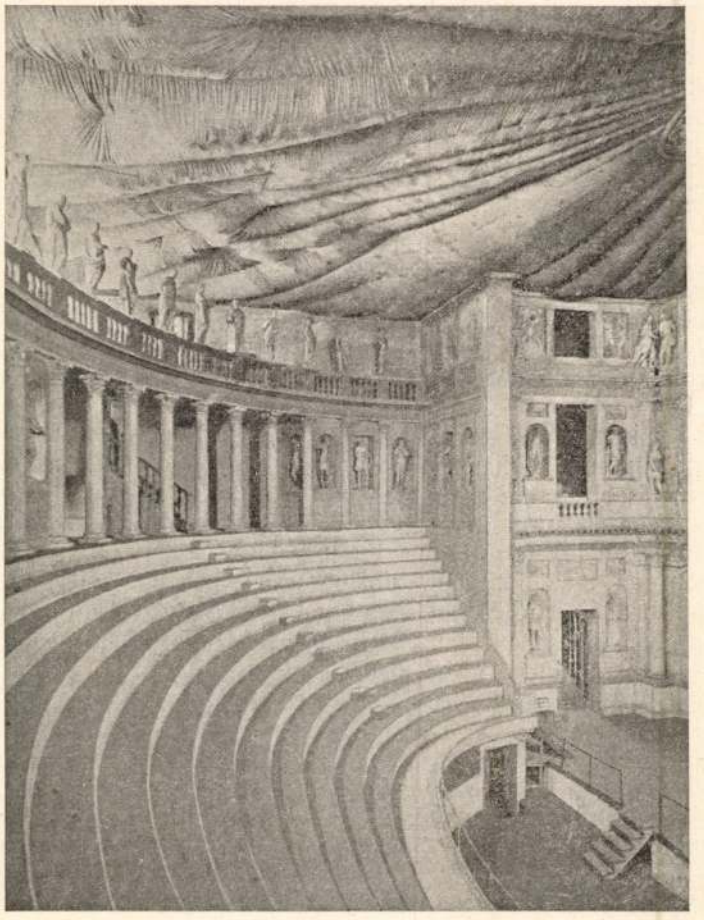

10. ábra. A vicenzai Teatro Olimpico nézőtere.

Balatonföldvár.

Ujabb időben a magyar társadalom rétegeiben egyrészt az olcsóbb lakások létesítése, másrészt az úgynevezett nyaralások révén hazánk természeti kincseinek kihasználása végett érvendetesen nagy arányú mozgalmak indultak meg, amelyeknek már eredményei is észlelhetők. Minthogy mindkét mozgalom a technikus kar közreműködését is föltételezi, lapunk mindkettőt figyelemmel kíséri. E föladatunk teljesítésében már több budapestkörnyéki családi lakóháztelepet ismertettünk; most pedig eljutottunk a párját ritkító magyar tenger partjára is, ahol — Budapesttől nagyobb távolságra — számos nyaralótelep létesült, melyek közt — már modern intézményeinél fogva is — első sorban áll Balatonföldvár, melyet következőkben mutatunk be olvasóinknak.

Balatonföldvár puszta a Széchenyi grófok tulajdona volt s a kőröshegyi uradalomhoz tartozott, mely a Széchenyi Imre, Géza és Viktor között megejtett osztály alkalmával Széchenyi Viktor grófnak jutott. A tulajdonos ekkor még kiskorú lévén, gyámja s vagyona kezelője Széchenyi Imre volt.

Hogy a Balaton mint nyaraló és fürdőhely nagy rendeltetés betöltésére van hivatva, azt többen már régen előre látták. Ezek közé tartozott a Széchenyi-grófi uradalom *Schilhán* nevű derék főkertésze, aki a földvári pusztát fürdőzésre és nyaralásra kiválóan alkalmasnak ítélvén, ezelőtt 40 évvel engedélyt kért arra, hogy a Balatonnal párhuzamosan elhúzódó meredek lőszpart' s a déli vasut között elterülő sík terület egy részét alkalmas fákkal beültethesse s ott idővel árnyékot létesíthessen. Fent a magas lőszparton már akkor is ritkásabb csererdő volt. Schilhánnak ez előrelátó gondoskodása volt egyik tényezője annak, hogy Földvár mint nyaralóhely figyelembe jöhetett. A 20 kat. holdnyi park árnyéka adta meg Széchenyi Imre grófnak az ideát arra, hogy öcscsének általa kezelt birtokát fürdőteleppé varázsolja s azzal tegye értékesebbé. Hathatós támogatója volt ez alapvető munkában *Spur* István uradalmi mérnök, aki minden erejét érvényesítette, hogy az eszme testet öltsön.

1895. év őszén történtek az első kapavágások. Feltöltetett a park egy része, megépült a Kupavezér-szálló és körülbelül 10 magánvilla. 1896 nyarán nyílt meg a fürdőtelep oly auspiciumok mellett, amelyek a fejlődésre biztató reményt nyujtottak. A két lelkes alapító, Széchenyi Imre gróf és Spur István buzgólkodása és társadalmi tevékenysége csakhamar érdeklődést keltett a legújabb kies fürdőhely iránt.

Az elvetett mag virágzó ágakat hajtott; évről-évre nagyobbodott a közönség érdeklődése. 1897-ben 17 újabb villa épült egyszerre, úgy, hogy az 1898-iki fürdőévadra már 40 nyaraló várt lakókra. A telepnek e rohamos fejlődése a fokozódó igények kielégítését is kívánta. Nagyobbítani kellett az elektromos világítást, mindjárt a második évben újabb szállót, a Bendegúzt kellett megépíteni; a harmadik esztendő pedig a Zrinyi-szálló emelését kívánta meg. Ugyanekkor elodázhatatlanná vált a vízvezeték létesítése, amely a park és villák kertjeinek öntözését lehetővé tegye. Enélkül kertet csinosan tartani, sem az utakat tisztán, pormentesen kezelni nem lehet. Az uradalom tőle telhetőleg igyekezett a közönség minden igényét kielégíteni s nyolcvanezer korona költséggel megépítette a telep vízvezetékét, amely az összes villákat olcsó díjért szűrt vízzel látja el és egyúttal lehetővé teszi a park és utak öntözését is. Időközben a tulajdonos Széchenyi Viktor gróf nagykorúvá lesz s maga veszi át birtoka kezelését; hasonló szeretettel gondozza a fejlődésnek indult fürdőhelyet. A fejlődés azonban csakhamar rohamosabb lépésben halad előre, mint már az alapítók maguk is gondolták. Az évenkint szaporodó fürdő közönség igényei és a fürdő vendégek nagy száma oly kérdések megoldását tolják előtérbe, amelyek a tulajdonos erejét kimerítéssel fenyegetik.

A tulajdonos ekkor elhatározza, hogy a fürdőtelepet eladja, még pedig lehetőleg oly egyénnek adja el, akinek erkölcsi és anyagi ereje a fejlődést továbbra is biztosítani és a fürdőtelep előkelő társadalmi jellegét fenntartani fogja.

Maguk az ott megtelepült villatulajdonosok s a fürdőtelep iránt érdeklődő néhány lelkes pártfogó, valamint a Széchenyi-grófi család hathatós támogatásával 1903. év végén megalakult a fürdő-részvénytársaság, amely 1904. évi januárius 1-én a tulajdonos gróf tiszteletreméltó méltányosságával megkötötte a szerződést, amelylyel önmaga lett Balatonföldvár puszta s a hozzá tartozó erdőrészek, összesen 800 kat. hold föld és egy kies fürdőhely tulajdonosává azzal az eltökélt szándékkal, hogy azt a közönség messzemenő igényeinek megfelelően tovább fejleszteni s ezáltal arra fog törekedni, hogy a külföldre kivándorló milliomokból legalább néhány százezer korona évente itthon maradjon. A részvénytársaság elnöke gróf *Széchenyi* Imre, annak első alapítója lett és nagy veszteség nemcsak Balatonföldvárra, hanem az egész magyar hazára, hogy 1905. év őszén férfierejének teljében elragadta őt a halál. Emlékét a hálás közönség pompás mellszoborral örökítette meg, mely a parkot diszíti és amelyet 1907. év nyarán Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter és az egész magyar közgazdasági élet zászlóvivői jelenlétében lepleztek le.

A részvénytársaság, habár aránylag kisebb anyagi, de annál nagyobb erkölcsi erővel fogott új tulajdonának berendezéséhez. Első sorban kiépítette 1200 méter hosszban a balatonparti sétányt, amely a fürdőtelep első büszkesége. Nincs a Balatonon, de alig hisszük, Európa más tavának partján sem egy *km.* hosszú, 10—18 méter szélességű, ahhoz hasonló nyílegyenes sétány, amelynek platánfái már a legközelebbi években teljes árnyékot fognak nyújtani. A tapasztalat azóta igazolta, hogy e sétány a fürdőhelynek legnagyobb vonzóereje s a közönség általános tetszésével találkozik.

Ugyanakkor elhatározta a fürdőrészvénytársaság, hogy az egész telepet csatornázva az alsó, szintén meglehetős magas talajvíznek megfertőzését megakadályozza s ezáltal a fürdőhelyet a legelső rangú hygienikus követelményeknek megfelelően rendezi be. 1904. év folyamán nagy áldozattal megkészült a vízöblítéses csatornahálózat s az azóta kifogástalanul működik. A csatornák szennyes vizeit az e célra szolgáló, a fürdő telepen kívül 400 méterre fekvő berendezésen első sorban a biologiai rendszer szerint tisztítják, azonfelül pedig öntözéssel kapcsolatos alagcsövezéssel megszűrik, úgy hogy semmiféle szennyes víz nem juthat vissza a Balatonba, annál kevésbbé, mert a nyári időszak alatt az öntözés az összes csatornavizeket megemészti.

Az egész telep fekvése a kikötővel, a részletes beosztással együtt a 308. és 309. lapon levő helyszínrajzban látható.

(Folyt. köv.)

A szinházépités fejlődése.

Jakabffy Zoltánnak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. é. jan. hó 13-án tartott fölolvasása. (Folyt.)

A Teatro Olimpico klasszikus vagy ezekhez hasonló darabok előadásra szolgált, az ajtóknak ugyanazon rendeltetésük volt, mint az antik szinpadon. A középső nyílást királyi kapunak nevezték, mely három szétágazó utcába vezetett, ennek folytán egy kisebb tér formálódott ki a kapu mögött (7. ábra.) Ez a tér alkalmas volt arra, hogy az itt föllépő király vagy hős kísérete is elférjen. Ezek a távlatban kiképzett utcák, bár megszerkesztésük és kiképzésük igen nehéz munka lehetett, nagyon rontották az illusiót és nem volt alkalmas természetes hatásokat kelteni, amennyiben az utca végén föllépő szinész jóformán olyan magas volt, hogy a házak párkányáig ért föl, szóval óriásnak látszott s közeledvén az ajtónyíláshoz úgy tünt föl, mintha folyton kisebbednék (8. ábra). Ily berendezésű szinpad ez időben több is keletkezett s rövid ideig nagy

VASBETON födémek, lépcsők, e szakba vágó munkák tervezését és kivitelét elvállalja
-gyárkémények, DEUTSCH B. okl. mérnök BUDAPEST,
alapozások és VII. Nagydiófa-utca 3. Telefon 104—67

Körjegyzői lakás átalakitása Püspöklakon. Baranyavármegyei Püspöklak község körjegyzői lakásának átalakitása szükségessé válván, a teljesitendő kőmüves munkával Müller János szüri és Wágner János geresdi kőmüvesmestereket 1050 kor., az ácsmunkával Resch Ferenc zengővárkonyi ácsmestert 460 kor., az asztalos munkával Lämner János és Bach János zengővárkonyi asztalosmestereket 1500 koronáért bizták meg.

A szegedi vágóhid kibővitése. Szeged város mérnöki hivatala elkészitette a vágóhid kibővitésére vonatkozó terveket és költségvetést és azokat a tanács elé terjesztette. A költségvetés szerint a vágóhid kibővitése mintegy 250.000 koronába kerül.

Épitkezések a Temeskubin—dubováci ármentesitő és belvizszabályozó társulat árterén. A Temeskubin—dubováci ármentesitő és belvizszabályozó társulat árterén épitendő 7 db. őrház, gépész és fütőlakás, ezek melléképületeinek, a szivattyutelep felépitményeinek, valamint a dunai védtöltésbe épitendő 2 db. csőzsilipnek és szivattyutelep alapmunkálatainak kivitelére a junius 5-én tartott árlejtés alapján Heszlényi József és tsa szegedi épitészek kaptak megbizást 82.175 kor. 93 fill. vállalati árban.

Téglagyár épités Varsányban. A Zircvidéki takarékpénztár téglagyárat fog épittetni Varsányban.

Vizvezeték épités Baján. Varga József budapesti magánmérnök a Baján létesitendő vizvezeték kiépitésére vonatkozólag részletes tervet dolgozott ki és azt Baja város tanácsához benyujotta. A tervek felett a legközelebbi városi közgyülés fog határozni.

Magasépitmények Adony-Pta-Szabolcs állomáson. A m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége árlejtést hirdetett az Adony-Pta.-Szabolcs állomáson létesitendő magasépitmények munkálataira. Az ajánlatok benyujtási határideje julius 7-ik napjának déli 12 órája.

Cselédház épités a mezőhegyesi ménesbirtokon. A mezőhegyesi m. kir. állami ménesbirtokon öt család részére emelendő cselédház épitésével Iritz Mihály németperegi kőmüvesmestert bizták meg, ki a munkálatokat 3420 kor. 82 fillérért vállalta A telepen levő három régi cselédház átalakitására pedig Skrobák és tsa szegedi kőmüvesmesterek kaptak megbizást 2900 kor. 85 fill. vállalati árban.

A dunaszerdahelyi kir. járásbirósági épület és fogház körül létesitendő aszfaltjárda előállitásával a pozsonyi kir. törvényszék elnökségénél április 27-én tartott árlejtés alapján a Magyar aszfalt r. t. budapesti céget bizták meg 2372 koronáért.

Csurog községben emelendő jegyzői lakás és melléképületeinek épitésére vonatkozólag helyreigazitásképen közöljük, hogy az épitkezés kivitelére nem Schmidt Fülöp nyiregyházai épitőmester, hanem Diener Antal és tsa tiszaistvánfalvai társvállalkozók kaptak megbizást 25.777 kor. 89 fillérért.

Árvaház és iskola épités Magyaróvárott. Magyaróvár város képviselőtestülete a létesitendő Mosonvármegyei I. Ferenc József árvaház épitési költségeihez 120 0 koronát szavazott meg. Ez alkalommal elhatározta a képviselőtestület a tüzoltólaktanyának átalakitását és e célra 4500 koronát irányzott elő. A polgári leányiskola ügye befejezést nyert és igy az épitkezést még ez évben megkezdik.

Jegyzői lak és vendéglő épités Kevermes községben. Csanádmegyei Kevermes községben emelendő jegyzői lakás és vendéglő épitésével Csorba József makói vállalkozót bizták meg 36400 k. 60 fill. árban.

Gépház épités Arad állomáson. A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége árlejtést hirdet Arad állomáson létesitendő gépháznak, a kut medencének és hozzávezető szivócső csatornának előállitási munkálataira. Pályázati határidő julius 1-ső napjának déli 12 órája.

Tanyai iskolák épitése Csongrádon. Csongrád község előljárósága a külterületen emelendő két, egyenként 13.387 kor. 72 fillérrel előirányzott tanyai iskola épitésére junius 11-én árlejtést tartott, melynek alapján a fehértói iskola épitésével Pozsár József csongrádi vállalkozót 16.950 koronáért, a mentett-réti iskola épitésével pedig Mészáros János csongrádi épitőmestert 15.850 koronáért bizta meg.

Fürdő épités Szepesbélán. Szepesbéla város tanácsa a város területén létesitendő kádfürdő és kazánház felépitésével és berendezésével, valamint szálloda épitésével a május 25 én megtartott árlejtés alapján, Halmos Jenő kassai épitészt bizta meg 80.000 kor. átalányösszeg mellett.

Iskola épités Tornya községben. A tornyai gör. kel. román egyházközség [Csanád m.] iskolát épittet és az épités kivitelére Koncz Lajos pécskai épitő vállalkozónak adott megbizást 15% felülfizetéssel az előirányzott egységárakra.

Hidépités Sárospatakon. A kereskedelemügyi minister helybenhagyta Sárospatak nagyközség képviselőtestületének a vashid épitésére vonatkozó határozatát és a terveket és költségvetést jóváhagyva visszaküldötte a községnek. A község előljárósága az árlejtést rövid időn belül kiirja, hogy a munkálatok f. é. augusztus végén megkezdhetők legyenek.

Iskola épités Nagykónyi községben. A nagykónyi r. k. iskolaszék [Tolna m.] 4 ik tanterem épitését határozta el.

Községház és jegyzői lak épitése Vezenden. Szatmármegyei Vezend község előljárósága községházat és jegyzői lakást épittet és az épitésnél előforduló kőmüves munkával ifj. Kinczli György nagykárolyi kőmüvesmestert 3000 kor. az ács munkával Gergely József nagykárolyi ácsmestert 950 kor. a bádogos munkával Hebe József nagykárolyi bádogosmestert 428 kor. és az asztalos munkával Klein Ferenc nagykárolyi asztalosmestert 2200 kor. vállalati összeg mellett megbizta.

Vizvezeték Segesd községben. Segesd község vizvezetékének kiépitésére a junius 12-én tartott árlejtés alapján Ehrmann és Graef segesvári cég kapott megbizást 13.000 kor. vállalati összeg mellett. Nevezett cégen kivül Philippi György segesvári vállalkozó pályázott 8% felülfizetéssel a 12.707.80 kor. előirányzatra.

A Szepesófalván emelendő járásbirósági épület és fogház épitésével az igazságügyminister Kallós Adolf és Koch Richárd budapesti épitőmestereket bizta meg 140.045 kor. 91 fillérért.

Alsóozor állomás bővitése A m. kir. államvasutak igazgatósága Alsóozor állomását kibővitteti. A kisajátitási eljárást a szükséges földterületek megszerzésére Felsőozor községházához julius 2-ik napjára tüzték ki.

Tanyai iskolák épitése Szabadkán. Szabadka város tanácsa tiz egyenként 15·616 kor. 27 fillérrel előirányzott tanyai iskola épitésére junius 14-én árlejtést tartott, melynek alapján az iskolák épitésével Bleszák András szabadkai vállalkozót bizta meg, ki a Tompa és Ludas pusztán létesitendő két iskola épitését 6%, felülfizetéssel, a Radonovác, Bukváty, Alsó-csikeria és Sebesics pusztákon emelendő négy iskola épitését 4%, a szegedi-uti, majsai-uti, halasi-uti és zombori-uti városi földeken létesitendő négy iskola épitését 8%, árengedéssel eszközli.

Fiume pályaudvarának és a kikötőnek vasuti berendezésekkel való kiegészitésére az uj nagy államvasuti törvényjavaslat 11,990 000 koronát irányoz elő, mely összeg felhasználása a következőleg terveztetik: I. A brajdicai pályaudvarnak 5 vágányból álló vágánycsoporttal való kibővitésére és egy harmadik Recina-hid épitésére 330.000 kor.; II. a Mária Terézia mólón két uj vágány és daruk létesitésére 700.000 kor.; III. uj szénrakodó helyek létesitése mintegy 1200 négyzetm. terjedelemben a vontatási szolgálat céljaira 110 000 kor.; IV. vágányfektetés a keleti rakparton 200.000 kor., ezen uj vágányok közvetitésével az állomási fővágányokról — a Delta és Brajdica érintése nélkül — lehet majd a Mária-Terézia hullámgátra és a 24. sz. raktárhoz eljutni; V. a tengerészeti akadémiánál létező vágányszükülés kibővitése a hozzá szükséges területszerzéssel 2,000.000 kor.; VI. uj végleges tárház létesitése (16.500 négyzetm. hasznos rakterülettel) 1,200 000 kor.; VII. az uj elevator épitésére 1,450.000 kor.; VIII. a Brajdica további feltöltése raktárépületek céljaira, vágányok, utak, hidmérlegek stb. létesitésére 4,000.000 kor., a falerakóhely 15.000 négyzetm. területtel fog szaporodni; IX. a fiumei pályaudvar mentesitésére a buccari—fiumei vonalon alkalmas helyen rendező vágánycsoport létesitése 2,000 000 kor.; ezen vágánycsoporton, mely később rendszeres előpályaudvarrá lesz fejleszthető, a tehervonatok elegye az egyes raktárak szerint összeállittatnék és zárt vonatokban, illetőleg csoportokban szállittatnék Fiuméba.

Kórházak épitése Fiuméban. Fiume város tanácsának e hó 19-én ülésén a podeszta beszámolt azokról a tanácskozásokról, melyeket a belügyministeriumban az uj kórház épitésére vonatkozólag folytatott. E szerint 3 millió korona költséggel uj, modern kórházat épitenek 600 ágyra. Az épités költségeit állami hozzájárulásból, az ápolási dijak csekély felemelése és annuitásos kölcsönből fedezik. Járványkórház épitését is elhatározták.

Fővárosi hirek.

Kinevezések. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a vezetése alatti miniszterium müszaki ügyosztályába Kertész K. Róbert müegyetemi adjunctust müszaki tanácsossá, Schwáb Gyula müegyetemi tanársegédet és Jakabffy Zoltán székesfővárosi napidijas mérnököt főmérnökké, végül Kopcsányi Hlatky-Schlichter Gyula budapesti lakos, okl. épitészt és Kéler Elemér budapesti lakos, okleveles épitészt mérnökökké, egyelőre ideiglenes minőségben, kinevezte.

Épitőmesteri képesitések. Az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság Széger Alajos épitőmesternek (Budapest) az 1908. évi junius hó 16-án és Sipos István épitőmesternek (Kunszentmárton) junius hó 19-én letett szakvizsgálat alapján a képesitő bizonyitványt kiadta.

Kitüntetések. Ő felsége a király Ulbrich Aurél főfelügyelőnek, a budapesti gépgyár gyárfőnök-helyettese és ezen gyár épitési osztálya főnökének. az állami vasgyárak tüdőbeteg munkásai részére létesitett algyógyi sanatorium épitésénél szerzett érdemei méltánylásául elismerését nyilvánitotta és ugyanazon téren szerzett érdemeik elismerésül dr. Axmann Béla főfelügyelő főorvosnak, az állami vasgyárak egészségügyi vezetőjének, valamint Czillér József épitési vállalkozónak a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, továbbá Palkovich Aurélnak, az államvasutak gépgyára épitési osztályában alkalmazott hivatalnoknak az arany érdemkeresztet, s végre Missik Adolfnak, Czillér József épitési vállalkozó szolgálatában álló épitésvezetőnek a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

A Magyar aszfalt részvénytársaság junius 19-én tartotta Matlekovics Sándor elnöklésével ez évi rendes közgyülését, melyen

STRASSER VILMOS BETON, TERAZZO, KERAMIT ÉS FALBURKOLÁSI VÁLLALATA. TELEFON 65—51.
Elvállal mindennemü e szakmába vágó munkálatokat
Budapest, VII., Thököly-ut 54. sz.

HITSCH REZSŐ
EZELŐTT
HIRMANN ISTVÁN ÉS TÁRSA

Szerszám és szerszámgépgyár
Budapest, IX., Gyep-utca 37. sz.
Telefon 71 72.

Mart fogaskerekek, Esztergapadok. Furógépek. Csavarmetszők és csavarmetszőfurók. **Csigafurók. Marók.** Dörzsárak. Satuk és csősatuk. Tolómérők. Vonalzók és métermértékek. Mikrométerek. Kaliberek. **Tömeggyártáshoz szükséges gépek, szerszámok és készülékek.**
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

51 részvényes 7884 részvény képviseletében vett részt. Az előterjesztett jelentés konstatálja, hogy az aszfalt-kocsiutak és gyalogjárók iránti kereslet az elmult üzletévben is kedvező volt, de a kivitelre elvállalt munkák egyrésze az általános ismeretes vaggonhiány folytán nem volt befejezhető, másfelől pedig a városok ellenében fönnálló követelések, a pénzpiac kedvezőtlen helyzete folytán nem voltak kellő időben értékesithetők, minek következtében a vállalat megfelelő nagyobb folyószámla-hitelt volt kénytelen igénybe venni. A jelentés kiemeli, hogy a normális viszonyok beálltával emelkedő forgalom remélhető annál is inkább, mert a kormány részéről is nagyobb munkákra van kilátás. Az igazgatóság jelenti továbbá, hogy a kedvezőtlen pénzviszonyok miatt nem volt képes a 6000 darab uj részvény kibocsátására vonatkozó határozatot végrehajtani, legfontosabb feladatának tekinti azonban a vállalat függő tartozásainak konszolidálását. A Bihari szénbánya és villamossági részvénytársaság üzemének reorganizációja tavaly is folytatást nyert és alapos a remény arra, hogy e vállalat üzemének kedvezőbbre alakulása sikerülni fog. Az igazgatóság javasolja, hogy 239.620 korona 02 fillér üzemi fölöslegből 230.000 korona az ujitási, helyreállitási és értékcsökkenési alap javadalmazására fordittassék, a fönmaradó 9620 korona 62 fillér pedig uj számlára elővezettessék. Végül a felügyelő bizottság eddigi tagjait ujból megválasztották. A közgyülés az üzleti jelentést és az igazgatóságnak az üzemfölösleg hovafordítása iránt tett javaslatát egyhangulag elfogadta.

Kenyér és zsemlye szállitás. A székesfővárosi Duna jobb és balparti közkórházak részére szükséges kenyér, zsemlye és szarvas sütemények szállitásával a tanács Kálix Ödön és és Löwenstein Antal céget bizta meg.

Izzólámpa raktár. Valódi Auerégők kaphatók.

Telefon: 69—91.
Schrettner Ede
elektrotechnikai vállalata
Baross-utca 5. (Calvin-tér közelében.)

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugymint: **házicsengő-, telefon-, villamosvilágitás-, ivlámpák-, motorok-** és **dinamók** szakszerü és lelkiismeretes szerelését és javitását.

Szerelési anyagok raktáron.

Szolid munka. — Házak jókarban tartása.

DORN FRIGYES
rézműves
BUDAPEST, VII., ROMBACH-UTCA 8.
Készit: **Modern cukorka gyári berendezéseket, Vacuum főzőüstöket, gőzvezetéket és minden ezen szakba vágó munkákat.**

Telefon 54—98. **Telefon 54—98**
PASCHKA és TARSA
Budapest, X., Füzér-utca 35.
Acéllemez,- fa- és vászonredőnyök, napellenző-ernyők, lépcsőkovácsolt vasból, felülvilágitó ablakzáró készülékek, színházi függönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

LINZ REZSŐ
mázoló és fényező vállalata
BUDAPEST, VIII., HORÁNSZKY-UTCA 22. SZÁM.
Vállalja: épületek, portálok és butorok mázolását és fényezését stylszerü kivitelben mérsékelt árak mellett.

Dipol Cesare
Mozaik, Terazzo és Beton burkolási vállalata.
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 49.

Elismert elsőrangu cég. Alapittatott 1885.
Nikmond Ignac
szobafestő, mázoló és fényező vállalata
Iroda és mühely: II. ker., Erőd-utca 2. sz.
(Margit-körut mellett.)
Elvállalja: **paloták, bérházak, intézetek és szállodák mázolását, festését** izléses kivitelben. — **Költségvetés ingyen.**

ELSTER S.
LÉGSZESZGYÁRI SZÜKSÉGLETEK GYÁRA
Budapest, V., Tisza-utca 9.
Gyártási ágak:
Nedves és száraz légszeszmérők, többféle typus szabadalmazva; a legjobb anyagból, több évi jótállás. Gázautomaták, nedves és száraz szerkezettel, bármilyen légszeszárra beállithatók. Gázszivógépek (Exhaustor) teljes felszereléssel. Állomási légszeszmérők, tetszés szerinti nagyságban. Tisztitó berendezések, Jäger-féle szabadalom szerint. Városi nyomás szabályozók, suly és automatikus megterhelésre. Önműködő nyomásmérők, szivás és nyomásra, csinos kiállitásban, kézben vihetők. Különleges nyomásmérők (Manometer) állandó vizszinnel. Fényvizsgálati müszerek és kellékek. Gázfőző- és fütőkészülékek, vasalók, takaréktüzhelyek.

A budapesti légszeszgyárak
felszerelő irodái:
IV., Aranykéz-utca 6. VII., Erzsébet-körut 19.
Elvállalnak mindennemü gázvezetékek szerelését a világitás, fütés és ipar céljaira. Raktáron tartanak legjobb és legszolidabb mivü gázcsillárokat, egyszerü és diszes alakban, mindennemü gázfőző és fütő- készülékeket és melegitőket.

Stenográfia
Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsiró-iskolája a
„Stenográfia“
országos **Gabelsberger** magyar, német gyorsiró és gépiró iskola.
Kereskedelmi szaktantárgyak
Váci-körut 33. azelőtt Kazinczy-utca 8.

LIFT
Haverland Antal, Budapesten, VIII., Nap-utca 2
Telefon 29—66. — Gyárt: személy-, teher-, ételfel vonókat és vasszerkezeteket minden kivitelben.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Müegyetem“ átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, műszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

Weisz Jakab
vas- és rézbutor készitő
VI., Eötvös-utca 1., Király-utca sarok.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát u. m. **kávéházi, szállodai és kórházi berendezéseket. Sodronyágybetéteket és kerti butorokat.**
Javitások jutányos árban.
Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Üvegfestészeti műintézet
PALKA JÓZSEF
Budapest, VIII., BAROSS-U. 59.
TELEFON 62—23.
Alapitva 1894. évben.
Készit, stilszerü **templom ablakokat** és minden e szakmába vágó munkákat.
Költségvetés ingyen és bérmentve.

SONNENSCHEIN TESTVÉREK
HATÓSÁGILAG ENGEDÉLYEZETT VILLAMFELSZERELÉSI VÁLLALKOZÓK MECHANIKAI MÜHELYE
BUDAPEST, VII., JÓSIKA-UTCA 11.
Elvállal épület-berendezést, villamos ivlámpák jókarban tartását, telefon- és csengő-lakásberendezéseket, villámháritó stb. stb. valamint minden e szakmába vágó munkákat. Kerékpár és motormunkák, zománcozások, nikkelezések és villamos motorok javitása. — Mindezen munkák pontosan, o o o lelkiismeretesen és jutányosan eszközöltetnek. o o o
TELEFON. 102—07.

Telefon 50—83.
NEUMANN GYULA
elektrotechnikai vállalata
VI., Gyár-utca 2.
Elvállalok mindenféle villanyvilágitási berendezést úgyszintén motorok és ivlámpák szerelését.

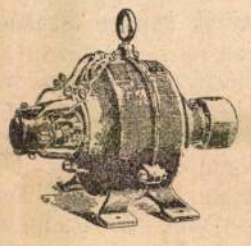

Telefon és csengő berendezést továbbá házak évi jókarban tartását. **Költségvetések dijtalanok**

SIROKY PÁL
épitési, beton és terrazzó-vállalkozó.
Elvállalom cement- és keramit-lap fektetését, kanális épitését és minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árak mellett.
Speciálista **cement-jászol** épitésben valamint **teljes-tehenészet** berendezésekben.
BUDAPEST,
IX., MESTER-UTCA 32. SZ,
Vidéki uradalmi megbizások gyorsan eszközöltetnek.

VIDRA JÁNOS
bádogos, szerelő- és vizvezeték berendező
BUDAPEST, KÁROLY-KORUT 6. SZÁM.
Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m. fürdőszoba-closet-, gáz-, villany-. szivattyuk-, gőzfütések- és vizvezeték berendezését, valamint ezek szakszerü és pontos javitását is a legolcsóbb árak mellett.
Házak évi jókarbantartását olcsón elvállalom.

KÖZPONTI FÜTÉSEK / SZELLŐZTETÉSEK } minden rendszer szerint.
SZIVATTYÚ-TELEPEK
Légszesz-, vizvezeték- és csatornázási berendezések.
Épület és disz- BÁDOGOS MUNKÁK kivitelét elvállalják
Telefon 22—25. **CROSS CHARLES E. LEWIS UTÓDAI Budapest, V., Csáky-utca 18. sz.** Telefon 22—25.

Jakabffy Zoltán

A színházépítés fejlődése.

Budapest, 1908. 8-r. 53,2 l., számos képpel.
Stephaneum.

Füzet.

Jakabffy Zoltán

I. 5. p. h.

—.80

Jakabffy Zoltán

építész

Élet. arch

Gellért

244.L.

MAGYAR POSTA
10
MAGYAR POSTA
10

Jakabffy Zoltán.

épitesz

E. G. I. 503 l.

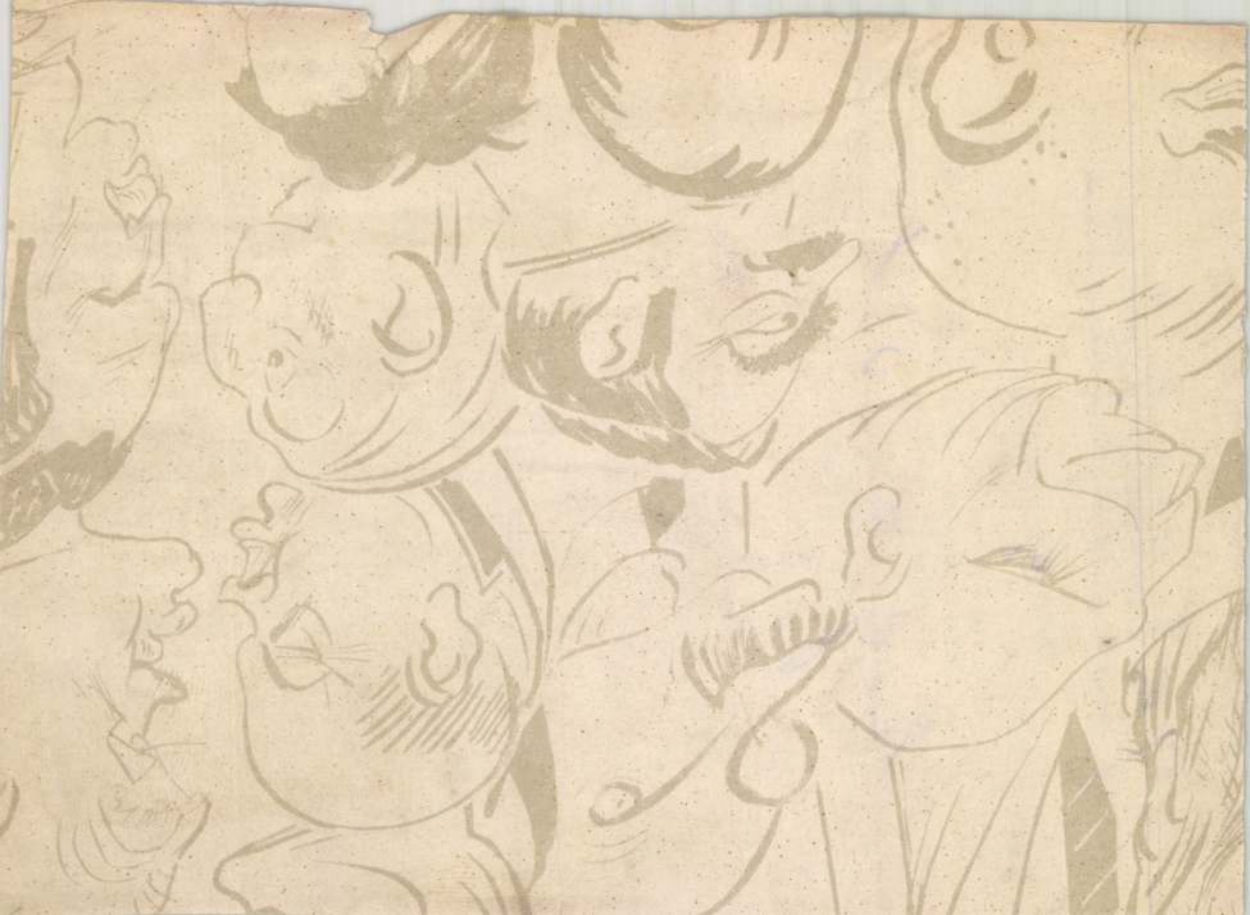

Jakabffy Zoltán

épitész

balatoni villatero

Repr.

Antal Balaton

15. l.

Budapest, Flórián-
Kápolna
36.

ágos Bizottsága

ay { száma: 248.230/1936-XIII. 1936
kelte: VII. 8. 1936.
beérkezése: VII. 10. 1936.

k száma:

lintézett szám:

ma:

áma:

Jakabfy Zoltán

épitész

archeje repr.

Kavczagmagyállam

586. l.

Hárs Gyula, Jenő, stb. marad, l. 322. old.

Jakabffy Zoltán

építész

élete.

I.

Karcsagmagyarkanizsa

599. h.

1904-909-12

1. sz. lakás.

529. Villamos lámpa.

Két darab zsinóron lógó villamos lámpa egy-egy körtével és pedig:

a) 1 darab porczellánernyóvel.....5.00 K

b) 1 darab ernyő nélkül.....2.40 K

összesen....7.40 K

Házilag készült.

Jakabffy Zollán
minisztéri főmérnök

irod

Épitő Ipar. 1913. II. 7.
(A Nemzeti Szinház
tervpályázata.)
Fenti a biráló bizottság
tagja volt.

járat idejét, ezzel a bazilika alap
közelebbről 1003—1004-re teszi
építés körülményeiről, valamint
képéről aránylag keveset tudnak
dái. Ezek közül is főként a ,
legenda jöhet számításba, miut
emlékezik meg a székesfehérvá

A bazilika története szen
nagyobb legendája jelentős, m
mazza.[2] Tőle tudjuk, hogy Sze
hatalmas bazilikát emelt a Sze
mozaikokkal, padozatát pedig

Külön is kiemeli a bazilika
drágakövekkel díszített oltártáb
latos művű cibóriumát és min
ezüstedényekkel teljes kincstár

Hartvik szóról-szóra átírta
bazilika kiváltságainak részletes
a díszes egyházat a király saját
mindenkitől teljesen független
hatósággal ne bírjon. Papjai e

Jakabffy Zoltán
min. főtanácsnok
cikke
a
Építő Ipar 1912.
287 / 288. l. (L. Z.:
A m. kir. Operaház
átalakítása.)

Jakabffy Zoltán

Irod.

Komor János: Hogyan építünk — és hogyan kellene építeni a Balaton partján? Tér és Forma. 1931. 49. l. (Tervrajzokkal.)

NÉVJEGY
JEGYZÉK
PLAKÁT

BORITÉK
SZÁMLA
MŰSOR

FEKETE, SZINES ÉS TÖBBSZINŰ KIVITELBEN

KÖNYVNYOMDA - MŰNYOMDA - HIRLAPNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET - TÖMÖNTŐDE - BETŰÖNTŐDE
SZEDŐGÉPEK - GYORSSAJTÓK - KÖRFORGÓGÉPEK

TELEFON: 88—8—10

< Jakabffy Zoltán >

Épitő Ipar - Épitő Művészet. 1925. 34. l.

(< . > indítványa az Építészeti Múzeum ügyében.)

† *Dr. Nádaskay Béla*, a m. kir. állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1918).

† *Dr. Darányi Ignác* v. b. t. t., volt m. kir. földmívelésügyi miniszter (1924).

† *Dr. Breuer Albert* volt m. kir. állatorvosi főiskolai c. ny. rk. tanár, a Székesfővárosi Közvágóhidak volt igazgatója (1924).

† *Dr. Cselkó István*, a magyaróvári gazdasági akadémia volt r. tanára (1924).

Dr. Fokányi László m. kir. állatorvosi főiskolai c. ny. rk. tanár, m. kir. állategészségügyi főtanácsos (1924).

Dr. Plósz Béla, m. kir. udvari tanácsos, földmívelésügyi minisztériumi h. államtitkár, a m. kir. állatorvosi főiskola nyug. ny. r. tanára (1924).

Dr. Uhlyarik Titusz, nyug. m. kir. állategészségügyi főtanácsos (1924).

† *Dr. Bang Bernát*, a kopenhágai mezőgazdasági és állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1924).

† *Dr. Bayer József*, császári és királyi udvari tanácsos, a bécsi állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1924).

† *Dr. Drexler Hermann*, a prágai német egyetem volt ny. r. tanára (1924).

Sir John McFadyean, a londoni Veterinary College ny. igazgatója (1924).

Dr. Kitt Tivadar, a müncheni egyetem ny. r. tanára (1924).

Jakabffy Zoltán
ejutász

l.

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti
Múzeum ejülete
1836-1926. Bp.
1927 60. l.

Jakabffy Zoltán
építész

és

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti
Museum épülete.
1836-1926.

Bp. 1927
60 l.

Jarabffy Zoltán

építész

l. Bp Építőm VI

14. l.

a Miniszter Ur !

am !

Országos Bizottsága mély tisztelet-
hogy a Bizottság alább felsorolt
s és közoktatásügyi minisztérium-
rácsonyi segélyt engedélyezni mél-

ők és alkalmazottak névsora a kö-

a előadó.

Jakabffy Zoltán

l.

Byz. Epitóm. VI -

17. l.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Jakabffy Zoltán

építész, műmostéri tanácsos

Vasvármegye és Szombathely város közkorházának terve repr. távlatikép.

Felépült ?

Repr.

Fehér Szombathely

113. l

Jakabffy Zoltán

előadása a József-műegyetem Mérnöki Továbbképző Intézetében

Színházterverés
(2 óra)

MMÉEKözl

1944. 72. t.

...rokpapi.

...Bereg.

...LYISÉG

...ref. T.

...S

SZAKCSOPORT

Szövetnemek.

KOR

1915.

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZAS

Veres Palné aj.

EGYÉB ADAT

...Krasztalterítő.

...VAN RÓLA?

Jakabffy Zoltán

miniszteri tanácsosi

címet kapott

1928. jan.

ÉlÉM. 1928. 5–6. sz.

19. l. (Jakabffy Zoltán

min. tanácsos.)

Kérjük a munka szives el

megtörténtéről az értesitést

Budapest, 1913. decembe

Rigler r.-t. B

Jakabffy Zoltán

Építő Már-Építő

1481.

ken lakó és a távolabb levő községbeli ácsmesterek és ácsiparosok végzik el anélkül, hogy akár az ipartestületnek, akár a szövetségnek tagjai lennének és így ezen terhek alól mentesítve lévén, egyenlőtlen versenyt támasztanak a helybelieknek. Ezért az ipartestület megkeresi a főváros tanácsát, hogy rendeletileg intézkedjék az iránt, hogy a kerületi mérnökök szigorúan ellenőrizzék, hogy a fővárosban csakis a helyben iparengedéllyel biró ácsmesterek és ácsiparosok dolgozhassanak.

SZAKIRODALOM

Automobilisták zsebkönyve. Szerkeszti: Schreiber József. A kitünő zsebkönyv nemcsak az automobiltulajdonosoknak, hanem minden kultúrembernek óriási szolgálatot tesz, különösen tökéletes útmutatója révén. Az Autó és Motor Ujság kiadásában jelent meg és minden könyvesboltban kapható.

Jakabffy Zoltán. A szombathelyi kórház és egyéb épületek terveit hozza a Magyar Építőművészet, mely tervek szemlélete igaz gyönyörűséggel tölti el a szemlélőt, mert Jakabffy Zoltán tervein klasszikus szépség ömlik szét. Arányai mesteriek. Falfelületképzései tökéletesek. Jakabffy a ma élő építészgeneráció egyik legkimagaslóbb tagja. Pedig beamter. De vérében van a szakma szeretete és tudása. A nagy Jakabffy Ferencnek gyermeke. Alaprajzi megoldásai oly szépek, világosak és természetesek, hogy mintalapul szolgálhatnak az iskolákban. Műveit érdemes volna kiadni, nagyot gyarapodnék a magyar építészkultúra általuk.

Téved az, aki ebben gúnyt vagy viccet keres. Ez való tényállás, amint alább kiviláglik.

Behívattam a kéményseprőmestert. Nem kell aggódni, nem jött ő feketére kormozott arccal. Elegánsan, akin látszott, hogy kéményseprőgunya nem volt rajta, amióta a seprési monopóliumot megkapta. Erről a monopóliumról is külön fejezeteket lehetne írni. Még olyan fölényesen, lekicsinylően nem beszélt velem soha senki. Ez az ember a kéménylukon át nézte és látta az egész világot. A műemlékjelleg, az architektúra, a beosztás művészete az mind bliktri volt neki, a kéménylyuk mellett. Ő csak ezt látta.

Csodálkozásának adott kifejezést, hogy Pesten azt sem tudják, hogy a kéményt másként, mint köralakban, nem lehet és nem szabad készíteni. Csodálatos elmaradottság, hogy még a műegyetemen ezt nem tanítják, — mondta el hosszas véleményeit.

Elővettem az „Építésügyi szabályzatot" és felmutattam neki (l. 294. §.), hogy előírt szabály, hogy „a négyszögletes kéményt 15 cm.-es egyenlő oldalakkal kell építeni".

A hengeralakúról pedig az áll, hogy 17 cm. átmérővel és *idomtéglából* kell készíteni.

Tehát mi a szabályzatnak — melyet országos szaktekintélyek állítottak össze, teljes mérvben megfeleltünk, így hagyja abba okvetetlenkedéseit. Vagy mutasson olyan kéményt, amit szabályszerűen, azaz idomtéglából építettek volna.

Jakabffy Zoltán

Szombathelyi közkórház

Szefeltlex. 303. l.

Élétr. arck.
u. o. 706. l.

A kecskeméti szűcs czéh ajánló levele r
Suba díszítménye Kaszalay Ferencz raj
Bőr mellény hímzett dísze Homoród-Sz.
Bőr mellény hímzett dísze Radnáról. N
Bőr mellény hímzett dísze Fogarasból _
Bőr mellény hímzett dísze Brassóból___
De la Porte H. nyomdabélyege 1572 _
Marnef «Vitruue»-nek czímképe Gouj
Du Chemin-nél 1566-ban megjelent «Ch

KÉPEK A SZÖVEGEN KÍVÜL:

VIII. Irhás suba válla és eleje.
IX. Vóczos suba hímzett díszítménye.
X. A suba hímzett díszítményei.

Szerkesztőség: Budap

MAGYAR KIR. MINISTERIUM

ABÓL

GYULA

RCZIUS.

ST

ÁRSULAT

S KÖNYVNYOMDA

Jakabffy Zoltán

tvd

v

Vállalkozók Közlönye

1905. dec. 6. (A Magyar Mérnök- és Építészegyletből.)

6

1906

12/VI

Corpus Inscriptionem Latinarum

VI. 202 – 206.

Jakabffy Zoltán

vród
2

Rerrich Béla: Jakabffy Zoltánról.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 5-6. f.

MAGYAR FILMOTTHON ESZTERGOM

(Jakabffy Zoltán)

( ) A szombathelyi kórház

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1927, 5–6. sz.

műszaki vaj-zokkal

A szombathelyi városi és megyei kórház tervpályázatan I. díjat nyert

MAGYAR TELEVÍZIÓ
TESZTKÉPEK

Jakabffy Zoltán
építész
minisztéri tanácsosi
címet kapott.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

1928(27 l.
1.7

SCHULTZE STRAHLER MAX. NYDIA.

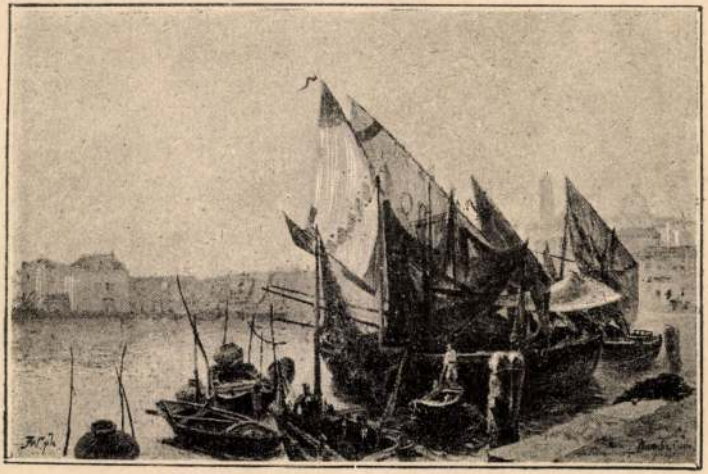

BRIOSCHI CARLO. CHIOGGIA-I HALÁSZBÁRKÁK.

Jakabffy Zoltán

az alábbi tervpályá-
zaton megvételre
ajánlva

MAGYAR-EPITŐMŰVESZET

1928. 7 sz. 11. l.

(A nyomdai közkor-
ház tervpályázata.)

VASÁRNAP

5

Kat. Juszt. Lőrinc
Prot. Viktor

HÉTFŐ

6

Kat. Ida
Prot. Zakariás

Izr.: Thisri 5698.

KEDD

7

Kat. Kassai vért.
Prot. Regina

Izr.: Újév 2. n.

SZERDA

8

< Jarabffy (Zoltán?)

Könyve

<) Nézőtér, szinpad, diszlet.

A Műegyetem Mérnöki Továbbképző Intézetének kiadványa.

któber hó 13 napján dél ~~előtt~~ / után

butor, Könyvek

etés mellett. szükség esetén becsáron alul is el fognak

dő ingóságok vételáraból a végrehajtató követelését

részükre foglalás korábban eszközöltetett volna s ez a

bejelentéseiket az arveres megkezdéseig nálam irásban

róság tábláján kifüggesztését követő naptól számittatik.

ept. hó 20 napján

[signature]

kir. bir. végrehajtó.

VI., Gyar-utcza 10. szám.

ÁRASBIRÓSÁGI ... HAJTÓ ... Z GYULA

(Jakabffy Zoltán)

( ) Nézőtér, szín-
pad, díszlet -
A Mérnök Tovább-
képző Intézet
kiadványa *
Könyvtár ifj.
Kotsis Iván tól.
Technika 1946.
248. f. 24. l.

* Szerző sajátkezű
rajzaival

175 I. 15)

a törvényes következményekre való figyelmeztetéssel idéztetnek.

Kelt [illegible] 1905 évi okt. hó 27 napján.

A I-III ker. kir. járásbiróság.

[illegible]

kir. al. járásbiró.

[illegible]lytatólagos tárgyalási határnapot kitüző végzés.
(1893: XVIII. t.-cz. 67. §.)

(Jakabffy Zoltán)

könyve

( ) Nézőtér, szinpad, díszlet.
A Mérnöki Tovább-képző Intézet Kiadványai. É. 28. füzet.
Bp. 1944.

Szerző eredeti terveivel és sajátkezű rajzaival. fd.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Jakabffy Zoltán

ired.

Lechner Jenő:

A modern szinház.

Vállalkozók Közlönye

1908. jan. 15

Ősbölény csontmaradványai

VI. 124.

Jakabffy Zoltán

épitém

az V. fiziteri ontály-
ba elölépett

ÉIÉM. 1930. 7-8.
n. 27. l.

A választókerület-, szavazó-kör- és
kozó felső sor nem töltendő ki, a k

.....választó kerület. .....szavazó

ÖSSZE/F

A VÁLASZTÓI JOGOSÚLTSÁ

1. Az alkalmazott családi- és utóneve: .....
2. Állása, vagy foglalkozása: .....
3. Lakóhelye Budapesten.....kerület.....
4. Ha nem lakik Budapesten, hanem vidéken s
   (hivatalának) helye:.....kerület.....
   s lakóhelye:.....község....
5. Születési éve: .....
6. Törzsfizetése: .....korona.
7. A bejelentett alkalmazott fel volt-e véve az
   Budapesten?.....; mely közigazgatás
8. Tud-e írni és olvasni?.....

Jakabffy Zoltán

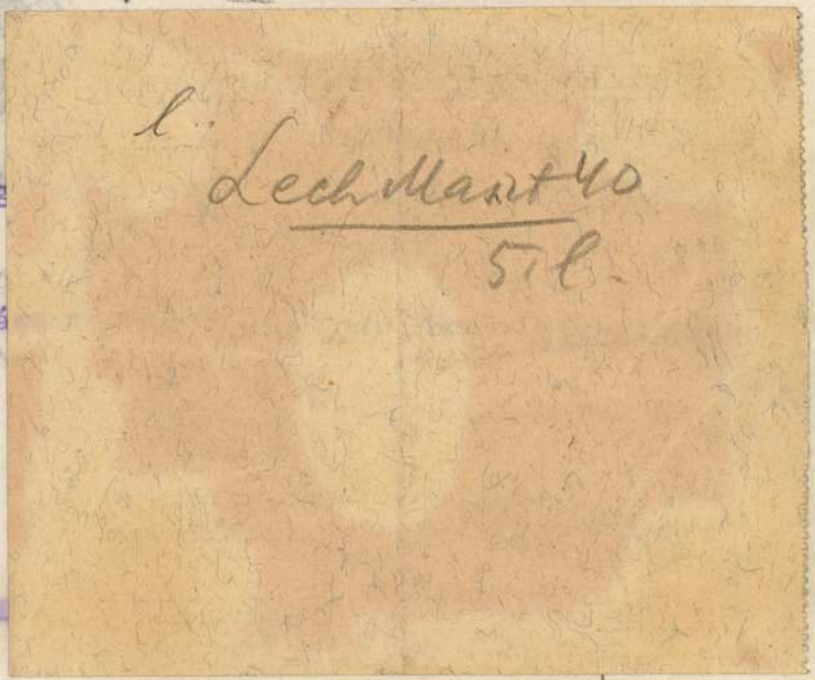

LEGMAGASABE

SZENT ISTVÁN

KPS

BUDAPEST 1896 DISZOKLEVÉL
FLÓRENCZ 1904 GRAND PRIX
PALERMO 1905 GRAND PRIX
PÁRIS 1900 GRAND PRIX

Kőbányai Polgári Serfőző és

Budape

SÖR OSZTÁLY.

Sürgönycim: **POLGÁRSÖR TELEFON BUDAPEST.**
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKK-SZÁMLA: 3055.
GIRÓSZÁMLA A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL.

TELEFON:

KÖZPONTI IRODA: JÓZSEF 464-26.
" " 464-27.
" " 464-28.
" " 464-29.

VIDÉKI RENDELÉSEK RÉSZÉRE: KŐBÁNYA 74-62.
MŰSZAKI OSZTÁLY: KŐBÁNYA 75-04.
VÁROSI IRODA: JÓZSEF 321-91.

LEVÉLCIM: BUDAPEST 10, PÓSTAFIÓK 24.

KLÖSZ GY. ÉS FIA, BUDAPEST.

Mélyen ti

Jakabffy Zoltán

A szombathelyi közkórház tervpályázata ki van állitva a Mérnökegyletben. Meg kell vallanunk, hogy rég nem láttunk hasonló eredményü pályázatot. A pályaművekről beható tanulmányt fogunk közölni, csak most azt jegyezzük meg általában, hogy egyik pályaterv pompásabb a másiknál. Óriási munka. Ám eme kitünő munkák közül is fejjel magasodik ki az I. dijat nyert pályamunka, *Jakabffy* Zoltán műve, mely minden részében tökéletes műalkotás. Gratulálunk a szerzőnek, de még inkább Szombathely városának, hogy ily remek műhöz fog jutni, melylyel kevés város dicsekedhetik. Az I. dijnyertes pályaművet lapunk közölni fogja.

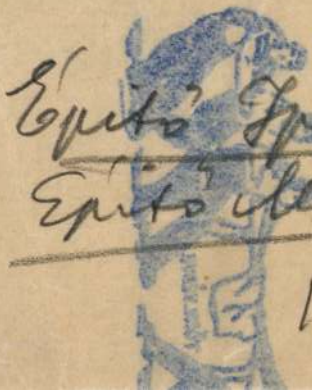

Építő Ipar — Építő Művészet

1926. 19. l.

Gui

JAKABBFY ZOLTÁN, épitész

Szombathelyen 1929 őszén felavatták a megye új kórházát, melyet Jakabffy Zoltán országos pályázaton első dijat nyert terve alapján valósitottak meg. 332.old

HEKKENAST JÁNOS: Szombathely város zöldterületei és zöldövezeti terve 321.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 3.szám, 1968. Szombathely

JAKABFFY ZOLTÁN, műépitész

35.ábra.-Vas megye és Szombathely város Közkórházának főépülete.1926-ban orsz.tervpályázat.1000 ágyas kórház. Az 1.dijat Jakabffy nyerte az akkor divatos pavillonos rendszerü épületeivel.11 épület,1945-ig a vidéki városok legnagyobb kórháza volt. 29-old. Fekete repr.

HECKENAST JÁNOS: Szombathely város rendezési terve 1.old.

VASI SZEMLE, Helytörténeti évkönyv, XIX.évf. 1965. 1.szám.---- Szombathely, 1965

JAKABFFY ZOLTÁN, műépitész

Dr. Tóth János érdeme, hogy Szombathelyen korszerü villanegyedek épültek ki. /Jókai ut, Hunyadi ut/környéke/. Jellemzője a város épitési tevékenységének, hogy zömmel jó képességü helyi épitészgárda készíti a terveket. -Lásd: 33., 34., 35., 36. abrak. 29. old

HECKENAST JÁNOS: Szombathely város rendezési terve 1. old.

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XIX. évf. 1965. 1. szám. ---- Szombathely, 1965

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 5—6. SZÁM. 1926 FEBRUÁR 1.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képesítés megvizsgálá ára szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K. Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

Harc az építőipari törvényjavaslat körül.

Csonka-Magyarország építőmesterei jan. 17-én nagygyülést tartottak a régi képviselőház üléstermében, hogy bajaikat, panaszaikat a nagyközönség és a magas kormány is meghallja. A sok vihart látott ülésterem zsufolásig megtelt hallgatósággal. A vidéki építőmesterek mind eljöttek, mert a javaslat egyik-másik pontja exisztenciájukban támadja meg őket. De ott volt mindenki, akinek az építőiparral valamelyes kapcsolata van.

Az ülést Alpár mester nyitja meg. A zsufolt nézőtér sejteti, hogy itt ma heves vitákra, éles közbeszólásokra van kilátás. Az építőmesterek szétküldött „riadója" legalább is erre enged következtetni. Csakis igy érthető, hogy Alpár mester, aki mindig a harc embere volt — akinek eleme a harc —, megnyitójában nyugalmat és önmérséklést kér a felszólalóktól. Az ipar — valami nagy támogatásban sohasem részesült nálunk. Ennek dacára a saját erejéből — állami segitség nélkül — olyan erőre kapott és olyan dolgokat produkált az utolsó negyven esztendőben, amelyről mindenki mindig csak a legnagyobb dicsérettel emlékezett meg. Speciell pedig az építőipar nyugati nivóra ért és nem egyszer a külföld elismerését nyerte el. Most — vesztett háboru után — az intelligencia léte forog kockán, ez közismert. A munkalehetőségek korlátoltsága folytán, az építőipari javaslattal kapcsolatban, ezt a maga erejéből fejlődött építőipart — a kereten kivül állók — kétfelől is ostromolják. Ezt az erős harcot — az ügy fontosságához mérten — higgadtan és komoly érvekkel kell megvivni, mert csakis igy biztos a siker. Ebben az értelemben kéri a kartársak hozzászólását.

Ripka Ferenc dr. mint a székesfőváros főpolgármestere szólal fel elsőnek, hogy kifejezést adjon őszinte nagyrabecsülésének és rokonszenvének az építőmesterek „rendje" iránt. Kivánja és óhajtja, hogy mai akciójuk teljes sikerrel járjon és ennek eredménye az építőipar ujbóli megerősödésére és további fejlődésére vezessen. A magyar építőipar a magyar gazdasági élet legerősebb pillére. Az volt a multban és kell, hogy mielőbb erőre kapva, az legyen a jövőben is. A közelmult idő, sajnos, a rombolás munkája volt. Minden jó polgárnak éreznie és tudnia kell, hogy ezt a sokat szenvedett, megnyir-

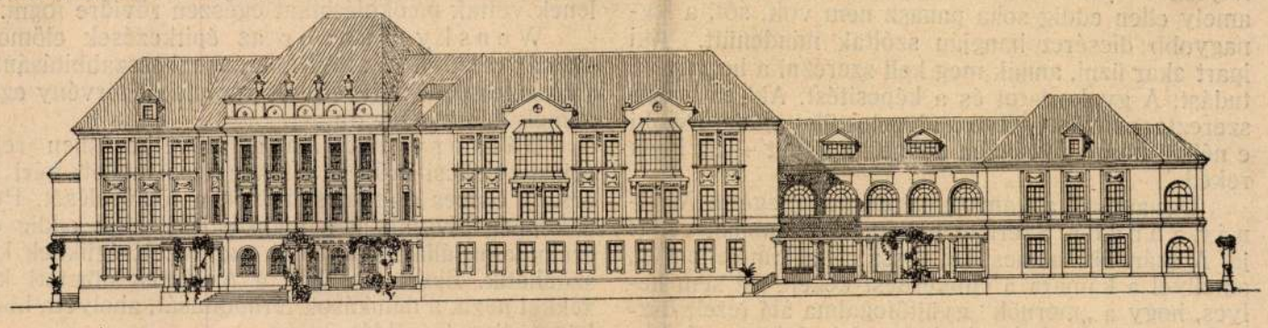

KÖRÚTI HOMLOKZAT.

Vas vármegye és Szombathely közkórháza. Jakabffy Zoltán I. dijat nyert pályaműve.

bált és elfespedt országot nem a gyülölettel, hanem csakis a munkával lehet talpra állitani. A munka — békességet, nyugalmat, megértést és összefogást jelent. Minderre ez az impozáns nagygyülés ad példát. Az épitőmesterség eminenter alkotó munka. Szimbóluma az erőnek, az akaratnak és tudásnak. A mi büszke fővárosunk az épitőmesterek tudásának és erős akaratának köszöni mai szépségét. Ezt a szerencsétlen, ezer sebből vérző hazát csak becsületes munkával lehet meggyógyitani. Ehhez pedig m i n d e n polgárnak az erejére és munkájára van szükség. Elsősorban pedig az épitők munkájára. Elismerésének lobogóját hajtja meg a magyar épitőmesterek előtt, akiket a főváros nevében szeretettel üdvözöl és Isten áldását kéri sikeres munkájukra.

Frenetikus tapsvihar fogadta a főpolgármester üdvözletét, melynek minden szavából az épitőmesterek iránti őszinte rokonszenve szólt.

*

A gyülés első szónoka K o c h K á r o l y. Tárgya a mérnöki kamara. Mi, akik hallottuk a véleményét erről a kérdésről, sokat vártunk tőle. Magánbeszélgetésekben olyan hévvel és erővel beszélt erről a témáról, hogy magával ragadta még az ellentétes felfogásu hallgatóit is. Most azonban, amikor irásba foglalva és okfejtve halljuk tőle, nem tette reánk azt a hatást, de a hallgatóságra sem. Más — valamit papirra vetni olvasó számára és más — hallgatóságnak előadni. Kochnak határozottan nagyobb lett volna a sikere, ha a kamara elleni véleményét — okfejtés nélkül — az ő közvetlen egyszerü modorában ugy adja elő, mint azt már nem egyszer kifejtette.

Gondolatmenete különben helyes. A kamarai törvény csupán a cim és gyakorlat rendezéséről szól. Ipari kérdésekbe a kamarának semmi beleszólása nincsen. Igen helyes az a felfogása is, hogy miután az épitőmesterség ipar, az épitőmestereknek a mérnöki kamarában semmi keresnivalójuk. Az épitőmesterek tervezési joga szerzett jog. Ezt a kamara el nem veheti, de még csak nem is korlátozhatja. Viszont azonban a mérnököknek nem lehet megengedni, hogy a kamara jóvoltából most egyszerre ipari tevékenységet fejtsenek ki. Igaz, hogy erősen megfogyott a mérnöki munka, ellenben a sok mérnök itt van. De ne feledjük, hogy a háboru egyformán tarolta le a „munkák mezejét". A mérnökét csak ugy, mint az épitőiparét. Az itthon munka nélkül maradt épitészek mind idegenbe siettek, hogy munkához jussanak és becsületet szerezzenek a magyar névnek. Miért nem követik ezt a példát a mérnökök? Miért akarnak olyan területre betörni, ami nekik „terra incognita"? Ahol — hozzá nem értésük folytán — csak kárára lesznek annak az iparnak, amely ellen eddig soha panasz nem volt, sőt, a legnagyobb dicséret hangján szóltak mindenütt. Aki ipart akar üzni, annak meg kell szerezni a hozzávaló tudást. A gyakorlatot és a képesitést. Aki ezt megszerezte, az előtt nyitva az ipartestület ajtaja. De aki e nélkül közeledik, hiába döngeti a kaput — az künn reked.

Ugyancsak a kamara kérdését fejtegette M o l n á r S á n d o r. Szerinte a kamara és annak célja: jó. A szándék: nemes. De rossz az a kiméletlenség, amellyel a kamara a cimkérdést kezeli. Az sem helyes, hogy a „mérnök" gyüjtőfogalma alá terelt összes müszaki foglalkozások — tehát épitész, gépész, vegyész, bányász, kohász, stb. — egy kamarába szorittatik, ahol a kisebb szervek hátrányban vannak. Az erősebb szakok — a számszerüleg nagyobbak — elnyomják a kisebbeket. Igy az épitészeket a mérnökök. Iyen környezetben és ilyen levegőben müvészet nem fejlődhetik. Ennek szabadság kell. Itt a müvészetnek el kell satnyulnia. A mérnökök a kamara favoritjai. Az sem helyes, hogy a kamaratagok tulnyomó többsége köztisztviselő, akik ilyen módon majorizálják a magánmérnököket. Külön kell választani az egyes szakokat és mindeniket önálló hatáskörrel felruházni, amint az a Mérnök- és Épitész-Egyletben meg is van. Ha ezt a kamara nem teljesiti, az épitészek kénytelenek lesznek kiválni és önálló kamarába tömörülni.

M a n n M i h á l y fejezte ki a törvényjavaslat hiányait tömören, röviden és világosan. Hiba, hogy a javaslat az u. n. „mélyépitőmester"-i munkákat, amely eddig szabad ipar volt, a mérnököknek juttatja és ebből kifolyólag ők, minden további képesités nélkül, jogot formálnak a „magas épitőmester"-i munkákra is. Egy másik hibája a javaslatnak, hogy a kőmüvesmestereknek, akik eddig csak földszintes házat épithettek, jogot akar adni egyemeletes házak épitésére. Ez kétségtelenül visszaesés volna és nem haladás. Azonkivül a vidéki épitőmestereket tenné tönkre, akik e javaslat törvényerőre való emelkedése folytán alig jutnának munkához. Ezért a javaslat e szakaszának olyképpen való módositását javasolja, hogy a kőmüvesmester csak olyan egyszerü földszintes házakat épithet, melyeknek tractus távolsága legfeljebb 6.5 m, belső magassága 4.0 m és 5.00 m-nél magasabb állványozást nem igényel és a pince felett csak egy emeletsorral bir. (Ezen igen érdekes előadást különben lapunk más helyén teljes egészében közöljük. A szerk.)

Ugyanehhez a kérdéshez hozzászólt K á r o l y i E m i l pécsi, B r u d e r I g n á c győri és P a p p J ó z s e f makói épitőmester. Ez utóbbi óriási érdeklődés mellett vázolta azt a rettentő kontárkodást, amit a vidéken a kevésbé képzett kőmüvesmesterek végez visznek. A nagygyülésen körözött tervekkel — ad oculos demonstrandum — bizonyitotta, hogy pl. a szegedi körzet helyesirást és egyszeregyet alig tudó „mesterekkel" árasztja el a vidéket, akik azután rémei az ipariskolát végzett épitő- és kőmüvesmestereknek. Ezeket a kontárokat még az emeletes épületekre is rászabaditani — egyenesen bün és katasztrófa! Meggondolták-e a javaslat tervezői, hogy mekkora felelősség hárul ebből reájuk? Ennek a beszédnek meg is volt a hatása. Alpár mester nyomban igéretet tett, hogy ezeket a „terveket" illetékes helyen bemutatja és kérni fogja ennek a felháboritó ügynek a sürgős megvizsgálását és orvoslását.

Ezek voltak a nagygyülés fő tárgyai. A többi tárgyra már alig jutott idő. Ezeknek előadói kénytelenek voltak meokolásaikat egészen rövidre fogni.

W e n s k y N á n d o r az épitkezések előmozditását célzó 1925 : XVIII. tc. meghosszabbitásának szükségességét fejtegette és rámutat a törvény egynémely hiányosságára.

B á t h o r y I s t v á n a szövetkezésben rejlő óriási erkölcsi erőnek a fejtegetése mellett kéri az ország összes épitőmestereinek a tömörülését. Példaképpen hivatkozik a munkásokra, akik eddig elért hatalmi állásukat csakis szervezettségüknek köszönhetik. Ezzel szemben a mesterek ölbetett kezekkel nézik a munkások térhóditását, ahelyett, hogy követnék a jó példát.

A gyülés utolsó szónoka, dr. K á l m á n László ügyvéd, az épitőmester megosztott felelősségét tár-

gyalja. Szerinte az épitőmesternek gyakran többfelé van munkája és igy nem lehet mindenütt jelen. Kénytelen tehát maga helyett megfelelő képzettségü állandó helyettest állitani. Ily módon az előforduló balesetekért nem vonható felelősségre.

*

A nagygyülés erkölcsi sikere máris kétségtelen. Az Épitőmesterek Iparegyesülete és Szövetségének vezetősége derekas munkát végzett, amelynek meg is lesz az eredménye. Az elhangzott fejtegetések elősegitették az eszmék tisztázását és hozzájárultak ahhoz, hogy a javaslat vitás pontjai közmegnyugvást keltő módon nyerjenek megoldást.

Magyar Vilmos.

Az „Épitőipari törvény" tervezetről.

Irta: **Mann Mihály**, az Épitőmesterek Egyesületének titkára.

Több mint negyven éve, hogy az 1884. évi ipartörvény létesült, melynek 10. *g)* pontja kimondotta, hogy addig, amig az épitőipar gyakorlásának törvény utján való rendezése nem lehetséges, az rendeletek utján szabályozandó. Azóta nyolc rendelet és számos elvi döntés történt e tárgyban, amelynek eredménye a különféle rendeletek különféle magyarázata és ezáltal bekövetkezett a jogbizonytalanság az épitőipar terén. Az épitőipari szervezetek több mint huszonötéves sürgetése után, immár előttünk fekszik az épitőipar gyakorlásáról szóló törvényjavaslat.

Ennek a törvényjavaslatnak tekintetbe kell venni azokat a nagy köz- és magánérdekeket, melyeket az épitőipar érint. Az épitőiparosnak nagy teoretikus tudásának és nagy szakbavágó gyakorlatának kell lenni, mert munkája nemcsak anyagi szempontok tekintetbevételét igényli, hanem a munkások és az épitményeket használatba vevő közönség életbiztonságára is nagy kihatással lehet. Azért a képesitett iparok közül az épitőipar az, melynél a legnagyobb szigorusággal kell vizsgálni a képesités kiadása előtt egyrészt az előképzettséget, másrészt a szakbavágó gyakorlatot.

Visszatekintve az elmult évtizedekre, Nagy-Magyarország és Budapestnek rohamos fejlődési idejére, melynek munkájában a magyar épitőmesteri kar derekasan kivette a részét — meg kell állapitanunk, hogy az épületek kivitelét oly magas nivóra emelték, mely a nyugati kulturállamok hasonló épitkezéseivel nemcsak vetekszik, hanem azokat sok tekintetben felül is mulja. Az elszakitott Magyarországban fennálló nagyszámu épitmény most is fennen hirdeti és hirdetni fogja a jövőben is, addig, amig elkövetkezik az az idő, amikor ujra országunk területéhez lesznek csatolva, azt a nagy kulturfölényt, amellyel ezeket az épületeket létrehozták. Negyven év előtt örömmel fogadták elődeink a szabad iparból a képesitett iparva való átmenet olyképen, hogy az épitőipar gyakorlása rendeletek utján lett szabályozva és most nekünk is megnyugvással kell fogadni az uj törvényjavaslatot, mert jelenti a rendeletek utvesztőjéből a törvény alapjára való átmenetet. A törvényjavaslat egy 1920. évben lefolytatott ankét alapelvein épült fel, mely ankéten elhangzott összes kivánságokat kiegyenliteni igyekszik az előttünk fekvő törvénytervezet. Tekintettel erre a körülményre, eredményezte a törvénytervezet több pontja azt, hogy érdekképviseleteink sok mindennel nincsenek megelégedve, mert az épitőmesterek jogkörét szükebb körbe szoritja, mint eddig volt és nincs tekintettel a technika fejlődésére. Ezért van szerencsém a következőkben a törvénytervezet több pontját felsorolni, azokat kritika tárgyává tenni és olyan módositásokat ajánlani, amelyek a

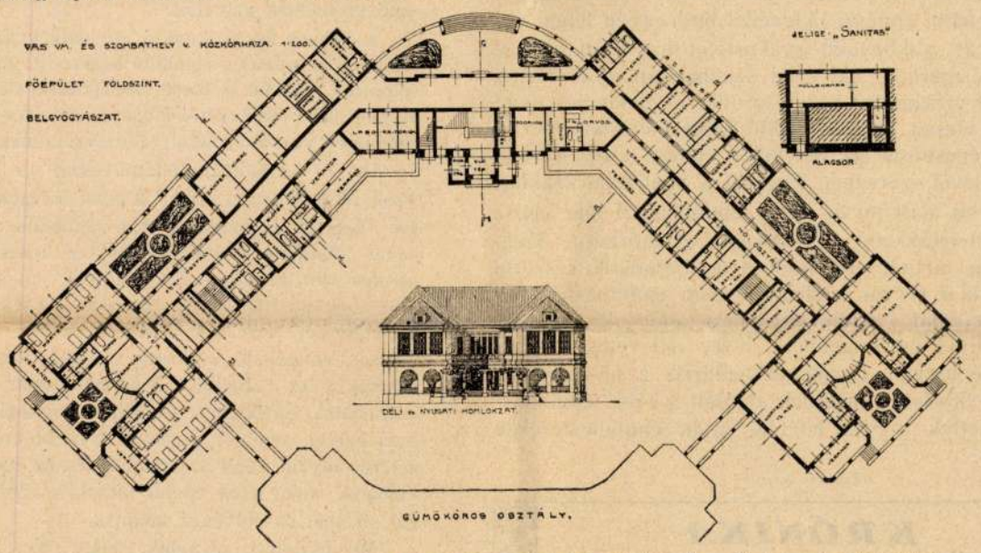

Vas vármegye és Szombathely közkórháza. Jakabffy Zoltán I. dijat nyert pályaműve.

budapesti épitőmesteri szervezetek közös tanácskozásain leszürődtek.

A tervezet uj rendelkezése, hogy megalakitja a mélyépitőmesteri szakot, a kömüvesmesterek munkakörét indokolatlanul kiterjeszti és a kőmüves-iparosságot eltörli. Megdönti az eddig fentartott elvet, hogy az épitőipart csak természetes személy képesités utján gyakorolhatja és megnyitja az épitőiparokat a részvénytársaságok, szövetkezeti és betéti társaságok részére is. Rendezi a munkavezetők, pallérok képesitését és előirja, hogy ezentul csakis képesitett munkavezető alkalmazható. Örömmel kell üdvözölnünk a tervezetnek azt a részét, amely a fedező épitőiparosokkal szemben sulyos megtorlásokat állit meg, amelyek közül a legfontosabbnak azt a pontot kell tartanunk, amely a jogosulatlan épitkezéseknek a betiltásáról szól.

A legelső paragrafusok egyikében kreálja a törvénytervezet a mély-épitőmester fogalmat, amelynek munkakörébe az ut-, vasut-, alagut-, hid-, völgy-hid-, gát-, csatornaépitéssel, valamint általában vizépitkezési munkálatokkal kapcsolatos munkák tartoznak. Eddig ez az ipar szabad ipar volt. Mindenki üzhette és az okleveles mérnökök gyakorolták ezt anélkül, hogy a gyakorlathoz bármi-

féle képesitési bizonyitvány vagy iparengedély lett volna szükséges. A törvénytervezetnek ez az intézkedése mindenképen helyeselhető, csak nem helyeselhetjük a mélyépitőmester elnevezést, mert ezzel ellentétben az épitőmestereket magasépitőmestereknek kellene nevezni és ez sok félreértésre adhatna alkalmat, ezért azt hisszük, hogy a mérnöki munkakör helyes kidomboritásával ezeket az épitőiparosokat mérnök-mestereknek kell nevezni. A mérnöki ipar eddigi szabadvoltából következtetem én a mérnökök ama mentalitását, hogy valamiképen az ő munkakörükhöz ipari képesités nem volt szükséges, ugy azt hiszik, hogy joguk van minden ipari képesités nélkül a magasépitkezésben is müködni és ezért igyekeznek minden módon arra, hogy mérnöki oklevelük alapján, külön kiegészitő vizsga nélkül, épitőmesterekké legyenek. Az épitőmester kartársak bőven kifejtették azokat az indokokat, amelyek a mi igazságunk mellett szólnak és itt csak azt akarom megjegyezni, hogy a jövőben ugyanilyen megszoritáshoz lesz kötve az okleveles épitészeknek mérnökmesterré való válása, mint amily megszoritásokhoz van kötve az okleveles mérnökök épitőmesteri képesitése. A törvénytervezet kiköti, hogy épitőmesterré az a müegyetemi, épitészi oklevéllel biró egyén lehet, aki három éven át szakbavágó gyakorlatot folytatott és egy oly okleveles mérnök, aki ezen szakbavágó gyakorlaton kivül irásbeli vizsgálatot is letesz, mig az okleveles mérnök minden vizsga letétele nélkül lehet mérnökmesterré, mely ipar képesitését az okleveles épitész csak irásbeli vizsga letételével szerezhet. Ezeknél a pontoknál szakbavágó gyakorlat alatt mi az egész épitőmesteri ipar egész területére kiterjeszkedő szakbavágó gyakorlatot kivánunk és nem tartjuk elegendőnek a mérnökök részéről csak az irásbeli vizsga letételét, hanem épitőmesteri különbözeti vizsgálat letétele képezheti csak azt a kritériumot, amellyel megengedhető, hogy okleveles mérnök épitőmesterré legyen. Ezenkivül fentartja a tervezet azt az eddigi gyakorlatot, melynek alapján a felső épitőipariskolát végzettek vizsga letétele utján épitőmesterekké képesittetnek.

(Folyt. köv.)

KRÓNIKA

ELŐFIZETŐINKET szeretettel kérjük, hogy az első számunkhoz csatolt posta-befizetőlap felhasználásával lehetőleg az egész évi előfizetési dijat még e hónap folyamán beküldeni sziveskedjenek.

Lapunk ötvenéves jubileumi száma rendkivül kedves meglepetésül szolgált és ugy a szakkörökben, mint a kulturát szerető uagyközönségben igen szép elismerést váltott ki. „Ez a jubileumi szám igazolja — irja lapunk egyik barátja —, hogy az „Épitőipar—Épitőmüvészet" nemcsak hogy a régi, békevilágbeli nivóját is messze tulszárnyalta e számában, hanem még a külföldi hasonló lapok mellett is megállja a helyét. Irógárdája a magyar müszaki élet legjelentősebbjeiből rekrutálódott, akik a nagy alapitók eme nagyhorderejü hagyományát cserben nem hagyták, hanem azok szellemében fejlesztették a lapot, mely ma is legtisztább tükre az épitészi tevékenységnek. Kár, hogy a lap anyagi támogatás hiányában nem tud állandóan hasonló terjedelemben megjelenni."

A számos megemlékezés közül, mint nekünk legkedvesebbet leközöljük testvérlapunknak, az „Épitőmesterek Közlönyének" szép megemlékezését lapunkról, melyet ezuton is melegen megköszönünk. A cikk igy hangzik:

Az Épitőipar-Épitőmüvészet jubileuma. A jó testvér őszinte örömével, szeretetével köszöntjük laptársunkat, az „Épitőipar-Épitőmüvészet"-et megalapitásának 50 éves fordulója alkalmából. Szeretettel köszöntjük őt, mert hus a mi husunkból, vér a mi vérünkből. Az 50 évvel ezelőtt megalakult „Épitőipar" célját az épitőipar fejlesztése és az épitőiparosság érdekeinek szolgálata képezte, amely feladatát hosszu időn át a magyar szakirodalomban egyedül teljesitette. Az „Épitőipar" a háboru kitöréséig az épitőmesterekkel és az épitőiparosokkal teljesen össze volt forrva, ugy az Ipartestületnek, mint a Magyar Épitőmesterek Egyesületének a hivatalos lapja volt. Az „Épitőipar" anyai gondoskodással és szeretettel ölelte keblére az épitőiparosokat, hévvel és kitartással küzdött érdekeikért. A lap mindenkor az épitőipar és az épitőmüvészet legelőkelőbb reprezentánsait sorolhatta munkatársai közé, akik irodalmi értékü szakközleményeikkel, vitairataikkal és replikáikkal az épitőipar és az épitészet fejlődését határozottan előmozditották és az épitő szakirodalmat fejlesztették. Az „Épitőipar-Épitőmüvészet" hasábjain Ney Béla, Ybl Miklós, Czigler Győző, Hauszmann Alajos s hasonló nagyságok gondolatai láttak napvilágot, amelyek megtermékenyitették az épitőiparral foglalkozók gondolatvilágát, nemes versenyre késztették a müszaki és épitészeti problémák müvelőit.

A háboru és az ezutáni események az „Épitőipar"-ral szemben is éreztette romboló hatásukat. Az épitőipar és az épitészet müvelői a haza szolgálatára sietnek egy szebb és jobb jövő reményétől áthatva, azonban a soha nem hitt romlás és veszteség jutott osztályrészünkké.

De az „Épitőipar-Épitőmüvészet" a krizist kiállotta. Azok, akik 50 évvel ezelőtt a lapot megalapitották, jó munkát végeztek és helyes volt a gondolata annak, aki a lap nevét „Épitőipar-Épitőmüvészet"-re keresztelte. Ebben a névben van adva a régi „Épitőipar" jövője. Az épitőipari szaklapok kivétel nélkül gazdasági érdekeket szolgálnak. Az épitészeti kérdések, amelyek egyben az épitőipar fejlődését szolgálják, csaknem teljesen másodrangu sorsra jutottak. Az „Épitőipar-Épitőmüvészet" a régi előkelő magaslatra emelkedett, továbbra is elfoglalja azt az előkelő helyet, amelyet negyven éven át uralt, amikor ezen a téren olyant nyujt az épitőipar és az épitőmüvészet müvelőinek, amin azok épülni tudtak s amiben gyönyörüséget, örömöt és müvészit találnak.

Mi őszintén kivánjuk, hogy az „Épitőipar-Épitőmüvészet" ezt a hivatását betöltse, s hisszük is, hogy a viszonyok javulásával Phönix-madárként fog megujhodni, a multat tulhaladó formában és tartalomban.

Mérnök kartárstól panasz érkezett lapunkhoz, az első számban hozott mérnökegyleti hir miatt, ahol a mérnökök és épitőmesterek között folyó vitáról számolunk be. Lapunkat nem illetheti vád semmiféle oldalról, mert mi mindenkor igyekezünk objektivek maradni, a való tényeket mint hü krónikások megirni, hogy abból minden olvasó tiszta képet nyerjen a helyzetről. Ha nem ezt tennénk, ha egyet-mást elhallgatnánk, vagy elferditenénk, akkor érhetne bennünket gáncs, mert meghamisitanánk a való tényállásokat. Ezt lapunk nagy multjára való tekintettel sem tehetjük, de ez ellen igazságérzetünk is tiltakoznék.

Vass miniszter a büdzsévitában igéretet tett a falusi épitkezések megrendszabályozását illetőleg. Oly nagyfontosságu kérdéshez nyult itt a miniszter ur, melynél nagyobb nincs, hiszen népünk megmentéséről van szó, melyet az egészségtelen lakásviszonyok (földes padló, tenyérnyi ablak, fütéshiány) kergetnek a korai halálba a tuberkulózis révén. Aki dr. *Vass* József törhetetlen energiáját és az elébe tüzött cél keresztülvitelénél tanusitott hajthatatlan szivósságot ismeri, az tudja, hogyha öt itt dolgozni engedik, ugy Magyarország népesedési statisztikájának csodálatos megjavitása fog bekövetkezni, éppen az épitészeti helyes tevékenység folytán.

Jakabffy Jolán

Művészet 1904

405

Jarabff Zoltán

Művészet 1905

212

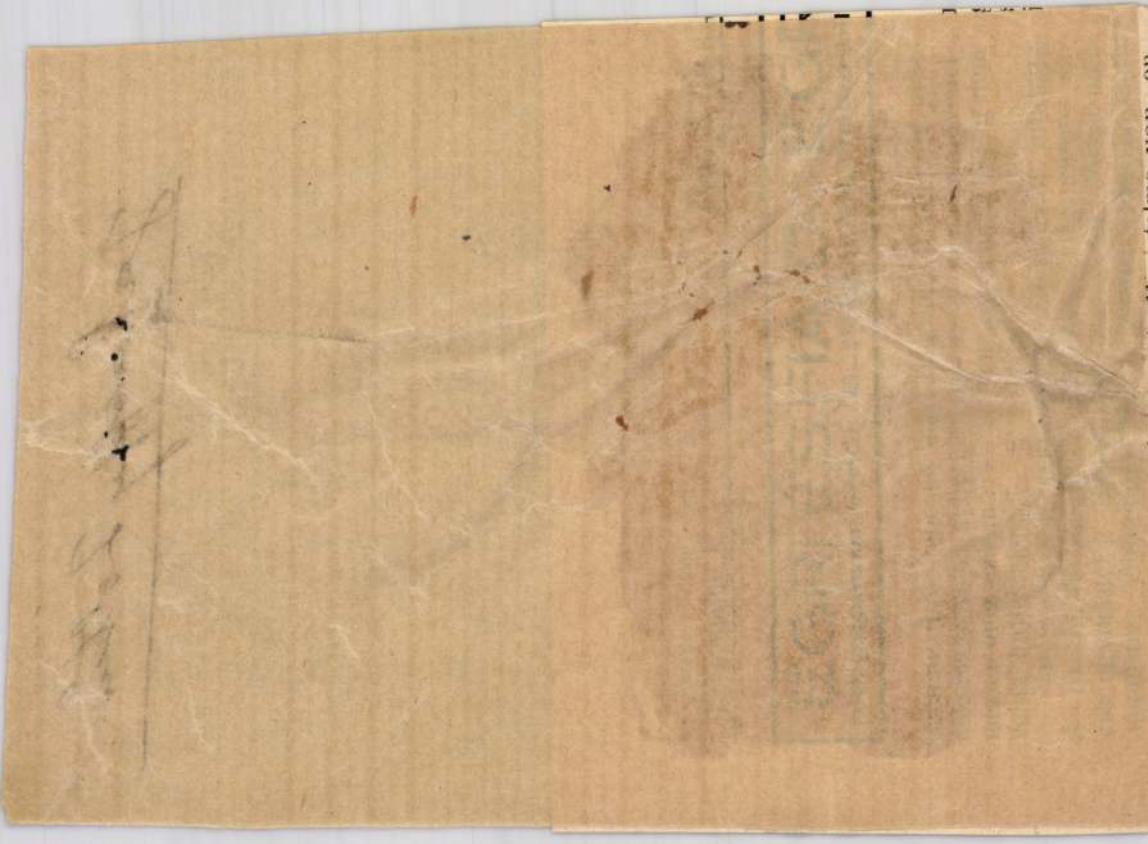

Jakabffy Zoltán

Építő Ipar – Építő Jo. l.

PÍTŐ MŰVÉSZET 1931 május 1

KRÓNIKA

Szolgálatban való visszatartás. A kereskedelemügyi miniszter a minisztertanács hozzájárulásával Forster Gyula államtitkárt a tényleges szolgálatban öt évre továbbra is visszatartotta.

Kormányzói elismerés Jakabffy Zoltán min. tanácsosnak. A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy Jakabffy Zoltán magyar királyi kereskedelemügyi minisztériumi miniszteri tanácsosnak a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban sok éven át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért elismerése tudtul adassék. Jakabffy Zoltán érdemeinek a legfelsőbb helyről jövő méltánylása nemcsak miniszteriális körökben, hanem társadalmi és szakkörökben is osztatan örömet keltett.

Jakabffy Zoltán

Műcsarnok épitén Sorleg u. 3.

1928. tav. Eiall. 239, 240

Kilony k. n. VIII. 174.

Flamand festo : Kent Bort
la 159 (612), 1384 (101).

Jakabffy Zoltán

Münch 1904. 405
– 1905. 212
– 1907. 216

Jakabffy Tolta

Müvészet 1907

216

Jakabffy Zoltán

építész

lásd

Ambrus és Hajnaly

alatt,

Károlyi László

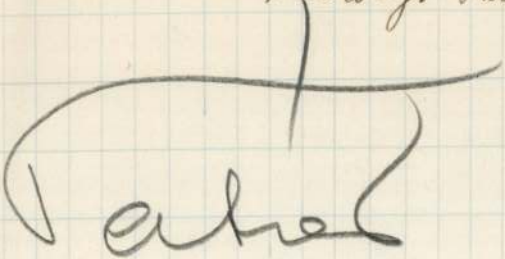

Jakabffy Zoltán

ép. Bjerk

Wod

~~Münnich ivan~~

Magyar Pályázatok

1907. 2. 11. 15-16

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Névjegyzmüegyetem = Névjegyzéke mindazoknak
akik a József müegyetemen 1928.végéig
oklevelet stb. nyertek, 1929.

MTA MKCS

Jakabffy Zoltán

épilés

szül Budapest 1877.

okl. nyert 1901.

Névjegyz Müegyetem 10 l.

Jakabffy Zoltán

Pesti Napló 1937. máj. 26

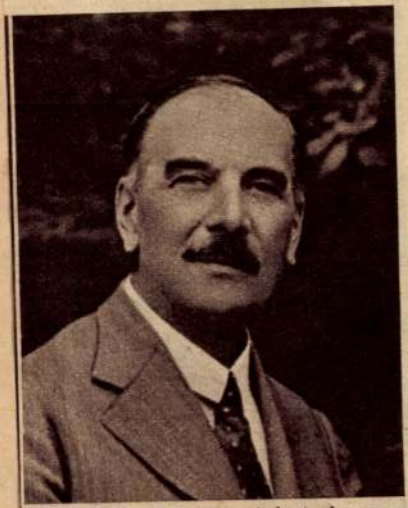

Jakabffy Zoltán miniszteri osztályfőnököt a kormányzó elismerésével tüntette ki

Új Magyarság képes mel-
léklete 1937 máj. 27.

nfluß der romanischen Völker stark
ı spüren. Damals müssen auch die
oldschmiede in erster Linie Italiener
nd Franzosen gewesen sein. Später
aren es — abgesehen vom Hofe
Iatthias' Corvinus — immer mehr
)eutsche. Daß sie hochgeschätzt waren,
:igt das Beispiel des zum Zipser vice-
)mes und Burgkastellan erhobenen
ieneser Goldschmiedes Petrus Gallicus.
Siehe Nr. 2152.)

Trotz des steten Zuflusses der frem-
en Handwerker und trotz dessen, daß
ı der ersten Epoche des christlichen
Königtums ein rasches Anpassen an
vestliche Gebräuche und damit auch
n den westlichen Stil des Kunst-
ewerbes erzwungen wurde, hat die
oldschmiedekunst in Ungarn eine

Jakabffy Zoltán

építész

Nat. Bpest 1877 dec. 21

l.

Reivai XXI. 467. l.

Jakabffy Zoltán

épitéz

Nül. Bpest 1877. dec. 31

lásd okv.

Lex Magy Társ

97 a. l.

Jakabffy Zoltán

Vas vármegye és
Szombathely város
közkorházai

~~[illegible]~~ Tervezte fenti,
repr.

Váljubal

571. l.

Jakabffy Zoltán

építész

Élet. arch.

Válogatás

169, 170. l.

171. l.

BUDAPEST
937 MÁR. 13-13

< Jakabffy Zoltán >

< > Az új Nemzeti Színház.

Magyar Építőművészet

1908. 4. sz. 26-27. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jakabffy Zoltán

Szombathelyi közkórház
gürnőkórvár-osztálya

Szombathelyi közkórház
Repr.
Rát Str 304. l.

tehát helyet nagyobb kőszinházak számára. (Kr. e. II. század.) A tánchely, mely a későbbi szinházakban patkóalakot is nyert, különböző nagyságú volt; talaja rendszerint csak homokkal volt fölhintve, azonban gazdagabb szinházakban mozaik- vagy színes márványlap-burkolatot nyert. A lépcsőzetes ülőhelyekhez az orchestrából sugárirányban alkalmazott lépcsőkön lehetett följutni. A közlekedést vízszintes irányban egy vagy két, az üléssorokkal párhuzamosan haladó övfolyosó biztosította. A legfelső sor mögött oszlopos folyosó vonult körül, mely egyrészt szintén közlekedésre szolgált, másrészt rossz idő esetén a közönség egy részének menedéket nyujtott. A görög nézőtér 10—30 ezer nézőt volt képes befogadni, átmérője 50—150 *m* között változot't s valóban számos oly gyakorlati előnye volt, amivel a mai szinházak nem rendelkeznek (1. ábra).

2. ábra. Kora-római szinpad.

A jól látás és a jól hallás, a nagyszámú közönség kényelmes és gyors közlekedése, tökéletesen biztosítva volt. A tűzveszély lehetetlen volt, mivel a befödetlen nézőtér egészen kőből épült. Az első sor az előkelők helye volt és díszesebb kiképzést nyert, az ülőhelyek támlát, sőt díszesen kifaragott karokat is kaptak. A nagyközönség ülőhelyei egyszerű síma, néha tagozott kőlépcsőfokok voltak; felületük belső részén 1—2 *cm*-nyi mélyítést alkalmaztak, mely közlekedésre szolgált, a külső magasabb rész pedig az előtte lévő sor ülőhelyét képezte. A nézők két oldalt, a szinpad és a nézőtér között, a szabadon hagyott területen jutottak az orchestrába s innen a sugárirányban szétágazó lépcsőkön mentek helyeikhez,

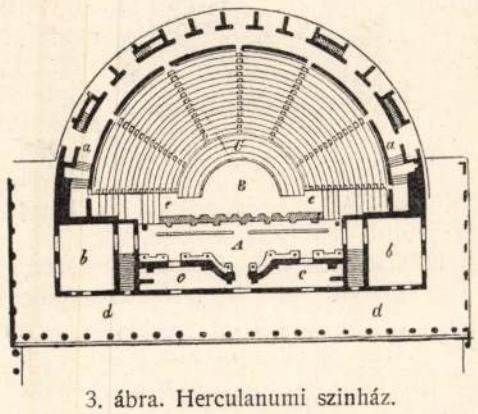

3. ábra. Herculanumi szinház.

a távozáskor ugyanazon az úton haladtak. Egyes szinházakban, hol a terrenum megengedte, a hegyoldalban egyenes utak vezettek az első, úgyszintén a második övfolyosóra.

A szinház a görögöknél nagy mértékben fejlesztette a művészi érzést és léleknemesítő hatása volt; hanyatlása a római befolyással kezdődik, ekkor ugyanis a nép nagyobb gyönyört talált a circusok véres mutatványaiban; teljesen megszűnik a kereszténység elterjedésével, midőn más erkölcsök, más szokások hódítottak tért.

A rómaik Görögország elfoglalása után a görög kultúrának minden ágát, tehát a szinházat is átvették. Kezdetben azonban náluk is megvoltak azok a primitiv kísérletek, mint a görögöknél. Az első szinpad körülbelül egy méter magas dobogó volt, díszített hátfallal, a közönség körül állva vagy a magával hozott székeken ülve hallgatta az előadást (2. ábra). A görög tragédiák átvételével (Kr. e. 60-ban), a szinpad is tökéletesedett. Az orchestra játékterül nem szolgált, itt az előkelők székei nyertek elhelyezést.

Mielőtt még nézőtért építettek, a szinpad már meglehetősen gazdag kiképzést nyert; az építészeti tagozású hátfalban elrendezett ajtókon léptek föl a szinészek. Ezek az ajtók sok esetben különböző házak belsejébe vezettek s a cselekmény egy része ezekben az ajtókban játszódott le. (3. ábra.) (Folyt. köv.)

Gyárak tűzbiztossága.

A budapesti Kovald-gyár f. hó 8-iki égése megmutatta, hogy minő fölületesség és rendetlenség uralkodik nálunk a hasonló és méltán tűzfészeknek tekinthető ipartelepek berendezésében és üzemében. Hibásak a dologban nem csupán a gyárak vezetői, hanem sok tekintetben a hatóságok is azért, amiért nem gondoskodnak kellő alaposságú szabályzatokról és amiért a már meglevő, bár hiányos törvényeket sem hajtják végre kellő szigorúsággal. Az okvetetlenül szükségesnél nagyobb mennyiségü gyúlékony nyersanyag fölhalmozása, annak nyílt tartókban való szállítása, mind olyan bűnök, amelyek alkalomadtán, mint a jelzett esetben is, súlyosan boszulják meg magukat. Budapesten nincsen kellőképpen megalkotott szabályzat az ipartelepek dolgaira, az illetékes gyárvezetők pedig saját hatáskörükben nem gondoskodnak a tűzbiztosságról olyan mértékben, hogy a vagyon- és személybiztosság kellő védelmet találjon. Okvetetlenül szükséges volna a mulasztásokat ezen a téren pótolni és hatóságilag szabályozni az olyan üzemeket, amelyeknek rendbentartására a magánfelek nem bizonyultak hajlandóknak.

Ez alkalomkor röviden ismertetjük néhány idevágó pontját a *berlini* építőszabályzatnak. Ennek az építőszabályzatnak tíz olyan függeléke van, amely, mint nem szorosan építőügyekkel foglalkozó, külön fejezetekben van csoportosítva. Ezek az ipari vállalatok berendezéséről, az árúházakról, éghető anyagok raktározásáról, élelmi cikkkereskedésekről, celuloid-raktárakról és ipari vállalatokról, istállókról, mozgófénykép-szinházakról, tüzelőanyagok raktározásáról és szárító berendezésekről szólanak.

A gyulékony anyagokkal dolgozó iparvállalatok szabályozása aránylag csak igen rövid idő óta nyert tökéletesebb formát, a régebbi tételeket csak az 1907. év folyamán bővítették ki. A szabályzat nevezetesebb pontjai ezek: A gyulékony anyagok raktárától legalább tizenöt méter távolságra legyen minden tüzelőhely. Háromszáz *kg*-nál nagyobb mennyiségű éghető anyagot csak a lakásoktól és munkatermektől teljesen elkülönített, külön bejáratú raktárban szabad elhelyezni. Beépített tartóknak kettős burkolatuk legyen és a két burkolat között tűzfojtó anyag legyen, hogy az esetleges kigyuláskor a láng azonnal eloltassék. Minden vezetéknek, tömésnek, szellentyűnek és csapnak kettős burkolata legyen, hogy a belsőnek megrepedése esetén a gyulékony anyagok szabadba ne juthassanak. Mind e fölszerelésekhez csakis az azokkal rendszeresen foglalkozó személyzetnek szabad nyúlni. A gyulékony folyadékok csapoló és töltő termei nem lehetnek kapcsolatban a zárt munkatermekkel. Ezekben a helyiségekben csakis elektromos világítást szabad alkalmazni. Mindazokban a munkatermekben, ahol gyulékony folyadékokkal dolgoznak, dohányozni tilos. A medencék és tartók csapjainak kulcsuk legyen, amelyet csakis felelős személyzetnek szabad kezelni; belőlük a munkatermekbe csakis zárt, erre a célra készült edényekben szabad szállítani a gyulékony folyadékot. A minden elővigyázat dacára mégis kicsöpögő folyadékot alkalmas csatornákon azonnal el kell távolítani. A tűzveszélyes folyadékokkal és anyagokkal bánni, valamint azokkal dolgozni csakis tizennyolc évnél idősebb és megbízható, tapasztalt munkásoknak szabad.

Amint látható, a berlini szabályzatnak pontjai közül nem egy olyan van, amelynek alkalmazása a budapesti szerencsétlenségnek elejét vette volna. *K—o.*

A szinházépités fejlődése.*)

Már a legrégibb népekben, — miután elsőrendű szükségleteik ki voltak elégítve, azaz gondoskodva volt életük fönntartásáról, meg volt táplálékuk, védelmet találtak az ellenségeik, a vadállatok és az időjárás esélyei ellen, — megvolt kétségkívül a hajlam, a kedv, hogy látványosságokban keressenek és találjanak szórakozást. Ez a hajlam — mely a közéletet nagy mértékben befolyásolja — ma is megvan minden népben, álljanak azok a műveltség legmagasabb avagy a legalacsonyabb fokán. Az istentiszteletek, az áldozatok bemutatása és az ezzel kapcsolatos ünnepélyek voltak az első szinjátékok, a papok és segédeik az első szereplők, az odasereglett tömeg az első közönség, mert az istentisztelet nemcsak vallásos érzületüket foglalta le, hanem fogékonyak lévén a látványosság iránt, ez a vágyuk is kielégítést nyert. Szóval mindenkor, az ókorban éppen úgy, mint a középkorban, az istentisztelet ad alkalmat szinjátékszerű ünnepségek tartására, melyeknek folyton gazdagodó műsorát díszes körmenetek, zene-, tánc- és énekelőadások tarkították. Az ókor minden népénél megvoltak ezen ünnepélyes istentiszteletek; de csak a görögöknél alakult ki határozott és művészi formában az a hely, mely a szinjátékszerű-előadások céljaira szolgált.

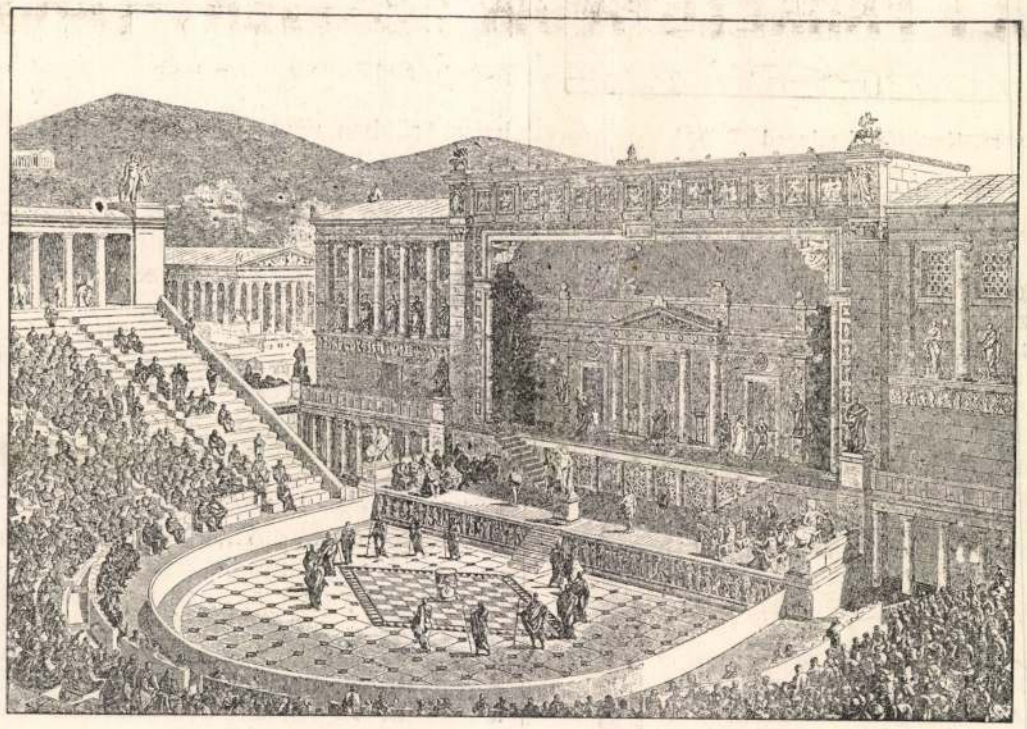

1. ábra. Görög szinház helyreállított képe.

Görögországban *Dionisius* ünneplése gyakorolt hatást a vallásos drámai költészet fejlesztésére. Az első görög szinjáték: Dionisius tiszteletére rendezett ünnepség, az első görög szinpad: a templom előtt lévő szabad tér, melynek közepén az áldozati oltár állott; ide vonultak föl az ünneplők díszes köntösben, boros kancsót, örökzöld ágakat, gyümölcscsel telt kosarakat hordván s az áldozatra szánt kecskebakot vezetvén. Az ünnepélyen Dionisius története, viszontagságai nyertek kifejezést; álarccal ábrázolták Pánt. Satyrokat, Nymfákat stb. Tiszteletére karéneket, táncokat rendeztek, szenvedéseit s távozását megsiratták; ébredését és visszatértét kitörő lelkesedéssel fogadták. Ez a pazar ünnepély mindig több és több résztvevőt és nézőt vonzott, úgy hogy nemsokára kénytelenek voltak a templom szűknek bizonyult előterét odahagyni s másutt keresni alkalmas helyet ez ünnepélyek számára. A városok egy-egy szabad terén állították föl a Dionisius-szinpadot. Kerek tánchelyet, *orchestrát* létesítettek, közepén az oltárral, e köré a nézők számára emelkedő üléssorokkal faemelvényeket építettek, a tánchely kerületének egy részét szabadon hagyták és itt a templom oszlopcsarnokához hasonló épületet emeltek; itt történt az előkészület és ezen át vonultak be a papok az áldozati tárgyakkal és díszes edényekkel, melyeket továbbra is a templomban őriztek. Eleinte az orchestrán folyt le az ünnepi játék, később ez az oszlopcsarnok szinpaddá fejlődött ki.

Sophokles megalapította a mai értelemben vett drámát, ekkor az oltár lépcsőjét a párbeszédet folytató szinészek számára ki kellett szélesíteni, ezek cselekményébe időnkint az oltár körül elhelyezett kar is befolyt. Később egyes helyeken az oltár nem a tánchely közepén, hanem szélén, az oszlopcsarnok előtt helyezték el, ezáltal a föllépők sokkal rövidebb útat tettek meg és közelebbi összeköttetésbe kerül az oltárt kiszélesített lépcsője, a *Bema*, mely tulajdonképpen az első szinpad volt, a későbbi szinpaddal, mely az oszlopcsarnokból fejlődött ki. A nézőtér és a szinpad között két oldalt szabad tér maradt, melyeken át a közönség közlekedett és itt vonultak be a karok. A szinpad hátfalát építészetileg kiképezték s ajtókkal látták el, melyeken át léptek föl a szinészek és melyek betekintést engedtek, ha csak korlátozott mértékben is, egy-egy ház vagy templom belsejébe. A középső kapu díszesebb kiképzést nyert s *királyi kapu*-nak nevezték; ezen csak az istenek, a királyok s a hősök személyesítői léptek föl.

A görögök, hajós nép lévén, ismerték az emelő-darut, melyet árúk partra szállítására használtak, úgyszintén a csigát is, melynek segítségével húzták föl vitorláikat. Így könnyen magyarázható, hogy ezeket az egyszerű gépezeteket a szinpadi hatás emelésére is fölhasználták. Ilyen darukkal emelték az istenek személyesítőit a magasba vagy eresztették le. A gépezeteket rendszerint a szinpad egyik oldalán alkalmazták s a közönség szemei elől nem voltak elfödve, úgy hogy nagyon rontották az illuziót. Ezen úgy segítettek, hogy a szinpad mind a két oldalán szárny-épületeket emeltek, ezzel elfödték a gépezeteket és kétoldalt határolván a szinpadot, létrejött a szinpadnyílás. A szinpadra, hol a tulajdonképpeni előadások folytak, az orchestrából lépcső vezetett föl. A szinpad faalkotású volt, melyet előbb fa, később kis kőoszlopok hordtak, alatta találtak elhelyezést a szükséges sülyesztő-szerkezetek. Az említett oldalkiugrások lehetővé tették a szinpad befödését elugró tetővel s ezáltal a szinpad befejezett és határozott formát nyert. Az emelő daru nélkülözhetővé vált, könnyen lehetett a két oldalépítmény között kötelet kifeszíteni, mely az alakok emelésére és a levegőben való mozgására szolgált, úgyszintén alkalmazható volt a szinpad elzárására szétvonható szövetfüggöny is. Az öltözők, díszlettárak a szinpad mögött több emeletsorban nyertek elhelyezést. A görög szinpad nem törekedett tökéletesen természetes hatásra, a főfigyelmet magára a drámai műre kívánta összpontosítani; a cselekmény színhelyét csak jelezni törekedett; e célból a szinpad hátfalát az alkalomhoz mérten díszletfalakkal takarták el, az előtérben pedig több, kisebb díszlettárgyat állítottak föl.

A görög szinház nézőtere, a tánchely körül emelkedően elrendezett lépcsőzetes üléssorokból állott. A legrégibb nézőterek fából készültek, de a közönség száma folyton növekedett, a faemelvények nem nyujtottak elégséges biztosságot; a városon kívül alkalmas hegyoldalakon kerestek

*) *Jakabffy* Zoltánnak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. é. jan. hó 13-án tartott fölolvasása.

A modern Róma.

Az örök Róma ma fejlődő, virágzó, ifjú város. A régi korok építészeti remekei között ódon, sivár bérházak kopott falai emelkednek, de a szűk sikátorokban bolyongva számtalan festői kép tárul a szemlélő elé. Itt a fórum, a palatin, a hajdani világhatalom romjai és az ó-keresztények oszlopos templomai; ott a renaissance, amott a barokk építészet számtalan példái. Nem telik el azonban egynehány évtized s a festői romok között szabályozott utak vezetnek s a mai kor igényeinek megfelelő épületek sorai fognak emelkedni. Ma szabályoznak, tereket hasítanak, építenek, szóval, mindent elkövetnek, hogy idővel ne csak a régi emlékekért jöjjön az idegen, hanem gyönyörködhessék egy hatalmas világváros lüktető életében. Már most is — szétszórva bár — éles ellentétet képez a festői romokkal az a néhány monumentális modern alkotás, melyeket a mai kor emel.

Az Angyalvár mellett óriás négyszöget befoglalva tündöklik az új *igazságügyi palota* fehér kőhomlokzata. Az épület mindenesetre nagyszabású és érdekes látnivalót nyujt az idegeneknek; de az építész szemével nézve nem esik túlságosan kedvező elbírálás alá. Ha végig tekintünk Európa nagyobb és modernebb városain, a legtöbb helyen találunk olyan épületet, mely hatalmas arányaival az illető város kimagasló pontja, érdekes látni valója. Az íly épületeket mindenütt az állam emelte, hatalmas célt, szent eszmét szolgálnak, pl.: a nép akaratát, az igazságot, stb; mindamellett még sem felel meg hivatásának teljesen, mert az ilyen épületekben is csak köznapi emberek dolgoznak s sok esetben a gyakorlati szempontoknak s az ügyek lebonyolításának gátat vet az épület hatalmas mérete és kiképzése. Ilyen parádés épület nálunk az országháza, továbbá a bécsi parlament, a brüsseli Palais de Justice, stb. s ilyen épület a római igazságügyi palota is. 200 *m* hosszú és 150 *m* széles négyszöget foglal el, főhomlokzata a Tiberis-re néz, közepén két emeletes, oldalszárnyai pedig egy emeletesek. Monumentális hatást tesz a szemlélőre, de túlságosan hatalmas párkányai és felépítményei, túlságosan erőteljes tagozása s durva részletei nehézkessé teszik. Az oldalhomlokzatokon veszít az épület monumentalitásából, mert minden emeletsor fölött mezzanin van beigtatva, ennélfogva a különben is aránytalanúl kis ablaknyílások elaprózottá teszik az óriás kiterjedésű homlokzatokat. Földszintje rusztikás, emeletsorai háromnegyed oszlopállásokkal vannak tagozva, főbejárata szembetűnő, három részre van osztva kettős oszlopállásokkal, melyek az első emeleti választó párkányt hordják. E felett hatalmas félkörű ív egyesíti a három bejáratot, a középső fölött van a Justitia szobra mellékalakokkal. Főpárkánya bámulatosan gazdag, de szépnek éppen nem mondható. A konzolokat helyettesítik az architrávon szorosan egymás mellett térdeplő hatalmas ökör-szobrok, melyeknek csak mellső oldaluk látható, első lábukkal az architrávon térdepelnek s hatalmas fejükkel hordják a párkány erősen kiugró koronázó részét; szarvaik virágfüzérrel vannak összekötve.

Az egész épületnek fő elrendezésében renaissance hatása van; de részleteiben modernt, újat akart alkotni a tervezője és csak különleges dolgokat tudott alkalmazni, mint pl. az említett ökörfejes párkányt. Az egész épületen nincs egy tenyérnyi síma falsík, nehézkés festonokkal, óriás medaillonokkal, táblákkal s egyéb szobrászati díszszel van teli rakva.

Róma modern építészetének másik hatalmas példánya a *Viktor-Emanuel-emlékmű*. Ez ugyan még távol van a befejezéstől, de a munka serényen folyik s már láthatni annyit, hogy az emlékmű monumentális voltára következtethessünk. A corsó tengelyében a capitolinum oldalán fenségesen fog kiemelkedni Viktor Emanuelnek, Itália atyjának hatalmas lovas alakja, mintegy jelképezve, hogy állandóan őrködik Róma fölött. Ma még régi házak takarják el a hegyoldalt és csak helyenkint tűnik szembe egy-egy hatalmas részlet a sűrű állásfák között.

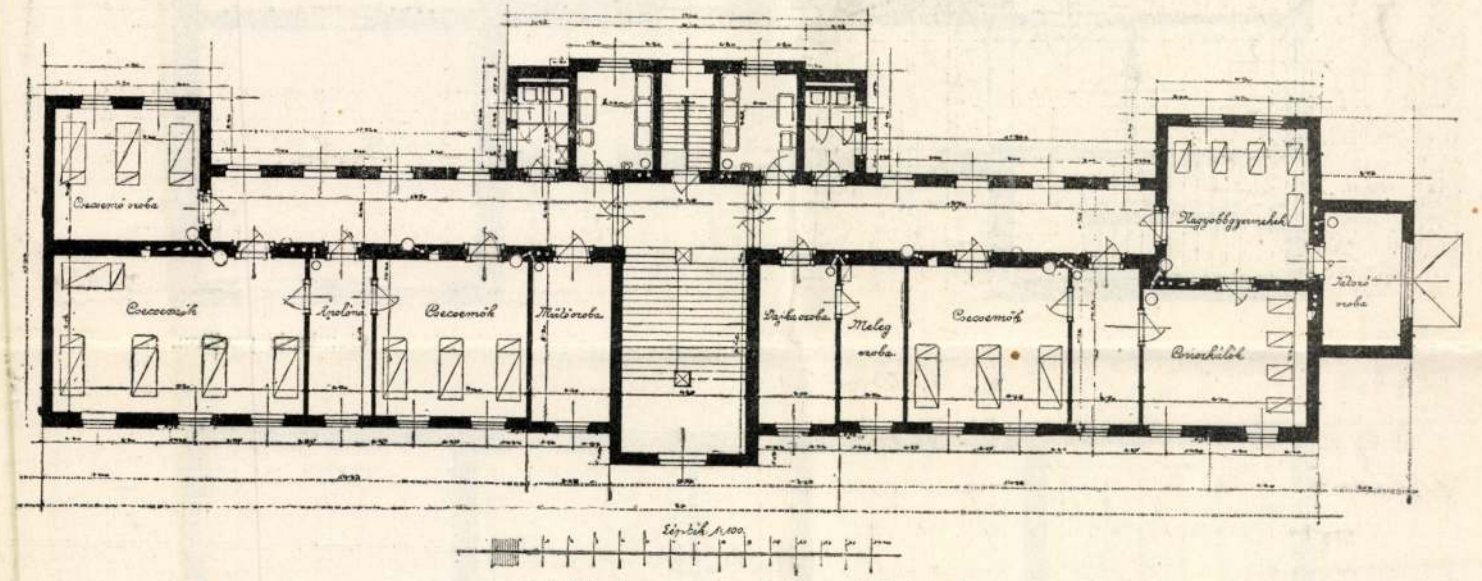

A pécsi állami gyermekmenhely emeleti alaprajza.

Ennek az emlékműnek az elkészültével a Piazza Venezia is más képet fog mutatni; már is megváltozott, amennyiben a Palazzo Torloniát lebontották s körülbelül 10—12 *m*-rel hátrább újra felépítették gyönyörű korai renaissance stylusban. A jelenlegi palota a corsó tengelyére nézve pedantját képezi a Palazzo Veneziana-nak, ugyanaz a főelrendezés, ugyanaz a stylus, bár ez az idők nemes patináját viseli, amaz pedig teljesen új.

A tér kiképzésének a kis Palazzo Venezia áldozatul esik, úgyszintén egynehány jelentéktelen bérház; de mindenesetre úgy városrendezési, mint szépészeti szempontból Róma igen kiváló objektumot nyer.

A nagyforgalmú corsó, mely már magában is Róma közepe, mondhatjuk középtengelye, ugyan nem nagyon széles útvonal, de a leghosszabb és legegyenesebb utcája Rómának. A Piazza del Popolón kezdődik s Viktor-Emanuel szobránál fejeződik be; ez már magában mint eszme is fenséges és hiszem, a valóságban is az lesz. Amint az eddigi munkákból és a különböző tervekből látható, az emlékmű elrendezése igen egyszerű: közepén magas talpazaton fog állani Viktor-Emanuel lovasszobra, széles lépcsőzetek vezetnek hozzá, úgyszintén a szobor mögött elhúzódó hatalmas oszlopsorhoz. Arányaiban monumentális, részleteiben finom és gazdag, anyagja nemes tiszta fehér márvány.

Az építkezés serényen folyik; a helyszinen faragják a

hatalmas két méter átmérős oszlopfőket, az anyag szállítására különféle liftek, sőt gőzsiklók szolgálnak. Érdekes az állásozás, melynek nem csak itt van sajátos jellege, hanem mindenütt Rómában használatos. Ugyanis nem kerekfát használnak, hanem négyzetes keresztmetszetű ácsolt gerendákat, egyenkint, vagy amint a megterhelés megkívánja, párosával, négyesével, sőt kilencet vagy tizenhatot is összekötnek egy csomóba. Ezeket a gerendákat nem a nálunk szokásos vaskapcsokkal kötik össze, hanem egymástól 40—50 *cm* távolságban vízszintes falécekkel szögezik körül azokat.

Az igazságügyi palotán s a Viktor-Emanuel-emléken kívül említésre méltó modern épület a *zsinagóga*, stylusa franciás, keleti elemekkel. Ezeken kívül fölemlíthetjük a *postát* s a *bankot;* mindkettő az olasz renaissance formáit viseli igen szép arányokban.

A bérház-építés, mely a falakon kívül ugyancsak föllendült, sajnos, nem mutat semmiféle művészi formát; a 4—6 emeletes házak vakolt homlokzatai a renaissance-stylus párkányaival és ablakkereteivel vannak ellátva.

Rómáról nagyon sokat lehetne írni: a forum, a caesarok palotái, az ó-keresztény templomok, a vatikán stb. rendkívül sok gyönyürű dolgot tárnak a szemlélő elé. Most mindezeket mellőztem; ami még maradt, az bizony nagyon kevés: egynehány — állásokkal körülvett épület, melyek a jövendő, a modern Róma első emlékei, s az az impressio, hogy ez úton Róma nagy és gyors lépésekkel halad; továbbá az a meggyőződés, hogy nem fogják rontani az örök város képét, sőt élénkebbé teszik, nagyobbak lesznek az ellentétek: tehat nagyobb lesz az antik Róma varázsa.

Jakabffy Zoltán.

Orsz. középitési tanács; műszaki kamara.

A kereskedelemügyi minisztériumban december 23-án a miniszter elnöklésével két nagyfontosságú értekezletet tartottak. A délelőtti értekezleten az Országos Középitési Tanács szervezése, délután a Műszaki címek és a műszaki gyakorlat rendtartásáról szóló törvénytervezet volt a tárgyalások anyaga.

Mindkét kérdés egy vagy más alakban, de különösen a műszaki gyakorlatjog kérdése mondhatni évtizedek óta foglalkoztatja a magyar technikusokat; mindkét Országos technikus kongresszus napirenden tartotta, ezeknek megbízásából a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet föliratokkal, végre részletes törvénytervezettel fordult a kormányhoz, melyekben a kontárok működésének és egyéb visszaéléseknek megszüntetését követeli. Az értekezletek eredményéről ezeket közölhetjük:

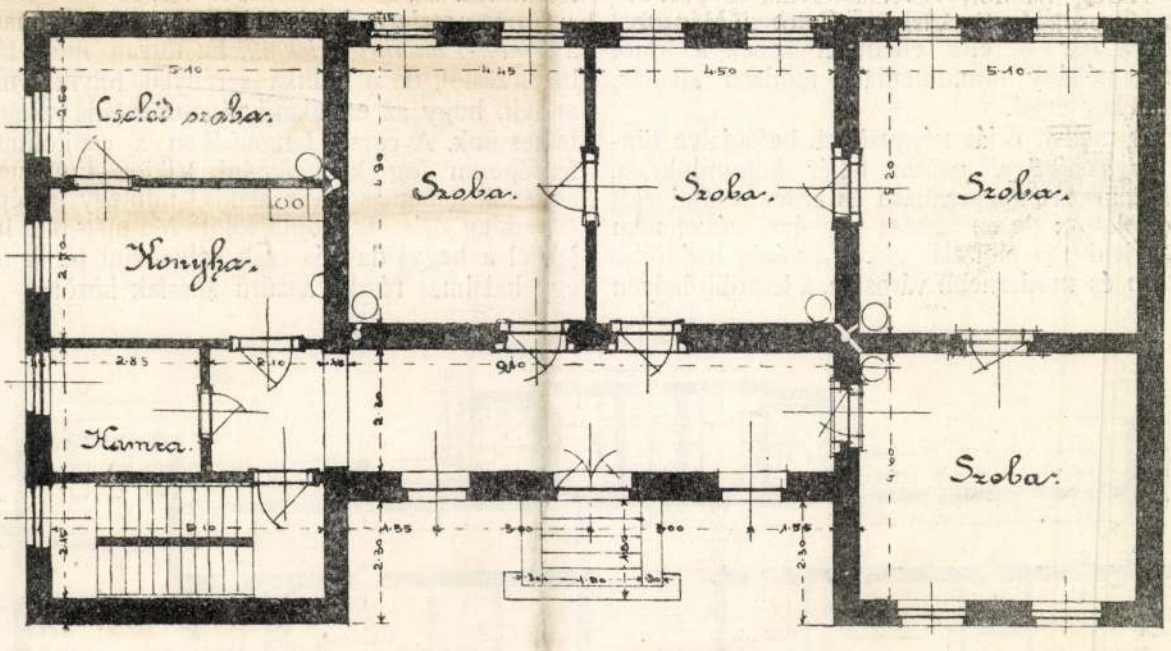

Gondnoki pavillon.

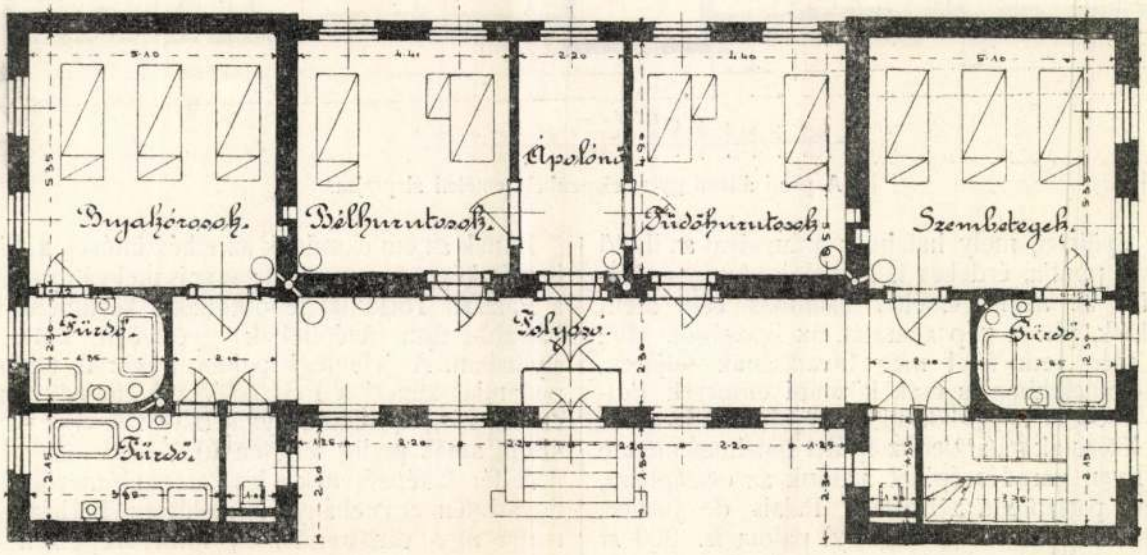

A pécsi állami gyermek-menhely.

Beteg-pavillon.

MDK

Jakabffy Zoltán

Az uj épitészet. Vállalkozók Lapja 1933. jan. 5. 4.l.

JAKABFFY Zoltán ejtőer

AH 1994/1.140

1. Az Andechs-Meraniak családja – Hedvig-
192. fol. 5r). Középen IV. Bertold, az első m
ról az első Szent Erzsébet, a második Gertr
rályné, a negyedik Szent Hedvig. Jobbról a
locsai érsek), a második Ekbert bambergi p

kölcsönözte a kiállításra. A millstätti
körül készült nyugati portáljának szer
non felirata (II.) Henrik apát (1166–117
gó Rudgerus saját nevét is megörökíte
zottja volt. A ma is eredeti helyén lév
vény készült a tárlatra (2. ábra). A Maj
1132/33-ban alapított langheimi ciszte
Andechs–Merániaktól nyerte. 1800 kör
Az Andechsiek idejéből mára egyedül
kularizáció, a gazdasági célú használat
és hozzáépítés, végül egy tűzvész ált
tott, majd Wilhelm von Bode által megs
lin szobrászati gyűjteménye őrzi, a ki

Meglepő módon csak két fénykép
ról, amelynek épületét Gertrúd királyné

Műrészlet: Gyulafehérvári törvényszéki épület tervpályázata Jakabffy Zoltán

Műrészlet II. old. 1905. 405. l.

Építészet - világi

Közkórház - Szombathely -

Jakabffy Zoltán

Tér és Forma, 1929

II. évf. 422-429.

Králik László: Vas vm. és Szombathely város közkórháza.

Jakabffy Zoltán építén

Tér és Forma, 1929

II. évf. 422-429.
Králik László: Vas vm. és Kombat-
hely város körkórháza.

MARABU

Kazánok és radiátorok központi fűtésekhez. Gőzfőző-, gőzmosó- és fertőtlenítő berendezések Oranier, Ichor és Marabu folytonégő kályhák

MAGYAR RADIÁTORGYÁR R. T. BUDAPEST

SZÉB

Cementipari gépek és formák, teljes berendezések cementárúgyárak és műkőgyárak részére. Építkezés, gépek, keverők, felvonók.

SZÁNTÓ ÉS BECK MÉRNÖK SPECIÁLIS GÉPGYÁRA BUDAPEST

X. Gyömrői-út 16-18
Tel.: J. 350-88, J. 390-34

A m. kir. pécsi 4. honvéd vegyesdandár parancsnokság építési osztálya (Pécs, Frigyes laktanya) versenytárgyalást hirdet a m. kir. 4. vegyesdandár részére szükséges berendezési tárgyak biztosítására. Határidő: **f. é. augusztus hó 9-én d. e. 10 óra.**

A m. kir. államépítészeti hivatal Zalaegerszegen versenytárgyalást hirdet Zalaszentmárton községben egy egytantermes és tanítólakásos elemi iskola építésére. Határidő: **1928. évi augusztus hó 3-ik napjának délelőtt 10 órája.**

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a Jászberényben építendő állami tanítóképző-intézet épület felépítéséhez szükséges összes munkákra árlejtést hirdet. Határidő: **1928. évi augusztus hó 16-ik napjának d. e. 10 órája.**

A m. kir. államépítészeti hivatal Zalaegerszegen versenytárgyalást hirdet Szentistvánlak-Bödeházán egy egytantermes és tanítói lakásos községi elemi iskola építésére. Határidő: **1928. évi augusztus hó 10. napjának délelőtt 10. órája.**

A m. kir. államépítészeti hivatal Zalaegerszegen versenytárgyalást hirdet Lentihegyen egy egytantermes és tanítólakásos róm. kath. elemi iskola építésére. Határidő: **1928. évi augusztus hó 10. napjának délelőtt 10. órája.**

A győri m. kir. államépítészeti hivatal a nyalkai róm. kath. elemi iskola építési munkáira versenytárgyalást hirdet. Határidő: **1928. évi augusztus hó 17-ik napjának d. e. 9 órája.**

Rákoshegy község elöljárósága versenytárgyalást hirdet egy foglalkoztató-, egy játszótermet, óvónői lakást és szükséges mellékhelyiségeket magábanfoglaló állami ovoda építési munkáira. Határidő: **f. évi aug. hó 13-ik napjának déli 12 órája.**

Rákoshegy község elöljárósága versenytárgyalást hirdet Deák Ferenc u. 21. számú telken egy őrszobából és egy: kettő jármű befogadására alkalmas kocsiszint magában foglaló tűzoltószertár építési munkáira. Határidő: **f. évi aug. hó 13-ik napjának déli 12 órája.**

A nyiregyházi áll. ép. hivatal műtárgyépítési munkálatokra versenytárgyalást hirdet. Határidő: **1928. évi augusztus hó 10-ik napjának d. e. 10. órája.**

MAGÁNÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEK

A székesfővárosi magánépítési albizottság 1928. július 16-án tartott ülésében (elnök: Czéh István műsz. főtanácsos; jegyző: Haris Sándor s. hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadatását javasolta:

István úti kertlakások rt. a VII., István út 61. sz. a. em. bérház, terv. Fenyves és Fried. — Bárczai András a VII., Jávor u. 2859. hrsz. a. ráépítés és toldalék, terv. Vágó László. — Kail Viktor az I., Németvölgy 8193. hrsz. a. családi ház, terv. Rusznyák Géza. — Luczenbacher Raoul az V., Hollán u. 13. sz. a. 2 em. bérház, terv. Gót Jenő. — Gr. Teleky Józsefné az V., Tátra u. 14. sz. a 4 em. ház. — Farkas András a VI., Mágiya u. 1543. hrsz. a. fdsz. ház. — Ujváry József a III., Testvérhegy 20408. hrsz. a. családi ház. — Dr. Papp Sándor az I., Haraszt u. 2554. hrsz. a. fdsz. ház, ép. Lehoczky János. — Stefics Mihály az I., Agárdi út 8307/2. hrsz. a. toldalék. — Uhr Elöpné a VII., Bácskai ucca 2368/33. hrsz. a. családi ház. — Fábián Jánosné a IX., Márton u. 40. sz. a. 1 em. családi ház. — Keppel István az I., Kelenföld 3477. hrsz. a. fdsz. ház. — Iványi János a VII., Zugló u. 1992/76. hrsz. a. családi ház. — Kredits Rudolf a III., Remetehegy 16201/4. hrsz. a. lakóház. — Székely Bertalan a VIII., Kisfaludi u. 9. sz. a. ráépítés, terv. Goldmann és Antal. — Özv. Theimer Konrádné a II., Bogár u. 12595. hrsz. a. fdsz. ház. — Füleky József a VI., Röppentyü u. 1578. hrsz. a. fdsz. ház. — Andrik Andor az I., Tétényi út 3498/26. hrsz. a. fdsz. ház. — Czuczor István a VI., Reitter Ferenc u. 26583. hrsz. a. fdsz. üzletház. — Sár Hugó a VI., Szent László út 27291. hrsz. a. fdsz. ház. — Rusotzky Rozália a III., Zöldmáli út 15597/1. hrsz. a. családi ház. — Dr. Boros Mór az I., Csörsz u. 7560. hrsz. alatt 3 em. ház, terv. Kovács Károly.

Speciális Uvasakból

körforgó-ajtók, tűzbiztos vasajtók, üvegtetők és vasszerkezeti munkák

Kajtár Lajos

épület, műlakatos és vasszerkezeti gyára

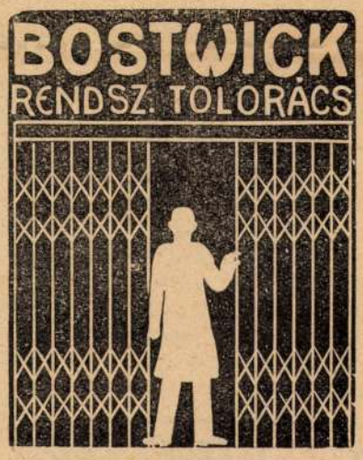

Budapest, IX. Liliom u. 26. Telefon: J. 45-21

Legolcsóbb összecsukós vaságyat, kárpitozott matracot, vas- és rézbutort, ágybetétet szállít

Prohászka, gyáros Budapest, VI. gróf Zichy Jenő ucca 46. szám Fiók: IX. Üllői út 9. szám

SZENT JÓZSEF FIÚNEVELŐ INTÉZET

I, Istenhegyi út 32. **Telefon: S. 662-32**

elemi és polgári iskola és internátus

GRANITTO (kődara) műkőgyártáshoz fehér, fekete, vörös és zöld színekben, azonkivül portlandcementet

szállít: **METEOR KŐIPARI ÉS MALOMKŐGYÁR RÉSZV.-TÁRS.**
Budapest, V., Nádor-utca 34. Telefon: 170—17 és 58—91

vonatkozik, intézkedik a vállalat átruházásáról, az alvállalatbaadásról, a tervek elkészítéséről, a halál, a csőd és a gondnokság eseteiről, a bírói illetékességekről, a kézizálogkédésekről, a többlet- és pótmunkákról, a kötbérről. Az új szabályzat meg fogja szüntetni azt a mai rendetlen állapotot, hogy a felülvizsgálat késedelme folytán a vállalkozó sokszor esztendők multán jusson csak a pénzéhez. A jövőben, ha a vállalkozó később kapja meg a pénzt, mint a szabályzatban előírt terminus, úgy pénze után a késedelmi időre a törvényes kamatot igényelheti.

A Magyar Mérnökök Nemzeti Szövetsége és a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete hivatalos lapját, a Technikát ez év elejétől dr. Pattantyús Á. Géza műegyetemi tanár szerkeszti, aki fáradhatatlan munkásságával és kiváló szaktudásával általános érdekű és nemcsak a száraz mérnöki tudományokkal foglalkozó, hanem a kisebb képzettségűek számára is élvezhető anyagot nyújt havonként 64 oldalon megjelenő folyóiratában. A „Technika" kiadóhivatala (I., Műegyetem) készséggel küld az érdeklődőknek ingyenes mutatványszámot e lapra való hivatkozással. Előfizetési dij évi 12 pengő.

Tervpályázat. A szolnoki 560 ágyas közkórház tervei elkészítésére tartott június 1-én pályázatot Szolnok vármegye alispánja. Pályázatot huszonkilencen adtak be. Elfogadtatott ~~Gerlóczy Gedeon~~ építész (Budapest), I. díj (8000 P). ~~Dümmerling Ödön~~ építész (Budapest), II. díj (5000 P). ~~Orth~~ Ambrus építész (Budapest), III. díj (3000 P). Megvétettek továbbá a következők tervei: Schoditsch Lajos építész (Budapest), Jakabffy Zoltán építész (Budapest), Gerstenberger és Arvé építészek (Budapest), Szeghalmy Bálint építész (Nagykanizsa).

A névtelen katona sírja a Millenium-szobra elé kerül? A Műemlékekre Felügyelő Bizottság helyszíni szemlét tartott a Millenáris emlékműnél a Nemzeti Hősök Országos Emlékművének elhelyezése ügyében. Egyhangúlag hozzájárult ahhoz, hogy monumentális sírfedőlapot fognak elhelyezni az Árpád-szobor előtt lemélyített gyepszőnyegen. A bizottság ezután folytatta helyszíni szemléjét a Városligetben elhelyezendő szobrok felállítása ügyében. Elhatározta, hogy Horváth Géza „Ifjúság" című szobrát, kis kúton elhelyezve, a Stefánia-úton, a központi tejcsarnok mellett, Holló Barnabás „Toldi" című szobrát pedig az Iparcsarnokhoz vezető úton állíttatja fel. A szobrik felállítása legközelebb már megtörténik.

HIVATALOS RÉSZ

Versenytárgyalási hirdetmény.

Alulirott izr. egyház a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 22884/1928 VIII. a számú rendelete folytán (3 tantermes és tanítói lak) versenytárgyalást hirdet a nyírbátori izr. iskola építésének biztosítására.

A versenytárgyaláson résztvenni óhajtók felhivatnak, hogy ajánlataikat aláirva és szabályszerűen felbélyegezve öt (5) pecséttel lezárt borítékban a nyírbátori izr. iskolaszék elnökéhez, Elek Alajoshoz **1928 augusztus hó 8-ik napjának d. e. 8 órájáig** közvetlenül, vagy posta útján nyújtsák be. Később érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A művelet felvételek és tervek az izr. iskolaszék elnökénél hivatalos órák alatt megtekinthetők, az arra vonatkozó esetleg szükséges felvilágosítások is megadatnak.

Az ajánlatok a következő felirással látandók el: „Ajánlat a nyírbátori izr. iskola építési munkáira."

Az ajánlatok csakis az alulírott elnök által kiadott ajánlati költségvetéseken tehetők, mely ugyanott darabonkint 5 pengőért beszerezhető. Az ajánlati költségvetésben az ajánlati végösszegeket, nemcsak számmal, hanem betükkel is ki kell irni.

Azon ajánlattevők, kik fenti munkák teljesítésére törvényes képesítéssel nem birnak, tartoznak ajánlatukban megfelelő képesítetéssel bíró megbízottat megnevezni. Az ajánlattevők, kik a nyiregyházai m. kir. államépítészeti hivatal ellenőrzése alatt eddig munkát nem végeztek, illetve előtte ismeretlenek, tartoznak megbizhatóságukat az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni.

Az ajánlati összes 5%-át kitevő bánatpénz, készpénzben, vagy biztosítékképes értékpapirban az ajánlat benyújtása előtt a nyirbátori izr. iskolaszék pénztáránál a fél által előzetesen szabályszerűen kiállított ellennyugta mellett letétbe helyezendő, a letétről szóló nyugta az ajánlathoz csatolandó. Az ellennyugtán feltüntetendő a letét célja, a letett érték összege és a letevő neve.

Az ajánlatok Nyirbátorban az izr. hitközség hivatalos helyiségében augusztus hó 8-án d. e. 9 órakor fognak felbontatni, amikor is ajánlattevők vagy képviselőjük jelen lehetnek. Építtető fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy valamennyit minden kártérítési igény nélkül visszautasíthassa.

Ajánlattevők ajánlatukkal végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Kelt Nyirbátor, 1928. évi julius hó 23-án.

Elek Alajos
a nyirbátori izr. iskolaszék elnöke.

Versenytárgyalási hirdetések:

M. kir. államépítészeti hivatal Zalaegerszeg. Orosztony községi rom. kath. elemi iskolájának harmadik tanteremmel való bővítését engedélyezvén, alulírott hivatal a bővítéssel kapcsolatos építési munkálatok végrehajtásának biztosítása céljából Zalaegerszegen a hivatalos helyiségében megtartandó versenytárgyalást hirdet. Ajánlatokat **1928. évi augusztus hó 9. napjának délelőtt 10 óráig** a m. kir. államépítészeti hivatalhoz közvetlenül vagy posta útján nyújtsák be.

Dombegyháza (Csanád m.) község elöljárósága háromtantermes és tanítólakásos, továbbá egytantermes iskola építésére **augusztus 6-án** d. e. 9 órai határidővel versenytárgyalást tart.

Bia község elöljárósága a község villanyvilágításának és közvilágításának biztosítására **augusztus 6-án** d. e. 11 órai határidővel versenytárgyalást tart.

Nyirbátor község elöljárósága szegényház építésére **augusztus 12-én** déli 12 órai határidővel versenytárgyalást tart.

A kaposvári ág. hitv. ev. egyházközség templom és lelkészlak építésére **augusztus 6-án** d. u. 1 órai határidővel versenytárgyalást tart.

Balmazújváros község elöljárósága gyalogjáró építésére **augusztus 15-i** határidővel versenytárgyalást tart.

Derecske (Bihar m.) község elöljárósága sertés- és marhavágóhíd építésére **augusztus 16-án** d. e. 9 órai határidővel versenytárgyalást tart.

A szekszárdi áll. ép. Hivatal a baja-bátaszéki államosítandó közúton 8.0 m. ny. vasbeton felszerkezetű híd felépítési munkáira versenytárgyalást hirdet. Határidő: **1928. évi augusztus hó 23-ik napjának** délelőtt ½11 órája.

A váci ág. h. ev. iskolaszék versenytárgyalást hirdet egy tantermet, tanítói lakást és üzlethelyiségeket magában foglaló ev. elemi iskola építési munkáira. Határidő: **f. évi augusztus hó 10-ik** napjának d. e. 11 órája.

Túlbecsülése a társadalmi elhelyezkedésnek, a rangnak. Túlsok időpocsékolás a nyilvános élet számára. Utánzása a felsőbb körök életének, amelyik nyilvánosság nélkül úgyszólván el sem lehet. S míg emennek éltetője, — amazt pedig csak erejében gyöngíti. Nagyzási hóbort, mely a polgári élet komoly és vídám egyszerűségét megfertőzi.

Mikor a gerinc inogni kezd és nem akar ott maradni, ahol a helye van. Ez az egyik momentum.

A másik ok családi jellegű. A magyar otthon hiánya! Mert nem itt született meg az a büszke mondás: „My house, my castle"! Kit érdekelnek a tradició, a könyvtár, a lugas, az otthon meghittsége. Odahaza senki se tud nálunk előkelő lenni — (hiányzik hozzá a kandalló!).

— Csodálatos idők ezek!

A régi nemesi patriarkális élet megszűnt.

Uj középosztálybeli városi tipus alakult. Nemzeti vonások nélkül, vesző erkölccsel. Üzleti sajtó, alpári színműipar lapátolja belé kozmopolita szemetjét. Öregje, fiatalja ropja a charlestont. Nemzeti ünnepélyeken még itt-ott kiduzzasztja a mellét, de belülről már nem élő valóság.

Csak máladék.

Amikor nagy baj jön, nem tud megállani, nem termel vezérlő szellemeket és képtelen az igazság és helyes út megítélésére. Lelkesedik, ha kell, de nem alkot. A sok „kérlek-alássan" meggyengítette.

— Többek között ezek miatt is, nincs építészeinknek háza Budapesten.

Mintahogy a középosztály csúszik lassan, de biztosan lefelé a lejtőn. Adja az Isten, hogy egy új generáció több szerencsével őrizhesse a köveket.

—r.—i.

A budapesti egyetemi templom.

Az Egyetemi Templom Budapest legrégibb műbecscsel bíró templomainak egyike.

Bár elhelyezését nem lehet kedvezőnek mondani s az egyetemi központi épület kevéssé szerencsés homlokzatának és szertelen kupolájának szomszédsága sem válik előnyére, előkelő nyugodt művészi homlokzata jótékonyan uralja környezetét.

A templomot a magyar Pálos-rend 1722 táján kezdte építeni s 1742-ben fejezte be, már ahogy az anyagi lehetőségek megengedték, — mert a tornyok csak zsindelytetőkkel láttattak el, s a templom belseje csak meszeléssel. — A tornyok mai vörösrézsisakjukat csak 1770 körül kapták s a templom belső falai csak később burkoltattak műmárvánnyal.

Dacára annak, hogy a templom stílusában különféle barock modorok elemei találkoznak, az főképpen Mária Terézia korabeli s egészben véve igen harmónikus és előkelő művészi hatást tesz a szemlélőre.

Hogy ki volt a templom tervezője, sajnos, nem lehet megállapítani. Alighanem ez is a rend tagjai közül került ki, mint a belső finom asztalos és egyéb iparművészeti berendező munkáknak tervezői és készítői, akiknek neve szintén ismeretlen.

A templom szentélye és főhajója boltozatainak művészi festményeit a csehországi Königshofban született *Bergl János* 1776-ban készítette. A mellékoltárok kegyes adományokból különféle időkben létesültek.

A templom legfőbb ékességét az előbb említett festmények képezik, valamint a művészi kivitelű intarziás ülőpadok és más asztalos és iparművészeti tárgyak, nem is szólva a templom gyönyörű térhatásáról.

Természetes, hogy a mulandóság vas foga ezen szép templomot sem kímélte meg, s úgy falai, mint berendezési tárgyai mind kopottabbá váltak.

Szükségesnek mutatkozott tehát, hogy renováltassék, ami 1857-ben meg is történt, mely alkalommal a belső falak műmárvánnyal boríttattak s a templom belseje mai kinézését tulajdonképpen ekkor kapta.

Bekövetkezett a háború s miután az előző restauráció óta eltelt 70 év szintén megtette a magáét, de ezenfelül a háborút követő időkben a szokásos karbantartás lehetősége is megszűnt, a pusztulás még fokozottabb volt s a templom szép belső térhatását nem kis mértékben zavarta a falak, festmények és egyéb felszerelési tárgyak kopottsága és sérült volta.

Hála *Klebelsberg Kunó* gróf vk. miniszter úrnak, ki nagylelkűen lehetővé tette a templom újbóli alapos helyreállítását, amidőn e célra két milliárd K-át meghaladó összeget bocsájtott az egyetemi gazd. hivatal rendelkezésére.

A templom külseje már 1925-ben állíttatott helyre, még pedig teljes sikerrel. Azt hiszem legjobb dícséret erre nézve az, hogy a restaurálás megtörténte voltaképpen nem is vehető észre, mert a hiányok, kopások és vakolatlemállások stb. pótlása mellett a régiség tisztes patinája megóvatott.

Legyen itt megemlítve, hogy a tornyok eredetileg villámháritókkal nem voltak ellátva s csak ezen alkalommal szereltettek fel. Csodálatos, hogy a villám a templomot ennek dacára ezideig megkímélte.

A mostani restaurálás igen alapos volt. A falak stucco borítása kijavíttatott, a berendezési tárgyak u. m. oltárok, szobrok, ülőpadok, aranyozások stb. letisztíttattak, és megjavíttattak, részben megujíttattak, a szentély és főhajó boltozatának festményei mondhatni újra festtettek. Utóbbiak és a főoltár diszkrét, de hatásos megvilágítással láttattak el olyképpen, hogy a világító testek láthatatlanok, miért is hatásuk meglepő.

A Jézus szent szíve kápolna oltárára egy fehér márvány Jézus szobra készíttetett.

Megujíttatott a templom padlójának burkolata is, még pedig takarékosság okából — sajnos — műkőlapokkal.

Magától értetődik, hogy a villamos világítás is teljesen rendbehozatott s részben módosíttatott. A stílszerű falikarok és csillárok most vannak munkában.

A templom előtti kis kert szintén megfelelő módon rendeztetett.

A háború által megsemmisült harangok ujakkal pótoltattak s új toronyóra beszerzése most van folyamatban.

Bátran állítható, hogy az egyetemi templom ma Budapestnek egyik számottevő nevezetessége.

A restaurálási munkákat az egyetemi gazd. hivatal műszaki osztálya végezte *Roggenbauer János* műszaki felügyelő vezetése és *dr. Lechner Jenő* építész művészi irányítása mellett.

A festmények restaurálását *Gróh István*, az iparművészeti iskola ny. igazgatója foganatosította *Thorma Imre, id. és ifj. Ádám Gyula* festőművészek segítségével; a diszítőfestő munkákat pedig *Katona János* díszítő festőművész. A Jézus szobor *Berán Lajos* szobrász műve. Valamennyien elismerésre méltó művészi munkát végeztek.

A templom építésére és történetére vonatkozó részletesebb adatokat a dr. Saly László prefectus, templomgondnok által szerkesztett könyvecske tartalmaz.

Az iparos munkák a következő iparosoktól valók:

Tollár Lajos: bádogos munka,

Makovszky Ferenc: a belső álványozás.
Ericsson vill. vállalat: villanyos berendezések.
Pucher István: belső kőműves és műmárvány munkák
Szuchy János: külső kőműves munkák.
Szubota István: aranyozó munkák.
Valnicsek Béla: intarziás bútor asztalos munkák.
Cross Charles utóda: központi fűtés.
Melocco r. t.: padló burkoló munkák.
Kirchknopf István: üveges munkák.
Ledniczky és Társa: lakatos munkák.

Az itt felsoroltak munkái a magyar építő iparnak becsületére válnak.

Rozinay István.

KRÓNIKA

Új műszaki képzettségű min. tanácsos. A Kormányzó a kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére a miniszterium központi műszaki személyzetének létszámában Markhót Jenő miniszteri tanácsosi címmel és jellegel felruházott miniszteri osztálytanácsost miniszteri tanácsossá kinevezte.

Építőművészek a kultuszminiszternél. Ismertettük gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszternek a magyar művészet pártfogását célzó fejedelmi ígéretét, mellyel kapcsolatban *Györgyi* Dénes építőművész a különböző építőművész egyesületekben propagandát indított az építészeti *Grand Prix* megvalósítására. Most már további lépésekről is tudunk beszámolni, melyet *Györgyi* Dénes lankadatlan propagandája eredményezett. Az építőművészeti *Grand Prix* érdekében ugyanis a Magyar Képzőművészek Egyesülete élén *Nadler* Róbert műegyetemi tanárral, mint elnökkel és *Makoldy* József építő- és festőművésszel, mint főtitkárral, továbbá az építőművészek szakcsoportjának elnöke — *Neuschloss* Kornél dr. és *Györgyi* Dénes, a Magyar Mérnök és Építész Egylet mű- és középítési szakosztályának elnöke, *Schoditsch* Lajos és jegyzője *Hoepfner* Pál, a Nemzeti Szövetség építészi szakosztályának elnöke, *Jakabffy* Zoltán, az Iparművészeti Társulat igazgatója, *Györgyi* Kálmán megjelentek a kultuszminiszternél és átadták a memorandumot. A kultuszminiszter a küldöttséget a legnagyobb jóindulatáról biztosította és megigérte, hogy minden tőle telhetőt megtesz az építőművészek érdekében, akiknek működését a legnagyobb szeretettel istápolja. Azonban maguknak az építészeknek is meg kell tenniök mindent, hogy jogos aspirációiknak széles körben barátokat tudjanak szerezni és mintegy közóhaj legyen a magyar *Grand Prix* megvalósítása. Utána a küldöttség *Kertész K.* Róbert államtitkárt, építőművészt, a művészeti osztály vezetőjét, kereste fel, aki szintén megigérte, hogy a szívéhez oly közel álló ügyben mindig tőle telhetőt meg fog tenni.

A Felső Építőiparіskola ifjúsága „Diákasztala" javára, Schoditsch Lajos igazgató és tanári kara védnöksége melett febr. 16-án este 9 órakor a Budai Vigadó összes termeiben táncestélyt tart.

Új építési engedélyrendszert kíván a tűzoltóság abból a szempontból, hogy a filmvállalatok raktárai által okozott tűzveszélyek elkerültessenek és evégből felterjesztést is intézett a belügyminiszterhez. Az új építési engedélyrendszer életbeléptetését avégből tartják szükségesnek, hogy a ház építésénél előre tisztázzák, hogy milyen célra történik az építkezés. Így különböző kategóriájú házak lennének, aszerint, hogy lakás vagy pedig más célra szolgálnak. Ez a megkülönböztetés eddig az engedélyadásoknál nem volt. Így lehetővé válnék a speciális tűzrendészeti szempontoknak az érvényesítése, ami kizárná, hogy olyan veszély következzék be, mint például a Fanamet-esetnél volt.

A Közmunkák Tanácsának ülése. A fővárosi Közmunkák Tanácsa *Czabalay* Kálmán dr. alelnök elnökletével a napokban tartotta az új esztendőben első ülését, melynek napirendjén több fontos pont szerepelt, így az a panasz is, hogy a fővárosi utcák járdái telistele vannak a legkülönfélébb bódékkal. Elhatározta a bizottság, hogy a kérdés tanulmányozására albizottságot küld ki, amely végig fogja járni az összes utcákat és tereket és ennek jelentése alapján fog azután az eltávolítandó bódékról a Közmunka Tanács határozni. A tanácsülés ezután a Krisztina-téri piac kitelepítését tárgyalta, a kitelepítéshez hozzájárult és ahhoz is, hogy az új piacot a Vérmező oldalában helyezzék el. A tanács elrendelte, hogy a sziget partjain hiányzó feltöltési munkálatokat sürgősen fejezzék be.

FIGYELŐ

Figyelő címmel új rovatot indítunk útnak s itt akarjuk megbeszélni művészetünk, mesterségünk időszerű kérdéseit, de szívesen adunk hangot e rovatban kartársaink részéről beérkező időszerű és általános érdeklődést keltő fejtegetéseknek is. Csak egy föltételünk van, ez pedig az, hogy mindenkor a jogos, de tárgyilagos bírálat keretei között maradjunk. Nobilis hangon és magyarosan kívánunk a napi problémákkal foglalkozni, a haladást keresve, a megértést ápolva és a jobb jövőt remélve.

A Greguss-bizottság jelentése.

„*Nincs nálunk hiány* sem tehetségben, sem munkakedvben, festészetünk élete eleven és gazdag, eredményei tiszteletreméltóak." Olvassuk a Kisfaludy Társaság Greguss bizottságának jelentéséből. Majd pedig tovább, hogy: „Ám midőn arra került a sor, hogy a 6 évi termésből a díj szabályzatának megfelelően kikeresse a legjobb képet (már t. i. a jury) zavarba jött a feladattal szemben."

Igen szép és dícsérendő beismerés. De, ha ez így van, akkor nem értjük a levont következtetést. Miért büntetik a festőket azért, mert a bírálókban nem volt meg a kellő bátorság. Mert igen gyenge az az érvelés, hogy: „egynek kitüntetése több másnak jogos sérelmét jelentené." Ez lehet opportunus, vagy diplomatikus megoldás, de hogy nem fog-e több és még jogosabb sérelmet okozni, az kétséges.

Mert bizonyos, hogy a 6 év eredményei között *van* kitüntetesre alkalmas alkotás csak határozott szem és szív kellett volna annak meglátására, de bevált hivatali recept, hogy nem cselekedni mindig egyszerűbb, mint cselekedni és viselni is érte a felelősséget.

Anlage Kunst museumával, végül a Kastellet, melyen túl a Langelinja park már a szabad kikötőt érinti. E parkban van a Jacht-Club pavillonja, melyből gyönyörű kilátás nyílik a szabad kikötőre; nagyon érdekes itt a Genfion szökőkút bivalyfiguráival.

A Kastellet, mely szintén vár volt, belső oldalán vízzel telt canalisokkal és üde növényzetű kisebb parkokkal van határolva.

Vannak azonban ezeknél sokkal nagyobb parkok is, mint a Frederiksberg Have és Sändermarken, melyekhez a Vestrebrogade-ből kiinduló tágas szép Frederiksberg Allé vezet.

Az említett parkokon kívül, de azokkal párhuzamosan helyezkednek el a St. Jörgens sö, Peblinge sö és a Sortedam sö. A két előbbi közt van a Louises Bro (7. ábra), melynek hídfőjéhez három utca torkollik össze, ami a hídról szép perspektivát nyujt. Kopenhága második főtere a Kongensnytory (8. ábra), e különös alakú téren — melyre 12 utca nyílik — van a királyi szinház és V. Cristian lovasszobra. A nyolcszögletű Amalienborg-téren a királyi család lakóépületei vannak.

Igen szép látványt nyujt a Frihaonen, a parton számtalan árúház, raktár és gabona-silóival, a különböző emelődarukkal és szénoltó gépeivel, melyek e kis ország kereskedelmének nagyságát és gazdagságát mutatják. Ezt őrzik hatalmasan a vele szemben levő Trekoner-szigeten elhelyezett ágyútorkok.

Kopenhága nevezetességei közé tartoznak a Frederikstemplom (9. ábra), a királyi porcellángyár, hires kékporcellánfestészetéről, — az I. C. Jacobsen Ny Carlsbergi nagy sörgyár, a halsingörsi hajógyár, a frederiksbergi szemétégető telep, hol napi 150 *t* szemetet égetnek, az égési termékeket pedig értékesítik, termelnek villamos erőt világítás céljából. Műegyetemét 1823-ban alapították, majd később I. C. Jacobsen egy anyagvizsgáló laboratoriumot létesített.

A város egyik jellemzője, a kerékpár; azt mondhatnám: mindenki, apraja-nagyja munkára és munkából ezen közlekedik, az utcákon külön csapásuk van s minden sarkon kerékpárállások találhatók.

Közlekedő eszközeik a felső vezetékű villamos, a taxameteres automobil, meg lóval vontatott omnibus, de lófogatú kocsija csak igen kevés van. A közlekedés olcsó és gyors.

Ha még felemlítem a tengerparton levő fürdőket, kiránduló helyeket, mint Skoeborg és Marienlyst, meg azokat a kastélyokat, melyek a környéket népesítik be, közülök csak a frederiksbergit mutatom be (10. ábra), azt hiszem,

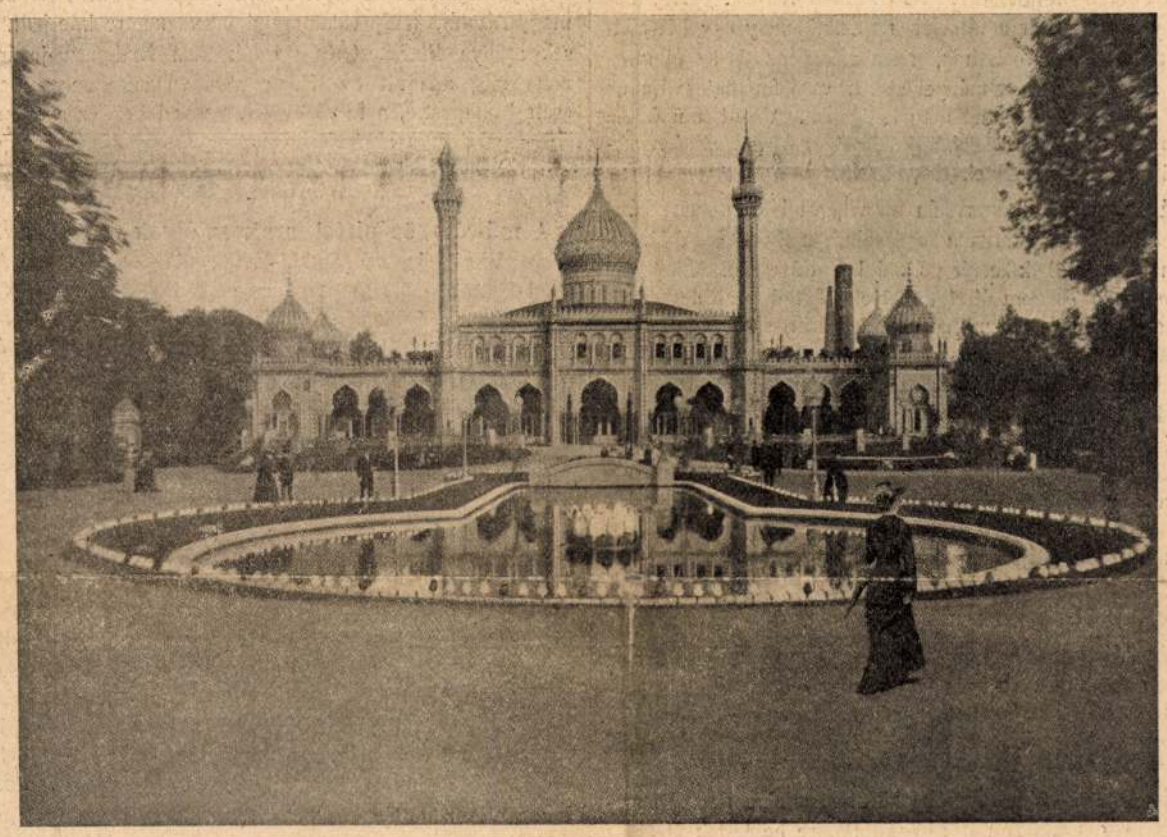

5. ábra. A kopenhágai Tivoli koncertterem.

némi tájékoztatót nyujtottam Kopenhága városára nézve s rátérhetek arra, amiről szólni kívántam: a kongresszusra.

(Vége köv.) *Sk.*

VEGYESEK.

A műegyetem ünnepélyes megnyitása. A kir. József-műegyetem 1909—10 tanévének megnyitó közgyülése e hónap 28-án, vasárnap, délelőtt 10 órakor lesz a lágymányosi új főépület dísztermében. A közgyülésnek egyetlen tárgya *Wartha* Vince rektornak az elmult tanévről szóló beszámoló beszéde lesz. A műegyetem új épületeinek felavatását és zárókőletételi ünnepélyét amiatt, mert ez idő szerint a király nem jön magyar székvárosába, el kellett halasztani. A nagyszabású ünnep, amelynek keretében történik meg József főhercegnek tiszeletbeli doctorrá való avatása is, előreláthatóan a jövő év tavaszán lesz. A király a vallás- és közoktatásügyi minister előterjesztésére október hó 28-án hozott legfelsőbb elhatározásával megengedte, hogy a „promotio sub auspiciis regis" intézménye a kir. József-műegyetemen is életbe léptettessék. Ez tudvalevőleg a királyi pártfogás alatt való doctorrá avatást jelenti. Ebben a kitüntetésben tehát, melynek kapcsán a király az illetőt egy doctori gyűrűvel is megajándékozza, úgy mint az egyetemeken, az a

legkiválóbb doctor-jelölt fog részesülni, aki középiskoláit jelesen, műegyetemi tanulmányait pedig kitünően végezte el s azonkívül a doctori szigorlatot is kitüntetéssel tette le.

Az állami számvevőszék új épületének pályaterveit bíráló bizottság hétfőn döntött a pályamunkák sosa fölött. Az első 2500 koronás díjat *Bálint és Jámbor*, a második 2000 koronás díjat *Wälder* Gyula és a harmadik 1500 koronás díjat *Sebestyén* Arthur nyerte el. Az összes pályaművek november 16-ától kezdve december 1-ig a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében a bírálati jegyzőkönyvvel együtt közszemlére vannak kitéve.

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat legutóbbi ülésén bejelentették, hogy az iparművészeti nagy érmet a kultusminister *Nádler* Róbert festőművésznek adta. Föliterjesztéssel fordult a kultus- és kereskedelemügyi minisiterhez, hogy ezután *tárgysorsjátékokat* csak azzal a föltétellel engedélyezzenek és segítsenek, hogy *csakis hazai* készítésü ipari és művészi tárgyakat szerezzenek be. A társulat 1910-ben lesz 10 éves; ezt ünneppel üli meg, amely alkalommal a tagoknak emlékplakettet veret és *országos iparművészeti kiállítást* rendez. — *Egyházművészeti* tanfolyamot is akar a társulat rendezni, mely egy hét alatt az egyházi műtárgyak megóvásához, restaurálásához és az új megrendeléseknek a művészet követelményei szerint való foganatosításához szükséges tudnivalókkal ismertetné meg hallgatóit. Végül működése körébe vette a társulat a *községházak építése és a hivatalok berendezésének* művészi szintre emelésének elősegítését.

„Tetőszék-táblázatok." Igen ritkán napvilágot látó hasznos kézikönyveink közt e cím alatt kaptuk a legújabbat, mely *Ödönfi* László tollából és vonalzója alól kikerült 96 oldalas művecske. A könyvet tetőszékekre vonatkozó 70 ábra díszíti, melyek közt úgy az ácskartell, mint Budapest székesfőváros ácsmunkamintái szerint szerkesztett tetőszékek mind feltalálhatók. Valamennyi tetőszéknek 1 m^2-re eső köbtartalma és e köbtartalomnak megfelelő mindenkori tetőértékek a könyv 20 gonddal és fáradsággal összeállított számtáblájában könnyen megtalálható. Ezzel tehát minden mérnök, minden építész, ácsmester és vállalkozó, sok időt és fáradtságot takaríthat meg. Csak a nyelvezetre volna az a megjegyzésünk, hogy néhány magyartalanságot (*lett kisebbítve*, stb.) és elavult rossz szót (*táv*, stb.) találtunk a szövegben, amelyeknek a hiánya még díszesebbé tette volna a különben is szép kiállitású könyvecskét. A könyv a Vállalkozók Lapja kiadásában jelent meg és megrendelhető három koronáért.

† **Holfeld Pál.** Váratlan veszteség érte a magyar technikus kart az élete férfikorában rövid betegség után elhunyt kulturmérnök eltávozásával. Holfeld Pál 1867-ben Budán született. A budapesti műegyetem bevégzése után a földmívelésügyi ministeriumba lépett és a kulturmérnökök közé osztatott be — először a budapesti, később a fehérvári kulturmérnöki hivatalba. Majd Fiumébe küldték, ahol a Recina-t szabályozta; nyolc évig működött itt; aztán Pécsre helyezték át és az ottani hivatal vezetésével bízták meg. Ott is nagy tevékenységet fejtett ki; majd ez évi október hó elején tudásvágya a Keletre utazó társasághoz való csatlakozásra ösztökélte, hogy a Nilus melletti öntözéseket tanulmányozhassa. Az utazó társasággal megnézte Alexandriát, Kairót, Jeruzsálemet, azután bátyjával a Nilust utazta be, és egész fel a világhírű Assuani vízduzzasztóig jutott; úgy látszik, itt szedte föl betegségének csiráit, mert mire hazaért, már rosszul érezte magát és Budán lakó édesanyjánál le kellett feküdnie. Végre a kórházba kellett vinni, ahol két nap mulva f. hó 4-én kiszenvedett. A boldogultban a család drága tagját, a mérnöki kar tehetséges, szorgalmas, kedves kartársát veszítette el. Emlékét kartársai soká fogják megőrizni.

A milanói nemzetközi pályázat földrengés ellen biztos háztervekre. 214 benyujtott terv közül 50 külföldről érkezett. Az első díjat nem adták ki. A 2000 lírás második díjat *Danusso* torinói mérnök, az 1000 lírás harmadik díjat *Gianfranceschi* és *Revere* milanói mérnökök nyerték el. Éremdíjat nyertek *Emperger* bécsi, *Susiuno* római mérnökök, *Bacchetti* római építész és *Cuignet* párisi mérnök. *Emperger* a föld felületét öt övre osztja. Első a földrengésmentes öv, ahol a vízszintes lökések a nehézségi erő $^1/_{400}$ részénél nem nagyobbak. A második övben a nehézségi erő $^1/_{100}$ részét elérő lökések gyakran előfordulnak, ide tartozik Bécs is. A kémények, erkélyek és párkányzatok építésügyi szabályzata erre tekintettel legyen. A harmadik övben található romboló földrengés vízszintes lökéseinek középnagysága a nehézségi erő $^1/_{20}$ része. Laibach ebbe az övbe tartozik. Az épületekben a vízszintes és függőleges megerősítések egész hálozatát javasolja. A kalabriai földrengések, amelyeknek lökései oly nagyok, mint a nehézségi erő $^1/_4$ része, a negyedik övbe tartoznak. Emperger harmadik díjat nyert terve oly földrengés ellen készült, ahol a függőleges és vízszintes lökések olyan nagyok, mint a nehézségi erő. Ez egy hatalmas „madárkalitka", amelynek vasváza falakban, tetőkben, oszlopokban van elhelyezve. Az ötödik öv földrengései már olyan építkezést követelnek, amelynek megoldása gazdasági akadalyokba ütközik. Emperger javaslatai a japánok megfigyelésein és kísérletein alapulnak. Célszerű volna, a kalabriai gyakori földrengéseket a pályázatban fölmerült tervek gyakorlati elbírálására fölhasználni. *O. K.*

Az állami munkaközvetitő intézet az 1909. év harmadik negyedévi működésének eredménye a mult év hasonló szakaszáénál jelentékenyen és minden irányban kedvezőbb, amennyiben a munkakereslet 582-vel több volt. A munkakínálat 2740-nel volt több és az elhelyezettek száma 2496-tal volt nagyobb. Minthogy a folyó év két első negyedében az elhelyezettek száma 1657-tel volt nagyobb a mult évinél, a folyó év első három negyedében a többlet az elhelyezettekben összesen 4183. Az intézet közvetítési eredményében mutatkozó jelentékeny emelkedés az ipari tevékenységnek ez évi fellendüléséből találja magyarázatát, mely valamennyi munkanemre kiterjedt. Az elhelyezések aránya Budapest és a vidék közt Budapest javára növekedett; mert míg a mult év III. negyedében az elhelyezetteknek 60·1%-a esett Budapestre, a folyó év III. negyedében ez a százalék 64·2.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A mű- és középitési szakosztályok ülése nov. 15-én. Elnök *Nagy* Virgil, jegyző *Somló* Emil; jelen volt 70 tag. Az elnök az új évad küszöbén buzgó működésre buzdítja a tagokat és örömét fejezi ki, hogy az épitkezések föllendülésével az építészek is munkához jutottak. A jegyző a szünidei működés ől szóló jelentésében különösen hangsúlyozza az 1911. évi római kiállítást, amelyen megjelenni fölhívták a kormány figyelmét is. Az elnök jelenti, hogy a soproni posta- és telegraf-épület tervpályázatán az I. díjat *Orth* és *Somló*, a II-at *Balázs* Ernő, a III-at *Hofstädter* N. nyerte el; *Kopeczek* György jelenti, hogy a nagyváradi kórház tervpályázatán *Schoditsch* Lajos, *Fleischl* Róbert, végre *Rajk* és *Unger* terveit díjazták. *Jakabffy* Zoltán jelenti, hogy ma döntöttek az állami számszék épületének tervpályázatán és a díjakat *Bálint* és *Jámbor*, továbbá *Wälder* Gyula, végre *Sebestyén* Artur nyerte el; ezek a tervek az egyesület helyiségeiben ki vannak állítva. — Az állami tisztviselők egyesülete által a minősítés dolgában alakított bizottságba Berczik Gyula, Czakó Adolf, Gesztessy Béla és Zauner Jenő küldettek; a soproni államépítészeti hivatalnak a gyárkémények dolgában *Schoditsch* Lajos ad feleletet; Fleischl Róbert működőbizottsági tagságáról lemondván, helyét a jövő ülésen töltik be. *Bálint* Zoltán szóvá teszi, hogy a napisajtó bár hosszabb cikkekben emlékezett meg a Pesti Kereskedelmi Bank most elkészült palotájáról, a tervező építészről megfeledkezett. *Hauszmann* Alatos indítványára fölkérik *Quittner* Zsigmondot, hogy az épületet az egyesület tagjainak mutassa be. Végre *Medgyaszay* István emlékezett meg a tavalyi *bécsi építészkongreszusról*, részletesen ismertetvén főleg a *vasbétonra* hozott határozatokat. A fölolvasásnak erre a részére még visszatérünk. Az ülés után a tagok az állami számszék épületének pályaterveit tekintették meg. Az estét az első szakvacsora fejezte be.

HIVATALOS.

AZ ÉPITŐMESTERI KÉPZETTSÉG MEGVIZSGÁLÁSÁRA SZERVEZETT BIZOTTSÁG

Steiner János (Budapest) építőmesternek a november hó 19-én letett szakvizsgálat alapján a képesítő bizonyítványt kiadta.

MAGYAR ÉPITŐMESTEREK EGYESÜLETE.

Az építőmesteri szakosztály ülése nov. 18-án. Elnök *Báthory* István, jegyző *Wirth* F. Nándor.

A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatott, változatlanul elfogadtatott és Melocco és Réti tagtársak hitelesítik.

Az *elnök* bejelenti, hogy a selypi Vulcan-cementgyár az Egyesület gyárának megtekintésére egy kirándulás kapcsán meghívta; megjegyzi, hogy hasonló vulcan-cement a külföldön már nagyon el van terjedve és oly jónak igérkezik, hogy a jelenleg gyakorlatban alkalmazott

MDK

Jakabffy Zoltán müépitlsz és Banner Zoltán okl.ép.

Somlói-ut 1.sz. villa

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 193o. 99 l. képek.

MDK

Jakabffy Zoltán főmérnök

Kinevezések. Vállalkozók Közlönye, 19o8. jun.24.
9 l.

~~Banner Zoltán~~

beosztani ~~Heintz Béla~~

Jakabffy Zoltán

K

Tervpályázati eredmény. Miskolc thjf. város köztemetője s az abban szükséges épületek terveinek elkészítésére kiírt országos tervpályázatra beérkezett 16 pályatervet a bíráló-bizottság elbírálván, az eredmény a következő:

I. A temető tervéért. 1. Az 5000 koronás első díjat nyerték a X. számú pályatervvel Jakabffy Zoltán és Banner Zoltán építészek. 2. A 3000 koronás második díjat nyerte a IX. számú pályatervvel dr. Kotsis Iván építész. 3. A 2000 koronás harmadik díjat nyerte Reichl Ödön építész. 4. Megvétetett 1000 korona kitűzött vételárért a XI. sz. pályaterv, melynek szerzője Schaefer Ferenc építész. 5. Megvétetett 1000 korona vételárért a XIV. sz. pályaterv, melynek szerzője Friedrich Lóránd építész.

II. Az épületek tervéért. 1. A 10.000 koronás első díjat nyerte Jakabffy Zoltán és Banner Zoltán építészek. 2. A 8000 koronás második díjat nyerte Friedrich Lóránd építész. 3. A 6000 koronás harmadik díjat nyerte dr. Kotsis Iván építész. 4. Megvétetett 2000 koronáért Heintz Béla építész pályaterve. 5. Megvétetett Reichl Ödön építész pályaterve.

nincs cid.

Építő Ipar – Építő

Művészet

1921. 163. l.

kicédulázva 1957.

Népvándorláskori temető, Keszthely-
sörházkerti VI. 162

Jakabffy Zoltán

a beregmegyei törvényszéki épület pályatervei

Magyar Pályudvarok. Művészet. 1907. 216 l.

Jakabffy Zoltán

MDK

a beregszászi törvényszéki ép. pályatervei

Művészet 19o7, 216 l.

320. kép. *11. Pontificale Romanum, 1543. 1b lap. Oláh Miklós címere.*

12. MISSALE ZAGRABIENSE.

Latin, Folio. 1511. Díszítése 1592.

Papír és hártya (a Kánon 10 hártyalevélre nyomtatva. Vízjegye: körbeilesztett tegez, liliommal és A. betű. 352×246 mm, 332 levél [46] + 285, + [1] levél). Két hasábon 41 sorba nyomtatva. Fametszetű keretdíszítések és iniciálék, 3 egész lapot betöltő színezett fametszet. *2 festett lapkeretdíszítés két címerábrázolással és Szent Adalbert s Szent István képével. Kötés:* XVI. századi vörös bársony, fatáblákon (377×255 mm), aranyozott ezüstveretekkel: az evangelisták alakjaival díszített 8 sarokverettel, két köldökverettel. A felső köldökvereten Agnus Dei, felirattal: ECCE . AGNUS . DEI. IO CH E. QQ. 1592. Az alsó köldökvereten címer, körfelirattal: IOAN. CHEREÖDI. E. QQ. ADMINISTRATOR. ECCLAE. STRIGO. Poncolt aranymetszés.

Velencében, 1511-ben nyomták Petrus Liechtenstein nyomdájában. Egy magyar mester 1592-ben Chereödi János pécsi püspök (1592—1596), az esztergomi érsekség kormányzója részére két lapkeretdíszítést festett és a Kánonképet kiszínezte.

Jakabffy Zoltán épitész
Épitő Ipar-Épitő Müvészet, 1921. 163.1.
Miskolci temetőtervvért. 50,00 koronás I. díj
" " épülettervéret 10.000 " I. díj

tétlenül eleget tesz kérésének, elhatározta, hogy *visszautasítás esetén száz kamarai tag aláírásával fogja követelni a rendkívüli közgyűlés összehívását*, amelyen a sok port felvert *Petrovácz-ügyet* letárgyalják.

A középítkezések listája

Az érdekes listák közlését folytatjuk: eddig *Waelder* Gyula, *Hültl* Dezső, *Sváb* Gyula, *Petrovácz* Gyula, *Lechner* Jenő, *Kotsis* Iván, *Jendrassik* Alfréd, *Sándy* Gyula, *Birbauer* István és *Lechner* Loránd építkezéseit közöltük le, mint köztisztviselők olyan munkáit, amelyek közpénzen létesültek. A maiak:

Jakabffy Zoltán miniszteri tanácsos, a kereskedelmi minisztérium magasépítési osztályának főnöke

Veszprém, megyei kórház ...	340.000
Szekszárd, áll. el. isk.	27.000
Szombathely, megyei közkórh.	1,800.000
Zalaegerszeg, kórház	
Miskolc, temetőravatalozó és hullaház	
Ankara, követségi lakóépület .	

Maróthy Kálmán ny. ezredes

Budapest, Statisztikai Hiv. bérháza	640.000
Budapest, dandáruccai népfürdő	300.000
Budapest, szeretetotthon, kórház, kápolna és előadóterem	4.000.000
Füzfői építkezések	10.000.000
Nyirgyeháza, pénzügyi palota	
Szentendre, rendőrujoneotthon	1,500.000
Szentendre, rendőrujonciskola I. rész	1,770.000
Szentendre, dandárparancsnokság többi része	1,300.000
Budakalász, áll. óvoda és népház	63.000

Förk Ernő felsőépítőiparis kolai tanár

Budapest, Erzsébetvárosi plébániatemplom restaurálása .	350.000
Budapest, Tripoliszi plébánia és templom	380.000
Kispest, áll. elemi iskola ...	120.000
Ujpest, áll. ipariskola	880.000
Szeged, Fogadalmi templom .	4,500.000
Szeged, Árpádházkori templom restaurálása	30 000
Ócsa, templomrestaurálás ..	
A Műemlékek Orsz. Biz. révén Márkusfalva, »Máriássy«-kastély restaurálása	

és Petrovácz Gyula iparis kolai tanárral közösen 30 darab kisebb-nagyobb templom.

Möller István műegyetemi tanár

Budapest, leheltéri templom	765.000
Pécs, székesegyház tornyainak restaurálása	
Kalocsa, szénástéri templom, tiszteletdíj nélkül vállalta (300 000 P)	

K. Császár Ferenc felsőépítőiparis kolai tanár

Győr, törvényszéki épület bővítése	200.000
Mezőkövesd, járásbíróság ...	200.000
Sümeg, járásbíróság	120.000
Szeghalom, járásbíróság ...	285.000
Szikszó, járásbíróság bővítése	300.000
Siklós, járásbíróság	240.000

Orbán Ferenc felsőépítőiparis kolai tanár

Budapest, Hegyvidéki városi el. isk.	450.000
Békéscsaba, póstaház	200.000
Békéscsaba, járásbíróság ...	200.000
Debrecen, törvényszéki épületbővítés	
Debrecen, járásbíróság	620.000
Debrecen, »Hangya«-tárház .	300.000
Kiskunfélegyháza, járásbírós.	323 000
Nyiregyháza, törvényszéki ép. bővítése	487.000
Szolnok, fa- és fémipari isk.	720.000
Tapolca, járásbíróság	220.000
Kaposvár, »Futura«-tárház ..	400.000
Budapest, Albertfalva és OTI főépület ellenőrző szakértő címen 22.250 P tiszteletdíjat kapott.	

Vojtka József iparis kolai tanár

Dunaföldvár, vallásalap emeletes üzlethérháza	165.000
Esztergom, áll. el. iskola ...	290.000
Esztergom, Szent Vince-nővérek zárdai iskola	1.200.000
Irsa, r. kat. el. iskola	40.000
Kisujszállás, ujvárosi el. isk.	336.000
Pilisvörösvár, el. isk.	175.000
Rétság, adóhivatal	80.000
Vámospércs, ref. el. isk.	70.000
Lajosmizse, áll. el. iskola ..	180.000

Arvé Károly műegyetemi adjunktus

Győr, ág. ev. el. fiúiskola ..	130.000
Komárom, városház és pénzügyigazgatóság	550.000
Komárom, járásbíróság	500.000
Komárom, városi bérház ...	117.000
Mezőkövesd, r. kat. el. iskola	240.000
Püspökladány, polg. fiú- és leányiskola	322.000
Mezőtur, póstapalota	
Budapest, Elektromos Művek tisztv. sportháza	80.000
Budapest, Elektromos Művek Tutaj ucca kísérleti próbaterem	137.000

Müller Pál felsőépítőiparis kolai tanár

Rákospalota, Andrássy úti elemi iskola	169.000
Szolnok, póstapalota	
Kaposvár, póstapalota	640.000

Mattanovich Árpád MÁV mérnök

Putnok, áll. polg. isk.	300.000
Dunapataj, áll. polg. isk. ...	350.000
Hőgyész, áll polg. isk.	480.000
Balatonzamárdi, felsőiskolai tanárok üdülőháza	200.000

„Örök lángot" állítanak Edison emlékére

A New Jersey állambeli *Perth Amboy városa* »örök lángot« akar állítani Edison emlékére. Az »örök láng« egy hatvan méter magas torony lenne, amelynek tetejében egy óriási villanykörteszerű üvegépítményben égne az örök láng. Az Edison-emlékbizottság a tervet helybenhagyta, most már csak a 850.000 dolláros építési költséget kellene összehozni.

Országút és autókerék — gyapotból

Amerika közgazdaságának egyik legnagyobb problémája a *gyapotválság*. Hiába hoztak több államban törvényt arra, hogy a gyapotfarmok csak egy bizonyos százalékán szabad termelni, a gyapottermés nagy százaléka még most is felhasználatlanul marad. A legtöbb állam hatósági laboratóriumában és a különböző amerikai egyetemek laboratóriumában technikusok és tudósok egész hadserege dolgozik azon, hogy a gyapot számára új felhasználási módokat találjon. Ennek a lázas munkának már eddig is igen sok eredménye van.

Több államban építettek a gyapot és az aszfalt kombinációjából igen nagy országútszakaszokat. Georgia államban sok teherautók kereke gyapotból van. Gyapotból készítenek iskolai falitáblákat, íróasztalfedőlemezeket, sakkfigurákat, sakktáblákat, gyermek játékszereket, hamutartókat, reklámtáblákat, és férfikalapokat. Különböző kémiai anyagok hatása alatt a gyapotból acélkemény nem törékeny rudakat lehet készíteni. Ha a gazdasági válság tovább tart, akkor Amerikában majdnem minden gyapotból lesz.

Építik már az eskütéri földalatti múzeumot

Az Erzsébet híd pesti hídfőjénél, a piarista telken *befejezték az ásatásokat*. A többhónapos munka végeredménye az, hogy *megtalálták a római tábor falát*, amelyet kerestek és előkerült *egy szép bástya is*.

A felásott terület *beboltozását pár nappal ezelőtt megkezdték*. A boltozat alatt a főváros és az állam együttesen *múzeumot létesít*. A földalatti múzeum 18.000 pengőbe fog kerülni az előirányzott tervek szerint, az építésre már megbízást kapott *Möller* István műegyetemi tanár.

Budapest egyik *idegenforgalmi érdekessége lesz* a földalatti múzeum, amely már szeptemberben megnyílik. A külföldi turisták villanyvilágításban szemlélhetik meg a római vár északi oldalának tornyát és az érdekes mívű kaput.

1932 JÚLIUS 27 SZERDA

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ

A PESTI NAPLÓ INGYEN MELLÉKLETE

Rendkívüli közgyűlést követelnek Petrovácz ellen a Mérnöki Kamara független tagjai

A középítkezések listájának újabb adatai

Két hete hoztuk nyilvánosságra az első listát, amely *közalkalmazott középítkezéseit* tartalmazta és azóta egyre jönnek levelek a szerkesztőségbe, amelyek igazságtalanságokról beszélnek és újabb adatokat tartalmaznak az utolsó hét-nyolc esztendő építkezéseiről.

A magánmunkát végző tanárok ingyen műterme

Egyik magánépítész ezeket írja:

»Nem szeretném, ha nevem nyilvánosságra kerülne, mert aki csak panaszkodik, azt is eléri a bosszúállók keze. Nem nehéz ürügyet találni egy fegyelmi eljárásra a Kamara keretén belül és nem nehéz adandó alkalommal elütni valakit egy esetleges megbízás elől. De talán érdekli a közvéleményt és ezért azt is nyilvánosságra kell hozni, hogy *a műegyetemi tanárok*, ha az államtól, vagy egyéb közületektől nagy hasznothajtó munkát kapnak, akkor ezt *a magánmunkát a Műegyetemen végzik, illetve végeztetik. Ugyanúgy a többi iskolák tanárai is. Óriási műterem áll ingyen rendelkezésükre, a világítást, a fűtést, a takarítást az állam fizeti és ingyen használja a tanár úr a szertárakat is, amelyeket tudományos kutatások céljaira rendezett be nekik az állam.* A műegyetemi tanárok *tudományos működés helyett inkább hasznothajtó építkezéseket vállalnak* és a Műegyetemen, »a tudomány szentélyének« helyén, *tervezőgyárak* alakultak. Tudok eseteket, amikor egy-egy építésztanár szobájában és műtermében 20—22 ember dolgozott a késő éjszakai órákig, azokon a magánmunkákon, amelyeket a politikusok vagy tisztviselők jóindulata juttatott nekik. Természetesen ezekkel a ragyogó műtermekkel *a »senkijánosok«, a »kísérleti nyulak«* — ahogy *Petrovácz* képviselő úr aposztrofálta a magánépítészeket — *nem tudnak konkurrálni!* Ilyen hendikepet mi, magánépítészek, nem bírunk el, *csoda hát, hogy belepusztulunk?* Mert bele kell pusztulni az idegőrlő várakozásba, *a semmittevésbe*, a sokesztendős *nap-nap utáni kínullázásba.* Segítségért kiált a mi szegény megnyomorodott magánmérnöki és magánépítészeti karunk és *megtorlásért* az elmúlt évek igazságtalanságai miatt!«

Erélyes beadvány a Kamarához

Ez nem is egyetlen magánépítész panasza, ha a levelet egy kéz is írta. Az egész kar fájdalma kiált belőle. A megtorláson már gondolkodnak és volt *egy összejövetelük* mult héten, amelyen olyan éles beszédek hangzottak el, hogy aligha tennék kinyomtatva ablakukba az illetékesek. Ezen az ülésen összejöttek *az összes szövetségek és egyesületek vezetői, akik az egész magyar magánmérnöki kart reprezentálják.* A gyűlés határozata az volt, hogy *Petrovácz Gyula ellen erélyes megtorlást követelnek* az illetékes Kamarától. A *Budapesti Mérnöki Kamara választmányához* beadványt intéztek, amelynek szószerinti szövege a következő:

»Petrovácz Gyula mérnökikamarai tag, az országgyűlés képviselőházának 103. ülésén, 1932. évi június 11-én a képviselőházi hivatalos napló szerint beszédet mondott, amely alkalmas arra, hogy a nagy nyilvánosság előtt *a magyar magánmérnökök és magánépítészek tekintélyét csökkentse*, a nagyközönségnek a magánmérnökök és építészek szaktudásába vetett hitelét lerontsa és a magánmérnökségnek és építészeknek a jelenlegi gazdasági viszonyok között amúgy is nehéz helyzetét még súlyosabbá tegye.

Minthogy *a Mérnöki Kamarának elnöke és ügyésze, akik a beszéd elhangzásakor a képviselőház tagjai voltak, a Kamara igen jelentékenyszámú tagját érintő támadást vissza nem utasították*, alulírott testületek, amelyek a magyar magánmérnöki és magánépítészi kart, akik túlnyomó nagy részükben a Mérnöki Kamarának is tagjai, tömörítik, tagjaik érdekében szükségesnek találják a nagytekintetű választmányt arra kérni, hogy a mérnökikamarai ügyrend II. 8. §-a alapján *rendkívüli közgyűlést összehívni méltóztassanak.*

A rendkívüli közgyűlésnek szerintük állást kell foglalnia, illetve tiltakoznia kell az ellen, hogy egy mérnökikamarai tag saját tagtársait az ország színe előtt, *az immunitás védelme alatt* súlyosan megsértse. Úgy gondoljuk, hogy a Kamara a magánmérnökséget és építészi kart ért ezen támadás visszautasításával szolgálja igazán *a sokszor hangoztatott kari összetartás és kari tekintély gyarapításának eszméjét.*

Kérjük tehát, hogy ezen kérelmünkre a kamarai választmánynak legközelebbi rendes ülésén, szükség esetén pedig rendkívüli választmányi ülésén megtárgyalni és *a rendkívüli közgyűlésnek időpontját* velünk mielőbb közölni méltóztassanak.

Budapest, 1932 július 20.

Kartársi üdvözlettel:

a Tervező Magánépítészek Orsz. Egyesülete,

a Magyar Építőművészek Szövetsége,

a Magánmérnökök Országos Szövetsége,

a Tanácsadómérnökök Testülete,

a Képzőművészek Országos Egyesülete építészi szakosztálya.«

A magánmérnöki kar, miután nem bízik abban, hogy a választmány fel-

Jakabffy Zoltán

szombathelyi építészi működését (Körkórház és Annunziata növérotthon, 1925-29) említi,

Szende László: Szubjektív észrevételek egyszubjektív városmonográfiához. Magyar Építőművészet, 1968.5.sz. 61-62. l.

Pál, Münnich Aladár, R. Nászay Miklós, Péchy László, Szabolcs Ferenc. *Pénztáros:* Orth Ambrus. A végrehajtó-bizottság elhatározta, hogy a kongresszus alkalmából Budapesten nemzetközi építészeti tervkiállítást rendez, melynek sikere érdekében hathatós külföldi propagandát fog kifejteni s egyénileg is felkéri a külföldi neves építészeket, hogy a kiállításon tervekkel és modellekkel résztvegyenek. A kiállítási albizottság elnöke Wälder Gyula építész, műegyetemi tanár lett. — Megalakult még a propaganda-albizottság is, melynek elnökévé Hoepfner Guidó építészt választották meg.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

Budapesti Mérnöki Kamara. 3168/1929.

HIRDETMÉNY.

Abban a feltevésben, hogy a Kamara f. évi rendes közgyűlése június hó 30-án avagy határozatképtelenség esetén július hó 4-én megtartható lesz, felhívjuk a Kamara tagjait, hogy a Közgyűléshez intézendő esetleges önálló indítványaikat június hó 1-én déli 12 óráig a Kamara titkárához írásban benyujtani szíveskedjenek.

Budapest, 1929. évi május hó 21-én.*

Thoma s. k. titkár.

* Közzététetett a Budapesti Közlöny 1929. évi május hó 22-i 114. számában.

A Mérnöki Kamara választmányának 117. üléséből. A választmány 1929. évi május hó 10-én rendes ülést tartott. A Kamara elnökének a külkereskedelmi mérleg, a kartell-ügy és az ipari hitel kérdéseit érintő felszólalása nyomán határozott állásfoglalás alakult ki a választmányban arra nézve, hogy a Kamarának, mint a közgazdasági élet tengelyében helyet foglaló mérnökség hivatalos testületének, a közgazdasági kérdésekkel foglalkoznia kell. A Kamara képviselve van a közgazdasági élet minden ágában tagjai által és így hivatott arra, hogy az érdekeltségek által ellentétes szemszögből megvilágított közgazdasági kérdésekben az ellentétek áthidalására is alkalmas tárgyilagos álláspontot foglaljon el. A választmány tudomásul vette, hogy az igazságügyminiszter úr a Budapesten szervezett földmérői bizottság tagjaivá öt év tartamára a Kamara által ajánlottak közül: *Szánthó* Ferenc mérnök budapesti, *Papp János* mérnök pécsi és *Nagymihály* Ferenc mérnök veszprémi lakosokat kinevezte, honorálván ezzel — az eredeti intenciótól eltérően — a Kamara aziránti kérelmét, hogy az említett tisztségre vidéki kamarai tagok is kineveztessenek. A választmány a Kamara egy államvasúti mérnök tagjának az államvasúti mérnökök helyzetének javítására irányuló indítványát tárgyalván, úgy határozott, hogy az indítvánnyal érdemben akkor kíván foglalkozni, ha az államvasúti mérnököknek felsőbbségükhöz benyujtott azonos tárgyú memoranduma a választmány előtt ismeretes lesz. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara megkeresésével foglalkozván, melyben nevezett testület a Kamara állásfoglalását kéri a hites mintavevői intézménynek a fémszakmában való megvalósítása tárgyában, a választmány az intézmény meghonosítását helyeslő állásfoglalásában rámutatott arra, hogy a hites mintavevők sorába jelölésnél a szükséges szakmérnöki képzettségen és gyakorlaton kívül az érdekelt vállalatoktól való függetlenséget és a fegyelmi ellenőrzést biztosító — egyébként is kötelező — kamarai tagságot is feltételül kell szabni. A Magánmérnökök Országos Szövetségének az építőmesteri képesítéshez szükséges gyakorlat igazolását tárgyaló beadványával foglalkozván, a választmány azt az építőipari törvény tárgyalását előkészítő bizottságnak előzetes tanulmányozás és javaslattétel céljából kiadta. A választmány foglalkozott egyes okleveles mérnök kamarai tagok azon panaszával, mely szerint egy vidéki város beosztott mérnöki állására gépészmérnök választatott meg. A választmány értesíti a panasztevőket a köztisztviselői minősítési törvény alkalmazása során kialakult gyakorlatról, mely szerint ily állásokra eddig is nemcsak az út-, vasút-, híd- és vízépítéssel, geodéziával foglalkozó okl. mérnök, hanem más szakbeli mérnök is választatott.

A választmány egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele ellen az előírt határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Új tagok tehát 1929. évi május hó 13-tól:

~~Dömötör~~ Sándor építészmérnök, Cegléd, Rákóczi-út 15. — ~~Farkas Ödön~~ építészmérnök, Szolnok, Óvoda-u. 6. — *Fekete* Endre mérnök, Hatvan, Máv. lakótelep. — *Füredi* Zoltán gépészmérnök, Budapest, VII, Aréna-út 70. — *Füri* Mihály erdőmérnök, Erdőcsokonya. — *Kerner* Zoltán építészmérnök, Budapest, VIII, Népszínház-u. 37. — *Kuzma* Gyula erdőmérnök, Diósjenő. — *Künzl* Elemér gépészmérnök, Budapest, VI, Podmaniczky-u. 24. — *Leicht* Ottó erdőmérnök, Rákosszentmihály, Palotai határ-út 3. — *Petz* Gyula mérnök, Békés. — *Schultheisz* Ernő mérnök, Budapest, II, Szász Károly-u. 2. — *Szojka* Jenő építészmérnök, Szeged, Petőfi-sugárút 79. — *Sztojka* Béla gépészmérnök, Budapest, VIII, Vas-u. 5.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi május hó 10-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette: *Déry* Hugó, sz. 1897, okl. mérnök, Budapest, II, Margit-krt. 7. — *Fuisz* József, sz. 1901, okl. erdőmérnök, Iharosberény. — *Krempels* Péter, sz. 1897, okl. mérnök, Budapest, II, Bimbó-u. 3. — *Mészáros* Antal, sz. 1889, okl. erdőmérnök, Kőszeg, Kaszárnyá-u. 9. — *Radich* Ákos, sz. 1864, okl. építész, Budapest, I, Szentgyörgy-tér 5. — *Smidt* József, sz. 1901, okl. mérnök, Esztergom, Kossuth Lajos-u. 61. — *Varga* Péter, sz. 1890, okl. mérnök, Kaposvár, Ezredév-u. 10.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi május hó 11-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi június hó 10-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Névváltozások és szakcímkiegészítések. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását: Benke Balázs mérnök, kamarai tag *ifj. Benke Balázsra,* Berencsy Béla mérnök, kamarai tag *vitéz Berencsy Bélára,* Čačinović Lajos építészmérnök, kamarai tag *Tarai Lajosra,* Cserey Aladár mérnök, kamarai tag *nagyajtai Cserey Aladárra,* K. Csonka Kálmán mérnök, kamarai tag *Csonka Kálmánra,* Fehérváry Géza gépészmérnök, kamarai tag *Fehérvári Gézára,* Feldmann Fülöp mérnök, kamarai tag *Feldmann Lipót Fülöpre,* dr. Fleischer Béla vegyészmérnök *vitéz dr. Szenczy Bélára,* Franciscy Vilmos erdőmérnök, kamarai tag *Franciscy Lajos Vilmosra,* Gerlóczy Tamás mérnök, kamarai tag *alsóviszokai Gerlóczy Tamásra,* Hanthó Tamás mérnök, kamarai tag *Hanthó Lajos Tamásra,* Hubatsek Ferenc mérnök, kamarai tag *Hubacsek Ferencre,* dr. gróf Hugonnai Kálmán gépészmérnök, kamarai tag *szentgyörgyi gróf Hugonnai Kálmánra,* ~~Hübschl Kálmán~~ építészmérnök, kamarai tag *Váczy-Hübschl Kálmánra,* Kardoss Kálmán erdőmérnök, kamarai tag *Kardos Kálmánra,* Kherndl Kálmán mérnök, kamarai tag *ivánkai Kherndl Kálmánra,* Lieblich Bertalan mérnök, kamarai tag *Lieblich Bernát Bertalanra,* Maurer Mór mérnök, kamarai tag *Maurer Fülöp Mórra,* ifj. Oszuszky István mérnök, kamarai tag *Oszuszky Istvánra,* Quittner Ervin építészmérnök, kamarai tag *vágfalvi Quittner Ervinre,* Pataki Béla mérnök, kamarai tag *Pataky Bélára,* Pécsi Iván gépészmérnök, kamarai tag *Pécsi Izidor Ivánra,* Pólya Sándor építészmérnök, kamarai tag *Polya Sándorra,* Rozsnyay György mérnök, kamarai tag *Rosnyai Györgyre,* Scherf Emil vegyészmérnök, kamarai tag *dr. Scherf Emilre,* Schmidt József gépészmérnök, kamarai tag *dr. Schmidt Józsefre,* ifj. Schömer Ferenc építészmérnök, kamarai tag *Schömer Ferencre,* Schwalb Adolf gépészmérnök kamarai tag *Schwalb Ábrahám Adolfra,* dr. Sigmond Elek vegyészmérnök, kamarai tag *dr. 'Sigmond Elekre,* Sikorszki Zsolnay Miklós építészmérnök, kamarai tag *kopaszynai Sikorski Zsolnay Miklósra,* Soós Károly erdőmérnök, kamarai tag *soóvári Soós Károlyra,* Springer István gépészmérnök, kamarai tag *dr. Springer Istvánra,* Szóva György mérnök, kamarai tag *vitéz Szovátay Györgyre,* dr. Telbisz Ráfael gépészmérnök, kamarai tag *dr. Telbisz Ráfael gépészmérnök és közgazdasági mérnökre,* Tolnai Pál gépészmérnök, kamarai tag *Tolnai Pál gépészmérnök és közgazdasági mérnökre,* tomkaházi Tomka Emil mérnök, kamarai tag *tomkaházi és bisztricskai Tomka Emilre,* Topscher Béla Ernő gépészmérnök, kamarai tag *Topscher Ernő Bélára,* Ullerich Miklós építészmérnök, kamarai tag *vitéz Telepi Miklósra,* kézdivásárhelyi Vásárhelyi Dezső építészmérnök, kamarai tag *kézdi Vásárhelyi Dezsőre,* Vekerdy Sándor gépészmérnök, kamarai tag *Vekerdi Sándorra,* Vermes Jenő mérnök, kamarai tag *Vermes Jakab Jenőre,* Vécsey Barnabás építészmérnök, kamarai tag *hernádvécsei Vécsey Barnabásra,* Vid Lajos mérnök, kamarai tag *Vid Lajos mérnök és közgazdasági mérnökre.*

A Kamara új helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.
A Kamara új telefonszáma: József 388—18.
A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

ügyek állapotáról. Ennek az első fejezetéből látjuk, hogy az 1867. évet megelőző négy évben meglévő és megépített közutaink építésére és fenntartására fordított összegek *évenként és ölenként hatvan krajcárt*, vagyis kilométerenként csak harminc forint huszonhat krajcárt tettek ki és a meglévő utak helyreállítására, valamint úthálózatunk kiépítésére szükséges összeget összesen huszonöt millió forintban állapította meg. Ugyanebben a jelentésében a hajózási viziutak és csatornák rendbehozatalára szükséges összeget tizenhét és fél millióra becsülte. Míg a kiépítendő vasutakra szükséges összegre nézve — a kellő előtanulmányok hiánya miatt — tájékozást nem adhat.

Ismerteti a — csak a jelszavak felolvasásánál is hosszabb időt igénybe vett — nagyszámú előírt fontos teendőit a főfelügyelőségnek a vasutak engedélyezésére, azok építésére és forgalombahelyezésére, továbbá az üzemben álló vasutak forgalmára, rendességére és biztosságára vonatkozólag, a pálya és járművek fenntartását, nemkülönben a személyzet képzettségének és szolgálattételének felügyeletét és ellenőrzését. Példaképen idézett az ezen ügyben kiadott egy pár rendeletet és ismertetett egy pár fontos intézkedést.

Különös elismeréssel emlékezett meg az előadó a magyar vasutas- és hajósszemélyzetről, a nyugati civilizált országok hasonló személyzetével való összehasonlításával és azok hazafias, vitéz és kitartó szolgálattételéről úgy a békében, mint a háború alatt. Ezzel szemben rámutatott a külső és belső izgatások hatása alatt kitört sztrájkok és a kommunizmus folytán meglazult fegyelem káros következményeire.

Megemlékezett a most aktualitással bíró *bánhidai villamos centrale* és a budapest—hegyeshalmi vasúti vonal villamosításáról, nemkülönben a *folytatólagos tehervonati légnyomásos fék* már elhatározott mielőbbi bevezetése ügyében kifejtett tevékenységére a főfelügyelőségnek.

A hajózást illetőleg, a főfelügyelőség feladatairól és tevékenységéről hasonlóképen emlékezvén meg, mint a vasutasokról, annak illusztrálásául, hogy mily veszélyes üzem és mily központi állandó felügyeletet és gondozást igényel a hajózási üzem is, felemlítette az 1917. évi április hó 11—12-ére hajló éjjelen történt összeütközését a Zrinyi és Viktória nevű hajóknak, amikor is 145 utas vesztette életét, továbbá a Drina és Sophie nevű hajóknak 1918-ban történt összeütközését, ahol 67 utas lelte halálát. Rámutatott arra, hogy az úgynevezett szabaddá és nemzetközivé tett Duna megnyomorított forgalma mily hallatlan mérvben megcsökkent és hogy a háború utolsó évében hajóparkunknak körülbelül felét vesztette el a hajózás a trianoni béke következtében, amely hajókat kénytelen volt a magyar kormány az utódállamoknak, éppúgy, mint vasúti parkjának nagyobbrészét, átadni. De mind ennek dacára nemcsak presztizs, de a hasznot hajtó idegenforgalom emelése szempontjából is szükségesnek tartja, bár áldozatok árán is, a *helyi hajózásnak* újra való felvételét, amelyet kitünően egészítene ki a tudtával tárgyalás alatt álló motoros hajótaxiknak beállítása a főváros hajózási forgalmában.

A főfelügyelőség személyzetének kvalitása jellemzésére felhozza, hogy az eltelt 60 év óta a főfelügyelőségnél szolgálatot tett száztizenhat egyénből — levonva az ottani szolgálatban elhalálozottakat, a jelenben ott szolgálatot tevőket és a saját kérelmükre nyugdíjazottakat és a Máv.-tól szolgálattételre időnkint a szükséghez képest berendelt és oda ismét visszarendelt személyzetet —, még a berendeltek közül is csak kilenc maradt olyan, aki nem töltött be vezető állást. Ugyanis a főfelügyelőség személyzetéből nyolcan, ú. m.: Langer Károly, Nagy László, Ambrozovics Béla, Barvits Albin, Márk Károly, Pulszky Garibaldi, Horváth Károly és Dalmady Ödön ugyane hatóságok főnökei lettek — négyből, nevezetesen Marx János, Tolnay Kornél, Vázsonyi Jenő és Samarjay Lajos Máv.-elnökökké lettek —, fentieken kívül még négyen igazgatókká és tizenkilencen igazgatóhelyettesekké, üzletigazgatókká és helyettesekké lettek, magánvasutak vezérigazgatóivá és igazgatókká nyolcan, állami vasgyárak vezérigazgatóivá ketten, műegyetemi tanárokká — Söpkéz Sándor és Zelovich Kornél — ketten, Ganz-gyári igazgatókká ketten, hajózási társaságok igazgatójává hárman és a politikai pályára áttért Gyömörey György miniszteri tanácsosból Zala vármegye főispánja lett.

Végkövetkeztetésül és az általa előadottak folytán joggal állapítja meg az előadó, hogy hazai vasutaink és hajózásunk 60 éves története és fejlődése — majdnem minden vonatkozásban — a legszorosabb összefüggésben áll a főfelügyelőség 60 éves működésével és, hogy egy ily központi felügyeleti szakhatóságra, magasabb állami érdekekből és szempontokból, feltétlenül szükség van.

Érdekes, hogy az előadó, miután már nem áll állami szolgálatban, rámutatott arra is, hogy vasúti és hajózási ügyeinkben oly nagy és fontos szerepet betöltő főfelügyelőségnek és annak talán nagyobb hatásúvá válható működésének, hátrányául szolgált e hatóságnak és az ott szolgálattevőknek nemcsak a napi, hanem még a szaksajtóval szemben is tanusított túlzott diszkréciója.

Az előadáshoz *Dalmady* Ödön, mint a jubiláns hatóság képviselője szól hozzá. A vasúti és hajózási főfelügyelőség gyémántjubileumának méltó kiegészítője az itt elhangzott előadás, mely megértő szeretettel és megbecsüléssel foglalkozott a kérdéssel. Úgy a maga, mint képviselt hatósága nevében hálás köszönetét tolmácsolja előadónak. *Elnök* a szakosztály nevében üdvözli előadót és bezárja az ülést.

Dr. Janicsek József.

A mű- és középítési szakosztályok üléseinek jegyzőkönyve. *1929 április hó 22-i ülés.* Elnök: Jakabffy Zoltán; jegyző: Králik László; jegyzőkönyvhitelesítők: dr. Kotsis Endre és Rottmann Elemér.

Elnök az ülést megnyitja, a hivatalosan elfoglalt szakosztályi elnökök távollétét kimenti és bejelenti, hogy a budafoki elemi iskola, óvoda és napközi otthonra kiírt zártkörű tervpályázaton az I. díjat és a megbízást Weichinger Károly budapesti, a II. díjat ~~Bathó Lajos~~ budafoki építészek nyerték, a III. díjat Reibl Lőrinc budafoki építőmester terve nyerte, míg megvételett ~~Hetyey Gyula~~ budafoki mérnök terve. A díjnyerteseket üdvözli, majd felkéri dr. Méhes Emilt a napirenden szereplő előadásának megtartására. — Dr. Méhes sorba veszi Budapest főbb tereit és utcakereszteződéseit, s beigazolja, hogy ezeken forgalom szempontjából tarthatatlan állapotok uralkodnak. Szerinte a körforgalom bevezetésével az anomáliák megszüntethetők volnának és aránylag csekély költséggel úgy a járókelők, mint a kocsin közlekedők testi épsége sem lenne annyi veszélynek kitéve, mint jelenleg.

Az előadáshoz elsőnek *Kelemen* tagtárs szólt, ki hangoztatta, hogy a körforgalom általános bevezetése ott, ahol villamosvasút szeli át a teret, nem hozná meg a kívánt eredményt. Egyébként elismeri, hogy ezt a kérdést most már meg kell oldani, mert így ez nem maradhat.

Dr. *Pruzsinszky* Gábor az autóbuszüzem képviseletében kifejti, hogy miután egy autóbusz minimális fordulati rádiusa 12 méter, az előadó által a Vilmos császár- és Andrássy-utak kereszteződésénél javasolt elrendezése nem lesz keresztülvihető. Ő is az utcaközépre helyezett villanyosvágányok mellett van.

Jakab Dezső üdvözli előadót az aktuális téma idehozataláért és a forgalom szempontjából még a Margit-híd budai hídfőjénél levő utcakereszteződések rendezését is szükségesnek tartja.

Karkas Rezső a székesfőváros közlekedési ügyosztálya részéről kifejti, hogy mindezeknek a bajoknak az eredete a főváros 80—100 évvel ezelőtt helytelenül keresztülvitt rendezésében keresendő. Az orvoslásnak egyetlen komoly akadálya csakis financiális okokra vezethető vissza, mert az illetékes hatóságok előtt a helyes kiviteli módozatok már eddig is ismeretesek voltak.

Münnich Aladár hozzászólása után *előadó* reflektál az elhangzott felszólalásokra és ismételten kijelenti, hogy miután az ő javaslatai aránylag kis anyagi áldozattal könnyen és gyorsan keresztülvihetők lennének, nem látja szükségét a további késlekedésnek.

Elnök úgy az előadást, mint az értékes hozzászólásokat szakosztályok nevében megköszöni és az ülést felfüggeszti.

Az ülés újbóli megnyitása után elnök ismerteti a Budapest Fürdőváros Egyesület előadássorozatának programmját, majd bejelenti, hogy a Prohászka-emléktemplom építőbizottságától megkeresés érkezett, melyben kérik, hogy a lemondott bíráló-bizottsági tagok helyébe újakat delegáljunk. Közli a szakosztályokkal, hogy a pótválasztás a következő ülés napirendjére tüzetett.

Több tárgy és indítvány nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Müller Pál s. k., *Králik László* s. k.,
sz. o. jegyzők.

Nemzetközi építész kongresszus Budapesten. A Budapesten 1930. évi szeptember hóban megtartandó XII.-ik nemzetközi építészkongresszus végrehajtó bizottsága a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. évi április hó 22-én ülést tartott s ezen a bizottság tisztikarát és választmányát a következőképen alakította meg: *Elnök:* Kertész K. Róbert. *Ügyvezető elnök:* K. Virágh Andor. *Alelnökök:* Dr. Hültl Dezső, Korb Flóris, Wälder Gyula. *Választmány:* Arkay Aladár, K. ~~Császár Ferenc~~, ~~Förk Ernő~~, Fritz Oszkár, ~~Hoepfner Guidó~~, Jakabffy Zoltán, Dr. Kotsis Iván, Lavotta Gyula, dr. Lechner Jenő, Medgyaszay István, Möller István, Noszlopy Kálmán, Petrovácz Gyula, Rerrich Béla, Sándy Gyula, Schodits Lajos, Schulek János, Solty Lajos, Sváb Gyula, Varga László. *Titkárok:* ~~Arkay Bertalan~~, dr. Bierbauer Virgil, gróf ~~Csáky István~~, ~~Gerlóczy Gedeon~~, Györgyi Dénes, ~~Hoepfner Pál~~, Kósch Jenő, Majorossy Gyula, dr. Mueller Félix, Müller

Jakabffy

MDK

Ybl Lajos és Jakabffy Zoltán.ép.-k

"Humanitas" jeligés tervét megvették.

A kecskeméti állami elmegyógyintézet terv-pályázata.

Váll.Közl. Bp.1908 ápr.1. 9.1.

Az alkalmazottnak kilépéskor a könyv minden esetben kiadandó, még akkor is, ha törvény-, azaz szerződésellenesen lép ki (ezzel a 380. §. ellentétesen intézkedik) ha az nem volna kézbesíthető, az iparhatóságnál letétbe helyezendő. A munkásnak kívánságára *alkalmaztatási bizonyítvány* adandó, ha a felmondási időben akar munkát keresni, vagy ha a kilépés az iparhatóságnak nem jelentetik be 48 óra alatt; ez bizonylatba épp oly kevéssé szabad erkölcsi bizonyítványt vagy munkaminősítést bejegyezni, mint a munkakönyvbe.

Aki a munkakönyvet kiadni, vagy a bejegyzéseket megtenni vonakodik, tilos megjegyzéseket avagy titkos jeleket vezet a könyvbe, az alkalmazottnak emiatt keletkezett kárát megtéríteni tartozik; e kötelezettség 3 hónap alatt elévül.

Az iparhatóság a nála tett bejelentésekről 3 nap alatt az illetékes ker. munkásbiztosító pénztárt értesíteni tartozik.

Az alkalmazott a munkát a szerződés szerint tartozik végezni; accordmunkánál a végzett munka átvételkor megvizsgálandó, szükség esetén kijavítás követelhető; ha az alkalmazott azt meg nem teszi, akkor a javítási költséget megtéríteni tartozik, kivéve ha az anyag vagy a munkaadó által adott munkaeszközök hiányossága okozta a hibát, amit az iparbíróság állapít meg; a mérésekre nézve módot kell nyujtani az alkalmazottnak arra, hogy munkája eredményét utána számíthassa.

A munka kétség esetén személyesen végzendő, ha azonban a munkaadó a helyettesítésbe beleegyezett, a helyettes hibájáért csak az felel; sürgősség esetén az alkalmazott engedély nélkül is helyettes által végezheti munkáját.

Munkáscsoport által végzendő accordmunkát csak írásbeli szerződéssel lehet előmunkásnak átadni, a szerződés a többi munkásnak is bemutatandó; ezen szerződéses viszonyból kifolyólag a munkaadó az egyesek által végzett munka értéke arányában a bérért felelős; ha az egyesek által végzett munka ki nem puhatolható, mindegyik munkás egyenlően kapja meg a kiérdemelt, reá eső munkabérrészletet; az ily előmunkás által fizetendő bérért a munkaadó felelős.

Ha az alkalmazott munkája alatt munkaadójának kárt okoz, akár szerszámban, akár anyagban, ezért csak az esetben tartozik kártérítéssel, ha a szándékosság, illetőleg a súlyos gondatlanság kimutatható; e kártérítési igény 3 hó alatt elévül.

(Folyt. köv.) *Sziklai Zsigmond.*

A budapesti „Belvárosi Takarékpénztár R. T.“ bérház-tervpályázata.

(Tervbírálati jelentés.)

Alulirott szakértők, mint a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kiküldöttei, megbízást kapván a Belvárosi Takarékpénztár R. T. igazgatóságától, hogy a nevezett intézet tulajdonát képező IV., Koronaherceg-utca 2—4. sz. ház újraépítéséhez nyilvános pályázat útján beérkezett vázlatterveket tanulmányozzuk át és a tervek qualitása tekintetében szakértői véleményünknek kifejezést adjunk: van szerencsénk jelenteni, hogy elvállalt tisztünkben a f. év jan. 9-től febr. 21-ig terjedő időben eljártunk, a rendelkezésünkre bocsátott pályaműveket áttanulmányoztuk és az eredményt a következőkben terjesztjük a Takarékpénztár Tekintetes Igazgatósága elé.

Mindenekelőtt konstatálni kívánjuk azt, hogy a Takarékpénztár Tekintetes Igazgatósága januárius 9-ikén tartott együttes ülésünkön 43. f. sz. alatt lajstromozott pályázónak a terveit bocsátotta rendelkezésünkre azzal a kijelentéssel, hogy mind a 43 pályázónak tervei a pályázati hirdetményben kitűzött határidő lejárta előtt érkeztek be. A pályaterv-csomagokat az Igazgatóság fölbontotta, a jeligés leveleket kivette és azokat biztos helyre elzárta.

A pályamunkák átvizsgálásakor észrevettük, hogy egyes pályázók alaprajzaikat 1:100 mértékben, mások pedig 1:200 mértékben tervezték. Az ezen különbség tekintetében fölvetett kérdésünkre a Tekintetes Igazgatóság úgy nyilatkozott, hogy az eredetileg 1:100-ban kívánt alaprajzok mértékét a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet fölszólítására redukálta 1:200-ra és a hirdetményt kellő időben a pályázók tudomására hozta.

A tapasztalható mérték-különbséget tehát nem vettük figyelembe.

Végezetül valamennyi pályázó benyujtván a kívánt vázlatrajzmennyiséget és a számításokat, konstatáltuk, hogy az összes pályatervek a megszabott alaki követelményeknek megfeleltek és így bírálatra voltak bocsáthatók.

A pályatervek jeligéi a beérkezett sorrendben a következők: 1. Torony nélkül. — 2. Vis à vis. — 3. Fortuna. — 4. Munka. — 5. Bank. — 6. Emlékezzünk régiekről. — 7. Rentabilis 1908. — 8. Dante. — 9. Párizsi ház. — 10. Magyar Renaissance. — 11. Sokszögű csarnok. — 12. (Háromszögben *A* és háromszögben *B*). — 13. Párosan. — 14. Méhkas. — 15. (Rajzolt kör.) — 16. Zálog. — 17. Béke. — 18. Pénz hatalom. — 19. Labor 1907. — 20. 1908. — 21. City A. — 22. Takarékos. — 23. $6^1/_2\%$ jövedelem. — 24. 10%. — 25. Patria. — 26. Páris. — 27. Belváros. — 28. (Excentrikus helyzetben ábrázolt körök.) — 29. (Vörös négyszöglet 6 ponttal.) — 30. Ars longa. — 31. Célszerű. — 32. Centrum. — 33. Udvar hosszabb mint Koronaherceg-utca széles. — 34. Hétszög. — 35. B. u. é. k. — 36. Grand Prix. — 37. Összhang. — 38. (Méhkas B. T. monogrammal.) — 39. Crédit Lyon. — 40. Axis. — 41. Petrus. — 42. Risparmiamo. — 43. Külföld.

Mielőtt az egyes pályatervek bírálatába bocsátkoztunk volna, áttanulmányoztuk az építési programmot és a pályázati hirdetményt. Ez utóbbi a tervezésre a legnagyobb befolyással bíró három igen fontos szempont betartását kívánja, úgymint:

1. hogy az épület díszes helyéhez méltó és a környezettel harmoniában legyen;

2. hogy a takarékpénztár helyiségei abban jól, ügyesen és célszerűen legyenek elhelyezve;

3. hogy emellett kellő tekintet legyen a telek lehető legelőnyösebb kihasználására, illetőleg az új épület jövedelmezőségére.

E kívánságoknak mindegyike fontos következményeket hord méhében.

Az első kívánságból az következik, hogy a tervezendő épületnek architekturája az előkelő helyhez méltó legyen és különösen, hogy kiáltó ellentétben ne álljon már kiépült környezetével.

A második kívánság a takarékpénztári helyiségek elhelyezésére és megtervezésére nézve mértékadó és következményképen hozza magával, hogy a pályázók a takarékpénztárnak kívánt helyiségeit necsak egyes emeletsoronkint tervezzék meg kellőleg, hanem ezen különböző emeletsorok között is megoldják és megtervezzék az összefüggést és összeköttetést úgy a hivatalos szolgálat, mint a nagyközönség hozzáférhetése szempontjából.

Ebből kifolyólag úgy kombinálandók az építési programm egyes kívánalmai, hogy:

a) a takarékpénztári földszinti hivatalok fülkéi lehetőleg egy összefüggő komplexumot képezzenek, a közönség által frequentált átjárókkal való megszakítás nélkül, hogy a hivatalnokok egymás közötti érintkezésükben ne kényteleníttessenek a közönségtől használt helyeken átjárni;

b) fontos az intern lépcső elhelyezése, hogy azt csak a hivatalnokok és csak a számukra reservált helyből kiindulólag használhassák;

c) az emeleti takarékpénztári hivatalnokhoz vezető főlépcső viszont úgy terveztessék, hogy azt úgy a hivatalnokok, mint a nagyközönség is használhassa, akkor is, ha a földszinti takarékpénztári helyiségek be vannak zárva

vagy valaki az igazgatósággal akar érintkezni anélkül, hogy a hivatalokon keresztül kellessék mennie;

d) a takarékpénztár két töldszinti bejáróján kívül biztossági és ellenőrzési tekintetekből több bejáró lehetőleg kerültessék;

e) igen fontos a safe-nek és páncélszobának elhelyezése és hozzáférhetősége. A safe lehet a földszinten is, gazdasági tekintetekből azonban jobb a pincében. Bárhol legyen is, semmi esetre sem helyezhető el (biztossági tekintetekből) sem direkt az utcai vonalon, sem direkt a szomszédfalnál.

A safe-hez egy oldalról közvetetlenül hozzá kell férni a hivatalnokoknak a pénztárhelyiségből, más oldalról pedig közvetetlenül a közönségnek és előnyös, ha a közönség úgy tud hozzá férni, hogy ne kellessék a takarékpénztári nagy várótermekbe belépnie.

A páncélszobának más rendeltetése lévén, mint a safenek (abba csak a takarékpénztár legintimebb hivatalnokai járnak), attól a közönség egészen távoltartandó. A páncélszoba szintén nem helyezhető el direkt sem az utcai, sem a szomszéd vonalon.

f) A mezzaninban és emeleten elhelyezett hivatalok a programm követelte elhelyezésükön és összefüggésükön kívül lehetőleg egyszerű, átmenő és jól megvilágított közlekedésekkel birjanak.

g) Végezetül az is célszerű, ha a tervező gondoskodik, hogy a takarékpénztári helyiségek később nagyobb változtatások nélkül is kibővíthetők, vagy esetleg más rendeltetésnek átadhatók legyenek.

A harmadik kívánság következményeképp:

a) minél több és használhatóbb bolt tervezendő, lehetőleg hátulsó raktárral és kijárással az udvarra;

b) a lakások térpazarlás nélkül lehetőleg úgy disponáltassanak, hogy a lépcsőházakból direct hozzáférhetők legyenek, olyan előszobákkal, amelyekből több szobába lehessen bejutni;

c) ugyancsak gazdasági tekintetekből megszívlelendő a régi telken nagy gyakorlati érzékkel létesített és a közönségtől már megszokott bazárszerű átjárónak (a „párizsi“ utcának) újból való megteremtése, mely e boltok számát és így a ház frequentálását megkettőzheti.

Az egyes pályatervek ismertetését, a beérkezés sorrendjében *a)* alatt csatolt füzetben adjuk; megjegyezvén, hogy a pályaterveket építkezési, elhelyezési és elrendezési, valamint a programm kívánalmai és úgy aesthetikai, mint gyakorlati szempontokból a legtüzetesebben átvizsgáltuk; azonban, mivel a tervpályázati hirdetmény — és ebben az inkább tájékoztató jellegű pályázatban igen helyesen — nem határoz meg egy bizonyos összeget, amelyből az építkezésnek kikerülnie kell, a mai időkben amúgy is igen bizonytalan talajon mozgó költségelőirányzatoknak mélyebb boncolásába nem bocsátkoztunk.

A pályaterveknek áttanulmányozása után áttértünk a selejtező eljárásokra.

Már az első összehasonlító eljárások után a következő jelligéjű pályaterveket, mint olyanokat, amelyek vagy valamely nagyobb szervi hibájuk vagy programmellenes elrendezésük stb. miatt a többi pályatervekkel szemben sehogysem állják meg a versenyt, kiselejteztük.

Ezek a következők: 6. Emlékezzünk régiekről. — 14. Méhkas. — 15. Rajzolt kör. — 17. Béke. — City A. — 23. 6½% jövedelem. — 27. Belváros. — 29. Veres négyszög 6 ponttal. — 31. Célszerű. — 36. Grand prix. — 43. Külföld.

A további scrutinium alkalmával kiestek azok a pályatervek, amelyek habár egyes részeikben sikerültek is, általánosságban nem nyújtanak megfelelő megoldást.

Ezek a következők: 1. Torony nélkül. — 3. Fortuna I—VI. — 7. Rentabilis (3 alternativa). — 9. Párisi ház. — 10. Magyar renaissance. — 11. Sokszögű csarnok. — 12. Háromszögben A és B. — 16. Zálog. — 19. A Labor 1907 című tervnek alternatívája és „A“ jelű alternatívája. — 20. 1908 és alternatívája. — 22. Takarékos. — 24. 10%. — 25 Pátria. — 26. Páris. — 28. Excentrikus helyzetben ábrázolt körök. — 30. Ars longa. — 32. Centrum. — 33. Udvar hosszabb mint Koronaherceg-utca széles. — 34. Hétszög. — 35. B. ú. é. k. — 37. Összhang. — 38. Méhkas B. T.-vel. — 39. Crédit Lyon. — 40. Axis A és B. — 41. Petrus. — 42. Risparmiamo B terv.

A harmadik scrutiniumra a beérkezési sorrendben a következő tervek maradtak fenn: 2. Vis-à-vis. — 4. Munka. — 5. Bank. — 8. Dante. — 13. Párosan. — 18. Pénz hatalom. — 19. Labor 1907 (az eredeti terv). — 42. Risparmiamo A.

A most megejtett selejtezésben három pályaterv esett ki:

Kiesett a 19. *Labor 1907* jeligés terv, mert a takarékpénztárt a földszinten egészen az udvarba helyezi, hozzá sötét bejárót létesít és boltjainak nagy részét célszerűtlenül (hátulsó kijárás nélkül) képezi ki.

Azután kiesett a 4. *Munka* jeligés terv, mert több célszerűtlen elrendezést teremt (az udvari traktusból kimetszett folyosó, a levágott sarok mögött tapasztalható kedvezőtlen megoldás);

és kiesett a *Vis-á-vis* jeligés terv főképpen azért, mert a levágott saroknál keletkező helyiségek megoldásáért és megvilágításáért célszerűtlen elrendezéseket teremt.

A legszűkebb választásra fennmaradtak tehát a beérkezés sorrendjében a következő jeligéjű pályatervek: 6. Bank. — 8. Dante. — 13. Párosan. — 18. Pénz hatalom. — 42. Risparmiamo A.

Ezen relativ legsikerültebb pályaterveknek újból áttanulmányozása és egymás közötti összehasonlítása után meggyőződtünk arról, hogy további selejtezési eljárás fölösleges.

Ez öt terv ugyanis szorosan megállapíthatólag két kategóriára oszlik.

Az egyik kategóriát csak egy terv alkotja: a 13. *Párosan* jeligés pályaterv, amely különösen a föladat gazdaságos és jövedelmező megoldásának tekintetében kimagaslik pályatársai közül.

A másik kategóriába pedig — körülbelül egyenlő értékben — tartozik a többi 4 terv: az 5. Bank, 8. Dante, 18. Pénz hatalom és 42. Risparmiamo A, amelyek egyes hibáik mellett is, sikerült megoldási részleteket tartalmaznak.

A 13. *Párosan* jeligés pályatervnek a legerősebb oldala, hogy a föladatot oly gazdaságos és jövedelmező formában tudta megoldani, amilyent ily mértékben egyik pályatársában sem tapasztaltunk.

E mellett alaprajzait még jellemzik:

a) A világos és áttekinthető dispositió;

b) a takarékpénztári ügy- és pénzkezelés minden föltételének igen sikerült módon való kielégítése;

c) a két világos, szellős, de azért mégsem térpazarlóan létesített udvar megteremtése, amely udvarok közül az egyik igen ügyesen irányított, jól méretezett és jó formájú átjáró bazárt alkot, jól értékesíthető boltokkal;

d) összes boltjainak célszerűsége;

e) a koronahercegutcai traktus főlépcsőjének ügyes és gazdaságos elrendezése és végre

f) a takarékpénztári földszinti üzlethelyiségek két oldalról való könnyű kibővíthetésének előre látása.

E tulajdonságok következtében a 13. *Párosan* jeligés pályatervet, a pályázati hirdetmény 3-ik pontjában a legjobb pályaművek számára megállapított *egyik 6000 koronás pályadíjjal való jutalmazásra javasoljuk.*

A fennmaradt 4 pályaterv — amint említettük — megoldásában több jót és több hibát is mutat föl. Igy az:

5. *Bank* jeligésnek takarékpénztári üzlethelyiségei igen szépek, irodáinak közlekedései, a mezzaninban tervezett lakása és több helyiségének megvilágítása azonban hiányos.

8. *Dante* jeligésben szép a takarékpénztári üzlethelyiségeknek alternatív megoldása és jók boltjai, ellenben nem szép az udvar beépítése és nem célszerű több elrendezése.

18. *Pénzhatalom* jeligésnek egyes sikerült részletek mellett lényegesebb hiányai vannak, míg a

42. *Risparmiamo „A“* jeligéjünek szépen elhelyezett takarékpénztárai, irodái és célszerű lakásai mellett kedvezőtlen a 3 udvar létesítése és a safe és páncélszoba elhelyezése.

Ezen mégis számottevő hiányok miatt e négy terv belső érték tekintetében jóval mögötte marad a 13. *Párosan* jeligés pályatársuknak és ennek következtében közülök díjazásra egyiket sem ajánlhatjuk.

Azonban amíg egyrészt méltányosnak találjuk, hogy a 4 pályaterv mindegyikében található egyes jó és sikerült megoldások megjutalmaztassanak; másrészt pedig a takarékpénztár érdekében valónak tartjuk, hogy e tervek megszerzésével az építés alkalmával az ott lerakott jó és használható eszméket a maga számára értékesíthesse:

javasoljuk, hogy a terveknek díjazása számára megállapított és ott föl nem használt 12000 korona, a négy terv 3000—3000 koronás egyenlő összegekben való *megvételére* fordíttassék.

Megjegyezzük, hogy mindeme javaslatainkat teljes egyhangúsággal, egyértelműleg állapítottuk meg.

Budapest, 1908 február 21.

Utóirat. Közvetetlenül jelen véleményünk aláírása előtt vesszük a takarékpénztári igazgatóságnak f. hó 19-iki hozzánk intézett leveléhez mellékelt 13692. sz. a. iktatott felszólalást, melyben egy „Cour d' Honneur“ jeligés terv szerzője terve ügyében az igazgatóságnál rekriminál.

Miután egy „Cour d' Honneur“ jeligés pályaterv a nekünk átadott és 43. folyó szám alá fogott jelige-lajstromon nem szerepel és egy „Cour d' Honneur“ jeligés terv a mi bírálatunk alá soha sem bocsáttatott, alulirottak természetesen egy ilyen jeligéjű pályatervet nem is bírálhattunk el.

Budapest, 1908. február 21.

Alpár Ignác. *Jakabffy Ferenc.* *Fittler Kamill.*

*

A Belvárosi Takarékpénztár igazgatósága március 27-én megtartott ülésében döntött a tervpályázat tekintetében. Az igazgatóság a beérkezett 43 terv közül hármat, ugymint a 2., 13. és 36. számú pályaművet, egyenkint 6000 koronával díjazta és ötöt, ugymint az 5., 8., 18., 21. és 42. számú pályaműveket egyenkint 2000 korona árban az intézet részére megvásárolja. A jeligés levelek felbontása után kitűnt, hogy a 2. számú *„Vis-a-vis“* jeligés műnek szerzői: *Korb* és *Giergl;* a 13. számú *„Párosan„* jeligés mű szerzői: *Hübner* Jenő és *Mészner* Sebestyén; a 38. számú *„Méhkas B. T.“* jeligés mű szerzői: *Bálint* és *Jámbor;* az 5. számú *„Bank“* jeligés mű szerzői: *Papp* Gyula és *Szabolcs* Ferenc; a 8. számu *„Dante“* jeligés mű szerzője: *Löbl* Ferenc (Bécs); a 18. számú *„A pénz hatalom“* jeligés mű szerzője: *Hubert* József; a 21. számú *„City“* jeligés mű szerzője: *Pauer* János és a 42. számú *„Risparmiamo“* jeligés mű szerzője: *Pártos* Gyula. A pályázatra benyujtott többi tervet a pályázók a hivatalos órákban az intézetből elvitethetik.

VEGYESEK.

Kitüntetések. A király *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszternek a Lipót-rend nagykeresztjét, *Szájbely* Kálmán m. államvasúti igazgatónak a Lipót-rend lovagkeresztjét, *Uray* Zoltán vasúti és hajózási biztosnak a Ferenc-József-rend lovagkeresztjét, E. *Illés* Aladár ipariskolai igazgatónak az osztálytanácsosi címet, *Marzsó* Károly vasúti és hajózási főfelügyelőnek a kir. tanácsosi címet, *Kvassay* Jenő min. tanácsosnak a Szent-István-rend kiskeresztjét adományozta.

Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter *Garády* Sándor és *Uray* Zoltán m. kir. vasúti és hajózási biztosokat m. kir. vasuti és hajózási felügyelőkké és *Keleti* Dénest műszaki főtanácsossá nevezte ki.

Tervpályázatok eredménye. A S.-A.-Ujhelyt tervezett több középület eszmei pályázatára három pályamű érkezett be: 1. „Hasznos beruházás.“ — 2. „Krasznahorka.“ — 3. „Pali“ jelige alatt. Egy nyilt pályamű is érkezett, de ez figyelembe nem vehető. A bíráló bizottság a polgármester elnöklésével az építészeti, rendészeti és pénzügyi bizottságok által saját kebelükből kiküldendő két-két tagból és a városi mérnökből áll, akik a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, vagy egy országos tekintélyű szakértő véleményét is kikérhetik. — A *magyarkanizsai városház* tervpályázatára 23 (huszonhárom) pályamű érkezett be; a bíráló bizottság folyó hó 10. napján ül össze; tagjai: 1. Leitersdorfer Béla, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet részéről, 2. Pálfy Dezső, kir. mérnök a zombori államépítészeti hivatal részéről és 3. Pfeiffer István, a Bácsi-Tiszai Árment. Társ. igazgató-főmérnöke; továbbá: Popovics György bíró, Laczkovics Károly vezető-főjegyző, Dr. Király Sándor, Tóth József, Nagy János és Kelemen György, képviselő-testületi kiküldöttek.

A Kecskeméten létesitendő elmegyógyintézet pályaterveinek elkészítése és beadása céljából 94.926/1907 b. m. sz. alatt e lapban és több szaklapban közzétett pályázati hirdetményre 16 jeligés pályamű érkezett be. A pályaművek elbírálására alakított bizottság megbízásában eljárván, akként határozott, hogy első és egyenlő helyen „a Kecskemét város címere“ jelű és a „Lelkibetegeknek“ jeligés műveket ítéli s ehhez képest a kitűzött első (6000) és második (4000) koronás pályadíjban ezeket olyképpen részesíti, hogy ezen díjak commassaltatván, mindkét mű 5000—5000 koronával díjaztassék. Az előbbi mű szerzői: *Korb* és ~~*Giergl*~~ építészek, az utóbbié *Bálint* és *Jámbor* építészek. A harmadik (2000) koronás díjat „vörös kereszt fehér mezőben“ jelű mű szótöbbséggel nyerte. Szerzője: *Lechner* Ödön és *Sebestyén* Artúr építészek. Minthogy a pályázati hirdetmény feltételei szerint a belügyminisztert illeti meg a jog, hogy a nem díjazott pályaművek bármelyikét az államkincstár részére 1000 koronáért megvegye, a pályadíjnyertesek után következő négy legjobb pályamű 1000—1000 korona árban megvásároltatott. A megvásárolt pályaművek jeligéi, illetőleg jelei ezek: „Kolonia“ „Dymphne“ „vörös tintával irott Humanitás“ és „vörös kereszt kettős körben“. E művek jeligés levelei kibontatván kitűnt, hogy a „Kolonia“ szerzője *Hübner* Jenő építész, a „Dymphne“-é *Kőrösi* Albert Kálmán építész, a „Humanitás“-é *Ybl* Lajos és *Jakabffy* Zoltán építészek és végül a „Vörös kereszt“-é *Schoditsch* Lajos építésztanár. Ez a hét pályamű a kincstár birtokába jutott a pályázati feltételek értelmében. A többi kilenc nem díjazott, illetőleg meg nem vett pályamű a felbontott jeligés levéllel együtt a benyujtáskor kapott elismervény visszaszolgáltatása ellenében a m. kir. belügyminiszterium segédhivatali főigazgatójától (*Zajzon* Gyula) e sorok közzétételétől számított két hónapon belül visszakaphatók. E határidőn túl az át nem vett tervek a kincstár tulajdonába mennek át. Két hétig az összes pályaművek a bírálati jegyzőkönyv kivonatának egy-egy másolati példányával együtt a „Magyar Mérnök- és Építész-Egylet“ helyiségeiben (Semmelweisz-utca) közszemlére állíttatnak ki, még pedig lehetőleg e sorok közzétételének napjától számított két héten át. A pályaművek csakis két hét letelte után lesznek visszavehetők a belügyminiszteriumból.

† **Wein János** bányamérnök, Budapest vizvezetékének nyugalmazott igazgatója, f. hó 2-án 79 éves korában meghalt; ő létesítette a Margit-hídnál a Duna mindkét partján a hosszú vízszintes kutakat, galleriákat, melyek 15 év előtt Budapest vízszükségletét ellátták, de ma is működnek; az ú. n. káposztásmegyeri „végleges“ vízművet is ilyen rendszerben tervezte, de a hatóság függőleges kutak rendszerét fogadta el; ezt tehát már nem ő létesítette. — *Sztahulják* Iván a budapesti építőmesterek testületének fiatal és kedvelt tagja, március 31-én 37 éves korában elhunyt. Béke hamvaikra!

A Budapesti épitőmesterek, kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének IV. évkönyve f. hó 2-án jelent meg ezzel a tartalommal: Ipartestületi tudnivalók. A parafakő az építésben. *Gabos* Oszkártól. — Segéddé avatáskor. *Kunfalvi* Nándortól. — Az épület külső tömege.

dr. *Elefánt* O.-tól. — A szinházépítés fejlődése. *Jakabffy* Zoltántól. — Négy helyreállított műemlékünk. *Kabdebó* Gyulától. — Rendeletek, itéletek stb. — Tagok névsora.

Különleges kiállítás nyilik meg *Párisban* a tavaszszal, amely a szinházak művészetét fogja magában foglalni. A gyüjteményt a Louvre-nak Mars pavillonjában fogják elhelyezni és annak anyagát különböző vázlatok, tervezetek és modellek képezik a szinházi művészet köréből. A XVII., XVIII., és XIX. századoknak ezen a téren való alkotásai hosszú sorban fognak a néző szeme előtt elvonulni. A nagy opera, a párisi nemzeti szinház és más színpadok fogják terveiket rendelkezésre bocsátani a rendezőségnek és a még összes rendelkezésre álló modellek is helyet fognak találni. x.

A velencei Márkus-templomról újabban igen kedvezőtlen hirek érkeztek hozzánk a szaklapok útján. Már évek óta szerveztek szakértői bizottságot a templom felügyeletére és fenntartására. Ennek a bizottságnak két tagja, *Manfrédi* és *Maragnóni* építész nemrég adta be jelentését, amelyben kitér a súlyos károkra, melyeket a templom szerkezete pár év óta szenvedett. Mindketten megegyeznek abban, hogy minden bajnak egyetlen oka az alapfalak állandó és lassú sülyedése. Mivel pedig ez a sülyedés az épület különböző részein változó, ennek folytán lassankint megzavarta az egész építmény egyensúlyát. Azonkívül a templom falai az azokat burkoló márvány- és mozaik-réteg alatt annyira meglazultak, hogy a födélszék súlyát nem képesek hordani. Azok a falak, amelyeken bolt-övek is nyugszanak, teljesen eltolódtak, azért azok alátámasztása igen rossz karban van. Nem kevésbbé aggályos a nagy kupola és annak tengelyében levő apsis-kupola meg bejárati (előcsarnok) kupola állapota. Az építészek azt a javaslatot tették, hogy a templom számára egy teljes állásszerkezetet tartsanak készen, amely a legkisebb fenyegető veszély, pl. egy kisfokú földrengés, vagy lényegesebb sülyedés esetén pár óra alatt fölállítható legyen. Javasolták továbbá a legjobban megrongálódott részek gyökeres helyreállítását is. Költségvetésükben az erre a célra szükséges összeget 150.000 lirában (majdnem ugyanannyi koronában) állapították meg, amely összegben úgy a külső, mint a belső tatarozások benne foglaltatnak. x

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A mű- és középitési szakosztályok ülése március 30-án. Elnök *Jakabbfy* Ferenc, jegyző *Kertész* K. Róbert, jelen volt 100 tag. *Novák* Imre „Nagyváros és árúház" című értekezésében az árúházak fejlődéstörténetét vázolván, bemutatta a nagyobb árúházakat és azok szerkezeteit, számos vetített képpel élénkítve időszerű előadását, melyet a hallgatóság tetszéssel fogadott. — Ezután a jegyző ismertette a budapesti belvárosi takarékpénztár tervpályázatának eredményét, melyet lapunk más helyén részletesen közlünk a bíráló bizottság jelentésével együtt. A terveket az igazgatóság az egyesületben ki fogja állítani. — Végül Rainer Károly indítványára a szakosztályok fölszólalnak a marcalii kórházpályázat több sérelmes pontja ellen.

Az út-, vasút-, és hídépitési szakosztályok április 2-iki ülésén Schwarc Miksa fejtegette a budapesti Boráros-térről Budára építendő dunahíd jelentőségét — főleg a városfejlődés szempontjából; indítványára a szakosztály fölkérte a választmányt, hogy e híd érdekében fölírjon a kormányhoz. Azután *Rauch* Árpád előadása alapján a mérnöki munkák díjszabását tárgyalta a szakosztály.

HIVATALOS.

AZ ÉPITŐMESTERI KÉPZETTSÉG MEGVIZSGÁLÁSÁRA SZERVEZETT BIZOTTSÁG

Réty József építőmesternek (Győr) az 1908. évi április hó 3-ik napján letett szakvizsgálat alapján a képesítő bizonyítványt kiadta.

MAGYAR ÉPITŐMESTEREK EGYESÜLETE.

Meghivó. A Magyar Epítőmesterek Egyesülete 1908. évi április hó 23-án, — miután nem voltak határozatképes számban — délután 6 órakor az egyesület helyiségeiben (IV., Ferenciek-bazára II. lépcső, II. emelet, 8. ajtó) tartja *XI. évi rendes közgyűlését,* melyre az egyesületi tagokat ezennel meghívjuk és felkérjük, hogy azon mulhatatlanul megjelenni szíveskedjenek. — *Napirend:* 1. Elnöki megnyitó. — 2. Múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. — 3. Tiszti jelentés az egyesület működéséről. — 4. Pénztári jelentés és az 1908. évi költségvetés megállapítása. — 5. Pénztáros, kilenc választmányi és három pótlótag megválasztása. — 6. Netaláni indítványok.

Budapest, 1908. március 31-én.

Miklós Ede, s. k. titkár. — *Kunfalvy Nándor*, s. k. elnök.

Az alapszabályok 28. §-a *c)* pontja értelmében a közgyűlésen csak oly indítványok tárgyalhatók, amelyek az egyesület tagjai által legalább 8 nappal előbb a választmányhoz írásban adatnak be.

Az épitőmesteri szakosztály ülése április 2-án. Elnök *Sziklai* Zsigmond, jegyző *Pásztor* Béla.

Az *elnök* megnyitja az ülést; fölolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, amelyet a szakosztály tudomásul vesz. A mai ülés jegyzőkönyvének a hitelesítésére *Porzsolt* Ernő és *Sturm* Károly küldettek ki.

Az *elnök* napirend előtt bejelenti, hogy *Stahulják* Iván egyesületi tag a múlt hó 31-én meghalt. Indítványozza, hogy az egyesület fejezze ki őszinte részvétét az elhunyt tag özvegyének. Fölhívja az elnök továbbá a szakosztály figyelmét arra, hogy Szterényi József államtitkár v. b. t. tanácsossá neveztetett ki. Indítványozza, hogy az egyesület ez alkalomból az államtitkárt üdvözölje. A szakosztály az elnök előterjesztéseit egyhangulag elfogadja és egyúttal *Balás* Farkas indítványára azt is elhatározza, hogy *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi minisztert legutóbbi kitüntetése alkalmásól szintén üdvözöli.

Az *elnök* bemutatja a keresk. miniszternek a múlt hó 24-én kelt táviratát, amelyben értesíti az egyesületet, hogy *Rehling* Alajos kolozsvári kőműves- és ácsmestert azon kérelmével, hogy az építőmesteri vizsgálat alól fölmentessék, *elutasította.* A szakosztály a leiratot örömmel tudomásul veszi.

Dr. *Dóczi* Sámuel, — iparegyesületi ügyész — a napirend előadója folytatja az új ipartörvény tervezetének ismertetését. Különösen az *épitőipar* érdekeivel és a *képesítés* kérdéseivel foglalkozik.

A szakosztály *Kunfalvi* Nándor, *Marton* Ákos, *Pásztor* Béla. *Porzsolt* Ernő, *Balás* Farkas, *Székely* Marcell és az *elnök* ismételt fölszólalásai után a vita folytatását a jövő heti ülésre halasztotta.

Az *elnök* bemutatja dr. *Strelinger* Sámuelnek az egyesülethez intézett levelét, amelyben szakvéleményt kér, a szakosztály a *Porzsolt* Ernő ez ügyben tett indítványát magáévá teszi. Az ülés vége 3/49 órakor.

BUDAPESTI ÉPITŐ-, KŐMŰVES-, KOFARAGÓ- ÉS ÁCSMESTEREK IPARTESTÜLETE.

Az egyesült szakosztályok összes ülést tartottak március 24-én *Jakabffy* Ferenc ipartestületi elnök elnöklésével az új *ipartörvény* tervezetének ismertetése végett. A tervezetnek megjelent első részét *Sziklai* Zsigmond építőmester ismertette főbb vonásaiban. Az ismertetés után az elnök indítványára bizottság küldetett ki azon utasítással, hogy az a tervezetet részleteiben is vizsgálja át és dolgozza ki azokat az elveket, melyeknek az ipartörvényben való érvényesítését szükségesnek tartja és ezen jelentését terjessze az összülés elé. A bizottságba kiküldettek *Jakabffy* Ferenc elnök, dr. *Erős* Sándor és *Horváth* József alel-

Ezt helytelennek tartom; továbbra is a mai szokást kellene fenntartani, hogy t. i. minden belépő tag felvételi díjat fizessen. Annyi sok teendője és ennélfogva kiadása lesz a testületeknek, hogy azoktól semmiféle jogosult jövedelmi forrást elvonni nem szabad. Az, aki önállósítja magát, szivesen fizeti az ezzel járó díjakat, a felvételi díjat csak úgy, mint az iparengedély díját. Senkisem fog visszariadni az önállósítástól csak azért, mert testületi felvételi díjat kell fizetnie!

Igen helyes a tervezet amaz intézkedése, hogy mindenki a testület tagsági díját teherviselési képessége arányában fizesse. Manapság fennáll az az anomalia, hogy mindenki egyenlő tagsági díjat fizet. A nagyiparos, ki a testületnek igen sok munkát, tehát kiadást okoz, csak annyit fizet, mint a legkisebb iparos, bár az esetleg semmiféle segédszemélyzettel nem dolgozik és ennek folytán a testület administratióját mivel sem terheli.

Az alapszabályokba felveendő, hogy a tagsági díj az egyenes állami adó meghatározott százalékában vagy az alkalmazottak számarányában állapíttatik meg. Ha az adóalap szerint vettetik ki a tagsági díj, oly üzemtulajdonos, aki több testület kötelékébe tartozik, az egyes testületbe, az illető foglalkozási ágakra eső egyenes adójának egyes szakaira eső része után fizeti tagsági járulékát; ha ezek az adórészek még megközelítőleg sem állapíthatók meg, akkor az adó az egyes foglalkozási ágak közt egyenlő arányban osztandó meg.

Ha több községekben űzött foglalkozás után egy helyen történik az adó fizetése, akkor az egyes telephely szerint illetékes testületbe fizetendő díjra az adóösszegen kívül, az egyes telephelyeken foglalkoztatott alkalmazottak számaránya is figyelembe veendő. Amennyiben e tagsági járulék a foglalkoztatott alkalmazottak száma szerint alakul, akkor az egyes tagok, az általuk rendszeresen foglalkoztatottak száma alapján fizetési osztályokba sorozandók be; ez esetben a tanoncok is számításba veendők; de a közreműködő családtagok nem. A fizetési osztályozással meg nem elégedett tag a besorozás ellen a felügyelő hatósághoz felfolyamodhatik, ennek döntése ellen végérvényesen dönt a kereskedelemügyi miniszter; ha a tag több felügyelő hatóság alatti testületnek tagja, a vitás kérdést ama hatóság dönti el, melynek hatásköre alatti helyen van a főtelep.

Helyesebbnek tartom az alkalmazottak száma szerinti osztályok alapján történő tagsági járulék kivetését, mint az egyenes adóalapot, mert ha az adó helytelenül vettetik ki, akkor e sérelem a járulékkal csak tetőztetnék. Miután az adókivetés (az ismeretes új adótörvényjavaslat szerint) évről-évre változik, a testületek a járulék kivetéséhez nem bírnak biztos alappal, ez ingadozik, mivel a százalékszám az alapszabály alapján fixirozva van, tehát a testületek budgetje sem volna helyesen megállapítható. Hogy az adóalap magában nem megfelelő, érzi a tervezet készítője is, hisz egy helyütt szükségét látta, hogy az alkalmazottak számát, kisegítésképp, az adóalap mellé felvegye.

Az adóalap mellőzését az iparos érdeke is kívánja, mert számításainak alapját a foglalkoztatottak munkadíja képezvén, az ily alapon történő járulékfizetést calculatiojába mindig felveheti.

A járulék facultativ kiszámítási módjából eredne az is, hogy a testületek mindkét formát alapul vehetik, vagyis az egyes iparos egy helyen adóalapon, másutt pedig az alkalmazottak alapján fizetné a díjat, tehát a helyes kivetés csak nehézségekbe és fölösleges munkába kerülne. Mindezek folytán egységes kivetési alapul az alkalmazottak száma szerinti osztályozást kellene törvénybe iktatni, amit a munkaadók szövetségei is alapul vettek, és ezzel a már megszokott alap törvény által szentesíttetnék.

(Folyt. köv.) *Sziklai Zsigmond.*

A budapesti építőmesterek, kőmíves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének IV. évkönyve.

Az 1908-iki évkönyv is *Jakabffy* Ferenc, a fáradhatatlan elnök szerkesztésében jelent meg, kiegészítve az „Építő Munkavezetők Könyvtára XIII. füzeté"-vel Magyar (Ungár) Vilmosnak „A klassikus és a renesszánsz építőművészet formái" művével. Az évkönyvre, mely úgy az összeállítás, mint a kiállítás tekintetében az előzők mellé sorakozik, habár talán kissé későn is, el nem mulaszthatok nehány igénytelen megjegyzést tenni. Az egyes szakközlemények alapos tanulmányok s elmélkedések alapján íródtak. Különösen kiemelkedik *Jakabffy* Zoltánnak a „Szinházépítés fejlődése" című tanulmánya, melylyel annak idején a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben is nagy sikert aratott és szerzője alapos készültségéről tesz tanúságot, ezért meggyőződésem szerint a jövendő szinházépítkezéseinkben tudása, véleménye s tanácsa kétségtelenül tényezők lesznek. Épp úgy lelkesedéssel és gonddal van megírva dr. *Elefánt* O. „Az épület külső tömege" filozofiai és műtörténeti, valamint *Kabdebo* Gyula: „Négy helyreállított műemlékünk" (Jaáki templom, pécsi székesegyház, budai Mátyástemplom és a kassai székesegyház) című értekezése is.

Mindhárom cikk számos sikerült ábrával s fényképfelvételek után készült rajzmellékletekkel van ellátva s a kiadó ipartestület áldozatkészségét bizonyítja.

Engedje meg azonban az igen tisztelt Szerkesztő Úr annak a nézetemnek kifejezést adni, hogy mindhárom műtörténetileg igen érdekes közlemény szorosan nem tartozhatik egy ipartestületi évkönyvbe, ha csak az átalános építőművészeti míveltségre nem akar tanítani. De ha ez is ki nem mondott célja az évkönyvnek, akkor megjegyzésem tárgytalan. Magam részéről az ipartestület évkönyvében inkább az építő iparral, mint olyannal, s nem mint a művészettel összefüggő szakközleményeket vélek közlendőknek, milyenek pl. az I. évfolyamban az „Építőkövek", a II.-ban az „Építőfa" vagy a III.-ban a „Luxferüveg, falvirágzás, habarcsanyag, sztrájk" stb. érdekes cikkek. Ebben az évkönyvben csakis *Gabos* Oszkárnak „A parafakő az építésben" című közleménye függ össze a tulajdonképpeni építő iparral; *Kunfalvi* Nándornak tanoncszabadulásról mondott beszéde pedig tanulságos irányítása a felszabadultaknak. A „Tudnivalók" folytatása *Gunszt* Józseftől, valamint az „Ipartestületi ügyek", „Külföldről", „Ministeri rendeletek és határozatok" stb. rövid közlemények mind igen tanulságosak s sok fontos tudnivalót tartalmaznak és a régi évkönyvek kiegészítői. Az egészet az ipartestületi tagok névsora zárja be.

Különben a szakközleményekre nézve tudom, hogy ilyenek megírására nálunk igen nehéz szerzőt kapni; nem azért, mintha ilyenek nem volnának, hanem mert a hosszú évi tapasztalataik alapján arra termettek a gyakorlati élettel, a mindennapi „Business"-sel annyira el vannak foglalva, hogy írni nem érnek reá. Szerény véleményem szerint azonban épp ezeknek kell, akárhogy is időt keríteni ily irányú cikkek megírására; mert ha az ipartestület áldozatot hoz s igazi eredményeket is mutat föl sok irányú működésével (évkönyv, munkavezetők könyvtára, pallérok tanfolyamával), akkor nem lehet megállania a szép eredménynél, hanem — amennyire lehet, fejleszsze és tökéletesítse is alkotásait. S ha az évkönyv a mostani keret és mederben fog megjelenni, de nem műtörténeti, hanem specialis építőipari s ezzel szorosan összefüggő cikkekkel, akkor igazán kifogástalant fog adni, olyant, amelyet bármely külföldi ipartestület is megirígyelhet. *Sch. L.*

A szinházépítés fejlődése.

Jakabffy Zoltánnak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben f. é. jan. hó 13-án tartott fölolvasása. (Folyt.)

Az Opera comique-nek, bár kis alapterületre van szorítva, mindamellett szép megoldása van. Kiképzését tekintve pedig a francia modern képzőművészetnek igazi remeke (33. és 34. ábra).

E korszaknak, vagyis a szinházak II., azaz fénykorának határát a bécsi Ringtheater égése alkotja; mert bár ez ideig is gondoskodtak némi óvóintézkedésekről, de nem oly mértékben, hogy a tökéletes biztosság eléretett volna. Ekkor keletkeztek minden országban a szinházépítő szabályrendeletek s ekkor törekedtek a tűzbiztosság fontos kérdését megoldani. A régi szinházakat

átalakították, fölszerelték vasfüggönynyel, záporkészülékkel, szellőzőkkel, továbbá elektromos világítással; és állandó tűzoltó-őrségről gondoskodtak, hogy minden legkisebb baj már keletkezésében el legyen fojtható.

Tehát a Ringtheater katasztrófájától a szinházépítésnek harmadik korszaka kezdődik; ez a legutóbbi 30 év szinházait tartalmazza s a modern szinház korszakának nevezhető.

E korszak főelve a közönség tökéletes biztossága úgy a tűzveszély ellen, mint a tolongás ellen, mely az előbbiből következik; mert ha meg is vannak téve az óvóintéskedések s a tűz gyorsan elfojtható, de megmarad a zavar, tolongás, ijedtség, mely szintén nagy szerencsétlenségek szülőoka lehet. Tehát védekezni kellett a tűz ellen és pedig lehetőleg a könnyen éghető anyagok elkerülésével oly óvóintézkedésekkel és szerkezetekkel, melyek alkalmasak a tüz gyors elfojtására s az égéstermékek elvezetésére; találni kellett továbbá oly megoldásokat, melyek lehetővé teszik a közönség gyors s akadálytalan távozását úgy a nézőtérről a lépcsőkhöz és az előcsarnokokba, mint innen a szabadba.

A modern szinházak építésekor különösen a folyosók és a lépcsők elhelyezésére fordítanak kiváló gondot. Átalánosan elfogadott elv és minden szinházi szabályrendelet is magában foglalja, hogy minden emeletre különkülön vezessenek szimetrikusan elhelyezett lépcsők, melyeknek a szabadba közvetetlen kijárásuk legyen.

Angolországban és Amerikában a szinházépítésnek egész különös rendszere fejlődött ki az építő viszonyok és a telek drágasága miatt; a legtöbb szinház házak közé van ékelve s a szűk hely miatt meglehetősen mostohán bántak a mellékhelyiségekkel. Monumentális megoldásokat jóformán alig találunk. A modern angol szinházakat átalánosan jellemzi, hogy a kicsiny és gyakran alaktalan telkek túlságosan, de sokszor igen leleményes módon vannak kihasználva. Az angol szinházak rendszerint a földszinti ülőhelyeken kívül két karzattal vannak ellátva, melyeken amphitheatrálisan elrendezett emelkedő üléssorok vannak. Páholyt keveset találunk s többnyire csak a prosceniumon. Az előcsarnokok, lépcsők szűkek, éppen csak a legszükségesebb igényeket elégítik ki. A minden emeletre vezető szimetrikus lépcsők, melyek nélkül egy tökéletes modern szinház el nem képzelhető, az angol szinházakban igen ritkán találhatók; de a modern szinházépítésnek egy fontos elve, mely az emeletek elválasztását követeli, a legteljesebb formában nyert alkalmazást. Minden emeletsorra külön lépcsők vezetnek, a leggyakoribb esetben közvetetlenül az utcáról. Ezek a lépcsők rendkívül szellemes módon vannak egymás mellé helyezve s egymással összekombinálva, hogy lehetőleg kis területen elférjenek. A földszinti ülőhelyek két részre vannak osztva, külön bejárások vezetnek az első, előkelőbb részhez, úgyszintén az ettől teljesen elkülönített hátulsó részhez. Az előcsarnoknak monumentális kiképzése, intim jellegű, egy családi lakóház halljához hasonlít; innen vezetnek lépcsők az első emeletre és innen történik a hozzájutás a földszint első, előkelőbb részéhez, ez az út rendkívül körülményes, amennyiben az előcsarnokból lépcsőkön kell lemenni és a földszinti nézőtér alatt elrendezett alagutakon az előrészbe juthatni, hol ismét lépcsőkön kell fölmenni, melyek az előrész soraihoz vezetnek. Az előcsarnokban találjuk a főpénztárt, hol azonban csak a földszint előrészébe és az első emeletre szóló jegyek válthatók, a többi pénztárakat az emeletekre vezető lépcsők és a földszint hátulsó részéhez szolgáló bejáratok előtereiben találjuk, hol mindenütt csak az illető helyekre szóló jegyek válthatók. Kevés eltéréssel ilyen elrendezésük van a Her Majesty'theater, a Mr. D'Oyly Carté', a Daly, a Trafalgar, a Garrich-szinházaknak stb. (35. és 36. ábra). A Her Majesty szinház saroképület, két oldala szabadon áll; ha rátekintünk az alaprajzra, rögtön látjuk, hogy a szinpadhoz és a nézőtérhez képest mily csekély helyet foglalnak el a mellékhelyiségek, pedig ez udvari szinház

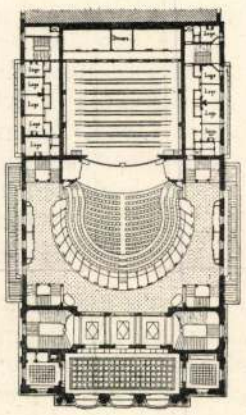

33. ábra. A párisi Opera comique alaprajza.

34. ábra. A párisi Opera comique.

35. ábra. A londoni Her Majesty szinház.

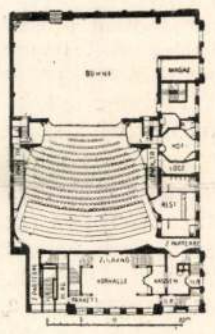

36. ábra. A londoni Her Majesty szinház alaprajza.

lónosan elfogadott elv és minden szinházi szabályrendelet is magában foglalja, hogy minden emeletre különkülön vezessenek szimetrikusan elhelyezett lépcsők, melyeknek a szabadba közvetetlen kijárásuk legyen.

Angolországban és Amerikában a szinházépítésnek egész különös rendszere fejlődött ki az építő viszonyok és a telek drágasága miatt; a legtöbb szinház házak közé van ékelve s a szűk hely miatt meglehetősen mostohán bántak a mellékhelyiségekkel. Monumentális megoldásokat jóformán alig találunk. A modern angol szinházakat átalánosan jellemzi, hogy a kicsiny és gyakran alaktalan telkek túlságosan, de sokszor igen leleményes módon vannak kihasználva. Az angol szinházak rendszerint a földszinti ülőhelyeken kívül két karzattal vannak ellátva, melyeken amphitheatrálisan elrendezett emelkedő üléssorok vannak. Páholyt keveset találunk s többnyire csak a prosceniumon. Az előcsarnokok, lépcsők szűkek, éppen csak a legszükségesebb igényeket elégítik ki. A minden emeletre vezető szimetrikus lépcsők, melyek nélkül egy tökéletes modern szinház el nem képzelhető, az angol szinházakban igen ritkán találhatók; de a modern szinházépítésnek egy fontos elve, mely az emeletek elválasztását követeli, a legteljesebb formában nyert alkalmazást. Minden emeletsorra külön lépcsők vezetnek, a leggyakoribb esetben közvetetlenül az utcáról. Ezek a lépcsők rendkívül szellemes módon vannak egymás mellé helyezve s egymással összekombinálva, hogy lehetőleg kis területen elférjenek. A földszinti ülőhelyek két részre vannak osztva, külön bejárások vezetnek az első, előkelőbb részhez, úgyszintén az ettől teljesen elkülönített hátulsó részhez. Az előcsarnoknak monumentális kiképzése, intim jellegű, egy családi lakóház halljához hasonlít; innen vezetnek lépcsők az első emeletre és innen történik a hozzájutás a földszint első, előkelőbb részéhez, ez az út rendkívül körülményes, amennyiben az előcsarnokból lépcsőkön kell lemenni és a földszinti nézőtér alatt elrendezett alagutakon az előrészbe juthatni, hol ismét lépcsőkön kell fölmenni, melyek az előrész soraihoz vezetnek. Az előcsarnokban találjuk a főpénztárt, hol azonban csak a földszint előrészébe és az első emeletre szóló jegyek válthatók, a többi pénztárakat az emeletekre vezető lépcsők és a földszint hátulsó részéhez szolgáló bejáratok előtereiben találjuk, hol mindenütt csak az illető helyekre szóló jegyek válthatók. Kevés eltéréssel ilyen elrendezésük van a Her Majesty'theater, a Mr. D'Oyly Carté', a Daly, a Trafalgar, a Garrich-szinházaknak stb. (35. és 36. ábra). A Her Majesty szinház saroképület, két oldala szabadon áll; ha rátekintünk az alaprajzra, rögtön látjuk, hogy a szinpadhoz és a nézőtérhez képest mily csekély helyet foglalnak el a mellékhelyiségek, pedig ez udvari szinház s királyi előcsarnok és lépcső is van benne. Öt ajtó vezet az éppen nem monumentális előcsarnokba, mely mindamellett finom és barátságos kiképzésénél fogva intim jellegű s igen kellemes benyomást tesz a belépőre. Ez előcsarnokban van a főpénztár s innen vezet egy lépcső lefelé a földszint előrészére és két lépcső az első emeletre, úgyszintén kétoldalt kis ajtók nyílnak a második és a harmadik emeletekre vezető lépcsőkhöz; ezeken kívül még az utcáról egyenesen is indulnak lépcsők a második és a harmadik emeletekre. A földszint hátsó részéhez két bejárón direkt az utcáról lehet hozzájutni. A szinpad mellékhelyiségei, éppen úgy, mint a nézőtéré, szűkek és kevés számúak. Körülbelül ilyen elv szerint épült minden angol szinház. Előfordul néha, hogy az utca magasságában van az első emeleti erkély s a földszinti ülőhelyekhez ugyancsak lefelé kell menni. Ez nagyon hibáztatható elrendezés, mert a távozáskor éppen a legnagyobb számú közönségnek fölfelé kell mennie a lépcsőkön s ez a közlekedés gyorsaságát hátráltatja. Az angol szinházak kiképzése igen izléses, sőt sokszor igen pazar; alaprajzi beosztásuk azonban, bár helyesnek is mondható, a mellékhelyiségek szűk volta miatt nagyon is tűzveszélyes.

Amerikában a modern szinházépítés terén az angolhoz nagy mértékben hasonló megoldásokat találunk. A szinházak bérházak közé vannak ékelve, utcai homlokzatuk igen gyakran a minimumra van redukálva. Ilyen

pl. a pár év előtt leégett Iroquois-szinház Chicagóban (37. ábra). A nézőtér és a szinpad középtengelye merőlegesen fekszik az előcsarnok és a főlépcsőház középtengelyére, minek következtében a nézőtérre csak az egyik oldalról lehetett jutni, a másik oldalon ugyan

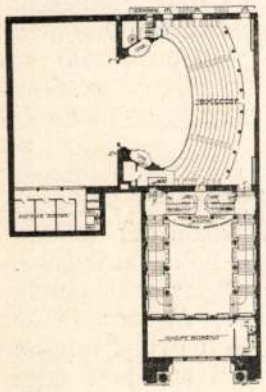

37. ábra. A chicagoi Iroquois-szinház alaprajza.

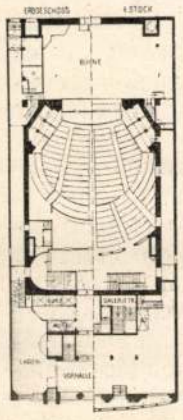

38. ábra.
A chicagoi Schiller-szinház alaprajza.

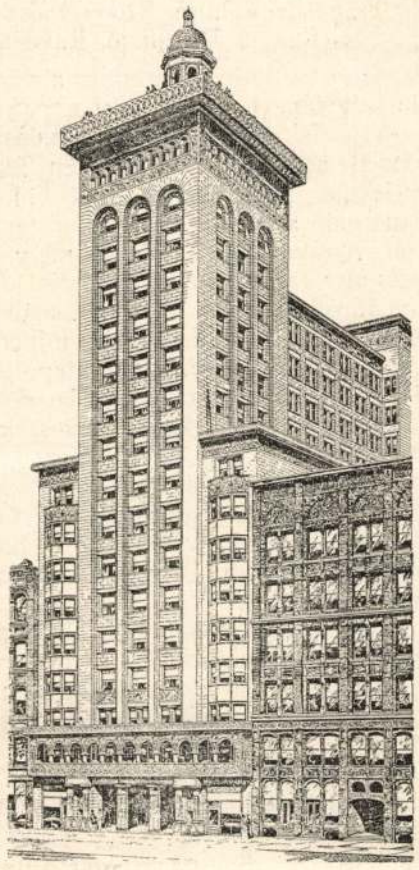

39. ábra.
A chicagoi Schiller-szinház.

voltak vészkijáratok, melyek a földszinten egyenesen a szabadba vezettek, az emeleteken pedig egy szűk vaslépcsőre. Érdekes elrendezést mutat a chicagói Schiller-szinház, mely egy 17 emeletes bérház földszintjén van. Az utcáról egy előcsarnok vezet a nézőtérre, mely egyúttal a bérház lépcsőit és felvonóit is tartalmazza (38. és 39. ábra).

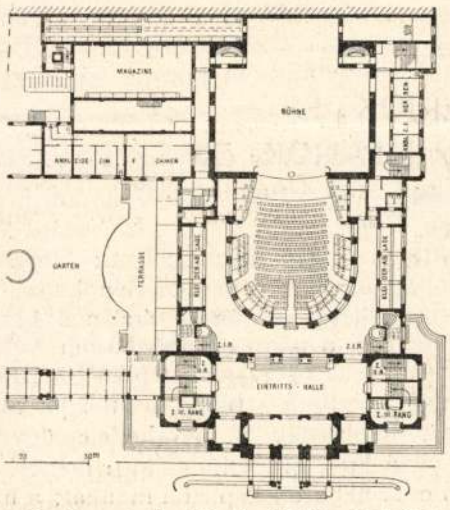

40. ábra. A frankfurti szinház alaprajza.

Ami az angol és az amerikai szinházak szerkezeteit illeti, azok teljesen modernek és tűzbiztosak. Vasból és bétonból épültek; hanem ez nem óvja meg a közönséget, mint ahogy ezt az Iroquois-szinház szomorú példája is mutatta és a szinházi tüzek statisztikája, mely szerint a legtöbb szinházi tűz Londonban és az amerikai nagy városokban fordult elő.

Németország a renaissance idejében a szinházépítés terén semmiféle új rendszert nem teremtett, megelégedett az olasz és a francia szinházak jóformán szolgai utánzásaval. Most ellenben Németország vezető szerepet játszik, mert innen indultak ki a modern törekvések és itt találtak legtermékenyebb talajra.

Korunk legkiválóbb szinházépítészei kétségkívül a berlini Seeling és a bécsi Fellner és Helmer cég; mindkettő határozott rendszert alkotott. Seeling rendszere azon alapszik, hogy a földszint és az első emelet között szorosabb összeköttetést létesít azáltal, hogy az első emeleti lépcsőt nem az előcsarnokból vezeti föl, hanem a földszinti nézőtért körülfutó széles folyosóról; ez az elrendezés mindenesetre intimebb jellegű. A földszinti nézők kényelmesebben és közvetetlenül juthatnak az első emeletre; de nem felel meg szigorúan annak az elvnek, mely az emeletek elválasztását követeli. Legnevezetesebb szinházai közé tartozik a frankfurti Stadttheater (40. ábra). A kocsi-bejáróról egy kisebb előcsarnokba jutni, melyből három ajtó vezet a tulajdonképpeni, a közönség elosztására szolgáló nagy előcsarnokba, honnan a gyalogosok számára igen célszerűen két kijárás van. Kétoldalt szimetrikusan vannak elhelyezve a második és a harmadik emeletekre vezető lépcsők. A bejárással szemben három ajtón lehet a nézőtért körülfutó széles páholy-folyosóra jutni, melynek két sarkában nyertek elhelyezést az első emeletre vezető intim jellegű lépcsők. Hasonló elrendezésüek a Seeling által épített brombergi, rostocki szinházak és a berlini Neues Theater stb.

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

Mai számunkban folytatjuk a *balatonföldvári épületek* bemutatását a Garabonciás-szálló, a Csesznák-nyaraló és a Korányi-nyaralóval; az elsőt *Weimesz* Marián, az utolsót *Bobula* János tervezte.

Az állami munkásházak. A pénzügyminiszter leiratot intézett a fővároshoz a tervbe vett munkásházak építésekor felmerült szakkérdések dolgában. E szakkérdések megoldására a miniszter bizottságot alakított, amelybe a minisztériumok részéről *Rékay* Frigyes közegészségügyi főmérnököt, Chotvács-*Herényi* József kulturmérnököt, *Virág* Andor kereskedelemügyi miniszteri műszaki tanácsost és *Győry* Ottmár kataszteri felmérési mérnököt, a főváros részéről *Haris* Demetert a csatornázó szakosztály és *Kajlinger* Mihályt a vízvezetéki szakosztály főnökét hívta meg. A megoldandó kérdések: 1. felveendő a Kispest község határában a kincstár által megvásárolt terület; 2. a vízvezeték és csatornázás kérdése. Ugyan e tárgyban a miniszter a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet javaslatára, az átalános beosztás és a háztypusok terveire, pályázatot rendez; a hirdetmény lapunk más helyén olvasható.

A magyar államvasúti építkezések Budapesten végrehajtandó sorozata a napokban került nyilvánosságra; eszerint a nyugati pályaudvaron elválasztják a helyi forgalmat a távolsági forgalomtól; az előbbi számára a mai postatelep helyén raknak le vágányokat és hosszú födött perront; a nagy postaépületet a Teréz-körút és a Podmaniczky-utca sarkán levő mély telekre építik; a fűtőházakat (3 csoportban) kitelepítik az istvántelki műhely mellé, új szénrakodók lesznek a fűtőházak város felőli oldalán a Rákospatakig, de a Podmaniczky-utcában is marad még szénrakodó. Amazokhoz 19·0 *m* széles új utat nyitnak és burkolnak a Szentlászló-úttal párhuzamosan. A keleti pályaudvarról átviszik a nyugatira, a mai fűtőházak helyére, az udvari és a szalonkocsikat. A józsefvárosi pályaudvarból átviszik a kezelő anyagraktárt a ferencvárosi rendező-pályaudvar mellett a Lenkey-útig elterülő városi telekre. A nyugati pályaudvar, illetőleg az

új fűtőházak és szénrakodók számára óriás magántelkeket vettek meg. Ez építkezésekre f. hó 25. és 26. napján voltak a közigazgatási bejárások, amikor a fűtőházak területén három hosszú alul- (vagy felül) járó létesítését állapították meg, hogy a vasúti terület két oldalán levő városrészek egymással közlekedhessenek; azonkívül a Rákospatak számára 30 öl széles aluljáró készül majd a patak szabályozása számára, melyet a vasútigazgatóság már most kíván végrehajtatni, mert az összes építkezésekhez még az idén hozzá fognak.

Népszerű előadások. A német mérnökök egyesülete már hosszabb idő óta tervbe vette a műszaki tudományoknak előadás-ciklusok keretében való népszerüsítését, úgy amint azt már a társadalmi tudományokban majdnem minden világváros szakegyesületei csinálják. A dolog eddig igen nehezen ment, mert sem előadókat nem igen találtak a munkával elhalmozott technikus profeszszorok között, sem kellő előkészültségű és érdeklődő közönség nem állott rendelkezésre. Most azután a legnagyobb német városban, Berlinben sikerült megvalósítani az első technikai szabad akadémiát. Az előadásokat a berlini műegyetemen tartják és azokon — csekély díjért — minden, a műszaki tudományok iránt érdeklődő polgár részt vehet. A legelső sorozat 12 előadás-ciklusból áll, amelyek közül mindegyik témát a legkiválóbb német szakember fejti ki. A műsoron találjuk a következőket: a szabadalmi jog alapvonalai, a szén mint erőforrás, a porosz államvasútak szerepe az iparfejlesztésben, a világforgalom fejlesztése és szervezése, az építővállalkozásokról stb. Amint értesülünk, a mi tudományos egyesületeink közül éppen a legutóbb alakult Magyar Társadalomtudományi Társaság vette programmjába a műszaki tudományok népszerüsítését is és már folynak is az előkészületek a kiválóbb szakerőknek előadókul való megnyerésére. Amint a jelek mutatják, a Magyar Társadalomtudományi Társaságnak ez év őszén meginduló előadássorozatában már a technikai tudományok is fognak szerepelni egynéhány ciklussal. *K-o.*

Washingtonban az északamerikai Egyesült-Államok névleges fővárosában ez év május havában különös épületnek az alapkövét tették le. *Monroë-elv* temploma lesz ez, de egyelőre „az amerikai köztársaságok nemzetközi egyesületi házának" nevét fogja viselni. Mint ismeretes, az amerikai Monroë-elv szerint *Amerika az amerikaiaké*, azért az új egyesület a panamerikánizmusnak lesz a centruma, ahonnan az új világ türelmetlen és kíméletlen népe saját boldugulását fogja — szükség esetén más nemzetek rovására is — hirdetni. A monumentális márványpalota huszonegy amerikai köztársaság közös birtoka. A benne elhelyezendő egyesület többek között északi, közép és déli Amerika egymással való kereskedelmi és ipari forgalmát is vezeti. Az egyik newyorki lap az új házat a Monroe-elv megtestesülésének nevezi. x.

Kisázsiában a Kónia sivatagot a földmívelés számára értékesíteni akarják. Már 1907-ben keletkezett német pénzen egy nagy vasúttársaság, amely a szultán concessiójával megkezdette ennek a hatalmas területnek a világközlekedésbe való kapcsolását. Most azután a csatornázásra kerül a sor, amelynek révén ezt a száraz földet termő talajjá fogják varázsolni. Hat éven keresztül az építkezésbe évente huszonöt-huszonöt milliom koronát fektet be a frankfurti vállalkozó cég és reméli, hogy ezen az időn túl részvényeseinek Európában ismeretlen nagy osztalékot fog fizetni. x.

A párisi művészeti díj. Páris városa 1900-ban egy kitűntetést alapított mindazon művészi munkák számára, amelyek akár szobrászat, akár építészet körében a legutolsó két esztendőben kiváló becsűnek tekinthetők. A kitüntetés 2000 frank tiszteletdíjjal van kapcsolatban és külön jury ítélete alapján jut az érdemesnek osztályrészeül. A legelső nagy díjat *Dolu* szobrász nyerte 1900-ban, azzal a nagyszabású szoborcsoportozattal, amelyet a Place de la Nation-on, „a köztársaság diadala" cím alatt alkotott és amely monumentális hatásával, eleven mozgalmasságával még a párisi szobor-remekek között is kiválik. Utána *Girault*, *Barrias*, *Pascal*, *Mercié*, *Formigé* és *Coutan* építészek, illetőleg szobrászok kapták meg a díjat. Ebben az esztendőben a bizottság, amely *Daumet*, a kiváló építőművész és akadémikus elnöklete alatt ült össz, *Sauvageot* építésznek ítélte oda a kitüntetést, a *montmartrei templom* helyreállítási munkájáért. A tragikus végzet a kiváló és nagyérdemű művészt éppen akkor ragadta el az élők sorából, amidőn a hírlapok a párisi nagydíj eredményét közzétették. x.

A párisi szépművészeti akadémián, a világhírű École des Beaux Arts-ban, az idén huszonnyolc építőművészi oklevelet adtak ki. A fiatal építészek közül hét *Laloux* tanárnak, a kiváló görög műtörténésznek volt a tanítványa, hat *Redon*, hat *Deglane*, négy *Esquié* tanárnál tanult, egy-egy jutott végül *Paulin*, *Defrasse*, *Bernier* és az átalánosan ismert *Pascal* tanszékére. A párisi École-on tehát ma nem kevesebb, mint nyolc tanár tanítja az építőművészeti tervezést (Budapesten három). Hogy a kiváló Pascalnak — akinek még Magyarországon is számos tanítványa van a gyakorló építészek között — ezúttal csak egy növendék jutott, nagyrészt az az oka, hogy Párisban a tanárok az akadémián kívül is tartanak tervező tanfolyamot, amely szervezetében és fegyelmében sokkal lazább, azért kényelmesebb a hallgató számára. Természetesen ezeken a tanfolyamokon oklevelet egyátalában nem adnak ki.

Karkow és Moszkva között egy mellékvasuti vonalat építenek, amelynek célja a személyforgalmon kívül a Dones hegység óriás kőszénbányáinak tökéletesebb kihasználása. A vasút építése kereken 200 milliom koronába kerül. x

Leipzigben az egyetemet a jövő év folyamán 2 milliom korona költséggel kibővítik, mert egyes intézetei már nem igen felelnek meg a modern követelményeknek. A kibővítés kiterjed a szemklinikára, a fogászati klinikára és a fizikai, meg a chemiai intézetre. x

A szibériai vasút második vágányát is meg fogják építeni, minthogy az óriás mértékben növekedő forgalom a még oly sűrű kitérők segítségével sem bonyolitható le. Az építkezésre 127 milliom rubelt (500 milliom koronát) szavazott meg a duma. Az építkezés igen gyors menetben fog haladni és már a következő hónapokban több mint 30 milliom rubelt fognak fölhasználni. A kettős vágány egészen a Mandzsu határig fog vezetni, csupán a Bajkál-tavat megkerülő rész marad az aránytalan költség miatt egyvágányú. x.

Leipzigben az új városházat új szárnynyal bővítik ki, amelyet két emeletes folyosóval kapcsolnak az előbbihez. A kibővítést is a városház építője, *Licht* Hugó építész építi kereken három milliom korona költséggel. x

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A választmány aug. 27-iki ülésén *Francsek* Imre, *Palóczi* Antal, *Nagy* Virgil és dr. *Zielinszki* Szilárd felszólalásai után elfogadta az *állami munkásházak* kispesti csoportjának létesítése dolgában a miniszterelnökhöz intézett feliratra érkezett válasz alapján az átalános beosztás és a háztypusok terveire a pénzügyminisztérium költségén rendezendő *tervpályázat* programmját (okt. 10. határidővel) és feltételeit, megválasztotta a bíráló bizottságot is (l. e lapok más helyén); fölolvasták a kereskedelemügyi miniszter leiratát, melyben figyelmezteti a magyar mérnököket, hogy Amerikában csak nehezen kaphatni munkát; a helyi érdekű vasutak törvénytervezetét tárgyaló tanácskozmányba *Gerster* Bélát és *Tolnay* Kornélt választotta meg; megválasztott 14 új tagot, 10-nek a jelentkezését pedig tudomásul vette Az egyesület új házában a helyiségek már elkészültek, de a felavatás később lesz; a legközelebbi vándorgyűlés okt. 4-én lesz Debrecenben, ekkor avatják föl az ottani osztályt.

munkáját el tudja végezni, köteles legyen azt mással végeztetni, akinek arra külön iparigazolványa van. Viszont elismerjük, hogy a többi épitőiparosokat lehetetlen helyzetbe hoznánk akkor, ha olyan épikezésen, amelyen nem mi készitjük a kőmüvesmunkát, konkurrenciát akarnánk csinálni asztalosnak, lakatosnak stb.-nek és ilyen esetben elfogadnók a törvénytervezeti rendelkezést, a külön iparigazolvány megszerzését. Ezért a törvénytervezet 11. §-ának ilyen értelemben való megváltoztatását ajánlom.

Ezek után következik a törvénytervezet 12. §-a, amely a részvénytársaságokról, a közkereseti társaságok és betéti társaságokról és szövetkezetekről szól. Az épitőipar gyakorlásáról szóló rendeletek eddig nem engedték meg, hogy jogi személyek gyakorolják az ipart. Most ezen az elven rést üt a törvénytervezet és mi, akik mereven állottunk ezen az álláspónton és állunk ma is, kénytelenek vagyunk az élet evolucziójának engedni és a részvénytársasági formáknak is megnyitni az épitőipar kapuit. Azonban ez alkalommal is olyan kikötéssel lehet ezt csak megengedni, amely csak formailag ismeri el a jogi személyeket az épitőiparban, de lényegileg azt az elvet tartja fenn, hogy az épitőmesteri ipart csak az gyakorolhassa, akinek erre képesitése van. Eddig is léteztek részvénytársaságok, csak a helyzet volt az, hogy őket épitővállalkozónak lehetett csak tartani, akik az épitőmesteri munkákat alvállalatba adták ki és azt épitőmesterekkel végeztették. A forma ugyanaz, mint a régi időkből visszamaradt épitővállalkozásoknak gyakorlata. Okulva a multakon, azon a véleményen vagyok, hogy sokkal jobb tiszta helyzetet teremteni, mint szemet hunyva elismerni fonák helyzeteket. Az egész épitővállalkozói rendszert ugy, ahogy az eddig volt, meg kell szüntetni és következetesen keresztül kell vinni az általunk oly régen hirdetett elvet, hogy csakis természetes személy, épitőmesteri képesitéssel gyakorolhassa az épitőmesteri ipart. Ezért elfogadhatónak tartom a részvénytársaságok bevonását az épitőmesteri iparba, azonban mint sine qua nont kivánom felállitani azt, hogy annak ügyvezető igazgatója, tehát felelős vezetője csakis épitőmester lehessen. Ha ez a követelmény valóra válik, akkor a helyzet olyképpen változik, hogy az épitőmester, aki eddig is végezte a munkálatokat, azonban annak anyagi hasznát mások élvezték, ezentul minden tekintetben vezetője lesz a vállalatnak és nem lesz lehetséges neki olyan utasitásokat adni, amely az épitmények gyarlóságát, de a vállalkozónak — legyen az akár részvénytársaság, akár egyéni — anyagi előnyét jelentené.

(Folyt. köv.)

KRÓNIKA

Vig Albert iparoktatási főigazgató ünneplése. A hazai iparoktatásnak 37 éven át fáradhatatlan munkása, a kiváló pedagógus és jeles épitész vonult nyugalomba a közeli napokban. Azok közül való, kik ott állottak a magyar iparoktatás bölcsőjénél és az iparoktatási intézetek egész sorát alkotta. Ezek az intézmények, az egész országban oly jól ismert és jónevü szakirányu ipariskolák és felső ipariskolák, melyeknek eredményei nem csak a Kárpátokon belül, de a külföldön is mindig elismerést arattak. A hazai iparoktatási személyzet, mely a megszállott területeken maradt igen nagyszámu intézetek hiján jelentékenyen megfogyatkozott ugyan, de ma is még a csonka hazának nevelő kulturtényezője, — a kiváló vezérnek bucsuztatását ünneppé avatja. Ünnepli az érdemes vezért, kinek mindenkori magasabbrendü erkölcsi vezetésében, elismert igazság- és emberszeretetében, az épitőművésznek nagyvonalu gondolatkörétől áthatott nevelői és hazafiui munkásság nyilvánult meg. Évégből a budapesti magyar királyi állami felső épitőipariskola vezetésével a budapesti és vidéki társintézetekkel kapcsolatban folyó évi március hó folyamán országos ünnepséget rendez, melyen *Vig* Albertnak, a müegyetemi tanársegédből elindult és a legmagasabb állásba emelkedett vezetőnek munkásságát érdeme szerint méltatni fogja, mikoris a kötelességteljesitésben mindenkor példát nyujtó vezetőnek bucsut mondanak. *S. H. I.* — (A magunk részéről üdvözöljük Vig Albertban a jeles technikust, aki példa arra, hogy a jó technikus vezető állásban is mindig elsőrendüt alkot. — *Szerk.)*

Negyvenkétnapos tanulmányuton volt Möller István müegyetemi r. tanár fiával, dr. *Möller* Károly épitészkollégánkkal. Utazásuk célja Spanyolország müemlékeinek tanulmányozása volt, de Franciaországban is hosszasabban időztek. Rendkivül érdekes tapasztalatokat szereztek, melyről a kitünő tudós professzor lapunkat is informálta. Spanyolország régi művészete oly magasfokon áll, hogy arról nekünk fogalmunk sincsen. Minden épitésznek el kellene oda zarándokolni. Épitkezésüket a pompa jellemzi. Nemcsak a régieket, de az uj épitkezéseket is. Olyan a spanyol város, mint egy rózsáskert, összehangolva az épületen a legfinomabb szinek pompája. Művészeti tekintetben a képzelhető legmagasabb fokon állanak ez épitmények. Később is az arabokkal épittettek a keresztény fejedelmek, igy a régivel az összhang meg van. *Möller* professzor szerint a mütörténelem a spanyol művészetet hamisan itélte meg, nagy rektifikálásra van szüksége e téren. Ötvennyolc várost jártak be, mindenütt fényképezve, rajzolva, gazdag anyagot hoztak haza a spanyol és francia középkori művészetről.

A magánépitkezésekre tervbe vett kölcsönök ügyében legközelebb rendelet fog megjelenni, mely ezeket a kölcsönöket rendezni fogja. Főbb vonásaiban ez a rendelet tartalmazni fogja, hogy az épitési összeg 50 százalékáig terjedő, 16 éves lejáratu 8 százalékos kölcsönt fog a Pénzintézeti Központ főleg kislakásos épitkezésekre kiadni. Erre a célra a pénzügyminisztérium kb. 4 és félmilliárd genfi pénzt fog kiadni, miután ezért a pénzért a kormány 8 százalékot fizet, a pénzügyminisztériumnak nem áll módjában ezt a kamatot csökkenteni. A népjóléti minisztérium ezt átmeneti kölcsönnek tekinti és reméli, hogy ez a kölcsön a rendes jelzálogkölcsönök életbeléptetése után stornirozható lesz. A kölcsön igénybevétele minden bürokratizmustól menten, gyorsan lesz effektuálható.

Az épitőmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság közli, hogy épitőmesteri képesitő bizonyitványt kaptak: 1. dr. Mueller Félix okl. épitész szül. Lőcsén, Szepes m., 1886 nov 28-án. 153—925. 2. Jamrisska Miksa, szül. Alsógallán, Komárom m., 1899 május 7-én, 74—925. 3. May Izsó, szül. Budapesten, 1898 január hó 23-án, 51—925. 4. Kohlbach Emil okl. m., szül. Temesvárott, Temes m. 1892 május 31-én. 151—925. 5. Loisz Béla, szül. Komáromban 1868 április 4-én. 7—926. 6. Varga Jenő okl. m., szül. Szatmáron 1880 március 2-án. 144—925. 7. Erdős Ferenc okl. m. szül. Mátészalkán, Szatmár megye, 1870 március 20-án. 4—926.

Korszerü szobakályhák szerkezete és kezelése. Gyakorlati kézikönyv lakatosok, kályhások és mindazok részére, akik lakásfütésükre gondot kivánnak forditani. Irták: Ordódy János okl. gépészmérnök, min. osztálytanácsos, a M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet igazgatója és Gyulay József dr. vegyészmérnök, a M. Kir.

hogy az épitőmesterek hatásköréből lényeges lefaragás történt azoknak a javára, kiknek erre a hatáskörre jogosultságuk nincsen. Kari érdekből igen veszélyes dolog ez, mert megfosztja az épitőmesterek igen nagy számát a munka lehetőségétől, igy a vidéken, ahol ritkaságszámba megy egyemeletesnél magasabb háznak a megépitése, teljesen lehetetlen lenne az épitőmesterek megélhetése és minden teret a kőmüvesmesterek foglalnának el. Ez azonban nemcsak kari és magánérdekből fontos, hanem a köz szempontjából is helytelen, mert az ilyen nagyobb épületekkel járó szerkezeti nehézségeket, mint: alapozások, nagyobb fesztávolságu födémek, pillérek kiváltása, stb. nem azokba a kezekbe lenne letéve, akik arra hivatottak és igy ez a rendelkezés sokszor sulyos következményekkel is járhatna, annál is inkább, mert elegendő nagy számban vannak a magasabb képzettségü épitőmesterek. Ezért a legélesebben állást kell foglalnunk a kőmüvesmesterek törekvése ellen és fel kel hivnunk a hatóságok figyelmét arra a nagy felelősségre, amit magukra vesznek akkor, amikor ily nagyszabásu munkakört akarnak biztositani elméletileg és gyakorlatilag alacsonyabbrendű iparosság részére. Ezért mi azt kivánjuk, hogy a kömüvesmester munkakörébe csak egyszerü szerkezetü, normális terhelésü, legfeljebb 6.50 m belső falközzel biró, 4 m belső magasságu földszintes lakóházak, köz- és gazdasági épületek épitése, ezek átalakitása, tatarozása és bontása tartozzék, azzal a hozzáadással, hogy földszintes háznak az olyan épület számittatik, melyben egy pincesor és e fölött még egy szobasor van. Ezenkivül, tekintettel arra, hogy az állványozás az épitési munkák egyik legkényesebb része és a legtöbb szerencsétlenség a helytelen állványozással és annak alkalmazásából ered, azt követeljük, hogy tatarozásnál, valamint bármely más épitési munkálatoknál a kőmüvesmesternek ne legyen joga öt méternél magasabb vagy mélyebb állványozásokat, függő, kidugó, vagy létraállványokat alkalmazni. A tervezet 4. utolsó pontját, mely szerint kőmüvesmester, épitőmester felelőssége mellett bármely épitkezést végezhet, helytelennek tartják, mert a fedezőmestereknek jelentene ez előnyt, már pedig ezt a mételyt ki kell irtani.

A kőmüvesmesterek haáskörének kérdése oly pont, melynél semmiféle engedményt nem tehetünk és mindenképen kérnünk kell kivánságaink honorálását, mert teljesen lehetetlen helyzetbe kerülünk akkor, ha alulról a kőmüvesmesterek, felülről az okleveles mérnökök akarják az épitőmester munkakörét megnyirbálni, azokat az épitőmesterekéit, akik mindig kifogástalanul teljesitették kötelességüket és a legkomplikáltabb épületeket a legsikeresebben épitették fel. Nem engedhetjük, hogy hozzá nem értők sajátitsák ki maguknak munkakörünket és hogy csak később ocsudjunk fel arra a mérhetetlen kárra, amelyet a tudás és a gyakorlat hiánya okoznak.

A törvénytervezet természetszerüleg magáévá teszi azt a gyakorlatot, amely az épitőmester munkakörére vonatkozólag kialakult, hogy az épitőmester munkakörében a mélyépitési munkák kivételével mindennemü épitőipari

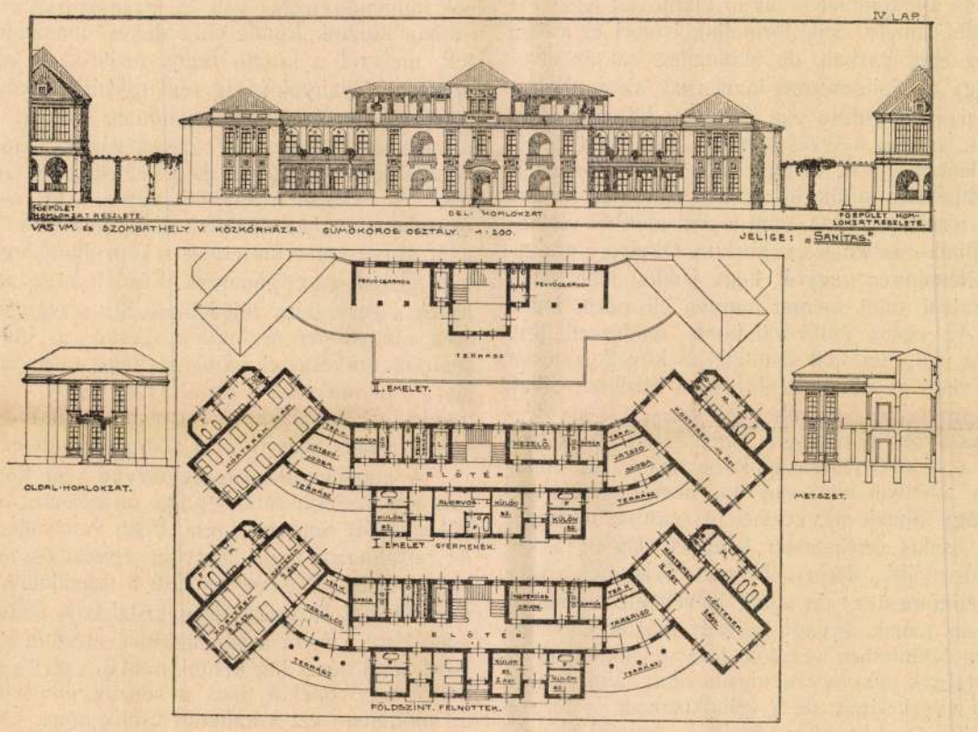

Vas vármegye és Szombathely közkórháza. Jakabffy Zoltán I. dijat nyert pályaműve.

munka tartozik. Ugyancsak a gyakorlat alapján állapitja meg az ácsipar és kőmüvesipar munkakörét, mig a kisebb kőmüvesipart, mint az előbb emlitettem, csak átmenetileg hagyja meg és csak két éven belül ad még ki kőmüvesiparos igazolványokat olyanok részére, akik már eddig jogot formálhatnak. A törvénytervezetnek ezt az intézkedését minden tekintetben helyeselhetjük, mert kisebb kőmüvesiparosra nincs szükség.

Ránknézve nagy fontossággal bir a 11. szakasz is, melynek utolsó bekezdése azt mondja, hogy az épitőiparos az ipara munkakörébe tartozó munkán kivül az épitmény befejezéséhez szükséges bárminő más munka végzését is elvállalhatjuk, de ha az kötött ipar munkakörébe tartozik és ha az épitőmesternek arra az iparra nincs iparigazolványa, ugy azt csak az arra jogositott iparossal végeztetheti.

Mi nem akarjuk senkinek a kenyerét elvenni és nem akarunk olyan munkakört kisajátitani, amelyhez nincs jogunk, de viszont nem engedhetjük meg, hogy az épitőmester, aki az általa végzett épitkezés minden iparos-

fejlődése az emberi művelődés történelmének legnagyobb fejezete. Kőbe vésett történelem. A korok szellemi kivirágzásai, amelyek azután maradandó formába, anyagba öntettek. Ez a szellemi fejlődés nem lehet csupán és kizárólag anyagi változásoknak a következménye. A lélek fejlődési folyamatával állunk szemben, ahol tehát szükségképpen lelki tényezőknek kell közreműködniök.

Visszatérve már most az előadásra, Árkay az uj stilus kialakulásának döntő fontosságu tényezőjét a háboru utáni szükös anyagi viszonyokban látja. Bár már a háboru előtti időkben is találkoztunk ujszerü formákkal, ezek azonban csak keresgélések, tapogatódzások voltak, igaz, hogy a helyes nyomon járva, francia, belga és német szobrászok voltak az uttörők, csodálatosan elnyult sovány aktjaikkal, ahol is a fősuly a konturvonal kifejező voltán nyugodott. A gunyolódó és ezen botránkozó emberek nem is sejtették, hogy alig 1—2 évtized mulva feleségeik és leányaik hasonló exteriurt fognak ölteni. A nők elférfiasodásán kivül a legérdekesebb jelenség keletnek befolyása a mai életre és művészetre. Utal a mozgóképszinházak keleti filmsikereikre. Az exotukimok iránt nagy az érdeklődés. Jazz-band, négerek tánca, művészete. A technikai tudományok haladása a gépet állitotta előtérbe, ezzel együtt a kollektivitás szelleme van kifejlődőben. A fölsorolt jelenségek azok, amelyek alapján az uj célszerüség elvén alapuló szépség-ideál van kialakulóban. Az irány elveit következőkben foglalja össze: 1. A szerkezetre vonatkozólag: a kalkuláción alakuló ökonomia, az anyagoknak a legnagyobb takarékossággal való felhasználása, a szerkezet láttatása vagy megéreztetése. A tetők elbujtatása vagy teljes elhagyása. 2. A formakiképzést illetően: a célnak megfelelő legtökéletesebb forma (Zweckform) a, szintézis, a struktiv vázra való leegyszerüsités, zárt kialakitásban. A fősuly a tömeghatáson van. Szép körvonalak és kifejező vonalvezetés. Mindennemü diszités mellőzése. Ha tagozatok vannak, azok vizszintesek. A gömbölyü, ives, lágy vonalak és ornamentek helyett, a kemények, hegyesek és csikosak alkalmaztatnak. Nagy szerepet játszik a cikk-cakkos, villám vagy fürészfogu vonalképzés. 3. Az édeskés pastell és gobellinszinek helyett mindenütt a keleties, buja töretlen szinek dominálnak.

Érdekes azon megállapitása, amely szerint önálló nemzeti stilus tulajdonképpen nincs is, hanem csakis a müvelt nemzetek mindenkori korstilusának nemzeti változatairól lehet szó. Klasszikus példák erre a különböző középkori vagy renesszánsz-stilusok.

Előadása második részében szemeink előtt sorakoztatta föl Árkay a legujabbkori művészeti fejlődés nyomán feltünt alkotásokat. Legrészletesebben foglalkozott a bécsi hatalmas lakásépitő-akció folyamán életre kelt háztömbökkel, amely alkalommal valóságos dicshimnuszt zeng a bécsi épitőművészekről. Hogy Bécsben fejlett épitőművészeti kultura van, annak oka messze a háboru előtti időkben keresendő. Valahogy összefügg ez Bécsnek magas zeneművészetével. A bécsi Képzőművészeti Akadémia a kontinens egyik fő művészeti fészke volt. Ezek a mai matadorok is onnan rajzottak ki. A lakásépitési akció során fölépülő és más elkészült házakkal lapunk ezévi első számában foglalkoztunk már részletesen. Ezek kiegészitésére álljanak még itt a következők: Először a beépitésre vonatkozó egységes irányelveket állitották föl. Mig békében a telek 85%-ig volt beépithető, addig most csupán 50%-os beépitést engedtek meg és a fennmaradó nagy udvarterületeknek parkirozását rendelték el. Nagy sulyt helyeztek a napsugarakkal való ellátásra, ezért vagy az utcai vagy az udvari szárnyat nyitották ki a déli irány felé. Aufgeschlitzt, ahogy ők nevezik. Szük telek esetén pedig a dél felőli traktust csupán alacsonyan épitették be, hogy a napsugarak fölötte elhaladva az udvart és az északi épületeket is érhessék. Főelvül szolgált, hogy világitóudvarok és aknák minden körülmények között szigoruan kiküszöbölendők. (Nálunk ezzel szemben bizonyos részről a pincelakások visszaállitása mellett foglaltak állást.) A lakások 75%-a egyszobából, a fennmaradó 25% kétszobából és mellékhelyiségeiből áll. Csupán egyetlen Mittelstand-Wohnhaus létesült eddig, az is szerény 2—3 szobás lakásokkal. A szobák átlagos mérete 5.5 m. A lakások fölszerelése egyenlő és elsőrendü.

A kivitelezés a következőképp történt. 1922—23. években a tervezést a mérnöki hivatal épitészei végezték. Bár kielégitően, de a magánépitészek, a sajtó és a látogató külföldiek kifogásolták a művészi szempontból való elmaradottságot. A város erre kimondotta, hogy ezentul csak magánépitészekkel terveztet. Névaláirásos pályázatokat irtak ki, melyen az épületnek modellben való betartását irták elő. De mindinkább közvetlen megbizatással adták ki a munkákat és pedig először a kiváló épitészeknek, mint ők mondják a Matadoroknak, hogy ezek munkáikkal utmutatóul szolgáljanak. A magánépitészek bekapcsolódása óta jött bele az épitési akcióba a nagyvonaluság, az az uj szellem, amelyet méltán megcsudálnak rajta. A tervezők honorálása nem az épitési költségek után számitandó százalék alapján történik, mert azt igazságtalannak tartják, hanem ehelyett lakásonként 2 millióban megállapitott honoráriumot fizetnek, mely azonban egy komplikált számitási mód szerint redukálódik, aszerint, hogy egy vagy több lakástipus van a tömbben és 1—1 tipus, háromszor ismétlődik. Még igy is tekintélyes, sok százmilliós honoráriumokat fizetnek. Meg kell gondolni, hogy ezért a művész csupán a terveket és részletrajzokat készíti és utmutatást ad a művészi kiképzést illetőleg, mert a költségvetést, vállalatbaadást, müvezetést és leszámolást a mérnöki hivatal végzi. Ez ideális módszer, mely teljes mértékben bevált. Egy beépitett m² ára cca 500—520.000 koronába került. Figyelembe kell vennünk, hogy csupa apró helyiségről van szó és hogy a sok kis lakásba, mennyi villany, gáz, vizvezeték, klozett és gáztüzhely kell, minden elsőrendü anyagból készült és a homlokzatok nemes vakolatból vannak. A bemutatott épületeken mindenütt lapos tetőzeteket, vizszintes tagozást és disznélküli sima falakat láttunk. Kivánatosnak tartja előadó a bécsiek követését és azzal fejezi be előadását, hogy: „Sohase nézz hátra, mindig előre!“ s igy a modern nyugati kulturában nemzeti vonásaink érvényesitése mellett megillető helyünket elfoglalhatjuk.

Az előadás végén elhangzott hosszas taps volt az élénk elismerése a magas nivóju előadásnak, amelyet a hálás hallgatóság mindvégig figyelemmel kisért. *Cs.*

Az „Épitőipari törvény“ tervezetről

Irta: **Mann Mihály**, az Épitőmesterek Egyesületének titkára.

A törvénytervezetnek a kömüvesmesterek munkakörét meghatározó része nagy megdöbbenést keltett köreinkben, mert a mostani gyakorlattal ellentétben meg akarja engedni, hogy kőmüvesmesterek földszintes és egyemeletes lakóházakat és a lakóházakkal azonos megitélés alá eső iskolai, birósági, közigazgatási épületeket is épithessenek. Ez az a pont, ahol a törvényjavaslat nincs tekintettel a megfelelő technikai tudásra, mert olyan munkakört kiván a kömüvesmestereknek adni, melyhez nincs meg az elegendő tudásuk és ebből folyólag a gyakorlatuk sem. Ez, ha igy keresztülmenne, azt jelentené,

ÖTVENEDIK ÉVFOLYAM 7—8. SZÁM. 1926 FEBRUÁR 15.

ÉPITŐ IPAR
ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, a Hadviselt Mérnökök, Építészek és Műszaki Tisztek Nemzeti Szövetsége, Budapesti Ácsmesterek Ipartestülete, az Építőmesteri Képezttség megvizsgálására szervezett bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő=150000 K, félévre 6 pengő=75000 K. Egyes szám ára 10000 K Postacsekkszám: 49197. Hirdetési díj: milliméterenkint 2000 K

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., Ménesi-ut 7/c TELEFON: JÓZSEF 132—95.

A modern stilus kialakulása.

(*Árkay Aladár* előadása a M. M. és Ép. Egylet mű- és középitési szakosztályainak együttes ülésén f. évi február hó 1.-én.)

Vannak emberek, akiket bármelyik művészeti ágra predesztináljon is sorsuk, mindig az uj utakat keresik, az uj szineket kutatják és az uj formákat látják meg. Ezek a művészeti fejlődés előőrsei. Az előharcosok ők, akik az uttörő munkát végzik. Nekik köszönheti az utánuk jövő nemzedék, hogy gondtalanul (már amennyire itt arról szó lehet) alkothat, az előkészitett talajon a művészet szent berkeiben. Építészeink közül ezek sorába tartozik Árkay. Eszembe jut a zord Ibsen. „Az az ember a legerősebb, aki egyedül áll". Árkay is igy jutott előre. Uttalan utakon egyedül töri a rögöt és készíti elő a talajt az ifju magyar építészgenerációnak. Reméljük, lesznek követői.

A rendes előadások sorozatából magasan kiemelkedő és müélveztet nyujtó estében volt részük azoknak, akik Őt végighallgatták. Az előadás első részét egy művészet, filozófiai elmélet, nagy tantétel felállitása képezte, amely szerint a stilusok kialakulását, valamint azok fejlődését és ebben a fejlődésben az örökös ujszerüségre való törekvést, amely maga a haladás, két, a világegyetemben állandóan ható erőnek tulajdonit. Az egyik a világegyetem minden parányának örökös változása. Nincs a világegyetemnek egyetlen pillanata sem, amely teljesen egybevágó vagy egyforma lenne. A másik erő a kölcsönös egymásrahatás, amely az örökös változás közben végbemegy. Az állandó örökös változás közepette sem szakad meg az összefüggés, amely az egymásrahatás képében jelentkezik. Csak természetes — mondja tehát végkövetkeztetésként —, hogy az embernek ilynemű biológiai és fiziológiai alkatánál fogva, annak testi és szellemi tevékenységében is ugyanez a törvényszerüség nyilatkozik meg.

Szinte megvesztegető a világos és kristálytiszta okfejtés és fölépitése a gondolatnak, annyira, hogy első pillanatra talán mindannyian magunkévá is tettük azt. De később átgondolva, bizonyára tulságos materialisztikus jelleget kell tulajdonitani ez elméletnek. A stilusok

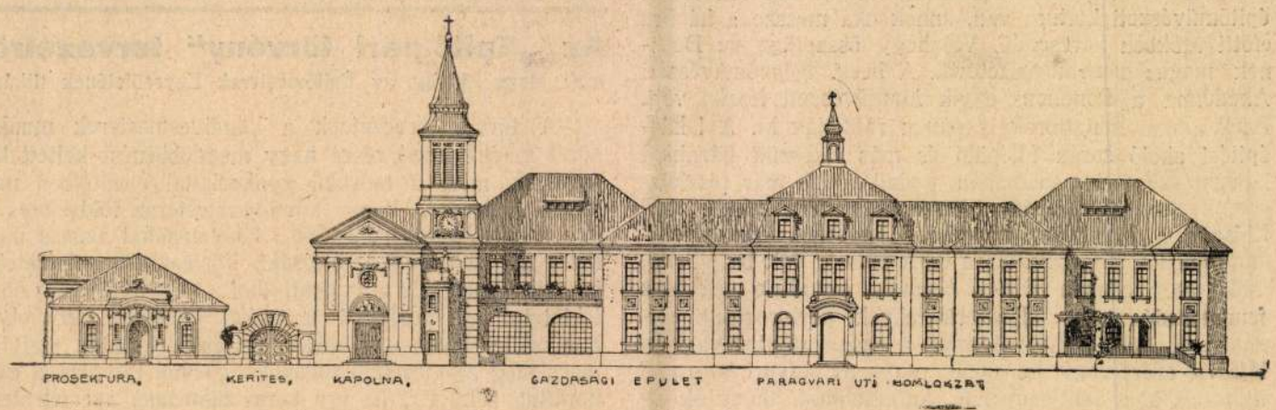

Vas vármegye és Szombathely közkórháza. Jakabffy Zoltán I. dijat nyert pályaműve.

Szerzői jogvédelem.
Nemzetközi pályázatok.
Modern művészet.
Rajzoktatás, mint a művészi nevelés alapja.

A további függelékekben az építész kötelességeinek, tarifájának különböző országokban érvényes szabályai találhatók, valamint a nemzeti pályázati szabályzatok, az oklevélszabványok, az építésztársaságok címei és szervezetük.

A comité ez évben a római kongresszus idején még három ülést tartott, amelyek közül az elsők inkább formálisak voltak. Ezen jelentették be Fittler Kamil elhalálozását, kinek helyét *Bálint* Zoltánnal töltötték be. Az 1914. évi X-ik nemzetközi kongresszus helyéről is határozni kellett. Meghívás érkezett Szent Pétervárra, Washingtonba és Leipzigbe. A comité permanent Szent Pétervár mellett döntött s az 1917. évet tartotta fenn Washington számára.

A kongresszuson következő ügyekben hoztak határozatokat:

1. Az építész jogai és kötelességei.
2. Az építész műszaki és művészi képzése, oklevele és külföldi gyakorlata.
3. Az állami és egyéb hatósági építkezések tervezése.
4. Az építészi szótár szükségessége.
5. A művészi tulajdonjog.

Ezenkívül az olasz kormány felkérte a kongresszust, hogy tegye tanulmány tárgyává a földrengés veszélyeztette vidékek építési módját.

A legközelebbi évben a comité permanent a római kongresszus határozatainak végrehajtásával foglalkozott — sajnos, e jelentés igen szűkszavú s így az eredményeket nem lehet ma már áttekinteni. Maitre Harmand a szerzői jog ügyében tett felette érdekes bejelentéseket néhány francia bírói döntés kapcsán.

A függelékek között *Poupinel főtitkár szótárának második kísérlete foglal helyet, amely immár körülbelül négyszáz építészeti fogalmat hoz 11 nyelven.*

Szó van itt még a belga műemlék-bizottság egy újonnan szervezett bizottságáról a Comité des *sites*-ről, mely a német Heimatschutz gondolatot hivatalos formában valósítja meg.

Az 1912. év ülésének jelentésével a comité permanent munkája 10 évre megszakadt, a szentpétervári kongresszus elmaradt, mert az építőművészet helyett Európa a rombolás istenének áldozott. 1922-ben végre a comité francia, belga és hollandus tagjai újra hozzáfognak a munkához s megszervezik a bruxellesi kongresszust, melyen azonban csak az entente-államok és a semlegesek vettek részt. A comité átérzi a helyzet súlyosságát. Egyfelől senki sem akar hallani a központi hatalmak építészeiről, comité-tagjairól — másfelől pedig a comité tudatában van a maga csonka mivoltának. *Totten* (New-York) úgy véli, hogy addig is, amíg a teljesség helyreállítható lesz, a comité kivételes állapotban állónak tekintse magát. Végül is megváltoztatják a Comité nevét *Comité central des congrès d'architecture*-re, a központi hatalmakat csak akkor fogadják vissza, ha majd beléptek a Népszövetségbe.

A bruxellesi kongresszus tárgyalásai a következő témákról folytak:

1. Az építész felelőssége.
2. Az építészi díjszabás.
3. A tisztviselő építészek kiválasztása.
4. Az építész szerzői joga.
5. Az építésznő.
6. Az építész kötelességei és jogai.
7. Nemzeti és nemzetközi tervpályázatok.
8. A *staffelbauordnung*.
9. Az olcsó házak problémája.
10. A műemlékvédelem és annak összeegyeztetése a városok gazdálkodásával, higiéniájával és szociális kérdéseivel.

A legközelebbi kongresszus helyéül 1926-ra Amszterdam és Hága került szóba.

A csonka comité 1925-ben gyűlt újra össze, s ez alkalommal a bruxellesi határozatokat tárgyalták a beérkezett jelentések alapján. (Belgium, Egyesült Államok, Franciaország, Hollandia, Nagy-Britannia, Spanyolország.)

A XI. kongresszus helyéül Hágát és Amszterdamot jelölték ki. Ennek előkészítésére a comité central 1925-ben találkozott Párizsban. A napirend első tárgya a népszövetségi palota tervpályázata volt, melyet a comité bevonásával írtak ki.

A fáradhatatlan maitre Harmand ismét két érdekes szerzői jogvédelmi esetről számolt be, melyek közül az egyiknél egy angkori műemlékekből megkomponált kiállítási palotának filmen való reprodukálásáról volt szó — s ahol a bíróság a szerzői jog sérelmét látta, mert az építészt nem említették meg. Harmand azonkívül bejelentette, hogy 1928-ban a berni egyezmény újabb reviziója várható.

A tanácskozások középpontjában természetesen a hágai kongresszus állott, elsősorban pedig a központi hatalmak részvétele, amihez a hollandus városok ragaszkodtak. A franciák és a belgák a németek meghívása ellen vannak, míg a hollandusok úgy találják, hogy az ő semleges mivoltuk adná meg az első találkozás lehetőségét. Tekintve azt, hogy a helyzet tisztázatlan, a kongresszust elhalasztják 1927-re, ameddig bizonyára alkalom nyílik e kérdés meggondolására. S tényleg a comité central legközelebbi ülésének idején — 1926 novemberében — a békülés hangulata már előbbre haladt, s Németország a Népszövetség tagja. Most már csak az volt a kérdés, hogy miképen történjék a comité reintegrációja? A franciák nem akarnák azt, hogy Németország a meghívást visszautasítsa, végül is úgy határoznak, hogy helyreállítják a comité permanent-t s ha Németország újrafelvételét kéri, úgy befogadják. Az ügy közvetítését a hollandusok vállalják.

A comité végül megvitatta a hollandiai kongresszus témáit.

Az évi jelentés felette érdekes függelékét alkotja az 1920 és 1923-ban tartott pánamerikai építészkongresszusok határozatai. Ezek az építőművészet nagy kérdéseire vonatkozóan sok nálunk is megszívlelendőt tartalmaznak.

1927 februárjában a comité central ülésén *Cuypers* bejelenti, hogy Németország, Ausztria és Csehszlovákia formálisan kérték, hogy a comité munkájában részt vehessenek. A többi országok is megkeresték s úgy tetszik, hogy a kongresszus sikere biztosítva van. Miután a comité megállapítja a tagok számát, az elnök a comité centralt megszűntnek jelenti ki. A második ülést már mint *comité permanent international des architectes* tartották meg. A főtitkár mindenekelőtt megállapítja, hogy az 1914-beli tagok közül kikkel kell számolniok, hol kellene megkérdezni, hogy ki él még. A hágai kongresszus napirendjének megállapítása után az ülést bezárták.

1927 augusztusában a comité permanent a XI. kongresszussal kapcsolatban ülésezett a comité permanent. A főtitkár jelentése után a személyi kérdések kerültek sorra, a magyar osztály bejelentette új tagjait — *Medgyaszay* Istvánt és dr. *Bierbauer* Virgilt. Bálint Zoltán arra kérte a comitét, hogy Magyarország még egy tagságot kaphasson. Minthogy több hasonló kérés érkezett, ezt az ügyet a második ülésre halasztották. Végül Bálint Zoltán felkérte a comitét, hogy a legközelebbi kongresszust tartsák meg Budapesten. Ezenkívül meghívás érkezett Kairóból és Washingtonból is. A második comité permanent-ülésen nagyobb vita fejlődött ki a tagsági helyek kérdéséről, abban a vonatkozásban, hogy az az egyes országok egyesületeinek számától függjön-e — avagy az ország építészeti jelentőségétől. Magyarország végül is négy helyet nyert el. E hely a magyar építésztársadalom megkérdezése után K. Virágh Andorral töltetett be.[1]

A legközelebbi kongresszus ügyében *elvben* Budapest mellett döntöttek.

A hollandiai kongresszus a következő ügyekben hozott határozatokat:

1. Nemzetközi tervpályázati szabályzat módosítása.
2. Az építészi cím védelme.
3. A szerző jog védelme.
4. A tervező építész és a vállalkozó viszonya.

E határozatok közül számunkra fontos a 2., melyben az építészek nemzetközi társadalma azt követeli, hogy aki oklevéles építész, az minden országban szabadon gyakorolhassa hivatását. A 4. határozat a tervezés és vállalkozás szabatos elválasztását követeli és a comité permanent bízza meg ezen kérdés kidolgozásával.

Szóba került még a belga építészek tiltakozása a Népszövetségi palota tervpályázatának döntése ellen, — a comité permanent ebben az esetben sem tartotta magát illetékesnek, a zsűri ítéletének felülvizsgálására.

A hága—amszterdami kongresszus határozatainak keresztülviteléről a comité permanent 1928 júniusában tárgyalt Párizsban. Nevezetesen a nemzetközi pályázatok rendjét. Az angol tagok azt szeretnék, ha a pályázatok felett a felügyeletet a comité permanent gyakorolná, mint a Népszövetség technikai szerve. Addig, amíg ez lehetőségessé válik, a comité permanent választmánya figyelje a folyó pályázatokat, hogy azok megfelelnek-e a normáknak? Szóba kerül a két fokozatú pályázatok kérdése is.

Az építészi cím védelméről jelentések érkeztek be Magyarországból, Olaszországból, Portugálból, Spanyolországból, ahol a kérdést már rendezték. Tanulmány tárgyát alkotja a Belgiumban, Franciaországban, Lengyelországban, Németországban, Nagybritanniában. Beható vita tárgya volt az építész és az építővállalkozó hivatásának szabatos elválasztása. *Többrendbeli hozzászólás után az a vélemény alakult ki, hogy mivel az építőmester foglalkozása kommerciális, az épí-*

[1] Bálint Zoltán lemondása révén 1928 tavaszán megürült helyre Jakabffy Zoltánt választotta a M. M. É. E.

Jakabffy Zoltán

Ezek után a comité permanent a kongresszusi határozatok tárgyában a tagoktól beérkezett jelentéseket tárgyalta, nevezetesen építész szerzői jogának védelmét a különböző országokban, a műemlékvédelem helyzetét ismertető jelentéseket. E tárgyalások a tagoknak tanulságos összehasonlításokra adtak alkalmat, a gyorsírói feljegyzések alapján kinyomtatott jelentésekben összegyűlt anyag azonban ma is felette érdekes s ezért a comité permanent kiadványai, évi jelentései mindazok számára, akik ezekkel a nagyfontosságú kérdésekkel foglalkoznak, valóságos kincsesbányák. A szerzői jogra vonatkozó tárgyalásokban maitre *Harmand*, a comité permanent ügyésze óriási munkát végzett, s azóta is roppant szívósággal dolgozik karunk e nagy problémáján. Az 1907-es ülésen tisztán feltárta Ausztria, Belgium, Franciaország, Nagybritannia, Németország, Spanyolország idevágó jogviszonyait. Hasonlóképen széles kép alakult ki a műemlékvédelemről Belgium, Franciaország, Hollandia, Olaszország és Spanyolországra vonatkozóan. A nemzetközi pályázatok szabályozására bizottságot küldtek ki.

Végül Nagy Virgil londoni felszólalásának ellenére a legközelebbi kongresszus helyéül Bécset jelölték ki, s megállapították az ülésszak témáit, s úgy határoztak, hogy a vitatémákkal párhuzamosan egyik szomszéd teremben előadások fognak tartatni.

1908-ban a comité permanent Bécsben gyűlt össze. Ezzel az alkalommal az első ülésen a személyi ügyek után jelentést tett a nemzetközi pályázati rend megalkotására kiküldött bizottság s szabályzat-tervezettanulmányt mutatott be, amelyet a további tárgyalások alapjául elfogadtak. A műemlékvédelem jogi helyzetére vonatkozóan bekért jelentések Belgium, Dánia, Magyarország, Németország és Spanyolország részéről érkeztek be. A második ülésen bemutatták a nemzetközi tervpályázati szabályzatot, amely alapelveiben teljesen egyezik a magunk szabályzatával. Ennek ratifikálását a legközelebbi IX. kongresszusra bízták, amelyet 1911-re Rómába hívtak össze, addig is a nemzeti osztályokat nyilatkozattételre hívták fel.

A bécsi kongresszus a következő kérdéseket tárgyalta:

1. Művészeti kérdéseknek állami igazgatása.
2. Az építőművészeti szellemi tulajdonjog törvényes védelme.
3. Nemzetközi tervpályázatok rendje.
4. Műemlékvédelemügy.
5. Az építészi oklevél és hivatás védelme.
6. Vasbetonszerkezetek.

Ezekkel a tárgyalásokkal párhuzamosan előadásokat is rendeztek, amelyek közül megemlítendő *Mayreder:* Az építési szabályrendeletek összehasonlítása; Dr. *Erős:* Az építész szerzői joga; *Medgyaszay* István: A vasbeton az építészetben; Prof. *Feldegg:* A modern építészet értelme; Prof. *Fassbender:* Városépítés és törvényhozás. A kongresszus az összes témák felett határozott, sőt Fassbender előadása kapcsán is kívánságokat fejezett ki.

Ezeknek az ügyeknek beható tárgyalása foglalkoztatta a comité permanent tagjait az 1908 novemberében tartott üléseken. Mindenekelőtt bemutatták a különböző országokból beérkezett jelentéseket a művészeti ügyek állami igazgatásáról Belgiumra, Franciországra, Hollandiára, Olaszországra, Nagybritanniára, Poroszországra és Spanyolországra vonatkozóan. E jelentések kitértek a műemlékvédelemre is.

Igen jelentős volt ez ülés a szerzői jogvédelem tisztázása szempontjából. Ugyanis kevéssel előtte, november 13-áig tanácskozott Berlinben az a diplomáciai konferencia, amely az ú. n. berni szerzői jogvédelmi egyezmény reviziójával foglalkozott. Az új egyezmény, eltérően az alapegyezménytől, két paragrafusában is megállapította az építészi munkák — tervek, rajzok — védelmét. Most, 21 év mulva is, sajnálattal érdemes megállapítani azt, hogy e diplomáciai konferenciáról az osztrák-magyar monarchia lemaradt: nem tartotta fontosnak ezt az ügyet! Egész másként járt el Nagybritannia. Ott ebben az időben a szerzői jog védelmét még nem iktatták törvénybe, mégis Nagybritannia képviselője, fáradságot nem kímélve, ide-oda utazva munkálkodott közre azon, hogy kormánya az egyezményt elfogadja.

A nemzetközi tervpályázatok ügyében a nemzeti osztályok határoztak s meghatalmazottaik külön ülésen megállapították a végleges szöveget.

Nagyobb vita folyt az építészi cím és hivatás védelméről, amely vita kapcsán felmerült az építészkamarák kérdése, nevezetesen az olasz tagok kardoskodtak azok mellett. Ugyanígy az Egyesült Államok is, — míg Belgium és Németország ellene voltak. Viszont igen érdekesek voltak a belga delegátusok közlései abban a tekintetben, hogy ott a magunk, ma is — a fenntartott munkakörök rendezéséig — fennálló viszonyaihoz nagyon hasonlóak uralkodtak. Mindenki tervezett, felelősség nélkül, a képzettséget senki nem kereste. *Épp ezért a belga építészek azt követelték, hogy 5000 frankon felüli építkezéseket csak okleveles építész tervezhessen.*

Az olasz megbízott már ekkor felvetette a római kongresszus témáit, melyek között ott szerepelt ismét a vasbetonszerkezetek kérdése, a nemzetközi tervpályázatok ügye, az oklevélkérdés, az építészeti rendtartás és ezenkívül első alkalommal *a külföldi gyakorlat jogának problémája*, végül pedig *Az építészeti stílusok, tekintettel a modern követelményekre, esztétikai érzéseinkre, az új anyagokra.* A comité kívánsága az volt, hogy minél kevesebb témát vegyenek egyszerre programmba, hogy a figyelem ezekre koncentrálódjék! Elsőül pedig mindig a legfontosabbakat kell tárgyalni. Szóba került az is, hogy ki lehet szavazati joggal felruházott tagja a kongresszusnak, s a bécsi tapasztalatok nyomán a párhuzamos ülések rendszerét elvetette.

A második ülésre a meghatalmazottak bemutatták a nemzetközi pályázat szabályzatát, amelyet elfogadtak.

A comité permanent 1910 májusában újra összegyűlt Párizsban. A személyi ügyek között igen érdekes volt a lengyel delegátusok kérése. Ugyanis a varsói, krakói, lembergi építészek egyesülete a bécsi kongresszuson lengyel nemzeti osztály felállítását kérte, tekintet nélkül az állami hovatartozásra. A comité permanent úgy vélte, hogy e kérésnek nem tehet eleget s a helyes az volna, ha Oroszország egyik helyet lengyel kiküldöttnek engedi át. Ez meg is történt, s így a varsói egylet egyik tagja jutott helyhez.

A bécsi határozatok ügyében újabb jelentések érkeztek be s kerültek bemutatásra, nevezetesen Ausztria, Belgium, az Egyesült Államok, Nagybritannia, Németország részéről. Ezzel kapcsolatosan szóba kerültek az építészszövetségek mint csúcsszervezetek. A tervpályázati szabályzat körül felmerül a szabálytalan pályázatok tilalmazásának kérdése. Az építészi cím és hivatás védelme tárgyában Ausztria, Magyarország, Németország és Nagybritannia nyilatkoztak. Ez utóbbi bemutatta a R. I. B. A. mintaszerű szervezetét. A műemlékvédelemügy előrehaladásáról is képet formált a bizottság magának, a vasbeton problémájának rendelkezéséről Ausztria, Magyarország, Nagybritannia és Svájc tettek jelentést intézkedéseikről. Végül Nagybritannia képviselője bejelentette, hogy összehívják *az első városépítési kongresszust.* A parlament törvényt készít elő, Berlin e kérdést kiállításon mutatta be. Hollandia ezt az ügyet már előbb szabályozta, Franciaországban a kérdés egyelőre nehezen rendezhető.

A második ülésen újra a szerzői jog került szóba, nevezetesen a berni egyezmény reviziójának az az oldala, hogy az újonnan belépő államok nem kötelesek azt teljes egészében elfogadni, végül pedig a védelem időtartama is. Ezzel kapcsolatosan Harmand néhány idevágó igen érdekes dán jogesetről számolt be.

A római kongresszus előkészítésére a főtitkár az eddigi kongresszusokról összefoglaló munkálatot készített. Nagy vita indult a kongresszusi nyelvekről, a hivatalos és az elfogadott nyelvekről, jelesül arról, hogy a francia, angol, német és olasz mellett, a spanyol is annak tekinthető-e? Szóba került a beszédidő, a témák szigorú megrostálása, a jelentések összefoglalása és idejekorán való szétküldése. A témák közé felvették még a római, külföldi iskolák ismertetését is.

Az egyik ülésen Poupinel főtitkár felvetette a nemzetközi építési szótár ügyét, ennek tárgyalását ki is tűzték a római kongresszusra.

Az ülésekről beszámoló évi jelentés értékes kiegészítő részét a tárgyalások anyagáról szerkesztett műszaki bibliográfia alkotta.

A comité permanent 1911. évi júniusi párizsi ülésszakában ismét a szerzői jogot tárgyalták, nevezetesen a hollandus, olasz és portugál jelentések kapcsán. Beható vita tárgya volt az építészi gyakorlat kérdése a különböző országokban. E kérdés állapotáról részletes képet adnak a jelentések (Ausztria, Kanada, Franciaország, Hollandia, Magyarország, Nagybritannia, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország). Ehhez kapcsolódott az építésztársaságok és szövetségek helyzetének és viszonyának megbeszélése, nevezetesen a B. D. A. mintaszerű felállítása.

Hosszas tárgyalások folytak továbbá a római kongresszusról: az ügyrendről, a tagok minősítéséről. Meghatározták a kongresszustémák főelőadóit, nevezetesen a modern építőművészet kérdése tárgyában: Otto Wagnert, míg a szótár ügyében Poupinel főtitkárt, aki a külföldi kartársak közbejöttével máris elkészítette az építész-szótár egy kisebb részletét, mintegy 100 szót 11 nyelven — közöttük magyarul is. Ez az érdekes kísérlet az évi jelentés mellékletét alkotja. Ugyanott megtaláljuk a római 1911. évi nemzetközi képzőművészeti kongresszus határozatai közül az építészt érdeklőket, jelesül a következőket:

A cikk címe: A Comité permanent internationale des architectes működése. 1897-1928. (?)

MDK

Jakabffy Zoltán

A Comité permanent internacionale des architectes működése. 1897-1928. Magy.Mérnök és Ép.Egylet Közlönye. 1929.IV.12. 124 l.

Jakabffy Zoltán

Ferenc Szombathegen (1925-29) az új Köz-
kórházat és az ennel Szpurolatos nővér-
házat (Annunziata zárda). A bírált
könyv nem emeli ki jelentőségét.

Szende László: Szubjektiv észrevételek egy szubjektiv
városmonográfiához. /Károlyi Antal-Szentléleky Tihamér
Szombathely. Bp.1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5. 4. 62. l.

M.D.K.

Jakabffy Zoltán épitész

"Szinházak tüzbiztonsága" cimmel a szinházak épitéséről és az épitkezés elrendezéséről ir szakvéleményt.
A szinházépités vezérelveit a következő példányban fejti ki.

Szinház és Élet, Bp. 1906. jan. 14. IV. évf. 3. sz. 34. lap.

Jakabffy Zoltán

és Ybl Sajós

a kecskeméti állami elmegyógyintézet terv-pályázatán pályamű-vüket megvettek.

Magyar Építőművészet

1908. 4. sz. 28. l.

K. Gaszár Ferenc és
Jakabffy Zoltán

K

bpest ép.

vrod

M. Pálázatok

1904/5. 12 sz. 8-10

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

MDK

Jakabfy Zoltán épitész III. díj.

Kiosztották az uj föv. bérházak pályadijait.
Épitő Ipar-Épitő Müv. 1927. szept. 1. 132 l.

Jakabfi Lóránt

M.D.K.

A Grand Hotel Royal gépész
tervezője

Horács Csuzsa: Grand Hotel Royal
Művészet, 1961. november. — 21 l.

Jakobi Lénárt

M.D.K.

Le Grand Hotel Royal Gépiz
Kovácsi

Lévárt Lenzse: Grand Hotel Royal
Miércoles, 1916 novembre. — 2 h

JAKABFFY L. mérnök

Az első világháború táján 53 tanya volt az átokházi örökföldsávon. Az 1919-ben nyomatott Jakabffy-féle szegedi határtérkép 37 tanyatulajdonosnak családnevét is feltünteti., a halasi határtól a Bokor majorig haladva. 88.old 9. fejezet

JUHÁSZ ANTAL: Átokháza egy tanyasor települése és közösségi élete 83.old

A Móra Ferenc Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

JAKABFFY L. mérnök

1919-ben nyomatott határtérképe. Jól megállapitható, hogy az átokházi tanyasor hosszabb a szegedi határ valamennyi hasonló sürün tanyásodott dülőjénél, mint pl. Gátsor, Kissosor, Öregcsorvai sor, Tüsöksor, stb. Hossza 7.2 km.-88.old

9. jegyz.

JUHÁSZ ANTAL: Átokháza egy tanyasor települése és közösségi élete 83.old

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

JAKABFFY IMRE, JENEY LAJOS, térképészek, /1719-1797/

Karl Ulbrich dr. Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes c. művének II. részében községi térképek, főleg 1770 után. Többségükben a kismartoni Eszterházy és a vörösvari Erdődy uradalmak birtokaira utalnak. - Köztük van Jakabffy és Jeney térképe is. 289. old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287. old

VASI SZEMLE, XXVIII. évf. 1974. 2. sz. Szombathely

JAKABFFY, szobrász

Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei.-Szombathel 69.-v-VASVÁRMEGYE ÉS SZOMBATHELY REND.TAN.VÁROS KÖZKÓR HÁZA ÉPÜLT 1926-1929.ÉVEKBEN/Jakabffy/ 60+90 mm. AE.AR. 18/378.old.

DR. VARANNAI GYULA: Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei 14/374/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------XVIII. 1962. 20.sz. Bp. 1962

MDK

ifj. Jakabffy Ferenc

Vállalkozók Közlönye. 1908. nov. 18.
2.l.

Jakabffy László, gyermekrajzoló

Hódmezővásárhelyi.
Jutalmat nyert.

– : János Vitéz – gyermekrajzok 2.

Esti Hírlap, Bp. 1974. júl. 4.

MDK

Jakabffy Zoltán

Középitkezések listája. Pesti Napló mell. 1932. jul. 27. 2 l.

MDK

Jakabffy Zoltán

A Gellérthegy kiképzése és N.Pantheon. Vállalkozók Közl. 1908. épr. 8. 5 l.

MDK

Jakabffy Zoltán épitész

A beregszászi törvényszéki épület tervpályázata...
Vállalkozók Közl. 19o7. jan. 16. 5 l.

MDK

Jakabffy Zoltán épitész, Bp.

a szolnoki 560 ágyas közkórház terve, megvéve

Épitő Ipar - Épitő Müv. 1923. aug. 1. 119 l.

Jakabffy Zoltán

szül.
1877 Bpesten
† 1947 márc. 7.
m. o.

Lux Kálmán
festőtársa

MDK

Jakabffy Zoltán építész

"Humanitás" jenligéjü pályaterv

A kecskeméti tébolyda tervpályázata. Vállakozók Közlönye, 1908. 17.sz. ápr. 22.

acsoportnál 273 kézi és 13 igás nap-
t fog kiszolgáltatni vagy 136 k 10 fillért,

Jakabffy Zoltán
építész
l.

MMÉEÉvk
1934.215.l

10 órára zárt ajánlati versenytárgyalás
etik. Ajánlatok csakis a hivatalnál letett
és előméret-költségvetési mintának meg-
n tehetők. Ajánlattevők tartoznak az aján-
szeg 5%-ának megfelelő bánatpénzt le-
s az arról szóló letéti nyugtát ajánlatuk-
atolni. A munkálatokra vonatkozó terve-

nál vasúti megállóhely
ut kiépítése 677 k 19
vén, e munka biztositás
órako
eti hiv
etik. A
k meg
történ
műsza
zett a
h e l
h. kö
reállit
, e m
16 á
alsók
etik. A
ókubi
gazoló
részle
ubini
l e t
tulajo
ó év
vállal
si üg
) ór
pálys
nyı
gveté
m
Gyulaj nagyközség el
hirdet 33282 k 52 f
népiskolának épités
költségvetés és feltét
megtekinthetők. Aj
19-én d. e. 9 órá
ságához nyujtandók

beszélő állomás van
átalos névsort és a
elül hozzáadva még
a. Jelenleg ez állomá-
növekedés átlag 12%.
arra az esetre, ha a
füzet évenként nem
ztusi lakbérnegyedet
jelentetnék. A kellően
kir posta- és távirda
ügyosztályához (II.,
augusztus 31-én
ajtani. Bánatpénzül
r. posta- és távirda
endő. A letétnyugtát
A részletes feltételek
zgatóság gazdászati
tők.
anyagok szál-
. kir. bányahivatal,
i bánya- és kohó-
szertári anyagokat
zni és pedig:
repceolaj, 101 q
olaj (Lubricatings),
parafin zsir.
levegőn száritott
q pamutfonal 4.
) m. ponyvavászon
s, 1500 m. ponyva-
n. széles, 800 drb.
kendervászonból
drb. kenderkóc.
000 drb. sodrony-
8. számu, 800.000
55 mm. hosszu,

kőszén, esetleg 613.3 köbm. m. oszt. bük
a pozsonyi kir. itélőtábla szükséglete 110
mm. kőszén és 22 köbm. bükkfa; a pozs
kir. főügyészség szükséglete 110·24 mm. kő
és 30 kötés puhafa alágyujtáshoz; a pozs
kir. ügyészség szükséglete 125·27 mm. kő
és 4 köbm. bükkfa; a kir. fogház szükség
pedig 275·60 mm. kőszén és 145 köbm. bük
A kőszén I. minőségü salgótarjáni, esetleg
hazai kőszén lehet; a tüzifa pedig, egészs
nagyhasábu és száraz III. oszt bükkfa leg
A feltételek a törvényszéki irodaigazgat
megtudhatók.

Marosvásárhely. (Iskolai szükség
tek szállitása) A marosvásárhelyi cs.
katonai alreáliskolában augusztus 2
d. e. 10 órakor az alábbi szállitásokra vers
tárgyalás fog tartatni. Ki fognak adatni
élelmezési cikkek, b) ruházkodási cik
növendék- és altiszti ruhák készitése; fehérn
és egyéb vászonnemüek szállitása, cipők, b
és talpbőr, c) tisztálkodási eszközök, d)
szerek: fa és kőszén, e) iró- és rajzeszk
f) széna, zab és szalma. A cikkek minén
géről az iskola kezelőbizottsága szolgál felvi
sitással. Hus, kenyér és tejért, azután a r
varrásáért óvadék teendő, a melynek magas
a kereseti összeg szerint lesz megállapitva

Temesvár. (Faanyagok szállitá
A városi épitkezésekhez szükséges épi
anyagoknak 1910. április 1-étől kezdve 3
át leendő szállitása iránt augusztus 2
d. e 10 órakor Lindner Ármin tanác
irodájában versenytárgyalás fog tartatni. A é
bélyeggel és 200 k bánatpénzzel ellátott
latók fenti határnapig Lindner tanács
nál nyujtandók be, hol az ajánlati feltétel
megtekinthetők.

Arad. (Ágy- és fehérnemüszállit
Arad sz. kir. város gazdasági széke 10
lepedő, 40 db párnahuzat, 100 db törülköz

KÖRUT 7. Készit és állandóan nagy raktárt tart ebédlő-, hálószoba- és iroda-berendezés